

Kommunfullmäktige

Plats och tid	Storbrunn, biosalongen, i Östhammar, tisdag 12 december 2023 kl.13.00-16.35 Ajournering kl. 14.40- 14.58
Beslutande	Enligt särskild närvarolista

Övriga deltagande

Utses att justera	Jessica Kumlin (M) och Bertil Alm (C)
Justeringens plats och tid	Kommunhuset i Östhammar, tisdag den 19 december kl. 9.00

Underskrifter		Paragrafer 186-195, 197-204, 206-238
	Sekreterare	..... Anna Tryblom
	Ordförande	..... Lennart Owenius (M)
	Justerande	..... Jessica Kumlin (M) Bertil Alm (C)

ANSLAG/BEVIS

Justeringen har tillkännagivits genom anslag

Organ	Kommunfullmäktige
Sammanträdesdatum	2023-12-12
Datum för anslags uppsättande	2023-12-20
Anslags nedtagande	2023-01-10
Förvaringsplats för protokollet	Kommunhuset i Östhammar, sektor Verksamhetsstöd

Underskrift
.....
Anna Tryblom

Kommunfullmäktige

Plats och tid	Storbrunn, biosalongen, i Östhammar, tisdag 12 december 2023 kl.13.00-16.35 Ajournering kl. 14.40- 14.58
Beslutande	Enligt särskild närvarolista

Övriga deltagande

Utses att justera Justeringens plats och tid	Jessica Kumlin (M) och Bertil Alm (C) Storbrunn, biosalongen, i Östhammar, tisdag 12 december kl. 17.00
---	--

Underskrifter		Omedelbart justerade paragrafer 196 och 205
	Sekreterare	..... Anna Tryblom
	Ordförande	..... Lennart Owenius (M)
Justerande	..... Jessica Kumlin (M)	..... Bertil Alm (C)

ANSLAG/BEVIS

	Justeringen har tillkännagivits genom anslag
Organ	Kommunfullmäktige
Sammanträdesdatum	2023-12-12
Datum för anslags uppsättande	2023-12-12
Anslags nedtagande	2023-01-03
Förvaringsplats för protokollet	Kommunhuset i Östhammar, sektor Verksamhetsstöd
Underskrift	..... Anna Tryblom

Kommunfullmäktige

§ 186.	Val av justerare	5
§ 187.	Fastställande av föredragningslistan	5
§ 188.	Allmänhetens frågestund.....	6
§ 189.	Information.....	7
§ 190.	Höjning av VA-taxans bruksavgift 2024, Östhammars kommun.....	8
§ 191.	Antagande av översiktsplan 2023 – med sikte på 2040, Östhammars kommun.....	10
§ 192.	Antagande av program för beredskap 2023-2027	12
§ 193.	Ny organisation för Östhammars kommun	13
§ 194.	Revidering av avfallsföreskrifter 2024.....	18
§ 195.	Revidering avfallstaxa 2024.....	20
§ 196.	Antagande av nytt reglemente för krisledningsnämnden.....	23
§ 197.	Revidering av taxa för livsmedelskontroll	25
§ 198.	Taxa för lag (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg	26
§ 199.	Taxor 2024 för tillsyn och tillstånd enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor och enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor i Östhammars kommun.....	28
§ 200.	Redovisning av ej verkställda gynnande beslut kvartal 3 2023	29
§ 201.	Valärende, entledigande som ledamot i kommunfullmäktige, valberedningen och ersättare i vård- och omsorgsnämnden.....	30
§ 202.	Valärende, ledamot i valberedningen.....	31
§ 203.	Valärende, ersättare i vård- och omsorgsnämnden	32
§ 204.	Valärende, entledigande som ordförande i valnämnden	33
§ 205.	Valärende, ordförande i valnämnden	34
§ 206.	Valärende, entledigande som ersättare i kommunfullmäktige och barn- och utbildningsnämnden	35
§ 207.	Valärende, ersättare i barn- och utbildningsnämnden.....	36
§ 208.	Valärende, entledigande som ledamot i kommunfullmäktige	37
§ 209.	Valärende, ersättare i valberedningen	38
§ 210.	Valärende: utökande av revisionen samt val av nya revisorer	39
§ 211.	Valärende: revisor för Östhammars kommun	40
§ 212.	Valärende: val av ordförande för revisionen.....	41
§ 213.	Valärende, ersättare i valberedningen	42
§ 214.	Valärende: ersättare i kommunstyrelsen	43

Kommunfullmäktige

§ 215. Motion från Pernilla Grahn (V) om att lämna skrivelse till regeringen angående införande av anmälningsplikt.....	44
§ 216. Interpellation till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) från Irmeli Bellander (L) angående nya styrets värdegrund.....	45
§ 217. Interpellation till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) från Pernilla Grahn (V) om integration av flyktingar/ invandrare i Östhammar under 2022-2023	46
§ 218. Interpellation till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) från Pernilla Grahn (V) angående avfallshögarna vid gruvområdet vid Dannemora	47
§ 219. Ärendet utgår.....	48
§ 220. Fråga från Josefine Nilsson (C) till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) angående utvärdering av omorganisation	49
§ 221. Anmälningsärende; valnämndens verksamhetsplan för 2024.....	50
§ 222. Anmälningsärende, dom från Förvaltningsrätten i Uppsala gällande laglighetsprövning av beslut om riktlinjer för ersättningar till förtroendevalda.....	51
§ 223. Anmälningsärende, budget och verksamhetsplan 2024-2026 för gemensam IT-nämnd.....	52
§ 224. Anmälningsärende, delårsrapport och verksamhetsrapport för Gästrike Vatten per 31 augusti	53
§ 225. Anmälningsärende, Aktuellt i slutförvarsfrågan.....	54
§ 226. Val av ledamöter och ersättare till kultur och fritidsnämnden.....	55
§ 227. Interpellation till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) från Irmeli Bellander (L) angående skolmaten.....	57
§ 228. Fråga från Irmeli Bellander (L) till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) angående kommunens mottagande av flyktingar.....	58
§ 229. Fråga från Irmeli Bellander (L) till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) angående Simbadet i Österbybruk	59
§ 230. Valärende; entledigande som ledamot i kommunfullmäktige och valberedningen ...	60
§ 231. Ärendet utgår.....	61
§ 232. Valärende, ledamot i valberedningen.....	62
§ 233. Ärendet utgår.....	63
§ 234. Valärende; entledigande som ledamot i vård- och omsorgsnämnden.....	64
§ 235. Valärende, ledamot i vård- och omsorgsnämnden.....	65
§ 236. Valärende; entledigande som ersättare i kommunfullmäktige samt som ledamot i bygg- och miljönämnden och valnämnden	66
§ 237. Valärende, ledamot i bygg- och miljönämnden	67
§ 238. Valärende, ledamot i valnämnden.....	68

Kommunfullmäktige

§ 186. Val av justerare

Beslut

Kommunfullmäktige utser Jessica Kumlin (M) och Bertil Alm (C) att justera protokollet.

§ 187. Fastställande av föredragningslistan

Beslut

Kommunfullmäktige fastställer föredragningslistan med följande ändringar:

- P.34/ § 219 Fråga till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) från Gunborg Fjellner (V) angående drogrelaterad kriminalitet i Östhammars kommun utgår
- P. 41 / § 226 Val av ledamöter och ersättare till kultur- och fritidsnämnden tillkommer
- P. 42/ § 227 Interpellation till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) från Irmeli Bellander (L) angående skolmaten tillkommer
- P. 43/ § 228 Fråga från Irmeli Bellander (L) till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) angående kommunens mottagande av flyktingar tillkommer
- P. 44/ § 229 Fråga från Irmeli Bellander (L) till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) angående Simbadet i Österbybruk tillkommer
- P.45/ § 230 Valärende; entledigande som ledamot i kommunfullmäktige och valberedningen tillkommer
- P. 46/ § 231 Valärende, ordförande i slutförvarsgruppen tillkommer och utgår
- P. 47/ § 232 Valärende, ledamot i valberedningen tillkommer
- P. 48/ § 233 Valärende, ledamot i villkorsrådet tillkommer och utgår
- P. 49/ § 234 Valärende, entledigande som ledamot i vård- och omsorgsnämnden tillkommer
- P. 50/ § 235 Valärende, ledamot i vård- och omsorgsnämnden
- P. 51/ § 236 Valärende; entledigande som ersättare i kommunfullmäktige samt som ledamot i bygg- och miljönämnden och valnämnden tillkommer
- P. 52/ § 237 Valärende, ledamot i bygg- och miljönämnden tillkommer
- P. 53/ § 238 Valärende, ledamot i valnämnden tillkommer

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-85

§ 188. Allmänhetens frågestund

Beslut

Allmänhetens frågestund förklaras avslutad.

Ärendebeskrivning

Frågor ska lämnas till kommunfullmäktiges sekretariat senast sex dagar innan sammanträdet. Fråga ska vara kortfattad och får inte gälla myndighetsutövning mot enskild. Ordförande läser upp frågan på sammanträdet. Frågeställaren ska vara närvarande och har möjlighet att yttra sig.

Dagens sammanträde

Inga frågor har lämnats till dagens sammanträde.

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-1

§ 189. Information

Beslut

Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information i aktuella frågor. Information till fullmäktige kan enligt arbetsordningen lämnas från kommunalråden, nämnder, styrelser, förvaltningar, fullmäktigeberedningar, och kommunala bolag samt de förtroendevalda revisorerna. Yttranderätt gäller enligt kommunallagen och arbetsordningen.

Dagens sammanträde

Ingen information lämnas på dagens sammanträde.

Dnr KS-2023-40

§ 190. Höjning av VA-taxans brukningsavgift 2024, Östhammars kommun

Beslut

Kommunfullmäktige höjer VA-taxans brukningsavgift från och med 1 januari 2024. (Bilaga 1).

Ärendebeskrivning

I Östhammar Vatten AB:s uppdrag som VA-huvudman ingår att bereda och lämna förslag på ändringar av VA-taxans nivå. Kommunfullmäktige i Östhammar beslutar om nivån för VA-taxan. Detta ärende omfattar enbart brukningsavgiften och inte förändring av Östhammar kommuns nivå för anläggningsavgift. Med ett mycket osäkert omvärldsläge föreslås beslut enbart fattas för år 2024.

VA-verksamheten är helt avgiftsfinansierad och föreslagen höjning av taxan är nödvändig för att täcka kostnadsökningar för att inte behöva sänka kvaliteten på nuvarande dricksvatten- och avloppsrening. Översyn har gjorts för att dämpa kostnader och därmed behovet av intäkter. Ändå är det svårt att påverka kostnaderna under 2023-2024, främst är det kostnader föranlett av omvärldsläget med ökad inflation, räntenivåer och elpriser som ökar. Kostnaderna påverkas även av ökade lagkrav och indexökningar i befintliga leverantörsavtal samt kostnadsökningar i nya upphandlingar.

Föreslagen intäktshöjning i Östhammars kommun på 7 procent innebär en höjning av taxan,

- med 67 kr per månad, eller 800 kr per år, för genomsnittsvillan i Östhammar.
- med 46 kr per månad, eller 554 kr per år, per lägenhet för flerfamiljshus (typhus B) ¹.

Förslaget innebär att fasta och rörliga parametrar i taxan i princip ökar procentuellt lika.

En liter vatten för den genomsnittliga villan i Östhammar ligger efter höjningen på cirka 12 öre, inklusive fasta kostnader och avlopp, vilket är en ökning med 0,8 öre. Genomsnittsvillan i Östhammar förbrukar 100 kubikmeter vatten per år medan den nationella jämförelsen via Svenskt Vatten använder en högre vattenförbrukning på 150 kubikmeter för villor (typhus A). Typhus A innebär en ökning på 80 kr per månad eller 958 kr per år.

---

¹ Enligt den nationella jämförelsen via Svenskt Vatten. För flerfamiljshus är det svårare att definiera ett relevant genomsnittligt flerfamiljshus i Östhammar. Typhus B motsvarar 15 lägenheter och en förbrukning på 2 000 kubikmeter.

Kommunfullmäktige

Beslutsunderlag

Bilaga - Underlag för höjning av VA-taxans brukningsavgift år 2024, Östhammar kommun

Bilaga - Brukningsavgifter år 2024, Östhammar kommun

Ärendets behandling

Vid kommunstyrelsen tekniska utskott den 19 september § 104 tog utskottet del av informationen i ärendets handläggning.

Vid kommunstyrelsen tekniska utskott den 10 oktober § 123 lyftes ärendet ut från föredragningslistan och behandlades inte.

Ärendet har sedan dess behandlats av kommunstyrelsens tekniska utskott 14 november och kommunstyrelsen 28 november.

Dagens sammanträde

Yrkanden

Fabian Sjöberg (M), Måns Lorichs (SD), Margareta Widén-Berggren (S), Sabina Ståhl (KD) och Irmeli Bellander (L) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på yrkandet och finner att kommunfullmäktige beslutar att bifalla kommunstyrelsens förslag.

Beslutet skickas till

Gästrike Vatten AB

Östhammar Vatten AB

Dnr KS-2021-658

**§ 191. Antagande av översiktsplan 2023 – med sikte på 2040,
Östhammars kommun**

Beslut

Kommunfullmäktige antar Översiktsplan 2023 – med sikte på 2040 med tillhörande bilagor.
(Bilaga 2)

Reservation

Josefine Nilsson (C), Mattias Lundqvist (S), Désirée Mattsson (S), Raili Karjalainen (S),
Freddie Eriksson (V), Pernilla Grahn (V), Bertil Alm (C) reserverar sig i förmån för Bertil
Alms (C) yrkande.

Ärendebeskrivning

Revideringen av Östhammars kommuns översiktsplan antagen 2016 inleddes 2019 av
dåvarande samhällsbyggnadsförvaltningen (idag Sektor Samhälle) på uppdrag av
kommunstyrelsen. Nu har ett nytt förslag till översiktsplan tagits fram: *Översiktsplan 2023 –
med sikte på 2040*. Förslaget har gått igenom en lång arbetsprocess, med både internt samråd
och politisk förankring, samråd med kommunens medborgare och berörda samt två
granskningsperioder. Kommunstyrelsen föreslår nu att kommunfullmäktige antar nytt förslag
till översiktsplan enligt de lagstadgade regler som finns i PBL 3 kap. 19 §.

Beslutsunderlag

Översiktsplan 2023 – med sikte på 2040

- Bilaga 1: Strategisk miljöbedömning
- Bilaga 2: Vägledning för delområden
- Bilaga 3: Kartunderlag
- Länsstyrelsens granskningsyttrande
- Särskilt utlåtande – granskning sommar 2023

Motivering till beslut

Kommunen ska enligt Plan- och bygglagen ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela
kommunen. Kommunen ska i översiktsplanen redovisa grunddragen i fråga om den avsedda
användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen där grunddragen ska framgå
av en karta. Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska

Kommunfullmäktige

användas, utvecklas och bevaras. Med bakgrund av detta bör kommunfullmäktige besluta om att anta nytt förslag till översiktsplan.

Ärendets behandling

Översiktsplanen har varit under arbete sedan 2019. Under februari- april 2022 var den ute på samråd. Sedan mandatskiftet har dokumentet förändrats och har varit ute på två granskningsomgångar, senaste granskningen skedde under sommaren 2023.

Dagens sammanträde

Yrkanden

Ylva Lundin (SD), Tomas Bendiksen (S), Måns Lorichs (SD) och Fabian Sjöberg (M) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Bertil Alm (C) yrkar påföljande ändring: stryk rutan om vindkraft på sidan 173.

Fabian Sjöberg (M), Måns Lorichs (SD) och Sabina Ståhl (KD) yrkar avslag till Bertil Alms (C) ändringsyrkande.

Pernilla Grahn (V) yrkar bifall till Bertil Alms (C) ändringsyrkande.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på yrkandet och finner att kommunfullmäktige beslutar att avslå Bertil Alms (C) ändringsyrkande.

Beslutet skickas till

Merike Dahlberg, Plan- och bygglovschef

Ulf Andersson, chef Sektor samhälle

Alice Möller, översiktsplanerare

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-834

§ 192. Antagande av program för beredskap 2023-2027

Beslut

Kommunfullmäktige fastställer Program för beredskap 2023-2027 (Bilaga 3).

Ärendebeskrivning

I Överenskommelse om kommunernas krisberedskap, mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Sveriges Kommuner och Regioner framgår att Kommunen ska ta fram ett styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap. Styrdokumentet ska ange kommunens övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap under mandatperioden och innehålla:

- Övergripande styrning av arbetet med krisberedskap i kommunala förvaltningar, bolag och kommunalförbund
- Kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys
- Kommunens ambitioner i arbetet med sitt geografiska områdesansvar
- Vilken planering avseende krisberedskap inom olika områden som kommunen ska ta fram eller uppdatera under mandatperioden.

Detta program är en reviderad version av Program för krisberedskap 2019-2022, antaget av KF 2020-02-18.

Beslutsunderlag

Program för beredskap 2023-2027

Beslutet skickas till

Säkerhetsskyddschef Malin Hübinette

Beredskapsfunktionen [REDACTED]

Dnr KS-2023-889

§ 193. Ny organisation för Östhammars kommun

Beslut

Kommunfullmäktige antar den nya organisationen att gälla från och med 2024-01-01 enligt förslag nedan. (Bilaga 4).

Kulturskolan flyttar från barn- och utbildningsnämndens ansvarsområde till kultur- och fritidsnämndens ansvarsområde. Kulturskolans budgetmedel flyttas till kultur- och fritidsnämnden.

En första utvärdering av den nya organisationen ska ske inom sex månader efter att den börjat gälla.

Beslutet justeras omedelbart.

Reservation

Lisa Norén (S), Tomas Bendiksen (S), Margareta Widén- Berggren (S), Mattias Lundqvist (S), Örjan Mattson (S), Désirée Mattson (S), Eva Fagerlund Angulo (S), Roger Lamell (S), Mika Muhonen (S), Anna Frisk (S), Jonas Lennström (S), Erik Rudolfson (S), Ann-Charlotte Grehn (S), Tomas Näslund (S), Raili Karjalainen (S), Pernilla Grahn (V), Freddie Eriksson (V), Josefine Nilsson (C), Inger Abrahamsson (C), Håkan Dannberg(C), Bertil Alm (C) reserverar sig mot beslutet till förmån för Lisa Noréns (S) yrkande.

Ärendebeskrivning

Den föreslagna omorganiseringen ändrar inget för det som idag är sektor Omsorg och som i förslaget nämns som Omsorgskontoret. För sektor Bildning (fortsättningsvis Barn- och utbildningskontoret) kommer en flytt av kulturskola att ske för att renodla kärnverksamheten. Sektor Samhälle och sektor Verksamhetsstöd kommer helt eller delvis att förändras.

Syftet med omorganisationen är att göra organisationen tydligare och lättare att förstå med kortare besluts-, rapporterings- och kommunikationsvägar. Vi vill ha en organisation som är tydlig och logisk för medarbetare, förtroendevalda, medborgare och företag. Det ska vara lätt att veta vart man ska vända sig med sina frågor. Ambitionen med den nya organisationen är att ge alla våra verksamheter bättre förutsättningar och att bli mer resurseffektiv.

Delar av nuvarande organisationen har upplevts som otydlig med otydliga rapporteringsvägar med effekter på ledning och styrning. Genom att ta bort nivåer och dela upp organisationen i

Kommunfullmäktige

7 kontor i stället för 4 sektorer blir det kortare besluts-, rapporterings- och kommunikationsvägar.

Östhammars kommun genomförde under 2019-2020 en utredning för en ny organisation. Kommunfullmäktige gav följande direktiv för utredningen, kostnadseffektivitet, kvalitet, robusthet och likvärdighet. Den nya organisationen trädde i kraft 1 januari 2021. Organisationen bestod av en förvaltning, tre verksamhetssektorer och ett samlat verksamhetsstöd. Ett samlat verksamhetsstöd var en centralisering av administrativt stöd samt Måltid och städ. Organisationen har justerats under 2022 med att sammanföra fastighetsdrift och strategisk fastighetsförvaltning.

Förslaget till ny organisation sammanfattas nedan och illustreras i bifogad organisationsskiss.

Sektor Omsorg

Sektor Omsorg föreslås byta namn till Omsorgskontoret. Inga övriga förändringar.

Sektor Bildning

Kulturskolan föreslås flyttas till Kultur- och fritidskontoret. Förslaget innebär även att kultur- och fritidsnämnden tar över ansvaret för kulturskolan samt att budget ska flyttas mellan nämnder.

Sektor Bildning föreslås byta namn till Barn- och utbildningskontoret.

Sektor Verksamhetsstöd

Denna sektor innehåller idag Ekonomi, HR/lön, Kommunikation och kundtjänst, Utveckling, Kansli och upphandling samt Måltid och städ.

Måltid och städ föreslås flyttas till det nya Tekniska kontoret. Säkerhetsskydd och beredskap, som idag ingår i Utveckling, föreslås flyttas till att sortera direkt under kommundirektören. Kansli och upphandling föreslås avvecklas. De delar av kansli som inte är upphandling flyttas till att ingå i den nyinrättade Staben. Utveckling föreslås byta namn till Digitalisering och projektledning för att skapa tydlighet rörande verksamhetens innehåll.

En stab för kommunförvaltningen (Staben) föreslås införas och sorterar direkt under kommundirektören. Staben utgör i första hand stöd till politiken och syftar till att stödja den politiska processen från beslut till önskad effekt genom ledning, styrning och samordning. Staben består av nuvarande kansli samt kvalificerade handläggare. Staben leds av stabschef.

Sektor Verksamhetsstöd föreslås byta namn till Kommunledningskontoret och består efter förändringen av digitalisering och projektledning, HR, ekonomi, kommunikation, kundtjänst och upphandling.

Kommunfullmäktige

Sektor Samhälle

Sektor Samhälle är den del av organisationen som kommer att förändras mest i föreliggande förslag. Sektor Samhälle innehåller idag verksamhetsområden Växande kommun och Attraktiv kommun samt enheterna Plan och bygg samt Miljö.

Verksamheten föreslås delas upp i Tekniskt kontor, Näringslivskontor, Samhällsbyggnadskontor samt Kultur- och fritidskontor.

Tekniska kontoret kommer att innehålla avfall, fastighet, måltid och städ.

Näringslivskontoret kommer att ha ansvar för näringslivs-, destinations- och landsbygdsutveckling samt samarbete för platsattraktivitet. Näringslivskontoret samordnar också kommunens arbete med mervärdesavtalet. Syftet med verksamheten är att stärka kommunen som etableringskommun och förbättra förutsättningarna för företagande.

Samhällsbyggnadskontoret kommer att innehålla myndighetsutövning inom plan- och bygglagen och miljöbalkens områden.

Kontoret kommer även att innehålla myndighetsutövning och strategiska frågor inom mark- och exploatering samt frågor avseende slutförvaret, medborgardialog, kommunens planberedskap, översiktsplan, bostadsförsörjning, mark- och vattenförvaltning samt infrastruktur.

Kultur- och fritidskontoret kommer att innehålla fritid, hälsa, kultur, bibliotek och kulturskolan.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget bedöms leda till en mer resurseffektiv organisation.

Beslutsunderlag

Organisationsskiss

Ärendets behandling

På KS 2023-11-28 § 242 yrkade Lisa Norén (S) avslag till förslaget med följande motivering: Vi yrkar avslag till förslaget till beslut med hänvisning till avsaknad av utvärdering av nuvarande organisation och brist på involvering och förankring inför organisationsförändringen. Vi motsätter oss också flytten av Kulturskolan.

Kommunfullmäktige

På KS 2023-11-28 § 242 reserverade sig Lisa Norén (S), Tomas Bendiksen (S), Ann-Charlotte Grehn (S), Pernilla Grahn (V) och Josefine Nilsson (C) mot förslaget till beslut till förmån för Lisa Noréns (S) yrkande.

Dagens sammanträde

Yrkanden

Fabian Sjöberg (M), Christina Williamsson Liw (M), Sabina Ståhl (KD), Ingrid Ragnar (KD) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Lisa Norén (S) yrkar avslag till kommunstyrelsens förslag med följande motivering: Vi yrkar avslag till förslaget till beslut med hänvisning till avsaknad av utvärdering av nuvarande organisation och brist på involvering och förankring inför organisationsförändringen. Vi motsätter oss också flytten av Kulturskolan.

Josefine Nilsson (C), Roger Lamell (S), Mattias Lundqvist (S), Pernilla Grahn (V), Tomas Bendiksen (S), yrkar bifall till Lisa Noréns (S) yrkande.

Irmeli Bellander (C) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Josefine Nilsson (C) yrkar påföljande tillägg: Att det i beslutet står att det efter 6 månader kommer att utföras en första utvärdering.

Irmeli Bellander (L) och Fabian Sjöberg (M) yrkar bifall till Josefine Nilssons (C) tilläggsyrkande.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på att Josefine Nilssons (C) tilläggsyrkandet och kommunfullmäktige bifaller det.

Ordförande ställer proposition på avslagsyrkandet och finner att kommunfullmäktige beslutar att bifalla kommunstyrelsens förslag.

Votering

Votering begärs.

Ja-röst för att bifalla kommunstyrelsens förslag.

Nej-röst för att yrka avslag enligt Lisa Noréns (S) yrkande.

Resultat (se voteringsrapport för detaljer):

– Ja	29
– Nej	20
– Avstår	0

Ordförande finner att kommunfullmäktige bifaller kommunstyrelsens förslag.

Kommunfullmäktige

Beslutet skickas till

Samtliga nämnder, samtliga sektorer

Dnr KS-2023-817

§ 194. Revidering av avfallsföreskrifter 2024

Beslut

Kommunfullmäktige antar revideringen av avfallsföreskrifter för 2024. De nya föreskrifterna gäller från och med 2024-01-01. (Bilaga 5).

Ärendebeskrivning

Föreskrifterna revideras bl.a. utifrån kommunstyrelsens mål, avfallsplan intention samt utifrån Förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar.

Avfallsföreskrifterna sätter ramarna för kommunens avfallshantering, t.ex. framgår vad som krävs för praktiskt utförande, vilket ansvar olika parter har och hur sortering går till. Tydliga föreskrifter underlättar arbetet, blir tydligare för medborgarna och säkerställer en rättssäker hantering.

Några exempel på revidering

- Ny lagstiftning innebär att kommunen blir insamlingsansvarig för förpackningar från årsskiftet och fler avfallsfraktioner räknas som avfall under kommunalt ansvar.
- Insamlingen av förpackningar ska ske fastighetsnära, alternativt från lättillgängliga insamlingsplatser.
- Kommunen övertar ansvaret att informera hur avfall förebyggs, återanvänds och återvinns.
- Möjlighet för grannar att dela sopabonnemang
- Möjlighet för utsträckt hämtningsintervall om fastigheten ej nyttjas
- Latrinhämtning upphör som tjänst 2026
- Benämning ”Renhållningsföreskrifter” ändras till ”Avfallsföreskrifter”
- Benämning ”Renhållningstaxa” ändras till ”Avfallstaxa”
- Benämning ”brännbart avfall” ändras till ”restavfall”

Beslutsunderlag

Bilaga – Avfallsföreskrifter 2024

[Vägledning till definitionen av kommunalt avfall \(naturvardsverket.se\)](#)

[Förordning \(2022:1274\) om producentansvar för förpackningar Svensk författningssamling 2022:2022:1274 t.o.m. SFS 2022:1424 - Riksdagen](#)

Dagens sammanträde

Yrkanden

Fabian Sjöberg (M) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Kommunfullmäktige

Beslutet skickas för kännedom till

Projektledare, Avfallsenheten Irene Mårtensson

Avfallschef Myran Olsson

Verksamhetschef Väckande kommun Marie Berggren

Sektorchef Ulf Andersson

Fastighetschef Erik Kjellberg

Ekonom/ gruppledare Mattias Nilsson

Beslutet skickas efter antagande i KF till

Webbredaktionen för publicering samt avpublicering av förfallen föreskrift.

Dnr KS-2023-818

§ 195. Revidering avfallstaxa 2024

Beslut

Kommunfullmäktige antar revidering avfallstaxa för 2024. Taxan gäller från och med 2024-01-01. (Bilaga 6).

Ärendebeskrivning

Bakgrund

Den kommunala avfallstaxan finansierar avfallshanteringen och kan utformas på ett sätt som styr invånarna att välja bästa alternativ ur resurs- och miljöhänsen genom exempelvis differentierade avgifter. Taxan åläggs samtliga fastighetsägare och verksamhetsutövare att betala. Kommunfullmäktige tar beslut om nya taxor och till grund för förslag till reviderade taxor finns detta tjänstemannaförslag med bilagor. Förslaget bygger på kommunstyrelsens mål, avfallsplan intention och Förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar samt den förväntade kostnadsutvecklingen för 2024.

Avgifterna kan bara föreslås för tjänster som tillhandahålls och beskrivs i beslutade Avfallsföreskrifter.

Ärendet - ekonomiska förutsättningar

De fasta kostnaderna för att driva återvinningscentralerna har under lång tid varit underfinansierad, vilket bidragit till eftersatt underhåll och anpassning efter arbetsmiljölagstiftningen. Även information och administration har varit eftersatt under en lång tid. Flera åtgärder behöver nu vidtas i kombination med att kostnader för behandling, transporter, service av maskiner och drivmedel utifrån en orolig världsmarknad förväntas öka. Kostnaderna för att driva återvinningscentralerna med fortsatt god tillgänglighet förväntas därmed öka kraftigt under 2024.

Insamlingskostnaderna (den rörliga avgiften) för de stora insamlingsentreprenaderna ökar utifrån indexreglering (A12:1MD och A12:3MD). Indexutvecklingen påverkas av oljepris och löneutveckling. Även kostnaden för förbränning och behandling av material förväntas öka utifrån tillhörande index (A11: F), där kostnaden för energiförbrukning varit störst orsak till indexökning.

Kostnaden för insamling av hushållens förpackningsavfall ska bäras av producenterna. Kommunen får en fast ersättning som baseras på antal hushåll och antal insamlingsplatser i kommun och en rörlig ersättning som betalas ut per ton insamlade förpackningar. Den ersättning kommunen får för hantering av förpackningsavfallet ska räknas av från kundernas

Kommunfullmäktige

avgift. Avräkning av ersättningen föreslås genomföras som avdrag på kundfakturan utifrån en procentuell premie. Om ersättning och kostnader inte går ihop kan kommunen ta ut en eventuell mellanskillnad mellan faktiska kostnader och den ersättning som betalats av producenterna via avfallstaxan.

De föreslagna taxorna beskrivs i bilaga 1.

Sammanfattning av förändring i förhållande till 2023 års taxor;

- Större valfrihet och möjlighet att påverka insamlingskostnaden – det lönar sig alltid att sortera
  - Bättre sortering - billigare taxa
  - Delat abonnemang - halvering av insamlingskostnaden
- Grundavgifterna regleras
  - För en villakund höjs avgiften med 213 kr/år från 1065 kr/år till 1278 kr/år.
  - För en lägenhet höjs avgiften från 145/173 kr/år till 450 kr/år
  - För företagare höjs avgiften med 67 kr/år från 335 kr/år till 402 kr/år
- Taxa för insamling av matavfall regleras
  - Normalabonnemang för villakund höjs med 16 kr/år från 177 kr/år till 193 kr/år
  - Normalabonnemang för företagare och verksamheter sänks med 315 kr/år från 508 kr/år till 193 kr/år.
- Taxa för insamling av restavfall regleras
  - Normalabonnemang för villakund förblir oförändrad, 1516 kr/år
  - Normalabonnemang för verksamheter sänks med 811 kr från 2327 kr/år till 1516 kr/år
- Taxa för slam lämnas oförändrad
- Taxa för latrin regleras
  - Vanligaste abonnemang höjs med 542 kr/år från 5421kr/år till 5963 kr/år
- ÅVC-kort för företagare regleras
  - !0 klippkort höjs med 462 kr, från 2310 kr till 2772 kr (exkl. moms)
  - XL-kort höjs med 2000 kr, från 10 000 kr till 12 000 kr/år (exkl. moms)
- Taxa för förpacknings-, batteri-och textilinsamling för flerfamiljshus tillkommer

Kommunfullmäktige

- När förpackningar sorteras ut separat ges en procentuell rabatt på förpackningstaxorna utifrån total volym avfall kunden ger upphov till.
- En villakund med normalabonnemang får en total kostnad för avfallshantering på 2987 kr/år. Hämtning vid fastighet 26 ggr/år samt fri tillgång till 5 ÅVC:er och 21 ÅVS;er.

Beslutsunderlag

Bilaga - Avfallstaxa 2024

Beslutet skickas för kännedom till

Projektledare, Avfallsenheten Irene Mårtensson
Renhållningschef Myran Olsson
Verksamhetschef Växande kommun Marie Berggren
Sektorchef Ulf Andersson
Ekonom/ gruppledare Mattias Nilsson

Beslutet skickas efter antagande i KF till

Webbredaktionen för publicering samt avpublicering av förfallen taxa.

Dnr KS-2023-856

§ 196. Antagande av nytt reglemente för krisledningsnämnden

Beslut

Kommunfullmäktige antar reviderat reglemente för styrelse och nämnder avseende krisledningsnämndens område. (Bilaga 7). Dokumentet ersätter tidigare version.

Ärendebeskrivning

I Överenskommelse om kommunernas krisberedskap, mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Sveriges Kommuner och Regioner framgår att kommunen ska ta fram ett reglemente för krisledningsnämnden. Reglementet är en revidering av reglemente för styrelse och nämnder antaget 2022-12-13 §158.

Kommunens reglemente för krisledningsnämnden har uppdaterats i syfte att bli mer heltäckande. Den nya versionen specificerar hur krisledningsnämnden ska arbeta när den är aktiverad samt formerna för dess avslutande.

Beslutsunderlag

Reglemente för styrelse och nämnder

Reglemente med ändringsförslag (föreslagna tillägg är grönmärkerade)

Dagens sammanträde

Yrkanden

Lisa Norén (S) yrkar påföljande: Vi yrkar att reglementet gällande kultur och fritidsnämnden under paragraf 24 på sidan 18 ändras till: ”Kultur och fritidsnämnden består av sju ordinarie ledamöter och sju ersättare.”

Propositionsordning

Ordförande finner att Lisa Noréns (S) yrkande innebär att nytt ärende väcks och ställer därmed inte proposition på yrkandet.

Kommunfullmäktige

Beslutet skickas för åtgärd till

Webbredaktionen för publicering

Beslut skickas för kännedom till

Säkerhetsskyddschef Malin Hübinette

Beredskapsfunktionen beredskap@osthammar.se

Nämndsekreterare: Anna Tryblom, Josefin Larsson, Ania Lehtinen, Kersti Ingemarsson, Per-Åke Berg

Chef kansli och upphandling

Kommundirektör

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-874

§ 197. Revidering av taxa för livsmedelskontroll

Beslut

Kommunfullmäktige antar reviderad taxa för livsmedelkontroll enligt livsmedelslagstiftningen. (Bilaga 8).

Lagstöd

Förordning (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter

Ärendebeskrivning

Ny lagstiftning avseende livsmedelslagen som träder i kraft vid 1 januari 2024 ställer krav på efterskottsbetalning. Nuvarande taxa är baserad på förskottsbetalning och blir därför inaktuell, varför ny taxa behöver införas för att verksamheten ska kunna finansieras. Föreliggande taxa har reviderats för att vara förenlig med den nya lagstiftningen.

Beslutsunderlag

Bilaga - Taxa för livsmedelslagen

Protokollsutdrag bygg- och miljönämnden 2023-11-08 §148

Ärendets behandling

Ärendet har behandlats av bygg- och miljönämnden 2023-11-08 §148. Bygg- och miljönämnden tillstyrkte förslaget till beslut.

Dagens sammanträde

Yrkanden

Lars O Holmgren (BOA) yrkar bifall till bygg- och miljönämndens förslag.

Beslutet skickas efter antagande i kommunfullmäktige till

Webbredaktionen för publicering samt avpublicering

Miljöchef

Livsmedelsinspektörer, miljöenheten

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-875

§ 198. Taxa för lag (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg

Beslut

Kommunfullmäktige antar taxan för lag (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg. Taxan träder i kraft från och med 2024-01-01. (Bilaga 9)

Ärendebeskrivning

Kommunerna ska genom en ändring av lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg (LÅFF) sedan 1 maj 2023 bedriva tillsyn över att vissa fritidsbåtshamnar har möjlighet att ta emot avfall enligt regelverket. Kommunen ska även godkänna de avfallshanteringsplaner som fritidsbåtshamnarna har skyldighet att upprätta.

Tillsynsplikten enligt LÅFF gäller under förutsättning att kommunen enligt miljöbalken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen ska utöva tillsyn över verksamheten. Förvaltningen bedömer mot den bakgrunden att uppgiften faller inom Bygg- och miljönämndens ansvarsområden enligt Östhammars kommuns reglemente (Bilaga 1, KF § 158/2022). Den nya lagstiftningen kommer att ingå i kommande förslag till delegationsordning för nämnden, vilken nu är under framtagande.

Kommunen kan med stöd av bemyndigande i 6 kap. 8 § LÅFF anta föreskrifter om taxa för arbete som utförs med stöd av lagen. Avgifter kan tas ut för tillsyn enligt 6 kap. 5 a § LÅFF och för godkännande av avfallsplaner enligt 3 kap. 9 § LÅFF. Utan avgift kan tillsynen inte finansieras.

Metod för framtagande av taxa

Sveriges Kommuner och Regioner har tagit fram underlag för taxa för tillsyn enligt LÅFF. Dokumentet har anpassats efter Östhammars kommuns reglemente och förutsättningar

Beslutsunderlag

Bilaga - Taxa för lag (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg
Protokollsutdrag bygg- och miljönämnden 2023-11-08 §149

Ärendets behandling

Ärendet har behandlats av bygg- och miljönämnden 2023-11-08 §149. Bygg- och miljönämnden tillstyrkte förslaget till beslut.

Kommunfullmäktige

Dagens sammanträde

Yrkanden

Lars O Holmgren (BOA) yrkar bifall till bygg- och miljönämndens förslag.

Beslutet skickas efter antagande i KF till

Miljöenheten

Webbredaktionen för publicering på kommunens hemsida

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-846

§ 199. Taxor 2024 för tillsyn och tillstånd enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor och enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor i Östhammars kommun

Beslut

Kommunfullmäktige tar del av informationen. (Bilaga 10)

Ärendebeskrivning

Taxor 2024 för Östhammars kommun enligt LSO och LBE. Östhammars kommun har delegerat till den gemensamma räddningsnämnden att årligen från och med 2024-01-01 justera taxorna med hänsyn till arbetskostnadsindex.

Reglerna i 8 kap. regeringsformen möjliggör att viss angiven föreskriftsrätt kan delegeras till kommun. Ett sådant bemyndigande finns för kommuner i 5 kap. 4 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) och i 27 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. Därmed har kommunerna möjlighet att ta ut en taxa som täcker kommunens självkostnad för tillsyn- och tillståndshandlingen enligt dessa lagstiftningar.

Endast kommunfullmäktige kan besluta om taxor som ska gälla i den egna kommunen. Justering av taxorna på grund av prisförändringar kan delegeras till annan nämnd, gemensam nämnd eller kommunalförbund.

De föreslagna justeringarna av taxorna för tillsyn och tillstånd är på grund av prisförändringar och är en justering med 90 procent av förändringen av AKI (arbetskostnadsindex) för tjänstemän, privat sektor, preliminära siffror, SNI 2007, B-S exkl O (juni 2022 – juni 2023). Taxorna justeras därmed med 2,8 procent.

Avgiften för en viss åtgärd framgår av bilagan.

Beslutsunderlag

Bilaga 1, Taxor och avgifter 2024 Östhammars kommun
Protokollsutdrag Räddningsnämnden 2023-10-25 § 108

Ärendets behandling

Ärendet har behandlats av Räddningsnämnden 2023-10-25 § 108.

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-527

**§ 200. Redovisning av ej verkställda gynnande beslut kvartal 3
2023**

Beslut

Kommunfullmäktige tar del av statistikrapporten. (Bilaga 11)

Ärendebeskrivning

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) ska individ- och familjenämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden ska vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller och hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det ska också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män. Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Beslutsunderlag

Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut tredje kvartalet 2023
Protokollsutdrag IFN 2023-11-08 §153

Beslut skickas till

Kommunfullmäktige
Kommunens revisorer

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-859

§ 201. Valärende, entledigande som ledamot i kommunfullmäktige, valberedningen och ersättare i vård- och omsorgsnämnden

Beslut

Julia Carlström (L) entledigas från sina uppdrag som ledamot i kommunfullmäktige och valberedningen, samt som ersättare i vård- och omsorgsnämnden.

Ny sammanräkning begärs hos Länsstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Julia Carlström (L) begär i skrivelse 2023-11-06 entledigande från sina uppdrag i kommunfullmäktige, valberedningen och ersättare i vård- och omsorgsnämnden.

Beslutet skickas till

Julia Carlström (L)

Vård- och omsorgsnämnden

Administratör Troman: Hanna Hornej

HR

Länsstyrelsen

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-859

§ 202. Valärende, ledamot i valberedningen

Beslut

Kommunfullmäktige väljer Irmeli Bellander (L) till ledamot i valberedningen.

Ärendebeskrivning

Julia Carlström (L) har begärt entledigande från sitt uppdrag som ledamot i valberedningen. Entledigandet behandlas på dagens fullmäktigesammanträde. Om fullmäktige beslutar att entlediga Julia Carlström (L) behöver en ny ledamot i valberedningen väljas.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Valberedningens ordförande Fabian Sjöberg (M) redogör för förslaget.

Beslutet skickas till

Irmeli Bellander (L)

Valberedningen

Administratör Troman: Hanna Horneij

HR

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-859

§ 203. Valärende, ersättare i vård- och omsorgsnämnden

Beslut

Kommunfullmäktige väljer Mats Sjöborg (L) till ersättare i vård- och omsorgsnämnden.

Ärendebeskrivning

Julia Carlström (L) har begärt entledigande från sitt uppdrag som ersättare i vård- och omsorgsnämnden. Entledigandet behandlas på dagens fullmäktigesammanträde. Om fullmäktige beslutar att entlediga Julia Carlström (L) behöver en ny ersättare i vård- och omsorgsnämnden väljas.

Julia Carlström (L) var personlig ersättare för Veronica Dorestrand (M) och den nya ersättaren blir även ny personlig ersättare för Veronica Dorestrand (M).

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Valberedningens ordförande Fabian Sjöberg (M) redogör för förslaget.

Beslutet skickas till

Mats Sjöborg (L)

Vård- och omsorgsnämnden

Administratör Troman: Hanna Horneij

HR

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-858

§ 204. Valärende, entledigande som ordförande i valnämnden

Beslut

Ingrid Ragnar (KD) entledigas från sitt uppdrag som ordförande i valnämnden.

Ärendebeskrivning

Ingrid Ragnar (KD) begär i skrivelse 2023-11-06 entledigande från sitt uppdrag som ordförande i valnämnden.

Beslutet skickas till

Ingrid Ragnar (KD)

Valnämnden

Administratör Troman: Hanna Horneij

HR

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-858

§ 205. Valärende, ordförande i valnämnden

Beslut

Kommunfullmäktige väljer Henrik Willén Johansson (KD) till ordförande valnämnden.

Beslutet justeras omedelbart.

Ärendebeskrivning

Ingrid Ragnar (KD) har begärt entledigande från sitt uppdrag som ordförande i valnämnden. Entledigandet behandlas på dagens fullmäktigesammanträde. Om fullmäktige beslutar att entlediga Ingrid Ragnar (KD) behöver en ny ordförande i valnämnden väljas.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Valberedningens ordförande Fabian Sjöberg (M) redogör för förslaget.

Beslutet skickas till

Henrik Willén Johansson (KD)

Valnämnden

Administratör Troman: Hanna Horneij

HR

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-893

§ 206. Valärende, entledigande som ersättare i kommunfullmäktige och barn- och utbildningsnämnden

Beslut

Oskar Rahm (C) entledigas från sina uppdrag som ersättare kommunfullmäktige och barn- och utbildningsnämnden.

Ny sammanräkning begärs hos Länsstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Oskar Rahm (C) begär i skrivelse 2023-11-21 entledigande från sina uppdrag i kommunfullmäktige och barn- och utbildningsnämnden.

Beslutet skickas till

Oskar Rahm (C)

Barn- och utbildningsnämnden

Länsstyrelsen

Administratör Troman: Hanna Horneij

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-893

§ 207. Valärende, ersättare i barn- och utbildningsnämnden

Beslut

Kommunfullmäktige väljer Sandra Hansson (C) till ersättare i barn- och utbildningsnämnden.

Ärendebeskrivning

Oskar Rahm (C) har begärt entledigande från sitt uppdrag som ersättare i barn- och utbildningsnämnden. Entledigandet behandlas på dagens fullmäktigesammanträde. Om fullmäktige beslutar att entlediga Oskar Rahm (C) behöver en ny ersättare i barn- och utbildningsnämnden väljas.

Oskar Rahm (C) var personlig ersättare för Lina Ahlén Svalbro (S) och den nya ersättaren blir även ny personlig ersättare för Lina Ahlén Svalbro (S).

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Valberedningens ordförande Fabian Sjöberg (M) redogör för förslaget.

Beslutet skickas till

Sandra Hansson (C)

Barn- och utbildningsnämnden

Administratör Troman: Hanna Horneij

HR

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-897

§ 208. Valärende, entledigande som ledamot i kommunfullmäktige

Beslut

Richard Halvarsson (SD) entledigas från sina uppdrag som ledamot i kommunfullmäktige och ersättare i valberedningen.

Ny sammanräkning begärs hos Länsstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Richard Halvarsson (SD) begär i skrivelse 2023-10-07 entledigande från sina uppdrag i kommunfullmäktige och valberedningen.

Beslutet skickas till

Richard Halvarsson (SD)

Valberedningen

Länsstyrelsen

Administratör Troman: Hanna Horneij

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-897

§ 209. Valärende, ersättare i valberedningen

Förslag till beslut

Ärendet behandlas på nästa sammanträde.

Ärendebeskrivning

Richard Halvarsson (SD) har begärt entledigande från sitt uppdrag som ersättare i valberedningen. Entledigandet behandlas på dagens fullmäktigesammanträde. Om fullmäktige beslutar att entlediga Richard Halvarsson (SD) behöver en ny ersättare i valberedningen väljas.

Richard Halvarsson (SD) var personlig ersättare för Ylva Lundin (SD) och den nya ersättaren blir även ny personlig ersättare för Ylva Lundin (SD).

Beslutet skickas till

NN (-)

Valberedningen

Administratör Troman: Hanna Hornej

HR

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-848

§ 210. Valärende: utökande av revisionen samt val av nya revisorer

Beslut

Kommunfullmäktige väljer Kjell Melin (KD) till revisor för Östhammars kommun.

Ärendebeskrivning

Revisionens storlek föreslås utökas från fem till sju ledamöter. Syftet är att revisionen ska vara av tillräcklig storlek för att på ett tillfredsställande sätt kunna genomföra de granskningar som ålagts dem.

Ärendets behandling

På KF 2023-11-07 § 157 utökades revisionens storlek till sju ledamöter. I och med beslutet behöver ytterligare revisorer väljas. På samma fullmäktige valdes en ny revisor och val av ytterligare en ny revisor sköts upp till dagens sammanträde.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag KF 2023-11-07 § 157

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Valberedningens ordförande Fabian Sjöberg (M) redogör för förslaget.

Beslutet skickas till

Kjell Melin (KD)

Revisionen

Administratör Troman: Hanna Horneij

Sektor Verksamhetsstöd: HR

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-667

§ 211. Valärende: revisor för Östhammars kommun

Beslut

Kommunfullmäktige väljer Peter Jansson (S) till revisor.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige entledigade Annika Wahlgren Rennerskog (S) från sitt uppdrag som revisor tillika ordförande för revisionen för Östhammars kommun 2023-09-12, § 130. Kommunfullmäktige har att välja revisor tillika ordförande för revisionen.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Valberedningens ordförande Fabian Sjöberg (M) redogör för förslaget.

Beslutet skickas till

Peter Jansson (S)

Revisionen

Administratör Troman: Hanna Horneij

Sektor verksamhetsstöd: HR

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-667

§ 212. Valärende: val av ordförande för revisionen

Beslut

Kommunfullmäktige väljer Peter Jansson (S) till ordförande för revisionen.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige entledigade Annika Wahlgren Rennerskog (S) från sitt uppdrag som revisor tillika ordförande för revisionen för Östhammars kommun 2023-09-12, § 130. Kommunfullmäktige har att välja ordförande för revisionen.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Valberedningens ordförande Fabian Sjöberg (M) redogör för förslaget.

Beslutet skickas till

Peter Jansson (S)

Revisionen

Administratör Troman: Hanna Horneij

Sektor verksamhetsstöd: HR

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-685

§ 213. Valärende, ersättare i valberedningen

Beslut

Kommunfullmäktige väljer Kristina Karl- Eriksson (BOA) till ersättare i valberedningen.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige entledigade Fredrik Jansson (BOA) från sitt uppdrag som ersättare i valberedningen 2023-11-07 §160. Kommunfullmäktige har att välja ersättare i valberedningen.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Valberedningens ordförande Fabian Sjöberg (M) redogör för förslaget.

Beslutet skickas till

Kristina Karl- Eriksson (BOA)

Valberedningen

Administratör Troman: Hanna Horneij

Sektor verksamhetsstöd: HR

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-685

§ 214. Valärende: ersättare i kommunstyrelsen

Beslut

Kommunfullmäktige väljer Kristina Karl- Eriksdotter (BOA) till ersättare i kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige entledigade Fredrik Jansson (BOA) från sitt uppdrag som ersättare i kommunstyrelsen 2023-11-07 § 160. Kommunfullmäktige har att välja ersättare i kommunstyrelsen.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Valberedningens ordförande Fabian Sjöberg (M) redogör för förslaget.

Beslutet skickas till

Kristina Karl- Eriksdotter (BOA)

Kommunstyrelsen

Administratör Troman: Hanna Horneij

Länsstyrelsen

Sektor verksamhetsstöd: HR

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-867

§ 215. Motion från Pernilla Grahn (V) om att lämna skrivelse till regeringen angående införande av anmälningsplikt

Beslut

Motionen överlämnas till kommunstyrelsen för beredning.

Ärendebeskrivning

Pernilla Grahn (V) yrkar i motion daterad 2023-11-08 om att skicka in skrivelse till regeringen angående att inte gå vidare med förslaget om anmälningsplikt för de som är anställda i den kommunala välfärden.

Motionären yrkar att:

- Överlämna skrivelse till regeringen enligt bilaga.

Beslutsunderlag

Motion, inklusive bilaga

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-491

§ 216. Interpellation till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) från Irmeli Bellander (L) angående nya styrets värdegrund

Beslut

Interpellationen får ställas.

Interpellationen anses härmed besvarad.

Ärendebeskrivning

Talarordningen vid interpellationsdebatt är fastställd i arbetsordningen. Den som ställt interpellationen redogör för den följt av att den som besvarar interpellationen redogör för svaret. Därefter sker repliker och fortsatt överläggning.

Beslutsunderlag

Interpellation från Irmeli Bellander (L)

Svar på interpellation

Ärendets behandling

Interpellationen ställdes på KF 2023-06-13 §93 och skulle besvaras på KF 2023-09-12. På grund av frånvaro kunde inte interpellationen besvaras. På grund av ordförandes frånvaro 2023-11-07 föreslås interpellationen besvaras på KF 2023-12-12.

Dagens sammanträde

I interpellationsdebatten deltar Irmeli Bellander (L), Fabian Sjöberg (M) och Bertil Alm (C).

Beslutet skickas till

Interpellant

KS-2023-623

§ 217. Interpellation till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) från Pernilla Grahm (V) om integration av flyktingar/ invandrare i Östhammar under 2022-2023

Beslut

Interpellationen får ställas.

Interpellationen anses härmed besvarad.

Ärendebeskrivning

Talarordningen vid interpellationsdebatt är fastställd i arbetsordningen. Den som ställt interpellationen redogör för den följt av att den som besvarar interpellationen redogör för svaret. Därefter sker repliker och fortsatt överläggning.

Beslutsunderlag

Interpellation från Pernilla Grahm (V)

Svar på interpellation

Ärendets behandling

KF 2023-09-12 beslutade att interpellationen skulle besvaras på KF 2023-11-07. På grund av ordförandes frånvaro 2023-11-07 föreslås interpellationen besvaras på KF 2023-12-12.

Dagens sammanträde

I interpellationsdebatten deltar Pernilla Grahm (V) och Fabian Sjöberg (M).

Beslutet skickas till

Interpellant

KS-2023-626

§ 218. Interpellation till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) från Pernilla Grahn (V) angående avfallshögarna vid gruvområdet vid Dannemora

Beslut

Interpellationen får ställas.

Interpellationen anses härmed besvarad.

Ärendebeskrivning

Talarordningen vid interpellationsdebatt är fastställd i arbetsordningen. Den som ställt interpellationen redogör för den följt av att den som besvarar interpellationen redogör för svaret. Därefter sker repliker och fortsatt överläggning.

Beslutsunderlag

Interpellation

Svar på interpellation

Ärendets behandling

KF 2023-09-12 beslutade att interpellationen skulle besvaras på KF 2023-11-07. På grund av ordförandes frånvaro 2023-11-07 föreslås interpellationen besvaras på KF 2023-12-12.

Dagens sammanträde

I interpellationsdebatten deltar Pernilla Grahn (V), Freddie Eriksson (V) och Fabian Sjöberg (M).

Beslutet skickas till

Interpellant

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-625

§ 219. Ärendet utgår

Fråga till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) från Gunborg Fjellner (V) angående drogrelaterad kriminalitet i Östhammars kommun utgår.

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-843

§ 220. Fråga från Josefine Nilsson (C) till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) angående utvärdering av omorganisation

Beslut

Frågan anses besvarad.

Ärendebeskrivning

Ledamöter får lämna frågor enligt kommunallagen och arbetsordningen, de bör besvaras vid samma sammanträde som de läggs fram. Endast den som lämnat frågan och den som ska svara får delta i debatten.

Fråga

Josefine Nilsson (C) ställer följande fråga till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M):

- När kommer en utvärdering av kommunens omorganisation att redovisas?

Beslutsunderlag

Fråga

Ärendets behandling

Kommunfullmäktige beslutade att frågan får ställas på KF 2023-11-07 § 184.

Beslutet skickas till

Frågeställaren

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-731

§ 221. Anmälningsärende; valnämndens verksamhetsplan för 2024

Beslut

Kommunfullmäktige tar del av valnämndens verksamhetsplan. (Bilaga 12).

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har antagit regler för budgetprocessen. Enligt dessa beslutar nämnden om sin verksamhetsplan efter att fullmäktige har beslutat om kommunens budget. När nämnden/kommunstyrelsen har fastställt sin verksamhetsplan anmäls ärendet till fullmäktige. Nämndernas verksamhetsplaner för år 2024 ska anmälas till fullmäktiges sammanträde 2023-11-07.

Verksamhetsplan för valnämnden föreligger.

Ärendets behandling

Valnämnden fastställde verksamhetsplanen 2023-10-26 §31.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag VN 2023-10-26 §31

Beslutet skickas till

Valnämnden

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-12

§ 222. Anmälningssärende, dom från Förvaltningsrätten i Uppsala gällande laglighetsprövning av beslut om riktlinjer för ersättningar till förtroendevalda

Beslut

Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Överklagan gäller ett beslut att anta riktlinjer för ersättningar till förtroendevalda, där den klagande anser att beslutet om arvode för majoritetsledare strider mot kommunallagen 4 kap. 16 § om att arvode till förtroendevalda ska bestämmas till lika belopp för lika uppdrag.

Beslutet det rör fattades i december 2022. Kommunen anser att majoritetsledare och gruppledare inte kan anses ingå i definitionen av förtroendevalda enligt kommunallagen. Då majoritetsledare och gruppledare kan betraktas som förtroendevalda i den mening som avses i 4 kap. 1 § kommunallagen är inte heller 4 kap. 16 § om lika arvodering för lika uppdrag tillämplig i fråga om deras arvodering. Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Beslutsunderlag

Dom från Förvaltningsrätten i Uppsala, 2023-10-31, mål nr 7844-22.

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-40

§ 223. Anmälningssärende, budget och verksamhetsplan 2024-2026 för gemensam IT-nämnd

Beslut

Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige i Tierp har fastställt ekonomi och verksamhetsplan 2024-2026 för den gemensamma IT-nämnden.

Beslutsunderlag

Plan för Tierps kommuns ekonomi och verksamhet 2024-2026 med bilagor
Protokollsutdrag 2023-11-07 §172

Ärendets behandling

Ärendet behandlades av Tierps kommunfullmäktige 2023-11-07 § 172.

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-40-29

§ 224. Anmälningssärende, delårsrapport och verksamhetsrapport för Gästrike Vatten per 31 augusti

Beslut

Kommunfullmäktige tar del av verksamhetsrapport samt delårsrapport för tertial 2 för Gästrike Vatten med bilaga (Bilaga 13).

Beslutsunderlag

Delårsrapport tertial 2 per 31 augusti 2023 Gästrike Vatten AB
Bilaga 1 resultaträkning för Gästrike Vatten AB
Bilaga 2 Verksamhetsrapport för Gästrike Vatten AB med dotterbolag

Ärendets behandling

Gästrike Vatten AB har behandlat delårsrapport för tertial 2 med tillhörande handlingar på styrelsemöte 2023-10-05 §140.

Beslutet skickas till

Gästrike Vatten AB

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-1

§ 225. Anmälningssärende, Aktuellt i slutförvarsfrågan

Beslut

Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Slutförvarsenheten rapporterar om aktuellt i slutförvarsfrågan. Rapport för perioden 2023-11-07 – 2024-02-13 föreligger.

Beslutsunderlag

Rapport från Slutförvarsenheten

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-929

§ 226. Val av ledamöter och ersättare till kultur- och fritidsnämnden

Beslut

Kommunfullmäktige väljer följande till ledamöter och ersättare i kultur- och fritidsnämnden:

Ledamöter	Ersättare
Niklas Bergström (M)	Elin Johnsson (M)
Andrew Douglas Lauder (SD)	Bo Persson (SD)
Maria Nyström (KD)	NN (-)
Tomas Bendiksen (S)	Peter Svedin (S)
Anna Frisk (S)	Thomas Ohlström (S)

Till ordförande väljs: Niklas Bergström (M)

Till 1:e vice ordförande väljs: Maria Nyström (KD)

Till 2:e vice ordförande väljs: Tomas Bendiksen (S)

Mandatperioden är från 2024-01-01 till 2026-12-31.

Ärendebeskrivning

På kommunfullmäktige 2022-12-13 §168 punkt C3 valdes fem ledamöter och fem ersättare till kultur- och fritidsnämnden för mandatperioden 2023-01-01 – 2023-12-31. Då nämndens mandatperiod tar slut vid årsskiftet ska nytt val förrättas. Enligt reglemente för styrelse och nämnder § 24 ska nämnden bestå av fem ledamöter och fem ersättare. Tre av ledamöterna utgör nämndens presidium.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag KF 2023-12-13 §168

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Valberedningens ordförande Fabian Sjöberg (M) föredrar valberedningens förslag.

Beslutet skickas till

Kultur- och fritidsnämnden

Kommunfullmäktige

Valda ledamöter och ersättare

Administratör Troman, Hanna Hornej

HR

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-918

§ 227. Interpellation till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) från Irmeli Bellander (L) angående skolmaten

Beslut

Interpellationen får ställas.

Interpellationen anses härmed besvarad.

Ärendebeskrivning

Talarordningen vid interpellationsdebatt är fastställd i arbetsordningen. Den som ställt interpellationen redogör för den följt av att den som besvarar interpellationen redogör för svaret. Därefter sker repliker och fortsatt överläggning.

Beslutsunderlag

Interpellation

Interpellationssvar

Dagens sammanträde

I interpellationsdebatten deltar Irmeli Bellander (L), Fabian Sjöberg (M) och Josefine Nilsson (C).

Beslutet skickas till

Interpellant

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-926

§ 228. Fråga från Irmeli Bellander (L) till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) angående kommunens mottagande av flyktingar

Beslut

Frågan får ställas.

Frågan anses härmed besvarad.

Ärendebeskrivning

Ledamöter får lämna frågor enligt kommunallagen och arbetsordningen, de bör besvaras vid samma sammanträde som de läggs fram. Endast den som lämnat frågan och den som ska svara får delta i debatten.

Fråga

Irmeli Bellander ställer följande fråga till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M)

- Ser du att den människosyn som lyser igenom här är bra marknadsföring för vår kommun gentemot omvärlden?
- Hur tror du att omvärlden ser på Östhammars kommun efter detta?
- Finns det inte risk att man börjar se på Östhammar som en sorts Gated Community som sköter sitt men struntar i omvärlden?

Beslutsunderlag

Fråga

Dagens sammanträde

I frågeställningen deltar Irmeli Bellander (L) och kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M).

Beslutet skickas till

Frågeställaren

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-927

§ 229. Fråga från Irmeli Bellander (L) till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M) angående Simbadet i Österbybruk

Beslut

Frågan får ställas.

Frågan anses härmed besvarad.

Ärendebeskrivning

Ledamöter får lämna frågor enligt kommunallagen och arbetsordningen, de bör besvaras vid samma sammanträde som de läggs fram. Endast den som lämnat frågan och den som ska svara får delta i debatten.

Fråga

Irmeli Bellander ställer följande fråga till kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M):

- Planerar kommunen, eller sker det redan, några konkreta åtgärder för att lösa upp knutarna, teckna nytt avtal med Simbadsföreningen och rådda i det komplicerade ägarförhållandet ?
- Hur ser kommunikationen med Simbadsföreningen ut idag och var ligger ansvaret för frågan?
- När i så fall kommer nytt avtal att tecknas?
- Sker det diskussioner med andra aktörer än Simbadsföreningen?

Beslutsunderlag

Fråga

Dagens sammanträde

I frågeställningen deltar Irmeli Bellander (L) och kommunstyrelsens ordförande Fabian Sjöberg (M).

Beslutet skickas till

Frågeställaren

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-922

§ 230. Valärende; entledigande som ledamot i kommunfullmäktige och valberedningen

Beslut

Filip Uthammar (M) entledigas från sina uppdrag som ledamot i kommunfullmäktige samt ledamot i valberedningen.

Ny sammanräkning begärs hos Länsstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Filip Uthammar begär i skrivelse inkommen 2023-12-04 entledigande från sina uppdrag i kommunfullmäktige och valberedningen.

Beslutet skickas till

Länsstyrelsen

Valberedningen

Administratör Troman: Hanna Horneij

HR

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-922

§ 231. Ärendet utgår

Ärendet Valärende, ordförande i slutförvarsgruppen utgår.

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-922

§ 232. Valärende, ledamot i valberedningen

Förslag till beslut

Ärendet behandlas på nästa sammanträde.

Ärendebeskrivning

Filip Uthammar (M) har begärt entledigande från sitt uppdrag som valberedningen. Entledigandet behandlas på dagens fullmäktigesammanträde. Om fullmäktige beslutar att entlediga Filip Uthammar (M) behöver en ny ledamot i valberedningen väljas.

Beslutet skickas till

NN (-)

Valberedningen

Administratör Troman: Hanna Horneij

HR

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-922

§ 233. Ärendet utgår

Ärendet valärende, ledamot i villkorsrådet utgår

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-936

§ 234. Valärende; entledigande som ledamot i vård- och omsorgsnämnden

Beslut

Mattias Lundqvist (S) entledigas från sitt uppdrag som ledamot i vård- och omsorgsnämnden.

Ärendebeskrivning

Mattias Lundqvist (S) begär i skrivelse inkommen 2023-12-08 entledigande från sitt uppdrag i vård- och omsorgsnämnden.

Beslutet skickas till

Mattias Lundqvist

Vård- och omsorgsnämnden

Administratör Troman: Hanna Horneij

HR

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-936

§ 235. Valärende, ledamot i vård- och omsorgsnämnden

Förslag till beslut

Ärendet behandlas på nästa sammanträde.

Ärendebeskrivning

Mattias Lundqvist (S) har begärt entledigande från sitt uppdrag som ledamot i vård- och omsorgsnämnden. Entledigandet behandlas på dagens fullmäktigesammanträde. Om fullmäktige beslutar att entlediga Mattias Lundqvist (S) behöver en ny ledamot i vård- och omsorgsnämnden väljas.

Beslutet skickas till

NN (-)

Vård- och omsorgsnämnden

Administratör Troman: Hanna Horneij

HR

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-943

§ 236. Valärende; entledigande som ersättare i kommunfullmäktige samt som ledamot i bygg- och miljönämnden och valnämnden

Beslut

Peter Jansson (S) entledigas från sitt uppdrag som ersättare i kommunfullmäktige samt som ledamot i bygg- och miljönämnden och i valnämnden.

Ny sammanräkning begärs hos Länsstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Peter Jansson (S) begär i skrivelse inkommen 2023-12-11 entledigande från sitt uppdrag som ersättare i kommunfullmäktige samt som ledamot i bygg- och miljönämnden och valnämnden.

Beslutet skickas till

Peter Jansson (S)

Länsstyrelsen

Administratör Troman: Hanna Horneij

HR

Bygg- och miljönämnden

Valnämnden

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-943

§ 237. Valärende, ledamot i bygg- och miljönämnden

Beslut

Kommunfullmäktige väljer Tomas Bendiksen (S) till ledamot i bygg- och miljönämnden.

Ärendebeskrivning

Peter Jansson (S) har begärt entledigande från sitt uppdrag som ledamot i bygg- och miljönämnden. Entledigandet behandlas på dagens fullmäktigesammanträde. Om fullmäktige beslutar att entlediga Peter Jansson (S) behöver en ny ledamot i bygg- och miljönämnden väljas.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Valberedningens ordförande Fabian Sjöberg (M) redogör för förslaget.

Beslutet skickas till

Tomas Bendiksen (S)

Bygg- och miljönämnden

Administratör Troman: Hanna Hornej

HR

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2023-943

§ 238. Valärende, ledamot i valnämnden

Förslag till beslut

Ärendet behandlas på nästa sammanträde.

Ärendebeskrivning

Peter Jansson (S) har begärt entledigande från sitt uppdrag som ledamot i valnämnden. Entledigandet behandlas på dagens fullmäktigesammanträde. Om fullmäktige beslutar att entlediga Peter Jansson (S) behöver en ny ledamot i valnämnden väljas.

Beslutet skickas till

NN (-)

Valnämnden

Administratör Troman: Hanna Horneij

HR

Bilaga 2. Brukningsavgifter år 2024, Östhammar kommun

Nya brukningsavgifter i taxebilagan för brukande av allmänna vattentjänster i Östhammars kommun

§ 12.1 och 12.2 från 2024-01-01 enligt nedan.

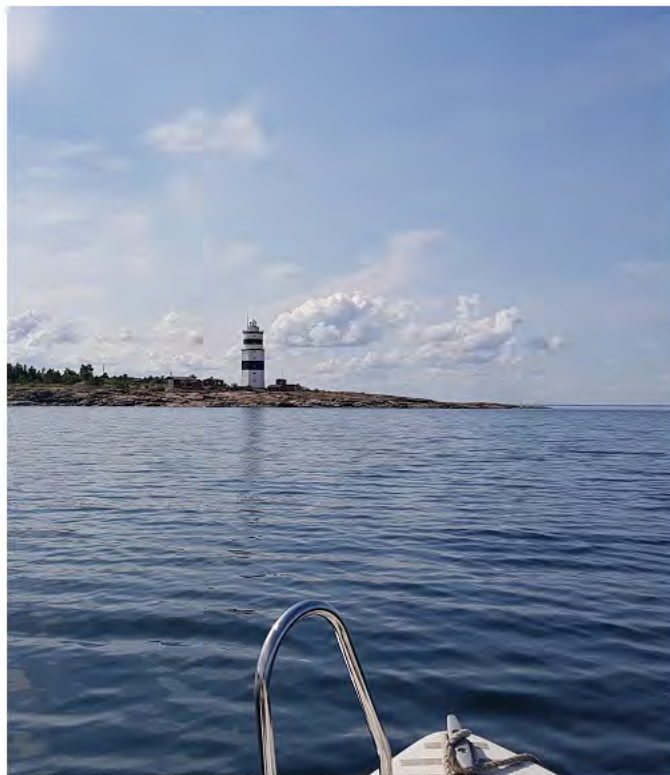
fast avgift för varje mätpunkt baserad på årsförbrukningen enligt nedan	Exklusive moms	Inklusive moms
< 600 kbm/år	5 888	7 360
> 600 kbm/år	23 866	29 833

	Exklusive moms, kr/kbm	Inklusive moms, kr/kbm
en avgift per m3 VA, vatten och avlopp	38,69	48,36
Eller		
V, vattenförsörjning	15,50	19,38
S, spillvattenavlopp	23,19	28,99

Översiktsplan 2023

- Med sikte på 2040

Antagandehandling

PRODUKTION AV ÖVERSIKTSPLAN 2023

Politisk styrgrupp: Kommunstyrelsen

Projektorganisation: Planenheten, sektor samhälle med plan- och bygglovschef Merike Dahlberg. Projektledare Emil Lindblom och Alice Möller.

Kartor: Emil Lindblom

Layout: Samuel Sundin, Emil Lindblom och Alice Möller

Omslagsbilder: Bildbyrå, Frida Eklund Edman, Anders Johnsson, Magnus Degerman, Lina Ahlén Svalbro

Välkomna till Östhammars kommuns översiktsplan

Östhammar ska vara en välmående och levande kommun där utvecklingen ska präglas av trygghet, ansvar, stabilitet och nytänkande. Genom en god samhällsplanering kan vi tillsammans bidra till att uppnå våra utsatta mål och skapa goda förutsättningar för hela kommunen.

Kommunala strategidokument

Strategier och intentioner i ÖP 2023 utgår bland annat från innehållet i följande policy- och strategidokument antagna av Östhammars kommun:

- Bredbandsstrategi Östhammars kommun (2015)
- Region Uppsala strategi för digital infrastruktur (2022)
- Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst (2015)
- Jord och järn – kulturhistoriska miljöer i Östhammars kommun (1999)
- Årsbudget 2023 - Flerårsplan 2024-2026 (2023)
- Plan för ledning och samordning vid samhällsstörning (2019)
- Policy för tillgänglighet (2009)
- Avfallsplan för Östhammars kommun (2023)
- Vatten- och avloppsplan (2021)
- Äldreplan 2018-2022 (2017)
- Planeringsunderlag för lokaler socialnämnden 2021-2030 (2021)
- Lokalförsörjningsplan för barn- och utbildningsnämnden 2021-2030 (2021)

Innehållsförteckning

I INLEDNING	7	Trafik och kommunikationer	166	Bilagor
Om översiktsplanen.....	8	Teknisk försörjning.....	171	Bilaga 1 Strategisk miljöbedömning
Kommunens strategier.....	11	Vattenplanering.....	184	Bilaga 2 Vägledning för delområden
Kommunen idag	14	Näringslivsutveckling	192	Bilaga 3 Kartunderlag för planering
Roll i regionen	18	Social utveckling.....	195	
II PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR.....	23	Ordlista	198	
Avvägningar och målkonflikter.....	24			
Riksintressen	26			
Skyddade områden.....	41			
Miljö, hälsa och säkerhet	49			
Miljökonsekvensbeskrivning	66			
III FRAMTID.....	70			
Bebyggelseutveckling	71			
Serviceorter (S)	76			
Alunda	81			
Gimo	95			
Öregrund.....	107			
Österbybruk	120			
Östhammar	131			
Övriga tätorter och småorter (BT, S, VI, VS).....	146			
Landsbygd (L, LL, LA, LT, LF, LS, BF)	150			
Jordbruksmark	154			
Grönstruktur (N)	157			
Kulturmiljöer	163			

I. INLEDNING

Om översiktsplanen

Översiktsplan 2023 är ett politiskt styrdokument som behandlar den framtida utvecklingen i kommunen. Planen ska ge en överblick och visa på sammanhang som gör det möjligt att bedöma hur olika åtgärder kan påverka livsmiljön på längre sikt samt vad som bäst bidrar till kommunens utveckling. På så sätt blir översiktsplanen ett redskap som gör det lättare att fatta rätt beslut om hur vi ska använda våra mark- och vattenresurser på ett långsiktigt och hållbart sätt.

Alla kommuner ska ha en aktuell översiktsplan och den ska vara kommuntäckande. Politikerna ska under varje mandatperiod ta ställning till om översiktsplanen behöver revideras.

En antagen översiktsplan är inte juridiskt bindande, men den ger vägledning:

- för kommunala beslut om detaljplaner, planbesked, bygglov och andra tillståndsbeslut,
- i arbetet med regionala utvecklings- och planeringsprojekt
- för andra myndigheter som prövar eller överprövar anmälnings- och tillståndsärenden i kommunen.

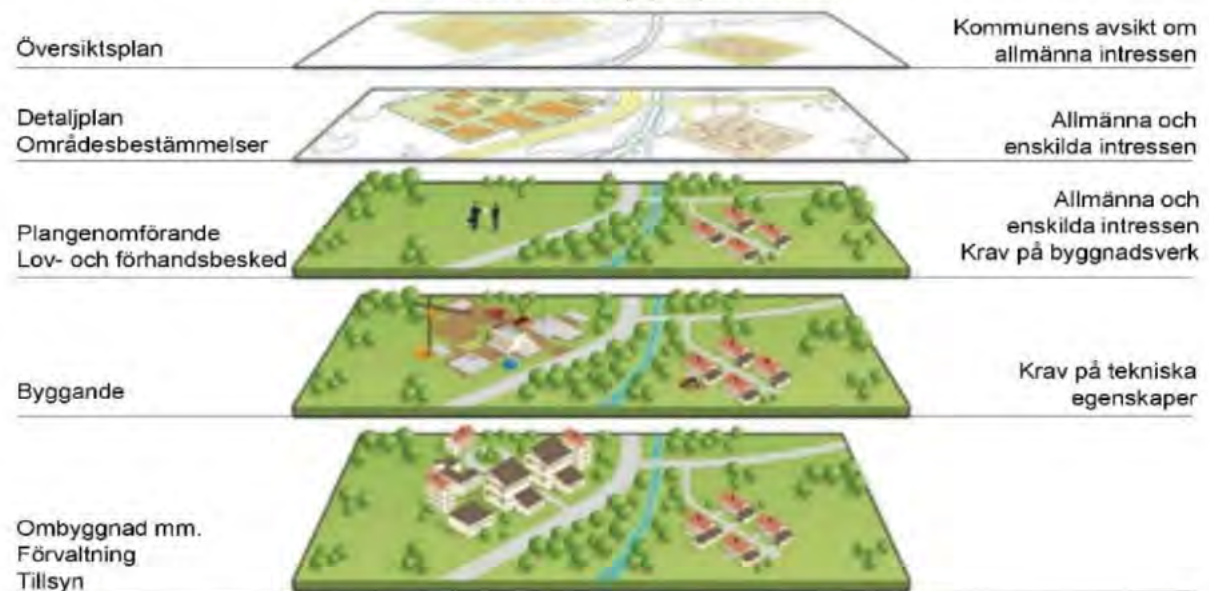
ÖVERSIKTSPLANENS INNEHÅLL

Enligt PBL 3 kap ska planen redovisa:

- grunddragen för mark- och vattenanvändningen,
- hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras,
- vilken hänsyn som ska tas till allmänna intressen
- hur riksintressen och miljökvalitetsnormer ska tillgodoses.

Olika planeringsnivåer

– Från "kommitten ny pbl på rätt sätt"

Vägen till en antagen plan

Översiktsplan 2023 är en revidering av den tidigare gällande översiktsplanen från 2016. Arbetet var omfattande och gediget, och innebar bland annat flertalet samråd och dialoger med medborgare. Tillsammans beslutade man om den översiktliga inriktningen för översiktsplanen. Denna inriktning fortsätter att gälla i den här versionen och innebär att Östhammars kommun ska:

- Utnyttja läget mellan Stockholm-Mälardalen och Gävle: de stora kommunikationsstråken samt pendlarboenden ska vidareutvecklas.
- Vidareutveckla tätorternas profiler och en balanserad flerkärnighet: Flerkärnighet handlar per definition om den fysiska ortstrukturens utveckling vilken ska ske med utgångspunkt i orternas styrkor och utvecklingspotential.
- Ta tillvara kustens attraktivitet: varierade boendeformer ska utvecklas i tätort och tätortsnära skärgård.

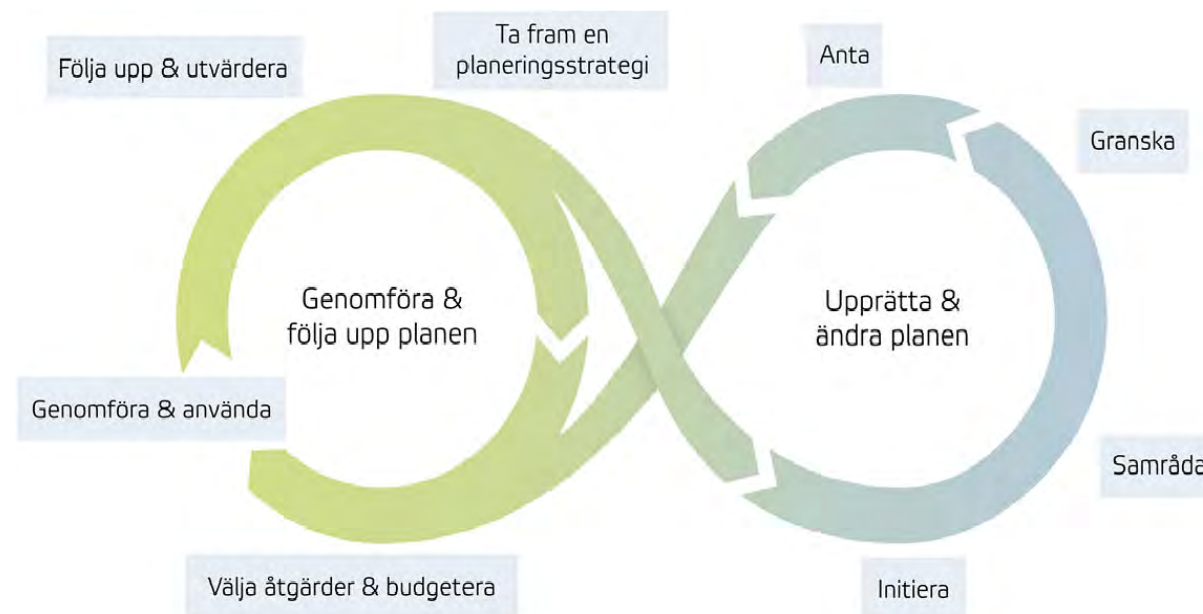
Revideringen av Östhammars kommuns översiktsplan inleddes år 2019 av samhällsbyggnadsförvaltningen på uppdrag av kommunstyrelsen.

SAMRÅD

Ett samrådsförslag för översiktsplanen har tagits fram. Under samrådet ska kommunen samråda med länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs. Kommunen ska också ge kommunens medlemmar, andra myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget tillfälle att delta i samrådet. Samrådet ska

redovisa förslaget innebär, skälen för förslaget, förslaget konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse för bedömningen av förslaget.

Efter samrådet upprättas en samrådsredogörelse utefter inkomna synpunkter. Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan.

Översiktsplanens planeringsringsprocess. Bild från Boverket.

I • INLEDNING

GRANSKNING

Utifrån synpunkterna från samrådet omarbetas planförslaget innan det ställs ut för granskning. Granskningsskedet ska pågå minst två månader.

ANTAGANDE

Efter granskningen sammanställs inkomna synpunkter i ett utlåtande. Översiktsplanen antas slutligen av kommunfullmäktige tillsammans med den strategiska miljöbedömningen.

UPPFÖLJNING AV ÖVERSIKTSPLANEN

Från och med riksdagsvalet år 2022 ersätts aktualitetsprövningen med krav om att kommunfullmäktige ska ta fram en planeringsstrategi varje mandatperiod. Strategin ska antas senast 24 månader efter ordinarie val.

Planeringsstrategin ska bidra till en mer aktiv och kontinuerlig översiktsplanering. Kommunen kommer i nästa mandatperiod behöva ta fram sin första planeringsstrategi.

Fortsatt planering

ÖP 2023 redovisar behov av utredningar inom flera olika områden. Här listas utredningar som kommunen har ett behov av:

- Dagvattenpolicy
- Fördjupad översiktsplan för kust
- Gestaltningssprogram
- Grönstrukturprogram
- Risk- och sårbarhetsstrategi
- Kulturmiljöprogram
- Individuella åtgärdsprogram för alla vattenförekomster med dålig ekologisk status
- Mångbruksplan
- Reviderad utvecklingsplan gång- och cykelväg
- Trafiknätsanalys
- Utvecklingsplan för parkering och kollektivtrafik
- Vattentjänstplan

Kommunens strategier

ÖVERGRIPANDE MÅLBILD 2040

Befolkningen i Östhammars kommun har ökat med 50-100 personer per år. Bebyggelsen har en genomtänkt struktur och gestaltning. De fem serviceorterna har utvecklats utifrån sina förutsättningar, med funktionsblandad bebyggelse.

Den tekniska infrastrukturen har utvecklats för att försörja den bebyggelseutveckling som sker i kommunen.

Miljöstörande verksamheter har separerats från bostadsbebyggelse, med undantag för samhällsviktiga funktioner. Industri- och verksamhetsområden har utvecklats och etablerats där efterfrågan finns.

Serviceorternas attraktivitet har förbättrats och bruksorterna har utvecklats utifrån sin historiska potential. De står för ett basutbud av service till sina invånare och omkringliggande landsbygd. Verksamheter som kräver ett större befolkningsunderlag har koncentrerats till den ort som har bäst förutsättningar att serva hela kommunen.

På landsbygden har noder med tätare bebyggelse skapats längs de starka kollektivtrafikstråken, genom komplettering av befintlig bebyggelse. Befolkningen har ökat ca en tredjedel av de 50-100 personer per år som flyttat till kommunen. De mindre orterna har vuxit och fått ett bredare utbud av bostäder och har fått utvecklas utifrån marknadsförutsättningarna.

De viktiga trafikstråken har utvecklats till effektiva och säkra kommunikationsleder. Det finns ett sammanhängande gång- och cykelnät i och mellan kommunens serviceorter.

Natur- och rekreationsområden har utvecklats, förvaltats och marknadsförts för att locka besökare utifrån såväl som lokalt. Kvaliteten på yt- och grundvatten har förbättrats avsevärt.

FRAMTID - BEBYGGELSESTRUKTUR

Bebyggelsestrukturen har format noder som skapat bättre underlag för kollektivtrafik och IT-kommunikation på landsbygden.

Längs 288:ans prioriterade vägstråk har ny bebyggelse tillkommit i anslutning till befintliga husgrupper. Detta med hänsyn till landsbygdens intressen och de areella näringarnas behov.

De mindre orterna har vuxit och fått ett bredare utbud av bostäder och verksamheter i liten skala. På vissa orter har hotellverksamhet och andra turistanläggningar utvecklats.

De större byarna har förtätats och fler har valt landsbygdsboende eftersom kommunikationerna blivit bättre. Fler har också valt att bosätta sig året runt i kust- och skärgårdsområdet.

Bredbandsnätet har byggts ut i hela kommunen och fler har börjat arbeta hemifrån eller i nystartade verksamheter på olika orter.

DEN GEOGRAFISKA GRUNDEN

Vi måste på bästa sätt ta tillvara de fysiska grundförutsättningar som formats av historien. Stora värden är investerade i den struktur av vägar, bebyggelse

I • INLEDNING

och teknisk försörjning som finns i dag i Östhammars kommun. Det är värden vi ska ta tillvara och utveckla. Vi ska slå vakt om den flerkärniga ortstrukturen genom att utgå från de olika orternas styrkor för utvecklingen i kommunen. Eftersom många även bor på landsbygden behövs en täthet som stödjer förutsättningarna för kollektivtrafiken, underlättar för näringslivet och gör det möjligt att utveckla bostadsmarknaden.

Grunduppgiften för den fysiska planeringen är att skapa en ändamålsenlig struktur av bebyggelse, grönområden och verksamheter. För att uppnå en genomtänkt struktur krävs ett strategiskt tänkande kring bebyggelseutvecklingen, i både tätort och på landsbygd.

Tillgången till orter och bygder med olika karaktärer erbjuder invånarna i Östhammars kommun en mångfald av boendemiljöer. Det har ett värde, men baksidan är att små orter inte alltid har ett tillräckligt stort befolkningsunderlag för att en god kommersiell service ska kunna upprätthållas. Därför uppmuntras samlokalisering.

Strukturen måste utformas på ett sätt som tar hänsyn till miljön, sociala förhållanden och ekonomin, med anpassade lösningar för kommunikationer, vatten och avlopp samt energiförsörjning.

EN PLATS FÖR TRYGGHET

Attraktivitet och trygghet skapas av det vi har att erbjuda omvärlden. Vi har inte det utbud som finns i regionens storstadsområden, men vi kan erbjuda andra alternativ. Människor vistas gärna här på fritiden och många uppskattar den blandning vi har av olika miljöer och landskap. Vi ska skapa ett attraktivt boende utifrån våra förutsättningar och se till så att alla får tillgång till havet, naturen, gemensamma båtplatser och ett rikt fritidsutbud. Att uppleva trygghet är ett grundläggande mänskligt behov och en central del i ett attraktivt och levande Östhammars kommun.

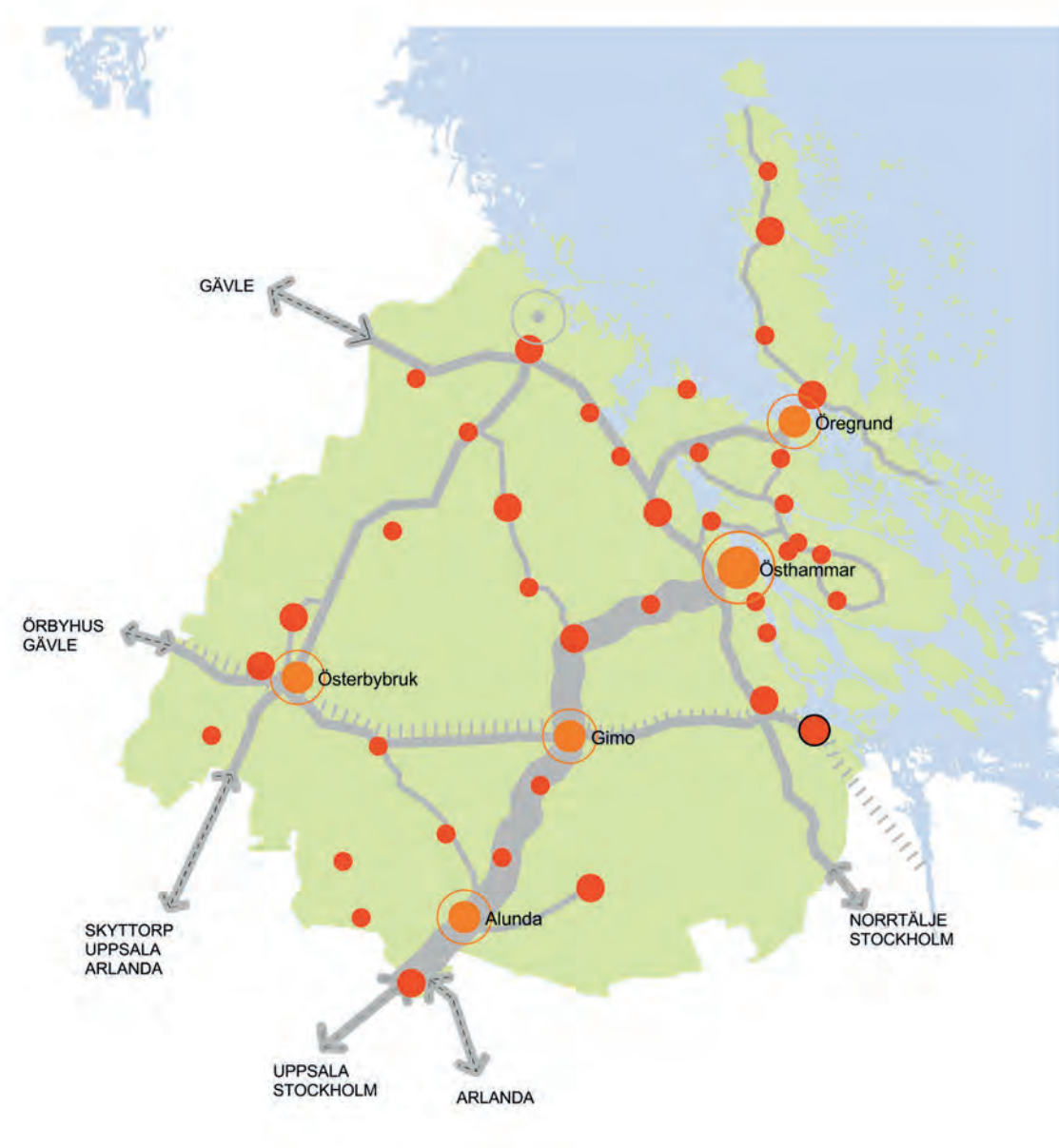
Att planera för trygghet kan handla om att skapa platser med rörelse, översiktbarhet eller bra belysning. Den fysiska miljön i Östhammars kommun ska bidra till att alla kommunens invånare upplever trygghet. Genom ett kontinuerligt arbete, där flera aktörer arbetar medvetet och kunskapsbaserat tillsammans under samhällsbyggnadsprocessens olika skeden, kan tryggheten öka och brottsligheten minska.

NYCKLAR TILL UTVECKLING

Det handlar om att skapa kommunikationer med hög kvalitet för kollektivtrafik, vägtrafik och tele- och datatrafik, till nytta för kommuninvånare och det lokala näringslivet. Aktiva dialoger med andra myndigheter och organisationer har avgörande betydelse för att utveckla kommunikationerna inom kommunen och mot omvärlden.

För att möta upp de rekryteringsbehov som finns inom sektorerna sjukvård och äldreomsorg behöver kommunen locka fler unga människor att bosätta sig här genom att marknadsföra kommunen som en plats med höga livskvaliteter. Översiktsplanen pekar ut platser lämpliga för skolor och barnomsorg, platser där grönstrukturer ska utvecklas och platser viktiga för kulturmiljön. Allt för att kommunen ska bli en ännu trevligare och tryggare plats att bo och verka i.

Kommunen måste kunna erbjuda olika målgrupper en attraktiv boendemiljö eller pendlingsmöjligheter som är bekväma och tidseffektiva. Det måste finnas bostäder och plats för verksamheter om Östhammars kommun ska kunna utvecklas. Bostadsutbudet behöver anpassas till behov och efterfrågan.

Översiktsplan

Framtidsbild

Serviceorter

- Service- och centralort
- Serviceort

Bebyggelse noder

- Tätort
- Småort
- Större by

Kommunikationer

- Huvudstråk
- Viktigt stråk
- Vagnät på landsbygd
- Järnvägsstråk

Kärnteknisk anläggning

- Forsmark

Kommunen idag

Östhammars kommun ligger i nordöstra Uppland med Uppsala, Tierp och Norrtälje kommuner som närmaste grannar. Naturförhållandena och påverkan från mänskliga aktiviteter i nutid och historisk tid har format kommunens särart och har stor betydelse för hur mark och vatten kan användas, nu och i framtiden.

Landskapet är flackt, med nivåskillnader som ofta är mindre än tio meter bortsett från Vattholmaåsen söder om Österbybruk vars högsta höjd är ca 60 meter. Granit, gnejs och leptit är dominerande bergarter. De lösa jordavlagringarna är i huvudsak lämningar efter den senaste istiden – leror, morän och sandavlagringar. I högre lägen är jordtäcket ofta tunt, särskilt mot kusten. Kustområdet har en lång strandlinje och i skärgården finns över 1 000 öar.

ÖSTHAMMARS KOMMUN I KORTHET

Befolkning: 22 344 (2022)

Yta: 2 790 km², varav

Land: 1 452 km² (52 %)

Hav med fjärdar: 1 287 km² (46 %)

Insjöar: 51 km² (2 %)

Strandlängd med öar: 4 000 km

Den tidiga historien är präglad av istid och landhöjning. I historisk tid är det jord- och skogsbruk, fiske, sjöfart och järnhantering som satt sin prägel på landskapet. Det finns mer skog än odlingsmark och en stor andel landsbygd med varierande bebyggelsestäthet.

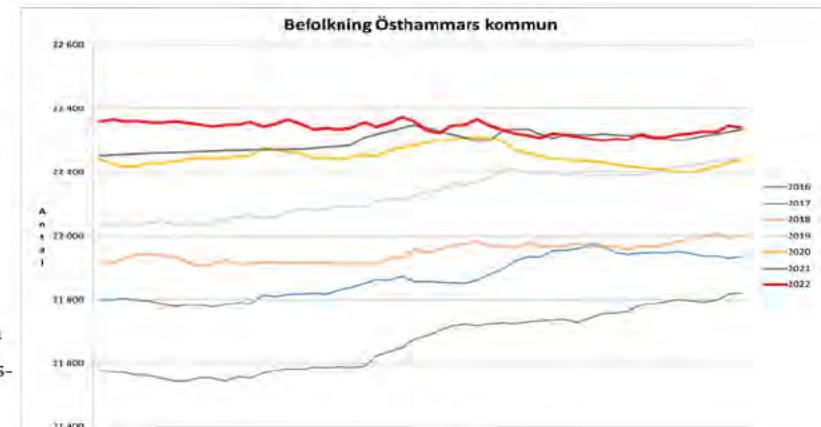
BEFOLKNINGSUTVECKLING

Idag bor 22 344 människor i Östhammars kommun (2022). Befolkningstätheten motsvarar i princip riksgenomsnittet. Under sommaren nästan fördubblas invånarantalet då många deltidsboende kommer till sina fritidshus.

Från sent 1990-tal och framåt höll sig folkmängden under flera år på nivåer runt 21 000 invånare i kommunen. De senaste åren har folkmängden ökat igen och var 2020 strax över 22 000 personer. Den högsta befolkningen hade kommunen dock 1993, då 22 591 personer bodde här.

Jämfört med riket har befolkningspyramiden i Östhammars kommun en smalare midja i kategorin vuxna mellan 35-44 år. Ett stort antal invånare finns i åldersgrupperna från 45 år och uppåt, med en tydlig topp i gruppen 65-74 år, det vill säga i den stora åldersgrupp som föddes på 1940-talet.

De större tätorterna ökar medan befolkningen

Befolkningutveckling uppdelat på år 2016-2022.

på landsbygden minskar, en trend som förväntas fortsätta och det är då främst Östhammar, Alunda och Österbybruk som legat i täten för ökningen i tätorterna. Prognoserna visar också på en stigande åldrande befolkning, samt att hushållen har blivit fler men minskat i storlek. En mindre genomsnittlig hushållsstorlek innebär att bostadsbehoven ökar även om inte befolkningen växer.

ARBETE OCH PENDLING

Andelen arbetslösa (som del av Arbetsförmedlingens registerbaserade arbetskraft 16-64 år) var 2021 endast 1,9 procent, att jämföra med riksgenomsnittet

på 3,1 procent.

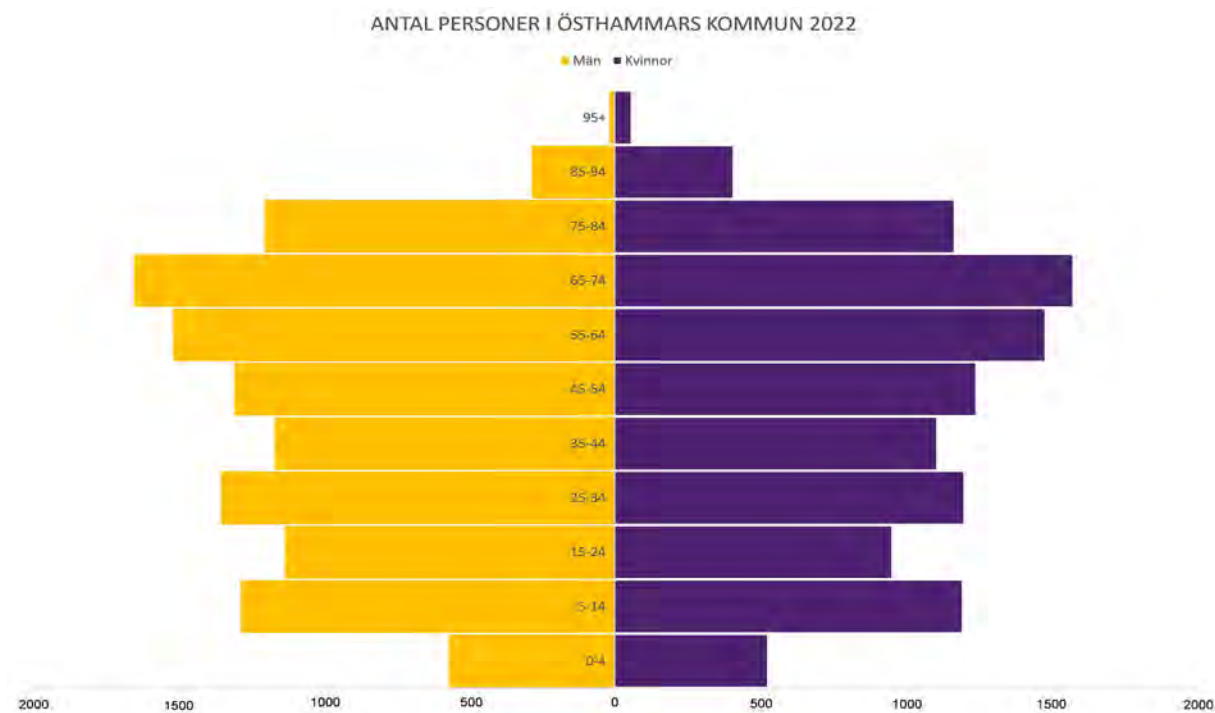
Försörjningsbördan låg i kommunen 2020 på 2,06 vilket innebär att för varje arbetande invånare så försörjer dessa 2,06 personer. Motsvarande siffror för riket var 2017 2,08. Trenden visar att andelen äldre i

kommunen kommer öka vilket för med sig utmaningar.

Några stora arbetsgivare dominerar på den lokala arbetsmarknaden: kommunen, region Uppsala, Sandvik Coromant och Forsmarks kraftgrupp.

30-40 procent av kommunens småföretag arbetar dessutom med uppdrag för Sandvik Coromant och Forsmarks kraftgrupp.

I Östhammars kommun är det cirka 7 500 personer som bor och arbetar inom kommunen. Det finns också inpendling till arbetsplatserna, med drygt 2 000 personer, och utpendling till arbeten i andra kommuner, cirka 3 000 personer. Utpendlingen är större än inpendlingen, vilket indikerar att invånarna i Östhammars kommun är beroende av fler arbetsmarknader än den lokala.

Antal personer i Östhammars kommun fördelat på män, kvinnor och åldersgrupper.

BOSTÄDER OCH SERVICE

Det finns ungefär 10 500 permanentbostäder i Östhammars kommun. Merparten av hushållen i kommunen äger sin egen bostad. Ungefär 32 procent av bostäderna ägs inte av hushållet. Den kommunala bostadsstiftelsen Östhammarshem äger de flesta hyresrätterna som finns på bostadsmarknaden. Det finns också ett antal bostadsrättsföreningar i de fem större tätorterna.

Kommunen ansvarar för att tillse att det finns vård och omsorgsboenden, för de personer som har behov där beslut fattas enligt socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service.

I • INLEDNING

Särskilda boenden för äldre finns i samtliga serviceorter. Särskilda boenden, servicebostad och korttidsvistelse enligt lag om stöd och service, finns i Östhammar och i Österbybruk.

Lokalförsörjningsplanen för omsorg från 2022 har som exempel pekat ut ett behov av att se över framtida behov för flera olika typer av omsorgsboenden. Denna typ av befolkningsutveckling och behov behöver följas noga. Vissa typer av boenden kan behöva upprättas av privata aktörer och samverkan eller kravställande kan därför krävas i exploateringsprocesser.

Förskolor, fritidshem eller pedagogisk omsorg (familjedaghem) finns i alla större tätorter. Fler än 1 000 barn har plats på förskolor eller i pedagogisk omsorg. Föräldrar som arbetar eller studerar och ansöker om barnomsorg ska få ett erbjudande om plats för sina barn inom fyra månader.

I Österbybruk finns en fritidsgård och Östhammar erbjuder fritidsverksamhet för personer med funktionsvariationer.

Drygt 2 400 elever går för närvarande i någon av kommunens grundskolor. Skolorna i Alunda, Gimo, Österbybruk och Östhammar har elever från förskoleklass till årskurs 9. Det finns också en grundsärskola i Gimo. Öregrundsskola har elever

från förskoleklass till årskurs 6 och Ekeby har elever från förskoleklass upp till årskurs 3. På gymnasienivå finns tre olika skolor med lite olika inriktning: Bruksgymnasiet i Gimo är den kommunala gymnasieskolan med ett bredare utbud av studieprogram. I Gimo finns också Wilhelm Haglunds gymnasium, ett fristående industritekniskt gymnasium med inriktning på produkt- och maskinteknik och med kopplingar till Sandvik Coromant AB. Vattenfallgymnasiet, tidigare Forsmarks skola, har sina rötter i energibranschen. Under åren 1987-2020 ägdes och drevs skolan av Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) med Östhammars kommun som huvudman.

Idag ingår Vattenfallgymnasiet i en koncern tillsammans med ytterligare tre teknikgymnasier. Vattenfallgymnasiet har fortfarande en aktiv koppling till energisektorn genom ett betydande stöd från Vattenfallkoncernen och som borgar för att kursmaterial och utbildning ständigt kan hållas aktuell. Vuxenutbildning erbjuds i ett särskilt studiecentrum i Gimo. På plats finns kurser på grundläggande samt gymnasial nivå, yrkesutbildningar, svenska för invandrare och Komvux som särskild utbildning. Som komplement till studier på plats finns distansutbildningar med avtalade aktörer.

Trots att befolkningsutvecklingen varit låg råder bostadsbrist i vissa delar av kommunen och för vissa

bostadstyper. Huvuddelen av bostäderna i Östhammars kommun finns i småhus och villor. Det råder brist på andra boendetyper för att främja fungerande flyttkedjor och nyttjandet av bostadsbeståndet blir därmed ineffektivt. Flerkärnigheten i kommunen förstärker detta genom att varje större tätort delar upp bostadsmarknanden i delmarknader. De som vill byta bostad söker allt som oftast alternativ i den egna boendeorten. Efterfrågan på permanentbostäder är för närvarande störst i Alunda, Östhammar och Österbybruk. I Öregrund och i skärgården finns en stor efterfrågan på delårsbostäder.

Prognoser från tidigare bostadsförsörjningsprogram visar att kommunen har potential att växa befolkningsmässigt med SFR:s planerade utbyggnad av slutförvar för använt kärnbränsle samt det goda pendlingsläget till Uppsala. För att nå detta mål krävs ett ökat bostadsbyggande slår rapporten fast. Kommunen har inlett ett uppdrag om ett uppdaterat bostadsförsörjningsprogram under 2023 som ska utreda mer detaljerat vilka typer av bostäder som behövs för att uppnå behovet och efterfrågan i kommunen.

Kommunal mark och detaljplaner som ger utrymme för verksamheter finns i samtliga tätorter, men kompletteringar kan behövas. I några fall skapar redan etablerade verksamheter med omgivningspåverkan

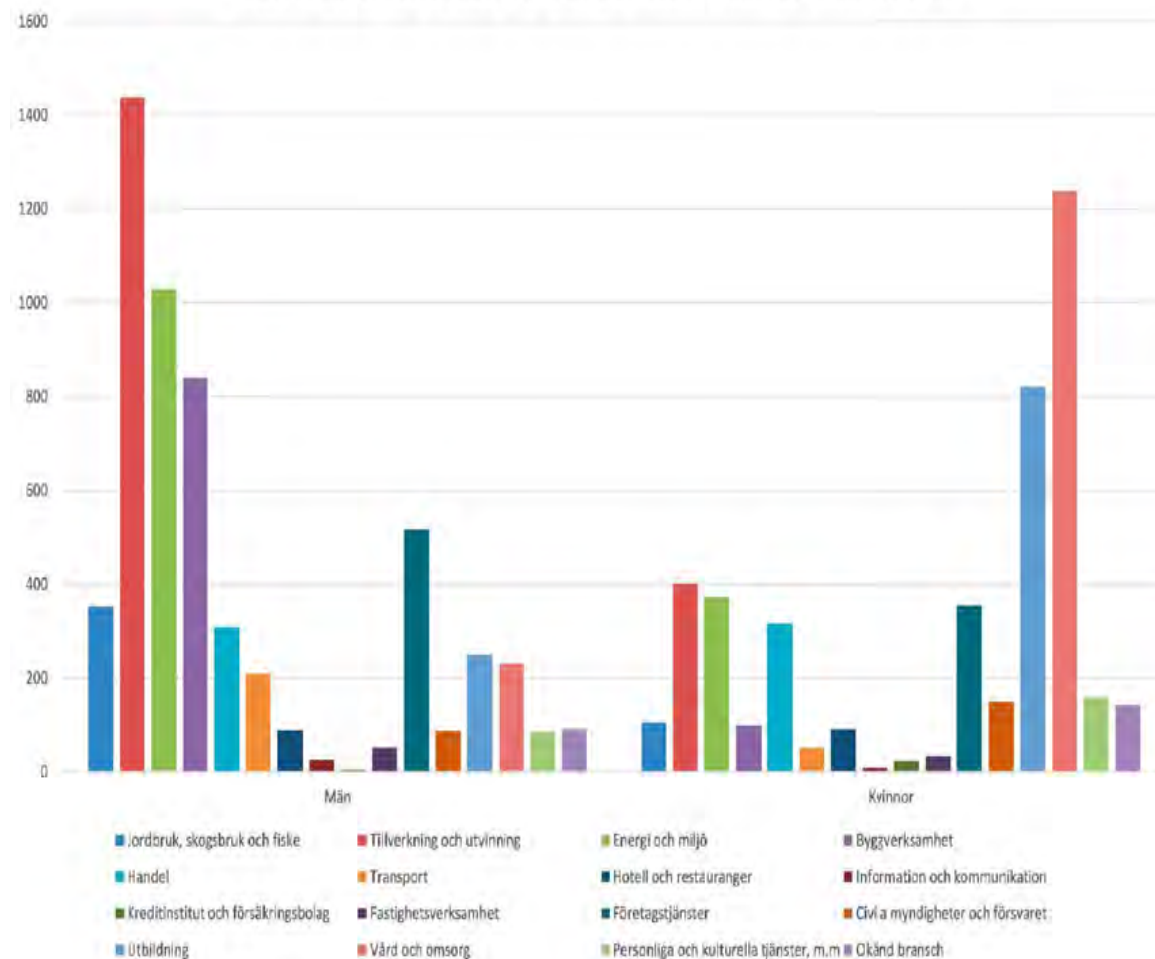
hinder för fortsatt utveckling i attraktiva boendelägen.

Den regionala bostadsanalysen från 2021 visar på en stark befolkningstillväxt i Uppsala län, den största procentuella tillväxten i landet där Enköping, Knivsta och Uppsala kommun växt starkast under de senaste åren. Länet innehar ett gynnsamt geografiskt läge och en stor omflyttning inom landet har bidragit till den ökade befolkningen.

Trots en stark tillväxt har samtliga av länets kommuner angett att det råder bostadsbrist, inklusive här i Östhammar som har haft lägst befolkningstillväxt av kommunerna i länet. En starkt bidragande orsak som legat till grund för denna problematik i kommunen har varit en bristande vatten- och avloppskapacitet, vilket nu är på väg att förbättras i några områden och på sikt även i hela kommunen. Detta kommer att lösa upp en viktig knut i bostadsbyggandet.

Utifrån dagens trender erbjuder Östhammars kommun boendemiljöer som kan attrahera många olika grupper. Småskaligheten i sig skapar trygghet vilket många upplever som attraktivt. Boenden nära de stora kommunikationsstråken där kollektivtrafiken är tät kan vara av intresse för pendlare.

ANTAL ARBETARE FÖRDELAT PÅ BRANSCH I ÖSTHAMMARS KOMMUN 2020

Roll i regionen

Östhammars kommun är en del av den expansiva region som består av Uppsala, Stockholm och Mälardalen. Stockholm och Uppsala är kommunikationsmässigt tätt sammanlänkade och har i stor utsträckning en gemensam arbetsmarknad. Samma gäller många av städerna i Mälardalen som lätt kan nås med tåg och buss från både Uppsala och Stockholm.

Stockholms län räknar med en befolkningstillväxt på cirka 400 000 invånare under perioden 2020-2040. Uppsala län antas växa med cirka 150 000 personer under samma period.

Östhammars kommun saknar järnvägsförbindelser för persontrafik och har haft en förhållandevis låg vägstandard på viktiga vägar. Detta gäller såväl kopplingarna mot Uppsala-Stockholm-Mälardalen som kopplingarna mot Gävle och mot Norrtälje. Men den snabba utvecklingen i regionen innebär potentiella möjligheter att locka nya invånare.

Uppsala läns kommuner och region samverkar kring viktiga regionala frågor genom region Uppsala. Samarbetet konkretiseras bland annat i en regional utvecklingsstrategi, en länstransportplan, det regionala trafikförsörjningsprogrammet och en regional klimatanpassningsplan.

Östhammars kommun finns med i regionala sammanhang som inkluderar Stockholm och Mälarda-

len. Bland annat i den storregionala planering som presenteras i Regional Utvecklingsplan för Stockholmsregionen och i den regionala utvecklingsplanen för Stockholms kust och skärgård. Där pekas Hargshamn ut som betydelsefull för godstrafiken i östra Mellansverige.

REGIONAL UTVECKLINGSSTRATEGI

En utvecklingsstrategi (RUS) har tagits fram av Region Uppsala för att beskriva vad kommuner och region vill åstadkomma tillsammans med andra aktörer i länet. Den innehåller visioner och mål som lägger grunden för utvecklingsarbetet i länet på längre sikt.

Utvecklingsstrategin fungerar även som en länsstrategi för Agenda 2030. Strategin vänder sig till personer och organisationer som vill vara med och påverka regionens långsiktiga utveckling. Den är styrande för aktörer på nationell och regional nivå, stödande för

Regional utvecklingsstrategi

dem som verkar på kommunal och lokal nivå samt inspirerande för dem som finns i näringslivet och den ideella sektorn.

LÄNSTRANSPORTPLAN

Länstransportplanen för perioden 2022-2033 konkretiserar hur kommunerna och regionen vill utveckla det regionala transportsystemet för att nå vision och mål i den regionala utvecklingsstrategin. Tillhörande genomförandeplan för 2023-2029 redovisar en ombyggnad av länsväg 288 på sträckan Gimo-Börstil som en viktig investering för hela regionen. Region Uppsala samordnar arbetet som genomförs på uppdrag av staten och regeringen i samverkan med Trafikverket, regionen, angränsande län och länets kommuner. I övrigt har brister identifierats för Roslagsstråket ((Gävle/Gävle hamn) – Karlholmsbruk-Forsmark-Östhammar-Hargshamn-(Norrtälje)) gällande väg 76. Brister nämns även Östhammarsstråket (Uppsala-Alunda-Gimo-Östhammar-Öregrund-Gräsö) där sträckan Gimo-Börstil, bytespunkt Gimo, Öregrund samt sträckan Gimo-Hov nämns mer specifikt. Dessa finns inte med i genomförandeplanen för denna länsstransportplan. Mer finns att läsa i länk till höger.

REGIONALT TRAFIKFÖRSÖRJNINGSPROGRAM

Regionen är från och med 2012 regional kollektivtrafikmyndighet i Uppsala län och ansvarar genom kollektivtrafknämnden för det regionala trafikförsörjningsprogrammet. Programmet har en målhorisont som sträcker sig fram till 2030. Syftet är att beskriva vad som krävs för att kollektivtrafiken på bästa sätt ska kunna bidra till en långsiktigt hållbar utveckling.

Bedömningar av framtida behov och utbud görs i programmet på en generell nivå och utifrån viktiga funktioner. Programmet knyter även an till Agenda 2030 (vilken är kopplad till den regionala utveck-

lingsstrategin).

Mer konkreta strategier för trafikens utveckling kommer att tas fram. Programmet konkretiseras också i verksamhets- och trafikplaner för UL kollektivtrafik. Där omsätts de långsiktiga intentionerna och målen i årlig verksamhet.

REGIONAL HANDLINGSPLAN FÖR KLIMATANPASSNING

Syftet med handlingsplanen är att identifiera de områden och verksamheter i Uppsala län som är sårbara för klimatförändringar och extrema vädersituationer i ett 100-årsperspektiv.

Handlingsplanen innehåller en fördjupning på kommunnivå. Den innehåller också en sammanfattande bild av vad vi vet idag om risker som kan förknippas med klimatförändringar och inom vilka sektorer det finns kunskapsluckor. Tanken är att länets kommuner ska kunna gå vidare med att bedöma inom vilka områden det behövs fördjupade analyser eller åtgärdsförslag. Handlingsplanen har utgjort ett underlag för analys av riskområden inom kommunen.

[Länstransportplan 2022-2033](#)

[Trafikförsörjningsprogram 2020-2030](#)

INLEDNING

HAVSPLANERING

Havsplanerna ska bidra till att god miljöstatus i havsmiljön nås och upprätthålls samt att havets resurser används hållbart så att havsanknutna näringar kan utvecklas. Havsplanerna vilka tagits fram av Havs- och vattenmyndigheten i samverkan med över 150 organisationer, antogs i början av 2022 av regeringen. I samband med att havsplanerna beslutades, så beslutades det även att Energimyndigheten, Havs- och vattenmyndigheten och flera andra centrala myndigheter ska peka ut fler lämpliga områden för energiutvinning till havs. Havsplanerna ska sedan uppdateras kontinuerligt för att möjliggöra en större produktion av förnybar el (M2022/00276).

Havsplanen består av kartor och ställningstaganden om hur havet ska nyttjas, skyddas och förvaltas samt vilka samhällsintressen som ska uppmärksammas. Havsplanen visar den mest lämpliga användningen av havet i olika områden. Havsplanering kan förebygga och lösa konflikter och samordna mellan olika intressen; till exempel sjöfart, fiske, turism, försvar och materialutvinning.

Havsplanen omfattar Sveriges havsområden, territorialhavet och ekonomisk zon, men inte området närmast kusten. Planeringen av kusten sker genom kommunernas översiktsplanering. Däremot finns

[Handlingsplan för klimatanpassning](#)

[Havsplan](#)

en viss överlappning mellan havsplan och översiktsplan, eftersom översiktsplanen ska planlägga hela vägen till kommungränsen medan havsplanen i stort följer baslinjen. Kommungränsen i havet går vid tolv nautiska mil (cirka 22 kilometer) från baslinjen.

I den här översiktsplanen har havsplanen utgjort en del av underlaget till den föreslagna vattenanvändningen i områden där de två planerna överlappar (området från baslinjen ut till kommungränsen). I detta överlappande område har inga avsteg från havsplanen gjorts.

Östhammars kommun omfattas av havsplaneområdet för bottniska viken, och mer specifikt delområ-

det "Södra kvarken".

REGIONAL VATTENFÖRSÖRJNINGSPLAN

I arbetet för robust dricksvattenförsörjning med flergenerationsperspektiv i länet har Länsstyrelsen Uppsala län tagit fram en Regional vattenförsörjningsplan. Strategin är ett planeringsunderlag och vänder sig till kommuner, länsstyrelse och vattenproducenter. Den är även en del i arbetet med de globala hållbarhetsmålen. Flera mål berörs men särskilt mål nummer 6 om *Rent vatten och sanitet*.

I östhammar pekas grundvattenförekomsterna i Börstil, Alunda och Gimo ut som regionalt prioriterade. I Börstil och Alunda bedöms grundvattenförekomsterna inte ha tillräcklig uttagskapacitet och kemisk status jämfört med andra prioriterade förekomster. På grund av avsaknaden av andra lämpliga förekomster lokalt i kommunen prioriteras ändå dessa i regionalt perspektiv.

[Regional vattenförsörjningsplan för Uppsala län](#)

Gällande regionalt prioriterade ytvattenförekomster för långsiktig dricksvattenförsörjning så tillhör ingen av de större förekomsterna Östhammar kommun. Däremot benämns Gimo damm och Bruksdammen bland övriga ytvattenförekomster som regionalt prioriterade. De används idag inom någon del av ett vattenförsörjningssystem och är därför betydelsefulla i ett regionalt perspektiv. Länsstyrelsen påtalar att hänsyn ska tas till dessa i översiktsplaneringen, miljöprovningar etcetera.

MELLANKOMMUNALA FRÅGOR

Det finns många frågor som har betydelse för mer än en kommun, men kanske inte för hela regionen. Exempel på områden där mellankommunala samarbeten kan vara särskilt viktiga är räddningstjänst och säkerhetsfrågor. Östhammars kommun har ett etablerat samarbete om räddningstjänst med Uppsala och Tierps kommun.

Det finns också ett antal andra frågor som kan skapa behov av dialog över kommungränser. Det gäller exempelvis storskaliga tekniska anläggningar som vindkraftverk, telemaster och kraftledningar som kan påverka landskapskaraktären även i grannkommunerna. Täckningsgraden i mobilnätet är ett annat exempel, liksom utvecklingen av handelsområden

med stormarknader. Ett nytt, större handelsområde kan påverka handel och resmönster i andra kommuner.

Åtgärder som kan påverka vattenkvalitet, flöden med mera berör även grannkommuner. Vattenförvaltningen förutsätter att invånare och organisationer samarbetar, oavsett administrativa gränser. Samma krav gäller annan miljöpåverkan av större omfattning. Ett exempel är processen kring en etablering av ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark – det är ett projekt som har nationell betydelse, men får effekter på såväl regional, kommunal som mellankommunal nivå.

När det gäller vallonbruken, kust och skärgård, friluftsvärden, större idrottsanläggningar, tätortsstrukturer och kommunikationer har Östhammars kommun intressen gemensamma med Uppsala, Norrtälje och/eller Tierps kommun.

Den nya överföringsledningen för dricksvatten mellan Örbyhus i Tierps kommun till Österbybruk och Alunda är ett bra exempel på mellankommunala frågor. Detta samarbete kommer leda till mer och bättre vatten för invånare i Österbybruk och Alunda i framtiden. Östhammars kommun har genom Forsmarks kärnkraftverk en viktig roll i kraftproduktionen och eldistributionen såväl regionalt som

storregionalt. Den nord-sydliga flaskhals i stamnätet som finns idag begränsar överföringen av el från vind- och vattenkraftsproduktionen i norra Sverige till konsumtionen i Mellan- och Sydsverige.

I kartan *riksintresse för energiproduktion, yrkesfiske, värdefulla ämnen och material och material och slutförvaring för använt kärnbränsle och avfall* redovisas de transmissionsledningar som går via Forsmark i Östhammars kommun.

II. Planeringsför- utsättningar

RIKSINTRESSEN, VÄRDEN OCH ANDRA INTRESSEN

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

Avvägningar och målkonflikter

Den kommunala planeringen ska bidra till en god hushållning med olika resurser och ta hänsyn till både allmänna och enskilda intressen. Områden som har betydelse för hela landet, så kallade riksintressen, är ett allmänt intresse som ska skyddas genom god planering. Planeringen ska också bidra till att miljöförhållandena blir säkra, hälsosamma och långsiktigt hållbara.

Den här avdelningen av översiktsplanen redovisar geografisk avgränsning av olika riksintressen, värden och kommunens intentioner när det gäller hänsyn och bevarande, rubricerat **Intentioner**. I del II redovisas intressena på översiktlig nivå medan målkonflikter om olika intressen i utvecklingen av serviceorterna redovisas i del III.

RIKSINTRESSEN

Riksintresseområden har normalt värderats som platser med stora bevarandevärda egenskaper. Områden som i kartan för den framtida mark- och vattenanvändningen föreslås för utveckling av olika slag, har i största möjliga mån placerats på ett sådant sätt att få konflikter med riksintressen uppstår.

Riksintresset Högexploaterad kust från Arkösund till Forsmark är ett exempel på ett riksintresse som

trots det ovanstående ofta hamnar i konflikt med utvecklingsområden. Detta beror på den stora geografiska utsträckningen som intresset berör. Konflikten hanteras främst genom att utvecklingsområden förläggs till platser med redan befintlig infrastruktur, för att minimera externa miljöpåfrestningar som området kan ge upphov till.

RIKSINTRESSEN SOM ÖSTHAMMARS KOMMUN BERÖRS AV

- Naturvård
- Friluftsliv
- Kulturmiljövård
- Natura 2000: fågel- och habitatdirektivet
- Kust- och skärgårdsområde Arkösund till Forsmark
- Energiproduktion: vind
- Yrkesfiske: hav och hamn
- Värdefulla ämnen och material
- Slutförvaring av använt kärnbränsle och avfall
- Totalförsvaret
- Väg, järnväg, luftfart och sjöfart.

SKYDDADE OMRÅDEN

Naturresevat, djur- och växtskyddsområden samt områden med naturvårdsavtal är exempel på skyddade områden. Det finns många skyddade områden i kommunen vilka värderas högt. I översiktsplanen anses dessa områden ej vara lämpliga för exploatering.

VATTEN

I Östhammars kommun finns en lång kuststräcka och många vattendrag, vilka värderas högt av kommunen. Utvecklingsområden för bostäder, industrier och verksamheter pekas därför inte ut i kustens absoluta närhet.

Många vattendrag i kommunen har dålig status enligt miljö kvalitetsnormerna (MKN) för vatten. Översiktsplanens påverkan på MKN för vatten beskrivs i översiktsplanens miljöbedömning i tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Att minimera negativ påverkan på MKN för vatten är också en anledning till att översiktsplanen inte föreslår nyexploatering i kustnära lägen.

Dricksvattenförsörjningen i kommunen sker till största del genom grundvattenupptag, för såväl den enskilda vattenförsörjningen som den kommunala

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

la. Markens magasineringsförmåga i Östhammars kommun är dock mycket begränsad jämfört med resten av länet. Det dricksvatten vi kan ta upp i vattentäkterna är därför värdefullt. Vattentäkterna skyddas bland annat genom ett antal vattenskyddsområden. Ingen reservvattentäkt finns i kommunen.

Vattenskyddsområdena är områden där inga bostäder eller industrier ska tillkomma enligt översiktsplanens karta för framtida mark- och vattenanvändning. Detta eftersom intressena som ett vattenskyddsområde ska skydda - dricksvattenförsörjningen - är ett allmänt intresse som i Östhammars kommun överstiger eventuella exploateringsintressen. Detta gäller i hela kommunen och för alla vattenskyddsområden.

JORDBRUKSMARK

Jordbruksmark är av nationellt intresse. I Östhammars kommun finns ca 19 700 hektar jordbruksmark (13% av landarealen), varav ca 15 200 hektar är åkermark och ca 4 450 hektar är betesmark.

I tätortskartorna finns jordbruksmark utpekad för bostadsändamål vilket är en intressekonflikt mellan jordbruksmarken som utgör ett nationellt intresse för matproduktion och bostäder som utgör ett

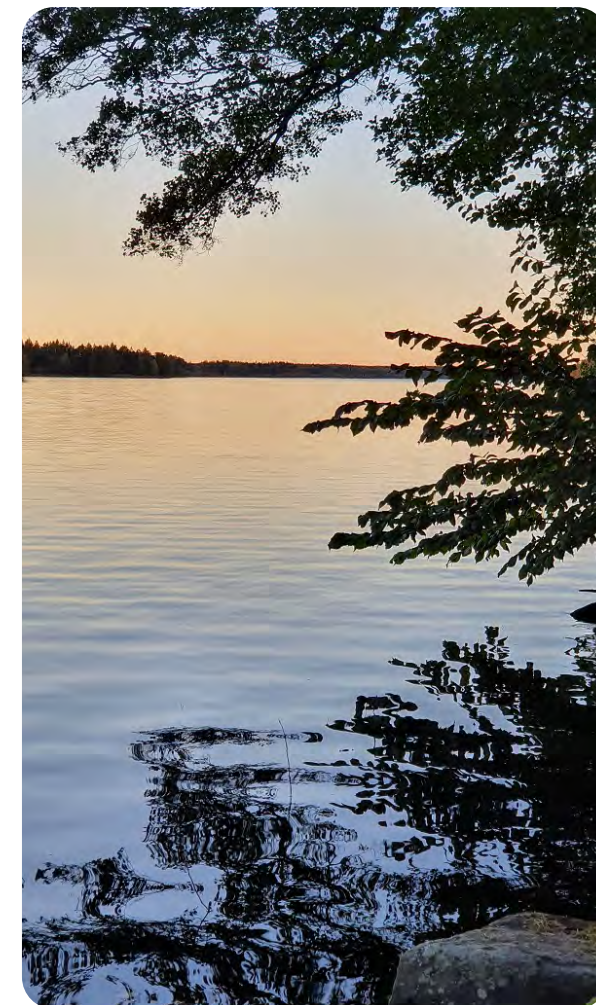
väsentligt samhällsintresse. Jordbruksmark kan tas i anspråk utifrån vissa förutsättningar, men kommunen vill att exploatering på jordbruksmark begränsas enligt den vägledning som finns under avsnittet Jordbruksmark i del IV. Där beskrivs också kommunens strategier och ställningstaganden angående jordbruksmark.

MILJÖBEDÖMNING

Till översiktsplanen hör en miljöbedömning. Även om stor hänsyn visats till riksintressen, skyddade områden och andra allmänna och enskilda intressen, så kommer ett genomförande av översiktsplanen medföra miljöpåverkan. Detta utreds och diskuteras i miljöbedömningen.

Till miljöbedömningen hör också en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). MKB:n beskriver effekter på miljön vissa åtgärder i översiktsplanen kan medföra där en betydande miljöpåverkan uppskattas ske.

För att särskilja detta kapitel från miljöbedömningen kan det sägas att *effekterna* på miljön av ett genomförande av översiktsplanen beskrivs i miljöbedömningen, medan *hänsynen som visats* för att effekterna ska bli så små som möjligt beskrivs i detta kapitel.

Gimodammen, ett riksintresseområde för kulturmiljövård.

Riksintressen

Friluftsliv och kulturmiljövård

Översiktsplanen tolkar dessa riksintressen som intressen av bevarandekaraktär - det vill säga att det är positivt om områdena skyddas från exploatering. De flesta områden som föreslås för utveckling av bostäder, industrier och verksamheter placeras därför utanför riksintressena.

FRILUFTSLIV

Med friluftsliv avses i detta sammanhang vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling. Områden av riksintresse för friluftsliv har så stora värden på grund av natur- och kulturkvaliteter att de är eller kan bli attraktiva för besökare från hela eller en stor del av landet eller utlandet. När det gäller områden som är av riksintresse för friluftsliv spelar förutsättningarna för naturupplevelser, friluftsverksamhet samt tillgänglighet för allmänheten stor roll. Denna värdering hänger samman med hur stort och ostört ett område är och om natur- och kulturföreteelserna är särskilt attraktiva för en nationell publik, till exempel genom att området har tilltalande utsiktspunkter och utflyktsmål.

Två geografiska områden klassade som riksintresse för friluftsliv finns i kommunen: *Florarna och Finnsjön* och *Öregrund-Gräsö skärgård*. Florarna och Finnsjön skyddas av ett naturreservat och är inte ett område som föreslås för utveckling eller förändring i översiktsplanen.

Värdebeskrivningen för riksintresset Öregrund-Gräsö skärgård uppger att sådant som kan skada områdets värden med allmänhetens tillgång är exempelvis kalavverkning och upphörd hävd av kulturmarker. Även anläggandet av vindkraftverk, industrier och större bebyggelseområden riskerar att skada värdena. Översiktsplanen anger vissa utvecklingsområden inom riksintresset, men föreslår ingen förändring som kan likställas med riskerna angivna i värdebeskrivningen. Den utveckling som föreslås är småskalig där enstaka kompletteringar av bostäder och stor hänsyn till allmänhetens tillgång värderas. Värdena i riksintresset bedöms därför bli oförändrade.

KULTURMILJÖVÅRD

Riksintresse för kulturmiljövården är ett urval av miljöer som ska representera hela landets 10 000-åriga historia, från stenålder till nutid. Områdena ska skyddas mot åtgärder som kan förstöra värdena.

Områden som är av riksintresse för kulturmiljövården regleras i miljöbalken. Regler för tillämpning finns i plan- och bygglagen. Totalt finns 12 områden för riksintresset kulturmiljö inom kommunen.

Hela Österbybruk-Dannemora-området omfattas av riksintresse för kulturmiljövården. Uttrycken inkluderar gruvmiljöerna, samlad småbebyggelse, herrgården, bruksmiljöerna och gårdar på spridda platser inom riksintresset. Översiktsplanen föreslår flertalet utvecklingsområden inom riksintresset. Ingen av områdena som pekas ut i översiktsplanen är inom eller i direkt anslutning till de individuella uttrycken som formuleras i riksintresset.

Övriga områden för riksintresse kulturmiljövård berörs inte av översiktsplanens föreslagna utvecklingsområden. Nedan är en tabell med kommunens 12 riksintressen med referens till områdeskod från kulturmiljövårdsprogrammet Jord och järn (beteckning ÖS).

Riksintresse friluftsliv och kulturmiljövård

RIKSINTRESSEN KULTURMILJÖVÅRD I ÖSTHAMMARS KOMMUN

Forsmarks bruk (C15) - ÖS 7

Djursten (C16) - ÖS 4

Öregrunds stad (C17) - ÖS 12

Bygden norr om Hökhuvuds kyrka (C18) - ÖS 15

Östhammars stad (C19) - ÖS 17

Söderön (C20) - ÖS 18

Dannemora-Österbybruk (C21) - ÖS 24

Gimo bruk (C22) - ÖS 22

Hargs bruk (C23) - ÖS 21

Väsby – Källberga - Hammarby skog (C24) - ÖS 26

Ekeby (C25) - ÖS 34

Lundsbol och Hyttbol (C26) - ÖS 28

Intentioner

Riksintressen för kulturmiljövård och friluftsliv bidrar till attraktionskraften och därmed möjligheterna till utveckling i Östhammars kommun. Områdena har betydelse för bygdens identitet, den sociala sammanhållningen och möjligheterna att utveckla besöksnäringarna. Ambitionen är att ta till vara och upprätthålla dessa värden.

Riksintresset för friluftsliv ska ses som en resurs för kommunen och utvecklas för att främja ett starkt fri-

Teckenförklaring

- Riksintresse friluftsliv
- Riksintresse kulturmiljövård

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

luftsliv. Dessa friluftsvärden ska även tillgängliggöras för allmänheten genom goda kommunikationer och vandringsleder.

Fyra av riksintressena inom kulturmiljövård bidrar på ett väsentligt sätt till profil samt karaktär i bruksorterna Gimo och Österbybruk och kuststäderna Öregrund och Östhammar. En restriktiv hållning ska tillämpas för ny bebyggelse i anslutning till dessa miljöer. Ambitionen är att föra in varsamhetsbestämmelser i nya detaljplaner och när detaljplanerna ses över. Kommunen ska aktivt arbeta för att respektive värden för de olika riksintresseområdena tillgodoses genom att rätt kompetens tas in i detaljplanering och lovärenden inom dessa områden.

Kommande arbete med att uppdatera kommunens kulturmiljövårdsprogram, fördjupad översiktsplan/strategi för kustområdet kommer att beakta behoven av avgränsningar och skyddsbestämmelser för kulturmiljövärden av såväl riks- som regionalt och lokalt intresse. Intentionen är att aktuella bevarandevärden ska prioriteras samt att det uppdaterade kulturmiljövårdsprogrammet ska ge tydligare stöd för detaljplanering och lovgivning genom lämpliga riktlinjer för tillämpning kopplade till intressena.

Riksintresse för friluftsliv och kulturmiljövård

Områden som är av riksintresse för friluftsliv och kulturmiljövärden ska skyddas så att deras värden inte skadas eller förstörs.

KOMMUNENS TILLÄMPNING

- Vid prövning av tillståndsansökningar och bygglov kontrollerar kommunen om ett riksintresse för friluftslivet och kulturmiljövård berörs och kan påverkas på ett betydande sätt.
- Åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljöer av riksintresse ska konsekvensbeskrivas med avseende på områdets värden och karaktär. Möjliga alternativ ska undersökas.
- Utveckling av bebyggelse inom riksintresse för kulturmiljö ska utgå från de värdebeskrivningar som finns tillhörande respektive område. Kommunen ska tillämpa de riktlinjer för bevarande som kommunen konkretiserat i det kommunala kulturmiljövårdsprogrammet.
- Ny bebyggelse som tillkommer inom värdeområden i Östhammars och Öregrunds stad ska föregås av en genomarbetad gestaltningsidé.
- Större exploateringar inom riksintresset för friluftsliv ska inte tillåtas. Endast mindre kompletteringar av enstaka bostadsbebyggelse får tillåtas med hänsyn till allmänhetens tillgång till naturen. Åtgärder som främjar friluftsändamål, såsom parkeringar intill besöksmål ska tillåtas.

Naturvård och Natura 2000

Riksintresse för naturvård och Natura 2000-områden regleras i miljöbalken 3-4 kap. och av EU:s Fågeldirektiv samt Art- och habitatdirektiv. Syftet är att skydda områden mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Översiktsplanen tolkar dessa riksintressen som intressen av bevarandekaraktär - det vill säga att det är positivt om områdena skyddas från exploatering.

Syftet med Natura 2000-områden är att värna om naturtyper och livsmiljöer (så kallade habitat) för de arter som EU-länderna har kommit överens om är av gemensamt intresse för alla länder inom EU. Sverige måste se till att de naturtyper, växter och djur som finns i utpekade områden fortsätter ha en så kallad gynnsam bevarandestatus. Det innebär i stort sett att "äng ska förbli äng", att "naturskog ska fortsätta vara naturskog" och att de arter som finns där ska fortsätta leva i livskraftiga bestånd. För alla Natura 2000-områden finns en bevarandeplan. Planen beskriver området, med särskild tyngdpunkt på de utvalda naturtyperna och arterna, samt ett långsiktigt mål för området och tänkbara hot. För att säkerställa naturvärden skyddas många Natura 2000-områden genom att staten bildar naturreservat eller skriver avtal med markägare.

Riksintresse för naturvård och Natura 2000

Områden som är av riksintresse för naturvård eller ett Natura 2000-område ska skyddas så att dessa värden inte skadas eller förstörs (MB 2-3 kap., PBL 2 kap.).

Detaljplaneläggning, tillståndsgivning eller andra åtgärder som riskerar att påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt kräver tillstånd enligt miljöbalken. Det är länsstyrelsen som prövar om en åtgärd har betydande påverkan. Åtgärder kan tillåtas om områdets naturvärden även fortsatt får en gynnsam bevarandestatus. Åtgärder i eller utanför ett Natura 2000-område som kan riskera att medföra betydande negativa konsekvenser för miljön i området tillåts inte (MB 1-3 kap., 6-7 kap., PBL 2 kap.).

KOMMUNENS TILLÄMPNING

- Vid detaljplaneläggning och prövning av tillståndsansökningar och bygglov kontrollerar kommunen om ett riksintresse för naturvård eller ett Natura 2000-område berörs.
- Åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i riksintresset ska konsekvensbeskrivas med avseende på områdets värden och karaktär. Möjliga alternativ ska undersökas (se även sid 161).
- All typ av verksamhet som sker inom ett Natura 2000-område ska konsekvensbedömas. Verksamhetsutövaren ska själv bedöma om det finns risk för att projektet kan skada naturmiljön och kräva tillstånd. Sökande rekommenderas att använda områdets bevarandeplan som underlag. Länsstyrelsen kan ge ytterligare råd och information. För Natura 2000-områden gäller detta även om detaljplaneläggningen i sig sker utanför området, men kan ge påverkan på arter eller livsmiljöer. Ett Natura 2000-område kan också vara skyddat med områdesskydd. Vid ny eller ändrad markanvändning krävs då dialog med och prövning av länsstyrelsen eller annan ansvarig myndighet (se även sid 41-45).

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

I Östhammars kommun finns 18 områden som särskilt utpekats som riksintresse för naturvård. Många Natura 2000-områden (totalt 36) ingår som delområden.

NATURVÅRD

Flertalet geografiska områden för riksintresse naturvård finns i Östhammars kommun. Översiktsplanen föreslår utvecklingsområden i ett av naturvårdsområdena: Gräsö-Singöområdet.

Värdebeskrivningen för Gräsö-Singöområdet anger att:

områdets värden kan påverkas negativt om jordbruksdriften upphör eller genom tillförsel av näringsämnen och gifter i anslutning till landskapselement, ångar och på naturbetesmarker eller genom igenväxning, odling av skog eller energigrödor på jordbruksmark, täkt, dikning, användandet av området som recipient, bebyggelse eller annan form av exploatering.

Bebyggelsen som föreslås i översiktsplanen är i liten exploateringsgrad och på platser som inte bedöms påverka landskapsvärdena negativt. Åker- och ängs- mark förblir orörd.

NATURA 2000: FÅGELDIREKTIVET

Fem områden finns i Östhammars kommun: ett område i Florarnas naturreservat och fyra områden på öar i skärgården. Ingen utveckling eller annan förändring föreslås i översiktsplanen på dessa platser.

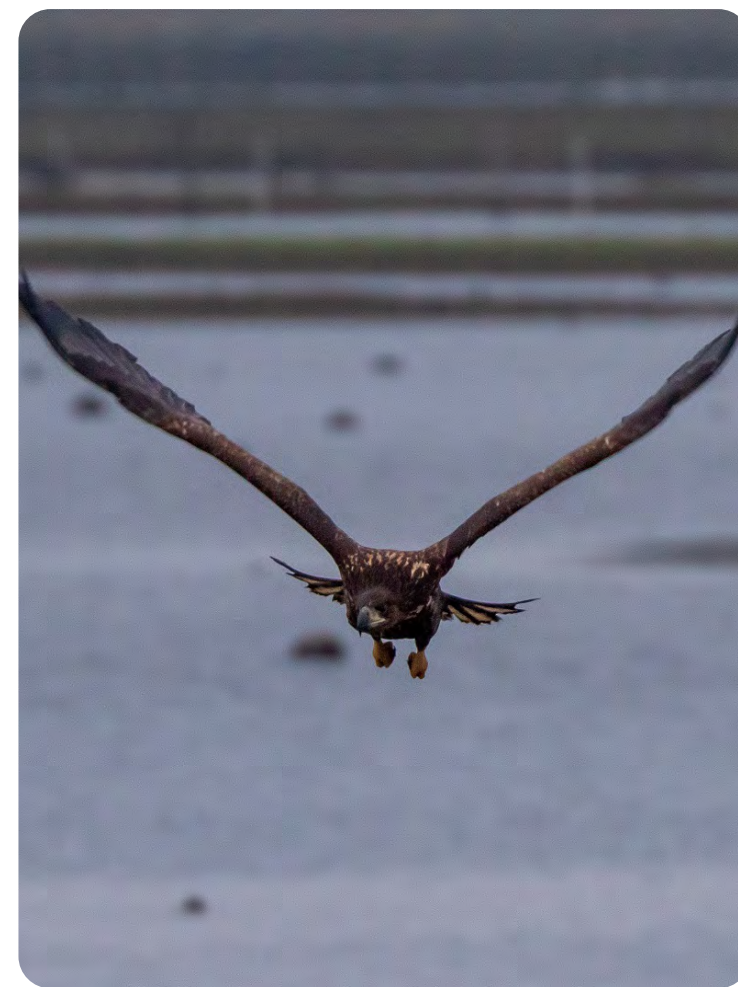
NATURA 2000: HABITATDIREKTIVET

Huvuddelen av Natura 2000-områdena ligger i kustområdet och skärgården där enstaka platser i kommunens västra och sydöstra delar också ingår. Även Florarnas naturreservat ingår. Ingen utveckling eller annan förändring föreslås i översiktsplanen på dessa platser.

Intentioner

Riksintresseområden för naturvård innefattar värden som bidrar till rikedom av naturmiljöer i Östhammars kommun. Ambitionen är att ta till vara och upprätthålla dessa värden, ett viktigt led i arbetet med att utveckla kommunen och uppfylla lokala och nationella miljömål.

Flera riksintresseområden och Natura 2000-områden är helt eller delvis skyddade som naturreservat. I dessa fall finns föreskrifter som reglerar skötsel

Fem områden i Östhammars kommun är skyddade av Natura 2000: Fågeldirektivet.

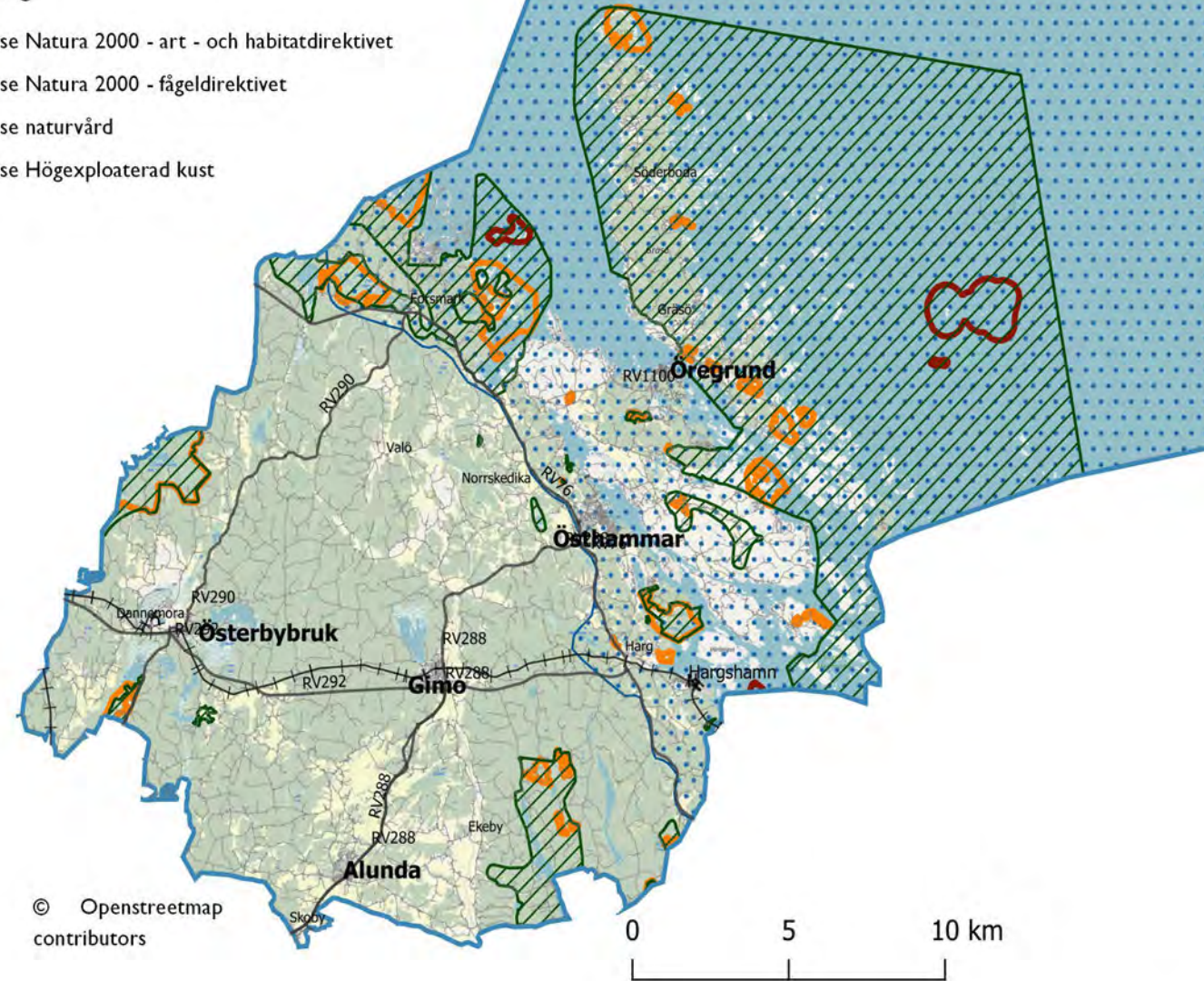
Riksintresse naturvård

Teckenförklaring

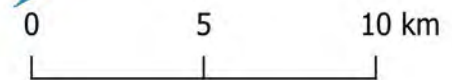
- Riksintresse Natura 2000 - art - och habitatdirektivet
- Riksintresse Natura 2000 - fågeldirektivet
- Riksintresse naturvård
- Riksintresse Högexploaterad kust

och markanvändning på ett sätt som syftar till att upprätthålla värdena. De värdeområden för natur, fritid och kulturlandskap som redovisas i mark- och vattenanvändningskartan omfattar även Natura 2000-områden som är skyddade enligt 7 kapitlet MB samt riksintresseområden för naturvård som saknar skydd. Tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område enligt 7 kapitlet 28 a § MB, det räcker att det finns en risk för betydande påverkan för att en åtgärd ska vara tillståndspliktig. För att utreda om åtgärder påverkar ett Natura 2000-område bör samråd alltid hållas med Länsstyrelsen i ett tidigt skede.

Intentionen är att aktuella bevarandevärden ska prioriteras vid lovgivning eller annan handläggning av ärenden som kan påverka dessa områden, se vidare vägledning på sid 161. En restriktiv syn på ny bebyggelse gäller i riksintresset Gräsö-Singö, men undantag kan göras för allmänna anläggningar som har betydelse för turism och friluftsliv, se sid 153.

© Openstreetmap contributors

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

Högexploaterad kust - Arkösund till Forsmark

Riksintresset omfattar stora delar av kommunens östra delar, hela havskusten och skärgården. Hargshamn, Forsmark, Norrskedika, Öregrund och Östhammar ligger inom riksintresset.

Översiktsplanen föreslår flertalet utvecklingsområden inom riksintresset, koncentrerat till Östhammars och Öregrunds närhet. På grund av riksintressets stora omfattning kan utvecklingsområdena för dessa orter inte placeras på sådant sätt att områdena hamnar utanför riksintresset. Utveckling av befintliga tätorter bedöms dessutom vara förenligt med riksintressets intentioner, i och med att utvecklingen med stor sannolikhet inte kommer innebära påtaglig skada på värdena i kustområdet som riksintresset ska skydda. Ingen utveckling föreslås i direkt anslutning till själva kusten.

Intentioner

Tidigare lagstiftning gav kommunen ett ansvar för att tydliggöra gränserna för riksintresset. Det har skett genom beslut i Östhammars kommunfullmäktige. Riksintresset har avgränsats som området öster

om väg 76 när det gäller handläggning av ärenden om bygglov och detaljplan. En grov avgränsning redovisas i karta på sid 31. Värdena i riksintresset bidrar på ett väsentligt sätt till Östhammars kommuns attraktionskraft.

Beteckningarna S och BT i mark- och vattenanvändningskartan redovisar områden för fortsatt bebyggelseutveckling i befintliga tätorter och småorter inom riksintresseområdet. Utvecklingen ska ske med hänsyn till natur- och kulturmiljövärden och

Riksintresse för Högexploaterad kust - Arkösund till Forsmark

Exploatering och andra ingrepp i miljön får bara komma till stånd om de kan genomföras utan att påtagligt skada natur- och kulturmiljövärdena i området. Begränsningar gäller för fritidsbebyggelse och för nyetablering av stora och miljöstörande industrianläggningar (MB 4 kap.).

KOMMUNENS TILLÄMPNING

- Riksintresset har av Östhammars kommun tolkats som området öster om väg 76 när det gäller handläggning av ärenden om bygglov och detaljplan.
- Enstaka tillskott av hus för delårsboende tillåts endast i anslutning till etablerade fritidshusområden och med särskilda villkor (se även sid 168).
- En fortsatt utbyggnad av tätorterna och tillkommande helårsbostäder på landsbygden är förenligt med riksintresset. Påverkan på natur- och kulturmiljövärden prövas vid handläggning av planer och bygglov (se även sid 37-38 samt 176).
- Skärgårdsutveckling och etablering av allmänna anläggningar för turism och friluftsliv kan bidra till att upprätthålla eller förstärka värdena i riksintresset. Eventuell påverkan på värdena i riksintresset ska utredas vid prövning av sådana nya verksamheter.
- Kustområdet ska generellt undantas från etablering av gruppstationer för vindkraft (se även sid 190).

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

möjligheterna att skapa hållbara system för vatten- och avloppshantering, se sid 76-78 samt 147-149.

Det ska även finnas möjlighet till fortsatt bebyggelseutveckling på landsbygden inom riksintresseområdet. Förutsättningar och villkor redovisas på sid 32. Utvecklingen ska i första hand ske i anslutning till befintliga bebyggelsegrupper, med hänsyn till natur- och kulturmiljövärden och möjligheterna att ordna hållbara system för vatten- och avloppsförsejning. Endast enstaka kompletteringar av fritidsbebyggelse kommer att tillåtas, förutsättningar och villkor redovisas på sid 153.

Fortsatt utveckling kommer att tillåtas i befintliga områden för störande verksamheter kring Forsmarks kärnkraftverk och hamnen i Hargshamn, i områden som avgränsats med beteckningen VI i kartan över framtida mark- och vattenanvändning, se även sid 74. Eventuell påverkan på natur- och kulturmiljövärdena i riksintresseområdet ska alltid utredas och konsekvensbedömas för tillkommande verksamheter.

Energiproduktion, yrkesfiske, värdefulla ämnen och material och slutförvaring av använt kärnbränsle och avfall

Översiktsplanens tolkning av dessa riksintressen är att områdena som är av intresse lämpar sig för exploatering eller ianspråktagande av mark för vissa bestämda ändamål (det ändamål som respektive riksintresse äsyftar).

ENERGIPRODUKTION

Ett riksintresse för energiproduktion är beläget utanför Forsmarks kust. Området är av typen *energiproduktion: vind*. Användningen av området för energiproduktion överensstämmer med förslagen i översiktsplanens karta för framtida mark- och vattenanvändning.

Intentioner

Riksintresse för vindbruk ska enligt kommunens uppfattning underordnas riksintresset i kust- och skärgårdsområdet och även närliggande riksintresse för naturvård. I området finns en av de tätaste hav-

sörnsstammarna i Sverige.

YRKESFISKE: HAV

Hela kuststräckan i Östhammars kommun är utpekad som ett riksintresseområde för yrkesfiske, och är en del av riksintresseområdet Bottenhavet, inga insjöområden ingår. Fisket karaktäriseras av ett småskaligt kustfiske efter strömming, sik, lax, abborre, gös och gädda.

Intentioner

Omfattningen av yrkesfisket i Östhammars kommun är begränsat men har betydelse för skärgårdsutvecklingen. År 2021 fanns 20 registrerade båtar för yrkesfiske och tio personer med yrkesfiskarlicens i Östhammars kommun.

Kommunens uppfattning är att skalan på yrkesfisket inte innebär någon konflikt med riksintresse högexploaterad kust eller Gräsö-Singö. Närvaron av yrkesfiskare bidrar till en levande skärgård och att många av skärgårdens natur- och kulturmiljövärden kan upprätthållas. Planerade aktiviteter för att höja den ekologiska statusen i innerskärgården kan bidra till att upprätthålla områdets funktion för yrkesfiske.

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

YRKESFISKE: HAMN

En hamn i kommunen är av riksintresse för yrkesfisket: Öregrunds hamn. Hamnen bedöms kunna användas på samma sätt i framtiden och påverkas inte av översiktsplanens förslag för framtida mark- och vattenanvändning.

Intentioner

I Öregrunds hamn har ett kajområde reserverats för fiskebåtar som fortsatt ska möjliggöra yrkesfiske i Östhammars kommun.

VÄRDEFULLA ÄMNER OCH MATERIAL

Ett område runt Dannemora är utsett till riksintresse på grund av fyndigheter av järnmalm och sulfidmalm.

Dannemora gruva har tidigare varit i drift och utvunnit material i området. Nu är gruvan nedlagd på grund av ekonomiska svårigheter, inte på grund av att fyndigheterna är uttömda. Intentionen är att gruvan åter kommer öppnas.

Intentioner

Östhammars kommun har en positiv inställning till utvinning av mineral i riksintresse för värdefulla ämnen vid Dannemora och ser det som angeläget att möjligheterna till brytning bibehålls. Området ligger inom riksintresse för kulturmiljövården, men intresset av att utvinna mineral har överordnats kulturmiljöintressena i område VI vid Dannemora: område för utveckling av omgivningspåverkande verksamhet. Påtaglig skada på riksintresset för kulturmiljö ska dock undvikas så långt det är möjligt.

Intresse av drift vid Dannemora gruvor stärker ambitionen att bibehålla möjligheterna att använda och utveckla järnvägen av riksintresse mellan Österbybruk och Hargshamn.

SLUTFÖRVARING AV ANVÄNT KÄRNBRÄNSLE OCH AVFALL

Riksintresset syftar till att identifiera platser som kan komma att beröras av eventuella slutförvaringsanläggningar ovan och under jord, för förbindelsetunnlar där emellan samt för infrastruktur i anslutning till djupförvaret. I Östhammars kommun finns ett sådant område runt Forsmarks kärnkraftverk. Ingen annan användning föreslås i översiktsplanen på denna plats.

Intentioner

Östhammars kommun har en positiv inställning till slutförvaring av radioaktivt avfall i Forsmark och ser det som angeläget att få till en lösning för hantering av den svenska kärnkraftsindustrins avfall. Området har av prövande myndigheter ansetts vara lämpligt område för slutförvaring av radioaktivt avfall.

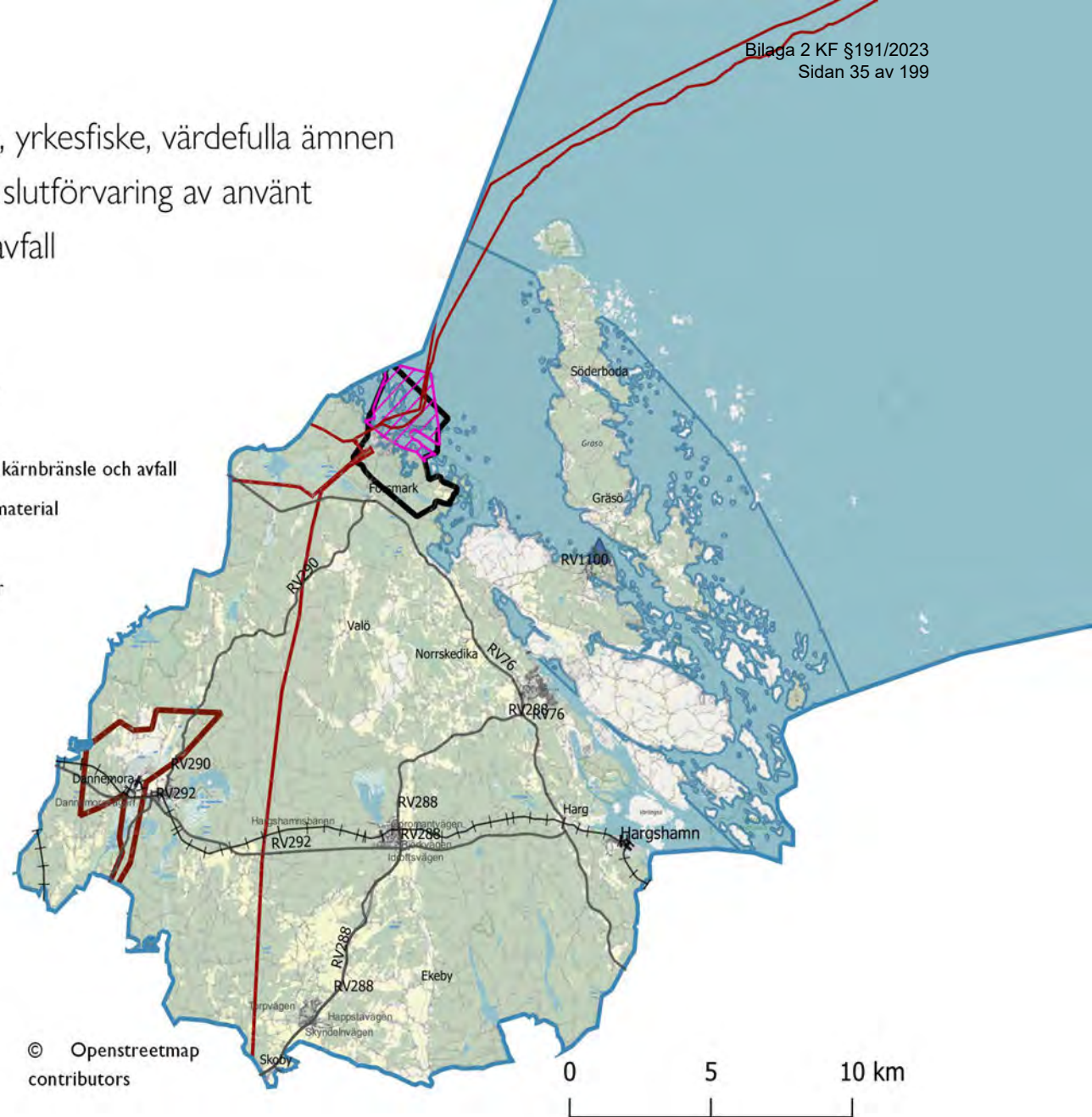

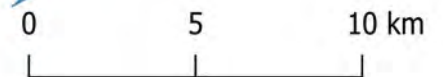
Energiproduktion, yrkesfiske, värdefulla ämnen och material och slutförvaring av använt kärnbränsle och avfall

Teckenförklaring

- Transmissionsledningar
- ▨ Energiproduktion
- ▭ Slutförvaring av använt kärnbränsle och avfall
- ▭ Värdefulla ämnen och material
- ▭ Yrkesfiske: Kustzonen
- ▲ Yrkesfiske: Fiskehamnar

© Openstreetmap contributors

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

Totalförsvaret

I Östhammars kommun har totalförsvaret fyra geografiskt bestämda riksintressen.

STOPPOMRÅDE FÖR HÖGA OBJEKT

De sydvästra delarna av kommunen berörs av stoppområdet. Syftet med stoppområdet är att inga höga objekt ska uppföras inom området. Definitionen på höga objekt är alla objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och alla objekt högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Uppförs sådana objekt inom stoppområdet uppstår påtaglig skada på riksintresset.

Stoppområdet infinner sig på grund av närheten till Uppsalas flottiljflygplats i Ärna, Uppsala kommun.

I Östhammars kommun ligger bland annat Alunda och Österbybruk inom stoppområdet. Översiktsplanen föreslår flera utvecklingsområden på dessa platser. För alla utvecklingsområden som berörs ges riktlinjen att inga höga objekt ska uppföras inom området. Påtaglig skada på riksintresset bedöms därför kunna undvikas.

INFLUENSOMRÅDE FÖR LUFTRUM

De sydvästra delarna av kommunen berörs av influensområdet. Influensområdet infinner sig på grund av närheten till Uppsalas flottiljflygplats i Ärna, Uppsala kommun. Syftet är detsamma som för stoppområdet för höga objekt, med skillnaden att höga objekt inte alltid medför påtaglig skada på riksintresset.

Geografiskt sett är influensområdet lite större än stoppområdet för höga objekt. I Östhammars kommun ligger Alunda, Österbybruk och Gimo inom området. Utvecklingsområden inom influensområdet har riktlinjen att inga höga objekt ska uppföras.

INFLUENSOMRÅDE FÖR RIKSINTRESSE

Rotens skjutfält i Norrtälje kommun är av riksintresse. Skjutfältets påverkansområde för buller eller annan risk befinner sig delvis i Östhammars kommun. Syftet med påverkansområdet är att förhindra ny, alternativt större förändringar av befintlig, störningskänslig bebyggelse. Dessutom bör friluftsliv inte uppmuntras inom området.

OMRÅDE MED SÄRSKILT BEHOV AV HINDERFRIHET

I Norrtälje kommun finns flera skjutfält av riksintresse vars påverkansområden sträcker sig in i Östhammars kommun. Påverkansområden av typen *särskilt behov av hinderfrihet* förekommer på ett ställe i Östhammars kommun. Inom området får inga höga objekt uppföras.

Intentioner

Hela kommunen och hela landet är samrådsområde för höga objekt. Därför bör Försvarsmakten kontaktas tidigt i plan- och bygglovsärenden för höga anläggningar, exempelvis master och vindkraftverk. Länsstyrelsen bevakar statens/Försvarsmaktens intressen inom dessa samrådsområden vid eventuella vatten- och markanvändningskonflikter.

Riksintresse totalförsvaret

Mark- och vattenområde av betydelse för totalförsvaret ska skyddas mot åtgärder som motverkar totalförsvarets intressen (MB 2-3 kap.).

KOMMUNENS TILLÄMPNING

- Plan- och byggärenden som rör influensområde för Rotens skjutfält remitteras till Försvarsmakten.
- Samråd med Försvarsmakten och Luftfartsverket ska ske i ett tidigt skede för plan- och bygglovsärenden som rör objekt högre än 20 meter på landsbygd och högre än 45 meter i tätort.

Riksintresse totalförsvaret

Teckenförklaring

- Påverkansområde för buller eller annan risk
- Influensområde för lufttrum
- Område med särskilt behov av hinderfrihet
- Stoppområde för höga objekt
- ▲ Skyddsrum

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

Väg, järnväg, luftfart och sjöfart

Trafikverket bedömer vilka anläggningar av detta slag som är riksintressen. I Östhammars kommun finns det vägar, järnvägar, hamnar och farleder av riksintresse. Ingen flygplats av riksintresse finns, men influensområdet för Uppsala och Arlanda flygplatser (som är av riksintresse) sträcker sig in i kommunen.

VÄG

En vägsträcka är av riksintresse i Östhammars kommun: mellan E4 (Uppsala kommun) och Hargshamn. Vägsträckan går mellan Hargshamn och Gimo på väg 292, och mellan Gimo och E4 på väg 288. Vägsträckan är av riksintresse eftersom den utgör en anslutning till en hamn som är av riksintresse (Hargshamn).

Väg 288 har på den delen av sträckan som är av riksintresse och är inom Östhammars kommun, nyligen byggts om till en säkrare väg. Längs sträckan planeras inga ytterligare förändringar vid sidan av eller på vägen som skulle kunna påverka funktionen eller framkomligheten, med undantag för en eventuell

flödesökning till följd av en generell befolkningsökning i kommunen.

Längs den del av väg 292 som är av riksintresse föreslår översiktsplanen ett utvecklingsområde som skulle kunna påverka vägens funktion om området byggs ut genom en ökad trafik av tunga fordon till föreslaget industriområde.

Intentioner

Utveckling för väg 288 som kollektivtrafikstråk ska ske kontinuerligt med minimal påverkan på riksintressena. I utvecklingsområdet för verksamhetsområdet längs väg 292 att befintliga utfarter används för att minimera påverkan på riksintresset. Dialog med Trafikverket ska ske i ett tidigt skede av detaljplane-processen.

JÄRNVÄG

Ostkustbanan är av riksintresse och passerar på en liten del av sträckan genom Östhammars kommun. Inga stationer eller stopp finns inom kommunen. Ingen utveckling eller annan förändring föreslås i översiktsplanen i närheten av denna sträcka.

Merparten av Hargshamnsbanan befinner sig i Östhammars kommun och är av riksintresse. Järnvägen

går mellan Örbyhus (ansluter till Ostkustbanan i Tierps kommun) och Hargshamn, och fortsätter sedan åt andra hållet till Hallstavik (Norrtälje kommun). En funktionsutredning ska utföras på järnvägen för att kartlägga banans beskaffenhet för framtida godstransporter.

Hargshamnsbanan passerar Hargshamn, Gimo och Österbybruk. Flera utvecklingsområden föreslås på dessa platser, däremot är inget utvecklingsområde i direkt anslutning till järnvägen och dess funktion bedöms därför bli opåverkad.

Intentioner

Möjligheten att via Hargshamnsbanan koppla samman sjötransporter med järnvägstransporter är betydelsefull. Kommunen har dessutom förhoppningar om att järnvägen på sikt ska kunna utnyttjas för persontrafik. För detta krävs omfattande åtgärder och kommunen har intentionen att arbeta aktivt för att detta ska införas i nationell infrastrukturplan. Dessa faktorer gör det angeläget att värna och möjliggöra en fortsatt användning av järnvägssträckningen. Ambitionen är att upprätthålla en skyddszon runt järnvägen för att förebygga risk för intressekonflikter och miljöstörningar (se sid 57).

Riksintresse sjöfart, luftfart, väg och järnväg

LUFTFART

Ingen flygplats av riksintresse finns i Östhammars kommun. Två flygplatser utanför kommunen, Uppsala och Arlanda, har dock varsitt influensområde som båda ligger delvis inom Östhammars kommun. Influensområdena är så kallade MSA-ytor (Minimum Sector Altitude).

Inom en MSA-yta kan flygplan börja sin nedstigning mot flygplatsen. Därför ska ytan hållas fri från hinder som kan ha en negativ påverkan på flygtrafiken. Generellt sett menar Trafikverket att objekt högre än 20 meter kan komma att påverka flygtrafiken.

Intentioner

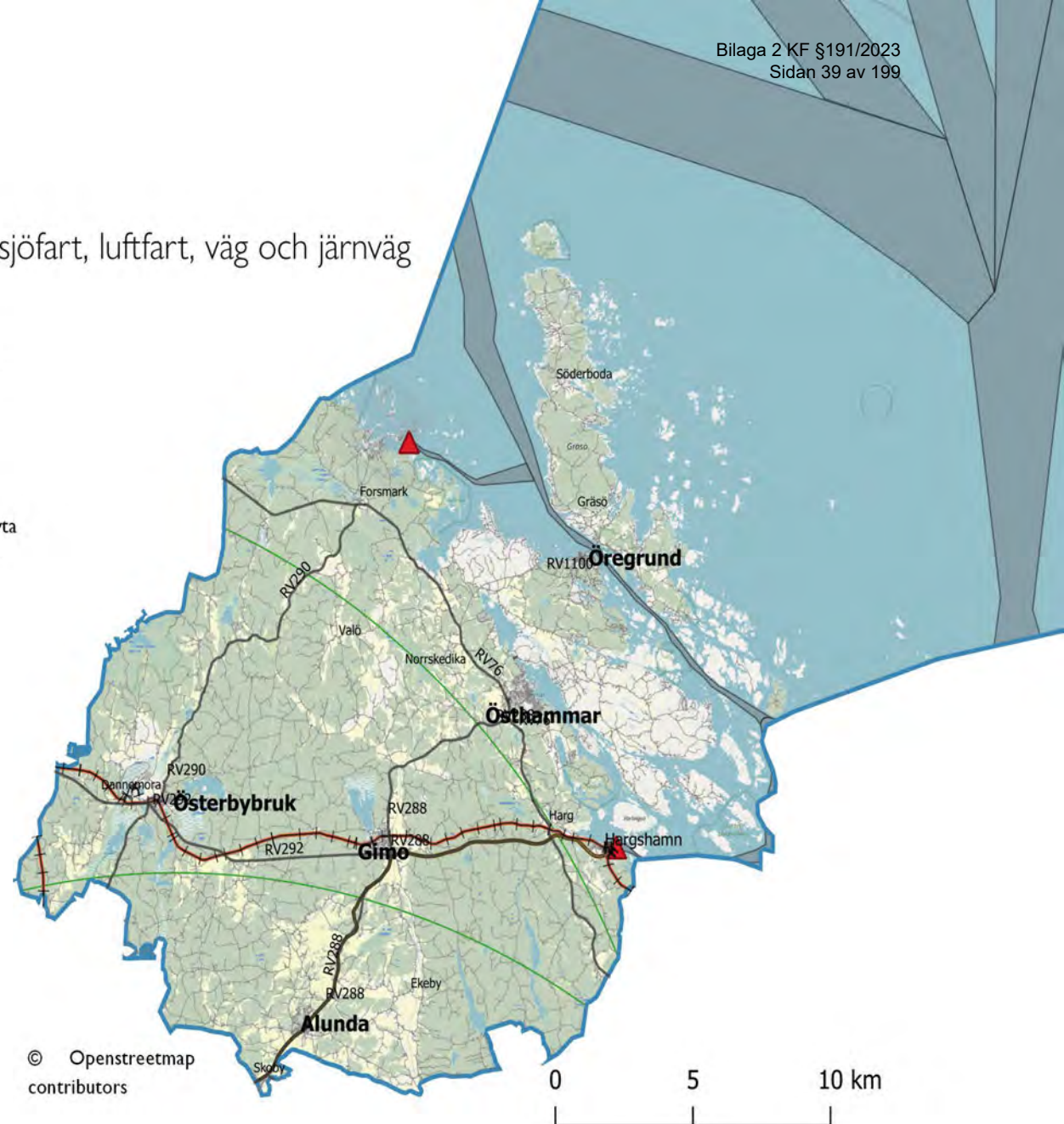
De utvecklingsområden som översiktsplanen föreslår inom de två MSA-områdena innehåller en riktlinje om att inga höga objekt ska uppföras.

SJÖFART

Två hamnar i kommunen är av riksintresse: Forsmarks kärnkrafthamn och Hargshamns allmänna hamn. Ingen utveckling eller annan förändring föreslås i översiktsplanen i hamnarnas direkta närhet.

Teckenförklaring

- Sjöfart: Hamn
- Järnväg
- Vägnät
- Luftfart: MSA-yta
- Sjöfart: Farled

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

Ett antal farleder i Östhammars kommun är utpekade som riksintressen. De leder dels till hamnarna av riksintresse, men det finns också ett stort stråk öster om Gräsö där mycket sjötrafik passerar genom Ålands hav på väg mellan norra och södra Östersjön.

Intentioner

Ingen utveckling bör ske som riskerar att påverka riksintresset på ett negativt sätt. Riksintresset ska prioriteras där de sammanfaller med andra allmänna intressen.

Två hamnar inom Östhammars kommun innefattas av riksintresse sjöfart: Hargshamn och Forsmarks hamn.

Skyddade områden

I Östhammars kommun finns ett stort antal områden som är skyddade enligt miljöbalken. Många av dessa områden är viktiga resurser för både friluftslivet och naturturismen och ska ses som en tillgång för kommunens invånare. Områdena ska tas i beaktning i framtida planering och vägas mot kommunala intressen.

SKYDDADE OMRÅDEN SOM ÖSTHAMMARS KOMMUN BERÖRS AV

- Naturminne
- Naturreservat
- Vattenskyddsområde
- Djur- och växtskyddsområde
- Skogligt biotopskyddsområde
- Landskapsbildsskyddsområde
- Naturvårdsavtal
- Tillträdesförbud
- Nyckelbiotoper

NATURMINNE

Ett särpräglat naturföremål får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturminne om det behöver skyddas eller vårdas särskilt (MB 7 kap. 10 §). Naturminnen är ofta enstaka objekt, till exempel

gamla ekar, jätteträd eller flyttblock. Många gånger gäller lagskyddet också området närmst själva naturminnet. Idag beslutas mycket sällan om nya naturminnen.

I Östhammars kommun finns sex naturminnen där alla är träd (ekar och tallar) som är stora, märkliga eller förknippade med berättelser och sägner. För varje naturminne finns en beskrivning av dess naturvärden.

NATURMINNEN I ÖSTHAMMARS KOMMUN

Kleveken, Olands häradsallmäning

Jättetall öster om Gisslaren

Ek vid Gisselby

Tall sydost om Forsmark

Länsmanseken

Tall vid Mårtensboda

REGLER FÖR NATURMINNEN

Det är förbjudet att vidta åtgärder eller bedriva verksamheter som kan skada ett naturminne. Undantag och dispens kan sökas hos länsstyrelsen och kan bara lämnas om naturminnet inte skadas (MB 7 kap.).

NATURRESERVAT

Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat om det behövs för att bevara eller nyskapa biologisk mångfald, vårda eller bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftsliv (MB 7 kap. 4-9 §).

Ett beslut om naturreservat innehåller föreskrifter och en skötselplan. Vilka föreskrifter som gäller beror på områdets karaktär och vilka värden som ska skyddas. Skötselplanen beskriver hur området ska skötas för att syftet med reservatet ska uppnås.

Alla naturreservat i kommunen är bildade av Länsstyrelsen, många för skydd av både natur- och friluftsvärden. De flesta sköts av Länsstyrelsen. Några av reservaten förvaltas av Upplandsstiftelsen och två av Östhammars kommun och Upplandsstiftelsen i samverkan (Aspbo och Gräsö gård).

I Östhammars kommun finns för närvarande 42 naturreservat.

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

NATURRESERVAT I ÖSTHAMMARS KOMMUN

Andersby ängsbackar - hälsning från förr

Aspbo - mer än bara bad

Bruksbystan - gamla slättermarker

Edskärret - en kalkrik värld

Ekbäcken - naturskog med glupar

Fagerön - blommande innerskärgård

Florarna - storslagen tystnad

Granliden - svamparnas förlovade land

Grillskäret - i vågoras värld

Grundsjön - myllrande myrmarker

Gräsö gård - mellan hav och äng

Gräsö östra skärgård - sol, vind och vatten

Hargs tallpark - brukspatronens tallar

Havsvik - där vägen slutar och havet tar vid

Holmskatan - kalkbarrskog med botaniska överraskningar

Hövön-Alnö - genuin innerskärgård

Högbergsmossen - från kulturmark till vild skog

Högbådan - en dag vid havet

Idekvistmyren - krypande åldringar

Idön - skärgårdsbönders arv

Kallriga - i grunda vatten

Kodödkärret - fristad för många

Lyssnarberget - cinnoberbaggens hemvist

Länsö - rikkärr och fåglar

Mässmyrfallet - kolbotten och glupar

Norrboda-Jomale - strandängar och skogsbeta

Norrboda-Ugglan - historisk skärgårdsskog

Skaten-Rångsen - inner- och ytterskärgård

Skräddarmossen - isräfflor och krumma tallar

Slätön-Medholma - strandhugg i skärgården

Snöbottenkärret - liten men viktig pusselbit

Svanhusskogen - stora skogar och kulturhistoria

Valkrör - bland baggar och bär

Vamsta - violgubbens marker

Vidöknen - lövrik skog och blockrik mark

Ånö - under tall och gran

Örskär - utpost mot havet

Östra Tvärnö - en roslagspärla

Marka-Sandika - kalkrik barrskog med gamla granar

Norrboda-Kråkan - skärgårdsskog med riktigt gamla träd

Tuskösundet - kalkrika barrskogar i kustmiljö

Öster-Mörtarö - havsstrandängar, hagmarker och hamlade träd

REGLER FÖR NATURRESERVAT

Av reservatsföreskrifterna framgår det vilka åtgärder som är förbjudna och kräver dispens och vilka åtgärder som kräver tillstånd från länsstyrelsen. För att dispens ska kunna lämnas krävs särskilda skäl och att intrånget kompenseras i eller utanför reservatet i skälig utsträckning. Åtgärden får inte äventyra syftet med reservatet (MB 7 kap.).

VATTENSKYDDSOMRÅDE

Alla vattenskyddsområden i Östhammars kommun har som syfte att skydda en vattentäkt.

Områden som föreslås för olika typer av exploatering har i översiktsplanen i första hand placerats utanför vattenskyddsområden i översiktsplanen för att skydda vattentäkterna. Inom vattenskyddsområdena föreslås därför inga nya utvecklingsområden för bostäder eller industri. I Börstils vattenskyddsområde föreslås däremot två korridorer för infrastrukturobjekt. I respektive korridors objektbeskrivning (del IV) ges riktlinjen att stor hänsyn ska tas på de delar som omfattas av vattenskyddsområdet. Det är till exempel viktigt att avrinning från vägytor inte infiltreras utan först renas eller åtminstone fördröjs.

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

För att skydda vattentäkter kan vattenskyddsområden inrättas med restriktioner (vattenskyddsföreskrifter) för vad som får göras. Knappt hälften av vattentäkterna i kommunen är skyddade genom vattenskyddsområde och för flera vattentäkter finns behov av revidering av befintligt vattenskyddsområde med tillhörande vattenskydds-föreskrifter. Gästrike Vatten arbetar övergripande med att ta fram strategi och prioritering för inrättande samt revidering av vattenskyddsområden. Både generellt i koncernen och för samtliga bolag. Den kommande dagvattenpolicyn ska behandla hur vattenförekomster och vattentäkter ska skyddas mot föroreningar och diffusa utsläpp.

DJUR- OCH VÄXTSKYDDSOMRÅDEN

Om det behövs ett särskilt skydd för djur- eller växtarter inom ett område får länsstyrelsen eller en kommun besluta om särskilda föreskrifter som inskränker rätten till jakt, fiske eller allmänhetens, markägarens rätt att uppehålla sig inom området (MB 7 kap. 12 §).

Denna skyddsform används när syftet är begränsat i tid och rum, till exempel för att skydda enstaka djur- eller växtarter under viss tid på året. Det vanligaste är att skydda fåglar under deras häckningstid.

REGLER FÖR DJUR- OCH VÄXTSKYDDSOMRÅDEN

Tillfälliga verksamheter inom djur- och växtskyddsområden under skyddstid kräver dispens från tillträdesförbudet. I majoriteten av djur- och växtskyddsområden råder tillträdesförbud mellan 1/4 och 31/7. Dispens söks hos länsstyrelsen (MB 7 kap.).

I Östhammars kommun finns totalt 18 fågel- och sälskyddsområden.

TILLTRÄDESFÖRBUD

Flertalet öar i skärgården har tillträdesförbud under begränsade tider under året. Syftet är att skydda fågel- och sälpopulationer. Ingen utveckling eller annan förändring föreslås i översiktsplanen inom dessa områden.

GENERELLT BIOTOPSKYDDSOMRÅDE

Exempel på livsmiljöer med generellt biotopskydd är alléer och pilevallar, samt småvatten, våtmarker, odlingsrösen, stenmurar, källor med våtmark och åkerholmar som ligger i anslutning till jordbruksmark.

REGLER FÖR BIOTOPSKYDDSOMRÅDEN

Det är förbjudet att vidta åtgärder eller bedriva verksamheter som kan skada naturmiljön i ett biotopskyddsområde. Dispens för åtgärder i ett område med generellt biotopskydd eller ett biotopskyddsområde bildat av länsstyrelsen söks hos länsstyrelsen. Dispens för åtgärder i biotopskydd bildade av Skogsstyrelsen söks hos Skogsstyrelsen. Dispens kan bara lämnas om naturmiljön inte skadas. I andra hand kan kompensationsåtgärder övervägas (MB 7 kap.).

Det är förbjudet att ta bort eller skada dessa miljöer, oavsett om de innehåller hotade arter eller ej. Ofta är de ganska små. Exempel på skadliga åtgärder är grävning, schaktning, markbearbetning, avverkning av alléträd, deponering av jord, avfall eller gödsel och kulvertering av öppna diken.

Denna typ av områden finns inte redovisade på något kartmaterial. I Östhammars kommun finns hundratals områden. Det krävs särskilda skäl för att få dispens och att syftet med skyddet fortfarande ska kunna tillgodoses. Inventering av biotopskyddade områden bör ske i tidigt skede vid planläggning, så att planeringen om möjligt kan anpassas till de biotopskyddade områdena. Det går i vissa fall att få

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

ekonomisk kompensation för att sköta biotoper inom det generella biotopskyddet. Stödet söks via Länsstyrelsen.

SKOGLIGT BIOTOPSKYDDSOMRÅDE

Skogsstyrelsen kan inrätta biotopskydd på skogsmark, för brandfält, lövbrännor, ravinskogar, kalkbarrskogar och äldre skogsbeten. Alla åtgärder inom dessa skyddsområden som kan skada naturvärdena är förbjudna. Markägaren får ersättning när ett biotopskyddsområde inrättas. Ersättningen ska motsvara den minskning i marknadsvärde som beslutet innebär, med ett tillägg på 25 procent. Biotopskyddsområden är vanligen 2-10 hektar, men kan vara upp till cirka 20 hektar.

I Östhammars kommun finns ett stort antal biotopskyddsområden på skogsmark.

REGLER FÖR LANDSKAPSBILDSSKYDDSOMRÅDE

Tillstånd för åtgärder som kan påverka landskapskaraktären i ett område med landskapsbildsskydd ska alltid sökas hos länsstyrelsen.

Hargs kyrka, ett område med landskapsbildsskydd.

Länsstyrelsen kan inrätta biotopskydd för områden eller livsmiljöer som inte ligger i skogen, exempelvis rik- och kalkkärr, naturliga ängar, naturbetesmarker, naturliga bäckfåror och ras- eller bergbranter. För närvarande finns inga sådana biotopskyddsområden i Uppsala län.

LANDSKAPSBILDSSKYDDSOMRÅDE

Vissa områden omfattas av skydd för landskapsbildningen enligt den tidigare naturvårdslagen (NVL, 19

LANDSKAPSBILDSSKYDD I ÖSTHAMMARS KOMMUN

- Börstils kyrka
- Forsmarks kyrka
- Gräsö kyrka
- Hargs kyrka
- Valö kyrka
- Hökhuvuds kyrka
- Dannemorasjön
- Område vid Österbybruk, Dannemora
- Område vid Öregrund och Östhammar (skärgården och havet)

Skyddade områden

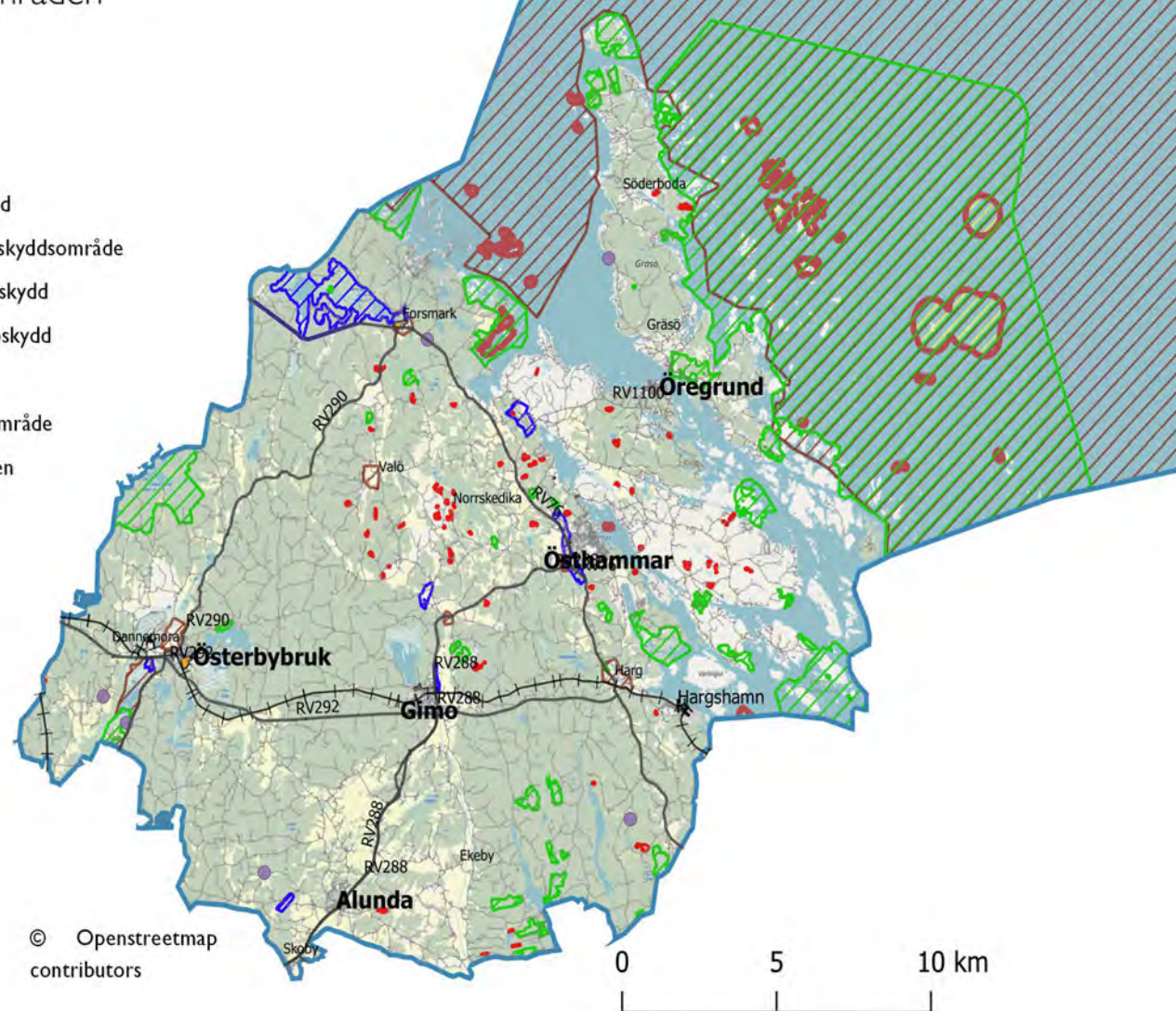
§). Syftet är att skydda områdena från tillkommande bebyggelse eller andra förändringar, som på ett väsentligt sätt kan skada upplevelsen av området. Skyddsbestämmelserna gäller fortsatt enligt lag 1998:811 om införande av miljöbalken. I Östhammars kommun finns nio utpekade områden med skydd för landskapsbilden. För varje landskapsbildsskyddat område finns ett beslut där det framgår vilka åtgärder som kräver tillstånd.

SKYDDADE KULTURVÄRDEN

Alla fornlämningar, kyrkor och kyrkomiljöer skyddas av kulturmiljölagen (KML 2-4 kap.). Skyddet för fornlämningar gäller även när tidigare okända fornlämningar påträffas. De som är kända finns registrerade i Riksantikvarieämbetets fornminnesregister. Byggnader eller kulturmiljöer som bedöms ha ett särskilt högt kulturhistoriskt värde kan skyddas genom att förklaras som byggnadsminnen (KML 3 kap.). Statliga byggnadsminnen kan inrättas med stöd av förordning 1988:1229 om statliga byggnadsminnen. I Östhammars kommun finns två statliga byggnadsminnen, Djurstens och Örskärs fyrplatser.

Teckenförklaring

- Naturminne
- ▭ Tillträdesförbud
- ▨ Djur- och växtskyddsområde
- ▨ Landskapsbildsskydd
- ▨ Skogligt biotopskydd
- ▨ Naturreservat
- ▨ Vattenskyddsområde
- ▨ Byggnadsminnen

© Openstreetmap
contributors

0 5 10 km

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

BYGGNADSMINNEN I ÖSTHAMMARS KOMMUN

Blåbandslokalen i Söderby

Forsmarks bruk, flera byggnader

Gimo bruk, flera byggnader och miljön kring Bruksgatan

Gruvarbetartorpet Gryttjom i Dannemora

Gruvslaven vid Dannemora gruvor

Gården Granbo

Nordschaktlaven vid Dannemora gruvor

Norra maskin vid Dannemora gruvor

Triewalds maskinhus vid Dannemora gruvor

Österby bruk, flera byggnader

STATLIGA BYGGNADSMINNEN

Djurstens fyrplats

Örskärs fyrplats

REGLER FÖR SKYDDADE KULTURVÄRDEN

Fornlämningar, kyrkor, kyrkomiljöer och byggnadsminnen får inte förändras, tas bort eller skadas. För att genomföra åtgärder som kan påverka skyddade objekt krävs särskilt tillstånd från länsstyrelsen (KML 2-4 kap.).

Naturvårdsavtal, tillträdesförbud, nyckelbiotoper, artskydd och kulturvärden

NATURVÅRDSAVTAL

Naturvårdsavtal tecknas mellan markägare och Länsstyrelsen, Naturvårdsverket eller Skogsstyrelsen. Avtalen skrivs för att skydda värdefulla biotoper.

I Östhammars kommun finns ett avtal som tecknats mellan markägare och Länsstyrelsen. Området ligger vid Storgyllingen i kommunens sydöstra del. Syftet är att skydda asknätfjärilen. Ingen utveckling eller annan förändring föreslås i översiktsplanen inom detta område.

Avtal som tecknats mellan markägare och Skogsstyrelsen är fler till antalet. Avtalen tecknas med olika syften och på olika naturtyper. Skogsbete kan skapa en typ av biotop som är skyddsvärd. Flera avtal av den typen har tecknats inom kommunen.

NYCKELBIOTOPER

Nyckelbiotoper ligger i skogen på platser med värde-

fulla biotoper. I områdena kan det finnas livsmiljöer för hotade eller rödlistade arter som inte får skadas. Innan eventuella åtgärder genomförs i områdena ska det anmälas för samråd till Skogsstyrelsen om det rör skogsbruksåtgärder. För andra åtgärder som riskerar att påverka en nyckelbiotop ska samråd hållas med Länsstyrelsen.

FORSMARKS EKOPARK

En ekopark är ett större sammanhängande landskap med stora ekologiska värden. Varje ekopark har en särskild skötselplan till skillnad från ett naturreservat. Dessa förvaltas ofta av en länsstyrelse, kommun eller stiftelse där ekoparken förvaltas av ett skogsägande företag, vanligtvis statliga Sveaskog. I en ekopark bedrivs skogsbruk i begränsad omfattning, men med högre naturhänsyn och anpassat till ekoparkens särskilda natur- och kulturvärden. Grunden för ekoparkerna är ett formellt avtal mellan Sveaskog och Skogsstyrelsen.

ARTSKYDD

Särskilt utpekade arter som ska skyddas (inklusive svenska fridlysta arter) behandlas i Artskyddsförordningen (SFS 2007:845). Förordningen

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

omfattar stora delar av bestämmelserna i EU:s fågeldirektiv och habitatdirektiv. Svenska och internationellt hotade arter enligt kraven i EU:s habitatdirektiv finns listade i bilaga 1 till förordningen. Svenska arter som har fridlysts av Naturvårdsverket och länsstyrelserna finns listade i bilaga 2 till förordningen.

Förordning om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen, jaktförordningen och miljöbalkens 7 och 8 kap. innehåller också regler till skydd av växter och djur.

Vid detaljplaneläggning ska eventuell påverkan på skyddade arter utredas. Det är därför viktigt att redan i ett tidigt skede av planeringsprocessen klargöra om exploateringen kan påverka livsmiljöer för skyddsvärda eller hotade arter.

Artskyddsförordningen reglerar vilka arter som är fridlysta. Beroende på vilken paragraf i förordningen en viss art är fridlyst under finns olika kriterier som måste uppfyllas för att kunna få dispens. Länsstyrelsen får meddela dispens enligt artskyddsförordningen i det enskilda fallet om det inte finns någon annan lämplig lösning. Dispensen ska inte försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Se 14 - 15§ artskyddsförord-

ningen. Om livsmiljöer för skyddade arter berörs ska förutsättningarna för dispens utredas innan en exploatering. Om förebyggande åtgärder kan vidtas så att arten även på lång sikt kommer att kunna leva gott i sin miljö kan ärendet i stället hanteras som ett samråd enligt miljöbalken 12 kap. 6 §. Även detta samråd görs med länsstyrelsen.

Det går att skydda mark och växtlighet i detaljplaner, eller genom områdesbestämmelser. Bestämmelserna anger vad som gäller för mark- och vattenanvändningen på platsen.

Om särskilda markbestämmelser gäller måste den som vill göra förändringar på tomt eller allmän plats ansöka om marklov hos kommunen. Schaktning, avverkning eller plantering är exempel på åtgärder som ofta kräver marklov. Markbestämmelser är en form av varsamhetskrav som inte ger fastighetsägare rätt till ersättning.

REGLER FÖR ARTSKYDD

Vid detaljplaneläggning och större infrastrukturprojekt ska i ett tidigt skede utredas om, och i så fall hur, skyddade arter kan påverkas.

I första hand ska en plan eller annan åtgärd utformas så att skyddade arter inte berörs.

Om växter eller djur som är artskyddade berörs av en plan krävs dispensansökan eller samråd med länsstyrelsen. Länsstyrelsen kan besluta om dispens om det inte finns någon annan lämplig lösning och bedömningen är att arten inte påverkas negativt. Bestämmelser om fridlysta arter finns i 4-9 §§ artskyddsförordningen (2007:845) och innebär förbud mot att genomföra vissa åtgärder. Artskyddsförordningen är meddelad med stöd av 8 kap MB. Enligt 6 kap 2 § MB ingår arter skyddade enligt 8 kap. MB i de miljöeffekter som ska beskrivas i miljökonsekvensbeskrivningen vid en strategisk miljöbedömning.

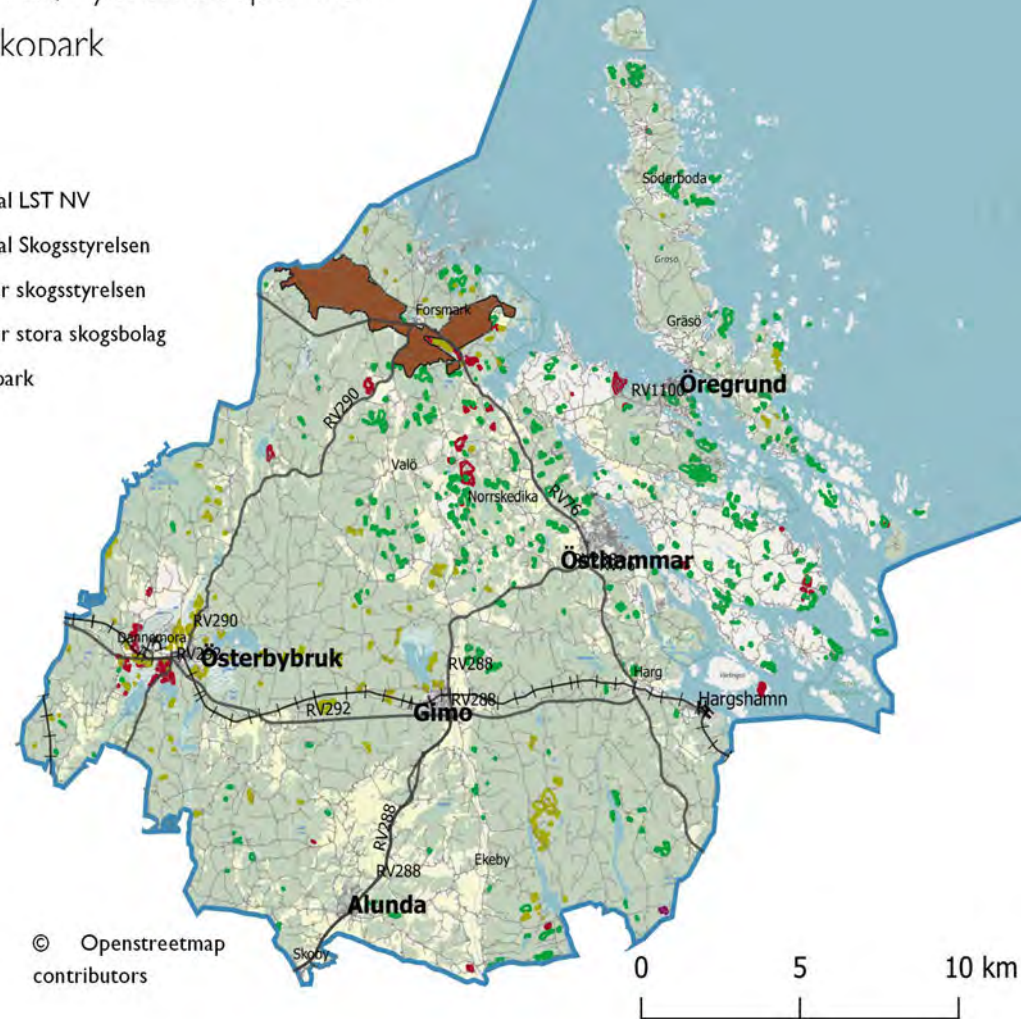

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

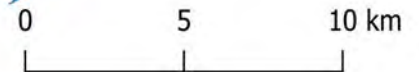
Naturvårdsavtal, nyckelbiotoper och Forsmarks ekonark

Teckenförklaring

- Naturvårdsavtal LST NV
- Naturvårdsavtal Skogsstyrelsen
- Nyckelbiotoper skogsstyrelsen
- Nyckelbiotoper stora skogsbolag
- Forsmark ekopark

© Openstreetmap
contributors

Miljö, hälsa och säkerhet

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer finns införda i miljöbalken och är föreskrifter om lägsta godtagbara kvalitet för mark, vatten, luft eller miljön i övrigt inom ett geografiskt område. Normerna reglerar den miljökvalitet som ska finnas eller uppnås och inte vad som är tillåtet att släppa ut. Miljökvalitetsnormer som meddelats med stöd av miljöbalken är också allmänna intressen enligt plan- och bygglagen och ska följas. Det finns normer för utomhusluft, vattenkvalitet, fisk- och musselvatten samt för omgivningsbuller.

En miljökvalitetsnorm är inte direkt bindande för enskilda. Det är myndigheter och kommuner som ska se till att miljökvalitetsnormerna uppfylls, bland annat vid tillståndsprövning, tillsyn och detaljplanläggning. I vissa fall kan åtgärdsprogram upprättas för att en miljökvalitetsnorm ska kunna uppfyllas.

VATTEN

Miljökvalitetsnormerna för vatten gäller grundvatten, kustvatten och sötvatten (sjöar och vattendrag) och grundar sig på EU:s ramdirektiv för vatten antaget år 2000. Syftet med direktivet är att bevara och förbättra vattenmiljön. Det övergripande målet

var ursprungligen att alla vatten ska uppnå god vattenstatus till år 2021, eller senast till år 2027. Arbetet bedrivs i 6-årscykler och med ökad kunskap om de komplicerade vattensystemen och långa responstiderna har flera vattenområden förslagits målar för god vattenstatus till 2039. Begreppet "god vattenstatus" är ett försök att sammanfatta målen att nå god ekologisk och kemisk kvalitet, och för grundvatten även en tillräcklig kvantitet. Det finns vissa beslutade halter och mätnivåer som vattnet i Östhammars kommun ska nå, dessa redovisas i databasen VISS som är öppen för alla. Miljökvalitetsnormer för Öregrundsgrepen och Kallrigafjärden riskerar att bli påverkade av utbyggnaden för slutförvaret i Forsmark samt att deras status behöver beaktas. Vattenförekomster runt Österbybruk och Dannemo-området kommer likaså att påverkas av öppnandet av gruvdriften. Prövningar för dessa sker enskilt.

Den som vill detaljplanlägga ett område måste utreda om en miljökvalitetsnorm för vatten kan komma att påverkas genom planen. En dom i EU-domstolen fastställde 2015 att det räcker med en försämring av en enskild kvalitetsfaktor för att en åtgärd eller plan ska anses påverka miljökvalitetsnormen. Östhammars kommun med tillhörande åtgärdsprogram tillhör Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt.

PFAS (poly- och perfluorerade alkylsubstanser) är ett samlingsnamn för en grupp industriellt framställda kemikalier som har många användningsområden. PFAS finns i miljön och har förorenat dricksvatten och livsmedel. Vid mätningar av grundvatten i kommunen har halter av PFOS (ingår i PFAS) visat sig vara väldigt låga och inte bedömts utgöra någon miljörisk. Risk för påverkan av PFOS från släckskum behöver tas i beaktande. Uppsala brandförsvaret sköter släckningsarbete vid brand i kommunen. Brandförsvaret uppdaterar kontinuerligt till de senaste produkterna för att använda de miljövänligaste produkterna. Brandförsvaret har som utgångspunkt att använda skum och släckvatten i så liten utsträckning som möjligt, och i synnerhet på kommunens grundvattentäkter. Efter släckningsarbetet tar kommunen som tillsynsmyndighet över arbetet för att sätta in rätt åtgärder för att stoppa spridning och fortsatt bevakning.

Intentioner

Vattenmyndigheten har år 2009 fastställt miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram för hela distriktet. Ett vattenområde påverkas av markanvändningen i hela avrinningsområdet. Åtgärdsprogrammen har därför avgränsats i så kallade vattenförekomster och

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

åtgärderna gäller markanvändningen inom specifika avrinningsområden.

De stora utmaningarna för att nå miljökvalitetsnormerna i vattenförekomster inom Östhammars kommun är att minska utsläpp av fosfor och kväve, och att åtgärda vandringshinder för fisk. Miljögifter är ett övergripande problem för alla vatten i Sverige, både genom de diffusa utsläppen och genom punktkällor, exempelvis områden som förorenats av gamla industrier. Myndigheter och kommuner är enligt miljöbalkens femte kapitel skyldiga att inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder som behövs enligt fastställda åtgärdsprogram. För att vattnets kvalitet ska bli tillräckligt bra krävs också att alla som påverkar vattnet agerar i enlighet med myndigheters och kommuners planer och program.

Vart sjätte år tar vattenmyndigheterna fram ett åtgärdsprogram för varje vattendistrikt. Åtgärdsprogrammen beskriver de problem som behöver lösas i distriktens vatten, vilka de viktigaste källorna till problemen är och vilka åtgärder som myndigheter och kommuner ska sätta in. De är juridiskt bindande för myndigheter och kommuner och ska därför genomföras.

Ett nytt förslag till åtgärdsprogram är antaget och gäller under perioden 2021-2027. I åtgärdsprogram-

met finns förslag på en ny åtgärd för kommunerna – Vattenplanering. Åtgärden tydliggör att kommunerna behöver ha en helhetsbild av miljösituationen i vattnet inom kommunen och ska därför ta fram en förvaltningsövergripande vattenplanering med helhetssyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv.

Viktiga kommunala åtgärder för att uppnå god ekologisk och kemisk status för vattenförekomsterna redovisas även i avsnittet Vattenplanering, sid 188-196.

För att minska risk för utsläpp av PFOS i vatten ska brandförsvarets tillämpning av hållbart byggande implementeras i planeringen av ny bebyggelse (se vidare om hållbart byggande på sid 64).

Intentioner

- Miljökvalitetsnormerna och åtgärdsprogrammet för vatten ska vara styrande för planering, tillståndsgivning och tillsyn av frågor som rör vattenanvändning.
- Vid all exploatering ska eventuell påverkan på den ekologiska statusen i recipient och närliggande vatten utredas. Detaljplaner, förhandsbesked och bygglov ska anpassas utifrån principen att den ekologiska statusen inte får

försämrats. Inte heller får statusen för en enskild parameter eller kvalitetsfaktor försämrats.

- Ett avrinningsområdesperspektiv ska alltid vara vägledande vid bedömning av påverkan från en exploatering. I detta ingår att bedöma eventuell påverkan nedströms av de åtgärder som ska genomföras.
- Kommunen ska vid avloppsärenden ställa krav på hög skyddsnivå alternativt nollutsläpp från WC i avrinningsområden där mottagande vattenförekomst har dålig ekologisk status samt även övriga recipienter som har betydande påverkan från enskilda avlopp och riskerar att inte uppnå miljökvalitetsnormer.

LUFT

Med luftpåverkan menas utsläpp av ämnen eller partiklar som påverkar luftkvaliteten negativt. Sveriges miljökvalitetsnormer för luft är satta med utgångspunkt från ett EG-direktiv för utomhusluft. Normerna gäller såväl korttids- som långtidsexponering och innefattar för tillfället 13 olika farliga ämnen. Svårast att klara är normerna för partiklar och kvävedioxid som till stor del orsakas av trafiken. Vid starkt trafikerade gator kan halterna i luften

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

ofta hamna nära gränsvärdena. På landsbygden kan halterna av marknära ozon ibland också vara för höga, detta då marknära ozon bildas när solljus träffar bilavgaser. Vedeldning i bebyggda områden kan exempelvis lokalt orsaka luftkvalitetsproblem.

Eftersom Östhammar är en gles bebyggd kommun med begränsade trafikflöden är luftföroreningar från trafik inget stort problem i dagsläget. Däremot finns risk för en ökad trafik i framtiden med det positiva beslutet för slutförvar i Forsmark. Därför bör planering av framtida bebyggelse ha detta i beaktning.

Mängden gods som transporteras av den internationella sjöfarten växer, och förväntas fortsätta att öka enligt Havs och vattenmyndigheten. Detta medför att även miljöpåverkan från sjöfarten ökar, förutsatt att det blir fler fartyg till havs eller att antalet resor ökar. Östhammars kommun har ett antal farleder som påverkas av denna miljöpåverkan. Exempel på luftemissioner från sjöfarten är koldioxid, svaveloxid, kväveoxider och partiklar som påverkar hälsa och miljö negativt. Med anledning av farledsfördjupningen i Hargshamn kan luftföroreningar orsakas av en ökad trafik och att båtar står med motorer igång i stillastående läge vid hamnen. Det vore lämpligt att i framtiden erbjuda elanslutning till båtarna vid hamnen för att undvika att motorer

måste köras för användning av el på båtarna i stillastående läge.

Intentioner

Östhammars kommun är medlem i Östra Sveriges Luftvårdsförbund. Förbundet sköter administration med upphandling av aktör för mätningar. Medlemmarna tecknar ramavtal och kan därvid direktavropa ytterligare tjänster. Förbundet hjälper kommuner med rätt kompetens för att kunna följa upp lagkraven inom luftvårdsarbete, dvs. information till invånare, inrapportering av mätdata och tillhandahålla mätningar såväl som mätinstrument.

I närheten av Hargshamns hamn bör lämpligheten av nyetablering av bostäder utredas med hänsyn till buller, luftkvalitet och lukt. Vilket skyddsavstånd eller åtgärder som krävs behöver utredas utifrån t.ex. verksamhetens karaktär, områdets topografi, vindriktning m.m.

BULLER

Även de svenska miljökvalitetsnormerna för buller grundar sig på beslut inom EU. Utgångspunkten är att omgivningsbuller inte ska medföra skadliga effekter på människors hälsa. Normen uttrycks som en målsättning och inte med tydliga riktvärden. Den öppna formuleringen hänger samman med att olika människor har olika uppfattning om vilka ljud och ljudnivåer som är störande. Vad som upplevs som stimulerande eller störande är också beroende av tiden på dygnet. Det finns rekommenderade gränsvärden för olika typer av miljöer och tidpunkter. Från den 1 juni 2015 gäller en ny förordning om trafikbuller vid bostäder. Den innehåller riktvärden för utomhusbuller från spårtrafik, vägar och flygplatser. Bestämmelserna ska tillämpas vid detaljplanläggning, bygglov och förhandsbesked, för att bedöma om kravet på att förebygga olägenhet för människors hälsa är uppfyllt. Buller kan orsaka ohälsa i form av bland annat hörselproblem, koncentrationssvårigheter och stress som tillfälligt kan ge högt blodtryck. Det finns även studier som visar att långvarig exponering för flyg- och trafikbuller kan öka risken för hjärt- och kärlsjukdomar.

I Östhammars kommun förekommer buller främst från Forsmark kärnkraftverk, Sandvik Coromant, Hargshamnsbanan, Hargshamns hamn, skjut-

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

banor, motocrossbana, vägtrafik och tidvis från nöjesarrangemang. Lunda flygfält utför till exempel mätningar när de har sina evenemang som är dispenspliktiga. Tillsynsmyndigheten kan ställa krav på bullermätningar från skjutbanor och motocrossbanor.

I Naturvårdsverkets dokument "Vägledning om buller från skjutbanor och skjutfält" går att läsa:

"För bostäder som är planlagda eller lovgivna efter den 2 januari 2015 ska det finnas beräkningar av omgivningsbuller i beskrivningen till detaljplanen eller bygglovshandlingarna. Till omgivningsbuller räknas buller från flygplatser, industriell verksamhet, spårtrafik och vägar."

Enstaka bostadshus på landsbygden som ligger nära vägar med mycket trafik kan påverkas av vägtrafikbuller. Tågtrafiken mellan Österbybruk och Hargshamn har orsakat en del buller i samband med tidigare malmtransporter från Dannemora gruva. Nära järnvägen kan även vibrationer förekomma. Själva gruvverksamheten genererade också buller men har sedan en tid varit nedlagd. Gruvverksamheten är dock i färd med att starta upp igen inom de närmsta åren och därför behöver föreslagen exploatering ta hänsyn till detta. Tågtrafiken längs med Hargshamnsbanan förväntas öka främst som ett resultat av expansionen av Hargshamns hamn,

vilket kommer generera mer buller. Generellt sett har buller från industrier en tämligen begränsad omfattning i kommunen. Även vindkraftverk och landbruksmaskiner kan generera störande buller.

Östhammars kommun har ingen åtgärdsplan för buller. Olika riktlinjer för lokaliseringsprövning och detaljplaneläggning tar hänsyn till riskerna för bullerstörning. I PBL Kunskapsbanken, Industribuller, ger Boverket vägledning och stöd för detaljplaneläggning och byggande av bostäder i områden som är utsatta för buller från industrier och liknande verksamhet.

En kartering över var det kan vara problem med buller gjordes 2016 för hela Sverige. Bullerdata är en beräkning, det vill säga att de faktiska bullvärdena inte har mätts upp. Bullerdatat utgår från vägar och järnvägar där större vägar antas medföra större buller. Andra ställen som kan antas vara bullerkällor (men inte beräknades i bullerdatat) är de större hamnarna, sophanteringsstationerna och några av industriområdena.

Utvecklingsområden för bostäder är den kategori av områden som är mest känslig för bullerstörningar. Områden i denna kategori har i översiktsplanen därför placerats utanför den direkta närheten till de kända bullerkällorna, för att minimera risken till

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormerna ska följas och kommunen delar ansvaret för efterlevnad med andra myndigheter. Den som vill driva verksamhet eller vidta en åtgärd som kan ge betydande miljöåverkan ska samråda med länsstyrelsen och andra som kan bli berörda (MB 5-6 kap., 26 kap., PBL 2 kap.).

KOMMUNENS TILLÄMPNING

- Vid prövning av tillståndsansökningar, planer och bygglov ska påverkan på miljökvalitetsnormerna utredas. Om det finns risk för påverkan ger kommunen och länsstyrelsen vägledning för hur projektet ska handläggas och prövas.

bullerföroreningar.

Utvecklingsområden av typen industri och verksamheter har bedömts kunna ligga i närheten av bullerkällor.

Intentioner

- Inför etablering av nya industriområden ska eventuell miljöpåverkan i närområdet kartlägg-

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

- gas, till exempel risker för lukt och buller.
- När det kan finnas risk för störningar ska skyddsområde med bebyggelseförbud upprättas. Förslag till avgränsningar ska redovisas i samband med detaljpanelläggning/ansökan om bygglov, se även strategier för industrier på sid 149-150.
  - Motorhobbyverksamheter såsom till exempel motorcross, enduro, flygning etc. ska samlokaliseras vid Lunda motorsportscentrum.
  - Skjutbanor ska samlokaliseras på sikt. I och med att skyttebanorna omlokaliseras till ny plats bör lämplig bullerutredning klargöra vilka impuls ljud som kan uppkomma för omgivningen. Åtgärder vid skjutbanan kan avse anläggande av skjuthall, ljuddämpare på vapen eller ljuddämpande skärmar eller vallar. Som underlag för verksamma skyddsåtgärder vid skjutbanan bör en bullerutredning genomföras.
  - All ny bebyggelse som bedöms kunna påverkas av bullerstörningar från återöppningen av gruvverksamheten i Dannemora ska föregås av en bullerutredning. En skyddszon kan vara lämpligt att införa. En olägenhetsbedömning gällande buller bör göras.

- All ny bebyggelse längs med Hargshamnsbanan som bedöms kunna påverkas av buller ska föregås av en bullerutredning och ta i beaktning den ökade tågtrafiken längs med järnvägen. En olägenhetsbedömning gällande buller bör göras.
- All ny bebyggelse som bedöms kunna påverkas av bullerstörningar från Sandvik Coromant i Gimo bör bullerutredas. Den ackumulerade effekten av verksamheten och Hargshamnsbanan ska tas i beaktning.

Miljö- och hälsorisker

Vid placering av utvecklingsområden i översiktsplanens del IV har hänsyn tagits till miljöfaktorer, för att minimera hälsorisker. De hälsorisker och miljöeffekter som trots allt antas uppkomma av ett genomförande av översiktsplanen beskrivs i tillhörande MKB.

Här nedan beskrivs *vilka faktorer* som översiktsplanen tagit hänsyn till och *hur* hänsyn har tagits. Några av faktorerna är tillgängliga geografiskt och digitalt och redovisas inom detta kaptitel av översiktsplanen.

ALLERGENER

Miljö- och hälsorisker i form av allergener förekommer från jordbruk i allmänhet från exempelvis hö men också från hästverksamhet. Hästar förekommer oftast i jordbruksmiljöer, men det blir dock allt vanligare att hästverksamheter förekommer i mer stads-

Skyddsåtgärder farliga ämnen

Kommunen ska i tillsynsuppdrag enligt miljöbalken se till så att lagens syften och föreskrifter följs. Vid detaljpanelläggning och ärenden om bygglov ska prövas om marken är lämplig med hänsyn till människors hälsa och säkerhet (PBL 2 kap., MB 26 kap.).

KOMMUNENS TILLÄMPNING

- Vid all exploatering ska indikativa markprover tas.
- Kända misstankar om historiska markföroreningar ska följas upp med detaljerade markundersökningar (MIFO fas 2) i samband med planering och nyexploatering.
- Tillsynsarbetet ska inriktas på att förebygga mark- och vattenföroreningar från miljöstörande verksamheter.

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

lika miljöer där fler människor kan komma i kontakt med hästarna. Risken för olägenhet för människors hälsa, orsakad av lukt, flugor och allergen kan då komma att öka.

Folkhälsomyndigheten rekommenderar ett skyddsavstånd på 200 meter mellan hästverksamheter som stall, hästagar, paddock och bebyggelse. Detta avstånd ska ses som utgångspunkt för vidare utredning i varje enskilt fall, vid planärenden eller nyproduktion av bebyggelse eller nyetablering av hästverksamheter samt vid klagomålsärenden. Skyddsåtgärder och barriärer mellan hästverksamhet och bebyggelse kan minska att halten allergen når bebyggelsen.

MILJÖFARLIG VERKSAMHET

Definitionen av miljöfarlig verksamhet finns i miljöbalkens 9 kap. 1 §. I princip innefattar begreppet en verksamhet eller åtgärd som medför utsläpp till mark, luft eller vattenmiljöer, eller på annat sätt utgör en risk för miljön eller människors hälsa – exempelvis genom buller, skakningar och strålning.

I många fall krävs tillstånd eller anmälan innan en miljöfarlig verksamhet får påbörjas eller förändras. Verksamheterna delas in i olika klasser. A- och

B-verksamheter kräver tillstånd och prövas av miljödomstolen respektive länsstyrelsen. Anmälan till kommunens miljönämnd krävs för C-verksamheter samt för vissa ändringar av A och B-verksamheter. U-verksamheter är mindre miljöfarliga verksamheter som varken kräver tillstånd eller anmälan.

Östhammars kommun har tillsynsansvar för framförallt B- och C-verksamheter inom kommunen. Främst rör det sig om täkter, reningsverk och mellanstora industrier. Kommunen har också ett tillsynsansvar för så kallade U-verksamheter. En U-verksamhet är en verksamhet med liten miljöpåverkan som vanligtvis inte kräver tillstånd eller anmälan, exempelvis byggföretag, små verkstäder och mindre lantbruk. I kommunens arbete ingår att hålla uppdaterade register över de företag som bedriver miljöfarlig verksamhet och att genomföra regelbunden tillsyn.

Länsstyrelsen ansvarar för tillsynen vid Sandvik Coromant i Gimo. För tillsyn av Forsmarks kärnkraftverk ansvarar Länsstyrelsen och Strålsäkerhetsmyndigheten. Det befintliga slutförvaret i Forsmark (SFR) innefattar miljöfarlig verksamhet och även där ansvarar Länsstyrelsen och Strålsäkerhetsmyndigheten för tillsynen.

FÖRORENADE OMRÅDEN

Större eller mindre områden kan innehålla föroreningar i en sådan mängd att den kan hota människors hälsa eller miljön. Föroreningarna kommer ofta från verksamheter, antingen nedlagda eller pågående. Det kan också finnas områden med naturligt höga bakgrundshalter av föroreningar.

I planeringssammanhang är det viktigt att känna till om och i så fall var det finns förorenade områden. Länsstyrelserna i Sverige arbetar på uppdrag av Naturvårdsverket med att identifiera platser som kan vara förorenade till följd av pågående eller tidigare miljöfarliga verksamheter. Potentiellt förorenade områden får en riskklass på skalan klass 1 till 4, där klass 1 innebär störst risk för människors hälsa och miljön. Klassningen grundar sig på en samlad bedömning av föroreningarnas farlighet, föroreningsnivå, spridningsförutsättningar, områdets känslighet och skyddsvärde.

Riskklassningen ligger till grund för prioritering av fortsatta undersökningar. Att ett område förts till klass 1 innebär inte alltid att det faktiskt är förorenat, men att risken för att det är förorenat är stor och/eller att det kan ge allvarliga konsekvenser. Kartan på sid 57 redovisar de potentiellt förorenade områden i Östhammars kommun som förts till klass

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

1-3 i länsstyrelsens sammanställning. Utöver dessa finns några områden i klass 4 och ett stort antal som saknar riskklassificering. En omfattande användning av gruvavfall som markutfyllnad innebär att det i kommunen kan finnas risk för markföroreningar på platser som inte identifieras i Länsstyrelsens kartläggning.

En inventering av Länsstyrelsen visar på många platser i Östhammars kommun som potentiellt är förorenade. Många av platserna är ställen där det drivs eller tidigare har drivits miljöfarliga verksamheter så som äldre gruvor, industrier eller soptippar. Men det kan även handla om oväntade föroreningar.

Platser som pekas ut för utveckling i översiktsplanens karta för framtida mark- och vattenanvändning (del IV) undviker i största möjliga mån de potentiellt förorenade områdena. De utvecklingsområden som trots detta ligger på en plats som kan vara förorenad har information om risken i tillhörande områdesbeskrivning i del IV.

Vid förändrad markanvändning ska kartunderlag med potentiellt och konstaterade förorenade områden användas i planeringsprocessen och en MIFO (Metodik för Inventering av Förorenade Områden) fas 2 utredning bör utföras där risk för förorenad mark finns. En MIFO fas 2 är en översiktlig under-

sökning vars syfte är att ge en bild av eventuella föroreningars art och omfattning samt risk för spridning inom det undersökta området. MIFO fas 2 innebär provtagning av till exempel mark och grundvatten samt utvärdering av resultaten och en övergripande riskbedömning av området. I fas 2 ingår en rekognosering, upprättande av geokartor och provtagningsplan samt översiktliga provtagningar för att få ett bättre underlag för bedömningen av föroreningsnivåer och spridningsförutsättningar. Speciellt grundvattnets flöde är en viktig aspekt för spridningen av eventuella föroreningar. Efter MIFO fas 2 utredningen behövs en ansvarsutredning utföras för att fastställa vem som ska ansvara för sanering av området. Enligt miljöbalken är det den som har bedrivit den förorenade verksamheten som har ansvar för efterbehandlingen, förutsatt att verksamheten bedrivits efter 1 juli 1969. Det kan dock vara svårt att finna någon ansvarig verksamhetsutövare. Företag kan ha upphört att existera och i vissa fall kan det även vara svårt att veta när och hur en förorening uppstått vilket gör det svårt att peka ut någon ansvarig. I dessa fall hamnar ansvaret i stället på markägaren och/eller exploitören, beroende på vad man kommer överens om.

Kommunens prioriteringar för vidare undersökningar utgår från MIFO riskklass 1, sedan 2, 3 och

Radonskydd

Lokalisering av bebyggelse måste vara lämplig med hänsyn till hälsa och säkerhet. Undersökningsplikt kan införas för störning som kan påverka hälsan (PBL 2 kap., MB 26 kap.).

KOMMUNENS TILLÄMPNING

- All nybyggnation i Östhammars kommun ska vara radonsäker.
- Det är obligatoriskt med radonmätning i nybyggda hus.

slutligen MIFO riskklass 4.

RADONRISKER

Radon är en ädelgas som avger joniserande strålning. Strålningen kan orsaka lungcancer vid långvarig exponering. Gasen kan komma från mark, vatten och byggnadsmaterial. Risk för radonförekomst finns i stora delar av Sverige.

Markburen radongas kan tränga upp genom sprickor i berggrunden och ta sig in i byggnader genom

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

otätheter i grund eller källare. Vattenburen radongas kan förekomma i brunnar som borrats i radonförande berggrund. Gasen hamnar i inomhusluften i samband med att vattnet tappas upp. Så kallad blåbetong är exempel på ett byggnadsmaterial som kan avge radongas. Blåbetong användes framför allt mellan åren 1920 till 1980.

I Östhammars kommun har risken för markradon kartlagts översiktligt genom flygradiometrisk mätningar. Mätningarna ger vissa indikationer på att det kan finnas riskområden i kommunen, men de är inte tillräckligt detaljerade för att kunna användas som underlag för beslut i enskilda plan- eller byggärenden.

Grundhållningen är att byggnader ska konstrueras på ett sådant sätt att eventuella radongaser förhindras att tränga in. När en bostadsbyggnad eller annan byggnad där människor vistas mer än tillfälligt är färdigställd ska radonmätning alltid ske. Livsmedelsverkets dricksvattenföreskrifter innehåller gränsvärden för radon i dricksvatten. I Folkhälsomyndighetens allmänna råd finns även riktvärden och rekommendationer rörande radon.

Skydd mot radiofrekvent strålning

Lokalisering av bebyggelse måste vara lämplig med hänsyn till hälsa och säkerhet (PBL 2 kap.).

KOMMUNENS TILLÄMPNING

- Ny bebyggelse där människor kommer att vistas en stor del av dygnet bör av försiktighetsskäl inte tillåtas för nära högspänningsledningar, anläggningar för telefoni eller annan sändare som avge radiofrekvent strålning. Svenska kraftnät vill samråda inom 250 meter från sådan anläggning.
- Ny bebyggelse där människor stadigvarande kan antas vistas, tex bostäder och kontor, inte uppförs närmare än 50 meter från ledningens närmaste anläggningsdel. Detta för att minimera eventuell framtida oro etc. hos de boende samt med hänsyn till tillämpningen av försiktighetsprincipen för frågan kring elektriska och magnetiska fält (EMF).

ELEKTROMAGNETISKA FÄLT OCH RADIOFREKVENTA FÄLT

Utöver joniserande strålning från till exempel röntgenstrålning eller uran i kärnkraftverk finns flera andra strålningstyper som eventuellt kan ha en hälsopåverkan. Aktuella icke-joniserande strålningstyper är elektromagnetiska fält och radiofrekventa fält. Elektromagnetiska fält finns runt all elektrisk utrustning som är påslagen. Radiofrekvent strålning uppstår runt och mellan all utrustning som kommunicerar med hjälp av radiovågor, exempelvis sändare och mottagare för mobiltelefoni, tv eller radio. Hälsoriskerna med strålning av dessa slag är oklara. Det finns en oro för att dessa typer av strålning kan orsaka cancer eller andra sjukdomar. Det finns ännu ingen forskning som säkerställt de långsiktiga riskerna, däremot forskningsresultat som indikerar att det kan finnas skäl till försiktighet. Myndigheterna förespråkar därför att försiktighetsprincipen ska tillämpas. Strålsäkerhetsmyndigheten har utfärdat allmänna råd som innehåller referensvärden för högsta rekommenderade strålningsnivå i olika sammanhang. Dessa bygger på riktlinjer från EU och ska vara vägledande vid tillämpning av strålskyddslagens 6 §. Faktiska gränsvärden finns för högfrekventa elektromagnetiska fält i arbetslivet. Dessa bygger på EU-direktiv 2004/40/EC.

Skyddsavstånd kommunikationsleder

Lokalisering av bebyggelse måste vara lämplig med hänsyn till hälsa och säkerhet. Undersökningsplikt kan införas för störning som kan påverka hälsan (PBL 2 kap., MB 26 kap.).

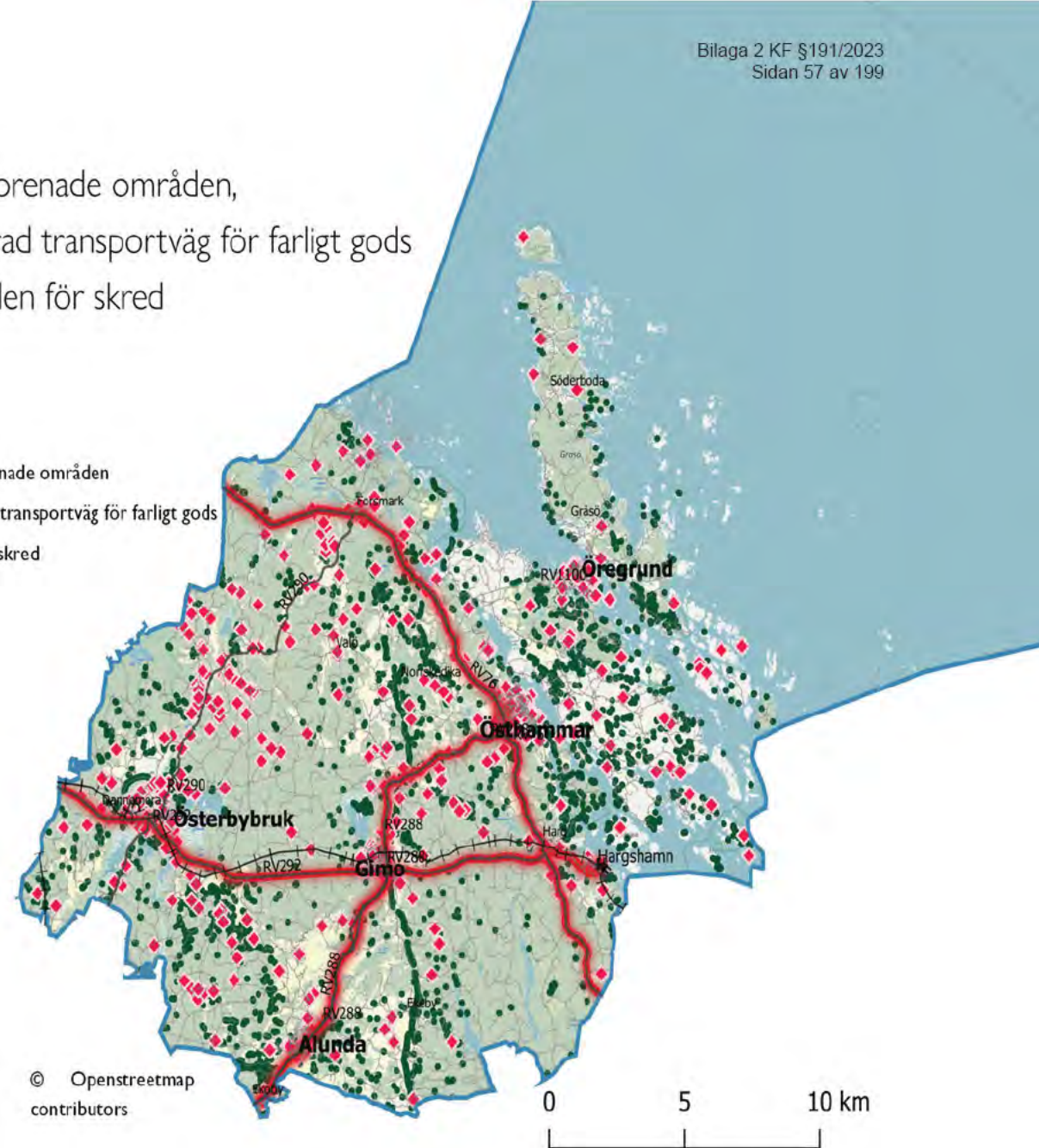
KOMMUNENS TILLÄMPNING

- En zon om 30 meter bör lämnas byggnadsfri närmast primär samt sekundär transportled för farligt gods (väg 76, 288 och 292, samt Hargshamnbanan).
- Sammanhållen bostadsbebyggelse, personintensiv verksamhet och verksamheter med människor som är i behov av hjälp att förflytta sig ska inte lokaliseras närmre transportlederna för farligt gods än 100 meter från väggkant eller från järnvägsspår. Marken kan dock bedömas som lämplig även för dessa ändamål inom ett närmare avstånd än 100 meter. Det kan handla om tillfällen då det redan idag finns befintlig bebyggelse mellan riskobjektet och planerat utvecklingsområde. Alternativt när man med stöd av en riskutredning utför skyddsåtgärder som reducerar riskbilden.
- Där bebyggelse är lokaliserad längs transportleder är det viktigt att det finns lämpliga varningssystem.

Potentiellt förorenade områden,
rekommenderad transportväg för farligt gods
och riskområden för skred

Teckenförklaring

- ◆ Potentiellt förorenade områden
- Rekommenderad transportväg för farligt gods
- Riskområden för skred

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

TRANSPORT AV FARLIGT GODS

Länsstyrelsen anger rekommenderade vägar för farligt gods att transporteras på. I Östhammars kommun har väg 288, väg 292 och väg 76 pekats ut för detta ändamål.

I och med att farligt gods kan komma att transporteras på de ovan nämnda vägarna utgör dessa vägar en större risk för t.ex. bostäder än andra vägar i kommunen. Översiktsplanen hanterar detta genom att placera utvecklingsområden för bostäder utanför vägarnas direkta närhet. Utvecklingsområden för industri och verksamheter har dock i vissa fall placerats nära vägarna. Industrier och verksamheter bedöms inte vara lika känsliga för riskerna med farligt gods som bostäder är. Bebyggelsefritt avstånd på 30 meter från prioriterade leder för farligt gods ska följas. Inom 150 meter från transportled behöver en riskbedömning alltid göras vid planläggning och bygglov. I vissa fall räcker det dock med att genomföra en bedömning utan krav på utredning från sakkunnig expert. Det gäller exempelvis när bebyggelse inte planeras i direkt närhet av den farliga godsleden eller när befintlig bebyggelse är placerad mellan riskobjekt och exploateringsområdet. I vilken utsträckning och på vilket sätt risker ska beaktas beror på hur riskbilden ser ut för det aktuella planförslaget. Länsstyrelsen i Uppsala hänvisar till

de zonindelningar som presenteras i Länsstyrelsen Stockholms dokument *Riktlinjer för planläggning intill vägar och järnvägar där det transporteras farligt gods*.

Industrihamnen i Forsmark används idag nästan uteslutande för transporter av radioaktivt material. Transporterna görs med Svensk Kärnbränslehantering AB:s (SKB) specialdesignade fartyg för transport av radioaktivt material (m/s Sigrid). De transporter av radioaktivt material som görs idag är huvudsakligen använt kärnbränsle från kärnkraftverket och kortlivat låg- och medelaktivt radioaktivt avfall till slutförvaret SFR. När slutförvaret för använt kärnbränsle tas i drift, enligt SKB:s beräkningar någon gång under 2030-talet, kommer det även att

Farligt gods

är ett samlingsbegrepp för ämnen och föremål som på grund av sina kemiska eller fysikaliska egenskaper kan orsaka skador på liv, hälsa, miljö eller egendom vid transport. Riskerna för omgivningen uppstår framförallt vid haverier eller olyckor i samband med transporterna. Godset klassificeras utifrån sina farliga egenskaper. Det finns noggranna regler kring hur det ska förpackas, märkas, hanteras och fraktas.

transporteras använt kärnbränsle från mellanlagret i Oskarshamn till Forsmark. Enligt miljökonsekvensbeskrivningen tillhörande ansökan för slutförvar av använt kärnbränsle, bedöms risken för en fartygsolycka med transport av kärnbränsle som låg. De största riskerna utgörs av utsläpp av olja, diesel eller andra ämnen inom byggområdet eller längs med transportvägarna. Riskerna förebyggs och reduceras genom regelbundna besiktningar och hög beredskap.

I riskanalys för SFR (SKBdoc 1372393) behandlas sjöfartsolyckor. I analysen definieras att en kollision mellan ett lastfartyg och ett fritidsfartyg skulle kunna leda till ett dödsfall. Däremot påpekas att antalet sjötransporter som skulle bli aktuellt vid en eventuell utskjottning av bergmassor från Forsmarks hamn är så begränsat att inga särskilda åtgärder bedöms nödvändiga i dagsläget. En fartygsolycka som leder till utsläpp av olja skulle kunna medföra en risk för skada på Natura 2000-området. Sannolikheten för en sådan olycka är låg (en gång per 1 000 år). Eventuella effekter på Natura 2000-områden har inte utretts. De risker som föreligger vid fartygstransporter vid en ökad belastning i farleden under en så lång tidsperiod har inte utretts detaljerat. En förutsättning är att trafiken av m/s Sigrid inte får påverkas genom ökad olycksrisk.

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

Klimatanpassning

Klimatanpassning innebär att rusta samhället och olika verksamheter för de nya utmaningar som en ökad uppvärmning ger. Det behövs åtgärder för att anpassa samhället till de klimatförändringar som märks idag och de som inte kan förhindras i framtiden.

Klimatförändringarna beräknas för Sveriges del kunna leda till högre temperaturer, mer nederbörd och fler extrema väderhändelser.

Länsstyrelsen i Uppsala län har tagit fram en klimat- och sårbarhetsanalys, i enlighet med förordningen om myndigheters klimatanpassningsarbete för att utreda hur länet påverkas av klimatförändringarna. I analysen beskrivs länets sårbarheter och det ges förslag på framtida klimatanpassningar. Analysen har legat till grund för detta avsnitt.

RAS, SKRED OCH EROSION

Ras och skred är exempel på snabba massrörelser i jord eller berg. Dessa rörelser kan orsaka stora skador på mark och byggnader inom det drabbade området.

Ett förändrat klimat med ökade flöden, mer intensi-

va skyfall och förändrade markvattenförhållanden kan leda till att sannolikheten för ras och skred ökar inom stora delar av landet.

Bedömningen när det gäller ökade risker för erosion är att det finns få erosionskänsliga områden i Östhammars kommun. Det kan dock finnas behov av fördjupade analyser i kustnära områden. Områden med silt där risk för skred kan vara förhöjd är redovisade i karta på sid 57, på respektive tätortskarta med redovisade målkonflikter samt i bilaga 3.

Generellt behöver kommuner vara uppmärksamma på jordlager såsom silthaltiga leror som kan orsaka skred vid förändrat vattenstånd. Markens lämplighet bedöms i detaljplaneskedet som en planeringsförutsättning vid lokalisering av ny bebyggelse. Områden som kan innebära risk för skred utgörs vanligen av sluttande lerområden i kombination med vissa geotekniska förutsättningar. I Östhammars kommun kan man till exempel se en tydlig risk för skred längs med hela Olandsån, som kännetecknas av just de ovan nämnda egenskaperna.

Platser med risk för skredbildning finns emellanåt identifierade inom de utvecklingsområden som pekats ut i tätortsfördjupningarna i översiktsplanen. En avvägning har gjorts med bedömningen att dessa områden är strategiskt viktiga och att exploatering

bör kunna göras runt dessa områden om hänsyn tas till instabila markförutsättningar. De vägledningarna som finns för respektive område pekar på att exploatering ska ske med hänsyn till dessa skredområden samt att utredningar ska göras. För att veta vilka platser som har sådana förutsättningar har en skredkartering från Länsstyrelsen använts. Det kan finnas fler platser i kommunen som har skredförutsättningar än vad som visas i karteringen, men den fungerar ändå som ett första underlag till att undvika platser som troligtvis har skredförutsättningar.

ÖVERSVÄMNINGAR

Lågpunkter bör undvikas vid exploatering eftersom det finns en risk att de översvämmas vid skyfall.

För att minimera risken för översvämning har de platser som föreslås för utveckling i översiktsplanen placerats utanför lågpunkter i så stor mån som det är möjligt. Om ett utvecklingsområde trots det har placerats i en lågpunkt nämns detta tillsammans med en motivering i områdets beskrivning i del IV.

För att identifiera lågpunkter har en lågpunktskartering från Länsstyrelsen (2016) använts. Lågpunktskarteringen täcker hela Östhammars kommun. Viktigt att poängtera är dock att i första hand

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

är karteringen en topografisk analys och att detta bör tas med i alla överväganden och analyser. Karteringen tar inte hänsyn till markens infiltrationskapacitet eller alla redan idag inbyggda åtgärder som finns i landskapet, till exempel vägtrummor, kulvertar etc. Därför krävs mer detaljerade analyser för att precisera riskområden för översvämning. Lågpunktskarteringen har i detta skede använts som en första utgångspunkt tills mer detaljerad kartering tagits fram. Kartor med höjdkurvor har använts som komplement i bedömningen av utvecklingsområden.

Naturliga lågpunkter bör utnyttjas i framtida planering för exempelvis dagvattendammar.

Det är viktigt att arbeta för att dagvatten hanteras inom nedfallsområdet och att ytor reserveras för att hantera en ökad nederbörd. Det finns flera fördelar med att uppehålla vatten i landskapet. När vattnet får längre uppehållstid i landskapet;

- ökar avdunstningen

KLIMATANPASSNING

Lokalisering av bebyggelse ska ske med hänsyn till klimataspekter, människors hälsa och säkerhet, och risker för olyckor, översvämningar och erosion (PBL 2 kap.).

- ökar infiltrationen i marken
- fylls grundvattenmagasinen
- minskar ytavrinningen
- minskar flödestopparna i vattendragen
- minskar erosionen
- minskar sedimenttransporten
- minskar näringstransporten
- blir vattendragets perioder med låga flöden kortare
- ökar den biologiska mångfalden

De ovan nämnda faktorerna är viktiga bitar för att se till att de vattendrag som till exempel Olandsån inte översvämmas när avvattning sker från flera aktörer längs med åarna vilket riskerar att ge en ackumulerad effekt på recipienten

Mer nederbörd ökar riskerna för att bebyggelse i låglänta delar ska drabbas av översvämning. Översvämningar kan också öka riskerna för spridning av smittor och föroreningar från avlopps- och djuranläggningar.

Landsbygden i Östhammars kommun drabbas årligen av översvämningar i olika omfattning. Riskerna för att bebyggelse i tätort ska översvämmas bedöms som måttliga. Historiskt har tätorterna inte varit sär-

skilt hårt drabbade av översvämningar. Det framgår av utredningen Översvämningar i Norra Östersjöns vattendistrikt. Den enda omnämnda händelsen är 1966 då stora delar av Gimo drabbades av kraftiga översvämningar. Gimo ligger inom Olandsåns avrinningsområde. En större händelse av översvämning skedde dock i Öregrund under 2021, samma period då de stora översvämningarna i Gävle ägde rum. Dessa översvämningar fick stora konsekvenser för människor i orten och aktualiserade vikten av att planera för en hållbar dagvattenhantering.

Det omfattande dammsystemet kring Österbybruk kan också komma att påverkas av extrema vattenflöden, framförallt vid ett eftersatt dammunderhåll.

Kustnära bebyggelse hotas framförallt av översvämning i samband med extrema högvattenförhållanden i kombination med blåst. När stormen Per drog över Sverige i januari 2007 uppmättes en havsvattennivå som låg 1,5 meter över normalvattenstånd vid Forsmarks kärnkraftverk och 1,1 meter i Östhammarsfjärden.

Även om de globala havsnivåerna höjs till följd av klimatförändringarna kommer det troligen att dröja innan det får påtagliga effekter i Östhammars kommun. Pågående landhöjning (cirka fyra millimeter per år) antas kompensera för en havsnivåhöjning,

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

åtminstone i ett 100-årsperspektiv. Beräkningar indikerar sedan en nivåhöjning med knappt 0,4 meter längs Upplandskusten till 2100. Troligt är att havsnivån fortsätter att stiga efter denna tidpunkt. Därför är det viktigt att ny bebyggelse och infrastruktur inte uppförs på mark som i framtiden kan komma att översvämmas vid höga vattenstånd eller i samband med kraftig nederbörd vid snabb avsmältning.

ÖKADE TEMPERATURER

Enligt SMHI:s klimatscenarier blir alla årstider varmare än idag. Det kan betyda att hösten håller i sig längre och våren kommer tidigare än idag. När vintern blir varmare kommer nederbörden oftare som regn istället för snö och antalet dagar då vi behöver uppvärmning minskar.

Den största temperaturökningen sker på sommaren och därför kommer vi att få längre perioder med värmebölja än idag. Det kanske låter skönt, men medför också hälsorisker och påfrestningar på viktiga samhällsfunktioner. Till exempel kommer äldreboenden, sjukhus och bostäder att behöva mer kylning. Även jord- och skogsbruket, djurhållningen och dricksvattenförsörjningen kan påverkas negativt.

TORKA

Högre temperaturer under vintern gör att nederbörden inte lagras som snö utan rinner bort. Även om årsnederbörden ökar, riskerar somrarna att bli torrare. Det kan komma att påverka yt- och grundvattenflödena på flera sätt och därmed vattenförsörjningen inom kommunen.

Sommartorka kan orsaka problem för dricksvattenförsörjningen i områden med begränsade dricksvattentillgångar. Den kan också resultera i en ökad konkurrens om vattentillgångarna. Behovet av bevattning i jordbruket kan komma att öka. Detta är ett av skälen till att Östhammars kommun prioriterar vattenförsörjningen vid handläggning av planer och bygglov.

Intentioner

Kommunen kommer att arbeta vidare med åtgärder för att klimatanpassa bebyggelse och infrastruktur med stöd av länsstyrelsens lågpunktskartering och klimatscenario.

Kommunen ska i samband med detaljplanering och exploatering möjliggöra och i största möjliga mån säkerställa att dagvatten tas om hand på ett hållbart sätt. I samband med detta ska även potentiella

föreningar som kan påverkas av översvämningar utredas ordentligt.

I de utvecklingsområden som pekas ut för bebyggelse i översiktsplanen där skredområden finns identifierade ges riktlinjer om att hänsyn ska tas till detta och bebyggelse ska undvikas på dessa områden. Utredningar ska också ske i dessa områden i samband med detaljplanering.

Kommunen ska i samband med förhandsbesked och bygglov följa den kommunalt antagna riktlinjen om krav på sökanden att visa på tillräcklig vattenkapacitet på sin fastighet. Detta ska ske genom att provborra eller inkomma med dylikt underlag innan nybyggnad av bostad med enskild dricksvattenbrunn kan godkännas. Detta gäller alla områden som enligt SGU:s rapport om grundvattenförhållanden visar på en kapacitet för en eller två hushåll per hektar. Detta för att motverka att grundvattenmagasin töms på sin reservoar som redan idag ofta är små samt att undvika saltvatteninträngning i grundvatten som likaså i dagsläget är ett problem. Se vidare under avsnitt tekniskt infrastruktur.

Sammanhängande grönstruktur pekas ut som rekreationsområden eller skyddsvärda områden i tätorterna för att förhindra att dessa områden tas i anspråk för exploatering. Kommunen anser att dessa

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

grönområden är mycket viktiga för ett potentiellt varmare och torrare klimat där grönska kan fungera som temperatursänkare.

Utveckling av bostadsbebyggelse och samhällsviktig verksamhet ska undvikas i låglänta instängda områden. Ytor måste reserveras för dagvattenhantering, avrinningsvägar och öppna fördröjningslösningar.

Klimatanpassning för skyfall ska ske ur ett avrinningsområdesperspektiv. De naturgivna förutsättningarna ska säkras genom bedömning av markens lämplighet vid ny eller förändrad markanvändning.

Kommunen behöver i framtiden ta fram en skyfallsplan för att arbeta fram en strategi för hur hantering av bebyggda områden med risk för översvämning på grund av skyfall ska ske. I denna plan ska de åtgärder som behöver göras i bebyggd miljö utredas och pekas ut.

Kommunen ska vid prövning av förhandsbesked, bygglov och detaljplan neka bebyggelse som kan ske inom områden som förväntas kunna påverkas av havsnivåhöjningar.

Vid nyexploatering ska kommunen arbeta aktivt för att främja vattenbesparande åtgärder i det kommunala VA-nätet såsom alternativa VA-lösningar inom

det kommunala verksamhetsområdet. Kommunen ska även arbeta aktivt med att främja privata aktörer som vill använda vattenbesparande åtgärder vid nyexploatering.

Kommunen ska arbeta aktivt för att restaurera vattendrag i kommunen och våtmarker uppströms längs med vattendragen genom att ansöka om bidrag samt genom samarbete med andra offentliga och privata aktörer.

Parker och andra genomsläppliga ytor som idag är lämpliga för dagvattenhantering ska utvecklas till mångfunktionella ytor för att mildra vissa effekter av klimatförändringar.

I områden där lågpunkter finns identifierade ska en angiven plushöjd sättas för att undvika risk för översvämning i bebyggelse.

Kommunen ska delta i samverkansgrupper för klimatanpassning i samhällsplaneringen som anordnas av Länsstyrelsen och andra aktörer.

Samhällsskydd och beredskap

Kommunen ska verka för att kommuninvånare, anställda och andra som berörs av kommunens verksamheter får en trygg och säker miljö. Detta sker bland annat genom risk-, sårbarhets- och säkerhetsanalyser, men även med planering för att minska effekterna av uppkomna extraordinära händelser som tex stormar, torka eller utslagning av digital infrastruktur.

Kommunen antog 2019 en reviderad krishanteringsplan och arbetar kontinuerligt med att öva och utbilda organisationen själv men även tillsammans med andra aktörer för att kunna förutse och lösa olika sorters händelser inom vårt geografiska område.

KRISBEREDSKAP

Östhammars kommun ska kunna upprätthålla sina verksamheter och skydda dem mot störningar inom sitt geografiska område. Vid en kris ska kommunen se till att samordningen fungerar mellan inblandade aktörer på lokal, regional respektive central nivå.

Händelser som kan påverka samhällets funktionsförmåga så att medborgarnas liv och hälsa riskeras

eller äventyra stora miljömässiga och ekonomiska värden kan komma plötsligt. Vi har covid-19-pandemin 2020, den torra sommaren 2018 och stormen Alfrida 2019 samt kriget i Ukraina som färskare exempel på detta. Men det finns också ett antal exempel på samhällets sårbarheter och den mängd olika beroenden av att ha digital tillgänglighet som behövs för att kunna utföra vårt dagliga liv. Digitaliseringen av en mängd olika samhällstjänster likväl som hushållstjänster ökar ständigt och i en rask takt, vilket bidrar till detta beroende. Det är därför av stor vikt att det finns kunskap och rutiner för hur kommunen ska agera då en större störning inträffar. Kommunens krishanteringsplan 2019 ger viktig vägledning för hanteringen av olika sorters kriser.

I alla kommunala verksamheter ska det vid behov eller vid förändringar utföras en riskidentifiering på samtliga arbetsställen. Säkerhetsbrister och risker inom verksamheten ska kartläggas. Kartläggningen används sedan för att prioritera och planera åtgärder. Riskidentifieringen lägger grunden för ett systematiskt säkerhetsarbete.

Säkerhetsfrågor ska beaktas i all planering och samhällsutveckling. Målet ska vara att skapa miljöer som motverkar otrygghet. Dessutom ska alla miljöer där barn vistas vara utformade så att de bidrar till social trygghet.

Brandskydd

Behov av skydd mot brand och brandspridning ska beaktas i plan- och bygglovsärenden (PBL 2 kap.).

KOMMUNENS TILLÄMPNING

- Vid nybyggnation i områden där brandförsvarets insatstider är mer än 20 minuter ska Boverkets byggregler för brandsäkerhetskrav följas på byggnader och verksamhetsetableringar. Krav på hållbart brandskydd från Uppsala brandförsvares vägledning ska också beaktas. Se checklista från vägledningen på Uppsala brandförsvarets hemsida.
- Tillgången till vatten för brandsläckning måste alltid beaktas vid exploatering där kommunalt vatten inte finns tillgängligt.

CIVILT FÖRSVAR

Att upprätthålla samhällets förmåga att fungera, hälso- och sjukvård, skolplikt samt upprätthålla demokratin och våra mänskliga fri- och rättigheter är en angelägenhet för kommunerna i Sverige i fredstid men även under höjd beredskap eller krig.

Sedan 2015 håller Sverige på att stärka sin planering för totalförsvaret, som består av två delar; det militära försvaret och det civila försvaret. Det civila försvaret ska bistå det militära om så behövs vid

höjd beredskap, men försvarsmakten kan bistå det civila samhället vid kriser under fredstid. Det civila försvaret inbegriper många aktörer, såväl frivilliga som myndigheter och organisationer på lokal, regional och nationell nivå. Det är vår gemensamma motståndskraft som ger det civila försvaret. I det ingår bland annat skydd för vår befolkning via varningssystemet "hesa Fredrik" och skyddsrum.

Varningssystemen testas regelbundet en gång i kvartalet och skyddsrummens placering återfinns på Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) hemsida.

Länk: [MSB Skyddsrumskarta](#)

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

RÄDDNINGSTJÄNST

Östhammars kommun ingår i ett regionalt brandförsvaret och har en räddningsnämnd gemensam med Tierps och Uppsala kommuner. Uppsala kommun är värdkommun. Riskanalyser och handlingsprogram som berör kommunernas beredskap för räddningsinsatser och förebyggande brandskydd, inklusive brandskyddskontroll och rengöring av eldstäder, tas fram av den gemensamma räddningsnämnden. Handlingsprogrammet antas av respektive kommunfullmäktige.

Brandförsvarets insatstid (den tid som krävs från larm tills en första insatsenhet kan vara på plats) varierar för olika delar av kommunen enligt handlingsprogrammet. Större delen av kommunen har en insatstid på 10-30 minuter. Insatstiden för norra delarna av Gräsö, skärgården söder om Öregrund samt öarna utanför kan vara mer än 30 minuter beroende på avstånd, rådande förhållanden och årstid.

Uppsala brandförsvaret betonar vikten av hållbara brandskydd för ett hållbart byggande. Dagens byggregler är skrivna så att de som vistas i byggnader ska ha goda förutsättningar att kunna utrymma utan att bli skadade av en brand. Det betyder inte att brandskyddet automatiskt möjliggör en hållbar användning av byggnader. För att dagens byggnader ska

finnas kvar för våra kommande generationer måste samhället byggas med ett hållbart brandskydd som inte enbart syftar till personers säkerhet utan även byggnadens livslängd. Som beställare, byggherre, fastighetsägare eller beslutsfattare bör man, istället för att endast uppfylla kraven i bygglagstiftningen, fråga sig vilka skador på en byggnad som är acceptabla efter en brand.

Uppsala brandförsvaret har tagit fram vägledningen *Hållbart byggande* där en checklista föreslår hur detta ska tillämpas vid projektering, under byggtid och vid förvaltning.

GRUVHÅL

Inom kommunen finns ett stort antal vattenfyllda gruvhål. Länsstyrelsen har till uppgift att göra en riskbedömning och tillsammans med polismyndigheten besluta om det av säkerhetsskäl finns behov av att sätta upp stängsel runt kända gruvhål.

KÄRNKRAFTVERK

I Forsmark finns ett kärnkraftverk med tre reaktorer. De svenska kärnkraftverken, och en del andra kärntekniska anläggningar, omges av beredskaps- och planeringszoner inom vilka det ska finnas förber-

delser för att vidta skyddsåtgärder vid en kärnteknisk olycka. Regeringen beslutade våren 2020 om nya beredskaps- och planeringszoner runt bland annat kärnkraftverken.

De nya zonerna runt Forsmarks kärnkraftverk innebär en yttre beredskapszon om ungefär 25 kilometer samt en planeringszon med en ungefärlig sträckning om 100 kilometer. För mer information besök Länsstyrelsen Uppsalas hemsida. I den inre och yttre beredskapszonen ska jodtabletter finnas förhandutdelade, befolkningen ska kunna varnas skyndsamt och planering ska finnas för utrymning och inomhusvistelse. I planeringszonen ska det finnas en planering för utrymning som bygger på underlag från strålningsmätning av markbeläggningen, en planering för inomhusvistelse och en planering för begränsad extrautdelning av jodtabletter. Med den nya indelningen kommer hela Östhammars kommun att omfattas av någon typ av beredskapszon eller planeringszon.

Länsstyrelsen ansvarar för beredskapsplaneringen för allmänheten och räddningstjänsten vid en kärnteknisk olycka. Det innebär redan idag att bland annat ha ett varningssystem (såväl utomhus, "hesa Fredrik", som inomhus (speciella radiomottagare i den inre beredskapszonen)), snabbt kunna kartlägga ett eventuellt utsläpp eller nedfall av radioaktiva

ämnen likväl som att kunna utrymma och evakuera.

SLUTFÖRVAR FÖR RADIOAKTIVT AVFALL

På Forsmarkshalvön finns sedan 1980-talet ytterligare en kärnteknisk anläggning, ett slutförvar för låg- och medelaktivt kortlivat radioaktivt avfall (SFR). För denna anläggning finns inte beredskaps- eller planeringszon.

Anläggningen ligger cirka 50 meter under havsbotten i Öregrundsgrepen. Svensk kärnbränslehantering AB (SKB) lämnade 2014 in en ansökan om att få bygga ut SFR. Syftet med en utbyggnad är att kunna ta emot rivningsavfall från det svenska kärntekniska programmet. Prövningsprocessen pågår fortsatt under 2022.

SKB lämnade 2011 in en ansökan om att bygga ett slutförvar för använt kärnbränsle, 500 meter ned i berggrunden i Forsmark. Tänkt plats för slutförvaret är inom befintligt skyddsområde i Forsmark. Området är riksintresse för såväl energiproduktion som för slutförvaring. Ett slutförvar för använt kärnbränsle har en drifttid på 70 år eller mer. Prövningsprocessen pågår

fortsatt under 2023.

Därutöver planerar SKB för ett tredje slutförvar för låg och medelaktivt långlivat radioaktivt avfall (SFL). Detta slutförvar är än så länge i konceptstadiet. Plats för förvaret har ännu inte valts men Forsmark har nämnts som en av flera möjligheter.

Beslut om slutförvar fattas av regeringen men Östhammars kommun har vetorätt för nya kärntekniska anläggningar i kommunen. Kommunfullmäktige tillstyrkte i oktober 2020 etableringen av ett slutförvar för använt kärnbränsle och i april 2021 utbyggnaden av SFR.

Projektens eventuella påverkan på kommunikationer och transporter behandlas i andra avsnitt av denna ÖP.

Miljökonsekvensbeskrivning

Nedan är en sammanfattning av miljökonsekvensbeskrivningen. Hela dokumentet finns som en bilaga att läsa.

Planförslaget

Översiktsplanen går in på både vägledning och strategier för att underlätta inflyttningen till kommunen och främja flyttkedjor som indirekt öppnar bostadsmarknaden för nya invånare.

Översiktsplanen slår vakt om kommunens flerkärnighet med bebyggelseutveckling både i tätort och på landsbygd. Strategin är att utöka serviceorternas roll i den lokala bygden och att de i ökad grad ska komplettera varandra i utbud. Bebyggelseutveckling som utgår från samlingspunkter ska även gälla landsbygden med stärkta bebyggelsegrupper i goda pendlarlägen, vilket innebär att tanken om förtätning även berör mindre bebyggelsegrupper. Orterna behöver förtätas för att få bättre funktion och uppnå högre resurseffektivitet, men förtätningen ska ske på ett sätt så att värden för en god bebyggd miljö inte äventyras, t.ex. med bibehållna värden i en grönstruktur. Det innebär exempelvis centrumområden som inte kräver bil men har goda förutsättningar för resande med cykel och kollektivtrafik. ÖP uttrycker att kommunen har mycket landsbygd som är glest

befolkad, vilket ger ett litet underlag till kollektivtrafik. Det leder till i sin tur till mycket bilåkande, som har stor miljöpåverkan. ÖP uttrycker därför behov av satsningar för ökat kollektivt resande.

Ytkrävande och störande verksamheter ska generellt separeras från serviceorterna. Planförslaget föreslår ett område för detta längs med väg 292 mellan Gimo och Hargshamn. Översiktsplanen uttrycker behov av att utveckla alternativa energikällor, såsom solenergi. Nytt område för mindre störande industriutveckling pekas ut i anslutning till befintlig industri i Alunda, detsamma i Österbybruk, i anslutning till befintlig industri längs väg 292 i närheten av Gimo, vid nuvarande mindre verksamheter i Öregrund samt i Börstil längs med väg 288.

Särskilda principer finns för kustområdet, utanför tätort, öster om väg 76. Med riksintresset som grund anger kommunen en restriktiv hållning för ny fritidsbebyggelse och industriella anläggningar som tas upp i 17 kap. miljöbalken. Enligt ÖP får fritidsbebyggelse endast tillkomma i form av kompletteringar till befintlig bebyggelsegrupp.

För hela kommunen finns avgränsade områden utpekade för utveckling av tätorter och utveckling av bebyggelsegrupper/landsbygd.

Miljökonsekvenser

Planförslagets redovisning av påverkan, effekter och konsekvenser för relevanta miljöaspekter redovisas nedan. Bedömningarna är övergripande och generella i och med planförslagets omfattning. Vad som mer exakt påverkas utreds i detaljplaneskedet. Behov av utredningar, kunskap samt åtgärdsförslag redovisas översiktligt i denna MKB. Planförslagets konsekvenser bedöms mot nuläget.

BEFOLKNING OCH HÄLSA

Översiktsplanen ger positiva effekter i jämförelse mot nuläget. Översiktsplanen främjar tillväxt och tillgänglighet i kommunen. Det är dock viktigt att detaljplanering tar hänsyn till lagkrav kopplat till bland annat luft och buller för att säkerställa god miljö för boende i närheten av exempelvis industrier och trafikerade vägar.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Översiktsplanen innebär en risk för att enskilda naturvärdesobjekt, arter och gröna samband påverkas negativt i och med att deras livsmiljöer försvinner. Om detaljplaneringen sker med höga ambitioner för

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

att bevara biologisk mångfald bedöms konsekvenserna kunna hållas i den lägre skalan, liten till måttlig negativ konsekvens. Det finns även möjligheter för positiva konsekvenser.

KLIMAT OCH ENERGI

Översiktsplanen kan medföra negativa konsekvenser för klimat och energi då en strategi för förnyelsebar energi saknas. En ökad befolkningsmängd inom kommunen leder även till ökad energianvändning och biltrafik. Översiktsplanen syftar till att utöka kollektivtrafiken samt gång- och cykelvägarna. Konsekvenserna för klimat och energi av översiktsplanen mot nuläget bedöms som liten till måttligt negativ.

KULTURMILJÖ, LANDSKAP OCH BEBYGGELSE

Översiktsplanen uttrycker vikten av att bevara kultur- och landskapsvärden. Riksintressen för kulturmiljövård, områden för regional kulturmiljövård samt fornlämningar har i stor mån undvikits vid planeringen av bebyggelseområden. I och med de ambitioner som uttrycks i översiktsplanen bedöms konsekvensen som liten till måttlig för kulturmiljö och landskap.

Planförslaget innehåller strategier både för tätare samhällsstrukturer och för att utveckla landsbygden. Positiva konsekvenser för tätare strukturer är; en ökad trygghet och möjlighet till ett mer integrerat samhälle, ett resurseffektivt samhälle där möjlighet finns till bra kollektivtrafik och bra cykelmöjligheter, samt god tillgång till grönområden. Negativa konsekvenser är höga bullernivåer av ökad biltrafik, luftkvaliteten kan bli sämre och det blir mindre ytor för att hantera dagvatten på. Bebyggelse på landsbygden ger positiva konsekvenser genom att det gynnar en levande landsbygd med dess natur-, kultur- och rekreationsvärden samt utveckling av dessa. Negativa konsekvenser är att biltrafiken ökar vilket hindrar en hållbar utveckling.

MARK, JORD, VATTEN OCH LUFT

Översiktsplanen kan bidra till att andelen enskilda avlopp minskar när ny bebyggelse tillkommer samt att områden kan anslutas till kommunalt avlopp vilket kan ge positiva konsekvenser. En ökad befolkningsutveckling leder till ett större transport- och bostadsbehov vilket orsakar ett högre tryck på närliggande vattenområden. Mängden dagvatten blir större när andelen hårdgjorda ytor ökar, mer föroreningar tillkommer i vägdayvatten, ytterli-

gare avloppsvatten behöver renas, aktiviteterna i kust- och havsområdena ökar vilket ger upphov till förorening, grumling och andra störningar i hav och grunda vikar. Planförslaget bedöms ge upphov till måttligt negativa konsekvenser.

Den trafikökning som förväntas ske med växande befolkning bedöms ge mindre negativa effekter på luftkvaliteten inom kommunen. Utvecklingen av gång- och cykelnätet samt kollektivtrafiken bedöms dock mildra dessa och inga konsekvenser bedöms uppstå för luftmiljön. MKN (miljökvalitetsnormer) för luft kommer fortsatt att uppfyllas.

Sammantagen bedömning

Översiktsplanen har generellt en restriktiv syn på bebyggelse i områden som omfattas av riksintressen vilket lägger grunden för en liten påverkan. Ingen utveckling som föreslås i översiktsplanen står i konflikt med riksintresset för kulturmiljövården.

Kommunen har flera vattenförekomster som riskerar att inte uppnå MKN, till exempel på grund av övergödningproblematik, särskilt i kustområdet. Åtgärder presenteras i översiktsplanen, men ambitionen kan behöva höjas för att möta tillväxt och för att få

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

avsedd effekt på statusklassningen.

För att uppnå miljö kvalitetsnormer om god ekologisk status måste tillförseln av näringsämnen minska genom ett intensifierat åtgärdsarbete. Åtgärder presenteras i översiktsplanen, men ambitionen kan behöva höjas för att möta tillväxt och för att få avsevärd effekt på statusklassningen. Styrning av tillkomst av bostäder, särskilt i kustområdet, kan förebygga en ökning av belastning på kommunens vattenförekomster och uppfylla miljö kvalitetsnormer för vatten.

MKN för luft kommer att påverkas negativt genom ökad biltrafik. Översiktsplanen anger att trafikintensiteten kan komma att öka i kommunen i och med en förväntad befolkningsökning. Vikten av att skapa förutsättningar för hållbart resande framhålls dock i planen. Skyddsåtgärder kan komma att vidtas i trafikintensiva trafikstråk och luftföroreningshalter kan komma att mätas framöver.

Samtliga nationella miljömål utom Storslagen fjällmiljö bedöms vara relevanta för översiktsplanen. Översiktsplanen visar god överensstämmelse med de nationella miljömålen. Översiktsplanen bedöms bidra eller vara neutralt för samtliga miljömål.

I översiktsplanen har ingen bebyggelse föreslagits inom det generella strandskyddet om 100 meter. Intentionen är att bevara naturvärden inom strandskyddat område och att vara restriktiv med dispenser för enstaka byggnader och bryggor. Inför exploateringar kommer naturvärdesinventeringar att utföras. Översiktsplanen beskriver också att vatten- och avlopps (VA)-lösningar ska ta hänsyn till natur- och kulturvärden. Detta gör att strandskyddets grundläggande syften har goda möjligheter att upprätthållas.

II • PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

III.

FRAMTID

MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Bebyggelseutveckling

Mark- och vattenanvändningskartan

Huvuddragen i kommunens syn på framtida mark- och vattenanvändning redovisas i kartan *Framtida mark- och vattenanvändning*, se sid 74. Den utgår från kommunens vision, övergripande mål och utvecklingsstrategier.

All bebyggelse tar mark i anspråk och det är därför man har en översiktsplan. All mark är också värdefull på något vis. För livsmedelsförsörjningen är åkermark av högsta dignitet medan samma typ av mark för den biologiska mångfalden har spelat ut sin roll. En barrskog på moränmark i Norduppland kan försörja 1-3 människor med livsmedel per km² medan en km² åkermark i samma region försörjer 300-400 människor. Med den befolkningsökning världen har samtidigt som den odlingsbara arealen minskar är även bevarandet av vår lokala åkermark mycket viktig. För skogsmark är det tvärtom, den är tämligen oviktig för livsmedelsförsörjning men avgörande för biologisk mångfald. Men det är också skillnad på skog och skog. En ekskog kan vara hundrafalt artrikare än en barrskog på moränmark. Det avspeglar sig också i att den produktiva europeiska åkermarken en gång varit lövskogstäckt. De artrika lövskogarna är numera mycket få i Sverige

norr om Skåne och det är viktigt att de inte byggs bort.

Bebyggelsen ska av resursmässiga skäl i första hand utvecklas genom förtätning av befintliga bebyggelsegrupper. Avsikten är att funktionsblandad bebyggelse ska utvecklas i serviceorterna, markerade med kartbeteckningen S, se sid 74, och i mindre tätorter och småorter, betecknad som BT. En viktig uppgift för kommunen är att skapa planberedskap och erbjuda ett brett utbud av tomter för boende och verksamheter. Planarbetet ska prioriteras till de serviceorter där efterfrågan på bostäder och verksamhetslokaler är störst.

Även på landsbygden, kartbeteckning L, ska ny bebyggelse i första hand utvecklas i anslutning till befintliga bebyggelsegrupper. Särskild hänsyn ska tas till de areella näringarna samt att det måste gå att lösa vatten- och avloppsfrågor på ett långsiktigt hållbart sätt. Tätortsnära landsbygdsområden där kommunala vatten- och avloppslösningar i första hand ska övervägas vid fortsatt utveckling redovisas med kartbeteckningen LT. Landsbygdsområdet har i övrigt delats in i tre olika bygder baserat på geografi och kulturhistoria.

Kartbeteckningen LA avgränsar skogs- och bruksbygden där det finns stora skogsområden som

brukas aktivt och mindre områden med småskaligt jordbruk. Dessa intressen ska prioriteras vid laggivning och tillståndsprövning så att tillkommande byggnation inte begränsar möjligheterna att bedriva jord- och skogsbruk.

LL markerar inlandets öppnare jordbruksbygd. Utöver behovet av att ta hänsyn till jord- och skogsbruk kan det här också finnas behov av att ta särskild hänsyn till landskapskaraktären.

Annan särskild hänsyn krävs i landsbygdsområdet öster om väg 76 som innefattar ett riksintresse för de höga natur- och kulturmiljövärden som finns i kust- och skärgårdsområdet från Arkösund till Forsmark. Här får fritidsbebyggelse bara utvecklas som kompletteringar till befintlig fritidsbebyggelse, se vidare i 4 kap. 4§ miljöbalken. Kartan redovisar sammanhängande fritidshusområden där enstaka kompletteringar kan tillåtas, BF.

För att hålla kust- och skärgårdsområdet levande behövs visst utvecklingsutrymme för ett varierat utbud av helårsbostäder. LS betecknar den del av kustområdet där bebyggelseutveckling i första hand kan bli aktuell. Utvecklingen ska ske med hänsyn till områdets natur- och kulturmiljövärden samt turismens och de areella näringarnas behov.

De delar i skärgårdsområdet som har beteckningen

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

LF ingår även i ett riksintresseområde för naturvård. Här ska fritids- och rekreationsintressen prioriteras. En restriktiv hållning till ny bebyggelse ska tillämpas, undantag kan göras för enstaka allmänna anläggningar av betydelse för turism och friluftsliv.

De särskilda värdeområden för natur, fritid och kulturlandskap som pekats ut i mark- och vattenanvändningskartan, N, har stora natur-, kulturmiljö- och/eller fritidsvärden. Ställningstaganden till förändrad mark- och vattenanvändning i dessa områden ska ta särskild hänsyn till, och underordnas beskrivna värden.

Kartan pekar även ut områden där bostäder inte ska byggas. De är avsedda för utveckling av omgivningspåverkande industrier, VI och störande och ytkrävande fritidsverksamheter, VF.

Avgränsningarna på kartan är inte exakta. Syftet är att redovisa kommunens övergripande syn på framtida mark- och vattenanvändning. Senare i detta kapitel av översiktsplanen redovisas mer i detalj kommunens syn på utvecklingen inom olika geografiska och tematiska områden.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Ny bebyggelse, oavsett bostäder, industri eller infrastruktur bör i första hand ske på barrskogsmark med måttliga naturvärden och i den mån det går undvikas i lövskogar och på jordbruksmark inklusive ångar och hagar.
- Kommunen har intentionen att arbeta med en strategisk markpolitik genom att bjuda in olika aktörer till samarbeten för att genomföra projekt som tillfredsställer aktuell efterfrågan. Kommunen ställer sig positiv till privata aktörer/fastighetsägare som har en önskan om att planlägga lämpliga mark- (och vatten) områden som kommunen inte äger.
- Kommunens roll är att identifiera behov, skapa planberedskap och via den kommunala bostadsstiftelsen Östhammarshem möta delar av den efterfrågan som gäller hyreslägenheter, serviceboenden och andra profilboenden. Kommunen kan också köpa in och sedan anvisa och sälja mark för exploatering. Viktiga kommunala verktyg är att upprätta markanvisningsavtal eller exploateringsavtal. Kommunen har riktlinjer för sådana avtal.
- En nära samverkan med Östhammarshem behövs för att möta de förväntade behoven

inom socialpsykiatriskt boende, psykiatriska träningsboenden samt bostadssociala kontrakt. Det bör även utredas i vilken mån andra, privata, hyresvärdar kan erbjuda fullgoda alternativ. Viktigt att eftersträva är här att kategoribostäder inte ska förekomma på sådant sätt att de är utmärkande samt att bostadssociala kontrakt bör vara väl integrerade i kommunens hela bostadsbestånd.

- Behovet av fler platser i trygghets- eller äldreboende behöver ombesörjas de närmaste åren. Kommunen och Östhammarshem är nyckelaktörer i detta arbete. En tänkbar rollfördelning är att Östhammarshem fokuserar på trygghetsboende, medan kommunen ser över möjligheterna att komplettera befintligt utbud av särskilt boende för äldre med ytterligare platser vid behov. Omsorgsboenden ska förläggas i centrala lägen så långt det är möjligt.
- Steget från en markanvisning till färdig bebyggelse kan se ut på flera sätt. Ett exempel är att ett byggföretag kan ta det fulla ansvaret för att upprätta en detaljplan och sedan bygga när den antagits.
- Kommunen ska arbeta utifrån flerkärnighet, vilket innebär kommunens bostadsförsörjning

IV • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

utgår från den flerkärniga strukturen. Kommunen och tätorterna ska utvecklas utifrån sin egen identitet och förutsättningar. Bostäder ska finnas i tillräckligt antal utifrån de behov och möjligheter som finns på kommunens olika delmarknader. Nyproduktion ska ske på marknadsmässig grund, men med hänsyn till kommunens långsiktiga utvecklingsambition.

- Familjer är en viktig målgrupp som behöver prioriteras. 1990-talisternas familjebildning förväntas innebära en ökad efterfrågan på småhus, där kommunen kan utveckla konkurrenskraftiga erbjudanden om trygga boendemiljöer i ett regionalt perspektiv. Utbudet av tomter för villor och radhus i serviceorterna behöver öka, framför allt på pendlingsavstånd till Uppsala, och beredskap finnas inom barnomsorg och skola för ett växande underlag. Som del i denna ambition bör särskild uppmärksamhet ägnas behovet av insatser för att öka den upplevda boendeattraktiviteten bland flickor/kvinnor.
- Detaljplaner med långsiktiga perspektiv och hög grad av flexibilitet vad gäller bostadstyper möjliggör nybyggnation i etapper och anpassningar till efterfrågan kan göras. Flera aktörer kan delta. Det kan skapa en större variation i utbudet av bostäder inom samma område.

Är planerna flexibla kan osålda tomter i ett villaområde exempelvis användas för att bygga radhus eller flerbostadshus, projekt som kan genomföras av små aktörer. Kommunen kan även arbeta med att intressera lokala exploitörer att göra egna satsningar på landsbygden.

Hur kartor för framtida mark- och vattenanvändning samt större tätortsutveckling ska läsas

- Många fastigheter inom områdena som pekats ut för bebyggelse ägs av andra än kommunen. Det betyder att det är den privata fastighetsägaren som styr om fastigheten för utveckling av till exempel bostadsändamål kan förverkligas. Kommunen ska i översiktsplanen peka ut en intention och strategi för att säkerställa allmänna intressen, men behöver i dessa fall samverka med fastighetsägare för att förverkliga genomförandet.
- Gränser för markanvändning ska inte ses som exakta i kartor för framtida mark- och vattenanvändning eller i tätortskartorna. För den heltäckande mark- och vattenanvändningskartan är gränserna dragna på en översiktlig nivå och därför måste ärenden som ligger nära gränserna bedömas från fall till fall. För tätortskartorna måste omfattningen av ett område utredas vidare i detaljplan för bebyggelse eller verksamhetsplanering för rekreationsändamål. Vilka fastigheter som ska ingå bestäms alltså i ett kommande detaljplaneskede, och då vidare utredningar krävs samt markägarfrågor behöver behandlas så kan ett område både öka eller minska i genomförandet av översiktsplanen.
- Områdesbeskrivningarna till respektive område beskriver syftet med de utpekade områdena, och vägleder kring vilka möjligheter och restriktioner som ett område innebär.
- I många områden finns målkonflikter och allmänna intressen som behöver hanteras och som påverkar exploateringen av marken och som påverkat vilka markområden som pekats ut eller inte. Dessa målkonflikter visas i karta efter respektive tätortskarta och beskrivs sedan i områdesbeskrivningar med vägledning kring hur de ska hanteras i efterföljande planering.

Framtida mark- och vattenanvändning

Teckenförklaring

Tätbebyggda områden med bostäder

- BF - Fritidshusområde där enstaka kompletteringar är möjliga
- BT - Tätbebyggt område med utveckling av blandad bebyggelse
- S - Serviceort med utveckling av blandad bebyggelse

Landsbygdsområden med bostäder

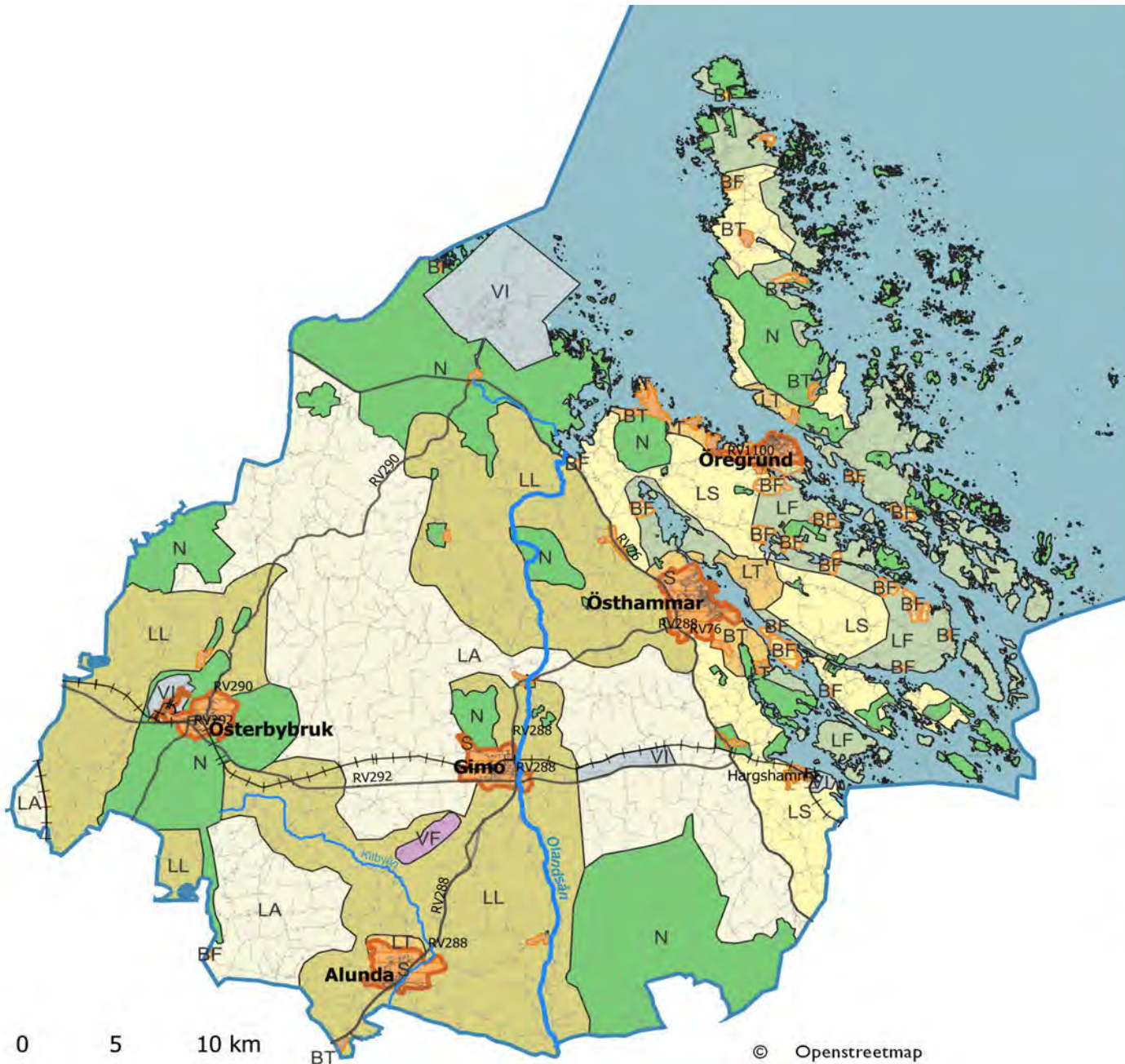
- LS - Landsbygd i skärgård med utveckling av bebyggelse med hänsyn till areella näringar och turism
- LF - Skärgårdsområde där fritid och rekreation är prioriterat. Restriktiv hållning till ny bebyggelse med hänsyn till 4 kap. miljöbalken
- LT - Tätortsnära landsbygd där bebyggelseutveckling är möjligt
- LA - Landsbygd med utveckling av bebyggelse med hänsyn till areella näringar
- LL - Landsbygd med utveckling av bebyggelse med hänsyn till areella näringar och landskapsbild

Områden för störande verksamheter, ej bostad

- VF - Område för störande och ytkrävande verksamheter
- VI - Område för utveckling av omgivningsstörande verksamheter (industri)

Särskilda värdeområden

- N - Värdeområde för natur, fritid och kulturlandskap

© Openstreetmap contributors

Kartan visar översiktligt framtida mark- och vattenanvändning i Östhammars kommun. Inga gränser är exakta.

Kommunens intentioner

Kommunens uppfattning kring vad som krävs för att få till stånd en utveckling i linje med egna visioner och nationella, regionala och lokala mål benämns som utvecklingsstrategier. De sammanfattas i punktform - **Kommunens strategier**. Avsikten är att tydliggöra kommunens intentioner för fortsatt planering och kommande beslut.

De generella krav på byggande och verksamheter som finns i miljöbalken, plan- och bygglagen med flera, sätter ramarna för alla beslut. Mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål som de är mest lämpade för, med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov.

Bedömningarna ska göras med utgångspunkt från det enskilda fallet. I de fall kommunen lagt fast en praxis eller en tydlig prioriteringsordning vid lagtillämpningen redovisas detta som kommunens tillämpning i anslutning till sammanfattningar av centrala lagrum i del II och III.

Intentionen är att alla beslut ska resultera i en god hushållning och vara i linje med viktiga nationella och regionala mål. Detta innebär bland annat att kommunen kommer att slå vakt om de riksintressen och övriga allmänna intressen som redovisas i del II.

Viktiga lagar för planering och bebyggelseutveckling

MILJÖBALKEN (MB)

Miljöbalken slår vakt om miljön och innehåller allmänna hänsynsregler, bestämmelser för hushållning med mark och vatten, miljö kvalitetsnormer och regler som ska skydda miljön och människors hälsa. Det är en mycket viktig ramlag.

PLAN- OCH BYGGLAGEN (PBL)

Plan- och bygglagen, PBL, är en lag som mer i detalj reglerar bebyggelseutvecklingen. PBL ska samordnas med miljöbalken men också med andra lagar. Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö.

Vid prövning enligt plan- och bygglagen ska hänsyn tas till:

- Natur- och kulturvärden.
- Miljö- och klimataspekter.
- Mellankommunala och regionala förhållanden.

Prövningen ska främja:

- En lämplig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder.
- En från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper.
- En långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt.
- En god ekonomisk tillväxt och en effektiv konkurrens.
- Bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet.

Ett antal andra lagar tillämpas också i den fysiska planeringen, bland annat kulturmiljölagen och väglagen. Planeringen ska dessutom bidra till att uppfylla viktiga nationella, regionala och kommunala mål.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Serviceorter (S)

FÖRUTSÄTTNINGAR

Östhammars kommun är en flerkärnig kommun. Drygt 60 procent av invånarna bor i någon av de fem större tätorterna Alunda, Gimo, Öregrund, Österbybruk och Östhammar. Ingen av dessa tätorter är tillräckligt stor för att kunna erbjuda ett komplett utbud av kommersiell och offentlig service, men målsättningen är att flerkärnigheten ska behållas. Tätorterna erbjuder olika boendekvaliteter som kan vidareutvecklas. Ett bra serviceutbud kan säkras genom samverkan.

Dessa fem större tätorter kommer i fortsättningen att kallas serviceorter. De redovisas med beteckningen S i kartan över framtida mark- och vattenanvändning. Översiktsplanens intention är att få till stånd en utveckling av blandad bebyggelse på dessa orter.

Nuläge, profil och viktiga utvecklingsmöjligheter i respektive serviceort beskrivs på sid 81-146. För varje serviceort finns också en karta som redovisar befintlig bebyggelse, utredningsområden för fortsatt bebyggelseutveckling och grönområden med potential att bidra till en sammanhållen grönstruktur. Redovisade grönområden (befintligt planlagt område med gröna värden/grönområden) innehåller sammansatta värden, det vill säga en kombination av sociala värden, natur- och kulturvärden och korridorer som

MÅLBILD 2040

Serviceorternas attraktivitet har förbättrats och bruksorterna har utvecklats utifrån sin historiska potential. De står för ett basutbud av service till sina invånare och omkringliggande landsbygd. Verksamheter som kräver ett större befolkningsunderlag har koncentrerats till den ort som har bäst förutsättningar att serva hela kommunen.

kan binda samman sådana områden. Utöver dessa områden är grönstruktur inom befintlig bebyggelse viktigt för både biologisk mångfald, folkhälsa och som del av planeringen för en robust stad som kan hantera skyfall och översvämningar på ett bra sätt.

Tätorterna har vuxit fram under olika historiska skeden. Det har inte alltid skett med framförhållning, eller med tydliga strategier för centrumutvecklingen. Vissa orter har flera olika handelscentrum trots att orten är relativt liten. I andra orter har centrum en utformning som inte skapar optimala förutsättningar för en levande handel. Det här är till nackdel för näringslivet.

Sammantaget så äger Östhammars kommun en liten andel av markerna där det finns goda möjligheter att exploatera i tätorterna. Därför är det viktigt för Östhammars kommun att samverka med berörda

markägare för att tätorterna ska kunna växa och vara ett stöd för markägare i exploateringsprocessen.

I respektive tätort är väl tilltagna markområden utpekade som potentiella utbyggnadsområden. Detta innebär inte per automatik att alla områden byggs ut inom tidsramen för översiktsplanen, utan ger istället fler möjligheter till områden att utreda vidare i detaljplaneläggning. Kommunen är väl medveten om att privata markägare har en viktig roll för utbyggnaden av bostäder och verksamheter i serviceorterna. Även riksintressen för kulturmiljövården, vattenskyddsområden, utredningsområden för vägar och skyddsområden kring reningsverk (300 meter) redovisas.

Riktlinjer ges för varje område i service som föreslås för bostadsbebyggelse. Om ett enskilt område enligt kommunen är mer lämpad för en viss bostadstyp än

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

en annan nämns det i riktlinjerna specifikt för just den platsen. Samma princip gäller för olika ägandeformer.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Med en tätortsstruktur på pärlband kan allt inte finnas överallt. Den kommersiella servicen kräver ett visst befolkningsunderlag för att löna sig. Alla former av offentlig service (kommunal och regionsdriven) kan av kostnadsskäl inte heller finnas överallt. För att få till stånd en god och hållbar utveckling måste skattepengarna användas på ett klokt och kostnadseffektivt sätt.
- Serviceorterna Alunda, Gimo, Öregrund, Österbybruk och Östhammar kan betraktas som stadsdelar. Genom att binda samman dem med goda kommunikationer kan orterna stödja varandra och gemensamt upprätthålla ett bredare serviceutbud för kommunen som helhet.
- Genom bra kommunikationer kan även övriga tätorter, småorter och landsbygden kopplas och få tillgång till basutbudet på en serviceort. Orter strax utanför kommungränsen kan också bidra med underlag för handel, fritidsanläggningar och kollektivtrafik.
- De olika delarna i kommunen attraherar olika typer av människor. Genom att ge serviceorterna en tydlig profil och ett tydligt uppdrag blir det lättare att motivera beslut som utgår från en helhet. Näringslivet och bostadsmarknaden kan få utrymme att utvecklas på orterna utifrån marknadens förutsättningar. Orternas profiler kan tydliggöra detta och skapa samsyn mellan olika aktörer. Då kan privat verksamhet som kräver ett större befolkningsunderlag koncentreras till den ort som har bäst förutsättningar.
- Även en del kommunala verksamheter behöver centraliseras till den ort som har bäst förutsättningar att betjäna hela kommunen. Så är det redan idag och detta behöver utvecklas vidare. Konkurrensen mellan orterna måste bytas mot gemenskap och samverkan.
- Centrumområdena behöver utvecklas så att de blir tätare, kan erbjuda god service, och går att nå med kollektivtrafik eller via gång och cykelvägar.
- Orterna behöver växa inåt och bli tätare, med en lagom blandning av grönområden, handel, bostäder, kontor och mötesplatser i de centrala delarna.
- Lucktomter och tomma ytor i centrala lägen kan utnyttjas bättre, exempelvis för att bygga flerbostadshus i mindre skala. Småskaligt flerbostadsbyggande kan också förverkligas i villaområden där det finns lämplig tillgång till obebyggda tomter. När nya bebyggelseområden öppnas är det viktigt att de utformas med god arkitektur som fångar upp ortens karaktär och historia. Det stärker ortens profil och stadsbyggnadskvaliteter.
- Att känna igen sig och ha tillgång till landmärken som förklarar var man befinner sig är exempel på sådant som kan göra att en ort känns trygg. Vackra vyer, tilltalande stadsrum och vägar som enkelt leder fram till viktiga mötesplatser är exempel på andra saker som kan påverka om en plats känns trygg, tillgänglig och trivsam. Rutan med gestaltningsråd sammanfattar aspekter som ska beaktas vid bebyggelseutvecklingen i serviceorter och tätorter.
- Viktigt är också att värna om allmänhetens tillgång till orternas sjöfronter i attraktiva lägen. Även om det finns mycket grön mark så finns få ordnade områden där närnaturen gjorts tillgänglig för alla, på lämpligt avstånd från bostaden. Sjötorget i Östhammar är ett exempel

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

på hur parkmark och närnatur kan utvecklas och göras mer tillgänglig. Tätorternas grönstukturer kan stärkas och utvecklas med hjälp av parkprogram.

- För att utveckla orterna i en så resursmässigt hållbar riktning som möjligt med hänsyn till minskat bilberoende, barriärer i form av t.ex. vägar, närhet till olika typer av service samt anspråk på oexploaterad mark, behöver viss prioritering av utbyggnadsriktningar göras i de olika serviceorterna. I Alunda bör, efter att förtätning utförts, utveckling ske nordväst om väg 288 och i första hand utveckla områden närmast befintlig bebyggelse. I ett senare skede kan de områden öster om väg 288, området Foghammar stegvis börja byggas ut.
- I Gimo ska efter att förtätning genomförts, större områden byggas ut västerut i första hand med hänsyn till att bra kommunikationer finns i närheten. I andra hand ska områden längs med Gimodammen byggas ut.
- Öregrund ska förtätas där det går, men här har även det större bostadsområdet goda förutsättningar för tillgänglighet till kollektivtrafik och med utveckling av viss service och GC-vägar finns goda möjligheter till ett bostadsområde med hög tillgänglighet. Området ska utvecklas

naturligt med start närmast tätorten och utåt. Förtätning längs med riksväg 1100 bör utredas och exploateras innan detta område byggs ut.

- Österbybruk har en tydlig riktning av utveckling i nordöst om de centrala delarna efter att förtättningsområdena genomförts.
- Östhammar ska i första hand utvecklas i de norra delarna efter att de utpekade kompletteringsområdena har byggts ut. Efter att de norra delarna har byggts ut kan de större områdena i de södra delarna av Östhammar börja exploateras. Med fördel kan den södra infarten byggas ut innan exploatering sker.

GESTALTNINGSRÅD

- Ge planering och arkitektur en framträdande roll i orternas utveckling.
- Skapa tydliga entréer till orterna.
- Slå vakt om och lyft fram landmärken som är viktiga för ortens identitet.
- Respektera och utveckla de olika bebyggelseområdenas särdrag.
- Preciserar gestaltnings- och funktionskrav i tillkommande bebyggelse efter ortens mål.
- Beskriv alltid konsekvenserna av förtätning, omvandling eller nyexploatering för den befintliga miljön.
- Skapa kontakt med omgivningen genom att öppna siktlinjer mot vackra vyer (till exempel sjöfronter eller omgivande landskap).
- Ge grönsstruktur utrymme i planeringen av bebyggelse; Parker, trädgårdar, grönskande torg och gaturum som är väl planerade och utformade bidrar inte bara till hälsa och välbefinnande utan också till social och ekologisk hållbarhet och naturens förmåga till återhämtning.

Planförslag för serviceorter

I följande avsnitt redovisas hur Östhammars kommun vill att marken och vattnet i de fem serviceorterna används. Ställningstagandet gäller tills kommunen antar en ny version av översiktsplanen. Användningarna presenteras på kartor på efterföljande sidor. Hur de olika användningarna ska tolkas förklaras nedan (se rubriker Bostäder, större områden, bostäder kompletterande, etcetera).

För alla mark- och vattenanvändningar som angetts har kommunen gjort en bedömning av vilken användning som passar bäst på platsen. Avvägningar om till exempel platsen har förutsättningar för anläggandet av bostäder, industri eller rekreation har gjorts.

Bedömningen görs genom att ta i beaktande de intressen som finns på platsen och den hänsyn som måste visas eller som bör visas (se del II om planeringsförutsättningar). Bedömningen görs också genom att beakta de geografiska förutsättningarna - t.ex. undviks lågpunkter eftersom de löper risk att översvämmas. Även mål och visioner som politiken i kommunen har uttryckt påverkar bedömningen, varav ett är att kommunen ska växa med cirka 50-100 personer varje år - då behövs utvecklingsområden för bostäder pekats ut.

Kartor för mark- och vattenanvändning i serviceorterna

På kartorna i detta avsnitt för respektive fem serviceorter presenteras Östhammars kommuns syn på hur marken och vattnet lämpligast används i framtiden. Kartan kan ses i detalj under de olika kommundelarna som presenteras.

Bostäder delas in i större områden och utvecklingsområden. Båda kategorier lämpar sig för bostadsändamål, men lämplig exploateringsgrad skiljer sig mellan respektive kategori: de större områdena är lämpliga för mer exploatering än utvecklingsområden.

Platser i kommunen som inte är markerade i kartan (inte tillhör någon kategori) ska i första hand användas på samma sätt som idag: bostäder får tillkomma i områden som redan har bostäder, stora skogsbruksområden ska fortsatt användas för skogsbruk, och så vidare.

Ansökningar för att bygga enstaka bostadshus får bygglovsprövas respektive prövas för förhandsbesked utan att strida mot översiktsplanen, om ansökan gäller en plats som inte är markerad i översiktsplanens kartor. Översiktsplanen berör endast större förändringar och generella utvecklingsinriktningar.

BOSTÄDER, STÖRRE OMRÅDEN

Ett antal bostadsområden pekats ut i kartan för den framtida mark- och vattenanvändningen. En särskiljning görs mellan större bostadsområden och kompletterande bostadsbebyggelse.

Bostadsområden som klassas som större områden är inte förtätningsområden, utan är områden som lämpar sig för helt nya bostadsområden. När de-

talplanering sker på platser som omfattas av denna typ av användning är det lämpligt att möjliggöra för bebyggelse i större skala än enstaka byggnader. Det kan också vara lämpligt att i detaljplan möjliggöra för ny kommunal service inom dessa områden, som t.ex. olika typer av omsorgsboende eller specialboende samt förskola och skola.

Även lättare service i privat regi, så som handel, är ofta lämpligt som komplement till de större bostads-

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

områdena. Den huvudsakliga markanvändningen i dessa områden är dock alltid för bostadsändamål.

BOSTÄDER KOMPLETTERANDE

Områden som hör till denna kategori är mindre områden i anslutning till befintlig bebyggelse. När områdena exploateras ska det ske i liten grad och med hänsyn till omkringliggande befintlig bebyggelse.

Tillkommande bebyggelse i områdena kan i stor mån utnyttja befintlig infrastruktur och service, så som vägar och förskolor. Även här kan olika typer av omsorgsboenden bli aktuella.

INDUSTRI OCH VERKSAMHETER

Områden i denna kategori lämpar sig för störande verksamheter och industrier. Även lättare verksamheter så som handel och kontor får anläggas inom dessa områden. Däremot är områdena ej lämpliga för bostadsändamål.

Om ett område i kategorin till exempel endast är lämpligt för kontor men inte för störande industri preciseras detta tillsammans med en motivering i det berörda områdets områdesbeskrivning på kommande sidor.

KORRIDORER FÖR INFRASTRUKTUR

Hela eller delar av korridorerna kan i framtiden komma att ianspråkta av infrastrukturobjekt så som vägar, cykelvägar, tekniska anläggningar.

REKREATIONSUTVECKLING

I denna kategori ingår grönområden, parker och områden för friluftaktiviteter som kommunen vill utveckla i framtiden. Syftet med kategorin är att identifiera platser som har stort rekreativvärde, men där tillgängligheten eller användbarheten kan bli bättre. Om ett område i denna kategori utvecklas ska det alltså ske med villkor att platsens kvaliteter höjs. Natur- och grönområden som enbart ska bevaras klassas ej i denna kategori. Sådana platser pekas ut i kategorin skyddsvärda områden.

SKYDDSVÄRDA OMRÅDEN

Många platser i kommunen omfattas redan idag av olika slags skydd, till exempel i form av riksintressen eller naturreservat. I kategorin skyddsvärda områden är inte alla dessa områden med (se del II om hänsyn för befintliga intressen och skyddade områden). Den här kategorin syftar istället till att

identifiera platser som kommunen ser ett behov av att i framtiden skydda mot exploatering, eller platser där befintligt skydd behöver stärkas.

Att ett område i den här kategorin ska skyddas innebär inte i första hand att de enskilda fysiska objekten inom respektive område ska skyddas och bevaras, om det inte uttryckligen står så under områdets beskrivning på kommande sidor. Det viktiga är ofta områdets funktion och hur det används, samt att skydda de kvaliteter och värden som området innehar.

DETALJPLANLAGDA OMRÅDEN

Detaljplanlagda områden sedan tidigare där ingen ny utveckling föreslås. Gällande detaljplan bedöms vara i enlighet med kommunens intentioner.

ANDRA OMRÅDEN

Exempelvis tekniska anläggningar, pågående planer, skola/förskola osv. Den exakta användningen preciseras i områdesbeskrivningen.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Alunda

Alunda är ett ungt samhälle. Orten delas i två delar av väg 288 och Kilbyån. De äldsta delarna av den moderna tätorten ligger på östra sidan av ån, i Foghammar. Foghammars egnahemsbebyggelse kom till under perioden 1906-1960. Den är tidstypisk med sina lummiga trädgårdar. Centrumbebyggelsen på andra sidan ån och väg 288 började ta form under 1950-talet, i samband med den stora bebyggelseexpansion som inleddes under 1940 och 1950-talet och som i princip pågått sedan dess.

Flerfamiljshusen finns framförallt runt centrum och busstationen. Resten av Alunda består av flera olika villaområden och områden med gruppbyggda parhus. För närvarande växer Alunda främst genom planering som öppnar för både ny villabebyggelse och flerbostadshus.

PROFIL

Alunda har en profil som utpräglad boendeort, med goda kommunikationer i flera väderstreck: inåt kommunen och utåt mot Uppsala och Arlanda. Här finns en del mindre verksamheter, men ingen tung industri.

Det finns ett bra basutbud av offentlig och kommersiell service. Bland annat finns en livsmed-

På bostadsmarknaden i kommunen är Alunda en av orterna med högst efterfrågan. Flera nya utvecklingsområden för bostäder föreslås här i översiktsplanen.

elsbutik, apotek, folktandvård i ortens centrala delar och en vårdcentral planeras på Centrumvägen. Av kommunal service ligger skola (F-9), bibliotek samt sport- och idrottsanläggningar samlad i de centrala delarna av Alunda. Förskolor, äldreboende och återvinningsanläggning finns på lite olika platser, där allting ligger relativt centralt i orten.

Näringslivet är starkt med en stark företagarförening, och samarbeten mellan idrottsföreningar är välfungerande i orten.

SÄRSKILDA VÄRDEN

Det omgivande odlingslandskapet är småskaligt och vackert, här finns många fina vyer. Alunda fungera-

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

de tidigt som ett handelscentrum genom läget vid Olandsån. Det finns gott om fornminnen i närområdet. Kyrkan är från medeltiden och har varit nav i det handelscentrum som senare utvecklades till ett sockencentrum. Klockaregården från 1790-talet som ligger mitt emot kyrkan har bland annat använts som sockenstuga. Jordbruket har stor betydelse i orten och dominerar landskapet och kulturmiljön runt Alunda.

LANDMÄRKEN OCH MÖTESPLATSER

Alunda kyrka med omgivande miljö är ett viktigt landmärke och skapar en fin entré mot väster. Det är en miljö värd att bevara och lyfta fram. Det finns också möjlighet att förstärka Alundas identitet som ung ort med nya landmärken.

Centrum, skolan, sporthallen, Landbadet och fotbollsplanerna är Alundas träffpunkter. De här mötesplatserna kan bättre kopplas samman. Det finns också behov av att ytterligare utveckla centrum.

UTVECKLINGSMÖJLIGHETER

Med sina goda kommunikationer finns det stora möjligheter för Alunda att utvecklas, framförallt genom att befintliga bostadsområden förtätas och

knyts samman. Det kan ge en tydligare tätortsidentitet och är ett bra sätt att ta vara på de investeringar som redan gjorts i infrastruktur. Om gång- och cykelnätet stärks finns goda möjligheter att enkelt ta sig runt i Alunda till fots eller cykel.

Tillkommande bebyggelse ska inte avskärma eller dölja viktiga landmärken. Sammanhängande gröna stråk i och omkring samhället ska bevaras, liksom de kulturhistoriskt intressanta miljöerna. Särskilda restriktioner gäller för tillkommande bebyggelse inom skyddsområde för reningsverket. Alunda har stor potential att bli en attraktiv boendeort om utbudet av aktiviteter för barn och ungdomar samt boende generellt finns tillgängligt.

Ett tätare samband mellan centrumområdena på ömse sidor om väg 288 skulle kunna bidra till att utveckla centrum. Det finns plats för fler verksamhetslokaler och även för en busstation på den norra sidan av väg 288. En stationsbyggnad skulle kunna förädla och ge Alundas centrumområde ett "ansikte".

UTMANINGAR

De utpekade bostadsområdena i Alunda är beroende av en utbyggnad av det lokala reningsverket intill Foghammarsån. Utan en ökad kapacitet i renings-

verket är de utpekade bostadsområdena i Alunda inte möjliga att bygga ut eftersom kapaciteten i dagsläget är begränsad. Olandsån har idag dålig ekologisk status som kan komma att sätta höga krav på en utbyggnad av reningsverket.

Alundas centrum består främst av stråket längs Centrumvägen. Det finns idag ett begränsat utbud av service och attraktioner längs stråket och detta behöver utvecklas i takt med att Alunda växer för att orten ska få en stark helhet av olika funktioner. För att företagandet ska kunna växa och expandera behöver även industritomter finnas tillgängliga i varierande storlekar och i bra lägen. Om Alunda på sikt växer öster om väg 288 så finns utmaningar med att skapa förutsättningar och tillgänglighet för kollektivtrafiken på den östra sidan om väg 288.

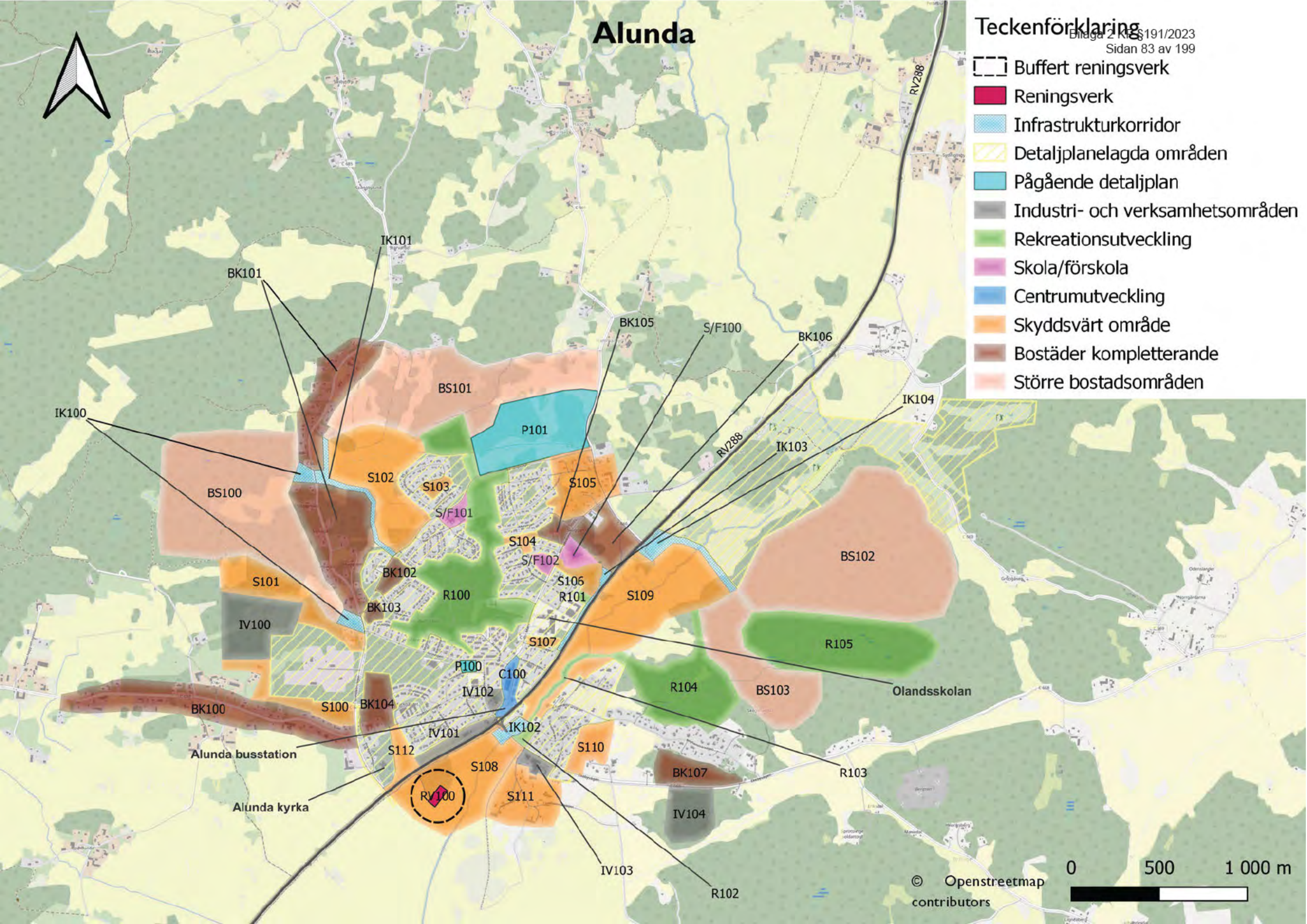
Alunda

Teckenförklaring

Enligt 2 KRS 191/2023

Sidan 83 av 199

- Buffert reningsverk
- Reningsverk
- Infrastrukturkorridor
- Detaljplanelagda områden
- Pågående detaljplan
- Industri- och verksamhetsområden
- Rekreationsutveckling
- Skola/förskola
- Centrumutveckling
- Skyddsvärt område
- Bostäder kompletterande
- Större bostadsområden

IK100

BK101

IK101

BK105

S/F100

BK106

RV288

IK104

BS100

S102

S103

S104

S105

BK102

R100

S106

R101

S109

BS102

IV100

S101

BK103

R100

S104

S/F102

S106

R101

S109

BS102

R105

BK100

S100

BK104

P100

IV102

C100

IK102

S110

BS103

R104

Olandsskolan

Alunda busstation

Alunda kyrka

RV100

S108

S111

IV101

IV103

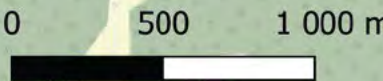
IV104

R103

BK107

IV104

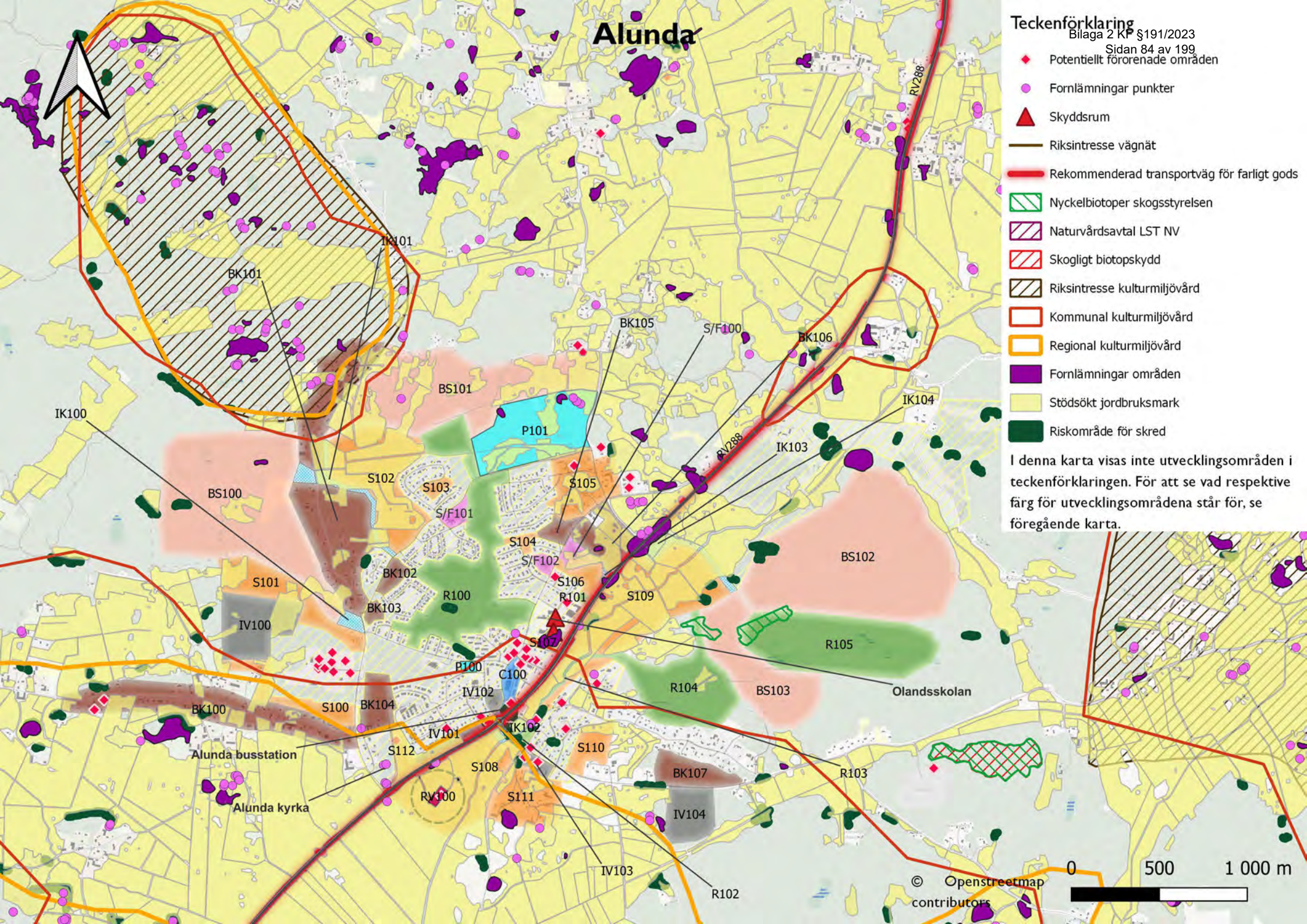
© Openstreetmap contributors

Alunda

- ### Teckenförklaring
- Bilaga 2 KP §191/2023
Sidan 84 av 199
- ◆ Potentiellt förenade områden
  - Fornlämningar punkter
  - ▲ Skyddsrum
  - Riksintresse vägnät
  - Rekommenderad transportväg för farligt gods
  - ▨ Nyckelbiotoper skogsstyrelsen
  - ▨ Naturvårdsavtal LST NV
  - ▨ Skogligt biotopskydd
  - ▨ Riksintresse kulturmiljövård
  - ▨ Kommunal kulturmiljövård
  - ▨ Regional kulturmiljövård
  - Fornlämningar områden
  - Stödsökt jordbruksmark
  - Riskområde för skred
- I denna karta visas inte utvecklingsområden i teckenförklaringen. För att se vad respektive färg för utvecklingsområdena står för, se föregående karta.

Bostäder, större områden

Bostadsområden som klassas som större områden är områden som lämpar sig för helt nya bostadsområden och viss grad av service.

BS 100 - TALLBACKEN

Tallbacken är ett större bostadsområde norr om det befintliga industriområdet. Området består till stora delar av skogsmark och angränsar till utspridda villor längs med Skyndelnvägen. I detta område ska blandad bebyggelse prioriteras i form av friliggande villor, parhus, radhus och kedjehus. Bebyggelsen ska naturanpassas för att behålla omkringliggande naturvärden och nya bostadsområden ska innehålla gröna miljöer för lek och rekreation. Naturvärdesinventering och dagvattenutredning ska göras vid detaljplaneläggning. Gång- och cykelvägar ska planeras i samband med exploatering och knyta samman med befintlig infrastruktur. Behov av framtida förskola/skola bör undersökas i framtida planering av området. Söder om området finns en buffertzona utpekad, S 101, mot närliggande industriområde. Trots detta kan ytterligare buffert behöva sparas inom det utpekade området för att undvika miljöstörningar så som buller, lukt eller andra olä-

genheter.

Södra delarna av området har blivit inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på låga till medelhöga värden. Ett mindre område i de norra delarna består av fornlämningar och risk för skred i de västra delarna, därför bör buffertzoner för fornlämningar och skredrisksområden tas i beaktning vid detaljplaneläggning. Geologiska förutsättningar redovisas i karta i bilaga 3. Delar av området består av lågpunkter, speciellt i de norra delarna.

BS 101 - BJÖRNHÅLSSKOGEN 3

Björnhålsskogen 3 är också ett större bostadsområde som förlänger Björnhålsskogen 1 och 2 i norra delarna av Alunda. Området består främst av skogsmark och ett brutet jordbrukslandskap. I detta område ska blandad bebyggelse prioriteras i form av friliggande villor, parhus, radhus, kedjehus eller flerbostadshus. Bebyggelsen ska naturanpassas för att behålla omkringliggande naturvärden och nya bostadsområden ska innehålla gröna miljöer för lek och rekreation. En förlängning av R 100 föreslås för att knyta samman detta område med Alundas största rekreativområde som utgörs av elljusspåret och omgivande skogsområde i de centrala delarna. Gång- och cykelvägar ska planeras i samband med

exploatering och knyta samman med befintlig infrastruktur. Behov av framtida förskola/skola bör undersökas i framtida planering av området.

Fornlämningar har identifierats inom det utpekade området och måste tas i beaktning vid detaljplanering. Buffertzoner för fornlämningar ska tas i beaktning i en framtida utbyggnad av området. Västra och sydöstra delarna består av lågpunkter och därför ska en dagvattenutredning göras i samband med detaljplanering av området.

Potentiella föroreningar finns utpekade i direkt anslutning till områdets nordöstra delar. Detta är kopplat till den nedlagda verksamheten för Alunda järngjuteri och ett provtagningsprogram har upprättats. Föroreningssituationen ska undersökas och eventuellt åtgärdas innan exploatering. Se vidare vägledning på sid 54-55.

BS 102 - LÖVHAGEN

Lövhamnen är det största området i Alunda som föreslås för bebyggelse. Majoriteten av området består av skogsmark och angränsar till golfbanan i norr. I detta område ska blandad bebyggelse prioriteras i form av friliggande villor, parhus, radhus, kedjehus eller flerbostadshus. Bebyggelsen ska naturanpassas

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

för att behålla omkringliggande naturvärden och nya bostadsområden ska innehålla gröna miljöer för lek och rekreation. Naturvärdesinventering och dagvattenutredning ska göras vid detaljplaneläggning. Gång- och cykelvägar ska planeras i samband med exploatering och knyta samman med befintlig infrastruktur. Ny genomfart till området behöver anordnas på ett hållbart sätt för en fungerande genomfartstrafik. Ny anslutning från väg 288 anses nödvändig (IK 104). Området ska kopplas ihop med BS 103 på ett naturligt sätt i den västra delen närmast infrastrukturstråket IK 104. I och med att detta område möjliggör ett stort antal bostäder är det möjligt att viss samhällsservice behöver etableras i området så som bland annat skola/förskola, livsmedelsbutik med mera.

I östra delen finns ett låglänt område där vatten ansamlas vilket kan utnyttjas för att anordna en eventuell dagvattendamm. Ett nyckelbiotopsområde finns i angränsande rekreativområde R 105 och ska beaktas. I nordöstra delen, angränsande mot golfbanan ligger ett fornlämningsområde som också ska tas i beaktning. I några mindre delar av området finns det risker för skred. Geologiska förutsättningar redovisas i karta i bilaga 3. Buffertzoner för fornlämningar och skredområden bör utredas i detaljplaneläggning.

BS 103 - SKOGSHYDDAN

Skogshyddan föreslås bli ett angränsande område till BS 102 - Lövhagen och nära befintlig bebyggelse i Foghammar. Majoriteten av området består av skogsmark. Viss anpassning eller tillräcklig buffert mot Foghammars befintliga bebyggelse ska göras för att inte påverka bebyggelsestrukturen längs Foghammarvägen och Ekebyvägen negativt. I Foghammar finns en välbevarad egnahemsbebyggelse från 1900-talets första hälft. Detaljerad information om området finns i kommunens kulturmiljöprogram *Jord och Järn* från 1999. I området ska blandad bebyggelse prioriteras i form av friliggande villor, parhus, radhus, kedjehus eller flerbostadshus. Bebyggelsen ska naturanpassas för att behålla omkringliggande naturvärden. Inom området finns ett nyckelbiotopsområde som ska beaktas vid vidare planering.

Gång- och cykelvägar ska planeras i samband med exploatering och knyta samman med befintlig infrastruktur, framförallt mot Alunda busstation. Motortrafik i detta område leds i första hand in och ut via IK 104.

Bostäder kompletterande

Områden som klassas som helt nya större bostadsområden utan större hänsyn till omkringliggande bebyggelse och med behov av viss grad av ny service.

BK 100 - KLEV

Längs med väg 684 ligger Klev som består av fristående hus och lantbruksfastigheter från mitten av 1800-talet till 2000-tal. Området är utmarkerat i kommunens kulturmiljöprogram *Jord och järn* från 1999, då bland annat stora fornlämningsfynd har gjorts på platsen. Området är utpekade som ett utvecklingsområde eftersom det finns potential att komplettera med friliggande hus längs med väg 684. Stor hänsyn ska tas till den befintliga bebyggelsestrukturen och landskapet. Några mindre områden med risk för skred och låglänta delar finns inom det markerade området och ska tas i beaktning. Geologiska förutsättningar redovisas i karta i bilaga 3.

Inom området har det identifierats potentiella föroreningar i de mest västra delarna längs med Frestavägen, kopplat till en bildemontering samt en tidigare snickeriverkstad. Snickeriverksamheten har fått en preliminär riskklass 3 enligt bransch-

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

klassning där verksamheten bland annat bestått av ytbehandling av trä med lack, färg eller lim (ytbehandling av plast), men utan halogenerade ämnen. Bildemonteringen har också fått en preliminär riskklass 3. Vid markarbeten eller andra lovärenden på fastigheten eller i nära anslutning ska förorenings-situationen undersökas och eventuellt åtgärdas. Se vidare vägledning på sid 54-55.

BK 101 - SKYNDELNVÄGEN

Skyndelnvägen (väg 685) består av fristående hus och några enstaka gårdar. I detta område finns det möjlighet att komplettera med friliggande hus, och hänsyn ska tas till befintlig bebyggelsestruktur. Två större områden längs med Skyndelnvägen är låglänta och bör inte bebyggas. I de norra delarna av det utpekade området ska särskild hänsyn tas till riksintresset för kulturmiljövård.

Området återfinns även i kommunens kulturmiljöprogram *Jord och järn* från 1999 på sid 222. Ovanligt välbevarade fornlämningsområden har hittats och stor försiktighet måste tas vid planering av bebyggelse.

BK 102 - KORSÄNGSLÄNGAN

Vid Marma längs med Korsängsvägen finns idag ett område som består av barr- och lövträd. Området föreslås fungera som en naturlig förlängning av antingen bostadsområdet vid omkringliggande Rundvägen eller Hugo Fredrikssons väg och dess bebyggelsestruktur. Bullerdämpande åtgärder kan behövas utmed Korsängsvägen, exempelvis genom att en naturlig barriär av träd lämnas kvar.

BK 103 - FURUBERG

Furuberg är ett mindre utvecklingsområde som angränsar till BK 101 och 102 och som består av barr- och lövträd. I detta område föreslås en komplettering av bebyggelsen vid Rundvägen eller Movägen. Området angränsar till både Skyndelnvägen och Korsängsvägen och en bullerutredning föreslås för att anpassa bebyggelsen i området.

BK 104 - TORPÄNGEN

I detta område finns det planlagda bostäder som ännu inte är utbyggda vilket har potential att knyta samman med Prästgårdsgärdet. Ett behov av framtida serviceboende för äldre bör undersökas i framtida planering av området. Området finns med

i *Jord och järn* eftersom det angränsar till Alunda kyrkomiljö som hänsyn ska tas till. Eftersom området ligger intill Skyndelnvägen ska hänsyn till buller tas i framtida planering. Norra delarna har tidigare utretts i detaljplan för Prästgårdshöjden där området utslöts på grund av underlag som visade på låglänta områden. I de nuvarande lågpunktskarteringarna bedöms området inte vara ett riskområde för översvämning och bör därför utredas på nytt.

BK 105 - MARMAVÄGEN 2

Marmavägen 2 är ett område som delvis är planlagt för bostäder men ännu inte är utbyggt. Området bör bestå av blandad bebyggelse. Ett framtida behov av serviceboende för äldre bör undersökas i fortsatt planering av området. Det finns partier inom Marmavägen 2 med lågpunkter och därför föreslås att en dagvattenutredning utförs vid fortsatt planering.

BK 106 - SKUGGAN

Området består i dagsläget av både jordbruksmark och skogsmark. Det utpekade området föreslås bestå av blandad bebyggelse för att skapa en naturlig förlängning av Alunda längs med Marmavägen. Ett seniorboende eller trygghetsboende föreslås också

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

kunna byggas i någon del av utvecklingsområdet. Fornlämningar finns inom området som särskild hänsyn ska tas till. Närmast väg 288 finns ett låglänt parti som kan utredas för en potentiell dagvattendamm. Delar av det utpekade området finns med i Länsstyrelsens Naturvårdsprogram från 1987. På grund av programmets ålder bör en ny naturvärdesinventering göras. Förslaget angränsar till framtida skola/förskola S/F 100 och hänsyn ska tas till skolans behov av mark i första hand. Detta innebär att det utpekade bostadsområdet kan krympa. På grund av områdets placering längs med väg 288 ska även en bullerutredning utföras vid planering av området och lämpliga bullerdämpande åtgärder ska utföras. Då väg 288 också är transportled för farligt gods så ska en bebyggelsefri zon på minst 30 meter införas. Även inom 150 meter bör hänsyn tas till leden, och ytterligare beskrivning och vägledning om detta går att hitta under Miljö och hälsorisker i del II.

BK 107 - FOGHAMMAR

I dagsläget består det utpekade området längs med Ekebyvägen av skog. Här föreslås en bebyggelseutveckling med särskild hänsyn till Foghammars historia som återfinns i *Jord och Järn* på sid 288 för att anpassas till befintligt bebyggelse. Området

har även potential att knyta an till BS 104. Mindre låglänta partier finns i det utpekade området som hänsyn ska tas till.

Industri och verksamheter

Områden i denna kategori lämpar sig för industrier, verksamheter och handelsområden.

IV 100 - KLEV INDUSTRIOMRÅDE

Klev industriområde föreslås som en utbyggnad av befintligt industriområde i Klev. Utveckling av mindre störande verksamheter, så som till exempel lagerlokaler, småindustri eller uppställningsplatser föreslås i detta område. Vid detaljplanläggning ska industriområdet ta hänsyn till befintliga bostadsområden samt framtida utpekade bostadsområden. Tillräckliga barriärer mellan industri och bostäder är en viktig faktor vid utveckling och naturliga skyddsbarriärer mellan industriområde och bostadsområden ska bevaras (S 100 och S 101).

IV 101 - KYRKVÄGENS VERKSAMHETSOMRÅDE

Ett område för handel eller kontorslokaler. Ingen störande verksamhet som kan påverka närliggande bo-

stadsbebyggelse tillåts utöver Alunda brandstation som ligger i mitten av området. Delarna närmast kyrkan är låglänt och ska tas i beaktning. Längs med väg 288 finns även risk för skred och höga bullernivåer som särskild hänsyn ska tas till vid planering av området. Geologiska förutsättningar redovisas i karta i bilaga 3. I närheten av området ligger Alunda kyrka som beaktning ska tas till i framtida planering för att inte skymma sikten mot kyrkan.

En potentiellt förorenad fastighet med drivmedelsstation finns identifierad längst i öst vilken saknar riskklass i dagsläget. Vid detaljplanläggning, markarbeten eller andra lovärenden ska förorenings-situationen utredas och eventuellt åtgärdas. Se vidare vägledning på sid 54-55.

Då väg 288 också är transportled för farligt gods så ska en bebyggelsefri zon på minst 25 meter införas. Även inom 150 meter bör riskutredning utföras. Ytterligare beskrivning och vägledning om detta går att hitta under Miljö och hälsorisker i del II.

IV 102 - HANDELSGATA PARKVÄGEN

Parkvägen ligger med sitt centrala läge och närhet till olika boendeformer väl till för att bli ett stråk med en blandning av bostäder och handelsverk-

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

samhet. Ingen störande verksamhet ska tillåtas här, utan fokus är på detaljhandel och kontor som har potential att kopplas ihop med Centrumvägens handelsstråk.

IV 103 - GUSTIS VERKSAMHETSOMRÅDE

Området Gustis har med tiden utvecklats till ett mindre verksamhetsområde med mindre industriverksamhet samt restaurang, med detaljplan från 2008 som medger verksamheter med 7 meters byggnadshöjd. Kommunen ser ett behov av att göra detaljplanen mer flexibel för att kunna skapa verksamhetskluster med en högre byggnadshöjd. Endast mindre störande verksamheter i de kategorier som finns där idag ska tillåtas. Det finns potentiella föroreningar i området från bilvårdsindustri, drivmedelshantering, bilverkstad samt åkerier där halogenerade lösningsmedel identifierats. Dessa har i dagsläget riskklass 2. Vid detaljplaneläggning, markarbeten eller andra lovärenden ska föroreningssituationen utredas och eventuellt åtgärdas. Se vidare vägledning på sid 54-55.

IV 104 - FOGHAMMAR SMÅINDUSTRI

Detta industriområde föreslås för att säkerställa behovet för utveckling av mindre störande verksamheter i Alunda när IV 100 - Klev industriområde har nått sin fulla kapacitet. Viktigt i detta område är att inte ta jordbruksmark i anspråk eller att tillåta verksamheter som stör djurhållningen i anslutning till området. Tillräcklig buffert mot närliggande bostäder måste utredas vid detaljplaneläggning för att undvika oskäliga bullerstörningar.

Korridorer för infrastruktur

Hela eller delar av korridorerna kan i framtiden komma att ianspråkta av infrastrukturobjekt.

IK 100 - ANSLUTNINGAR TILL BS 100 - TALLBACKEN

Två anslutningar ämnade att vara huvudsakliga anslutningar till det större bostadsområdet BS 100 - Tallbacken från Skyndelvägen. Båda anslutningarna ligger på lågpunktsområden och därför ska en hållbar lösning för avledningen av dagvatten anordnas i samband med byggnation.

IK 101 - KLEV

Korridor för infrastruktur föreslås för att knyta samman BS 101 med väg 684 och Korsängsvägen. Korridoren kan inrymma väg och gång/cykelväg. Området kring IK 101 är låglänt och särskild hänsyn ska tas till placering av korridoren.

IK 102 - ALUNDA PENDLARPARKERING

Området är reserverat för framtida utbyggnad av befintlig pendlarparkering. Vid en framtida bebyggelseutveckling av Alunda bedöms den befintliga pendlarparkeringen inte räcka till. Längs med Ekebyvägen finns risk för skred som hänsyn ska tas till vid planering av området. Geologiska förutsättningar redovisas i karta i bilaga 3.

IK 103 - GC-VÄG OLANDSSKOLAN

Gång- och cykelväg (GC-väg) som föreslås mellan Olandsskolan och det planerade området S/F 100 för framtida skola/förskola. En säker sträcka utifrån barns behov behöver utformas för denna korridor. Väg 288 ligger längs med denna korridor och nödvändiga säkerhetsåtgärder måste göras i form av fysiska barriärer. I mindre områden där risk för skred och fornlämningar är identifierade ska hänsyn tas

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

vid planering av GC-väg. Geologiska förutsättningar redovisas i karta i bilaga 3.

IK 104 - SKOGSHYDDAN

Till områdena BS 102 och BS 103 föreslås en korridor för infrastruktur med väg samt gång- och cykelväg. BS 102 och BS 103 är två av de större områdena som är utpekade för bebyggelseutveckling och därför bedöms det nödvändigt med ny infrastruktur som kopplar samman med väg 288. Vid väg 288 föreslås även en pendlarparkering med tillhörande buss-hållplats för att främja kollektivtrafiken. Ett fornlämningsområde vid väg 288 måste tas i beaktning när korridoren planeras. En stor del av korridoren innehåller lerjordar som behöver beaktas. Detaljerade geotekniska förutsättningar redovisas i bilaga 3.

Rekreativ utveckling

I denna kategori ingår grönområden, parker och områden för friluftaktiviteter som kommunen vill utveckla i framtiden.

R 100 - ALUNDA REKREATIONSOMRÅDE

Mitt i centrala Alunda finns ett stort rekreativt område som är lättillgängligt från de flesta delar av orten. Inom området finns idag: elljusspår, fotbollsplaner och allmänt poolområde.

Inom området tillåts utveckling av befintliga rekreativfunktioner samt etablering av nya aktiviteter eller funktioner som överensstämmer med den befintliga användningen av området. Förutsättningen för åtgärder innebär alltså att befintliga rekreativfunktioner inte påverkas negativt. Exempel på åtgärder som passar i området är utveckling av elljusspår, det allmänna poolområdet, anläggandet av tennisbanor, pumptrack, mountainbikeleder eller liknande. Delar av området kan upplåtas för anläggning av ny sporthall eller dylikt som gynnar rörelse för allmänheten.

Inom området finns en plats som har förutsättningar för skredrisk, och som således bör undvikas vid eventuella åtgärder. Platsen ligger direkt söder om vattentornet. Geologiska förutsättningar redovisas i karta i bilaga 3.

Delar av området har blivit inventerad med hänsyn till natur- och friluftsvärden. Inventeringen visar på medelhöga och låga naturvärden. Hela området har höga friluftsvärden kopplat till de aktiviteter som

bedrivs i området idag. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer.

R 101 - OLANDSSKOLANS GRÖNOMRÅDE

I närheten av Olandsskolan ligger ett mindre outnyttjat område som föreslås användas som grönområde för skolan. Området ska utvecklas med syfte till att rekreation med utomhusaktiviteter ska uppmuntras, förslagsvis fotbollsplan, hinderbana eller annat som uppmuntrar till fysisk aktivitet utomhus.

R 102 - ÅPARKEN

Nedanför befintlig pendlarparkering på andra sidan Kilbyån finns en outnyttjad yta som föreslås användas till rekreation i form av exempelvis parkområde. Området bör kopplas samman med R 103 för att kunna ta sig till större rekreativområden i områdena R 104 och R 105. Inom områdets ytterkanter finns risk för skred som hänsyn ska tas till vid eventuella åtgärder. Geologiska förutsättningar redovisas i karta i bilaga 3.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

R 103 - KILBYÅSTRÅKET

Område som idag används som jordbruksmark. Vid en utveckling av orten på Foghammarssidan kan en mindre gångstig anläggas längs med Kilbyån för att knyta samman R 102 med de större rekreationsområdena R 104 och R 105.

R 104 - SOLVALLEN

Området består i dagsläget av mestadels skogsmark men med mindre partier jordbruksmark i närheten av bebyggelsen i Foghammar. I det utpekade området finns idag även en travbana. En tydligare koppling till rekreation föreslås i form av exempelvis utmärkta stigar och grillplatser. För att få en tydligare koppling till de centrala delarna av Alunda bör området kopplas samman med R 102 och R 103. Detta område ska även knyta samman till R 105.

R 105 - SKOGSHYDDANS NATUROMRÅDE

Under utvecklingen av de två större bostadsområdena BS102 och BS103 föreslås att ett större område för rekreation behålls. Området består idag av skogsmark med några låglänta områden. Förslag till rekreationsutveckling i detta område är utmärkta stigar, grillplatser, elljusspår, utegym etcetera. En

tydlig passage bör göras till R104 för att få de två rekreationsområdena att hänga samman.

Två utpekade nyckelbiotopsområden finns identifierade inom det utpekade området som särskild hänsyn ska tas till. Området är låglänt i vissa partier och spänger kan därför behöva anläggas för att öka tillgängligheten.

Skyddsvärda områden

Platser som kommunen ser ett behov av att i framtiden skydda mot exploatering, eller platser där befintligt skydd behöver stärkas.

S 100 & S 101 - BARRIÄR INDUSTRIOMRÅDE

En naturlig barriär ska lämnas mellan industriområde och bebyggelse för att minska buller. Exakt hur stor barriär som ska lämnas mot framtida bebyggelse bör undersökas i en bullerutredning.

S 102 - MARMA LÅGPUNKT

Detta utpekade området är mycket låglänt och lämpar sig inte för bebyggelse. Dock ska detta inte låsa området för övriga ändamål som bland annat brukande av jorden. Förslagsvis kan området på sikt

omvandlas till en större dagvattendam som även tar hand om omkringliggande områdens dagvatten. Detta kräver detaljerade utredningar för att utreda möjligheter för en sådan lösning.

S 103 - BJÖRNHÅLSSKOGEN

Naturnära område vid bostadsområdet Björnhåls-skogen som ska skyddas från framtida exploatering. Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden där den bostadsnära skogen anses ha medelhöga natur- och friluftsvärden. Området ska inte omvandlas till park eller på annat sätt ianspråkta naturen, utan ska förbli orörd naturskog.

S 104 - MARMA LEKPLATS

Marma lekplats består idag av en lekplats, gångstigar och kopplas även ihop med Alunda rekreationsområde (R 100). Syftet med att peka ut området är att skydda mot framtida bostadsexploatering. En utbyggnad av lekplats eller tydligare koppling till område R 100 strider ej mot områdesskyddet.

S 105 - HAGARNA

Hagarna består av vackra hagmarker och gårdar som anses vara typisk miljö för Alunda och föreslås

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

därför bevaras. Endast tillbyggnader som gynnar de verksamheter och de värden som finns i området ska tillåtas. Delar av området har blivit inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på låga och medelhöga bevarandevärden.

Det finns potentiella föroreningar identifierade inom området från bilvårdsanläggning. Vid åtgärder på dessa markområden ska föroreningssituationen undersökas och åtgärder kan bli aktuella. Se vidare vägledning på sid 54-55.

S 106 - SKOLSKOG

Detta område består idag av ett mindre skogsparti som används av barnen på Olandsskolan vilket även ligger intill det framtida området för skola/förskola S/F 100. På grund av detta anses skogen vara av stor betydelse i framtiden och bör skyddas från bostadbebyggelse. Ett mindre ianspråktagande av mark kan behöva göras för framtida skola/förskola. Inom området finns också grillplats, vindskydd och en viktig pulkabacke som ofta benämns som Stupet. Skogen ska lämnas orörd för att främja lek och fysisk aktivitet utomhus för både barn i skola/förskola men kan även användas av kringliggande bebyggelse.

S 107 - SKOLNÄRA NATUR - OLANDSSKOLAN

Området ligger runtomkring Olandsskolan och idrottshallen. Syftet med att området pekats ut som skyddsvärd är att förhindra exploatering.

Naturen är idag relativt orörd och består till viss del av naturskog, så föreslås området vara även i framtiden. Skogspartierna kan nyttjas av såväl skolbarnen i Olandsskolan som av barnen i närliggande förskola, vilket bidrar till vikten av att bevara naturskogs-kvaliteterna. Det är alltså inte förenligt med syftet för detta område att göra om naturen till parkmark eller att på annat sätt ianspråkta naturen.

Delar av området har blivit inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden. Inventeringen visar på medelhöga naturvärden samt medelhöga friluftsvärden, detta dock innan det blev känt att området används av skolan. Se *grönstrukturplan (2018)* för detaljer.

Området innehåller även fornlämningar i form av gravar. Ett gravfält med ungefär 60 fornlämningar finns inom området. Fornlämningarna bör gynnas av att området är utpekats som skyddsvärd.

S 108 - FOGHAMMARSÅN

Området kring Foghammarsån består idag av omkringliggande jordbruksmark och bidrar till ett öppet landskap som bör skyddas mot framtida bostadbebyggelse. Alunda reningsverk ligger inom detta område som likt jordbruket påverkar Foghammarsån negativt. Vattennivån i ån skiljer sig mellan årstiderna. På våren händer det att ån översvämmar den intilliggande jordbruksmarken.

På grund av översvämningsrisken och vattenkvaliteten i ån är utveckling av åtgärder som kan förbättra vattenkvaliteten den enda utveckling som tillåts i området. Dammar som kan jämna ut flödena och våtmarker som kan fördröja vattnet från reningsverket vore som exempel ett positivt tillskott i området. Att området är markerat som ett skyddsvärd område utesluter inte rekreativ utveckling, dock måste stor hänsyn tas i framtida planering. Foghammarsån löper vidare söderut och ansluter till Olandsån som vänder upp norrut vidare mot Gimo och kustområdet.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

S 109 - KILBYÅN

I området kring Kilbyån, uppströms Foghammarsån (område S 109) bör ingen ny bebyggelse tillkomma. Området ses som skyddsvärt då ån ofta svämmar över efter snösmältningen och kan fungera som buffertzonen för de framtida större bostadsområdena BS 102 och BS 103. Samma restriktioner gäller som för område S 109. Området kan utvecklas för hantering av dagvatten och rekreation, vilket även ger en koppling till stråk R 103.

S 110 - SKOGSDUNGEN

Ett område som ska bevaras då det fungerar som en skyddande barriär mot elledning och åkeri/bussuppställning som finns i närheten. Några stigar löper igenom det skyddade området och dessa ska bevaras i rekreationssyfte.

S 111 - FOGHAMMAR BYMILJÖ

Foghammar bymiljö består av en äldre bystruktur, gammal järnvägsvall och vacker natur. Området är markerat som skyddat område för att behålla bebyggelsestrukturen och miljön, och ingen förtätning föreslås därför. Ett större område för fornlämningar är identifierat som bidrar till varför förslaget är utpekade som skyddsvärt.

S 112 - ALUNDA KYRKA

Området närmast Alunda kyrka pekas ut som skyddsvärt för att behålla fri sikt mot kyrkan och därför tillåts ingen exploatering som riskerar skymma sikten mot kyrkan här.

Det finns potentiella föroreningar inom området från tidigare bilvårdsanläggning. Detta står inte i konflikt med intentionen för förslaget då det inte uppmuntrar till längre vistelse på platsen, men vid eventuella åtgärder inom området bör detta ändå beaktas.

Andra områden

Exempelvis tekniska anläggningar, pågående planer, skola/förskola etcetera.

P 100 - TORPVÄGEN

Pågående detaljplan för Torpvägen där ett lägenhetshus planeras, ännu inte bestämt hur stort. I planarbetet diskuteras även möjligheten att upprätta någon form av service i bottenplan med tanke på det centrala läget för platsen.

P 101 - BJÖRNHÅLSSKOGEN 2

Pågående detaljplan för Björnhålsskogen 2 där cirka 70-90 bostäder i varierad bostadsform planeras. Bebyggelsen ska naturanpassas så att värdefull natur bevaras.

S/F 100 - SKUGGANS SKOLA/FÖRSKOLA

Ett framtida område som är reserverat för skola/förskola. Marken består i dagsläget av jordbruksmark och viss skogsmark. Hänsyn ska tas till omkringliggande skog som kan användas som skolskogar. Idag finns en brist på platser i skola/förskola och därför kan detta område behöva utvidgas beroende på vilket behov som finns.

S/F 101 - FÖRSKOLAN MYRAN

I det utpekade området ligger den nedstängda förskolan Myran. Här föreslås utreda möjligheten till eventuell ombyggnad eller nybyggnad av skola/förskola på platsen som tar höjd för den befolkningsutveckling som förväntas ske i Alunda.

S/F 102 - SKOLA/FÖRSKOLAN MARMAN

Kommunal mark som idag består av skog. Här föreslås att utreda möjligheten till eventuell nybyggnad

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

av skola/förskola som tar höjd för den befolkningsutveckling som förväntas ske i Alunda. Hänsyn ska tas gällande placering av skolbyggnad för att minska störande ljud mot omkringliggande bostäder.

RV 100 - ALUNDA RENINGSVERK

Alunda reningsverk med en buffertzona på 300 meter där ingen ny bostadsbebyggelse tillåts. Planer på att bygga ut reningsverket undersöks för att klara av befolkningsutvecklingen i tätorten.

Det är viktigt att reservera ytor för utbyggnad av skola då nya behov uppstår med förväntad befolkningsökning.

C 100 - ALUNDA CENTRUM

Alunda centrum består framförallt av området runt Centrumvägen, och sträcker sig sedan ner mot Alunda busstation. Här finns ett stort utvecklingsbehov för att skapa ett attraktivt centrum i ett växande Alunda. En centrumutredning förordas för att detaljerat utreda behov och åtgärder för centrumstråket.

En konstaterad förorening finns vid den nuvarande bensinstationen inom området där petroleumkolväten finns i grundvattnet. Vid eventuell förändrad markanvändning på platsen behöver vidare utredning och eventuella åtgärder göras. Se vidare vägledning på sid 54-55.

Gimo

Gimo har vuxit fram runt Gimo bruk som etablerades på 1600-talet. Den ursprungliga bruksmiljön ligger norr om järnvägen. Här finns flera av de gamla produktionsanläggningarna fortfarande kvar, liksom många av de bostäder som var avsedda för de anställda på bruket. Huvuddelen av den bevarade bruksbebyggelsen är från 1700-talet.

Det var först under 1900-talets andra halva som den moderna orten Gimo växte fram och fick en stor inflyttning. En bidragande orsak var att industriföretaget Sandvik Coromant etablerade sig här på 1950-talet. Gimo växte som mest på 1960 och 1970-talet. Många av ortens villaområden och även flerbostadshusen kring Gimo centrum kom därav till under denna period. Då byggdes också kommunens första ridhus och en större idrottsanläggning med fotbollsplaner, is-, sim- och sporthallar i Gimo.

Bostadsbyggandet i Gimo tog fart igen under mitten av 1980-talet. Då tillkom några områden med gruppbyggda radhus och flerbostadshus väster om centrum. Det var också på 1980-talet som Östhammars kommun satsade på att bygga ett nytt, eget gymnasium i Gimo. Den kommunala vuxenutbildningen delar numera lokaler med Bruksgymnasiet. I samma områden finns även Wilhelm Haglundgymnasiet som etablerades i Gimo på 2000-talet.

En stor del av kommunens invånare kan nå Gimos alla faciliteter för rekreation, idrott, utbildning och fritidsaktiviteter inom 20 minuter. Översiktsplanen föreslår områden för att ytterligare utveckla faciliteterna.

PROFIL

Gimo har en profil som modern industriort och centrum för utbildning. Bland annat för att många unga tar del av ortens gymnasieutbildningar. Sandvik Coromant är kommunens största industriföretag och största privata arbetsgivare.

Den service som erbjuds i tätorten ligger främst kring Gimo torg, men det finns också några handelsföretag längs väg 288. De offentliga anläggningarna: förskolor, skolor, äldreboende, vårdcentral och idrottsanläggningar är utspridda, men med en viss koncentration till de centrala och västra delarna av Gimo.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

SÄRSKILDA VÄRDEN

Bruksområdet, den medeltida kyrkan och klockstapeln är fina och kulturhistoriskt intressanta miljöer, värda att ta tillvara och lyfta fram. Hela bruksområdet är klassat som ett riksintresse för kulturmiljövården. Detta då miljön betraktas som arkitekturhistoriskt mycket värdefull. Gimo damm ingår i riksintresset och bidrar också på andra sätt till ortens attraktivitet. Vid Gimo damm kan man bada eller gå på strövtåg längs markerade vandringsleder av olika längd.

LANDMÄRKEN OCH MÖTESPLATSER

Kyrkan, klockstapeln, herrgården, Knutmassomuséet och Sandvik är viktiga landmärken som det kan finnas skäl att hålla visuellt tillgängliga då de har betydelse för ortens identitet.

Torget, idrottsområdet, gymnasiet, busstationen, herrgårdsområdet och ridskolan är exempel på viktiga platser för möten. Därför behöver de här platserna kopplas till varandra. Busstationens och torgets funktioner som mötesplatser behöver förstärkas för att skapa mer liv och rörelse.

UTVECKLINGSMÖJLIGHETER

Det finns goda möjligheter för Gimo att utvecklas som modern industriort och centrum för utbildning. Väg 288 och väg 292 ger bra förutsättningar för både in- och utpendling. Redan idag lockar utbildningsutbudet även ungdomar från andra kommuner. Ett bra resecentrum kan utvecklas på sikt tack vare ortens geografiska läge och kan då stärka ortens funktion som knutpunkt och viktig arbetsort.

Tätare och mer stadsmässig bebyggelse längs väg 288, i kombination med en utveckling av fler fritidsverksamheter i närheten av gymnasiet och sportområdet, kan skapa mervärden för Gimo och hela kommunen.

För att trygga den industriella utvecklingen behöver mark reserveras för sådana ändamål. Särskilda restriktioner gäller för tillkommande bebyggelse inom skyddsområde för reningsverk.

Fler stråk som löper i nordsydlig riktning i samhället kan bättre binda samman den gamla och kulturhistoriskt mycket värdefulla bruksmiljön med de modernare delarna av orten. Stråk med denna riktning kan också skapa bättre kopplingar mellan de viktigaste mötesplatserna.

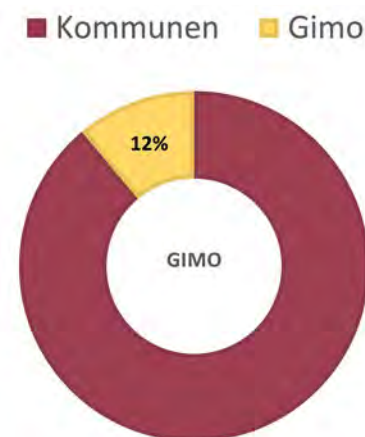
Järnvägen är en barriär som skulle behöva brytas med hjälp av nya övergångar. Detta behövs dels

för att skapa en koppling från Hyttgatan mot Gimo centrum, dels för att binda ihop idrotts- och gymnasieområdet med Vallonskolan och Vretaskolan.

Rekreationsmöjligheter för allmänheten ska hållas intakt runt Gimodammen. Det samlade rekreations- och idrottsområdet vid Gimo idrottscentrum bör lyftas fram som en styrka för boendemiljön i orten.

UTMANINGAR

I Gimo finns goda utvecklingsmöjligheter, men också utmaningar. Attraktionskraften behöver stärkas för att få fler att vilja bo och arbeta på orten. Gimo centrum bör utvecklas både estetiskt och funktions-

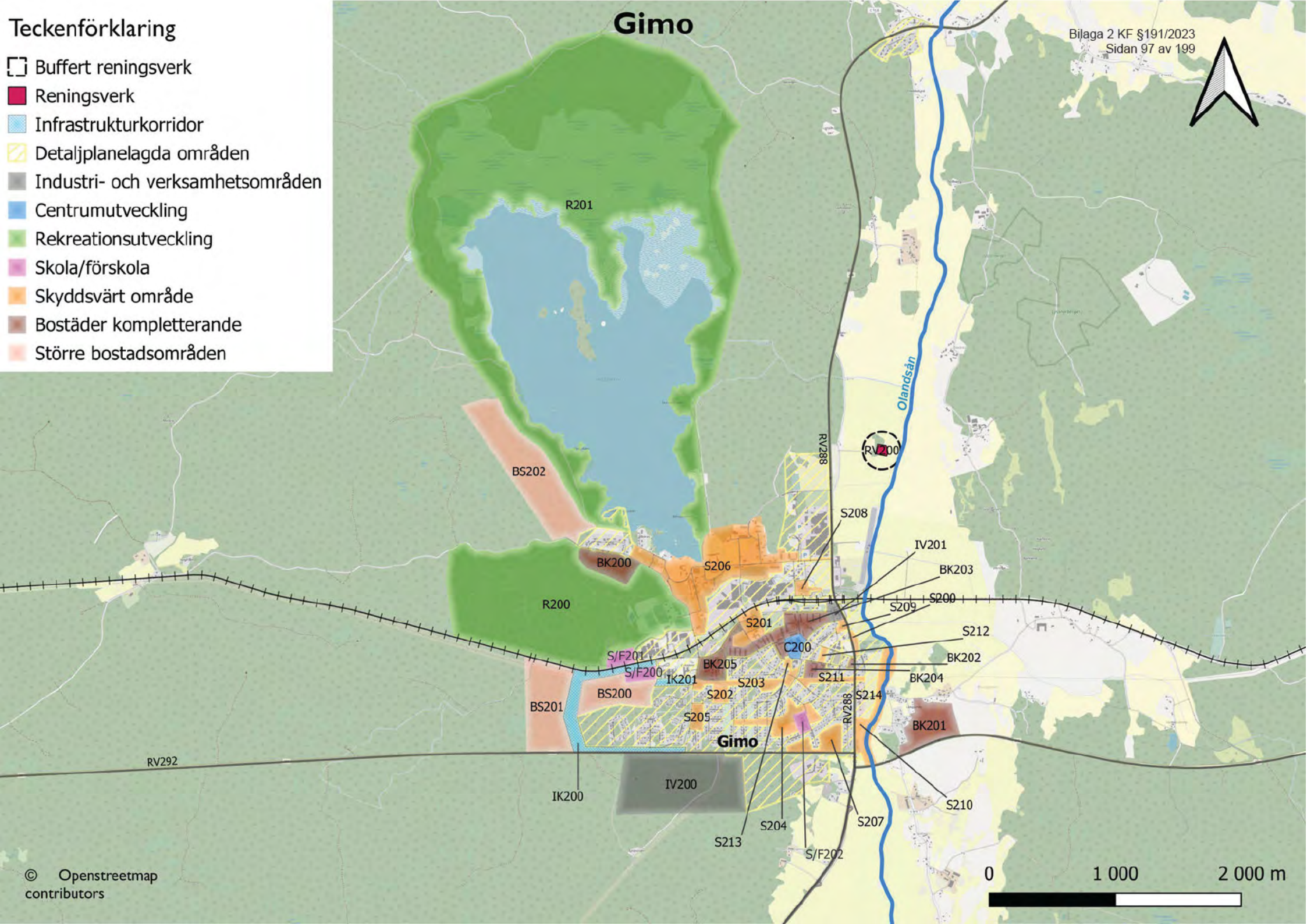

Teckenförklaring

- Buffert reningsverk
- Reningsverk
- Infrastrukturkorridor
- ▨ Detaljplanelagda områden
- Industri- och verksamhetsområden
- Centrumutveckling
- Rekreativ utveckling
- Skola/förskola
- Skyddsvärt område
- Bostäder kompletterande
- Större bostadsområden

Gimo

Bilaga 2 KF §191/2023
Sid 97 av 199

Gimo

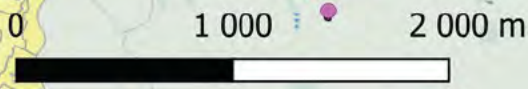
Bilaga 2 KE §191/2023
Sidan 98 av 199

Teckenförklaring

- Potentiellt förorenade områden
- Fornlämningar punkter
- Riksintresse järnväg
- Riksintresse vägnät
- Rekommenderad transportväg för farligt gods
- Landskapsbildsskydd
- Naturvårdsavtal Skogsstyrelsen
- Nyckelbiotoper skogsstyrelsen
- Nyckelbiotoper stora skogsbolag
- Skogligt biotopskydd
- Vattenskyddsområde
- Upphävt strandskydd
- Strandskydd 100 m
- Strandskydd 300 m
- Riksintresse kulturmiljövård
- Regional Kulturmiljövård
- Kommunal kulturmiljövård
- Stödsökt jordbruksmark
- Fornlämningar områden
- Byggnadsminnen
- Riskområde för skred

I denna karta visas inte utvecklingsområden i teckenförklaringen. För att se vad respektive färg för utvecklingsområdena står för, se föregående karta.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

mässigt. Barriärer i form av järnvägen samt de större vägstråken väg 292 och 288 skapar utmaningar i planeringen av nya bostäder och säkra passager för gång och cykel. Dricksvattentillgången är begränsad i Gimo och skulle utbyggnadstakten öka så krävs nya lösningar för att klara påkopplingar till det kommunala VA-nätet.

Bostäder, större områden

Områden som klassas som helt nya större bostadsområden utan större hänsyn till omkringliggande bebyggelse och med behov av viss grad av ny service.

BS 200 - GIMO VÄSTRA

Gimo västra är en fortsättning av detaljplanen Gimo västra V Kimbol från 1980. Området möjliggör för både bostadsutveckling och anläggning av skola/förskola. En blandad bebyggelse föreslås, men prioritet ska ligga på lägre flerbostadshus med tanke på närheten till Gimo centrum och för att koppla samman med flerbostadshuset i detaljplan Gimo västra V Kimbol. Marken består idag av skog samt

en kraftledningsgata som passerar från öst till väst genom hela området. Eftersom yta för skola har reserverats för delar av området ska skog sparas för att kunna användas som skolskog och samtidigt bryta av den urbana känslan från flerbostadshuset. Säkra passager för skolväg bör säkerställas för en eventuell utbyggnad av skola. Det finns idag stigar inom området som hänsyn bör tas till vid vidare planering.

Ett infrastrukturstråk pekas ut norr och väst om Gimo västra, IK 200. Detta ger en buffertzon gentemot järnvägsspåret som ligger i norr om området. Motortrafik bör styras mot det utpekade infrastrukturstråket i största möjliga mån för att främja gång och cykeltrafik inom området. Utredningar bör dock göras för att undersöka bullernivåer vid detaljplanläggning, vilket kan bli än mer aktuellt om järnvägstrafiken ökar i framtiden. En begränsning för utvecklingen av området är också kraftledningsgatan som delar av området på ett betydande sätt. Detta bör hanteras närmare vid detaljplanläggning.

Gimo Västra har blivit inventerad med hänsyn till natur- och friluftsvärden. Inventeringen visar på medelhöga naturvärden. Det finns också stora partier med medelhöga och låga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer.

BS 201 – VRETA

Marken består idag av skogsmark och i området ska en blandad bebyggelse med större del friliggande villor, parhus, radhus och kedjehus prioriteras. Detta område bör utvecklas efter att utbyggnaden av Gimo västra V Kimbol och Gimo Västra är färdigställd samt att infrastruktur bör kopplas samman mellan dessa områden.

Förslaget innebär möjlighet till många fler bostäder vilket också kan innebära ett behov av att utveckla viss service i anslutning eller inom området.

Hargshamnsbanan angränsar till området i norr och bullerutredning bör göras vid detaljplanläggning för att utreda höga bullernivåer mot tillkommande bostäder. Trafik bör främst ledas i norra delen av området för att på så sätt skapa en barriär mot järnvägen.

Området är att anse som ett nytt utvecklingsområde där bebyggelsestrukturen och karaktären inte behöver förhålla sig till befintlig bebyggelse.

Områdets södra halva är inventerad med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på både höga naturvärden och friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer. De övriga delarna som ej är inventerade ska undersökas vid detaljplanläggning.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

BS 202 – GIMODAMMENS BOSTADSOMRÅDE

Längs med Gimodammens sydvästra sida ska ett större bostadsområde planeras med blandad bebyggelse. Inslag av lägre flerbostadshus kan medges i de sydligaste delarna medan parhus/radhus eller friliggande villor föreslås längre norrut längs dammen. Behovet av förskola kan också behöva utredas när området byggs ut då tillräckligt med mark måste reserveras för att få plats med detta. Stora delar av området ligger inom utökad strandskydd vilket betyder att detta behöver utredas och dispens krävs för att bebyggelse ska vara möjligt. Här hänvisar kommunen till det sjätte skälet för dispens enligt MB 7 kap. 18§, vilket lyder att ett område behöver tas i anspråk för ett annat mycket angeläget intresse än strandskyddet. I det här fallet gäller detta behovet av bostäder i attraktivt läge för att locka människor att flytta till Gimo. Det utökade strandskyddet grundar sig i ett naturvårdsavtal från 1987 skapat av länsstyrelsen där höga naturvärden och arter pekats ut och beslut om fortsatt ökat strandskydd togs sedan 1995 samt 2015. Även om ny bebyggelse kommer att göra intrång på det utökade strandskyddet så är avsikten att det generella strandskyddet om 100 meter fortfarande ska behållas för att säkerställa djurens och allmänhetens tillgång till stranden och bevara viktiga naturliga livsmiljöer. Lokalisering av bostäder och

annan bebyggelse ska inte kollidera med speciella växtplatser. Grönsläpp kan med fördel behållas mellan bebyggelse för att skapa utrymme för djur att ta sig ner till vattnet. Delar av området runt Gimodammen ingår i riksintresse för kulturmiljö och återfinns även i kulturmiljöprogrammet *Jord och Järn* på sid 165-170 där området beskrivs som värdefull kopplat till den unika bruksmiljö som finns i Gimo. Dialog kring detta ska föras med länsstyrelsen i ett detaljplaneskede.

I markkonfliktskartan framstår det tydligt att det är svårt att finna ny mark att ta i anspråk som inte innefattar olika markkonflikter i nära anslutning till tätorten. I samband med förväntad större befolkningsökning på grund av utbyggnad för slutförvaret i Forsmark krävs attraktiva bostäder, och därför krävs det att kommunen möjliggör detta i kommunens större tätorter. Kommunen bedömer också att detta utökade strandskyddsområde inte har någon avgörande betydelse för strandskyddets syften. Öster om dammen utanför strandskyddat område ovanför herrgården finns risk för att påverka den viktiga kulturmiljön och den rekreation som utövas vid dammen och som idag omgärdas av relativt orörda markområden. I övrigt har andra platser som anses lämpliga också pekats ut, och kommunen avser att utveckla dessa områden utan betydande

konflikter i första hand innan området längs med dammen utvecklas.

Liksom i Österbybruk finns områden där man använt Dannemoragräs som fyllnadsmaterial bakåt i tiden då det var ett billigt fyllnadsmaterial. Det har fått konsekvensen att det finns många områden med potentiella föroreningar. Det är oklart vart detta har använts vilket skapar en viss osäkerhet kring utbredning av föroreningarna.

Vid detaljplaneläggning ska gång- och cykelväg anläggas som kopplar samman med befintliga gång- och cykelbara vägar och gator. Naturvärdesinventeringar och dagvattenutredningar ska göras vid detaljplaneläggning.

Kommunen hänvisar till Länsstyrelsens bifogade granskningsyttrande då det finns invändningar mot kommunens utpekade områden för bostadsbebyggelse på utökad strandskyddsområde.

Utvecklingsområden bostäder

Områden som hör till denna kategori är mindre områden för nya enstaka bostäder i anslutning till befintlig bebyggelse.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

BK 200 - FYRBO

Ett utvecklingsområde som angränsar till befintligt bostadsområde i detaljplan 2.19 - Uddnäsområdet i norr och blir således en naturlig fortsättning på Uddnäsområdet. Bostäder i detta område föreslås vara i modern tappning och boendeformer bör främst bestå av friliggande villor, radhus, parhus eller kedjehus.

Infart till området kommer att ske från Fyrbovägen och anslutningar till området bör ske i så begränsad mängd som möjligt. Gång- och cykelvägar ska anläggas inom bostadsområdet och anslutas till befintliga gång- och cykelbara vägar. Området är delvis inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden i de östra delarna som visar på låga naturvärden samt medelhöga till låga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer. Övriga oinventerade delar ska undersökas i ett detaljplaneskede.

BK 201 – LÅNGSUNDA

På östra sidan om väg 288 finns i dagsläget ett område med större tomter och gles bebyggelse i form av villor. Det utpekade området består idag mestadels av skog och en mindre del jordbruksmark. Den föreslagna utvecklingen av området blir en fortsättning av den befintliga byggnadsstrukturen och ska därför

fortsätta att bebyggas med större tomter för villor. Det finns kraftledningar i området och dessa behöver beaktas vid senare detaljplaneläggning. In- och utfart från väg 292 bör samordnas så att maximalt en anslutning finns in till de nya bostäderna om detta bedöms behövas. Närheten till väg 292 ställer också krav på att buller mot bostäder utreds i ett detaljplaneskede.

Den östra halvan av området är inventerad med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga till höga värden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer. Resterande områden ska undersökas i ett detaljplaneskede.

BK 202 – SKÄFTHAMMAR 12:37

Detta område består idag med stor del växtlighet och gräsyta samt en byggnad i villautformning. Fastigheten är idag planlagt som bostäder i form av fristående hus i två våningar. Området är strategiskt bra för förtätning och därför bör exploateringen göras mer flexibel i form av ny detaljplan. Tillkommande bostäder behöver föregås av en bullerutredning på grund av närheten till väg 288.

BK 203 – GIMO AMERIKA

Området består idag av flerbostadshus från miljöprogramseran med en monoton struktur och ska i framtiden omvandlas till ett attraktivare bostadsområde där en blandad bebyggelse, företrädesvis med flerbostadshus i varierad höjd bör prioriteras. En del av att förändra området betyder rivning eller ombyggnation/komplettering av befintliga byggnader. Behov av framtida serviceboende för äldre bör undersökas i framtida planering av området.

I de nordöstra delarna finns det potentiella föroreningar med nivåer av trikloreten i närliggande grundvattenprover från industriverksamhet. Nivåerna har vid provtagningstillfället inte bedömts utgöra en hälsorisk. Vid detaljplanering ska dock föroreningssituationen undersökas och eventuellt åtgärdas innan exploatering. Se vidare vägledning på sid 54-55.

BK 204 – KVARTER SNICKAREN

Platsen är planlagd som småindustriändamål i byggnadsplan "Gimo centrala delen" från 1970 och består idag av småindustriverksamhet men har potential att omvandlas till bostadsområde. Området lämpar sig främst för fristående villor eller radhus/parhus för att komplettera omgivande områden.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Det finns en potentiell förorening inom området med avsaknad av riskklass för föroreningen. Vid detaljplanering ska dock föroreningssituationen undersökas och eventuellt åtgärdas innan exploatering. Se vidare vägledning på sid 54-55.

BK 205 – SKÄRET

Detta område är idag planlagt för i huvudsak bostäder i de södra delarna i byggnadsplan för "Gimo västra I", och i norra delarna är det planlagt med planbestämmelse som medger bostäder, kontor, konferens, samvaro och skola. Området är i dags-

Vissa bostadsområden kan omvandlas eller kompletteras på olika sätt för att skapa attraktivare boende miljöer. Detta kan göras genom både små och stora förändringar.

läget bebyggt relativt gles och därför föreslås en förtätning av området genom komplettering med fler byggnader i form av flerbostadshus. Behov av framtida serviceboende för äldre bör undersökas i framtida planering av området. Två mindre fornlämningar finns utpekade och dessa bör tas i beaktande vid planläggning och utveckling av området.

Industri och verksamheter

Områden i denna kategori lämpar sig för industrier, verksamheter och handelsområden.

IV 200 - GIMO INDUSTRIOMRÅDE

Området ses som en fortsättning på detaljplan "Södra Skäfthammar industriområde". Mindre störande industrier föreslås i industriområdet, så som till exempel småindustri, lagerlokaler, uppställningsplatser etc. Detta läge är strategiskt gynnsamt med nära anslutning till riksvägarna 292 och 290. Det rinner ett dike genom området som blir viktigt för dagvattenavrinningen i området. Fördröjningsdammar kan vara nödvändiga intill diket, vilket bör utredas i en dagvattenutredning. Diket omgärdas dessutom av glacial lera, och därför bör bebyggelse intill diket

undvikas.

Ett mindre område med kärrtorv finns också i de mer låglänta delarna av det utpekade området vilket inte heller är lämpligt att bygga på.

Det finns viktiga vandringsstigar för rekreation genom och i anslutning till området och det är därav viktigt att hänsyn tas till dessa vid detaljplanering. Passager för att ta sig till och från vandringsstigar söder om området ska säkerställas.

En mindre del av områdets nordöstra delar finns inventerad med hänsyn till natur- och friluftsvärden. Inventeringen visar på medelhöga till låga naturvärden. Det finns också partier med höga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan (2018)* för detaljer. Delar av området har även identifierats som ett viktigt lekområde för Hammarskolan.

IV 201 – ENTRÉN

Platsen är just nu en gles entré till Gimo tätort med delvis bebyggda ytor med verksamheter som restaurang och handel. Området finns med i byggnadsplan "Gimo centrala delar" från 1969 där planen medger användningen av bostäder, handel, parkmark och järnvägsändamål inom det utpekade området. Delar av parkmarken är idag hårdgjord och där bör kom-

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

pletterande byggnader för handel eller kontor uppföras för att skapa en tydligare och trevligare entré till Gimo tätort. För att detta ska kunna genomföras krävs en detaljplaneändring för området.

Korridorer för infrastruktur

Hela eller delar av korridorerna kan i framtiden komma att ianspråkta av infrastrukturobjekt.

IK 200 - DISTRIBUTIONSVÄG GIMO VÄSTRA

Norr om Blåbärsvägen i Olovslund föreslås en korridor för infrastruktur. Korridoren kan inrymma väg och cykelväg. Syftet är att möjliggöra åtkomst till två nya utvecklingsområden: BS 200 och BS 201, samt att skydda marken mot exploatering i framtiden om andra infrastrukturobjekt eller utvecklingsområden behöver tillkomma. Stråket ska knyta ihop Vretavägen i ena änden där Vallonskolan och Vretaskolan återfinns söder om Vretavägen med väg 292 i andra änden. Syftet är att skapa en god tillgänglighet mellan de nya bostadsområdena och skola. I infrastrukturstårket ska även GC-väg ingå för att skapa förutsättningar för ett hållbart resande och en säker skolväg.

IK 201 - GÅNG OCH CYKELVÄG GIMO VÄSTRA

Öster om det nya bostadsområdet BS 201 föreslås en korridor för infrastruktur. Korridoren ska inrymma gång och cykelväg. Syftet är att möjliggöra en koppling till två nya utvecklingsområden: BS 200 och BS 201 och stärka gång- och cykelmöjligheter till de befintliga skolorna Valonskolan och Vretaskolan samt ny skola S/F200. Syftet är också att skydda marken mot eventuell framtida exploatering om andra infrastrukturobjekt eller utvecklingsområden behöver tillkomma.

Rekreationsutveckling

I denna kategori ingår grönområden, parker och områden för friluftaktiviteter som kommunen vill utveckla i framtiden.

R 200 - GIMO IDROTTSCENTRUM

Nordväst om Gimo finns ett utpekade område för rekreationsutveckling. Området består delvis av åker och skogsmark. Idag finns här ett elljusspår, en konstnöanläggning, en idrottsplats samt konstgräsplan. Utpekandet av området möjliggör utveckling av idrottsområdet. Inom området finns det ett antal

fornlämningar som vid utveckling av rekreation ska beaktas. En schaktmassedeponi finns också inom rekreativområdet med riskklass 3 som innebär måttlig risk. Det finns även en potentiell förorening från tidigare skjutbana identifierad. Vid åtgärder på dessa markområden ska föroreningssituationen undersökas och åtgärder kan bli aktuella. Se vidare vägledning på sid 54-55.

Gimo idrottscentrum har delvis blivit inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden. Inventeringen visar på höga till medelhöga naturvärden. Det finns också partier med höga friluftsvärden, som förstås stämmer väl in på användningen av området idag. Se gröstrukturplan (2018) för detaljer. Delar av området har även identifierats som ett viktigt lekområde för Vallonskolan och Vretaskolan.

R 201 - GIMODAMMEN

Kring Gimodammen finns i dagsläget ett rekreativområde som ska utvecklas för friluftslivet i Gimo med tätortsnära naturupplevelser. Runt dammen löper idag en slinga av Upplandsleden. Gångstigar samt rastplatser och grillplatser ska utvecklas längs med dammen. I de norra delarna finns våtmarker där fåglar häckar och där föreslås fågeltorn kunna uppföras för att tillgängliggöra observation.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Området ligger inom utökat strandskydd om 300 meter och naturvårdsprogram från Länsstyrelsen Uppsala län indikerar på höga naturvärden. En liten del i sydöstra delen av området har blivit inventerade med hänsyn till natur- och friluftsvärden som pekar på medelhöga till höga naturvärden samt höga friluftsvärden. Syftet med området anses inte strida mot dessa värden.

Skyddsvärda områden

Platser som kommunen ser ett behov av att i framtiden skydda mot exploatering, eller platser där befintligt skydd behöver stärkas.

S 200 - KYRKÅKERN

Öppet jordbrukslandskap runt den kulturhistoriskt viktiga kyrkan som bör bevaras för att inte påverka landskapsbilden negativt. Kyrkåkern är en viktig del i entrén till Gimo tätort. Ett antal fornlämningar har påträffats i de norra delarna av det skyddade området och dessa ska bevaras. Att peka ut området som skyddsvärt bedöms också gynna skyddet för dessa fornlämningar.

S 201 - NATUR FÖRSKOLAN DIAMANTEN

Detta skyddade område ligger väster om förskolan Diamanten. Syftet med att området pekas ut som skyddsvärd är att förhindra exploatering.

Naturen är idag relativt orörd och består till viss del av naturskog, och föreslås därför vara så även i framtiden. Skogspartierna kan användas av såväl förskolebarnen på Diamanten som av barnen i närliggande bostadsområde. Det är av denna anledning som det är viktigt att bevara naturskogskvaliteterna.

Området är förenligt med gällande byggnadsplan och ska bevaras.

S 202 - RUBINEN

Området runt förskolan "Rubinen" är en öppen yta som ska bevaras och skyddas mot utveckling som kan påverka barnens nyttjande av området negativt. Om förändringar ska göras på marken så ska det gynna förskolans verksamhet eller barnens intressen.

S 203 - GIMOSTRÅKET

Detta skyddsområde är ett populärt stråk i Gimo för att röra sig genom orten och bör därför bevaras med

hänsyn till dess värde som rekreationsstråk men också som viktig passage för gång och cykel.

S 204 - NATUR VID HAMMARSKOLAN

Detta naturområde ligger runtomkring Hammarskolan. Syftet med att det pekas ut som skyddsvärd är att förhindra exploatering.

Naturen är idag relativt orörd och består till viss del av naturskog, området har även väl upptrampade stigar. Så föreslås området vara även i framtiden. Området används idag mycket av barnfamiljer, då det finns grillplats, pulkabacke med mera.

Delar av området har blivit inventerade med hänsyn till natur- och friluftsvärden, vilken visar på höga naturvärden. Det finns också partier som visar på höga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer.

S 205 - NATUR FÖRSKOLAN RUBINEN

Skogsområde i närhet av förskolan Rubinen och är därför viktigt att bevara för att kunna utnyttjas för skolan och allmänheten. Exploatering eller förändringar som påverkar användningen och naturvärdena negativt ska undvikas.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

S 206 - BRUKSMILJÖER

Bruksmiljöer skiljer Gimo Bruk och olika industrier åt. Syftet med att området pekas ut som skyddsvärd är att förhindra exploatering. Naturen är idag relativt orörd och består till viss del av naturskog, och ska även fortsättningsvis vara så. Skogspartierna och grönytorna blir en tydlig skiljelinje mellan industri och bruksmiljö. Bruksmiljöerna har även fornlämningsområden utpekade som skyddsvärd kulturmiljö där bland annat metallindustri/järnbruk samt hytt- och hammarområde återfinns. Detta skydd är förenligt med förslaget för detta område och bör även stärkas. Även den trädallé som löper längs med Bruksgatan återfinns inom det skyddade området. I området löper slingan Vallonstigen, som sköts av RSMH Vallonerna. Slingan löper på stigar genom ett biotopskyddat område i skogen men också på gator och grusvägar.

Det finns ett antal potentiella föroreningar inom området från betning av säd, handelsträdgård samt tegel- och keramik tillverkning. Dessa saknar idag riskklassning. Föroreningarna bedöms inte påverka syftet med användningen av området, men vid eventuella åtgärder kan föroreningssituationen behöva utredas och eventuellt åtgärdas. Se vidare vägledning på sid 54-55.

S 207 - SÖDRA SKOGEN

Naturområde som bör bevaras som buffert mellan bostadsområden och väg 292, då det bidrar med bullerdämpande effekt. Fornlämningsområde finns också utpekade i del av området och skyddas därmed av att området pekas ut som skyddsvärd.

S 208 - GIMÅN

Området är präglade av ett å-rum som ger ett viktigt rekreativvärde till området. Detta ska bevaras så att dessa värden tas tillvara på och vid förändringar ska dessa rekreativvärden stärkas. Det finns kulturvärden i området, till exempel en gammal stenbro. Det löper även gång- och cykelvägar inom området.

Det finns potentiella föroreningar inom området med nivåer av trikloret i närliggande grundvattenprover från industriverksamhet som inte bedömts utgöra en hälsorisk vid provtagningstillfället. Det finns även potentiella föroreningar från en tidigare bilvårdsverksamhet som saknar riskklass. Detta bedöms inte utgöra någon konflikt med föreslagna användning av området, men vid eventuella åtgärder inom områdena kan föroreningssituationen behöva utredas och eventuellt åtgärdas. Se vidare vägledning på sid 54-55.

S 209 - GRÖN ENTRÉ

Området är idag oexploaterat och på platsen finns en del äldre träd. Den gröna karaktären ska bevaras och kan gärna utvecklas som en grön entré till Gimo tätort. Delar av området är utpekade som lägpunkt för dagvatten vilket gör det lämpligt att bevara marken från att bebyggas. I området finns en kulturhistorisk lämning vilket ökar bevarandevärdet av platsen.

S 210 - KULLEN

Område som är planlagt i byggnadsplan "Gimo centrala delen" från 1970 som medger lantbruksändamål i de flacka delarna av marken och allmänt ändamål i det sydvästra partiet där en kulle återfinns. Karaktären av detta ska bevaras och kan med fördel göras mer tillgängligt i framtiden.

S 211 - KRAFTLEDNINGSGATAN

Öppen passage i landskapet som ska reserveras för kraftledningsgata och får därför inte tas i anspråk för andra ändamål.

S 212 - BJÖRKPARKEN

Parkområde centralt i Gimo som ska bevaras på grund av sina rekreativvärden. Parken är exem-

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

pelvis viktig som nära och lättillgänglig rekreation för serviceboenden på Åkerigatan samt äldreboendet Lärkbacken. Endast åtgärder som kan förbättra dessa rekreativvärden får göras.

S 213 - VATTENTORNET

Området runt vattentornet i Gimo används idag som passage för många människor och ger vissa rekreativvärden, och ska därför skyddas mot förändrad markanvändning. Endast åtgärder som förbättrar dessa värden får medges.

S 214 - Å-RUMMET I GIMO

Området runt Olandsån i Gimo som ska skyddas från exploatering på grund av risk för översvämningar och ras. Skyddet innebär inte en begränsning att göra åtgärder för rekreation runt ån.

Andra områden

Exempelvis tekniska anläggningar, pågående planer, skola/förskola etcetera.

S/F 200 - FÖRSKOLAN ÄLGEN

Inom Större bostadsområde BS201 – Gimo västra så har en yta reserverats för uppförande av förskola. Denna ska försörja det upptagningsområde som uppstår i de nya, större bostadsområden som pekats ut i västra delen av Gimo.

S/F 201 - GIMO UTBILDNINGSCENTRUM

Området pekas ut för att möjliggöra en utbyggnad av Gimo Utbildningscentrum.

S/F 202 - SKOLA/FÖRSKOLA HAMMARSKOLAN

I den nuvarande byggnaden upphörde skolverksamhet för Hammarskolan 2020. Byggnaden är ett rivningsobjekt och därav behövs en nybyggnation komma till. Området är strategiskt fördelaktigt för skola och därför reserveras området för framtida skola/förskola.

RV 200 - GIMO RENINGSVERK

Gimo reningsverk med en buffertzona på 300 meter där ingen ny bostadsbebyggelse tillåts. Det finns i dagsläget inget utpekade behov av att bygga ut reningsverket.

C 200 - GIMO CENTRUM

Gimo centrum har ett tydligt inramat torg och här finns blandade typer av verksamheter. Centrumtorget upplevs dock som oattraktivt och tråkigt, därför behövs åtgärder göras för att skapa ett attraktivt centrum som lockar till besök. En centrumutredning förordas för att utreda hur detta ska utföras.

Öregrund

Öregrund fick stadsrättigheter redan 1491 och anlades av Östhammarsbor som sökte sig mot kusten för att få en djupare hamn. Öregrund hade under en period en mycket viktig funktion för utskeppning av järn och för den intensiva kusttrafiken under sjöfartens gyllene århundraden.

Kyrkan byggdes på 1500-talet. Av ursprunglig bebyggelse finns annars inget bevarat, då Öregrund har härjats av åtskilliga bränder. Men framför allt kring hamnen kan rester från den medeltida staden spåras i gatunätet. Vid 1800-talets slut blev Öregrund en populär badort. Många av de större trähusen i stadskärnan byggdes under badortsepoken och huvuddelen av bebyggelsen i Öregrunds centrala delar är från 1800- och 1900-talet.

Fram till 1970-talet utvecklades Öregrund framförallt kring hamnen, med sammanhållen och låg bebyggelse och viss spridning av villabebyggelse längs Västergatan mot sydväst. 1960- och 1970-talet blev en expansionsperiod då nya villaområden och flerbostadshus byggdes öster om stadskärnan. Flera nya utbyggnadsområden har nyligen öppnats mot söder och väster. Längs kusten i väster finns även flera marina verksamhetsområden.

Möjligheterna till rekreation i Öregrund är många. Genom att skydda de värden och miljöer som gör orten unik, och samtidigt peka ut utvecklingsområden på platser som idag kan användas bättre, främjar översiktsplanen en hållbar och nödvändig utveckling i området som helhet.

PROFIL

Öregrund erbjuder ett småskaligt tätortsboende med havs- och skärgårdskontakt. Det finns marina verksamheter som exempelvis verksamheten vid Kustlaboratoriet, en del av Sveriges lantbruksuniversitet, vilket bidrar till att differentiera

arbetsmarknadsutbudet. Här bedrivs forskning och undervisning på universitetsnivå.

Staden är en unik pärla vid havet som lockar många besökare. Som serviceort betjänar Öregrund stora delar av kust och skärgårdsområdet. Sommartid ökar serviceunderlaget kraftigt tack vare de många

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

delårsboende och turister som tillbringar somrarna här. Servicen är i stort sett samlad i Öregrunds äldre, centrala delar, nära hamnen. Här finns livsmedelsbutiker, apotek, fackhandel, systembolag, en vårdcentral, restauranger samt ett flertal små butiker som erbjuder allt från kläder till hantverk (varav en del bara har öppet sommartid). Den kommunala servicen är mer utspridd. Förskola, skola (F-6) och sportanläggningar ligger i anslutning till varandra, medan bibliotek, äldreboende och återvinningscentral finns på lite olika, men tämligen centralt belägna platser.

Mångsidigheten i Öregrund med en glimrande skärgårdsmiljö, ett rikt restaurangutbud, en genomgående kulturmiljö i stadsmiljön och gångstråk längs med stora delar av sjöfronten är en styrka som präglar denna ort.

SÄRSKILDA VÄRDEN

Öregrund betraktas som en av landets bäst bevarade småstadsmiljöer, präglad av handel, fiske och tidig turism. De centrala delarna är av riksintresse för kulturmiljövärden. Läget med en front mot öppet hav är också ett särskilt värde. Öregrund är en av få platser på östkusten där man kan se solen gå ner i havet. Här bidrar Tallparken, ett tätortsnära

friluftsområde, till Öregrunds attraktionskraft. Det gör även den lilla skalan och de många utsiktspunkterna.

LANDMÄRKEN OCH MÖTESPLATSER

Landmärkena, den täta kärnan och den öppna fronten mot havet spelar stor roll för Öregrunds attraktivitet och identitet, det är värden att värna.

Klockstapeln, kyrkan, fyrskeppet, Societetshuset och gamla skolan är viktiga landmärken och hamnen är den främsta mötesplatsen. Men även skolan, biblioteket och Tallparken fungerar som mötesplatser.

UTVECKLINGSMÖJLIGHETER

Det finns goda möjligheter att utveckla det småskaliga tätortsboendet i Öregrund och stadens viktiga funktion som serviceort för omkringliggande kust- och skärgårdsområden. Lucktomter gör det möjligt att ytterligare förtäta bebyggelsen som inramar stadskärnan. I Öregrunds utkanter mot söder finns flera större områden där det pågår aktiv etablering av nya bostäder och verksamheter, vilket blir en utvidgning av tätorten. Det finns möjligheter att knyta ihop områden i väster med tätorten och skapa

förutsättningar för omvandling från fritidsboenden till permanentboenden.

Bättre trafiklösningar kan stärka hamnområdets funktion som mötesplats. Ett utredningsområde för väg skapar beredskap för en förflyttning av färjetrafiken.

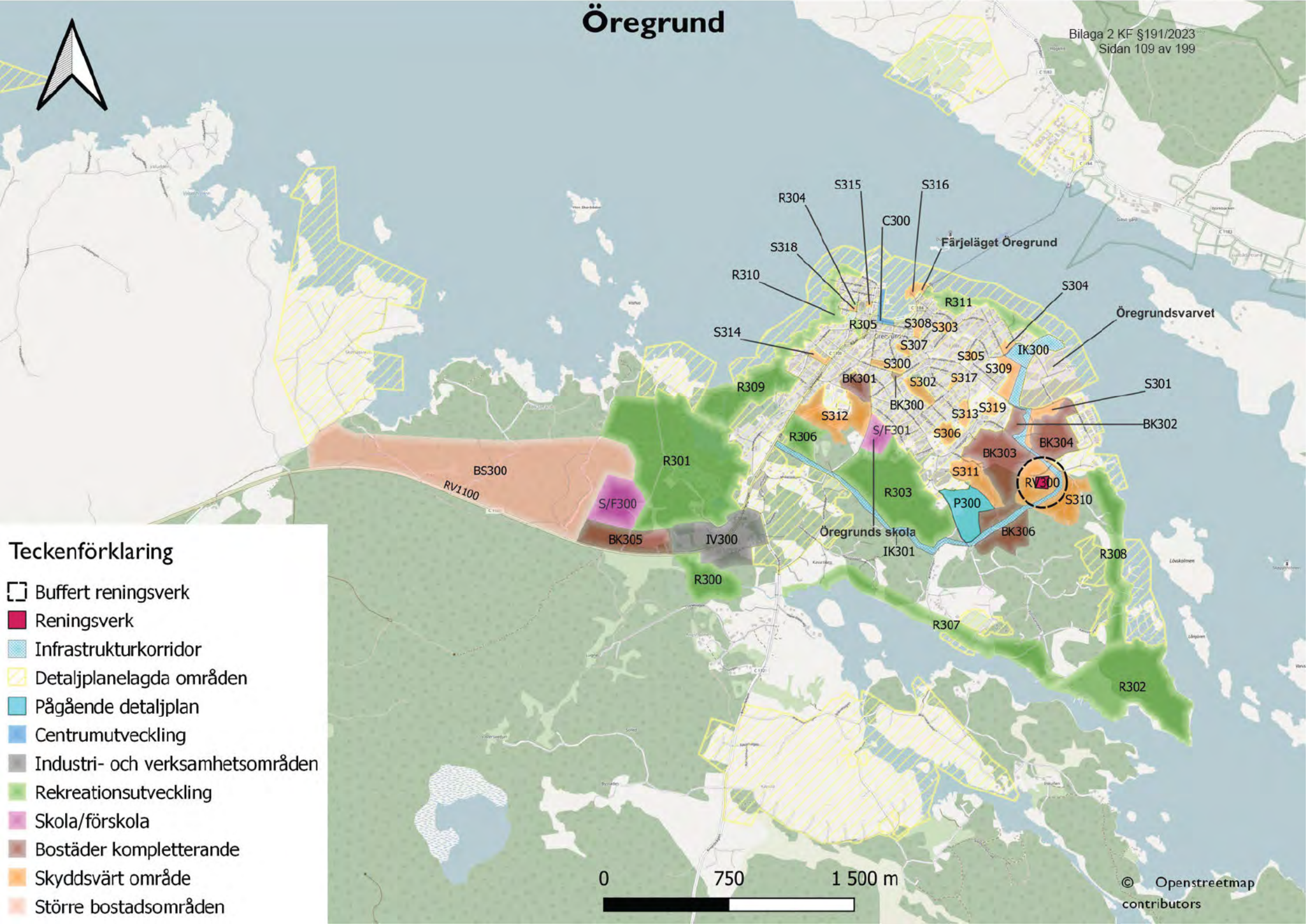
Öregrunds sjöfront, Tallparken och ett stråk som skapar en grön korridor mellan Kavaröbro och mer centrala delar av Öregrund är förslag till områden som i första hand ska hållas fria från bebyggelse. Med utveckling av viktiga länkar mellan rekreatiomsområden finns möjligheter att skapa ett nätverk som omgärdar hela Öregrunds tätort.

Med en utveckling av vinteraktiviteter eller aktivi-

Öregrund

Teckenförklaring

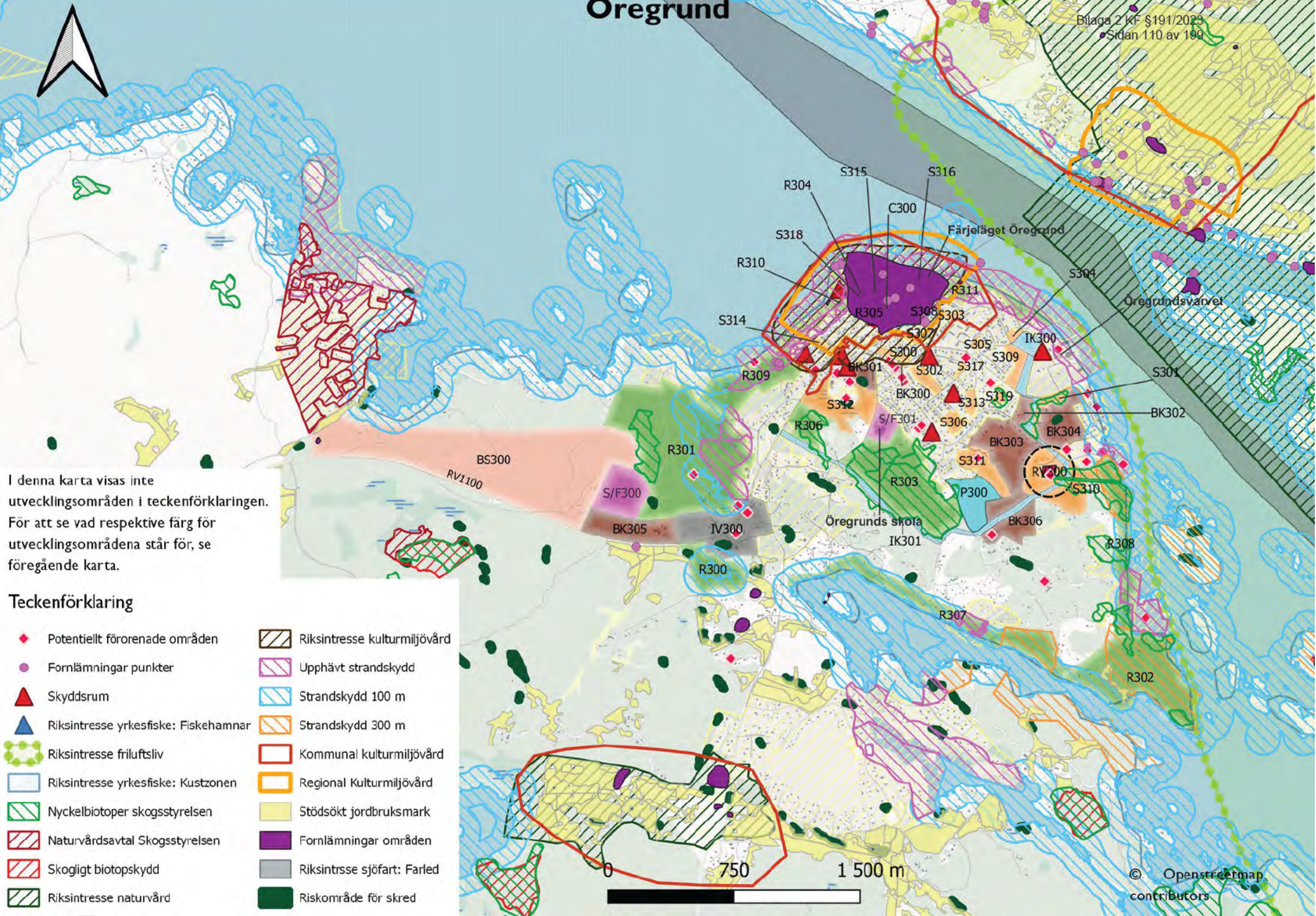
- Buffert reningsverk
- Reningsverk
- Infrastrukturkorridor
- Detaljplanelagda områden
- Pågående detaljplan
- Centrumutveckling
- Industri- och verksamhetsområden
- Rekreationsutveckling
- Skola/förskola
- Bostäder kompletterande
- Skyddsvärt område
- Större bostadsområden

0 750 1 500 m

Öregrund

Bilaga 2 KF §191/2023
Sidan 110 av 199

I denna karta visas inte utvecklingsområden i teckenförklaringen. För att se vad respektive färg för utvecklingsområdena står för, se föregående karta.

Teckenförklaring

◆ Potentiellt förorenade områden	▨ Riksintresse kulturmiljövård
● Fornlämningar punkter	▨ Upphävt strandskydd
▲ Skyddsrum	▨ Strandskydd 100 m
▲ Riksintresse yrkesfiske: Fiskehamnar	▨ Strandskydd 300 m
● Riksintresse friluftsliv	▨ Kommunal kulturmiljövård
▨ Riksintresse yrkesfiske: Kustzonen	▨ Regional Kulturmiljövård
▨ Nyckelbiotoper skogsstyrelsen	▨ Stödsökt jordbruksmark
▨ Naturvårdsavtal Skogsstyrelsen	▨ Fornlämningar områden
▨ Skogligt biotopskydd	▨ Riksintresse sjöfart: Farled
▨ Riksintresse naturvård	▨ Riskområde för skred

© Openstreetmap contributors

teter oberoende av årstid kan Öregrund stärka sin ställning som attraktiv boendeort.

I detaljplanelagda områden finns det plats för ytterligare verksamheter med marin anknytning, ett viktigt utvecklingsområde för Öregrund. Detta intresse måste bevakas i den fortsatta planeringen så att eventuella konflikter mellan störande verksamheter och bostadsbebyggelse kan förebyggas.

UTMANINGAR

Öregrund saknar idag utbyggnadsmöjligheter då kapaciteten för vatten- och avloppssystemet är väldigt begränsad.

Hamnområdet i centrala Öregrund är ett viktigt område som måste förvaltas väl för att gagna både näringsliv och allmänhetens tillgång till sjöfronten. Kommunen har en utmaning i att gestalta och skapa förutsättningar för att dessa olika intressen ska kunna samexistera på platsen.

Under sommaren är vattentillgångarna sämre i och med torrperioder samtidigt som fler nyttjar dem vilket skapar dricksvattenbrist under denna period. Den långsiktiga vatten- och avloppssituationen måste lösas på sikt för att Öregrund ska nå sin fulla potential.

Bostäder, större områden

Områden som klassas som helt nya större bostadsområden utan större hänsyn till omkringliggande bebyggelse och med behov av viss grad av ny service.

BS 300 - ÖREGRUND VÄSTRA

Ett större område för bostäder som ur strategisk synpunkt lämpar sig väl, då området blir en del av VA-utbyggnaden samtidigt som tillgängligheten till befintlig kollektivtrafik för området anses god i och med närheten till väg 1100 där hållplatslägen finns idag. Bebyggelsen ska bestå av medeltät byggnadsstruktur och blandad bebyggelse för att tillgodose olika behov av bostäder. Service i form av till exempel närbutik för livsmedel kan bli aktuell för att skapa möjligheter att minska bilanvändandet för de boende. I detaljplaneläggningsen ska gång- och cykeltrafik möjliggöras genom hela området och in mot Öregrunds centrum samt mot skolor centralt i Öregrund. En yta har reserverats inom området för förskola.

Två större lågpunkter återfinns inom området och bebyggelse runt dessa bör undvikas, alternativt att hållbara dagvattenlösningar kan ordnas inom

området. En fornlämning finns identifierad i de allra västligaste delarna av området. Där finns även ett område som ingår i naturvårdsavtal från länsstyrelsen. Både fornlämning och naturvårdsavtal ska beaktas vid vidare planläggning. I området finns vissa värden i form av kalkbarrskog med tillhörande arter, men bedömningen är att det finns möjlighet att anpassa planläggning efter befintliga naturvärden. En större naturvärdesinventering ska därför göras vid detaljplaneläggning.

Utvecklingsområden bostäder

Områden som hör till denna kategori är mindre områden för nya enstaka bostäder i anslutning till befintlig bebyggelse.

BK 300 - ODENPLAN

I hörnet mellan Håkanssonsgatan och Odengatan finns idag en öppen gräsyta med några enstaka träd. Platsen finns med i stadsplanen för Öregrund från 1935 där ytan är planlagd som "allmän plats – parker, planteringar och naturområden". Platsen be-

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

döms inte användas i större utsträckning och skulle kunna lämpa sig för att uppföra ett flerbostadshus i 2-3 våningar. Närhet finns till det mesta som Öregrund har att erbjuda och förtätningen skulle därmed bidra till att skapa en blandad bebyggelse i orten. Potentiella förorenade områden finns i närheten och föroreningssituationen bör därför utredas vid detaljplaneläggning.

BK 301 - KVARTER VILSTEN

Inom nuvarande Kvarter Vilsten finns idag mark som är planlagd som parkmark men som dock inte används till det i dagsläget. Här föreslås kompletteringar med flerbostadshus och specialanpassade boenden för äldre genom ny detaljplan som även ska skapa ett komprimerat område för parkmark med ett tydligare genomförande och bättre användbarhet. Nya bostadshus ska harmoniera med de befintliga byggnader som finns inom Kvarter Vilsten.

Naturområdet i Kvarter Vilsten har inventerats med hänsyn till natur- och friluftsvärden som pekar på medelhöga värden för respektive. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer. Hänsyn ska tas till detta vid exploatering.

BK 302 - FYRSKEPPSVÄGEN

Fyrskeppsvägen lämpar sig som en fortsättning av detaljplan 5.100 - "Kärrdalsvägen". Marken består idag av skog, är lätt kuperad och ej detaljplanelagd. Ny detaljplan bör möjliggöra för ytterligare friliggande villor där hänsyn ska tas till befintlig närliggande bygnadsstruktur. Naturvärdesinventering ska göras i samband med detaljplaneläggning.

De norra delarna av området är inventerad med hänsyn till natur- och friluftsvärden som pekar på höga värden för respektive. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer.

BK 303 - KÄRRDAL

Området består idag av större avstyckningar där de flesta är bebyggda. En utveckling av området föreslås vara att möjliggöra avstyckning av de större tomterna till mindre tomter och på så sätt skapa plats för fler bostäder. Området lämpar sig bäst för friliggande villor men skulle behovet finnas kan även radhus, parhus eller kedjehus tillåtas.

Mindre områden av de södra och västra delarna av det utpekade området har blivit inventerade med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på både höga och låga natur- och friluftsvärden. Se

grönstrukturplan (2018) för detaljer.

BK 304 - APELGÅRDEN

Området ligger i anslutning till industriområdet "Rörhamn" i norr och Kärrdalsvägen i syd. Marken är ej detaljplanelagd i dagsläget och viss bebyggelse finns redan i området. Framtida utveckling av området ska möjliggöra för fler bostäder, där hänsyn ska tas till befintlig närliggande bygnadsstruktur. Då området angränsar till industriområde ska bullerutredning göras i samband med detaljplaneläggning och natur ska sparas i norra delen för att skapa en naturlig barriär mellan bostäder och industri. Ett mindre skredområde har identifierats inom området. En geologisk undersökning kan komma att krävas vid vidare planering. Geologiska förutsättningar redovisas i karta i bilaga 3.

Området har blivit inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på höga till låga naturvärden samt höga till medelhöga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer.

BK 305 - HUMMELFJÄRDEN

Området ligger längs med Västergatan precis innan Öregrunds tätort tar vid. Marken består av mesta-

dels skog men med viss bebyggelse i form av bostäder samt viss industri. En utveckling av området ska möjliggöra för fler bostäder som bör vara av blandad bebyggelse. Detta för att ta tillvara på närheten till centrala Öregrund och samtidigt bli en del av det större bostadsområdet BS 300 – Västra Öregrund.

Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga naturvärden samt höga friluftsvärden.

BK 306 - SÖDRA ÖREGRUND

Område angränsande till fritidsområden i södra Öregrund. Marken består idag av skogsmark och några få bostäder återfinns inom området. Utveckling av blandade bostäder föreslås då området anses som en naturlig förlängning av tätorten då P 300, BK 303 samt BK 304 byggts ut. Bostadsområdet ska naturanpassas för att behålla landskapsvärden. Några mindre lågpunkter finns utpekade inom området vilket ställer krav på att hanteringen av dagvatten utreds vid detaljplaneläggning. Ett potentiellt förorenat område finns identifierat i det sydvästra hörnet av området från en tidigare deponi som i dagsläget har riskklass 1. Förstudie pågår och vid detaljplanering ska föroreningsituationen undersökas och eventuellt åtgärdas innan exploatering. Se vidare

vägledning på sid 54-55.

Industri och verksamheter

Områden i denna kategori lämpar sig för industrier, verksamheter och handelsområden.

IV 300 - INFARTENS VERKSAMHETSOMRÅDE

Vid infarten till Öregrunds tätort ligger idag ett flertal mindre verksamheter längs med båda sidor om Västergatan. Här finns det möjlighet att komplettera dessa med ytterligare verksamheter av mindre störande karaktär då det ligger förhållandevis nära befintlig och planerad bostadsbebyggelse.

Det finns potentiellt förorenade områden på flera fastigheter, med koppling till bland annat drivmedelshandling och verkstadsindustri med riskklass 2. Vid lovärenden på befintliga verksamhetsfastigheter eller nyetableringar i anslutning till dessa fastigheter ska föroreningsituationen undersökas och eventuellt åtgärdas. Se vidare vägledning på sid 54-55.

Korridorer för infrastruktur

Hela eller delar av korridorerna kan i framtiden komma att ianspråkta av infrastrukturobjekt.

IK 300 - ALTERNATIVT FÄRJELÄGE

Detta område ska reserveras för en alternativ hamn för färjeläge i Öregrund. Trafikverkets senast utförda åtgärdsvalsstudie visar dock på att ett nytt färjeläge inte är ekonomiskt försvarbart och förordar istället mindre åtgärder längs befintliga förbindelser. Kommunen vill dock reservera området för framtida utveckling ifall förutsättningarna och motiven för att utveckla ett nytt färjeläge förändras.

IK 301 - TRAFIKSTRÅK FÄRJELÄGET

Detta trafikstråk ska reserveras för att möjliggöra en alternativ korridor för att hantera trafiken för ett alternativt färjeläge i Öregrund nära Öregrundsväret. Vid ett genomförande är det Trafikverket som är ansvarig myndighet för verkställandet. Andra befintliga vägar kan vara aktuella i ett sådant skede, så som Håkanssonsgatan och vidare på Fyrskepsvägen som föreslagits i tidigare åtgärdsvalsstudie.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Rekreativ utveckling

I denna kategori ingår grönområden, parker och områden för friluftaktiviteter som kommunen vill utveckla i framtiden.

R 300 - LORTFJÄRDEN

Naturområde som innehåller stigar och vandringssvägar för fisk. Området ska i samarbete med Upplandsstiftelsen och privata markägare utvecklas genom att märka upp stigar. Området har restaurerats för fiskvandring från Sunnanöfjärden.

Den östra delen av området har inventerats med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga naturvärden samt höga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer. Syftet med området bedöms inte påverka dessa värden negativt.

R 301 - HUMMELFJÄRDENS REKREATIONSOMRÅDE

Detta är en fortsättning på det viktiga rekreationsområdet Tallparken längs Öregrundns norra kustområde. En ny gångstig runt fjärden har anlagts, Sjömilan, med två broar och grillplats. Området är i stora delar inventerat med hänsyn till natur- och

friluftsvärden som visar höga, medelhöga samt låga natur- och friluftsvärden. Med nuvarande användning och utveckling bedöms dock hela området ha höga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer. Stor hänsyn ska tas till befintliga naturvärden vid utveckling av området.

Det finns potentiella föroreningar i området från nuvarande Öregrund-Gräsö skjutbana. Vid eventuella åtgärder för rekreation kan föroreningssituationen komma att behöva undersökas och eventuellt åtgärdas innan exploatering. Se vidare vägledning på sid 54-55.

R 302 - FURSUDDEN

Naturområde i de södra delarna av Öregrund med befintliga stigar som slingrar sig runt udden. Området föreslås utvecklas för att stärka rekreationsmöjligheterna. Bland annat ska nya rastplatser anläggas och stigar ska märkas upp. Större delen av området innefattas av strandskydd enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken.

Området är i stora delar inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga och höga natur- och friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer. Stor hänsyn ska tas till befint-

liga naturvärden vid utveckling av området.

R 303 - ÖREGRUNDS ELLJUSSPÅR

Öregrundns elljusspår är en viktig del för Öregrundns friluftsliv och en utveckling av området ska syfta till att rusta upp befintlig grillplats, anlägga utomhus-

Öregrund erbjuder fina stråk för rekreation längs kusten. Vissa platser avser kommun göra mer tillgängliga även för funktionshindrade.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

gym samt vindsydd vid ett par platser för att göra området än mer attraktivt.

Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar medelhöga och höga naturvärden samt höga, medelhöga och låga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan (2018)* för detaljer. Efter inventering har det dock visat sig att större delen av området används för rekreation och friluftsliv och har därmed höga friluftsvärden. Syftet med området anses inte påverka dessa värden negativt.

R 304 - STADSPARKEN

Stadsparken ligger i anslutning till Öregrundskyrkan som ger ett grönt andrum i den täta byggnadsstrukturen i centrala Öregrund. Parken ska bevaras och inte bebyggas.

R 305 - KLOCKSTAPELN

Grönområdet runt Klockstapeln i Öregrund har senaste året gjorts mer tillgängligt med trevliga sittplatser i anslutning till Klockstapeln. En vidare utveckling av grönområdet utreds.

R 306 - TRÄSKET

Naturområde som består i stora delar av sumpskog. En utveckling av Träsket kan vara att utveckla delar för rekreation genom stigar, spänger och broar.

Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga och höga naturvärden samt låga och medelhöga friluftsvärden, vilket kan ändras vid en eventuell utveckling av området. Se *grönstrukturplan (2018)* för detaljer. Hänsyn ska tas till naturvärden vid utveckling av området.

R 307 - SÖDRA SUNNANÖVANDRINGEN

Området innehåller övervägande kommunal mark där möjlighet finns till att utveckla ett attraktivt rekreativstråk längs med Sunnanöfjärden. Längs med vandringsleden föreslås även uppförandet av utpekade rastplatser och grillplatser på den kommunala marken samt skyltning för lederna. Leden föreslås knytas ihop med R302 - Fursudden i söder och sedan vidare längs R308 - Södra kustvandringen.

R 308 - ÖSTRA SUNNANÖVANDRINGEN

Denna sträcka består i stort sett enbart av kommunal mark i dagsläget och har möjlighet att utvecklas

till ett än mer attraktivt rekreativstråk. Även här föreslås bänkar samt att skyltning till vandringsleder uppförs. Stråket ska knytas samman med R 302 - Fursudden och vidare R 307 - Södra Sunnanövandringen.

R 309 - TALLPARKEN

Viktigt natur- och friluftsområde längs med det norra kustområdet vid centrala Öregrund som redan idag är ett tätortsnära grönt stråk med flera anslutande stigar och där området ska fortsätta skötas som rekreativområde för att bevara och utveckla naturvärden. Området ska kopplas ihop med R 301 - Hummelfjärdens rekreativområde i väst och R 310 - Norra kustrensans rekreativområde i öst. Området har en viktig funktion som nära rekreativområde för äldreboendet Tallparksgården samt servicelägenheter på Smedjegatan och södra Långgatan. Tillgängligheten i grönområdet bör därför beaktas i framtida planering.

Ett potentiellt förorenat område finns identifierat nära badplatsen vid tallparken från en gammal skjutbana. Vid eventuella åtgärder för rekreativområde kan föroreningsituationen komma att behöva undersökas och eventuellt åtgärdas innan exploatering. Se vidare vägledning på sid 54-55.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

R 310 - VÄSTRA KLIPP-PROMENADEN

Klipplandskap längs med det norra kustområdet vid centrala Öregrund som blir en förlängning av Tallparken och sedan runt de norra delarna av Öregrund. För att öka tillgängligheten i området kan spänger och trappsteg underlätta svåra passager.

R 311 - ÖSTRA KLIPP-PROMENADEN

Klipplandskap längs med den östra delen av kustområdet vid centrala Öregrund och slutar sedan vid det alternativa färjeläget - IK 300. Befintliga stigar ska märkas ut och underhållas. Området ska behålla sin naturliga karaktär. Tillägg av exempelvis sittbänkar och eventuellt grillplatser kan utveckla områdets rekreativvärde. Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på höga naturvärden samt medelhöga friluftsvärden.

Skyddsvärda områden

Platser som kommunen ser ett behov av att i framtiden skydda mot exploatering, eller platser där befintligt skydd behöver stärkas.

S 300 - LEKYTA FJÄLLGATAN

Området innehåller idag en lekplats i ena ytterkanten samt bergbunden mark med öppna hållar och naturlig vegetation. Området pekas ut som skyddsvärt för att behålla inslag av den typiska miljön för Öregrund. Lekplatsen inom det utpekade området får utvecklas på befintlig yta och hållmarken bör hållas fri.

Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga natur- och friluftsvärden. Se *grönstrukturplan (2018)* för detaljer.

S 301 - NYCKELBIOTOPSOMRÅDE

Området är utpekade som område för nyckelbiotop vilket beskrivs som skyddsvärt på grund av att det innehåller kalkbarrskog med rik förekomst av vedsvampar och stora inslag av senvuxna träd. Området ska inte tas i anspråk för exploatering.

Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på låga naturvärden samt medelhöga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan (2018)* för detaljer. Syftet med området anses inte påverka dessa värden negativt.

S 302 - BLOCKLANDSKAPET

Område med bergigt landskap och viss växtlighet som är typiskt för Öregrunds natur och bör därför bevaras från exploatering.

Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga natur- och friluftsvärden. Se *grönstrukturplan (2018)* för detaljer. Syftet med området anses inte påverka dessa värden negativt.

S 303 - BERGET

Område med bergigt landskap och viss växtlighet som är typisk för Öregrunds natur. Berget fungerar som en buffert mellan bostadsområden och bör därför bevaras från exploatering.

Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga natur- och friluftsvärden. Se *grönstrukturplan (2018)* för detaljer. Syftet med området anses inte påverka dessa värden negativt.

S 304 - BUFFERT FÖR FÄRJELÄGE

Lätt kuperat område med gles skog som ska reserveras som en buffert för eventuell planläggning av

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Klipplandskapet är ett viktigt inslag i Öregrunds landskapskaraktär och upplevelsen av orten.

framtida alternativt färjeläge.

S 305 - BERGET 2

Område med bergigt landskap och viss växtlighet som är typisk för Öregrunds natur och bör därför bevaras från exploatering.

Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga natur- och friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer. Syftet med området anses inte påverka dessa värden negativt.

S 306 - SKOGEN

Tätortsnära naturskog som är viktigt ur rekreationssynpunkt och ska bevaras från exploatering. Åtgärder som skadar dess naturvärden och rekreationsvärden ska undvikas. Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga natur- och friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer. Syftet med området anses inte påverka dessa värden negativt.

S 307 - KLIPPAN

Område med bergigt landskap och viss växtlighet som är typisk för Öregrunds natur och bör därför bevaras från exploatering. Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga natur- och friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer. Syftet med området anses inte påverka dessa värden negativt.

S 308 - UTSIKTEN

Område med klipplandskap och viss växtlighet som är typisk för Öregrunds natur. Platsen har dessutom ett mervärde av möjligheten till bra utsikt från klipporna. Området ska bevaras och de förändringar som kan godtas ska vara för att öka platsens

tillgänglighet eller att öka utsiktsmöjligheterna för allmänheten.

Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga naturvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer. Syftet med området anses inte påverka dessa värden negativt.

S 309 - INDUSTRIRSKOGEN

Området är ett naturområde som är detaljplanelagt som natur och ska fortsätta vara så för att säkerställa en skyddsbuffert mot störningar mellan bostäder och industriområdet Öregrundsvarvet.

Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga naturvärden samt låga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer. Syftet med området anses inte påverka dessa värden negativt.

S 310 - RENINGSVERKET

Ett skyddsområde runt reningsverket i Öregrund där bebyggelse inte ska uppföras. Undantag får ske för teknisk anläggning kopplat till reningsverket. Inom skyddsområdet finns redan befintlig bebyggelse. Ingen nytillkommande bostadsbebyggelse ska

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

tillåtas inom skyddsområdet som är 300 meter på grund av miljöstörningar.

Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på höga och låga naturvärden. Se *grönstrukturplan (2018)* för detaljer. Syftet med området anses inte påverka dessa värden negativt.

S 311 - KORRIDOREN

Naturområde som fungerar som en grön korridor där allmänheten rör sig och bör därför bevaras från exploatering.

Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på varierande naturvärden, från låga till höga, samt höga friluftsvärden då området omfattar en pulkabacke kallad Surberget. Se *grönstrukturplan (2018)* för detaljer. Syftet med området anses inte påverka värdena negativt.

Det finns potentiella föroreningar från industriverksamhet halogenerade lösningsmedel med tillverkning av eldistributions- och elkontrollapparater i området, där föroreningen fått riskklass 2 preliminärt enligt branschklassning. Vid eventuella åtgärder i området kan föroreningssituationen behöva undersökas och eventuellt åtgärdas. Se vidare

vägledning på sid 54-55.

S 312 - TRÄSKET NORRA

Naturområde som är viktigt att bevara som en skyddsbuffert mot störningar mellan bostäder och återvinningscentral. Det är också möjligt att utveckla delar av området för rekreation genom restaurering samt tillägg av spänger och broar.

Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga naturvärden samt låga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan (2018)* för detaljer. Syftet med området anses inte påverka värdena negativt.

S 313 - BUFFERT MELLAN BYGGNADSSTILAR

Naturområde som fungerar som tätortsnära natur och som samtidigt separerar bostadsområden i olika byggstilar. Området ska bevaras och får inte exploateras.

Området är delvis inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga natur- och friluftsvärden. Se *grönstrukturplan (2018)* för detaljer. Syftet med området anses inte påverka dessa värden negativt.

S 314 - KLIPPAN 2

Ett ytterligare område med bergigt landskap och viss växtlighet som är typisk för Öregrunds natur och bör därför bevaras från exploatering.

Området är inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga naturvärden. Se *grönstrukturplan (2018)* för detaljer. Syftet med området anses inte påverka värdena negativt.

S 315 - RÅDHUSPARKEN

Liten park i centrala Öregrund som bidrar med tätortsnära grönska och har ett viktigt rekreativvärde. Området ska bevaras och får inte exploateras för annan användning.

S 316 - FYRSKEPPSUDDEN

Ett populärt natur- och parkområde för boende och turister nära havet. Platsen ska bevaras och hållas tillgänglig för allmänheten och åtgärder får endast göras om de kan förbättra de nuvarande rekreativvärdena.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

S 317 - KILEN

Platsen bedöms som en viktig grön kil mellan bostadsområden då den bidrar med ökad grönska i centrala Öregrund. Platsen ska bevaras och får inte exploateras för annan användning.

S 318 - TENNISBANAN

Tennisbanan är ett populärt besöksmål och viktig rekreativ aktivitet i centrala Öregrund. Tennisbanan ska bevaras och får inte exploateras för annan användning.

S 319 - NYCKELBIOTOP KALKBARRSKOG

Ett mindre område mellan bebyggelse vilket är klassat som nyckelbiotop med väden som kalkbarrskog och därför ska marken inte exploateras.

Andra områden

Exempelvis tekniska anläggningar, pågående planer, skola/förskola etcetera.

S/F 300 - FÖRSKOLA VÄSTRA ÖREGRUND

Vid utvecklingen av BS 300 – Västra Öregrund ska ett område reserveras för förskola som försörjer det nya upptagningsområde som bostadsutvecklingen innebär.

S/F 301 - UTVECKLING ÖREGRUNDS SKOLA

Området där den nuvarande skolan står kan eventuella tillbyggnader eller ombyggnader komma att behövas vid befolkningstillväxt i Öregrund. Tillbyggnader ska komplettera de befintliga skolbyggnaderna utan att ta i anspråk de lek- och fritidsytor som finns anlagda söder om dessa.

P 300 - ÖREGRUND I48:11

Pågående detaljplan för bostäder som ligger vilande på grund av brist på VA-kapacitet i det kommunala ledningsnätet. Mängden bostäder som detaljplanen ska tillåta är inte fastslaget och planprocessen är fortfarande endast i startskedet.

RV 300 - RENINGSVERKET ÖREGRUND

Öregrunds reningsverk med en buffertzon på 300 meter där ingen ny bostadbebyggelse tillåts. Kapaciteten i reningsverket är för tillfället tillräcklig men det finns planer på att utöka kapaciteten för reningsverket för att säkerställa det långsiktiga behovet. Se mer information under avsnittet *Vatten och avlopp*.

C 300 - HAMNOMRÅDET ÖREGRUND

Hamnstråken med de värdefulla sjöbodarna och torget som är en viktig samlingsplats i centrala Öregrund. Detta område är vitalt för attraktiviteten i orten, och en god gestaltning av gaturummen samt torgytan behöver utvecklas för att nå områdets fulla potential. Torget behöver bli öppnare och mer inbjudande med grönska och allmänna sittplatser. Gatustråken behöver utnyttjas på ett bättre sätt för att gynna näringarnas uteserveringar samt gång- och cykeltrafikanter. Ett gestaltningsprogram som utreder helheten för hela området föreslås därför för att uppnå detta.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Österbybruk

Österbybruk är det största och äldsta järnbruket i Östhammars kommun, anlagt redan på 1500-talet. Här finns både industribyggnader och bostäder från bruksepoken. Vallonsmedjan är från 1500-talet och brukets äldsta byggnad. Herrgården, brukskyrkan och klockstapeln byggdes på 1700-talet.

Den moderna tätorten har framförallt anlagts norr om herrgården, även om viss kompletterande bebyggelse har kommit till i anslutning till de gamla brukslängorna. Redan i början av 1900-talet och fram till 1950-talet byggdes nya småhusområden i Österbybruk. Verksamheten vid Fagersta bruk och Dannemora gruvor hade stor betydelse för expansionen, vilken fortsatte under 1960- och 1970-talet. Då planlades större områden både öster samt väster om centrum och flerfamiljshus byggdes.

Efter 1980-talet har bebyggelseexpansionen fortsatt i både öster och väster om centrum. Öster om centrum upptar Fagerstas gamla industriområde en stor yta. Österby gjuteri är den enda delen av Fagerstas tidigare verksamhet som lever kvar efter den omfattande nedläggning som skedde på 1980-talet.

PROFIL

Österbybruk är en trivsamt boende- och pendlarort

Österbybruk är en av kommunens kulturhistoriskt mest intressanta platser. I framtiden är det viktigt att värdena bevaras, men också att allmänheten har tillgång till miljöerna som gör området unikt.

med bra förbindelser i flera väderstreck: mot Gävle och Uppsala-Stockholm via Upptåget i Örbyhus och Skyttorp eller närliggande E4. Det finns en tydlig koppling mellan nutid och historia, och vallonsbruket tillför skönhet och kulturhistoria. Livet i Österbybruk är livfullt med bland annat kulturupplevelser och ett rikt föreningsliv.

Service ligger förhållandevis väl samlad i centrum. Där finns bland annat livsmedelsbutiker, bageri men också vårdcentral och tandläkarmottagning. Sportanläggningar, skola (F-9) och bibliotek ligger i anslutning till centrum, medan förskolor, äldreboende och återvinningsanläggning finns på lite olika platser.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

SÄRSKILDA VÄRDEN

Österbybruk med Dannemora gruvor är centrala minnesmärken från århundraden av bergshantering och järnframställning. Detta är en av kommunens mest värdefulla kulturmiljöer och ett riksintresseområde som innefattar både Österbybruk och omgivande områden. Inte bara bruket, utan också dammsystemen, gruvområdet i Dannemora och omgivande ekhagar ingår. Dessa värden samt den tätortsnära naturen med många spår av kulturarvet bidrar stort till ortens attraktivitet.

LANDMÄRKEN OCH MÖTESPLATSER

Herrgårdsområdet, Vallonsmedjan, klockstapeln och osthusen har, tillsammans med den äldre bebyggelsen längs Gimogatan, Långgatan och Korsvägen stor betydelse för Österbybruks identitet. De är viktiga landmärken, liksom Folkets hus och Fagerstas gamla industriområde. Dammarna i tätortsnära natur med många äldre träd har också stor betydelse för Österbybruks karaktär.

Torget, herrgårdsområdet, busstationen, simbadet, skolan och idrottsplatsen är samlingspunkter där Österbyborna möts. Dessa platser behöver kopplas samman bättre för att stärka tillgängligheten.

UTVECKLINGSMÖJLIGHETER

Det finns goda möjligheter för Österbybruk att utvecklas som både boende- och pendlarort. Här finns många attraktiva miljöer, ett järnvägsspår som med rätt förutsättningar kan bli aktuell för persontrafik på sikt. Ett bra resecentrum kan vara ett bra tillskott i framtiden för att stärka dessa förutsättningar som pendlarort. Det är dock viktigt att även lyfta fram Österbybruk som en ort där det går att både bo och arbeta på. Det finns goda förutsättningar för mindre industrier att etablera sig. Dannemora gruva är planerad att vara åter i drift inom de närmsta åren och tillsammans med det goda föreningslivet samt kulturupplevelser som finns ger detta Österbybruk utvecklingsmöjligheter att växa som ort. Kommunen kan agera som stöttande part i att utveckla dessa områden.

Genom att förtäta och knyta samman olika bostadsområden kan stadskänslan förstärkas. Det är viktigt att tillkommande bebyggelse inte döljer eller avskärmar Österbybruks landmärken och vackra vyer, exempelvis mot dammarna. Utvecklingen måste ske med stor hänsyn till områdets höga kulturmiljövärden. Österbybruk har stora möjligheter att utveckla de gröna och blå värdena i symbios med brukets gamla kulturarv. Nya vandringsleder och båtliv kan bli del av en växande besöksnäring och bidra till

rekreation och folkhälsa.

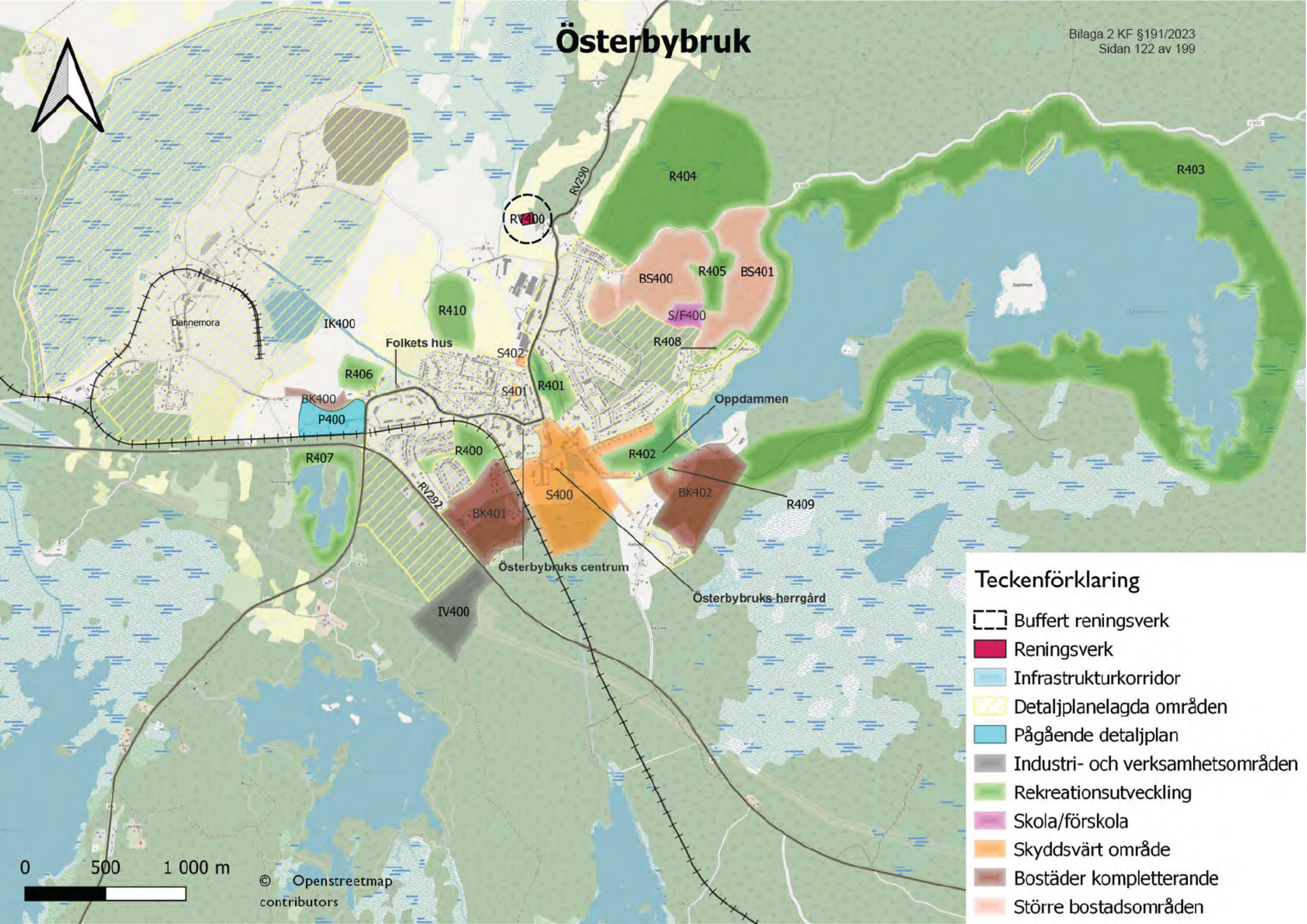
Ekhags- och ängslandskapet norr om Österbybruk och ett område öster och norr om Dannemorajsjön bidrar till vackra och rogivande upplevelser som kan nyttjas för tätortsnära rekreation. Det är också viktigt att det finns gröna, sammanhängande stråk genom samhället. De kan bli än mer attraktiva om de kopplas ihop bättre, till exempel med hjälp av mindre parkområden. Mötesplatserna i Österbybruk behöver kopplas samman bättre genom gång- och cykelvägar för ökad tillgänglighet. Järnvägen fungerar som en barriär. Söder om väg 292, i anslutning till fjärrvärmeverket, finns möjlighet för etablering av nya, störande verksamheter. Vägen fungerar som en avskärmande barriär för bostadsbebyggelsen.

■ Kommunen ■ Österbybruk

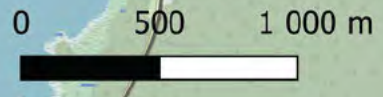

Österbybruk

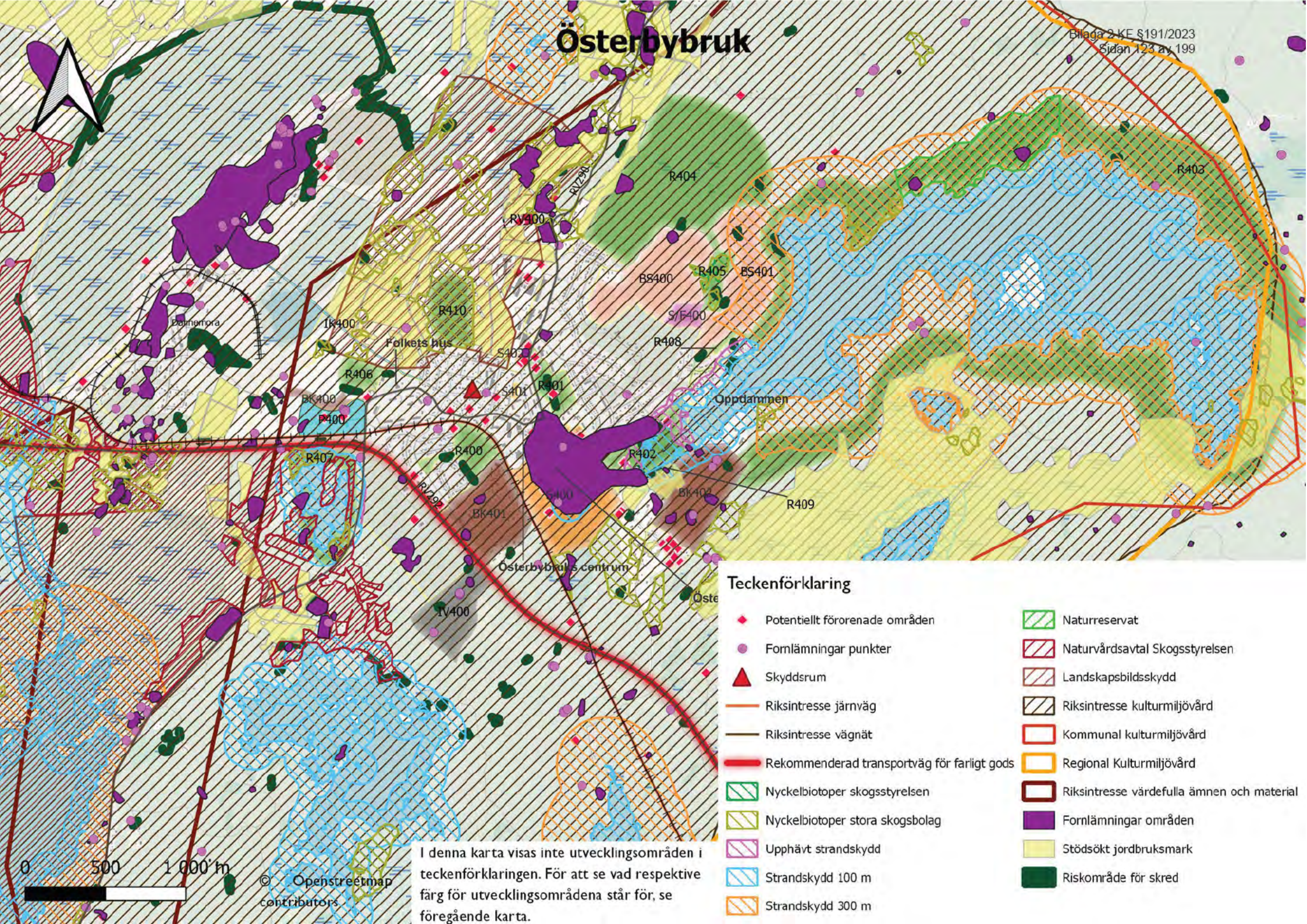

- ### Teckenförklaring
- Buffert reningsverk
  - Reningsverk
  - Infrastrukturkorridor
  - Detaljplanelagda områden
  - Pågående detaljplan
  - Industri- och verksamhetsområden
  - Rekreativ utveckling
  - Skola/förskola
  - Skyddsvärt område
  - Bostäder kompletterande
  - Större bostadsområden

Österbybruk

Teckenförklaring

- Potentiellt förorenade områden
- Fornlämningar punkter
- Skyddsrum
- Riksintresse järnväg
- Riksintresse vägnät
- Rekommenderad transportväg för farligt gods
- Nyckelbiotoper skogsstyrelsen
- Nyckelbiotoper stora skogsbolag
- Upphävt strandskydd
- Strandskydd 100 m
- Strandskydd 300 m
- Naturresept
- Naturvårdsavtal Skogsstyrelsen
- Landskapsbildskydd
- Riksintresse kulturmiljövård
- Kommunal kulturmiljövård
- Regional Kulturmiljövård
- Riksintresse värdefulla ämnen och material
- Fornlämningar områden
- Stödsökt jordbruksmark
- Riskområde för skred

I denna karta visas inte utvecklingsområden i teckenförklaringen. För att se vad respektive färg för utvecklingsområdena står för, se föregående karta.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

UTMANINGAR

Österbybruk har som sagt goda utvecklingsmöjligheter för boende, och här är kapaciteten för både vatten och avlopp relativt god. En utmaning är att locka till inflyttning i orten. Utveckling av handel och annat utbud av service inne i tätorten är en utmaning för att göra Österbybruk till en attraktiv boendeort.

Som ett komplement till det rika kulturutbudet och upplevelser behöver det även finnas tillgång till övernattningsboenden för tillfälliga besökare. Här behöver kommunen arbeta aktivt för att skapa förutsättningar för att etablera sådana verksamheter.

Bostäder, större områden

Områden som klassas som helt nya större bostadsområden utan större hänsyn till omkringliggande bebyggelse och med behov av viss grad av ny service.

BS 400 - SEFFERBACKEN

Sefferbacken, som pekas ut längst väster om Stordammen är ett av de större nya bostadsområdena i Österbybruk som utgörs av skogsmark i dagsläget.

Utpekandet av området är att anse som tätortsutveckling av Österbybruk. Direkt söder om området finns befintliga bostäder och består av friliggande hus. Området är att anse som ett nytt utvecklingsområde där bebyggelsestrukturen och karaktären inte behöver förhålla sig till befintlig bebyggelse. Möjlighet finns framförallt för nya småhus/parhus/kedjehus men även flerbostadshus kan vara lämpligt. Bebyggelsen ska anpassas till omkringliggande natur för att ta tillvara på den skog som området består av idag.

Den mindre väg som i dagsläget går mellan de utpekade områdena BS 400 och BS 401 behöver breddas för att kunna ta emot trafik från den planerade bostadsutbyggnaden. Trafik ska sedan härledas till den statliga vägen i norr samt Klockarbacksvägen och sedan vidare på Kölngatan i söder.

Området har delvis blivit inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden. Inventeringen visar på medelhöga till låga naturvärden. Majoriteten av det inventerade området visar på låga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan (2018)* för detaljer. Det finns dock stigar inom området som kopplar ihop med närliggande rekreationsområde. Friluftsvärdena är under utveckling genom etablering av ett nordligt grönstråk med höga friluft- och kulturmiljövärden. Befintlig ny förskola söder om området och tänkt

etablering av ytterligare en enhet mitt i området ges med detta stråk goda möjligheter till stärkande utestelser. Detta ska beaktas i vidare planering. Dessa ska beaktas vid exploatering. Naturvärdesinventering ska göras vid detaljplanläggning.

I norra delarna av området finns ett större fornlämningsområde som ska undvikas vid framtida exploatering. Delar av området är även låglänt och därför rekommenderas en dagvattenutredning i samband med detaljplanarbetet.

BS 401 – KLOCKARBACKEN 2

Det utpekade området är beläget direkt väster om Stordammen och utgörs av skogsmark i dagsläget. Utpekandet av området är att anse som tätortsutveckling av Österbybruk. Direkt söder om området finns befintliga bostäder. Närliggande bebyggelse består av friliggande hus. Området är att anse som ett nytt utvecklingsområde där bebyggelsestrukturen och karaktären inte behöver förhålla sig till befintlig bebyggelse. Möjlighet finns framförallt för nya småhus/parhus/kedjehus men även flerbostadshus kan vara lämpligt. Eventuellt behov av framtida serviceboende för äldre bör undersökas i framtida planering av området. Bebyggelsen ska naturanpassas för att ta tillvara på den skog som området består

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

av idag.

Området har delvis blivit inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden, vilken visar på medelhöga till låga naturvärden. Majoriteten av det inventerade området visar på låga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer. Naturvärdesinventering ska göras vid detaljplaneläggning.

Inom det utpekade området finns några större låglänta partier som särskild hänsyn ska tas till och en dagvattenutredning rekommenderas vid detaljplanarbetet. Fyra områden där risk för skred har identifierats ska även tas med i beaktning när det planeras för bostäder. Geologiska förutsättningar redovisas i karta i bilaga 3.

Stora delar av området ligger inom utökat strandskydd vilket betyder att detta behöver utredas och dispens krävs för att bebyggelse ska vara möjligt. Här hänvisar kommunen till det sjätte skälet för dispens enligt MB 7 kap. 18§, vilket lyder att ett område behöver tas i anspråk för ett annat mycket angeläget intresse än strandskyddet. I det här fallet gäller detta behovet av bostäder i attraktivt läge för att locka människor att flytta till Österbybruk. Det utökade strandskyddet grundar sig i ett naturvårdsavtal från 1987, skapat av länsstyrelsen, där höga naturvärden och arter pekats ut. Beslut om fortsatt utökat

strandskydd togs sedan 1995 samt 2015. Även om ny bebyggelse kommer att göra intrång på det utökade strandskyddet så är avsikten att det generella strandskyddet om 100 meter fortfarande ska behållas för att säkerställa djur och allmänhetens tillgång till stranden.

I markkonfliktskartan framstår det tydligt att det är svårt att finna ny mark att ta i anspråk som inte innefattar diverse markkonflikter i nära anslutning till tätorten. Området ovanför nuvarande detaljplan för Klockarbacken är ett av få områden som är relativt oproblematisk. Österbybruk präglas av föroreningar i princip överallt runt tätorten och därför bedöms området nordväst om Stordammen vara lämpligt att ta i anspråk för bostäder. Kommunen bedömer också att detta utökade strandskyddsområde inte har någon avgörande betydelse för strandskyddets syften.

I samband med förväntad större befolkningsökning på grund av utbyggnad för slutförvaret i Forsmark krävs attraktiva bostäder och därför krävs att kommunen möjliggör detta i kommunens större tätorter. Andra platser har undersökts runt tätorten där de platser som ansetts lämpliga också har pekats ut, främst i form av förtättningsområden. Andra områden som diskuterats är omvandling av industriområden men i dagsläget bedöms det inte finnas

ekonomiska incitament att omvandla det diskuterade området, "Österbyverken", då det finns betydliga föroreningar som bedöms väldigt dyra att åtgärda initialt.

Kommunen hänvisar till Länsstyrelsens bifogade granskningsyttrande då det finns invändningar mot kommunens utpekade områden för bostadsbebyggelse på utökat strandskyddsområde.

Utvecklingsområden bostäder

Områden som hör till denna kategori är mindre områden för nya enstaka bostäder i anslutning till befintlig bebyggelse.

BK 400 – ILSVEDDEN

Området ligger väster om fotbollsplanen och utgörs av skogsmark. Närliggande bebyggelse består av friliggande villor med stora tomter. Utpekandet av området är att anse som kompletterande bebyggelse. Strukturen och karaktären på kompletterande bebyggelse behöver förhålla sig till den redan befintliga men kan också tillåta tätare bebyggelse som t.ex. radhus. Området ligger i direkt anslutning till

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Dannemoravägen vilket ger området nära tillgång till regionala bussförbindelser.

Med tanke på närheten till Dannemoravägen samt gruvan bör en bullerutredning utföras för att vidta åtgärder, speciellt om det blir aktuellt att öppna Dannemora gruvor igen och tung trafik kommer belastas vägen och gruvområdet igen. Mindre låglänta partier finns inom området och ska tas i beaktning vid framtida planering av området.

Ilsvedden har inte blivit inventerad med hänsyn till natur- och friluftsvärden.

BK 401 - SKYTTBACKEN

Skyttbacken är en befintlig detaljplan där stora delar av området ännu inte är utbyggt. Inom området finns två fornlämningsområden som hänsyn ska tas till men i övrigt har området goda förutsättningar. Bullerdämpande åtgärder bedöms behöva utredas vid en eventuell detaljplaneändring då området är omgärdat av både större väg samt järnväg.

BK 402 - HOVGÅRDEN

Hovgården är beläget söder om Österby simbad. Området utgörs av åker- och skogsmark. Förslaget är

att anse som kompletterande bebyggelse där parhus, radhus eller friliggande villor föreslås. Strukturen och karaktären på kompletterande bebyggelse behöver förhålla sig till befintlig.

Området har blivit inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden. Inventeringen visar på höga till låga naturvärden. Det visar också på att området har låga till medelhöga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer. Ett stigsystem har dock identifierats utanför denna inventering och dessa stigar har ett högt värde som behöver beaktas.

Stora delar av skogsområdet innehåller dock intressanta stigar där bland annat den etablerade kulturstigen återfinns. Ett kuperat landskap med lämningar från de första järnmalmbruken i Österbybruk och annan kulturhistorisk aktivitet kan också hittas. Dessa värden ger området en viktig identitet och spegling till Österbybruks historia som inte får förvanskas. Istället bör man utnyttja detta genom att spara viktiga stigar och integrera dem som tätortsnära rekreation. Bebyggelse får tillkomma på de öppnare och flackare ytorna i området som inte stör rekreativändamålen. Med fördel kan bebyggelse utformas med anspelning på historiska drag för att ge bebyggelseområdet en starkare identitet.

Inom det utpekade området finns både större och

mindre fornlämningsområden bestående bland annat av bebyggelselämningar och fångstgrop. Stor försiktighet till detta ska tas i detaljplanearbetet.

Ett låglänt område närmast Pålshoda är identifierat och därför bör dagvattenutredning göras i detaljplanering. Två områden med risk för ras finns även inom det utpekade området, båda längs med Hammargatan. Därför förordas geoteknisk utredning vid kommande detaljplaneskede.

Industri och verksamheter

Områden i denna kategori lämpar sig för industrier, verksamheter och handelsområden.

IV 400 - FÖRETAGSBY ÖSTERBYBRUK ETAPP 2

Området är en fortsättning av utvecklingen av industrier i Österbybruk. Förslaget är väl separerat från bostadsbebyggelse och lämpar sig därför även för störande industrier. Marken består främst av sandig morän och en mindre del glacial lera. Området är idag ett skogsområde och är inte inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden. En inventering kan därför behöva göras vid detaljpaneläggning.

Det finns vandringsleder som passerar genom området och som behöver beaktas så att det går att passera vidare till leder utanför området vid exploatering.

Korridorer för infrastruktur

Hela eller delar av korridorerna kan i framtiden komma att ianspråkta av infrastrukturobjekt.

IK 400 - CYKELVÄGEN DANNEMORA – ÖSTERBYBRUK

Befintlig cykelväg mellan Dannemora och Österbybruk som är delvis asfalterad. Denna väg saknar idag belysning och för att stärka vägen som effektivt cykelstråk bör belysning tillkomma på hela sträckan.

Rekreationsutveckling

I denna kategori ingår grönområden, parker och områden för friluftaktiviteter som kommunen vill utveckla i framtiden.

R 400 - VATTENTORNET

Sydväst om Österbyskolan vid vattentornet pekas

ett område ut för utveckling av rekreation. Området är värdefullt för tätortens närhet till rekreation och sammanknyter olika delar av tätorten. Området har en naturlig koppling till ett stort antal bostäder i närheten och har vid en inventering utpekats som en viktig skog för Österbyskolan. I framtiden bör området användas för etablering av nya aktiviteter eller funktioner som överensstämmer med ändamålet rekreation. Alla åtgärder som görs i området måste alltså innebära att befintliga rekreationsfunktioner inte påverkas negativt.

Inom området finns potentiella föroreningar från en nedlagd deponi på en fastighet med riskklass 3. Vid eventuella åtgärder i området ska föroreningssituationen undersökas och eventuellt åtgärdas. Se vidare vägledning på sid 54-55.

Området har blivit inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden. Inventeringen visar på låga till medelhöga naturvärden. Det visar också på att området har medelhöga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer.

R 401 - SÅGDAMMSPARKEN

Mitt i Österbybruk ligger det utpekade Sågdammsparken. Området är värdefullt för tätortens

närhet till rekreation och sammanknyter olika delar av tätorten. Parken har en naturlig koppling till ett stort antal bostäder i närheten. Inom området tillåts i dagsläget utveckling av bostäder, men i framtiden bör området användas för etablering av nya aktiviteter eller funktioner som överensstämmer med ändamålet rekreation. Alla åtgärder som görs i området måste alltså innebära att befintliga rekreationsfunktioner inte påverkas negativt. I sågdammsparken finns föroreningar från en gammal tungmetallsdeponi som idag är övertäckt med geotextilduk och jordmassor. Inga grävningsarbeten bör göras på platsen med tanke på dessa föroreningar. Ytterligare föroreningar runt före detta laboratoriet i nordvästra delen av parken finns också konstaterade och som behöver beaktas.

Området har blivit inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden. Inventeringen visar på låga till medelhöga naturvärden. Det visar också på att området har medelhöga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer.

R 402 - OPPDAMMEN

Intill campingen i Österbybruk ligger Oppdammen som föreslås för framtida rekreationsutveckling. Runt Oppdammen föreslås en gångstig för att

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

tillgängliggöra tätortsnära rekreation. Området är delvis utmarkerat som byggnadsminne tillsammans med den närliggande bruksmiljön och därför bör Länsstyrelsen vara med i ett tidigt samråd vid framtida planering av rekreationsområdet.

Det finns konstaterade föroreningar av arsenik runt dammen som visar på låg hälsorisk, och därför bedöms föroreningarna inte utgöra någon konflikt med syftet för området. Det finns även föroreningar från tidigare järnbruken i de västra delarna av dammen där den samlade bedömningen givit en riskklass 1 för området. Vid åtgärder i området ska föroreningssituationen undersökas och eventuellt åtgärdas. Se vidare vägledning på sid 54-55.

R 403 - STORDAMMENS VANDRINGSLED

Stordammens vandringsled sträcker sig idag från campingen i Österbybruk upp till Aspo naturreservat längs med Stordammen. En utveckling för fortsättning av leden vidare längs den östra delen av dammen är i förestående vilket kommer göra det möjligt att vandra runt hela Stordammen. Vissa delar av leden behöver utredas för behov av tillgänglighetsanpassning som sedermera ska leda till ett värdefullt slutmål. Stordammen har betydelse för friluftsliv i Österbybruk året runt. Hela dammen in-

klusive omgivande stränder och närmarker har stor utvecklingspotential som rekreationsmiljö. Vandringleden är del av upplandsleden och en led på 15 km planeras runt dammen i ett samarbete mellan lokala intressen och Upplandsstiftelsen. Dammen har stort värde för bad, båtliv, fiske och vintertid för skridskoåkning. Utveckling och åtgärder som stör rekreationsändamålen får inte tillåtas.

Det finns potentiella föroreningar längs med leden där tidigare Aspeboda hytta låg, verksamhet för järn- och stålbruk. Vid åtgärder i området ska föroreningssituationen undersökas och eventuellt åtgärdas. Se vidare vägledning på sid 54-55.

R 404 - ELLJUSSPÅRET

R 404 är grönområdet runt elljusspåret och ska fortsättningsvis användas som naturområde för rekreation. Det innebär att grönområdet ska vårdas och inte i alltför väsentlig grad förändras. Däremot kan rekreationsanläggningar och tillgänglighetsarbeten tillåtas. Med tillgänglighetsarbeten menas gång- och cykelvägar, elljusspår, skidspår etcetera. Området anses bli ännu viktigare att behålla för rekreation i framtiden då de större bostadsområdena BS 400 och BS 401 utvecklas.

R 405 - KLOCKARBACKENS OAS

Mellan bostadsområde BS 400 och BS 401 föreslås en grön oas för att främja rekreation. Ett nyckelbiotopområde med kalkbarrskog är identifierat inom R 405 som stor hänsyn ska tas till vid planering av framtida rekreationsområde. På grund av nyckelbiotopen föreslås en minimal påverkan i skogspartiet och samråd med Skogsstyrelsen. Området kan tänkas behöva ta yta från BS 400 och BS 401 för att skydda nyckelbiotopen. Stigar som ansluter till området från söder, öster, och väster utgör delar av ett nordligt grönstråk som utvecklas av lokala intressenter under 2023.

R 406 - IP ÖSTERBYBRUK

Området är en idrottsplats med fotbollsplaner i orten som med fördel kan utvecklas för att skapa ett större sammanhang och samlingsplats runt idrottsplatsen.

R 407 - KARMDAMMEN

Runt Karmdammen finns idag en vandrings slinga på runt 3 km som nyttjades som tillsynsstig för dammen från sent 1600-tal. Stigen går på dammsbröst som ger fin utsikt över dammen och omgivande myrar och gölar. Utter syns till och från i dammen. Det

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

finns viloplatsar samt grillplatser i området. Slingan är ett viktigt tätortsnära grönstråk och intentionen är att rekreationsområdet ska fortsätta utvecklas för tillgängliggörande och attraktivitet.

Det finns potentiellt förorenade områden identifierade i södra respektive västra delen av rekreationsområdet från tidigare järn- och stålbruksverksamhet. Vid åtgärder i området ska föroreningsituationen

De olika dammarna runt Österbybruk bidrar med viktiga rekreationsvärden.

undersökas och eventuellt åtgärdas. Se vidare vägledning på sid 54-55.

R 408 - SKOGSPASSAGE MOT UPPLANDSLEDEN

Det finns idag en stig inom skogspassagen som passerar upp mot Upplandsleden från vägen. Denna stig är ett viktigt alternativ till att annars gå längs med gatustråket där människor behöver samsas med biltrafik. Stigen kan behöva dras om för att anpassas till nytillkommande bostadsområden.

R 409 - PARADiset

Grön mindre parkmiljö med skuggande träd längs det populära gångstråket förbi Oppdammen. Tillgängliggjord grillplats och bänkar finns i området. Området ska behålla sin naturliga karaktär.

R 410 - SPÖKLUND

Ekhags- och ängslandskapet i området Spöklund bidrar till vackra och rogivande upplevelser där det planeras etableras en vandringsstig i närtid genom privata initiativ. Området är en viktig del för tillgången till rekreation i de norra delarna och ska prioriteras för detta ändamål. Området skyddas i

övrigt av landskapsbildsskydd.

Skyddsvärda områden

Platser som kommunen ser ett behov av att i framtiden skydda mot exploatering, eller platser där befintligt skydd behöver stärkas.

S 400 - ÖSTERBYBRUKS HERRGÅRDSOMRÅDE

Österbybruks herrgårdsområde har anor från 1500-talet och kännetecknas av en typisk bruksmiljö från den tiden. Stora delar av det utpekade området skyddas genom den byggnadsminnesförklaring som finns över bruksmiljön. Området pekas ut som skyddsvärt för att värna om den unika miljön och skydda mot framtida exploatering. Områdets gröna och blå ytor har stora historiska värden, men igenväxning av betesmarker och vattenspegeln i herrgårdsdammen påverkar detta kulturarv negativt. En plan för återskapande av dessa miljöer bör tas fram. Mer information om Österbybruk och dess historia finns att läsa i kommunens kulturmiljöprogram *Jord och Järn* på sid 175-220.

Den finns flera konstaterade och potentiella föroreningar identifierade inom området. Detta härrör sig från den historiska järnbruvsverksamheten, tidigare

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

plantskola samt tidigare avfallsdeponi. Från tidigare industriverksamhet har måttliga risker påvisats avseende kvicksilver i jord för boende i bostadsområdet samt avseende arsenik och kvicksilver i jordgolv och stoft för personal i det före detta industriområdet. Kvicksilverhalterna i marken är inte fullständigt uttrönt och kompletterande undersökningar behövs för att klargöra åtgärdsbehovet. Det bedöms inte finnas risk för vistelse i området enligt befintliga rapporter. Potentiella föroreningar från tidigare plantskola har enligt översiktliga undersökningar givits en riskklass 2. Potentiella föroreningar från tidigare deponi misstänks vara branschtypiska föroreningar och riskklass saknas. Vid eventuella åtgärder i områdena kan föroreningssituationen behöva undersökas vidare och eventuellt åtgärdas. Se vidare vägledning på sid 54-55.

S 401 - BERTILSPARKEN

En grönyta och viktig lekpark för närboende i Österbybruk. Det finns även en liten pulkbacke i området som ska bevaras. Äldreboendet på parkvägen samt servicelägenheter på Ekbacksvägen ligger relativt nära och detta gör att parken blir en viktig lättillgänglig rekreationsyta där generationer kan mötas.

S 402 - BRÄNNSTÅLSUGNARNA

De unika och numera enda bevarade brännstålsgugnarna i Sverige finns på denna plats och är ett viktigt kulturhistoriskt arv från uppbyggnaden av den moderna stålindustrin från början av 1900-talet. Byggnaderna och dess område ska skyddas mot exploatering för att säkerställa framtida bevarande.

Bertilsparken är en viktig tillgång med en fin lekplats.

Andra områden

Exempelvis tekniska anläggningar, pågående planer, skola/förskola osv.

P 400 - HARVIK

Pågående detaljplan för bostäder. Detaljplanen syftar till att göra befintliga byggnader planenliga samt möjliggöra för nya enstaka byggrätter.

S/F 400 – SEFFERBACKENS FÖRSKOLA

Inom det utpekade området reserveras mark för framtida förskola i takt med att de större bostadsområdena BS 400 och BS 401 byggs ut.

RV 400 – ÖSTERBYBRUKS RENINGSVERK

Österbybruks reningsverk har buffertzonen på 300 meter där ingen ny bostadbebyggelse tillåts.

Östhammar

Östhammar anlades redan på medeltiden och fick sina stadsrättigheter så tidigt som 1368. Då låg bebyggelsen strax väster om nuvarande stadskärna. Staden fungerade som ett handelscentrum genom närheten till havet och hade också en viktig funktion för den fiskande befolkningen.

Den medeltida staden kan fortfarande spåras i ett bitvis oregelbundet gatunät, även om den idag äldsta bebyggelsen är från 1700-talet. Detta på grund av att Östhammar har brunnit i flera omgångar.

Östhammar fick ett uppsving under slutet av 1800-talet. Den första stadsplanen är från år 1878. Bebyggelsen organiserades då i rektangulära kvarter med rätlinjiga gator. Östhammar växte mot norr och söder utanför stadskärnan. Många av husen från den perioden bär spår av badortsepoken.

Under 1920- till 1950-talet pågick en försiktig expansion av staden, framförallt norrut, med egnehemsbebyggelse inspirerad av den engelska trädgårdsstaden. Från slutet av 1960-talet fram till början av 1980-talet expanderade Östhammar kraftigt. Då byggdes många nya villor och åtskilliga flerfamiljshus. Staden växte i alla riktningar.

Östhammars utbud av handel, underhållning och arbetstillfällen gör orten populär året runt. Översiktsplanen pekar ut flera platser där handeln kan utvecklas ytterligare och där fler arbetstillfällen kan skapas, både genom industrier och kontor.

PROFIL

Östhammar är kommunens största tätort, en småstadsidyll och ett centrum för handel och administration. Här ligger kommunhuset och flera andra centrala servicefunktioner, exempelvis Östhammars vårdcentrum med akutmottagning. Östhammar

fungerar som centralort. Kommunhus, vårdinrättningar och bibliotek ligger i anslutning till stadskärnan. Skolor (F-9), förskolor och sportanläggningar finns på lite olika platser och på lite längre avstånd från stadskärnan.

Det finns flera affärscentrum. I stadskärnan finns

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

livsmedelsbutiker, apotek och småbutiker. Livsmedelsbutiker finns även vid infartens centrum och i det externa köpcentrum som etablerats under 2000-talet. Här hittar man också fackhandelsföretag.

SÄRSKILDA VÄRDEN

Stadskärnan är av riksintresse för kulturmiljövården. Det gäller de delar som bär spår av ett medeltida gatunät och centralt belägna områden med en tät och småskalig trähusbebyggelse. Det finns även välbevarade byggnader från förra sekelskiftet och badortsepoken, till exempel Källörskolan och gamla brandstationen.

Stadskärnan har en särskild charm som tillsammans med havskontakten bidrar till Östhammars attraktionskraft som en småstadsidyll. Området runt Börstils kyrka har landskapsbildsskydd, se sid 54-55.

Särskild hänsyn måste tas i Börstilsåsens vattenskyddsområde längs väg 76. Grundvatten från Börstilsåsen försörjer Östhammar med dricksvatten.

LANDMÄRKEN OCH MÖTESPLATSER

Rådhuset, gamla vattentornet, Källörskolan och Börstils kyrka är exempel på viktiga landmärken.

Sjöfronten är också viktig för upplevelsen av denna gamla fiske-, sjöfarts- och badortsstad.

Detsamma gäller viktiga mötesplatser som Krutudden, Sjötorget, Rådhusorget och busstationen. Busstationens funktion som centralt belägen mötesplats kan behöva förstärkas. Kulturhuset Storbrunn har fått ett lyft som mötesplats för kultur i Östhammar i och med de renoveringar som utförts.

UTVECKLINGSMÖJLIGHETER

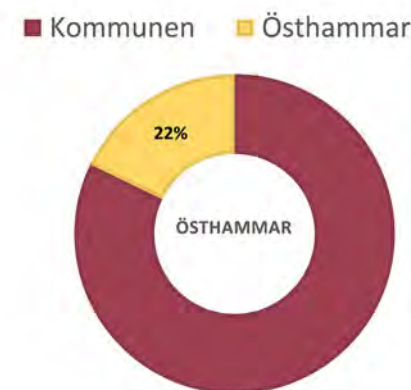
Östhammar har goda möjligheter att utvecklas. Det finns gott om plats för nya bostäder och verksamheter. Staden kan göras tätare genom att mer isolerade villaområden knyts samman med ny bebyggelse och en utbyggnad av gång- och cykelvägnätet. Det går till exempel att bygga ihop Edsområdet med egentliga Ed.

För att behålla attraktionskraften behöver landmärken och fronter som förknippas med Östhammar hanteras med hänsyn. Sjöfronten och sammanhängande gröna stråk inom och runt tätorten bör behållas intakta, likaså stadens centrala delar som är ett riksintresse för kulturmiljövården. Att knyta samman dessa delar genom små åtgärder, till exempel genom att flytta övergångsställ eller dylikt kan skapa

större möjligheter att bevara och stärka kopplingen mellan landmärken och fronter.

Drottninggatan är ett viktigt stråk och har potential att utvecklas till en gågata med mycket liv året runt. De vackra byggnaderna kräver kontinuerligt underhåll. Dessutom krävs satsningar som kan bidra till att fler service- och handelsföretag etablerar sig längs gatan, gärna hela vägen ner till Kyrkogatan.

Flera nya utbyggnadsområden för både småhus och flerfamiljshus har tillkommit under 2000-talet. Nya infartsvägar kan behövas om expansionen fortsätter. Två utredningsområden för vägar finns i förslagskartan.

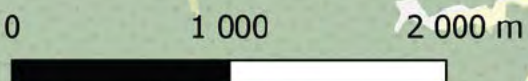
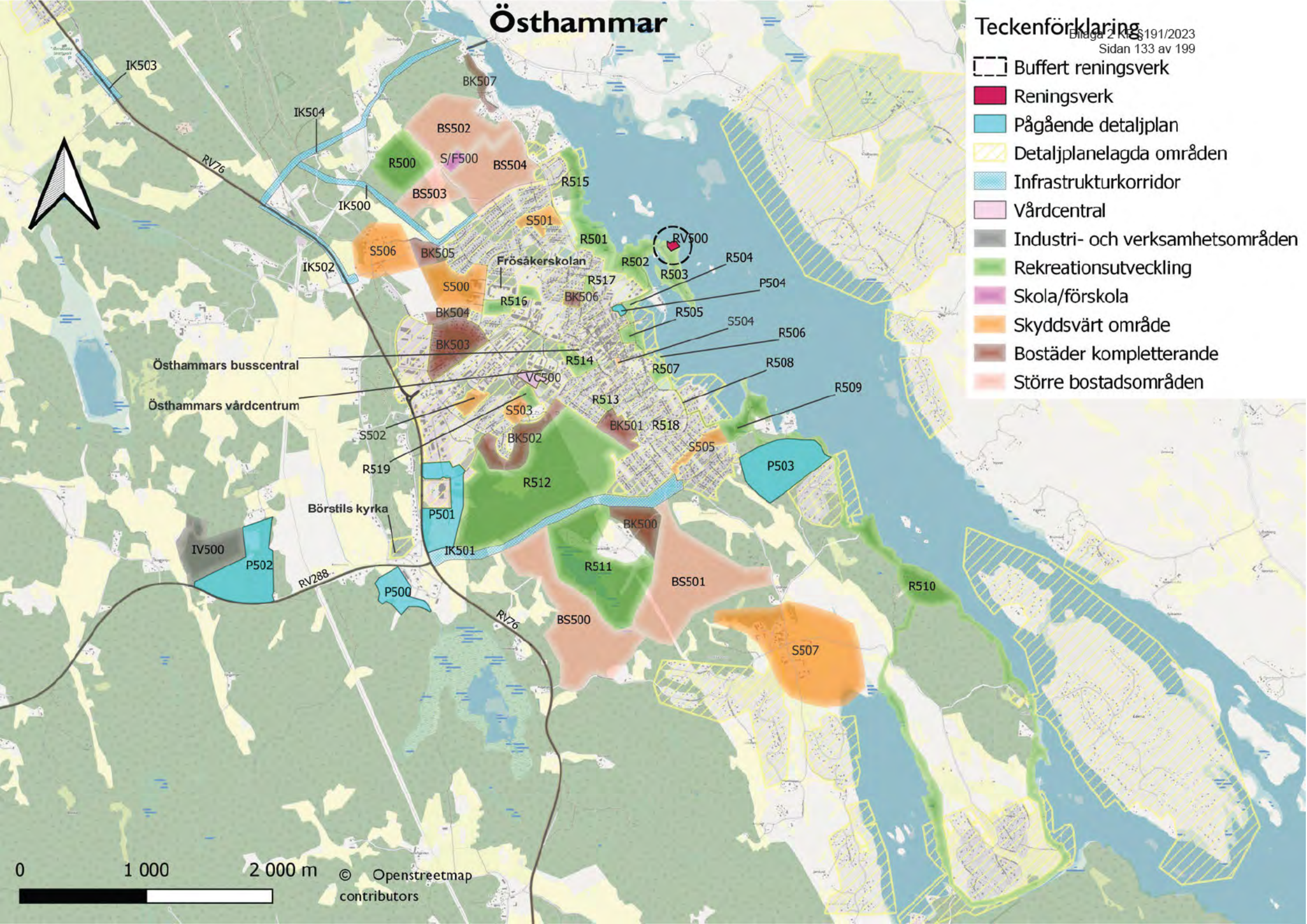
Östhammar

Teckenförklaring

Bild 2 KRS191/2023

Sidan 133 av 199

- Buffert reningsverk
- Reningsverk
- Pågående detaljplan
- Detaljplanelagda områden
- Infrastrukturkorridor
- Vårdcentral
- Industri- och verksamhetsområden
- Rekreationsutveckling
- Skola/förskola
- Skyddsvärt område
- Bostäder kompletterande
- Större bostadsområden

© Openstreetmap contributors

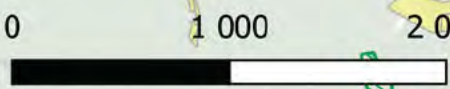
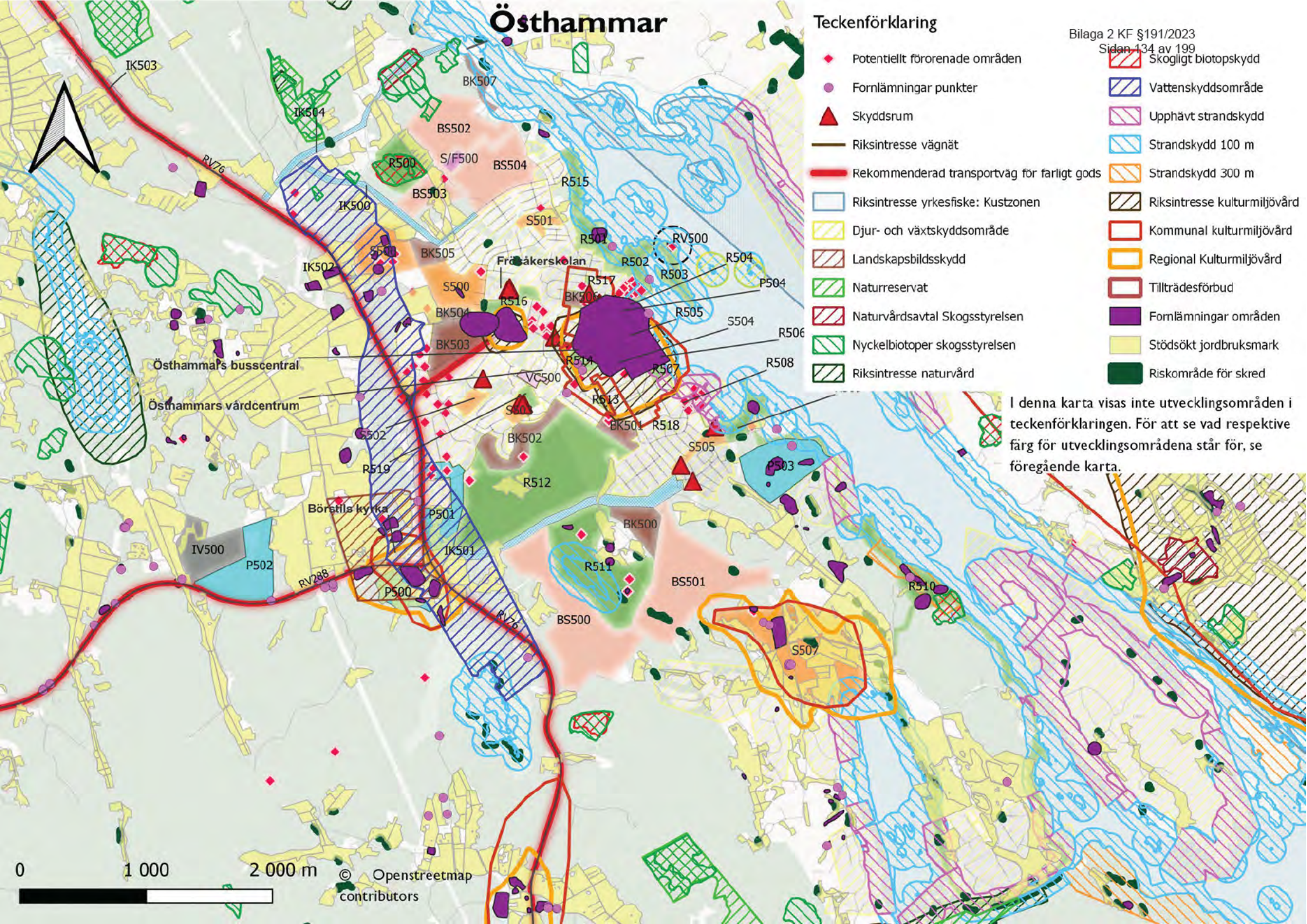

Östhammar

Teckenförklaring

- Potentiellt förorenade områden
- Fornlämningar punkter
- Skyddsrum
- Riksintresse vägnät
- Rekommenderad transportväg för farligt gods
- Riksintresse yrkesfiske: Kustzonen
- Djur- och växtskyddsområde
- Landskapsbildsskydd
- Naturreservat
- Naturvårdsavtal Skogsstyrelsen
- Riksintresse naturvård
- Skogligt biotopskydd
- Vattenskyddsområde
- Upphåvt strandskydd
- Strandskydd 100 m
- Strandskydd 300 m
- Riksintresse kulturmiljövård
- Kommunal kulturmiljövård
- Regional Kulturmiljövård
- Tillträdesförbud
- Fornlämningar områden
- Stödsökt jordbruksmark
- Riskområde för skred

I denna karta visas inte utvecklingsområden i teckenförklaringen. För att se vad respektive färg för utvecklingsområdena står för, se föregående karta.

UTMANINGAR

Vatten- och avloppstillgången är precis som i Öregrund mycket begränsad i Östhammar, och är en stor nyckel till att nya bostäder och verksamheter ska kunna tillkomma i orten. Östhammar har en trevlig stadsstruktur och gestaltning i de centrala delarna, men det är samtidigt en utmaning att få ett levande centrum då verksamheter måste konkurrera med Öregrund på sommaren och även extern handel både lokalt och regionalt. Idag finns även miljöstörande industriverksamheter i nära anslutning till de centrala delarna. Dessa bör på sikt flyttas längre bort från bostadsbebyggelse för att skapa en god boendemiljö och öppna upp nya möjligheter för centrala Östhammar.

Bostäder, större områden

Områden som klassas som helt nya större bostadsområden utan större hänsyn till omkringliggande bebyggelse och med behov av viss grad av ny service.

BS 500 - KANIKEBOL

Kanikebol består idag främst av skog samt vissa mindre jordbruksmarker och lämpar sig för stör-

re bostadsutveckling. Blandad bebyggelse i form av flerbostadshus, parhus-, radhus- och kedjehus ska prioriteras. Rekreatjonsområde R 510 – Kanikebolsjön angränsar till bostadsområdet i öst och ger tillkommande bostäder närhet till rekreation i form av både skog och vatten. Området angränsar till riksväg 76 i väst vilket gör området tillgängligt men kräver samtidigt att bebyggelse anpassas för trafikbuller.

Då väg 76 är transportled för farligt gods så ska en bebyggelsefri zon på minst 30 meter införas. Även inom 150 meter bör hänsyn tas till leden, ytterligare beskrivning och vägledning om detta går att hitta under Miljö och hälsorisker i del II.

Gång- och cykelvägar ska anläggas längs gatunäten inom området vid detaljplaneläggning och kopplas samman med befintligt gång- och cykelnät. Säkra passager för skolvägar ska säkerställas från bostadsområdet över infrastrukturkorridor IK 501 – Södra infarten till intilliggande rekreatjonsområde i norr, R 511. I områdets norra del har ett lågpunktsområde identifierats och därför är det mycket viktigt att dagvattenutredningar görs i detaljplaneskede och att dagvattenlösningar anordnas på ett hållbart sätt vid exploatering. Naturvärdesinventering ska göras vid detaljplaneläggning.

BS 501 - KANIKEBOL 2

Den potentiellt största utvecklingen av Östhammars tätort kan ske i detta område. Marken är idag ett skogsområde med vissa enskilda vägar som löper genom området. Naturvärden är i dagsläget inte utrett, och naturvärdesinventering ska göras vid detaljplaneläggning. Utvecklingen ska bestå av blandad bebyggelse i form av flerbostadshus och parhus/radhus i de östra delarna och medan de resterande delarna kan tillåta alla bostadsformer. Förskola/skola bör utredas inom området för att möjliggöra bostadsnära förskola för områdena BS 500 och BS 501. Behov av sportanläggningar bör också utredas i samband med utbyggnad av detta område. Inom området ska gång- och cykelvägar anläggas längs gatunäten och dessa ska koppla på befintliga gång- och cykelvägar utanför planområdet.

Två större lågpunktsområden finns karterat inom det utpekade utvecklingsområdet vilket ställer krav på att dagvattenutredning genomförs i samband med detaljplaneläggning. Flera mindre riskområden för skred har också påträffats och dessa ska tas i beaktning vid detaljplanering där geologisk undersökning kan komma att krävas. Geologiska förutsättningar redovisas i karta i bilaga 3.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

BS 502 - ED 2

Norr om det större bostadsområdet BS506 - Ed 23:1, pekas detta område ut som en fortsättning av utvecklingen i norrgående riktning. Området består idag av skog samt brutet jordbrukslandskap och bedöms lämpa sig för utveckling av främst friliggande villor. Naturvärden är inte kartlagt på platsen vilket ska göras i samband med detaljplaneläggning, liksom dagvattenutredning. Inslag av den befintliga skogen bör sparas vid exploatering för att bevara delar av den natursköna karaktären som finns idag. Det finns även stigar som används för rekreation idag genom området, och dessa bör sparas i den mån det går. Anslutning av motortrafik till området ska ske via Husbackavägen samt från BS505 – Ed 3, och ska samordnas så att anslutningarna blir så få som möjligt. Gång- och cykeltrafik ska anordnas längs gatunätet inom utvecklingsområdet och ska kopplas ihop med befintligt gång- och cykelnät.

Inom området BS 504 i närhet till gränsen för BS 503 finns potentiella föroreningar från en tidigare gruva, kallad Nässelnöt - Rörgruvan. Vid detaljplanering ska föroreningssituationen undersökas och eventuellt åtgärdas innan exploatering. Se vidare vägledning på sid 54-55.

BS 503 - ED 3

Område för större bostadsutveckling som där blandad bebyggelse ska prioriteras i form av parhus, radhus, kedjehus och friliggande villor. Marken består av skog och en del jordbruksmark i brutna arealer. Inslag av den befintliga skogen bör sparas vid exploatering för att bevara delar av den natursköna karaktären som finns idag. Området har inventerats med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga naturvärden samt höga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer. Naturvärdesinventering ska göras vid detaljplaneläggning.

Dagvattenutredning ska göras vid detaljplaneläggning. Anslutning till området ska ske via den nya infrastrukturkorridoren, IK 500 – Eds norra infart samt från BS 504 – Ed 2, och dessa ska samordnas så att anslutningarna blir så få som möjligt. I och med att bostadsområdet kommer att ligga i anslutning till ett större infrastrukturstråk så ska bullerutredning göras i samband med detaljplaneläggning. Gång- och cykeltrafik ska anordnas längs gatunätet inom utvecklingsområdet och ska kopplas ihop med befintligt gång- och cykelnät. Ett område för skola har pekats ut nordost om Ed 3, med områdeskod S/F 501 – Eds skola och beskrivs i detalj under rubriken Övriga områden.

Inom området finns potentiella föroreningar från en tidigare gruva, kallad Nässelnöt - Rörgruvan. Vid detaljplanering ska föroreningssituationen undersökas och eventuellt åtgärdas innan exploatering. Se vidare vägledning på sid 54-55.

BS 504 - ED 23:1

Ett större område som består av skogsmark och där en hägerkoloni upptäckts vid utredning för detaljplaneläggning. Tidigare detaljplaneärende har avslutats på grund av denna hägerkoloni. Marken är dock fortsatt intressant för utveckling av bostäder i blandade former av friliggande villor, radhus samt flerbostadshus om det är möjligt trots hägerkolonin. Vid framtida detaljplaneläggning ska det utredas om det är möjligt att exploatera delar av området med hänsyn till de flertal hägerbon som identifierats. Det finns även stigar som används för rekreation idag genom området, och dessa bör sparas i den mån det går.

Området har inventerats med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga och höga naturvärden samt höga friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer. Naturvärdesinventering ska göras vid detaljplaneläggning.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Inom området BS 504 i närhet till gränsen för BS 505 finns potentiella föroreningar från en tidigare gruva, kallad Nässelnöt - Rörgruvan. Vid detaljplanering ska föroreningssituationen undersökas och eventuellt åtgärdas innan exploatering. Se vidare vägledning på sid 54-55.

Utvecklingsområden bostäder

Områden som hör till denna kategori är mindre områden för nya enstaka bostäder i anslutning till befintlig bebyggelse.

BK 500 - KANIKEBOL MOTORBANA

Området består idag av skog och blir ett komplement till de få bostäder som idag finns väst om det utpekade området. Utveckling av friliggande villor föreslås och en fortsättning av den fastighets- och gatustruktur som finns idag ska eftersträvas för att skapa ett enhetligt område. Vid detaljplaneläggning ska naturvärdesinventering göras. En viktig förutsättning för att bostadsbebyggelsen ska kunna utvecklas på platsen är antingen att motorbanan,

som ligger väst om området, flyttas till annan plats eller att lämpliga bulleråtgärder görs. En skyttebana finns också i närheten och att den flyttas är också en förutsättning för utveckling av bostäder på grund av bullerstörningar.

BK 501 - KANIKEBOLSGATAN

Området angränsar till de centrala delarna av Östhammar i öst och Östhammars elljusspår, R511, i väst. Inom området finns även Östhammars kommunförråd och verksamhet vilken ska flyttas för att göra plats för möjligheter till centrumnära bostäder i attraktiv miljö. Behov av framtida serviceboende för äldre bör undersökas i framtida planering av området. Utvecklingsområdet kommer ta i anspråk en mindre del av elljusspåret. I och med detta ska de spår som påverkas dras om för att kopplas samman igen.

Potentiella föroreningar finns identifierade som härstammar från tidigare verksamheter. Farliga ämnen i form av till exempel Petroleumföroreningar och Varnolen samt mycket farliga ämnen i form av Krom har hanterats. Vid omvandling till bostäder ska föroreningar undersökas och eventuellt åtgärdas. Se vidare vägledning på sid 54-55.

Områdets västra delar har delvis blivit inventerat med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på höga natur- och friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer.

BK 502 - FORTSÄTTNING AV ERIKSLUNDSOMRÅDET

Området består idag delvis av mark som är detaljplanelagt som allmän platsmark, natur medan resterande mark är ej detaljplanelagt. Utveckling av området ska bestå av en komplettering med friliggande villor eller parhus/radhus med en gestaltning och bebyggelsestruktur som kan knyta ihop Erikslundsområdet med egnahemsbebyggelsen på Sydvästra Gränsgatan.

Området har inventerats med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga natur- och friluftsvärden. Se *grönstrukturplan* (2018) för detaljer. Viss natur kommer tas i anspråk och behovet av förtätning av bebyggelse bedöms överordnat andra intressen i detta område. Förtätningen i närheten av elljusspåret bedöms kunna bidra till en ökad användning av elljusspåret.

Ett potentiellt förorenat område har identifierats inom det utpekade området och beskrivs som

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

schaktmassedeponi. Vid detaljplanering ska föroreningssituationen undersökas och eventuellt åtgärdas innan exploatering. Se vidare vägledning på sid 54-55.

BK 503 - FÖRTÄTNING AV GAMMELBYN

Ett utvecklingsområde som idag i stora drag består av bostäder samt allmän platsmark – parkmark i "1.19 - Förslag till stadsplan för del av Gammelbyn 3:1 m.fl.". En förtätning av området föreslås och därmed en komprimering av den parkmark som finns idag. Bebyggelse som föreslås är friliggande villor eller parhus/radhus och hänsyn ska vid utveckling av nya bostäder tas till den befintliga bebyggelsen i området. Utformning och byggnadsstil ska harmoniera med befintlig bebyggelse.

Viss del av området har inventerats med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga natur- och friluftsvärden. Se *grönstrukturplan (2018)* för detaljer. Viss natur kommer tas i anspråk och behovet av förtätning av bebyggelse bedöms överordnat andra intressen i detta område.

BK 504 - FÖRTÄTNING AV BOSTADSOMRÅDE

Området är idag till största del ej detaljplanelagd och består av skogsmark samt en mindre del åkermark. Ett mindre område av den östra delen är idag detaljplanelagd som "mark som icke får bebyggas" i "1.49 – Förslag till ändring och utvidgning av stadsplanen för skolområde Gammelbyn 3:1". Omkringliggande område har en tydlig villastruktur som bryts av där det utpekade förtättningsområdet ligger. En fortsättning av omkringliggande kvarterstruktur bör därför möjliggöras för att komplettera befintlig bebyggelse.

Viss del av området har inventerats med hänsyn till natur- och friluftsvärden som visar på höga natur- och friluftsvärden. Se *grönstrukturplan (2018)* för detaljer. Viss natur kommer tas i anspråk och behovet av förtätning av bebyggelse bedöms överordnat andra intressen i detta område.

BK 505 - FORTSÄTTNING AV DETALJPLAN 1:42 - GATUHÖJDER

En vidareutveckling av detaljplan "1.42 – Gatuhöjder" där nuvarande villaområde är utbyggt i tydlig bebyggelsestruktur. Det utpekade området blir således en fortsättning på denna detaljplan och ny bebyggelse bör samspela med befintlig bebyggelsestruktur.

BK 506 - KVARTER GARVAREN

Område med flerbostadshus i ljust tegel som idag bedöms som monotont och påminner om "miljöprogramsområde". Ingår i ändring av stadsplanen "1:92 – Kv. Garvaren" från 1961 där planen medger bebyggelse i ca 12 och 13 meter byggnadshöjd där en relativt stor del prickmark är angiven. För att öka attraktiviteten bör området förändras till mer blandad bebyggelse i varierande höjder och kulörer. Olika fasadmaterial kan också vara lämpligt och upplåtelseformen kan gärna vara blandad. Målet bör dock vara att enbart flerbostadshus ska finnas i området. För att möjliggöra detta kan ny detaljplan behöva upprättas för området.

Området innefattas av riksintresse kulturmiljö samt återfinns i kommunens kulturmiljöprogram *Jord och järn* på sid 132-140 som innefattar hela Östhammars centrala delar. Hänsyn till detta ska tas vid detaljplanläggning och bygglov.

BK 507 - HUSBACKAVÄGEN

Sträckan längs Husbackavägen är idag delvis bebyggd med friliggande villatomter som är glest utplacerade. Med det attraktiva läget och närheten till Östhammars centrala delar så bedöms området ha potential att kompletteras med ytterligare villatom-

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

ter längs vägen. För detta bör en detaljplan upprättas för att undersöka eventuella naturvärden och andra förutsättningar för bebyggelse.

Industri och verksamheter

Områden i denna kategori lämpar sig för störande verksamheter och industrier.

IV 500 - EXPANDERING BÖRSTIL 1:13 INDUSTRIOMRÅDE

Marken är utpekad som en förlängning av den pågående detaljplanen P 502. Marken kan antingen inkluderas i den pågående detaljplanen eller hantearas i en egen detaljplan.

Korridorer för infrastruktur

Hela eller delar av korridorerna kan i framtiden komma att ianspråkta av infrastrukturobjekt.

IK 500 - EDS NORRA INFART, ”VADBACKSVÄGEN”

Reserverat stråk på nuvarande Vadbacksvägen för en ny infart till Edsområdet i Östhammars norra delar. Infarten blir aktuell i samband med att IK 504 - Norra infarten byggs ut och framförallt när större bostadsområden BS 504 – Ed 2 och BS 505 – Ed 3 exploateras. Väl utformad väg för motortrafik ska anläggas för att klara av den belastning som uppkommer till nya bostadsområden. Nya gång- och cykelvägar bör anläggas i samband med etableringen.

IK 501 - SÖDRA INFARTEN

En ny infart i södra delarna av Östhammar som ska anläggas i korsningen mellan väg 288 och väg 76. Denna ska leda trafik från de södra delarna till de större trafikstråken samt uppkomsten av nya större bostadsområden kring stråket i framtiden. I och med den nya infarten behöver korsningen mellan väg 288 och väg 76 ses över och denna sträckning bör inarbetas i länstransportsplanen för Uppsala län. Dialog med Region Uppsala och Trafikverket ska ske från kommunens sida.

IK 502 - LÄNK MELLAN NORRSKEDIKA - ÖSTHAMMAR

Reserverat område för cykelväg för att knyta ihop befintliga cykelvägar som anlagts från Norrskedika och Östhammar och sedan vidare med de befintliga cykelvägar som finns i Östhammars tätort.

IK 503 - CYKELBARHET NORRSKEDIKA - ÖSTHAMMAR

Reserverat stråk för komplettering av cykelbarheten mellan Norrskedika och Östhammar. Denna sträcka behöver knytas samman med befintliga cykelbara vägar mellan orterna. De åtgärder som ska göras för att uppnå detta mål ska utredas i ett senare skede och en samverkan mellan kommunen och region Uppsala ska ske i utredningsskedet.

IK 504 - NORRA INFARTEN

Reserverat område för framtida infart från väg 76 som kopplar ihop med Husbackavägen och bron över Östhammarsfjärden som sedermera leder mot flera landsbygdsområden på andra sidan fjärden. Väl utformad väg för motortrafik ska anläggas för att klara av den belastning som uppkommer till nya bostadsområden. Nya gång- och cykelvägar bör också

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

anläggas i samband med utbyggnaden av infarten.

Dialog ska ske med Trafikverket och region Uppsala från kommunens sida i och med anslutning från väg 76 till den nya infarten. Detta då den väntas skapa en ny trafiksituation och den bör även pekas ut i länstransportplanen för Uppsala län.

Rekreationsutveckling

I denna kategori ingår grönområden, parker och områden för friluftaktiviteter som kommunen vill utveckla i framtiden.

R 500 - ED

Området föreslås som ett nytt rekreationsområde i samband med att de större bostadsområdena BS 504, BS 505 och BS 506 byggs ut. Det utpekade området består idag mestadels av skogsmark. Särskild hänsyn ska tas till det befintliga biotopskyddet och klassningen som nyckelbiotop i området. Biotopen är värdefull på grund av kalkbarrskog, värdefull kryptogamflora, rik marksvampflora och ymnigt mosstäcke.

R 501 - GAMMELHUS

Området fungerar som ett rekreationsområde och promenadstråk för befolkningen i Östhammar. Området har bland annat en utsiktsplats över Östhammarsfjärden, ytor för evenemang och Kvarngården som kan användas för verksamhet dagtid, kvällar och helger. Kulturvärden finns i området i form av lämningar av en borg från slutet av 1300-talet och en loftbod. Det utpekade området är fortsatt ämnat för rekreation i framtiden och insatser tillåts enbart om de främjar ett rekreations syfte.

R 502 - KLACKSKÄRS CAMPING

I dagsläget används det utpekade området som campingplats som anses vara förenligt med ett rekreationsområde. Området är utpekade som rekreationsutveckling för att skydda det mot framtida exploatering, detta för att bibehålla tätortsnära rekreationsområden. Området fungerar även som en länk mellan Gammelhus (R 501) och Krutudden (R 503).

R 503 - KRUTUDDEN

Krutudden består idag av badplats, gångstigar, grillplats och parkområde och platsen ska användas

för rekreation även i framtiden. Området får endast utvecklas i syfte att förstärka det nuvarande rekreationsområdet. Östhammars reningsverk RV 500 ligger inom det utmarkerade området som hänsyn ska tas till i framtida planering.

R 504 - HAMNPARKEN

Mitt emot bostadsområdet Klackskär finns idag en outnyttjad grönyta som föreslås användas som parkområde för att bland annat få en tydligare koppling till R 503 - Krutudden. Området kan utnyttjas av alla boende i tätorten. Grönområdet mitt emot Klackskär skulle även kunna ha möjligheten att knyta samman med Sjötorgsparken på ett tydligare sätt genom att koppla ihop de två grönområdena längs med hamnen.

R 505 - SJÖTORGSPARKEN

Området används idag för rekreation med utegym, lekplats, Skateramp, grillplatser, volleyboll, schack, boule och flera andra aktiviteter. I övrigt används ytan för många typer av evenemang och i området finns flera restauranger och café. Parken är viktig för alla boende och besökare av Östhammar men kan ha extra stor vikt som närliggande rekreation för

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

gruppboendet Rådhuset samt servicelägenheter på Prästgatan och därför ska tillgängligheten beaktas. Sjötorgsparken föreslås för vidare rekreationsutveckling med en naturlig förlängning till Badhusholmen (R 506) och Societetsparken (R 507).

R 506 - BADHUSHOLMEN

Badhusholmen där det tidigare kallbadhuset i Östhammar stod föreslås för framtida rekreationsutveckling. Området föreslås få en bättre koppling till Sjötorgsparken, R 505, och Societetsparken, R 507, genom att utveckla det befintliga grönområdet. Det utpekade området är relativt litet, och därför kan en möjlighet vara att utvidga platsen med exempelvis trädäck ut mot Östhammarsfjärden.

R 507 - SOCIETETSPARKEN

Societetshuset, eller källörsskolan som det också benämns, började byggas år 1885 under badortstiden som ett kall och varmbadhus. Byggnaden har varit föremål för byggnadsminnesförklaring men länsstyrelsen beslutade att inte byggnadsminnesförklara byggnaden. Källör har varit i väldigt dåligt skick på grund av eftersatt underhåll och de senaste åren har byggnaden renoverats genom av ideella insatser.

På grund av kulturmiljöskäl pekas området ut som rekreationsutveckling för att skyddas mot framtida exploatering. Den intilliggande Societetsparken föreslås för framtida rekreation för allmänheten och som en förlängning av Sjötorgsparken, R 505.

R 508 - KÄLLVÄGEN

Angränsande till Societetsparken finns idag en äng. Visionen är att kunna vandra längs med vattnet vid ängen och sedan vandra längs Källvägen och Ejdervägen vidare via områdena R509 och R510 ända ned till Sandikaön. Stråket är viktigt som en länk mellan de olika rekreationsområdena.

R 509 - NÄSUDDEN

Näsudden är en plats där scouterna för tillfället har sin verksamhet. I området finns även ett flertal sjönära fastigheter. Området skall utvecklas i rekreationssyfte. Området kommer även fungera som grönsläpp gentemot det befintliga bebyggelse samt mot nya området Sandika norra (P 503). Området innefattar ett äldre hus med uthus, gräsytor, brygga med mera, omgivet av skogspartier.

Potentiella föroreningar finns identifierade inom rekreationsområdet från en tidigare skjutbana. Vid åtgärder i området ska föroreningssituationen un-

dersökas och eventuellt åtgärdas. Se vidare vägledning på sid 54-55.

R 510 - ÖSTHAMMARSFJÄRDENS VANDRINGSLED

I det utpekade området föreslås möjligheten att vandra längs med Östhammarsfjärden. Idag finns ingen utpekad led i området, men längs vissa delar av stråket finns befintliga stigar som kan utvecklas för ökad rekreation. Området sträcker sig cirka 5-6 kilometer ned till Sandikaön och kanalen mot Fagerön. Det utpekade området föreslås knytas samman med Fageröns naturreservat på andra sidan kanalen. I höjd med Koxut finns ett flertal fornlämningsområden samt ett biotopskyddsområde med kalkbarrskog som särskild hänsyn ska tas till.

Potentiella föroreningar finns identifierade inom rekreationsområdet från tidigare gruvverksamhet, Koxutgruvorna. Vid åtgärder i området ska föroreningssituationen undersökas och eventuellt åtgärdas. Se vidare vägledning på sid 54-55.

R 511 - KANIKEBOLSSJÖN

Kanikebolssjön föreslås som ett rekreationsområde för det framtida större bostadsområdet Kanikebol

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

- BS 500. Potential finns även för att knyta samman området med Östhammars största område för rekreation, nämligen elljusspåret (R 511). Runt Kanikebolssjön föreslås gångstigar, rastplatser, grillplatser och andra ändamål som främjar ett aktivt uteliv. Området kring sjön är även utpekade i Länsstyrelsens Naturvårdsprogram som bekräftar värdet av området. Ett mindre fornlämningsområde samt ett område med risk för skred är identifierat inom förslaget som hänsyn ska tas till vid eventuella åtgärder. Geologiska förutsättningar redovisas i karta i bilaga 3.

Inom området återfinns både Kanikebols motorbana samt en skyttebana som idag utgör en form av rekreation. Skulle verksamheterna flytta öppnar detta upp för nya rekreativmöjligheter alternativt en viss utökning av bostadsområdet BK500. Det finns potentiellt förorenade områden både vid motorbanan och skjutbanan samt från tidigare gruvverksamhet. Vid åtgärder i området ska föroreningsituationen undersökas och eventuellt åtgärdas. Se vidare vägledning på sid 54-55.

R 512 - ELLJUSSPÅRET

Det utpekade området är det största rekreativområdet i Östhammar som bland annat innehåller ett

2,5 km långt elljusspår. Idag utnyttjar även Kristine-lundskolan närheten till skogsområdet. Därav ska hänsyn tas till framtida utveckling av området för att täcka upp skolans behov. Området kommer bli ännu viktigare i framtiden som rekreativområde då intentionerna är att Östhammar ska fortsätta växa söderut. Detta kommer innebära att rekreativområdet kommer ligga mer centrerat i en framtida utveckling av tätorten Östhammar. Inom det utpekade området tillåts enbart utveckling av rekreativändamål som kan främja ett aktivt uteliv.

R 513 - VASAPARKEN

Ytan består idag av en grönyta med barrträd och lövträd, i området finns även en mindre lekplats. Området är utpekade som rekreativutveckling för att förhindra framtida exploatering. Grönområdet ligger i ett bostadsområde som till större del består av småhus. Området får utvecklas i rekreativsyfte som ska främja ett aktivt uteliv.

R 514 - HEMBYGDSGÅRDEN

Området kring Hembygdsgården i Östhammar består av gång- och cykelvägar som används mycket av allmänheten. Det ligger i nära anslutning till

serviceboenden på Repslagargatan och är därför en viktig rekreativskälla kopplat till detta. Området är utpekade som rekreativutveckling för att försäkra att området i framtiden även används för rekreation. Utveckling inom området tillåts om det anses främja ett rekreativsyfte.

R 515 - KVISTAGRAN

Området ska utvecklas för att tillgängliggöra strandlinjen från Gammelhus (R 501) fram till rastplatsen vid Kvistagran som är allmän platsmark.

R 516 - FRÖSÅKERSVALLEN

Idrottsområde vid Frösåkersskolan som innehåller fotbollsplaner och andra idrottsytor. Utveckling av idrottsområdet ska fortsättningsvis göras för att stärka de befintliga värdena. Området öster om skolan är detaljplanelagt för förskola som nu byggs, parkeringar och möjlig utveckling av anläggningar för utövande av sportaktiviteter.

R 517 - SLOTTSPARKEN

Ett parkområde längs Slottsgatan med skugggivande träd och en liten sittbänk som bedöms användas i liten grad idag. Det finns behov av att avskärma

parken bättre från Slottsgatan samt ge den bättre funktionalitet. Parken har stor potential att bli en viktig rekreationsyta med utvecklad lekplats och parkkvaliteter. Parken kan förse flera av de omkringliggande bostadsområdena med närrecreation samt rekreationsyta för gruppboendet på Klackskärsgatan och får därför inte bebyggas. Här kan med andra ord flera generationer mötas.

R 518 - FASANPARKEN

Det utpekade området består idag av en mindre lekplats och grönyta som omges av bostadshus. Grönytan anses vara värdefull för boenden i närområdet och föreslås förbli oexploaterad då den har utvecklingsmöjligheter. I området tillåts enbart åtgärder som främjar till utomhusvistelse.

R 519 - KRISTINELUNDS DAGVATTENDAMM

Bakom äldreboendet på Edsvägen finns ett grönområde med en större dagvattendamm. Dammen och grönområdet har potential att bli en mer lättillgänglig mångfunktionell yta som kan användas både av äldreboendet och gruppboenden på Edsvägen samt för Kristinelundsskolan och förbipasserande promenerande.

Skyddsvärda områden

Platser som kommunen ser ett behov av att i framtiden skydda mot exploatering, eller platser där befintligt skydd behöver stärkas.

S 500 - EDSKOLANS SKOLSKOG

Bakom Edskolan ligger ett skogsparti som idag bland annat nyttjas av barnen på skolan. I området finns ett vindskydd och en grillplats. Skogspartiet anses också vara värdefullt för omkringliggande bostadsområden. Området pekas ut som skyddsvärt för att skyddas från framtida exploatering. Området föreslås förbli orört för att främja lek och utomhusvistelse. Det är alltså inte förenligt att omvandla området till park, lekplats eller liknande. Däremot kan området utvecklas för att öka tillgänglighet och rekreationsvärde. Inom det utpekade området finns även en fornlämning som gynnas av att området pekas ut som skyddsvärt. Inom området finns en gammal deponi som var aktiv fram till 1960-talet med riskklass 1. Detta är delvis utrett inom MIFO fas 2 men det finns ännu oklarheter kring föroreningsituationen och därför kvarstår riskklass 1. Undersökningsresultaten visar att området är delvis förorenat. Halterna bedöms dock vara måttliga och

med hänsyn till kunskapen om deponiområdet stämmer föroreningsbilden relativt väl med misstänkt utbredning. Enligt rapporten rekommenderas inte någon ytterligare undersökning eller åtgärd under förutsättning att området lämnas med dagens markanvändning. En riskbedömning med plats-specifika riktvärden kan tas fram för att visa detta i så fall. Vid eventuella markarbeten så kan vidare undersökningar och eventuella åtgärder komma att krävas.

S 501 - EDS GRÖNOMRÅDE

Det utpekade området i Ed utgör en grön kil mellan två bostadsområden som föreslås förbli oexploaterat. Inom skyddsområdet återfinns även en pulkabacke som är viktig för lek och rekreation. Det utpekade området är inventerat gällande natur- och friluftsvärden som visar på medelhöga värden.

S 502 - ULRIKSBERG

Idag består det utpekade området av ett orört skogsparti. Området ligger i närheten av Kristinelundsskolan och Mariebergs förskola. Medel till låga värden gällande natur och friluftsliv har identifierats inom det utpekade området. Området är viktigt

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

för hantering av dagvatten och som en barriär mot bland annat buller.

S 503 - KRISTINELUNDS SKOLSKOG

I anslutning till Kristinelundskolan föreslås ett skydd mot framtida exploatering med undantag för utbyggnad av skolverksamhet. Området används idag av barnen i skolan som kopplar ihop med elljusspåret R 511 som bör användas för att främja lek och rörelse i utomhusvistelse. Området har även potential att användas av äldreboendet och gruppboendet på Edsvägen om det görs lättillgängligt.

S 504 - TINGSGÅRDEN

Idag består det utpekade området av en park bakom det gamla Tingshuset från 1924. Området ska förbli oexploaterat för att skydda de kulturhistoriska miljöerna i området. Det enda som tillåts på denna plats är upprustning av parkområdet. Mer att läsa om området finns i *Jord och Järn* på sid 132-140.

S 505 - BODA GRÖNSTRÅK

Ett område som bedöms vara ett viktigt gröonstråk för boende och bör därför skyddas mot framtida

exploatering. Det är även ett viktig gång- och cykelstråk. Området ligger i närheten av gruppboendet Boda på Kanikebolsgatan och är därför viktig som nära rekreationsområde. Tillgängligheten till området är också viktig. Medelhöga natur- och friluftsvärden har identifierats inom det utpekade området som styrker varför området är utpekad som skyddat. Upprustning av lekplats bedöms inte strida mot skyddet.

S 506 - EDS TRÄDGÅRD

Ett område som går längs med Blomstervägen med en speciell karaktär av småskaligt jordbruk och lummig landskapskaraktär. En restriktiv hållning mot ny bebyggelse och krav på anpassning gällande utformning, material och placering föreslås för att bevara den genuina karaktären.

Det finns potentiella föroreningar inom området från tidigare plantskola och där marken numera används för fröplantage. En MIFO 1 har utförts för de potentiella föroreningarna och de har givits riskklass 2, där man identifierat att DDT, DDE och Permetrin förekommer i området. Vid eventuella åtgärder i området ska föroreningssituationen undersökas och eventuellt åtgärdas. Se vidare vägledning på sid 54-55.

S 507 - SANDIKA

Området återfinns i kommunens kulturmiljöprogram *jord och järn* på sid 239-240. Där beskrivs det skyddade området som bymiljö med bevarat bebyggelsemönster sedan 1700-talet samt välbevarade gårdar från 1800-talets andra hälft med stora mangårdsbyggnader. Kring byn finns ett värdefullt odlingslandskap med rester efter ett småskaligt jordbruk.

Bebyggelsen bör bevaras och skyddas mot förändringar som spolierar dess genuina karaktär.

Vid eventuell ny bebyggelse bör stora krav ställas på anpassning beträffande byggnadernas utformning, material och placering.

Det finns potentiella föroreningar inom områdets västra delar från tidigare verksamheter. Dessa har givits riskklass 3 vid översiktlig utredning. Vid åtgärder i området ska föroreningssituationen undersökas och eventuellt åtgärdas. Se vidare vägledning på sid 54-55.

Andra områden

Exempelvis tekniska anläggningar, pågående planer, skola/förskola etcetera.

S/F 500 - EDS SKOLA

I samband med utvecklingen av BS 504, BS 505 samt BS 506 i de norra delarna av Östhammar som kallas Ed så väntas ett behov av en ny skola eller förskola uppstå. Utredningar för detta ska ske i samband med utveckling av dessa större bostadsområden. Hur stort område som behövs tas i anspråk vid etablering får ske vid utredning men skola ska ha företräde till ytor före bostäder.

P 500 - BÖRSTIL 1:19

Förslag till detaljplan för att uppföra cirka 20 villatomter som drivs i privat regi. Detaljplaneprocessen är i dagsläget avstannat i uppstartsskedet på grund av kapaciteten i det kommunala vatten- och avloppsnätet.

P 501 - BÖRSTILS HANDELSOMRÅDE

Pågående detaljplan för en vidareutveckling av befintligt handelsområde, detaljplan "1.87 – Östhammars södra industri- och handelsområde" vilken drivs i kommunal regi. Detaljplanen inväntar i dagsläget en utredning om förutsättningar för vattenskyddsområde som löper genom Östhammar samt begränsade möjligheter till vatten- och avloppsförsörjning.

P 502 - BÖRSTIL 1:13 INDUSTRIOMRÅDE

Förslag till detaljplan för ett nytt industriområde på delar av fastigheten Börstil 1:13 norr om väg 288 som drivs i kommunal regi. En förstudie för planens förutsättningar har gjorts men ett formellt planuppdrag har inte startats. Detaljplanen har vilandeförklarats främst på grund av begränsade möjligheter till vatten- och avloppsförsörjning.

P 503 - SANDIKA 6:2

Detaljplan som drivits i kommunal regi möjliggör för blandad bebyggelse i form av ca 70-90 bostäder samt en yta för skola, alternativt förskola. Planen är i dagsläget i antagandeskedet men har pausats på grund av begränsade möjligheter till vatten- och avloppsförsörjning.

P 504 - SJÖBLICK

Detaljplan som drivs i privat regi för en omvandling och förtätning av befintligt småhusområde till flerbostadshus i upp till fyra våningar, vilket bedöms generera cirka 40-50 bostäder inom området.

VC 500 - ÖSTHAMMARS VÅRDCENTRUM

Östhammars Vårdcentrum är centrum för hela kommunens vård. Området reserveras för framtida behov av utbyggnad för vårdcentrumet.

RV 500 - ÖSTHAMMARS RENINGSVERK

Östhammars reningsverk med en buffertzona på 300 meter där ingen ny bostadsbebyggelse tillåts. Kapaciteten i reningsverket är för närvarande bristfällig och det utreds i dagsläget hur avloppshantering ska ske i Östhammar långsiktigt.

Övriga tätorter och småorter (BT)

MÅLBILD 2040

De mindre orterna har vuxit och fått ett bredare utbud av bostäder och verksamheter i liten skala. På vissa orter har hotellverksamhet och andra turistanläggningar utvecklats.

Utöver de fem serviceorterna i kommunen finns det även flera mindre orter med utvecklingsbara särdrag. På mark och vattenanvändningskartan är de markerade med beteckningen BT, tätbebyggda områden för utveckling av blandad bebyggelse. För närvarande bor cirka sju procent av kommunens invånare i dessa orter.

Störst är tätorten Hargshamn med cirka 300 invånare. Därutöver finns småorterna Dannemora, Ekeby, Film, Forsmarks bruk, Gräsö kyrktrakt, Hargs bruk, Hökhuvud, Norrskedika, Skoby, Söderboda och Valö.

Några fritidshusområden nära Östhammar (Övre och Nedre Sandika), Öregrund (Stenskär, Valudden och Skinnäsviken) och på Gräsö (Svartbäck) har också markerats med BT. Bedömningen är att dessa fritidshusområden på ett positivt sätt kan bidra till utvecklingen av kustområdet/serviceorterna och erbjuda attraktiva helårsbostäder i en tillta-

lande miljö. Omvandlingen förutsätter att vatten och avloppsfrågor kan lösas på ett tillfredsställande sätt, företrädesvis med kommunal anslutning.

Småorterna erbjuder särskilda boendekvaliteter. Ambitionen är att dessa orter ska utvecklas i den utsträckning som marknaden efterfrågar. Orterna har skilda karaktärer eftersom de har utvecklats av olika skäl och under olika historiska epoker. Bebyggelseutvecklingen ska utgå från och förhålla sig till ortens historia och läget i landskapet. Värdefulla kulturmiljöer kan bidra till orternas attraktivitet och ska värnas och gärna också tydliggöras. Gestaltungsråden för utvecklingen av serviceorterna (se sid 78) kan i delar vara tillämpliga även i småorterna.

HARGSHAMN

Hargshamn är en mindre tätort som ligger 12 km söder om Östhammar längs kusten. Tätorten präglas främst av småhus och äldre villor. Här finns även ett

DEFINITION TÄTORT OCH SMÅORT

Tätort: Sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare och högst 200 meter mellan husen (SCB).

Småort: Sammanhängande bebyggelse med 50–199 invånare och högst 150 meter mellan husen (SCB).

Glesbygd: Områden utanför tätort. Glest befolkade områden där mindre tätorter inräknas (NE).

■ Kommunen ■ Mindre tätort och glesbygd

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

antal hyreshus och seniorboende ägda av Stiftelsen Östhammarshem samt ett aktivt föreningsliv. Hargshamn har även en stor småbåtshamn, camping och en av kommunens finaste sandstränder. Till Hargshamn hör även Braxenbol, en äldre by med anor från 1500-talet. Braxenbol är, av Östhammars kommun, klassad som kulturhistoriskt värdefull och mer information finns att läsa i det kommunala kulturmiljöprogrammet *Jord och järn*.

Det finns kommunalt vatten och avlopp på orten och tillgången på färskvatten är också god. Flera obebbyggda villatomter till salu vilket gynnar en vidare utveckling.

Hargshamns bebyggelse växte fram i samband med Dannemora-Hargs järnväg och hamnen anlades i slutet av 1870-talet. Järnvägen förlängdes under 1977 med spår till Hallstavik. Hamnen nyttjades först för frakter av järnmalm från Dannemora gruvor, stångjärn från bruken samt brädgårdsprodukter. En farledsfördjupning genomfördes under hösten 2020 som innebär möjligheten att ta emot större fartyg med dubbla lastkapaciteten. Bulkhamnen är av riksintresse och befinner sig i ett expansivt skede med tillgång till 55 hektar mark att utvecklas på. Hargs Hamn AB har ett certifierat ledningssystem för kvalitet, miljö och arbetsmiljö.

I Hargshamn ligger sedan 1949 Jaco Fabriks AB, som utvecklar och tillverkar elektronik med inriktning grön energi.

Förutom dessa industrier finns även omfattande verksamhet av spannmålshantering i Hargshamn.

EKEBY

Ekeby är en kyrkby som ligger en liten bit öster om Alunda. Orten Ekeby finns antecknad i skrifter från tidigt 1300-tal, men Ekeby kyrkas äldsta delar tros kunna härröra sig ända från 1200-talet. I orten finns den enda kvarvarande landsbygdsskolan i kommunen vilken är en viktig tillgång för Ekeby och dess funktion som attraktiv bykärna. Ekeby präglas, likt Alunda, av jordbrukslandskap där en stor del av bebyggelsen finns längs Ekebyvägen som slingrar sig genom orten. Här finns goda förutsättningar för fler barnfamiljer att kunna bosätta sig i lantlig miljö med närhet till vacker natur och nära skolgång för barnen.

GRUVBYGDER

Dannemora ligger cirka en kilometer väster om Österbybruk. Industriella anläggningar från olika sekel sätter sin prägel på orten, framförallt gruvan

som Dannemora har vuxit kring. Stora delar, bland annat området runt dagbrottet, är av riksintresse för kulturmiljövården. I Dannemora finns kommunalt vatten och avlopp. Samma gäller i Norrskedika vid väg 76 mellan Östhammar och Öregrund. Bebyggelsen i Norrskedika består framförallt av småhus, men här finns också några flerfamiljshus med butiksklokal, ett cementgjuteri och ett åkeri. Orten har äldre kopplingar till verksamheten i Norrskedika gruvor (1865–1905).

VALLONBRUK

Forsmark, Gimo, Harg och Österbybruk är gamla brukssamhällen. Forsmark och Harg ligger på landsbygden utanför kommunens större tätorter.

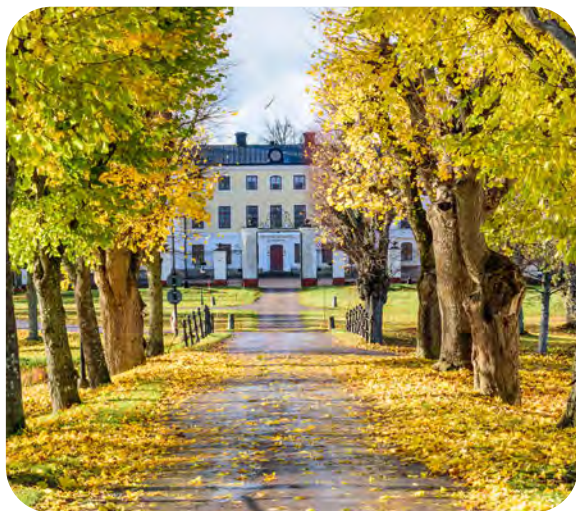
Forsmark hör till landets arkitekturhistoriskt mest värdefulla bruksmiljöer med enhetlig och påkostad bebyggelse från 1700- och 1800-talen samt en unik engelsk parkanläggning. Den gamla landsvägen österut från bruket liksom vägen söder om Hermansbo kantas av höga välanlagda stenmurar uppförda på 1790-talet. Norr om Bruksdammen ligger Bystan, ett område med intressanta fornlämningar vilka berättar att området var bebott redan under förhistorisk tid.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Harg hör till länets mest välbevarade och kompletta bruksmiljöer med oförändrad bebyggelsestruktur sedan 1700-talets början. Teknikhistoriskt värdefulla byggnader från såväl järnhanteringens tid som sågverksepoken samt representativ och välbevarad bostadsbebyggelse från 1700- och 1800-talen samt 1900-talets början.

Hargs bruk ligger vid ett mindre vattendrag som förbinder Löhammarsjön med Hargsviken, nära Hargshamn. Genom området sträcker sig den mäktiga Börstilsåsen på vars krön flera gravfält av yngre järnålderskaraktär ligger. Till bruket hör ett flertal

Forsmarks bruk är ett av de vallonbruk som hör till landets arkitekturhistoriskt mest värdefulla bruksmiljöer.

torp belägna i skogsmarkerna runt bruket samt brukets gamla utlastningshamn med tillhörande järnbodar på södra sidan av Hargsviken. I området ingår även Hargs kyrka och Nederbyn i Löhammar.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Låta orterna utvecklas utifrån marknadsförutsättningarna.
- Ta vara på orternas småskalighet och attraktiva karaktärsdrag när ny bebyggelse ska tillkomma.
- Stärka kopplingen till närliggande serviceort med kollektiva transporter.
- Separera ny bostadsbebyggelse med skyddsavstånd från befintlig miljöstörande industri och mark reserverad för sådana industriändamål i den utsträckning som marknaden efterfrågar.
- Ta hänsyn till de boendes livsmiljö genom att separera ny eller utvidgad miljöströrande industri och mark med skyddsavstånd från befintlig bebyggelse.
- Vid handläggning av bygglovsärenden i de fritidshusområden som pekats ut som potentiellt lämpliga omvandlingsområden ska behovet av samlade VA-lösningar särskilt beaktas.

Industri- och verksamhetslokaler (S, BT, VI, VS)

Tätorterna, S, BT, i Östhammars kommun har i stor utsträckning utvecklats med funktionsblandad bebyggelse, det vill säga en blandning av bostäder och verksamhetslokaler.

Särskilda industriområden med mindre och medelstora tillverkningsföretag finns i samtliga serviceorter och i Hargshamn. Större industriområden för omgivningspåverkande verksamhet finns runt Sandvik Coromant i Gimo, vid Dannemora gruva i Dannemora och runt de kärntekniska anläggningarna i Forsmark.

Kommunal mark och detaljplaner som ger utrymme för nya verksamheter finns också i samtliga serviceorter och Hargshamn. I Gimo bland annat vid Soldat Bångs väg och längs väg 288, i Österbybruk vid Ös och i Hargshamn inom befintliga detaljplaner för hamnområdet. Detaljplanelagda industriområden i Alunda och Öregrund innehåller mindre markområden med begränsade utbyggnadsmöjligheter.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

KOMMUNENS STRATEGIER

- Funktionsblandad bebyggelse minskar avståndet mellan bostäder, verksamheter och service, vilket bidrar till en hållbar utveckling och en god bebyggd miljö. Att utveckla funktionsblandad bebyggelse är en inriktning kommunen har för avsikt att hålla fast vid. För att ett livskraftigt näringsliv ska kunna utvecklas krävs planberedskap för nya verksamheter. Särskilda förutsättningar gäller för miljöstörande verksamheter.
- Industrier som ligger nära bostadsområden kan ge störningar och omvänt så kan bostadsbyggelsen begränsa utvecklingsmöjligheterna för en industrietablering. Kortsiktiga perspektiv baserade på behov och beslut har resulterat i att det idag finns sådana konflikter i tätorterna. Dessutom finns risk för miljöstörningar från befintliga industrietableringar som kan påverka vattenförsörjningen. Det är problem som måste åtgärdas.
- Miljöstörande verksamheter ska separeras från blandbebyggelse, med undantag för samhällsviktiga funktioner så som räddningstjänst och polismyndighet. Skyddsavstånd till bostadsbebyggelse ska fastställas i detaljplan. För fram-

tiden finns det behov av nya industritomter i utvecklingsbara lägen. De bör ligga vid kommunikationsstråken utanför serviceorterna.

- Befintliga verksamheter som ligger olämpligt bör på sikt också flyttas till bättre lägen. Genom att omlokalisera miljöstörande industrier från centrala delar av tätorterna kan attraktiva lägen för bostäder, service och handel bli tillgängliga. Innan bostäder/handel kan etableras måste en säker hantering av potentiella föroreningar genomföras genom utredning och sanering.
- Yt- och transportkrävande verksamheter bör lokaliseras till lägen utanför tätort, nära bra godsleder eller godsstråk. Uppställningsplats

för transport av farligt gods bör anvisas längs utpekad väg för farligt gods, väg 292.

- Kartan över framtida mark och vattenanvändning på sidan 74 reserverar mark för omgivningspåverkande verksamhet, VI vid Forsmarks kärnkraftverk, Dannemora, Hargshamn och mellan järnvägen och väg 292 öster om Gimo. För området längs väg 292 ska dialog föras om den vandringsled som passerar genom området. Vid Forsmarks kärnkraftsverk utpekas även ett skyddsområde, VS, nordväst om verksamhetsområdet. Vikten av att det finns utvecklingsutrymme för de areella näringarna behandlas i avsnittet om jordbruksmark.

Sandvik Coromant i Gimo är en av de många viktiga industrier som är verksam i kommunen.

Landsbygd (L)

MÅLBILD 2040

Fler har valt landsbygdsboende. Cirka en tredjedel av de mer än 50-100 personer/år som flyttat in i kommunen har bosatt sig på landsbygden. Större byar längs starka kollektivtrafikstråk har förtätats och det har blivit lättare att ta sig utan bil till närmaste serviceort. Fler har också valt att bosätta sig året runt i kust- och skärgårdsområdet. Permanentbostäder uppförs på landsbygden för att bibehålla en bra befolkningsstruktur och ett brett näringsliv.

Tillväxten på landsbygden är viktig för kommunens utveckling på flera sätt. Östhammar är en landsbygdskommun och vill fortsätta utvecklas som det. Därför är även utveckling av bostäder och livsmiljöer fortsatt avgörande för kommunens identitet. En målsättning är att befolkningstillväxten i kommunen under planperioden även fortsättningsvis resulterar i att en tredjedel av kommunens medborgare bor på landsbygden.

Östhammar är till ytan en stor kommun och en tredjedel av kommuninvånarna bor på landsbygden. Bebyggelsestrukturen har som på många andra ställen påverkats av de stora skiftesreformerna under 1700- och 1800-talet, men fortfarande går det att urskilja en tydlig bystruktur. I det småkuperade landskapet ligger husen ofta i lite högre lägen, samlade i mindre eller större grupper. Som regel finns inga detaljpla-

ner, med undantag för vissa fritidshusområden, se sid 74.

Jordbruksmarken i Östhammars kommun är uppbruten i mindre enheter. Vissa områden har hög bördighet, men det brutna landskapet försvårar ett rationellt jordbruk. Ur naturvårdssynpunkt och med tanke på den biologiska mångfalden har jordbruksmarken ändå en stor betydelse för kommunen och för dem som är aktiva brukare.

Hela 70 procent av landsbygdens yta är skogsklädd. I delar, framförallt mot kusten där jordtäcknet ofta är tunt, är inslaget av impediment stort och tillväxten i skogen inte så hög. Men det finns även skogsmark med hög bördighet, framförallt i de centrala och sydliga delarna av kommunen.

Kommunens landsbygd kan delas in i tre olika byg-

der baserat på geografi och kulturhistoria:

- Jordbruksbygden finns kring Alunda och präglas av djurhållning och foderodling.
- Vallonbruken med Gimo, Österbybruk och Forsmarks herrgårdar bildar tillsammans en bruksbygd, präglad av gruvnäring, skogsbruk och småskaligt jordbruk.
- Kustbygden omfattar kust och skärgårdsområdet, med ett välbevarat, småskaligt odlingslandskap. Historiskt har Valö och Hökhuvud med omnejd haft starka kopplingar till kust och skärgård, men i ÖP 2023 avgränsas kustbygden av väg 76, ett riksintresseområde där särskild hänsyn ska tas till natur- och kulturmiljövärden. Olika förutsättningar gäller därför delvis för bebyggelseutveckling på landsbygden i inlandet och vid kusten.

Landsbygden är en viktig del av kommunens identitet där en tredjedel av kommunens befolkning bor idag.

Landsbygd inland (LL, LA, LT)

De öppnare delarna av inlandets landsbygd, med ett aktivt bruk av åker och betesmarker i lite större skala, är markerade med LL i markanvändningskartan. Området har varit bebott sedan förhistorisk tid och är rikt på fornlämningar. Det finns gravfält invid nästan varje by. Landskapet är småkuperat, med ett omväxlande inslag av åker, skog och hagmarker. Den tilltalande landskapskaraktären har skapats och upprätthålls genom det aktiva bruket av marken.

I de områden som är markerade med LA dominerar skogen. Här pågår ett aktivt skogsbruk. Insprängt i områdena finns också gläntor av öppen och småskalig odlingsmark med stenmurar och gamla odlingsrösen. Det måste finnas utrymme för de areella näringarna att utvecklas eftersom landsbygden ska hållas levande. Jordbruksmark ska av hushållningsskäl i princip inte tas i anspråk för bebyggelse (MB 3 kap. 4 §). Detta gäller också den högproduktiva skogsmark som har betydelse för skogsnäringen. Åtgärder som hindrar ett rationellt bruk av marken ska undvikas, exempelvis åtgärder som skapar fysiska barriärer inom bruksenheter.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Ta hänsyn till de areella näringarna.
- Utveckla befintliga bebyggelsegrupper.
- Prioritera utveckling i bebyggelsegrupper längs de starka kollektivtrafikstråken.
- Värna och tydliggör kulturmiljövärden och ta hänsyn till landskapskaraktären.
- Värna naturvärden och gröna samband mellan bebyggelsegrupperna.
- Jordbruksmark och högproduktiv skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska undvikas vid bebyggelse. Åtgärder som hindrar ett rationellt bruk av mark ska undvikas, exempelvis åtgärder som skapar fysiska barriärer.

Landsbygd kust (LF, LS)

En stor del av kommunens attraktivitet ligger i närheten till kusten och skärgården. Kustens cirka 400 mil strandlinje och skärgårdens hundratal öar är en viktig resurs för fastboende, deltidsboende och besökare. En hög tillgänglighet har ett stort värde. Kustens landsbygd omfattar i princip området som ligger öster om väg 76, med bland annat Gräsö, Norrön, Söderön och Raggarön. Här finns en i stora delar välbevarad skärgårdsmiljö. I stort sett all odlingsbar mark har tidigare nyttjats, vilket har satt sin prägel på landskapet. Det finns flera bevarade sjöbodplatser och även fiskehamnar som fortfarande används aktivt.

Hela området ingår i riksintresset högexploaterad kust från Arkösund till Forsmark, se sid 31 och 32. Riksintresset ska inte motverka utvecklingen av det lokala näringslivet, men särskilda regler gäller för fritidsbebyggelse. Fritidsbebyggelse får bara komma till stånd som komplettering till befintlig bebyggelse, se tillämpning på sid 152. Flertalet av kommunens fritidshus ligger inom detta område.

Gräsö och omgivande skärgårdsområde samt Öregrunds skärgård söderut är med hänsyn till både de speciella naturvärdena och friluftslivet även av riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken. Riksintresset

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

innebär att området ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturvärdena, som också är en viktig del av friluftslivets värden.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Ny bebyggelse avsedd för helårsboende ska i första hand utvecklas i anslutning till befintliga bebyggelsegrupper och där dricksvattentillgången är tillräcklig.
- Bebyggelseutvecklingen ska ske med särskild hänsyn till de areella näringarna, landskapskarakteren, natur- och kulturmiljövärden och friluftsvärden. Gröna samband ska värnas.
- Fritidsbebyggelse kan endast tillåtas som kompletteringar i befintliga bebyggelsegrupper.
- Anläggningar för det rörliga friluftslivet, till exempel vandrarhem, stugbyar, camping och motsvarande, får byggas inom områden som är speciellt lämpade för turism och friluftsliv, om det finns särskilda skäl.

Sammanhängande fritidshusområden i kustområdet (BF)

Fritidsbebyggelse började etableras i kommunen under 1940-talet. På 1950- och 1960-talet byggdes flera större fritidshusområden, framförallt längs kusten i det som nu är riksintresse för högexploaterad kust från Arkösund till Forsmark. Krav på både rening av avloppsvatten och vattenförbrukningen var annorlunda under tiden för denna etablering. Ett 20-tal av kustens fritidshusområden är mycket tätt bebyggda och innehåller fler än 50 fritidshus.

Riksintresset innebär att fritidshusområdena bara kan utvecklas genom enstaka kompletteringar. Fritidshusområden i kustområdet där enstaka kompletteringar är möjliga har beteckningen BF i mark och vattenanvändningskartan, se sid 74. En viktig utgångspunkt för kommunens lovgivning är att det också måste gå att lösa VA-försörjningen på ett långsiktigt hållbart sätt. Flera av fritidshusområdena har äldre detaljplaner, men VA-frågorna är sällan reglerade i dessa.

En aktuell trend är att många fritidshus nyttjas under längre perioder än sommarmånaderna. Det är i sig en positiv utveckling. Men en högre nyttjandegrad medför ofta önskemål om att höja standarden

Komplettering av fritidsbebyggelse i kustområdet

Öster om väg 76 får fritidsbebyggelse på grund av riksintresset högexploaterad kust från Arkösund till Forsmark (MB 4 kap.) bara komma till stånd som komplettering till befintlig bebyggelse.

KOMMUNENS TILLÄMPNING

- Enstaka tillskott av hus för delårsboende utanför etablerade grupper med fritidshus är inte tillåtet.
- Det i ianspråktagna bebyggelseområdet som helhet får inte öka.

I följande fall kan endast små förändringar godkännas i fritidshusområden:

- Området har små tomter och är redan tätt bebyggt.
- Tillgången på grundvatten är bristfällig och förutsättningarna för att ta hand om avloppsvatten är mindre goda.
- Större tillbyggnader riskerar att förändra områdets bebyggelsekaraktär negativt.

Ibland bör inga tillbyggnader alls medges. Detta gäller för:

- Områden som är särskilt känsliga med hänsyn till landskapskaraktär eller natur- och kulturmiljövärden.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

för vatten och avlopp i fritidshusen. Det kan skapa problem i tätt bebyggda fritidshusområden, särskilt där vattentillgångarna är begränsade, eller där avloppsvattnet leds till vattenområden med otillfredsstillande ekologisk status, se karta sid 188.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Ur ett hållbarhetsperspektiv upprätthålla höga natur-, kultur- och friluftsvärden som finns i kustområdet.
- Vid planering säkerställa en hållbar och långsiktig VA-försörjning.
- Tillämpa en restriktiv hållning till etablering i fritidshusområden som ligger i känsliga miljöer eller där grundvattentillgångarna är begränsade.

Kustområdet har höga natur- kultur- och friluftsvärden som ska värnas.

Jordbruksmark

MÅLBILD 2040

Kommunen har ett framgångsrikt jordbruk som möjliggör ett rationellt brukande som gynnar företagande och boende på landsbygd. Endast en liten andel jordbruksmark har tagits i anspråk för annan användning och detta har gjorts väl avvägt för samhällsviktiga ändamål.

Jordbruksmark är ett samlingsnamn för åkermark och betesmark vilket är ändliga resurser som kommer vara ovärderliga i ett långt perspektiv. Paradoxalt nog har tyvärr svenska jordbruksmarker i vår tid inte det ekonomiska värdet som gör det självklart att bevara dem för jordbruk. Jordbruksmark exploateras mer och mer för bland annat bebyggelse i Sverige. Omkring 3000 hektar jordbruksmark exploaterades mellan 2016-2020 totalt i Sverige. Det är samma storleksordning som den föregående femårsperioden. Exploatering av jordbruksmark är permanent vilket innebär att marken inte kan användas för livsmedelsproduktion i framtiden (Edman, et al., 2017). Det är därför av stor vikt att hitta strategier och åtgärder som bevarar jordbruksmarkerna för framtiden.

Jordbruksmarker tryggar inte enbart en inhemsk livsmedelsförsörjning, de bidrar till mycket mer som exempelvis natur-, kultur- och landskapsvärden. Jordbruksmarkerna står även för diverse olika

ekosystemtjänster i form av bland annat återföring av näringsämnen, vattentäkternas produktion av dricksvatten, insekters pollinering och mycket mer. Tydliga strategier och riktlinjer hjälper även till att uppfylla mål kopplade till Agenda 2030, svenska miljömål och den svenska livsmedelsstrategin.

I miljö kvalitetsmålet ett rikt odlingslandskap skriver Naturvårdsverket om behovet att skydda jordbruksmark: *Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.*

Utöver miljö kvalitetsmålet ett rikt odlingslandskap beslutade även regeringen år 2017 om en livsmedelsstrategi för Sverige där: *Det övergripande målet för livsmedelsstrategin ska vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar*

utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

Jord- och skogsmark är inget riksintresse utan istället av nationell betydelse. Jordbruksmarken har inte givits status som riksintresse eftersom det ansågs kunna inskränka det kommunala självbestämmandet. Med brukningsvärd jordbruksmark menas i lagens mening att: "med brukningsvärd jordbruksmark avses mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion." Jordbruksmarken måste alltså brukas, dock finns det andra aspekter att ta till sig. Marken behöver inte brukas i dagsläget för att klassas som brukningsvärd. För att utgöra ett väsentligt samhällsintresse anses inte enstaka bebyggelse uppfylla kriterierna för detta, utan måste utgöra större sammanhängande bebyggelse. Detta kan vara större bostadsbebyggelse, men kan också vara till exempel teknisk infrastruktur så som vägar eller säkerställande av arbetstillfällen och vård. Sammanfattningsvis kan sägas att det fortfarande krävs starka skäl för att ta jordbruksmark i anspråk för annan användning.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

KOMMUNENS STRATEGIER

Kommunen ska arbeta aktivt för att främja lantbrukare inom kommunen. Det är viktigt att sammanhängande jordbruksmarker behålls och att dessa inte fragmenteras och skapar ett ineffektivt jordbruk. Kommunen har tagit fram ett vägledande dokument som utgör en grund för hur beslut ska tas kring exploatering av jordbruksmark. Processen sker i tre steg och har tagits fram med länsstyrelsen i Uppsala läns vägledning *Jordbruksmark i prövning och planering* som grund.

I steg ett prövas om marken anses som brukningsvärd och hänsyn tas då till dessa värden:

- Produktionsvärden (livsmedel, foder, betesmark, slättermark, bioråvaror, annat).
- Naturvärden (biologiska värden, biotoper).
- Sociala värden (rekreation, upplevelse, landskap).
- Kretsloppsvärden (kretsloppsfunktioner, rening av utsläpp, binda kväve, svavel, koldioxid).
- Landskapskaraktär/bild (kulturhistoria, miljövärden, naturvärden, sociala värden).

En enskild bedömning måste i dagsläget göras från fall till fall eftersom bland annat produktionsvär-

den, landskapskaraktärer etcetera skiljer sig bland Östhammars kommuns jordbruksmarker.

I steg två ska ett resonemang föras huruvida den aktuella förändrade markanvändningen är ett väsentligt samhällsintresse. För att en exploatering ska räknas som väsentligt samhällsintresse bör den stödja en långsiktig hållbar utveckling enligt Jordbruksverket. Här är kommunens ställningstagande att för att en exploatering i Östhammars kommun ska anses vara av väsentligt samhällsintresse ska exploateringen bidra till en långsiktig hållbar utveckling på lokal, regional och/eller nationell nivå. Utveckling av befintliga tätorter räknas som ett väsentligt samhällsintresse om exploateringen bidrar till en långsiktig hållbar utveckling. Kommunens riktlinjer är att större bebyggelseutveckling samt större infrastruktur i första hand räknas som väsentligt samhällsintresse, men även i dessa fall ska omfattande resonemang föras kring jordbruksmarkens brukningsvärde.

Bebyggelse av enstaka bostadshus på jordbruksmark räknas inte som ett väsentligt samhällsintresse generellt då denna exploatering inte bidrar till en långsiktig hållbar utveckling, med undantag bebyggelse som kan anses gynna den areella näringen. Kommunen anser att det är viktigt att värna om en levande landsbygd och därför kan enstaka bostads-

hus medges där förutsättningar som sammanhållen bebyggelse samt påvisande av icke brukningsvärd jordbruksmark uppfylls. Den planerade exploateringen ska tillföra en förbättrad situation för platsen, genom till exempel förbättrad service, infrastruktur, större bostadsbebyggelse eller dylikt för att anses vara av väsentligt samhällsintresse.

Om en prövning av exploatering har passerat steg 1 och 2 så ska det i tredje steget utredas och föras resonemang kring om det finns annan mark än jordbruksmark att ta i anspråk. I domstolsbesluten gällande detta är en viktig punkt att resonemang måste föras kring varför annan mark inte anses ha samma förutsättningar för den planerade exploateringen. En annan viktig åtanke är även att resonera kring om den planerade exploateringen av marken är mer lämplig för något annat väsentligt samhällsintresse. Exempelvis kan marken ur ett strategiskt perspektiv lämpa sig bättre för ett reningsverk istället för bostadshus.

Kommunen ska så långt det är möjligt undvika exploatering på brukningsvärd jordbruksmark. I de fall kommunen väljer brukningsvärd jordbruksmark för framtida exploatering ska ett omfattande resonemang kring brukningsvärdet samt väsentligt samhällsintresse föras. I de fall där jordbruksmark tas i anspråk för att tillgodose väsentliga samhällsin-

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

tressen, och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt på annan mark ska detta ske med så litet intrång som möjligt i det befintliga jordbruket. I de fall som jordbruksmark är utpekad i utvecklingsområden i tätorterna ska de i första hand antingen möjliggöras för fortsatt brukande och ifall detta inte är lämpligt av rimliga skäl ska de användas för andra ändamål än bebyggelse, till exempel dagvattenhantering.

I de fall jordbruksmark pekas ut som utvecklingsområde i tätorterna, ska de i första hand ändå vara möjliga att bruka. Om det inte är lämpligt av olika skäl, ska området användas till andra ändamål än bebyggelse, till exempel dagvattenhantering eller grönområde. I detta översiktliga planeringskede bedömer kommunen att de inkluderade jordbruk-

smarkerna klarar prövningen i steg 2 och 3 (se föregående sida),

Åtgärder som hindrar ett rationellt bruk av marken ska undvikas, exempelvis åtgärder som skapar fysiska barriärer inom brukningsenheterna.

MILJÖBALKEN 3 KAP, 4§

Jord- och skogsmark är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Jordbruksmarken har många viktiga värden, både ur ekologisk, ekonomisk och social synpunkt.

Grönstruktur (N)

MÅLBILD 2040

Parkprogram som stärker och utvecklar tätorternas grönstrukturer och en strategi för hur naturvärdena i kommunen ska förvaltas har tagits fram. Det finns skötselplaner för kommunens skogsmark, naturmark samt ängs-, betes och odlingsmark. Behoven av att skapa kopplingar mellan gröna kilar för att få ändamålsenliga spridningskorridorer har identifierats, liksom behoven av ytterligare skyddsåtgärder för natur, arter och biotoper.

Huvuddelen av marken i Östhammars kommun är obebyggd. Den obebyggda marken, det vill säga natur, grönområden, parker och andra utemiljöer, brukar i planeringssammanhang kallas för grönstruktur. Grönstrukturen tillhandahåller viktiga ekosystemtjänster och upplevelsekvantiteter. I översiktsplanen tar kommunen ställning till hur grönstrukturen ska utvecklas.

Tätorternas grönstruktur

Grönstrukturen har stor betydelse för orternas framtida utveckling och människors välbefinnande. Förslagskartan för respektive serviceort, sid 83, 97, 109, 122 samt 133 redovisar översiktligt grönområden där sammansatta värden identifierats, det vill

säga naturvärden, kulturella värden och sociala värden. Grönstrukturen ska dock vara en viktig del i all stadsplanering, och inte enbart i de utpekade grönområdena.

Den närnatur som kombinerar flera olika värden är särskilt betydelsefull ur ett hållbarhetsperspektiv. Grönstrukturen kan skapa utrymme för ett rikt växt- och djurliv och bidra med viktiga ekosystemtjänster, till exempel ett bra närklimat, god luftkvalitet och ytor som kan ta emot regn och smältvatten som rinner av från hårda ytor.

Grönstrukturen ger samtidigt utrymme för lek, motion och rekreation och kan fungera som mötesplats och kommunikationsyta. Den kulturella dimensionen har betydelse för en ortens identitet och estetiska upplevelser i vid mening.

Forskning visar att vi mår bättre både fysiskt och psykiskt med grönska i omgivningen. Parker och grönområden ger oss utrymme för lek, motion, umgänge och stillhet. Det är därför av stor vikt att grönstrukturen i våra tätorter är kopplade till bostäder, skolor samt vård- och omsorgsboenden. Att på vägen till jobbet eller skolan, på lunchrasten eller vid besök hos närstående på något av kommunens boenden kunna gå ut i en grön oas, höra fågelsång, känna doften av blommor eller se ut över ett glittrande vatten bidrar till välmående och bättre hälsa.

Tillgång och närhet till lekpark, grönytor och andra offentliga gröna platser som inbjuder alla människor till lek, aktivitet och utevistelse på lika villkor bidrar alltså starkt till ett samhälles attraktivitet, sammanhållning och hållbarhet. Kommunens grönområden ska vara tillgängliga för alla oavsett kön, ålder eller funktionsnedsättning. De bör lokaliseras så att barn, ungdomar och äldre så långt möjligt, kan ta sig till dem på egen hand.

Generellt sett finns det god tillgång till gröna områden i alla tätorter. Med bra samband mellan grönområdena ökar invånarnas möjligheter att använda sig av dem, liksom för växter och djur att använda sambanden som spridningsvägar.

En viktig del av grönstrukturen är grönstråk. Grön-

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

stråk är länkarna och kopplingarna mellan olika grönområden som ger möjlighet för oss människor att ta oss från bostaden till grönområden och rekreationsområden samt ger möjlighet för växter och djur att passera och sprida sig.

Viktiga befintliga stråk har kartlagts inför översiktsplanen, men även stråk som kan utvecklas och stråk som är väsentliga att bevara vid fortsatt planering och utveckling av tätorterna (se kartor över sammanhängande grönstråk i bilaga 3).

Vid all planering och utveckling av tätorterna ska identifierade grönstråk tas med som ett värde och behov för natur och rekreation. Hänsyn ska tas till befintliga stråk och vid exploatering av naturmark ska stråk skapas i planarbetet.

Övrig grönstruktur

Hela 400 mil strandlinje, många grunda vikar och en relativt orörd skärgård ger kommunen en särskild karaktär som har stora värden för naturvärden, det rörliga friluftslivet och även för kulturmiljövärden. Sådana värden finns även i inlandets stora skogs- och myrområden, bruksbygdens ekbackar och dammsystem och i det småbrutna odlingslandskapa-

pet med åkerholmar, betesmarker och slätterängar som finns i alla bygder och längs åar och vattendrag.

Sammantaget har Östhammars kommun en rikedom av natur- och friluftsmiljöer. De lockar många besökare, är hemvist för en rik uppsättning av vilda växter och djur och erbjuder kvaliteter som kan bidra till att locka nya invånare till kommunen. Här finns unika möjligheter att hitta ett boende i tätt samspel med intressanta natur- och kulturmiljöer.

Naturvärden

Sammanlagt finns 20 områden i kommunen utpekade som riksintressen för naturvärden. Dit hör hela skärgårdsområdet, stora delarna av kusten, och skogs- och våtmarksområden vid Florarna, längs Forsmarksån och runt sjön Vällen. Det finns också 36 stycken Natura 2000-områden som är av riksintresse, varav flera är delområden i andra större riksintresseområden. Dessa områden redovisas i text och karta på sid 29-31.

Del III, *Planeringsförutsättningar*, innehåller en sammanställning av större kända naturvärden i kommunen. Den visar var det finns nyckelbiotoper, värdefulla våtmarker samt värdefulla ängs-, betes-

och hagmarker. Kartorna redovisar även de värdeområden för naturvård och friluftsliv i Östhammars kommun som pekas ut i *Naturvårdsprogram för Uppsala län* från 1987.

Av kartorna framgår också vilka områden som är skyddade i naturreservat eller med andra förordnanden, se även sid 41-46. Antalet naturreservat är för närvarande 42. Många är bildade både för att skydda naturvärden och värden för det rörliga friluftslivet. Det finns reservat över hela kommunen, med viss dominans längs kusten.

Skärgården och hela kustområdet har ett rikt fågelliv. Östhammars kommun har sannolikt flest häckningar av havsörn i länet, och ett stort antal örnar övervintrar i området. I samband med vår- och höststräcken passerar ett stort antal fåglar kommunen och det finns flera fina platser där flyttfåglar kan beskådas, till exempel Örskär och Kallriga.

Värdefulla ängs- och hagmarker finns registrerade i den nationella databasen TUVÅ. Miljöer som slåttrats eller betats under lång tid är mycket artrika. Åtminstone 600-700 kärleväxter av de totalt cirka 1 700 som hittas i Sverige kan förekomma i det småskaliga odlingslandskapet. Man kan också hitta många sällsynta svamparter och insekter i betespåverkade områden. Olika restmiljöer i odlingslandskapet, till

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

exempel stenmurar, åkerholmar, bryn och gamla träd är som regel också artrika miljöer och det finns en god förekomst av sådana i Östhammars kommun. Här trivs både insekter och fåglar. I jordbrukslandskapet skyddas dessa miljöer av det generella biotopskyddet, se sid 43-44.

Runt bruken och större gårdar finns ofta gamla lövträd, inte sällan ekar som kan bli mycket gamla. De erbjuder en gynnsam miljö för många insekter, lavar, mossor, svampar, fladdermöss och fåglar och bidrar till artrikedomen i Östhammars kommun. Ett större sammanhängande eklandskap finns kring Österbybruk, och ingår i riksintresseområdet för kulturmiljövården kring Dannemora-Österbybruk.

Särskilt artrika skogsområden finns på flera ställen i Östhammars kommun. I ett cirka en mil brett bälte längs kusten finns en speciell skogstyp, kalkbarrskog, som är rik på örter och gräs. Här hittar man många ovanliga marksvampar, gräsarter och orkidéer. Troligt är att vegetationstypen gynnats av det omfattande skogsbete som förekom fram till mitten av 1900-talet i kustområdets småbrutna landskap. Riksintresseområde Forsmark-Kallriga innehåller skog av denna karaktär.

Skogarna i Östhammars kommun är generellt sett också rika på så kallade nyckelbiotoper, det vill säga

miljöer i skogen som erbjuder hotade och rödlistade växt- och djurarter goda livsbetingelser. Skogsbruket ska visa särskild hänsyn i sådana områden. De nyckelbiotoper som hittats i Skogsstyrelsens inventeringar finns redovisade i databasen Skogens pärlor. Där redovisas även områden med biotopskydd och naturvårdsavtal.

Förekomsten av våtmarker i kommunen finns registrerade genom den svenska våtmarksinventeringen (VMI) som pågått sedan början av 1980-talet. Syftet med inventeringen har varit att ta fram ett planeringsunderlag som gör det möjligt att arbeta strategiskt med bevarandeinsatser eftersom våtmarkerna har stor betydelse för den biologiska mångfalden. 17 procent av Sveriges hotade arter förekommer i myrmarker eller längs sötvattensstränder. Våtmarkerna har också en viktig funktion för att jämna ut och rena naturliga vattenflöden då vegetationen i våtmarkerna tar upp växtnäring. Genom att vattnet bromsas upp i våtmarken sedimenterar växtrester och annat material. Där sker också en naturlig avgång av kväve, så kallad denitrifikation.

Florarna och markerna runt Forsmarksån är exempel på stora våtmarksområden med höga naturvärden i Östhammars kommun. Dikning och vattensänkningar har annars i stor utsträckning reducerat våtmarksarealen i kommunen.

I en sammanställning över ekologiskt särskilt känsliga områden i länet, gjord av Länsstyrelsen 1994, redovisas flera områden i Östhammars kommun. Vissa av dessa områden har skyddats genom naturreservat eller biotopskydd, andra inte.

Grönstrukturplan

En del av underlaget till att bestämma platser för utvecklingsområden i översiktsplanen har varit den inventering av natur- och friluftsvärden som gjordes 2018 av Östhammars kommun tillsammans med Upplandsstiftelsen. Denna sammanställdes sedan i en grönstrukturplan. I arbetet ingick att inventera kommunägd mark, och underlaget har därför inte använts för alla utvecklingsområden som pekats ut då många utvecklingsområden ligger på privatägd mark. Men alla utvecklingsområden som ligger på en inventerad plats har information om utfallet av inventeringen i respektive områdesbeskrivning i del IV. Grönstrukturplanen har också information om respektive område som inventerats.

Översiktsplanen har förhållit sig till grönstrukturplanen på det sätt som är lämpligast för den föreslagna markanvändningen. Om ett inventerat område till exempel visar på höga friluftsvärden

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

kan det vara önskvärt att viss typ av bebyggelse ligger nära denna plats, för att exempelvis höja boendekvaliteter. Samtidigt får bebyggelse inte ligga så nära, eller vara så invasiv, att friluftsvärdena skadas av bebyggelseutvecklingen. Om en plats innehåller höga naturvärden gjordes en liknande avvägning: är naturvärdena av den karaktären att området ska skyddas från all typ av exploatering, eller är naturvärdena av en sådan karaktär att viss typ av bebyggelse kan gynna, ta tillvara, eller stärka naturvärdena.

Grönstrukturplanen innehåller rekommendationer för hur de inventerade platserna ska skötas eller utvecklas, för att underlätta avvägningar av den typ som beskrivs ovan. Grönstrukturplanen kommer vara ett viktigt underlag i planen för brukande av kommunägd skogsmark och naturmark som ska tas fram med början 2022. Det ska bli en så kallad Mångbruksplan som samlat beskriver hur de kommunägda markerna ska skötas med avvägning och hänsyn till natur-, friluftsvärden och skogsvärden.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Ta fram en heltäckande strategi för förvaltningen av grönstrukturen.
- Identifiera kärnområden för aktivt bevarande av naturvärden och skapa länkar mellan dessa.
- Ta hänsyn till kända och beskrivna naturvärden och den biologiska mångfalden.
- Skapa gröna länkar mellan parker och närnatur i serviceorterna. Bevara gröna stråk som fungerar som filter mot luftföroreningar och har en utjämnande funktion av dagvatten och vid skyfall.
- Skydda, återställ och nyanlägg våtmarker och möjliggör vattenhållande egenskaper i mångfunktionella grönytor.
- I områden på den kommuntäckande kartan betecknade som N (se sid 74) ska natur-, kultur- och friluftsvärden prioriteras framför andra intressen.

Hänsyn till naturvärden

Vid detaljplanläggning, i ärenden om bygglov och vid byggnadsåtgärder som inte kräver lov, ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på ett sätt som tar hänsyn till natur- och kulturvärden (PBL 2 kap.).

KOMMUNENS TILLÄMPNING

Exploatering av naturmark ska alltid föregås av naturvärdesinventering och vid behov ska fördjupade artinventeringar göras bl.a. kopplat till bevarandestatus.

Befintliga skydd av naturvärden som till exempel Natura 2000, biotopskyddsområden och naturvårdsavtal och de förutsättningar det innebär ska beaktas tidigt i planeringsprocessen.

Vid detaljplanläggning eller andra åtgärder i eller i anslutning till områden som pekats ut som värdefulla i en samlad grönstruktur ska en utredning göras av hur åtgärden påverkar beskrivna naturvärden. Vid påtaglig påverkan ska åtgärden tydligt konsekvensbeskrivas och möjliga alternativ undersökas.

Kommunen utgår idag främst från att anpassa planeringen efter befintliga naturvärden. I fall att detta inte går kan ekologisk kompensation vara en möjlighet. Metoder är under utveckling och kommunen bevakar frågan.

Rekreation och friluftsliv

Många av områdena som är avsatta till skydd för naturvården har också stor betydelse för det rörliga friluftslivet. Det gäller i kustområdet men också i de stora skogsområdena runt sjön Vällen och våtmarksområdet Florarna. Här finns unika möjligheter till storslagna naturupplevelser i en förhållandevis ostörd miljö. Florarna har av Tierps kommun pekats ut som ett så kallat tyst område. Norrtälje och Uppsala kommuner har gjort motsvarande för skogsområden i anslutning till Vällen. I en nyligen genomförd översyn av riksintressen för friluftslivet, genomförd av Naturvårdsverket, har Florarna/Finnsjön och Öregrund-Gräsö skärgård beslutats som nya riksintresseområden, i samråd med Länsstyrelsen.

Upplandsstiftelsen har i samarbetet med länets kommuner skapat varumärket "smultronställe i naturen" för att peka ut fina utflyktsmål. I Östhammars kommun är Gräsö gård, Kallerö, Rävsten, Aspbo, östra Tvärnö och Krutudden exempel på godkända smultronställen.

Upplandsstiftelsen bidrar på flera andra sätt till att utveckla möjligheter till rörligt friluftsliv. Rävstens stugby, söder om Gräsö, förvaltas av Upplandsstiftelsen och fungerar som en fin utgångspunkt för

friluftsliv i skärgården. Upplandsstiftelsen står också bakom Upplandsleden som löper genom Östhammars kommun. En annan viktig led i kommunen är Vikingaleden som är en del av S:t Olav Waterway vilken är den första pilgrimsleden i världen som går över vatten. Pilgrimsleden löper genom härlig skärgårdsmiljö från Åbo via Åland till Grisslehamn i Roslagen. Vikingaleden går från Grisslehamn till Gimo längs historiska platser från fornminnestiden. Leden har 12 etapper där du kan vandra etapp fem till åtta genom Östhammars kommun. Det finns flera pågående arbeten med att koppla ihop Upplandsleden med vandringsleder som löper genom andra län, både norrut och söderut.

Längs Vikingaleden finns möjligheter till naturupplevelser i mer ordnade former. Det erbjuder även flera anlagda spårområden. Sju elljusspår för gång, löpning och skidåkning sköts av engagerade föreningar på olika orter.

Skridskoslingor plogas också på ett antal platser vid goda isförhållanden, av föreningar eller näringsidkare. De är mycket populära både för skridskoåkning och promenader. Mer erfarna skrinnares har fantastiska möjligheter att utforska isarna och naturen på kommunens större insjöar, innerfjärdar eller, under gynnsamma betingelser, i ytterskärgården.

Möjligheterna till bad är många eftersom allmänheten har god tillgång till både havs- och sjöstränder. Därutöver finns ett antal anlagda friluftsbad. Flertalet sköts av föreningar i samarbete med kommunen. Det finns också en privatägd anläggning, Berkingebadet.

Flera småbåtshamnar och gästhamnar skapar möjligheter för ett aktivt båtliv. Hamnarna drivs av föreningar. Större småbåtshamnar finns i Öregrund, Östhammar och Hargshamn. Flera fritidshusområden har också hamnanläggningar av betydande format. Ett antal öppna iläggingsramper finns också tillgängliga för småbåtsägare. Tömningsstationer för toalettavfall från fritidsbåtar finns i Öregrund, Östhammar och Hargshamn.

Fiske är en populär fritidssysselsättning och det finns fiskemöjligheter både i kustområdet och i insjöarna. Det finns en generell rätt att fiska med handredskap, men också möjlighet att köpa fiskekort för nätfiske i vattenområden som förvaltas av fiskevårdsföreningar.

I kommunen finns också två golfbanor, två motorsportanläggningar och ett flertal skjutbanor. Vissa skjutbanorna ligger på mindre lämpliga platser: nära bebyggelse, vid större vägar och på vattenskyddsområden. Detta medför risk för påverkan på männ-

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

iskors hälsa och miljön. Rimliga krav på stillhet och säkerhet ska kunna ställas. Bruket av blyammunition på skjutbanorna kan ge vattenpåverkan. Det finns därför anledning att utreda skjutbaneplatserna i kommunen.

Behovet av att flytta/samlokalisera skjutbaneplatser på grund av negativ miljöpåverkan behöver också utredas. Området där motorsportanläggningen vid Lunda ligger har i kartan över framtida mark- och vattenanvändning (se sid 74) pekats ut som ett möjligt område för lokalisering av störande fritidsverksamhet, VF.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Identifiera kärnområden för aktivt bevarande och skapa länkar mellan dessa.
- Identifiera viktiga friluftsområden och främja allmänhetens tillgång till dem.
- Ta hänsyn till kända och beskrivna natur- och friluftsvärden och den biologiska mångfalden.
- Skapa gröna länkar mellan parker och närnatur i serviceorterna.
- Om-/samlokalisera störande fritidsanläggningar.

- Kommunen ska aktivt arbeta för att uppfylla nationella miljömål och friluftsmål.
- I områden på den kommuntäckande kartan betecknade som N (se sid 74) ska natur-, kultur- och friluftsvärden prioriteras framför andra intressen.

Hänsyn till natur- och friluftsvärden

Vid detaljplaneläggning, i ärenden om bygglov och vid byggnadsåtgärder som inte kräver lov, ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på ett sätt som tar hänsyn till natur- och kulturvärden (PBL 2 kap.). Läs mer om dessa värden på sid 41-46.

KOMMUNENS TILLÄMPNING

Exploatering av naturmark ska alltid föregås av naturvärdesinventering.

Vid detaljplaneläggning eller andra åtgärder i eller i anslutning till områden som pekats ut som värdefulla i en samlad grönstruktur ska en utredning göras av hur åtgärden påverkar de beskrivna natur- och friluftsvärden. Vid påtaglig påverkan ska åtgärden tydligt konsekvensbeskrivas och möjliga alternativ undersökas.

Allmänhetens tillgång till friluftsområden ska främjas. Åtgärder som kan försvåra ett ändamålsenligt utnyttjande av turist- eller rekreationsanläggning ska inte tillåtas.

Kulturmiljöer

MÅLBILD 2040

Kulturmiljöerna är en viktig bas i besöksnäringen och det finns en bra balans mellan bevarande och utveckling. Genom ett kulturmiljövårdsprogram och ett gott samarbete mellan olika aktörer finns verktyg för att tydliggöra kulturmiljövårderna. Kulturmiljövårderna har ökat attraktionskraften i kommunen och de uppfattas som viktiga tillgångar i regionen.

Den historiska utvecklingen i Östhammars kommun har lämnat avtryck i landskap, bebyggelsestrukturer och byggnader. Här finns många kulturmiljöer som bär vittnesmål om olika tider. Uppland är Sveriges yngsta landskap och Östhammars kommun den del av länet som senast höjde sig ur havet efter den senaste istiden. De högst belägna områdena kom först ur vattnet och det är här de äldsta bosättningarna är belägna. Gravrösen från yngre bronsålder och yngre järnålder finns i de mer höglänta delarna av Ekeby och Hökhuvuds socknar norr och öster om sjön Vällen.

I takt med landhöjningen har människorna sedan successivt bosatt sig i nya delar. Vattenlederna var viktiga transportleder i förhistorisk tid och därför finns många, något senare fornlämningar längs Olandsån. Alunda är en av landets rikaste fornlämningsbygder, med mer än 5 000 kända fornlämningar. Huvuddelen ligger inom cirka 140 gravfält från

järnåldern. Vid övergången från jägarsamhälle till jordbrukssamhälle lades grunden för den landskapsstruktur vi kan se än idag. Kustbygden, framförallt området öster om väg 76, men i delar också partier in mot Valö och Hökhuvud, har sin speciella karaktär. Den är präglad av landskapets former: ett svagt kuperat sprickdalslandskap med hållmarker där små moränåkrar är insprängda. Jordbruket har alltid varit småskaligt och inriktat på djurhållning. Kustens öar och skär har under lång tid använts för slätter eller som sommarbete för djuren.

Fiske och sjöfart var viktiga sidonäringsar. I kustområdet finns många karaktäristiska spår av både jordbruk och fiske i form av sjöbodas, ängslador, stenmurar, åkerholmar, odlingsrösen, trögårdsgårdar och hamlade träd. Många av skogarna bär tydliga spår av skogsbete.

Öregrund och Östhammar är båda gamla kuststä-

der, anlagda redan på medeltiden och sedan präglade av handel, fiske, sjöfart och så småningom även av tidig badortsturism.

Bruksbygderna som omfattar vallonbruken med Gimo, Österbybruk, Forsmark och Hargs bruk har en annan karaktär. Tillgången till brytvärda malmer har haft stor betydelse. Denna bygd har i stor utsträckning präglats av gruv- och järnhanterings framväxt. Malmen i Dannemora började troligen brytas mycket tidigt, men det finns också flera andra malmfyndigheter i kommunen. I Vigelsbo startades gruvdrift i slutet av 1600-talet och i mitten av 1800-talet öppnades flera dagbrott i Norrskedika.

Järnbruken började att anläggas på 1600- och 1700-talet. De största var Österbybruk, Gimo, Forsmark och Hargs bruk. Miljöerna i bruken är fortfarande välbevarade och av stort kulturhistoriskt värde. Omfattande regleringsföretag med dammläggningar har genomförts i anslutning till bruken för att ta till vara vattenkraften.

Här finns olika intressen, dels det kulturhistoriska i att bevara dammar, dels att skapa fria vandringvägar för fisk. Många lösningar, exempelvis omlöp/fisktrappor, kan kombineras med ett bevarande av kulturhistoriska värden.

Det har också funnits flera mindre hyttor under

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

dessa bruk, några exempel är Bennebol och Vällnora som ligger i Uppsala kommun. I skogarna kring bruken finns gamla kolbottnar som vittnar om det intensiva arbetet med att få fram kol till masugnar, hyttor och smedjor. Ett livaktigt, småskaligt jordbruk har också lämnat spår i bruksbygderna.

Den bästa odlingsmarken finns i Alunda som också varit en viktig knutpunkt för handel. Bygden kännetecknas av ett småskaligt, kuperat och stembundet landskap i övergången mellan slätt och skogsbygd. Området är rikt på fornlämningar och gravfält med högar och stensättningar intill nästan varje by. Alunda är den socken i Sverige där gravfälten ligger tätast.

Kartan *Kulturmiljövärd* avgränsar värdefulla kulturmiljöer: riksintressen och områden med regional eller lokal betydelse från *Bygd att värda och Jord och järn*.

Tolv områden i Östhammars kommun är av riksintresse för kulturmiljövärd: de större bruken, Östhammar och

[Läs mer om kommunens bygder och kulturhistoriska miljöer](#)

Kulturmiljövärd

Teckenförklaring

- Kommunal kulturmiljövärd
- Regional Kulturmiljövärd
- Riksintresse kulturmiljövärd

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Öregrund, det skärgårdspräglade och välbevarade odlingslandskapet på Söderön, Djurstens fyrplats, flera olika områden i anslutning till Hökhuvuds kyrka, samt Alunda, Ekeby, Lundsbol och Hyttbol där det finns många fornlämningar och också många spår av ett tidigt jordbruk, exempelvis fossila åkrar och byar med en välbevarad struktur.

Uppsala läns kulturminnesvårdsprogram *Bygd att vårda* pekar i Östhammars kommun ut 33 områden som bedöms som särskilt värdefulla i ett regionalt perspektiv. Skriften *Jord och järn*, kulturhistoriska miljöer i Östhammars kommun redovisar ytterligare 71 områden och 125 enstaka objekt av betydelse för den lokala kulturmiljö vården.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Ta fram ett kulturmiljövårdsprogram för att tydliggöra och avgränsa viktiga kulturmiljövården.
- Införa varsamhetsbestämmelser för kulturhistoriskt värdefulla miljöer i nya detaljplaner och när detaljplaner ses över.
- Ge kulturmiljövårdena i riksintresseområden och i de särskilda värdeområdena för natur, fritid och kulturlandskap (N) hög prioritet vid handläggning och beslut.

- Följa regionala och nationella mål för kulturmiljöarbetet.
- Aktivt delta i arbetet med att lyfta fram kunskap om kulturmiljöer i kommunen för att stärka dess attraktionskraft.

Övre bild: Forsmarks bruksgata. Nedre bild: Gimo herrgård.

Trafik och kommunikationer

MÅLBILD 2040

Väg 288, kommunens huvudstråk, har utvecklats till en snabb och säker kommunikationsled. Väg 292 är ett välutnyttjat godsstråk och det finns en uppställningsplats för farligt gods mellan Gimo och Harg. Standarden på vägarna från Alunda via Arlanda mot Stockholm har förbättrats.

Hälften av all motoriserad persontrafik sker med kollektiva transporter. Kollektivtrafiken längs väg 288 har utvecklats och Forsmarks bruk är en viktig omstigningspunkt för kollektivtrafiken på väg 76 och väg 290. Väg 76 har utvecklats med bättre kollektiva kommunikationer mellan Norrtälje och Gävle.

Det finns kollektiva bussförbindelser mellan Alunda, Arlanda och Stockholmsområdet. Järnvägssträckningen mellan Hargshamn och Örbyhus trafikeras av lokala persontåg som erbjuder bekvämt resande mellan orterna längs sträckan och möjligheter att resa vidare med tåg mot Stockholm och Gävle.

Tillgången till sammanhängande, säkra och bilfria trafiklösningar inom tätorterna har förbättrats och det finns också några bilfria cykelstråk på landsbygden.

Vägar, järnvägar & kollektivtrafik

Huvuddelen av alla transporter till, från och inom Östhammars kommun går på landsväg. Huvudsakliga kommunikationsstråk redovisas i kartan Trafik och kommunikation.

Det är angeläget att vägarna i kommunen håller en god standard med avseende på framkomlighet, säkerhet och underhåll. Här krävs regional samverkan.

Regeringens utlovade investeringar i ett effektivt och långsiktigt hållbart transportsystem kommer att spela stor roll (Prop. 2012/13:25). Östhammars kommun kommer i samverkan med övriga regionala aktörer att arbeta mot detta mål enligt framtagna program.

Väg 76, 288, 290 och 292 bär huvudflödena av trafiken, både person- och godstrafik. Väg 76 är en riksväg som via Östhammar förbinder Norrtälje och Gävle. Vägarna 288, 290 och 292 är så kallade primära länsvägar: 288 går mellan Uppsala och Öst-

hammar, 290 mellan Uppsala och Forsmark medan 292 går mellan Söderfors, Tierp, Österbybruk och Harg. Alla dessa tre vägar kopplar till väg 76. Väg 292 kopplar till E4 norrut från Hargshamn och via väg 288 söderut. Dessa och ett antal andra, mindre länsvägar formar den grundläggande vägtrafikstrukturen i kommunen. Objekten Gimo - Börstil samt farledsfördjupningen Hargshamn finns med i den nationell plan för transportsystemet 2018-2029. Utbyggnaden av väg 288 Gimo-Börstil ansvarar Trafikverket för. För aktuell information om projektet, besök Trafikverket.se.

En del av tätorternas gator och vägar ägs och underhålls av kommunen. Även gång- och cykelvägar finns, framförallt i tätorterna, men inte i en omfattning som täcker behoven av sammanhängande, säkra och bilfria trafiklösningar. I en potentialstudie för cykelpendling i Uppsala län, gjord av Region Uppsala, har en stor potential identifierats för ökad cykelpendling till arbete och skola inom länet. Till exempel så visar studien på att utvecklingspotentialen i Östhammars kommun för sysselsatta inom rimligt avstånd från arbete (7,5 km) att cykelpendla är 90% i dagsläget (2021) om cykelinfrastrukturen utvecklas. Ett annat exempel på potentialen är att ca 50% av alla barn i Östhammars kommun kan nå skolan inom 30 minuter enbart på cykelvägnätet, och

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

ca 65% om man räknar på hela cykelvägnätet. Möjligheten för barn och unga att transportera sig till skolan via gång eller cykel har flera fördelar för dem, så som minskad trängsel och föroreningar såväl som en förbättrad mental och fysisk hälsa.

Gång- och cykelvägsplan från 2016 pekar på konkreta åtgärder inom beteendeförändring som kan utföras för att öka hållbart resande i kommunen. Planen fokuserar främst på att åtgärda brister i det befintliga gång- och cykelnätet och avgränsas geografiskt till de fem större tätorterna Alunda, Gimo, Öregrund, Österbybruk och Östhammar. Planen pekar dock också på behovet att i framtiden ta fram en plan för hur utbyggnad av ett sammanhängande cykelnät ska ske. Planen sträckte sig inom tidsramen 2015-2020 och flera av de planerade åtgärderna är utförda eller projekterade, men inte alla. Gång- och cykelplan är under arbete med uppdatering.

Det finns ingen spårbunden persontrafik, däremot en järnvägssträckning mellan Örbyhus och Hargshamn där det går att köra godstrafik. Järnvägssträckningen är inte elektrifierad och i vissa avsnitt i ett skick som begränsar hastigheten för de transporterarna.

Region Uppsala har det totala ansvaret för den allmänna kollektivtrafiken i Uppsala län. Region

Uppsala ansvarar för kollektivtrafikförsörjningen genom kollektivtrafikutveckling, trafikplanering, försäljning, kommunikation och kundtjänst, med mera. UL är varumärket under vilket Region Uppsala bedriver kollektivtrafiken i samarbete med upphandlade trafikföretag. UL:s regionbussar svarar för huvuddelen av de kollektiva transporterarna inom samt till och från kommunen. Väg 288, 292 och 290 är de viktigaste kollektivtrafikstråken, där Östhammar och Gimo är viktiga noder. Väg 288 har i dagsläget byggts om till delvis mötesfri väg från Uppsala fram till Gimo och planeras att byggas om mellan Gimo - Börstil i nästa etapp. Där kopplas kollektivtrafik på väg 288 samman med trafiken på väg 76 respektive 292. Österbybruk är en sekundär nod för kollektivtrafiken, där väg 292 och 290 möts.

Österbybruk är den enda ort som ligger nära en befintlig tågförbindelse för persontrafik (Örbyhus). Stråket Hargshamn, Gimo och Österbybruk har potential att utveckla tåg för persontrafik som komplement till busstrafiken längs väg 292, via Hargshamnsbanan som passerar båda orterna.

För detta krävs omfattande åtgärder där kommunen ska arbeta aktivt för att detta införs i nationell infrastrukturplan. Järnvägssträckningen leder även ner till Hallstavik i Norrtälje kommun. Kopplingen utgör en viktig kommunikation för näringslivet i Öst-

hammar, Hallstavik och Norrtälje i stort. Det finns planer från Norrtälje kommun att göra Hallstavik till ett nytt kommunelcentra. Detta skapar möjligheter till synnergieffekter för arbets- och bostadsmarknad mellan kommunerna om kommunikationerna i form av Hargshamnsbanan och väg 76.

Flest bussar och högst turtäthet finns på sträckan mellan Uppsala och Östhammar/Öregrund. Sträckan trafikeras också av expressbussar. Ytterligare bussar trafikerar sträckan Alunda-Uppsala. Viss anpassning av busstrafiken sker också utifrån efterfrågan på året, till exempel sätts extrabussar in för resor ut till badorterna på sommaren. Stråket längs väg 76 (Hargshamn, Östhammar, Forsmark) har stor betydelse för arbetspendling till Forsmark. Den trafikeras bland annat av bussar från Hallstavik. Där finns möjlighet att ansluta till en SL-busslinje som går hela vägen till Stockholm.

För att ta ett helhetsgrepp om hållbart resande och bidra till ökat nyttjande av kollektivtrafik bör strategier eller riktlinjer för att minska bilens relativa attraktivitet tas med i planeringen. Omställning av transportsektorn är beroende av att allt fler låter bilen stå till förmån för kollektivtrafik eller gång- och cykel.

Ett sätt att öka det hållbara resandet är att koppla

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Trafik och kommunikationer

samma olika trafiklösningar genom att skapa resnoder som kan nås med bil, cykel eller till fots: i form av moderna bytespunkter med viss service i alla serviceorter, kopplat till anropsstyrd trafik från landsbygdsområden med lite fler invånare, exempelvis Söderön, Gräsö, Valö och Ekeby. Dessa områden får funktion som trafiknoder för skärgården och omkringliggande bygder. Utveckling av anropsstyrd kollektivtrafik vid behov till alla öar utan fastlandsförbindelse ska ske på sikt.

Vägregler

Väglagen innehåller bestämmelser om allmänna vägar. Normalt gäller ett skyddsavstånd på tolv meter mellan bebyggelse och allmän väg.

Länsstyrelsen kan utöka skyddsavståndet och har beslutat om ett skyddsavstånd på 30 meter vid väg 76, 288, 290 och 292, och i dessa fall behöver tillstånd sökas hos Länsstyrelsen. Beslutet gäller inte i områden med detaljplan eller för åtgärder som kräver bygglov.

För att bygga en ny utfart till statlig väg krävs tillstånd från Trafikverket.

Teckenförklaring

- Större kollektivtrafikstråk
- Större vägar/Riksvägar
- mindre vägar kommunalt/enskilt
- +— järnväg

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

I kustområdet runt Gräsö, Öregrund och Söderön finns anropsstyrd kollektivtrafik för ett antal busslinjer under sommarhalvåret (Östhammar-Långalma-Raggarön och Öregrund-södra Gräsö-norra Gräsö). Under skolåret finns ordinarie skolbusssturer som alla kan använda.

Färjerederiet som är en del av Trafikverket ansvarar för färjetrafiken mellan Öregrund och Gräsö, den så kallade Gräsöleden. Även här är turtätheten hög året runt. År 2015 transporterades sammanlagt 325 615 personbilar, 29 597 lastbilar och 2 376 bussar på färjeleden.

Lokal båttrafik i mindre skala förekommer för att tillgodose skärgårdsbornas behov av hemtjänst, sjukresor, turisttrafik med mera. Bryggor avsedda för sådan trafik finns bland annat på Gräsö vid Äspskär, Örskärssund mot färjeläget i Öregrund, på Ormön, Raggarön och Söderön (Sundsveden och Älvsnäs).

Kommande satsningar på återöppnandet av gruvan i Dannemora samt flygbränslefabrik i Forsmark kan komma att bidra väsentligt till en ökad trafik på framförallt de större vägarna och tågtrafiken. Kommunen behöver följa denna utveckling och de följdkonsekvenser som detta kan få på infrastruktur och miljö i kommunen.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Samverka med regionala parter för att utveckla vägnät, farleder och kollektiva transporter.
- Utveckla kollektivtrafikstråk och koppla samman olika resalternativ genom att skapa noder och moderna bytespunkter.
- Integrera kollektivtrafiken i nya byggprojekt.
- Utveckla ett trafiknät för alla med gång- och cykelstråk som binder samman viktiga målpunkter i tätorterna.
- Utveckla cykelstråk på landsbygden.
- Arbeta med attitydpåverkan för att få fler att välja kollektiva transporter.
- Aktivt arbeta med att söka statliga stöd och bidrag för utbyggnaden av gång- och cykelnätet.
- Ta fram trafiknätsanalyser.
- Hela resan-perspektivet ska beaktas i planering och utvecklingen av infrastrukturen.
- På sikt utveckla järnvägen mellan Örbyhus och Hargshamn för persontrafik.

Utveckling av kommunikationsstrukturer

När ny bebyggelse uppförs ska grunden för trafikstrukturen styras med lokaliseringsbeslut och detaljplaner (PBL 2 kap. 4 kap.). Kommunen ska också se till så att vägtrafik inte orsakar störningar i strid med miljö kvalitetsnormerna (MB 5 kap.).

KOMMUNENS TILLÄMPNING

- Vid planering i tätorterna ska ett stort fokus läggas på möjligheterna att skapa säkra, trygga och hållbara trafiklösningar. Det kan till exempel innebära att:
  - Skapa kopplingar mellan nya och befintliga områden.
  - Planera för en tätare bebyggelse med måttliga tomtstorlekar för att hålla nere transportavstånden.
  - Identifiera kopplingar till befintliga busshållplatser och/eller behoven av nya så att tillgängligheten till kollektivtrafik blir god.
  - Skapa trygga gång- och cykelvägar till busshållplatser och andra viktiga målpunkter.
- De behov barn, äldre och personer med funktionsnedsättning har av tillgänglighet/närhet till lekplatser, en trafiksäker miljö, säkra gång- och cykelvägar och närhet till grönområden ska särskilt beaktas.
- Om större vägar med höga trafikflöden behöver anläggas i anslutning till ett bostadsområde ska noggranna utredningar göras av effekter på miljö, hälsa och de boendes möjligheter att säkert passera vägen.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Sjötrafik och hamnar

En djuphamn, Hargs hamn, finns i Hargshamn och den har under lång tid använts för utskeppning av järnmalm. Perioden 1989 till 1995 hade hamnen färjetrafik till Nystad i Finland. Numera skeppas biobränslen, stenkross och andra bulkprodukter via hamnen. Den har ett skyddat läge och goda isförhållanden.

Hargs hamn är den största hamnen norr om Stockholm och söder om Gävle. Den har ett strategiskt viktigt läge i regionen och kan genom väg- och järnvägsförbindelser bidra till att föra över större volymer gods från landsväg till sjöfart och järnväg. Hamnen har en stor framtida potential och en förjupning av farleden i inloppet till hamnen stod klar och invigd under sena hösten 2021. Hargs hamns AB planerar att bygga en ny kaj på 200 meter som ska kunna ta emot större fartyg och väntas stå klar under 2023. Hamnen är av riksintresse, se sid 39. En risk med den utökade sjötrafiken är ökade störningar för boende längs vägarna till hamnen.

Från Hargshamn finns en fyrsatt farled som leder vidare ut till Ålands hav och den stora farleden för sjötransporter mellan Östersjön och Bottniska viken. En mindre farled går inomskärs från Öregrundsgrepen och söderut mot Singö och Hallstavik. Den är

också fyrbelyst och trafikeras regelbundet av mindre fraktfartyg. Under svåra isvintrar kan den yttre farleden förflyttas inomskärs och större fartyg passerar då i Öregrundsgrepen. Dessa farleder är av riksintresse. Öregrunds hamn hade fram till 1900-talet viss betydelse för godstransporter. Numera används hamnen i liten utsträckning för nyttotrafik men är av riksintresse för yrkesfiske. Här kan fiskebåtar landa fisk. Sjöfartsverket och Kustbevakningen utnyttjar hamnen under arbetsperioder i området. Övriga hamnar i Östhammars kommun utnyttjas främst av fritidsbåtar. Större småbåtshamnar finns i Öregrund (tre stycken), Östhammar och Hargshamn.

En hamn finns även i Forsmark och används endast av SKB:s verksamhet för transport av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle mellan deras anläggningar. Även denna hamn är av riksintresse, se sid 39.

Sju kommuner från Östhammar i söder till Nordanstig i norr, tillsammans med båda regioner och Upplandsstiftelsen har kartlagt viktiga noder längs kusten. Det handlar om platser som idag kan nå från hav och/eller land, har god tillgång till olika former av service eller som har potential att utvecklas med fler typer av service för närboende, för friluftslivet och näringslivet. Noderna är viktiga i kust- och havsplaneringen både lokalt, regionalt och

storregionalt. I Östhammars kommun har ett tiotal större och mindre noder kartlagts.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Bidra i arbetet med att locka båtuturister till kommunens gästhamnar.
- Bibehålla viktiga utpekade noder vid kusten.
- Hargs hamn är en strategiskt viktig anläggning där utvecklingsmöjligheterna är goda. Hamnen befinner sig i ett expansivt skede.

Öregrunds hamn.

Teknisk försörjning

MÅLBILD 2040

System för en hållbar teknisk försörjning har utvecklats. All bebyggelse i tätort är ansluten till kommunalt vatten och avlopp. Ny, sammanhållen bebyggelse på landsbygden har utvecklats med gemensam vattenförsörjning. Möjligheterna till kretslopp och återvinning har stärkts och beroendet av fossila energilag minskat. En strategi för hur solenergi kan utvecklas i kommunen har tagits fram, liksom en studie över möjligheterna att använda närvärme för att försörja mindre områden med en gemensam lösning. Bredbandsnätet har byggts ut längs de prioriterade kommunikationsstråken.

Avfall och återvinning

Det är kommunens ansvar att hushållens avfall och farliga avfall tas om hand på ett bra sätt. Östhammars kommun antog en ny avfallsplan 2023 där även renhållningordning ingår.

Brännbart avfall och matavfall samlas in från hushållen och mellanlagras på Vaddika avfallsanläggning innan vidare transport till behandlingsanläggning. Det brännbara avfallet transporteras till Brista för energiåtervinning och matavfallet transporteras till Uppsala för produktion av biogas och biogödsel.

Förpackningar ska lämnas vid separata insamlingsställen enligt lagen om producentansvar. Idag finns ett flertal återvinningsstationer i kommunen, både inom tätorterna, men också på flera småorter.

Flera av stationerna finns i anslutning till parkeringsplatser och livsmedelsbutiker.

Från 1 januari 2024 tar kommunen över ansvaret för insamling av förpackningsavfall och från 1 januari 2027 ska fastighetsnära insamling vara införd för hushållen, vilket gör att logistiken kring hushållsavfall kommer förändras under översiktsplanens genomförande.

Hushållens grovavfall och miljöfarliga avfall kan lämnas in på kommunens återvinningscentraler. Återvinningscentraler finns idag på fem orter, i Östhammar, Öregrund, Österbybruk, Alunda och Vaddika. Avfallsanläggningen i Vaddika tar även emot byggnads- och rivningsavfall, trädgårdsavfall, latrin och slam.

En hållbar samhällsutveckling förutsätter att det

finns goda möjligheter att begränsa avfallet och återanvända och återvinna fraktioner. Östhammars kommun ska premiera insatser som bidrar till att öka andelen återvunnet hushållsavfall. Ett prioriterat område är långsiktigt hållbar hantering av avloppsslam. Det finns behov av att se över hanteringen av slam från såväl kommunala avloppsreningsverk som från enskilda avlopp.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Möjligheterna att källsortera och lämna avfall till återvinning ska införlivas i planering av nya bostads- och industriområden.
- Kommunen ska arbeta utefter avfallsplanens tre mål: cirkulera mera, sortera mera och minska miljöpåverkan.
- Även personer som saknar bil ska ha möjlighet att lämna sorterat avfall.
- Åtgärder för att säkerställa långsiktigt hållbar hantering av avloppsslam.
- Avfallshantering ska utgå från avfallstrappan: avfallet ska i första hand förebyggas, i andra hand återanvändas, i tredje hand återvinnas, därefter energiåtervinnas och i sista steg deponeras.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

- Avfall är och ska ses som en resurs. Det vill säga resurser som kan bidra till att skapa nya produkter, material samt energi- och drivmedel.
- Vid planering ska hänsyn tas till transportvägar, mängder avfall, omlastningsplatser, arbetsmiljö och bytbodar/returpunkter.

Energi

Tillgången till energi är basal för många samhällsfunktioner. Flera stora högspänningsledningar passerar genom Östhammars kommun, med Forsmark som en startpunkt. En 400 kV kraftnätsledning sträcker sig från Forsmark ned till Uppsala i kommunens västra delar. Ledningen är en del av Svenska Kraftnäts transmissionsnät för el i Sverige vilket räknas till ett allmänt intresse och en grundförutsättning för att samhället ska fungera i fred, kris och krig. En av kopplingspunkterna för utbyte av el med utlandet ligger också vid Forsmark.

Det lokala elnätet är välutbyggt och just nu planeras och utförs en del åtgärder för kapaciteten i stamnätet av Svenska kraftnät. Ur ett kapacitetsperspektiv för NordSyd kan sägas att det inte finns anledning till oro i dagsläget gällande kapacitetsbrist enligt

Svenska kraftnäts bedömning. Samtliga åtgärder som nu genomförs inom investeringspaketet NordSyd syftar till att både höja kapaciteten i Uppsala län och möjliggöra anslutning av förnybar elproduktion i Mellansverige.

Nätåtgärderna i både Uppsala län och Gävleborg syftar till att förnya och öka stamnätets driftsäkerhet, höja kapaciteten i överföringar och möjliggöra mer anslutning av förnybar elproduktion. I Uppsala län kommer åtgärderna medföra att Svenska Kraftnät ersätter äldre ledningar i stamnätet (220 kV) som nått sin tekniska ålder med helt ny 400 kV dubbelledning. Detta betyder att stamnät i området blir både starkare och har högre redundans runt Forsmark. Vidare säkerställer det nya stamnätet i området att det kan kopplas in ny energiproduktion på ett tillförlitligt sätt i framtiden.

Vattenfall Eldistribution AB äger elnätanläggningar med beteckningen regionalt och lokalt elnät i kommunen med en spänningsnivå på 0,4 till 77 kV, både ledning i luft och mark (arbete pågår för att höja spänningen till 145 kV i regionnätet). Det pågår förnyelse av 77 kV-luftledningen ÄL2 (Dannemora-Gimo-Harg) samt projektering för fortsättningen Harg-Gråska. Det finns även behov av stationer i Gimo, Harg, Östhammar, Forsmark med flera.

Vad gäller elanvändningen inom kommunen har Hargshamn aviserat ökat behov av eleffekt på grund av sin expanderande verksamhet, bland annat kopplat till det planerade slutförvaret inom kommunen. Sandvik Coromant i Gimo har minskat sitt elbehov genom energieffektivisering och planerar att installera solceller. Östhammars kommun arbetar enligt en investeringsplan för fler solceller på egna fastigheter och har idag två anläggningar och en tredje under projektering. Kommunen samverkar också med andra aktörer för att öka investeringstakten i solenergi bland företag, bostadsrättsföreningar, liksom fastighetsägare och föreningar.

Merparten av kommunens bostäder och lokaler värms av enskilda värmeanläggningar. Vanliga energikällor är biobränslen och el, med ett mindre inslag av olja. En omfattande konvertering från olja till andra energislag har skett under senare år, bland annat till pannor för ved eller pellets och till olika typer av värmepumpar.

Värmepumpar av olika slag kräver el, men i betydligt mindre mängd än om el används som direktverkande värmekälla. Installation av luftvärmepumpar och braskaminer har skett i en del av bostäderna som värms med direktverkande el. Konvertering till andra energislag kräver installation av ett vattenburet värmesystem.

Den spridda bebyggelsen försvårar fjärrvärmesatsningar, men bibränsleeldade fjärrvärmeverk finns i Gimo och Österbybruk. Båda anläggningarna eldas med skogsflis, men om det blir riktigt kallt används olja som spetslast. Större delen av fjärrvärmenäten i både Gimo och Österbybruk är byggda på 1980-talet. Företaget Nevel står för drift och fjärrvärmeleverans.

I Österbybruk finns totalt 3 kilometer fjärrvärmekulvertar och i Gimo 4,6 kilometer. Såväl företag som bostadsrättsföreningar och enskilda är anslutna till näten i båda orterna. Värmeverket i Österbybruk har överkapacitet, här finns goda möjligheter att ansluta fler fastigheter. Kapaciteten i Gimo är välutnyttjad och möjligheterna att ansluta ytterligare fastigheter är begränsad till platser längs befintligt ledningsnät.

Flera kommunala fastigheter värms av mindre, bibränsleeldade anläggningar. I Östhammar finns ett mindre fjärrvärmenät med två anslutna pannanläggningar som båda eldas med träpellets. Nätet försörjer bland annat sjukhusområdet där även en stor solcellsanläggning finns installerad.

Ökad biltrafik medför att det är viktigt att införliva perspektiv om infrastruktur för elfordon och förnybara drivmedel. Kommunen behöver på sikt tillgängliggöra laddmöjligheter samt tankmöjligheter

Etablering av gruppstationer för vindkraft

Tillstånd för en vindkraftsanläggning får endast ges om den kommun där anläggningen ska uppföras har tillstyrkt det (MB 16 kap.).

Östhammars kommun motsätter sig etablering av storskalig vindkraft både på land och hav. För mer information hänvisar kommunen till gällande strategi för energiproduktion.

för förnybara drivmedel.

Energimyndigheten anger områden som är av riksintresse för energiproduktion. Dessa områden är bedömda för energiproduktion samt för att åstadkomma så få störningar som möjligt.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Upprätta en strategisk energiplan.
- Koncentrera bebyggelsen till noder och stråk där kollektivtrafik finns.
- Utveckla energisnåla lösningar och alternativa energikällor i kommunala verksamheter.

- Minska klimatpåverkan från transporter.
- Underlätta för etableringen av offentliga snabbladdningsstationer genom samarbeten med andra aktörer.
- Uppvärmning med bibränsle genom fjärrvärme eller med närvärmeverk bör i första hand förordas i kommunens planering.
- Arbeta för en tidig och regelbunden dialog angående elnätets bebyggelseutveckling med kommunens nätägare Vattenfall och Upplands energi.
- Vid byggnation inom 250 meter av kraftledningar eller andra stamnätanläggningar ska kommunen samråda med Svenska Kraftnät.
- Skapa förutsättningar för en ökad produktion av el från solenergi.

Digital infrastruktur

Mobilnätets betydelse för enskildas, företagens och kommunens telefon- och datatrafik har ökat. I Östhammars kommun pågår den sista nedsläckningen av det kopparnät för telefoni som vi haft i Sverige under en mycket lång tid. Telia räknar med att hela kopparnätet ska vara borta 2026. Telefoni- och datatjänster erbjuds idag via mobil- eller fibernät.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Utbyggnaden av det mobila telefonnätet har pågått sedan 1980-talet och det finns ett flertal telemaster i kommunen. Olika teleoperatörer svarar för byggnation och drift. Från kommunens sida finns en målsättning att få flera operatörer att dela på masterna. För närvarande pågår en rikstäckande utbyggnad av fibernätet och det är framförallt marknadens aktörer som står för utbyggnaden. Ofta med särskilt stöd från post- och telestyrelsen (PTS). Östhammars

Etablering av solcellsanläggning

Solcellspark kräver i regel inget bygglov om denna uppförs utanför detaljplanlagt område. Däremot kräver transformatorstationen bygglov. Vid etablering ska Länsstyrelse kontaktas då solcellsanläggning på marken kan innebära en åtgärd i landskapet som väsentligt ändrar naturmiljön. Länsstyrelsen beslutar om samråd enligt 12 kap. 6§ miljöbalken krävs. Vid etablering i närhet av Vattenfall Eldistribution ABs ledningar ska dessa vara remissinstans. Vid etablering av solenergianläggningar ska gällande lagstiftning alltid följas och placering av anläggningen ska ta hänsyn till Telestörningsnämndens riktlinjer.

kommun har utvecklat ett lokalt fiberbaserat nät för datakommunikation sedan 1990-talets slut. Idag finns det hög tillgänglighet till fibernät, med hög hastighet (mer än 100 Mbit/s) inom våra serviceorter likväl som i flera bygder i kommunen. Anslutningsmöjligheten är upp till 95% i dessa. På landsbygden är tillgängligheten betydligt lägre men på väg upp mot 50% (se *PTS mobiltäcknings- och bredbandskartläggning 2021 PTS-ER-2022:19*). Observera att detta är exklusive fritidshus.

Region Uppsalas strategi för digital infrastruktur antogs april 2022 och löper med sikte på 2030 med följande mål (som även följer den nationella bredbandsstrategin).

- År 2023 bör hela Uppsala län ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet
- År 2025 bör hela Uppsala län ha tillgång till snabbt bredband

Östhammars kommun saknar just nu en aktuell bredbandsstrategi men den tidigare ansluter i allt väsentligt till de mål som satts upp i den nationella och regionala strategin i samverkan med de marknadsaktörer som finns i kommunen.

Under 2023 slutfördes försäljningen av det kommunala Stadsnätet till företaget Global Connect AB.

Företaget tar därmed över stadsnätet och bredbandsutbyggnaden i kommunen.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Skapa ett stabilt mobilnät och utveckla den digitala infrastrukturen i hela kommunen i samverkan med marknadens aktörer och lokala intressegrupper.
- Uppmuntra samlokalisering i telemaster.
- Underlätta möjligheterna till distansarbete.
- Samverka i syfte att underlätta utbyggnaden av fibernätet för marknadens aktörer samt underlätta för etablering av fiber på landsbygden.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

NATIONELLA MÅL

År 2025 bör hela Sverige ha tillgång till snabbt bredband.

- 98 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 1 Gbit/s
- 99,9 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 100 Mbit/s
- 100 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 30 Mbit/s

REGIONALT MÅL

Den regionala utvecklingsstrategin har satt målet att 100% av hushållen och företagen år 2030 i Uppsala län ska ha tillgång till bredband med hög hastighet.

Placering av telemaster

Vid ansökan om bygglov för telemaster prövas även om placeringen är lämplig (PBL 2 kap.).

KOMMUNENS TILLÄMPNING

- Master måste placeras med hänsyn till landskapskaraktär, trafiksäkerhet och med respektavstånd till bebyggelse. Master som är högre än 50 meter ska inte placeras närmare bostadsbebyggelse än cirka 400 meter.
- Byggnadsobjekt över 20 meter ska remitteras till Luftfartsverket och berörd flyglats inom cirka 60 kilometer.

Vatten och avlopp

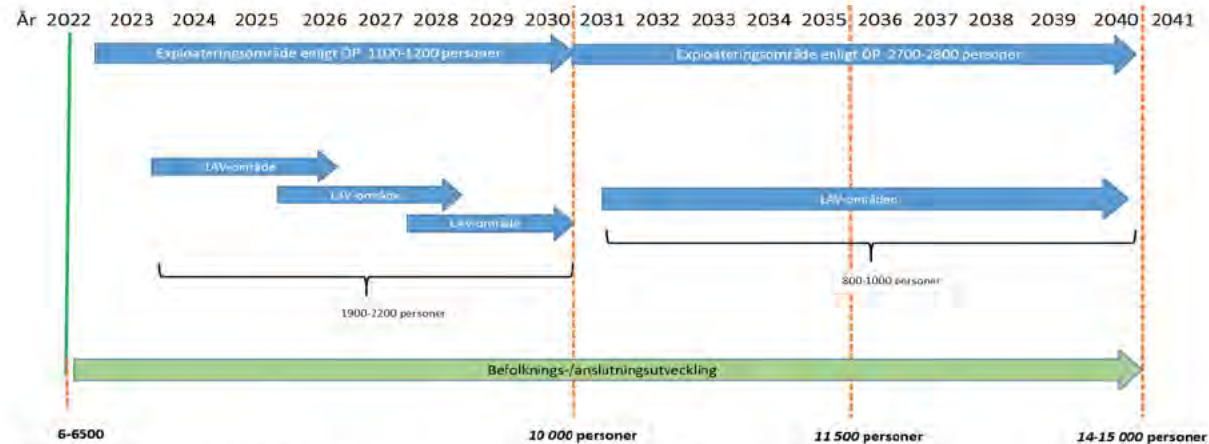
En förutsättning för all bosättning är att det finns tillgång till rent vatten och att avlopp kan ordnas på ett säkert och ändamålsenligt sätt. Vatten och avlopp (VA) är därför en stor och viktig del av samhällsplaneringen.

Kommunala anläggningar för vatten och avlopp finns i alla större tätorter och i Norrskedika, Hökhuvud, Hargshamn och delar av Gräsö närmast färjeläget. Huvuddelen av fastigheterna i dessa orter är anslutna till kommunalt VA. Till Forsmarks kommunala VA-försörjning köps vatten- och spillvattentjänsterna från Forsmarks Kraftgrupp AB. I delar av Harg och Skoby finns kommunalt avlopp, men ingen kommunal vattenförsörjning. Några orter har privata gemensamhetsanläggningar, till exempel för vatten i Harg och för avlopp i Skoby.

Sedan 2017 ingår Östhammars kommun i Gästrikre Vatten-koncernen, då Östhammars Vatten bildades. Moderbolaget Gästrikre Vatten AB ägs gemensamt av Gävle, Hofors, Ockelbo, Älvkarleby och Östhammars kommun. Dotterbolaget Östhammar Vatten äger och ansvarar för de kommunala VA-anläggningarna i Östhammars kommun. Gästrikre Vatten sköter drift- och underhåll av anläggningarna. Under 2020 påbörjades arbetet med att ta fram en

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Figur 1: Tidsperspektiv för befolknings- och anslutningsutveckling hämtad från utvecklingsplanen för VA-försörjningen i de östra delarna av Östhammars kommun.

vatten- och avloppsplan, en så kallad VA-plan, för Östhammars kommun. Med VA-planen vill kommunen skapa förutsättningar för att utveckla VA-försörjningen, kommunal och enskild, för att uppfylla nuvarande och framtida behov. I december 2021 antog kommunfullmäktige en VA-policy och en VA-handlingsplan vilka utgör viktiga delar i VA-planen. I VA-handlingsplanen identifieras åtgärder som behöver vidtas för att uppnå en långsiktigt hållbar VA-försörjning. Två andra viktiga delar av VA-planen är utvecklings- och utbyggnadsplan för kommunalt VA. I juni 2022 antog kommunfullmäk-

tige en plan för VA-utveckling för de östra delarna av kommunen. I utvecklingsplanen föreslås bland annat en systemlösning för att möta Östhammars- och Öregrundsområdets behov av dricksvatten och avloppsrening både på kort och lång sikt. Ett förslag på tidsplan för befolkning- och anslutningsutveckling från utredningen presenteras i figur 1. Även planerad VA-utbyggnad fokuserar på de östra delarna av Östhammars kommun då det är de delar av kommunen som står inför störst utmaningar med begränsad kapacitet för framtida kommunal vatten- och avloppsförsörjning. Den planerade

Översikt - Lagstiftning och reglering för avlopp och dricksvatten

Enligt miljöbalken ska avloppsvatten tas om hand så att inte olägenhet för hälsa eller miljön uppstår. Utsläpp av näringsämnen från avlopp bidrar till övergödning av sjöar och hav. Bristfällig hantering kan också leda till spridning av smitta.

Kommunen har en skyldighet att ordna vatten och avlopp i ett större sammanhang om det finns behov med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljö, detta regleras i Lagen om allmänna vattentjänster (LAV). Enligt LAV ska alla kommuner, senast den 31 december 2023, ha en vattentjänstplan. Vattentjänstplanen ska bland annat innehålla kommunens långsiktiga planering för utbyggnad av kommunalt VA.

Allmänna bestämmelserna för brukande av allmän vatten- och avloppsanläggning (ABVA) reglerar förhållandet mellan VA-abonnent inom kommunalt verksamhetsområde för VA. VA-huvudman i Östhammars kommun är Östhammar Vatten.

Anläggningslagen innehåller regler för gemensamma avloppsanläggningar. Regler för enskilda avlopp finns i förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd samt miljöbalken.

Produktion och distribution av dricksvatten ska uppfylla kraven i bland annat Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

VA-utbyggnaden hanteras i kommunens kommande vattentjänstplan. I vattentjänstplanen kommer det att finnas en tydlig plan för till vilka områden kommunalt VA ska byggas och när.

KOMMUNENS ANSVAR ATT ORDNA VATTEN- OCH AVLOPPSFÖRSÖRJNING

Kommunen är enligt lagen om allmänna vattentjänster (LAV, vattentjänstlagen) skyldig att ordna vatten- och avloppsförsörjning för bebyggelse i ett större sammanhang, om det behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön. Skyldigheten omfattar både befintlig och blivande bebyggelse. Det finns i vattentjänstlagen inget exakt antal för vad som utgör ett större sammanhang men 20-30 fastigheter brukar användas som ett riktvärde. Om behovet utifrån hälsa eller miljö är stort kan kommunens ansvar aktualiseras även för mindre områden. För områden som ligger i direkt anslutning till befintligt kommunalt verksamhetsområde kan ansvaret aktualiseras redan vid enskilda fastigheter. Det som ska levereras är dricksvatten för normal hushållsanvändning, då kommunen inte ansvar för att leverera vatten för industriella ändamål. Förslag på utbyggnad av olika anläggningar för vatten och avlopp från utredningen för de östra delarna presen-

teras i figur 2.

VA-UTREDNINGSSOMRÅDEN

I Östhammars kommun, framförallt i områden kring Östhammar och Öregrund finns ett stort antal bebyggelseområden utan kommunalt VA i dagsläget som kan anses utgöra ett större sammanhang och där kommunen därför kan ha ett ansvar att ordna vatten och/eller avlopp (se stycket ovan om kommunens ansvar). För dessa områden har, som en första etapp av VA-utbyggnadsplanen, en behovsbedömning gjorts. Bedömningen har gjorts utifrån hur stort behovet av kommunal vatten- och avloppsförsörjning är med hänsyn till människors hälsa och miljö för respektive område. I VA-utvecklingsplanen för kommunens östra delar planeras för att ansluta cirka 3 000 personer till det kommunala VA-nätet fram till år 2040, varav cirka 2000 innan 2030. Det finns dock ytterligare bebyggelseområden som har stort behov av kommunalt vatten- och avlopp. Samtliga områden som illustreras i figur 3 föreslås utredas vidare för omvandling till kommunalt vatten och avlopp.

KOMMUNAL AVLOPPSHANTERING

Flera av de kommunala avloppsreningsverken i Öst-

hammars kommun byggdes under 1960- och 1970-talet. Upprustning sker regelbundet och vid behov.

Flera av tätorternas avloppsreningsverk har nått eller är nära sin maximala kapacitet för anslutning. Det finns med andra ord ett stort behov av åtgärder och troligen behöver stora investeringar göras för att kunna möta den bebyggelseutveckling som kommunen vill uppnå.

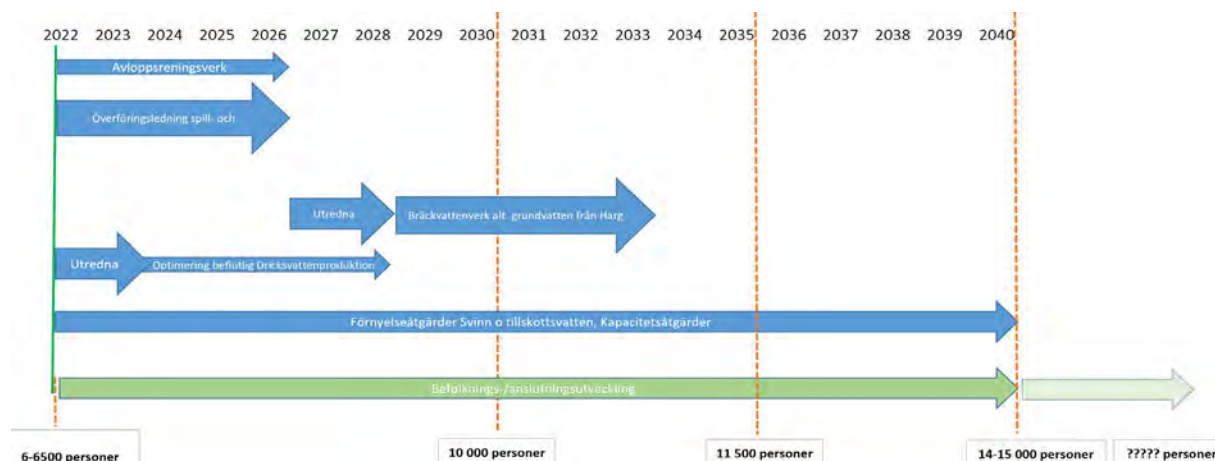
Det renade avloppsvattnet från avloppsreningsverken leds till Östhammarsfjärden (Östhammar), Olandsån (Gimo), Foghammarsån (Alunda), Nerån-Filmsjön (Österby-Dannemora), Hargsviken (Hargshamn) och Öregrundsgrepen (Öregrund).

I Alunda begränsas möjligheterna till bebyggelseutveckling liksom flera av de andra orterna av VA-kapaciteten. I och med den överföringsledning för dricksvatten som togs i bruk 2022 är det avloppsreningsverket som begränsar VA-kapaciteten i Alunda. Arbetet med att utöka kapaciteten i avloppsreningsverket har påbörjats och en ansökan om utbyggnad lämnades in till Mark- och miljödomstolen i mars 2023. Enligt senaste tidplanen för Alunda avloppsreningsverk ligger ombyggnation under 2025 och driftsättning under 2026.

De allra största utmaningarna finns i de östra delarna av kommunen. Östhammars reningsverk har

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

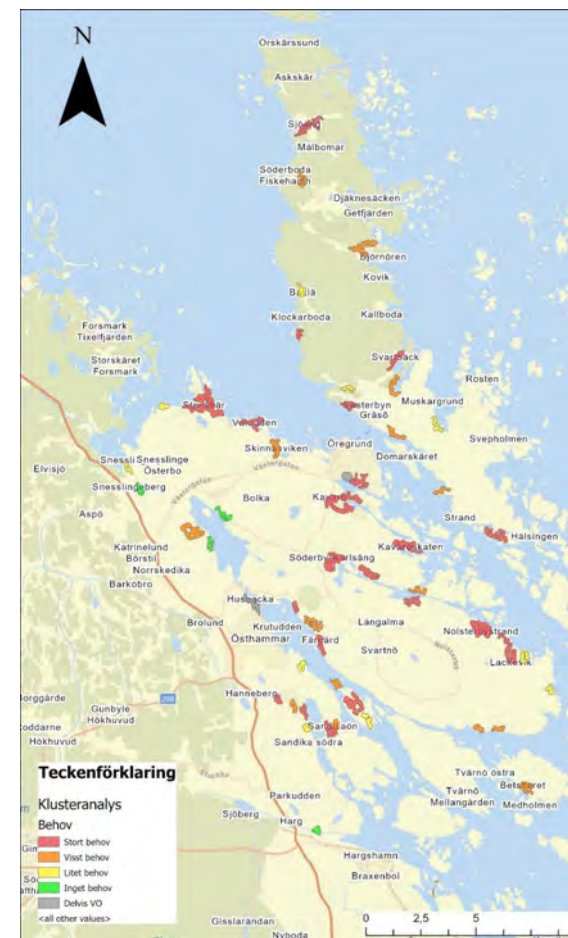
Figur 2: Tidsperspektiv för utbyggnad av anläggningar för vatten och avlopp hämtad från utvecklingsplanen för VA-försörjningen i de östra delarna av Östhammars kommun.

begränsad kapacitet att ansluta ytterligare personer redan på kort sikt och Öregrundens reningsverk på lång sikt. Därför föreslås, i VA-utvecklingsplanen för kommunens östra delar, en utbyggnad av reningsverket i Öregrund för att sedan koppla samman spillvattenledningarna från Östhammar till reningsverket i Öregrund. Anledningen till att Öregrundens reningsverk har utpekats som den lämpligaste platsen för utbyggnad av avloppshantering är för att Öregrundsgrepen har bättre förutsättningar att ta hand om spillvatten än Östhammarsfjärden och därmed bättre förutsättningar kunna erbjuda ett tillstånd

för utökad kapacitet. Med denna lösning föreslås både Östhammars och Öregrundens tätorts spillvatten kunna tas om hand i ett långsiktigt perspektiv.

KOMMUNAL DAGVATTENHANTERING

I de flesta tätorter finns kommunala dagvattenanläggningar. Dagvattnet avleds direkt till närliggande recipienter. En aktuell strävan är att utveckla system för lokalt omhändertagande för att fördröja och reducera dagvattenmängderna och avlasta recipienterna från de föroreningar som följer med dagvattnet.

Figur 3: Utredningsområden för omvandling till kommunalt vatten och avlopp från utvecklingsplanen för VA-försörjningen i de östra delarna av Östhammars kommun.

Beslut om vatten och avlopp

Miljöbalken reglerar miljöfarlig verksamhet (MB 9 kap.). Lagen ger en kommun möjlighet att upprätta och anta särskilda föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön. Östhammars kommun har antagit och tillämpar lokala skyddsföreskrifter för bland annat utsläpp av avloppsvatten och andra aktiviteter som kan påverka yt- och grundvatten (Dnr 2001KS941).

Kommunen har även möjlighet att föreskriva anmälningsplikt för befintliga grundvattentäkter och tillståndsplikt för nytillkommande inom angivna områden (MB 9 kap.).

KOMMUNENS TILLÄMPNING

- I detaljplanelagda områden krävs tillstånd för alla typer av avloppsanordningar, även sådana som enbart hanterar bad-, disk- och tvättavloppsvatten.
- För enskilda avlopp gäller hög skyddsnivå för miljöskydd i närheten av vattenförekomst, både vid kust och vid ytvatten, vilket innebär högre krav på avloppsrening.
- I detaljplanelagda områden är det förbjudet att rena avloppsvatten från vattentoalett i en markbaserad avloppsanläggning. (Dispens kan lämnas om det går att visa att anläggningen inte skapar risk för olägenhet från miljö- och hälsoskyddssynpunkt.)
- Toaletter som ansluts till en sluten tank får ha en spolmängd på högst en liter per spolning.
- Att inrätta en förmultningstolett, eltoalett eller torrtoalett med latrinkompostering kräver anmälan.
- Följande aktiviteter som kan påverka yt- och grundvatten kräver också särskild anmälan:
  - Lagring av oljeprodukter, lösningsmedel, vägsalt och liknande produkter som kan förorena ytvattentäkt eller grundvattentäkt.
  - Installation av värmepump för utvinning av värme ur mark, ytvatten eller grundvatten.
- I områden med begränsade grundvattentillgångar har kommunen för avsikt att föreskriva anmälningsplikt för befintliga grundvattentäkter och tillståndsplikt för nytillkommande.

Hantering av dagvatten sker idag i ett separat system och bidrar således inte till en ökad belastning på spillvattennätet och avloppsreningsverken. Dock kan det finnas felkopplingar som till exempel dräneringar eller takvatten till spillvattennätet som kan ge påverkan på belastningen på reningsverket. Dagvatten är dock en bidragande orsak till föroreningar i de recipienter som de belastar. Beroende på vilken karaktär området som avvattnas har är dagvattnet mer eller mindre förorenat. Generellt kan sägas att ju mer hårdgjorda ytor desto mer föroreningar riskerar dagvattnet att föra med sig till recipienten. Detta kan bland annat vara metaller, petroleumprodukter och mikroplaster.

I samband med klimattförändringar förväntas mängden skyfall öka vilket innebär större maximala regnvattenflöden och således också en större belastning på recipienten. Det är därför önskvärt att eftersträva lokalt omhändertagande av dagvatten för att fördröja dagvattenflöden och på så vis minska föroreningsspridningen. Detta är även viktigt för att minska risken för att befintliga system blir överbelastade vilket riskerar leda till översvämningar och egendomsskador. Att fördröja dagvattenflöden skapar också förutsättningar för grundvattenbildning. Det finns även flertalet åtgärder som kan genomföras för att minska dagvattnets negativa påverkan på

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

miljön, till exempel dagvattendammar, öppna diken istället för slutna system, olika typer av filterlösningar samt infiltration.

Kommunen är generellt positiv till att anlägga öppna dagvattenlösningar i kommunal regi. Däremot är det utmaningar kopplat till lagstiftning, ansvarsfördelning med mera vilket gör detta komplicerat. Strategier för dagvattenhantering vore önskvärt som ett framtida planeringsunderlag. Under hösten 2022 påbörjade kommunen, inom ramen för VA-planen, arbetet med att ta fram en dagvattenpolicy och riktlinjer för dagvattenhantering.

KOMMUNAL DRICKSVATTENFÖRSÖRJNING

De kommunala dricksvattenanläggningarna försörjer 70 procent av kommunens invånare och baseras, förutom i Forsmark, på grundvatten. I kommunen finns enbart mindre isälvsavlagringar, varav Börstilsåsen är den största och mest vattenförande. Tillgången på dricksvatten i kommunen är generellt mycket begränsad. För Österbybruk och Alunda har dock en lösning för vattenförsörjningen kommit till stånd i och med att en överföringsledning för dricksvatten anlagts från Örbyhus i Tierps kommun till Österbybruk och vidare till Alunda. I Gimo bedöms det finnas tillräcklig kapacitet i relation till önskad

Beslut om dagvattenutredning

Ansvar för att ta hand om dagvatten regleras bland annat i lagen om allmänna vattentjänster (LAV). Verksamhetsområde för dagvatten ska inrättas om dagvattnet behöver avledas med hänsyn till människors hälsa eller miljön, i befintlig eller planerad samlad bebyggelse. Det ska avledas och renas eller tas omhand så att olägenheter för människors hälsa eller miljön inte uppkommer (MB 9 kap.).

Om det av miljö- eller hälsoskäl finns behov av särskilda dagvattenåtgärder vid detaljplanering av sammanhängande bebyggelse utanför kommunalt VA-område kan kommunen kräva planbestämmelser för dagvattenhanteringen (PBL 2 kap. och 4 kap.).

KOMMUNENS TILLÄMPNING

- Dagvattnet ska omhändertas så nära källan som möjligt. Takdagvatten, vatten från gång- och cykelvägar och annat rent dagvatten bör avledas till angränsande naturområden, helst i många olika punkter utan att blandas med förorenat dagvatten.
- Dag- och dräneringsvatten ska inte ledas till spillvattenledning där det finns dagvattenledningar.
- Dagvattensystemet ska utformas så att skadliga uppdämningar vid kraftiga regn kan undvikas.
- Vid nyexploatering ska dagvattenlösningar utformas så att minsta möjliga flöde passerar vidare till befintliga dagvattennät. Avrinningen från en tomt eller ett markområde bör inte öka efter exploatering. Följande riktlinjer kan ge vägledning:
  - Naturlig infiltration, fördröjning och avrinning ska tas tillvara och andelen hårdgjorda ytor minimeras.
  - Flerskiktade grönområden/-stråk, gärna med barrinslag, ska om möjligt avsättas för öppen transport och infiltration. Byggnader placeras med fördel i högre och grönytor i lägre stråk.
  - Där hårdgjorda ytor krävs ska avrinningen så långt möjligt ske till anslutande grönytor.
  - Behovet av att avskilja föroreningar i dagvatten från vägar och parkeringsplatser ska beaktas och specifika riktlinjer och regler ska tas fram för särskilt känsliga områden, exempelvis vattenskyddsområden.
- Omålade förzinkade ytor och koppar är exempel på material som ska undvikas vid nybyggnation för att reducera tillförseln av föroreningar till dagvattnet.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

tillväxt.

Utmaningarna gällande vattenförsörjning är, liksom gällande avloppshantering, störst i de östra delarna av kommunen. Östhammars vattenverk tar sitt vatten från Börstilsåsen och försörjer ca 4 300 personer. Även om det finns tillstånd att ta ut betydligt större vattenmängder än vad som görs idag visar grundvattnets kvalitet tecken på att ett större uttag av grundvatten görs än vad som nybildas. Öregrunds vattenverk tar sitt vatten från Ågalma grundvattenmagasin och försörjer cirka 1 600 personer. Även här visar grundvattnets kvalitet tecken på att ett större uttag av grundvatten görs än vad som bildas, trots tillstånd att ta upp betydligt större vattenmängder.

För att tillgodose dricksvattenbehovet för Östhammar och Öregrund krävs åtgärder relativt snart då såväl vattenkvaliteten som kvantiteten inte är tillfredsställande i någon av vattentäkterna. På kort sikt krävs aktiviteter för att ytterligare optimera befintliga vattentäkter och vattenverk. Det bedöms som möjligt att åtminstone kunna förbättra situationen med kvantiteten vatten på kort sikt då båda täkterna har tillstånd att ta ut mer vatten än vad som görs idag. Kvaliteten bedöms kunna förbättras i Ågalma grundvattenmagasin genom optimeringsåtgärder, men fördjupat utredningsarbete krävs för att finna det bästa tillvägagångssättet för detta. Det finns risk

för att det är svårt att ta ut mer vatten vid de befintliga brunnarna i Börstilsåsen. Vattenförekomsten har otillfredsställande status som en följd av förhöjda kloridhalter vilket sannolikt beror på ett för stort uttag från grundvattenförekomsten.

För att tillgodose dricksvattenbehovet på lång sikt, fram till 2040, krävs större investeringar. De två alternativen, i enlighet med VA-utvecklingsplanen för de östra delarna, som är aktuella idag är att antingen bygga ett avsaltningsverk i Öregrund eller att etablera en ny grundvattentäkt i Harg. I första hand föreslås det att söka grundvatten i Harg för att om detta inte lyckas i andra hand etablera ett avsaltningsverk i Öregrund. Fördelen med ett uttag i Harg jämfört med ett bräckvattenverk (avsaltningsverk) är att reningsprocessen är betydligt enklare och mer lik den som finns i reningsverken idag. Detta innebär att vattenverket blir billigare vad gäller energi- och underhållskostnader. Nackdelen är, att även om vattentillgången förefaller god vid ett grundvattenuttag i Harg, finns risken att det inte långsiktigt räcker till jämfört med ett nyttjande av Östersjövatten vid Öregrund. Om grundvatten ska tas från Harg ska en ledning dras från grundvattentäkten in till Östhammars tätort. För det föreslagna avsaltningsverket har tre platser i vattnet för uttag av havsvatten ur Östersjön utretts av SMHI och där alla platserna

visade sig lämpliga för fortsatt utredning. Platser på land för själva verket har ännu inte utretts. För att tillgängliggöra en ökad dricksvattenkapacitet och förbättra driftstabiliteten i dricksvattenförsörjningen behöver de båda orternas ledningsnät kopplas samman. Detta bedöms även minska sårbarheten i händelse av störning i leveransen.

För att skydda vattentäkter kan vattenskyddsområden inrättas med restriktioner (vattenskyddsföreskrifter) för vad som får göras. De flesta av vattentäkterna i kommunen är skyddade genom vattenskyddsområde men några saknar skyddsområden och för flera vattentäkter finns behov av revidering av befintligt vattenskyddsområde och tillhörande vattenskyddsföreskrifter. Gästrike Vatten arbetar övergripande med att ta fram en strategi och prioritering för inrättande och revidering av vattenskyddsområden.

Ett hot mot vattenförsörjningen är avsaknaden av redundanta vattenförsörjningssystem. I Östhammars kommun saknas reservvattentäkter eller alternativa ledningar in i kommunens vattenledningsnät och därför är vattenförsörjningen betydligt mer sårbar för andra yttre risker. Däremot utreds i dagsläget Norrskedika vattentäkt för att kunna användas som kompletterande vattentäkt till Östhammar. Avsaknaden av reservvatten är något som bör beaktas i den

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

framtida planeringen.

GRUNDVATTEN

I kustområdet där jordtäcknet som regel är tunt förekommer grundvatten framförallt i berggrunden. Det finns områden med salthaltigt grundvatten, lämnningar från perioden då hela Uppland var täckt av hav. Risken att stöta på saltvatten är störst i kustnära områden och i djupa, borrade brunnar. Om uttaget av grundvatten överstiger grundvattenbildningen kan det i områden med tunna jordlager leda till att saltvatten tränger in i uttagsbrunnarna. Bevattningsförbud vid torrperioder på sommaren är vanligt förekommande i delar av kommunen på grund av begränsningarna i grundvattentillgången.

Grundvattnets karaktär påverkas av berggrund och jordarter. Som regel är grundvattnet i kommunen kalkrikt. Halterna innebär inte några hälsorisker, men kan ge tekniska problem i vattenförsörjningssystemen.

ENSKILD VATTEN- OCH AVLOPPSFÖRSÖRJNING

Inventering av befintliga enskilda avlopp pågår. Under åren 2012-2022 har cirka 2 800 avlopp inventerats. I samband med inventeringen ställs krav på

åtgärder för de avlopp som inte följer dagens krav. Inventeringen görs områdesvis och har till stor del fokuserat på kustnära områden eftersom dessa områden är känsliga, redan har en hög näringsbelastning och en ekologisk status som kräver åtgärder. Detta gör det angeläget att bristfälliga avlopp åtgärdas. Delar av bebyggelsen ligger i områden som på längre sikt kan prioriteras för utbyggnad av kommunalt VA.

Inventeringsområden prioriteras utifrån närheten till känsliga vattenförekomster och där problem ur hälsoskyddssynpunkt uppkommit eller sannolikt

Källsortering av avloppsvatten från enskilda avlopp

Källsortering av avloppsvatten från enskilda avlopp innebär att toalettavfall separeras från avloppsvatten som kommer från bad, disk och tvätt.

Toalettavfall innehåller stora mängder näring som lättare kan återanvändas från separerade system.

Exempel på lösningar är vakuumtoaletter och torrtoaletter av olika slag, men även spolande toaletter kopplade till en sluten tank.

kan uppkomma. Bristfälliga avlopp kan sprida smitta till intilliggande dricksvattenbrunnar eller till vatten där människor vistas eller badar samt kan bidra till övergödningen av vattendrag, sjöar och hav (se karta sid 190 och 192 där vattenstatus styr högre krav).

KLIMATFÖRÄNDRINGAR

Klimatförändringarna förväntas innebära bland annat varmare temperaturer och kraftigare skyfall. Detta kan leda till längre perioder med torra och lägre grundvattennivåer med såväl sämre kvantitet som kvalitet på råvattnet som följd. Kraftigare skyfall innebär även en ökad transport av humusämnen och partiklar vilket kan leda till försämrad och mer varierad vattenkvalitet. Varmare temperaturer leder även till ökande vattentemperaturer som innebär en större risk för tillväxt av mikrobiologiska organismer i såväl råvattentäkter som i installationer i vattenverk och i ledningar.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Bebyggelseutvecklingen ska styras av tillgången på dricksvatten.
- Kommunalt VA ska utvecklas i tätortsnära lägen

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

med högt bebyggelsetryck.

- I områden med enskild VA-försörjning får etablering av nya bebyggelsegrupper eller komplettering av befintliga bara ske om det finns långsiktigt hållbara förutsättningar för VA-försörjning.
- Kommunen ska ställa höga krav på intyg om tillräcklig vattenmängd genom till exempel krav på provborrning i handläggning av lovärenden för bostadsbebyggelse där grundvattennivåerna är låga enligt Sveriges geologiska undersöknings kartering över uppskattad grundvattentillgång.
- Anpassa tomtstorlekarna så att tillräcklig grundvattenbildning sker samt möjliggöra för tillräckliga skyddsavstånd mellan vattentäkter och avloppsanläggningar (enskilt vatten och avlopp).
- God vattenstatus ska vara utgångspunkten för enskilda avloppslösningar. Kretslopp och resurshushållning ska prioriteras.
- Vattenförsörjningen ska prioriteras framför andra typer av resursutnyttjande inom områden som är viktiga för dricksvattenförsörjningen. Bebyggelseutvecklingen måste också ske med

hänsyn till dricksvattentillgångarna.

- Hållbara och långsiktiga VA-lösningar måste alltid utredas vid etablering av ny bebyggelse. Antagandet av en utbyggnadsplan för kommunalt VA kommer även att förtydliga var det ska vara kommunalt VA och var det ska vara enskilt VA.
- Kommunen ska verka för samarbeten över kommungränser med reserv- och nödvattenplanering för att trygga en långsiktigt hållbar vattenförsörjning.
- Kommunen ska säkerställa möjlighet till en god dagvattenhantering i detaljplan och se till att tillräcklig rening sker innan vattnet når ut till recipienten.
- Källare och bergvärme ska inte tillåtas på vattenskyddsområde. Markarbeten som schakt och pålning kan leda till att exempelvis skyddande lerlager tas bort eller penetreras vilket i sin tur ökar risken för att föroreningar når ner till grundvattnet.
- Vägledning för hur vattenförekomster och vattentäkter ska skyddas mot föroreningar från exempelvis punktutsläpp och diffusa utsläpp ska ske genom framtagande och uppdaterande

av vattenförekomster.

Vattenplanering

MÅLBILD 2040

Kvaliteten på yt- och grundvattnet har förbättrats med hjälp av en långsiktig strategi för verksamheter som påverkar kvaliteten i grundvatten, sjöar, vattendrag och kustvatten. Samhällsplaneringen utgår från ett avrinningsområdesperspektiv. Ett välfungerande samarbete har etablerats mellan kommun, brukare, markägare och verksamhetsutövare. Vattenförsörjningen prioriteras framför annat resursutnyttjande.

Östhammars kommun har en lång kuststräcka och flera mindre sjöar och vattendrag. Kommunens vatten ingår helt eller delvis i totalt sju huvudsakliga avrinningsområden. De sju avrinningsområdena är mellan Tämnrån och Forsmarksån, Forsmarksån, mellan Forsmarksån och Olandsån, Olandsån, mellan Olandsån och Skeboån, Skeboån samt Fyrisån. Allt som händer inom avrinningsområdet kan påverka vattenkvaliteten. Interaktiva kartor samt information om avrinningsområdena finns på viss.lansstyrelsen.se.

Större delen av kommunens yta avvattas via vattendrag som så småningom når kusten. Undantaget är området runt Österby-Dannemora (inklusive Film och Morkarla) som via Vattholmaån och Fyrisån avvattas till Mälaren. Delar av Uppsala, Tierps och Norrtälje kommuner ingår i avrinningsområdena i Östhammars kommun.

Utöver de egna utvecklingsstrategier för vatten

finns både nationella och internationella lagar och överenskommelser att ta hänsyn till. Både Vattendirektivförordningen och Havsplaneringsförordningen har betydelse för kommunens planering och utveckling.

Kartorna på sid 190 respektive 192 redovisar aktuell kemisk och ekologisk status i kommunens vattenområden. Bedömningen är att den ekologiska statusen är måttlig i flertalet av dem, enligt bedömningskriterierna i EU:s vattendirektiv. Det innebär att åtgärder måste sättas in för att nå god ekologisk status. Bland annat måste fortsatt planering och utveckling ta hänsyn till möjlig vattenpåverkan och ske på ett sätt som inte försämrar vattenkvaliteten.

Sjöar och vattendrag

Sjöarna är som regel grunda och naturligt näringsrika. Alla är påverkade av sjösänkningar, framförallt genomförda under 1800- och 1900-talet. Sänkningar gjordes för att vinna mer odlingsmark, men har också en gödande effekt som påskyndar den naturliga igenväxningen. Det syns genom att sjöarna ofta har en riklig övervattensvegetation av vass eller säv. I de grundaste sjöarna uppstår ofta syrebrist under vintern, vilket kan leda till att fisk och andra vattenlevande organismer dör. Flertalet sjöar bedöms ha måttlig ekologisk status som innebär att åtgärder behöver sättas in för att uppnå god ekologisk status.

I de rinnande vattendragen är det ovanligt med strömmande partier. Landskapet är flackt, men bristen på strömsträckor är också ett resultat av utdikning och av att strömmande partier tagits i anspråk för att driva kvarnar och kraftverk.

Kvarnar och dammar är en del av vårt kulturarv, men blir vandringshinder för fisk och andra vattenlevande djur i rinnande vatten. Intressena kan ofta vara möjliga att kombinera (se sid 164).

Drygt 70 procent av vattendragens längd är påverkade av rensning, dikning, uträtning och i vissa fall av kulvertering. Effekten är att vattnet rinner av

snabbare, sjöarna grundar upp och våtmarkernas utbredning minskar. Naturliga processer som fångar upp näringsämnen i vattnet får sämre möjlighet att verka, vilket innebär att större mängder näring följer med i ytvattenflödena mot havet. En snabbare avrinning påverkar också grundvattenbildningen på ett negativt sätt. Den ekologiska statusen klassas som måttlig i huvuddelen av vattendragen.

Olandsån är av stor betydelse för Östhammars kommuns mark- och vattenanvändning. Längs ån ligger flertalet vattenavledningsföretag och det är många aktörer som är beroende av ån. På 1950-talet lämnade staten över ansvaret över Olandsån helt till markägare vilket innebär att ån idag underhålls och sköts av vattenavledningsföretag. Ingrepp i Olandsåns utformning har pågått sedan 1800-talets mitt genom bland annat torrläggning, dikning och åtgärder av nedre Olandsån. Dessutom har Olandsån även påverkats av det omkringliggande landskapets behov och en ökad matproduktion. Olandsån har ett heterogent avrinningsområde där ån idag på många ställen inte kan möta den ökade mängd vatten som leds dit genom exempelvis dagvatten och annan påverkan. Ån är idag recipient för reningsverken i Alunda och Gimo.

I Östhammars kommun finns sjöar och dammar som har höga natur-, kultur- och rekreationsvärden.

Regler om vattenplanering

Alla länder i Europa arbetar sedan år 2000 med en gemensam vattenpolitik. Den styrs av ramdirektivet för vatten (EG/2000/60). Det vilar på två grundpelare: att värna ett naturligt växt- och djurliv i vatten och att säkerställa tillgången på rent vatten för dricksvattenproduktion. Direktivet har införts i svensk lagstiftning via miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen.

Vattendelegationerna i Sverige beslutar om miljö kvalitetsnormer för vatten. Normerna uttrycker den kvalitet en vattenförekomst ska ha vid en viss tidpunkt. Alla Sveriges vatten skulle ursprungligen ha nått god status 2015. Nu gäller 2021 eller som längst 2027 för de vatten som hade otillfredsställande status 2015 i Östhammars kommun, förutom Östhammarsfjärden som har ännu större utmaningar och därför fått kravet god ekologisk status till 2039. Miljö kvalitetsnormerna är ett styrinstrument som den kommunala planeringen ska ta hänsyn till.

År 2014 antogs särskilda regler för hushållning med havsområden, med samtidiga förändringar i miljöbalken och plan- och bygglagen. En särskild förordning om havsplanering (SFS 2015:400) infördes 2015. Havsplaner har upprättats för havsområdena Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Regeringen får besluta om förbud eller begränsningar för verksamhet inom ett område med havsplan. Havsplanerna ska ge vägledning till myndigheter och kommuner när de prövar hur ett havsområde kan användas. De kommer därmed att verka parallellt med ÖP.

Markavvattning handlar om att avvattna mark och generellt råder markavvattningsförbud. Det krävs därför både tillstånd för vattenverksamhet och dispens från förbudet för att få genomföra markavvattning i nya områden. Syftet med regelverket för markavvattning är främst att skydda och bevara våtmarker. Idag är det ovanligt med ny markavvattning.

I Östhammars kommun finns flera markavvattningsföretag, några riktigt stora med många andelsägare och flera mindre. De har tillkommit genom förrättning utifrån behov av ny markavvattning och kallas även vattenavledningsföretag, dikningsföretag, invallningsföretag eller regleringsföretag, beroende på när och varför de tillkom. Historiskt har åtgärderna varit dikning, sjösänkningar eller invallning. Förvaltningen sker utifrån den lagstiftning som gällde när markavvattningsföretagen kom till, med både skyldigheter och rättigheter. Vid exploatering ska hänsyn tas till eventuell påverkan på markavvattningsföretag.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Kemisk status i hav, sjöar, vattendrag och grundvatten

Några av dessa presenteras nedan.

Vällen är en reglerad sjö kopplad till Kolarmoraån och Skeboåns vattensystem. Det stora skogsområdet med alla dess sjöar, särskilt Vällen och områdets södra del, har stora rekreativa värden. Reglering, sänkning och inplantering av främmande fiskarter ger något längre naturvärden, men sjön har en viktig roll som en del i ett mer obebyggt landskap i kommunen.

Gimodammen är en anlagd sjö som byggdes på 1600-talet i samband med Gimo bruk, med stort värde för bad, fiske och rekreation vilket utgör ett viktigt inslag i den gamla bruksmiljön. Inga större limniska värden finns i dammen, men vid tidigare provfiske har flera fiskarter fångats. Dammen med omgivning tas upp i *Naturvårdsprogrammet för Uppsala län* på grund av bland annat fågellivet i våtmarkerna norr om dammen.

Dannemorasjön, Filmsjön, Stordammen, Harvikadammen, Hammardammen och övriga sjöar och dammar i Vattholmaåns vattensystem i närheten av Österbybruk har stora kultur- och naturvärden. Intill dammarna ligger naturreservat så som Aspbo och Andersby ängsbackar. De limniska värdena är begränsade på grund av områdets historia med reglering och dikning. Dock har Rastsjön i närhe-

Teckenförklaring

Kemisk status hav, sjöar och vattendrag

■ Uppnår ej god kemisk status

— Uppnår ej god kemisk status

Kemisk status grundvatten

■ God kemisk grundvattenstatus

■ Otillfredställande kemisk grundvattenstatus

Vattenvård och vattenplanering

Kommunen har ansvar för att miljökvalitetsnormerna följs (MB kap. 5) och också ett ansvar för att se till så att det vid beslut om bygglov och planer finns underlag som belyser väsentliga miljökonsekvenser (MB 1 kap. och 6 kap.). Detaljplaneläggning och bygglovsprövning ska bland annat ta hänsyn till möjligheterna att förebygga vattenföroreningar (PBL 2 kap.).

KOMMUNENS TILLÄMPNING

- Vid plan- och bygglovsärenden, och annan utveckling som kan påverka vattenområden, ska hänsyn tas till påverkan på grundvatten, sjöar, vattendrag och kustvatten.
- I exploatering av naturmark ska stor hänsyn tas till våtmarksvärden och markavvattningsförbudet som gäller i Uppsala län. Om våtmarker ska användas i exploateringsområden ska de nyttjas för dagvattenhantering och klimatanpassning.
- Påverkan på vattnets status i relation till miljökvalitetsnormerna ska alltid utredas. Det ska särskilt klargöras om en åtgärd berör grunda kustmiljöer, det vill säga för vattenvården särskilt känsliga miljöer.
- Där utredningsområde är utpekade på vattenskyddsområde ska exploatering undvikas.
- Vattenuttag ska vara långsiktigt hållbara. För att bedöma förutsättningarna för hållbar vattenförsörjning ska vattentillgången per hektar jämföras med tätheten på bebyggelsen.
- I jordbruksbygd ska det finnas en skyddszon kring dricksvattenbrunnar gentemot plöjd mark och beteshagar.
- Kustområdet ska generellt undantas från etablering av gruppstationer. Havsbaserad vindkraft är inte lämplig med hänsyn till en känslig landskapskaraktär.

ten stor orördhet och bland annat Dannemorasjön, Filmsjön och Lillbyasjön har stora värden som fågellokaler.

Assjösjön är Uppsala läns främsta kransalgssjö med åtminstone åtta noterade arter. Liksom de flesta andra sjöar i Uppland sänktes Assjösjön under slutet av 1800-talet. Genom att tillföra naturligt material som block och sten kan en naturlig sjötröskel konstrueras. Detta skulle säkerställa sjöns dämningnivå utan att påverka konnektiviteten i avrinnande vattendrag.

Löhammarsjön med dess utlopp via Hargs Bruk och som mynnar i Hargsviken hör till några av de större kustmynnade vattendragen i Uppsala län. En höjning av Löhammarsjöns yta innebär att den igenväxningsprocess som pågår, och som riskerar att sjön går samma öde som den uppströms liggande Stockbysjön, förhindras. Genom att återskapa en del av sjöytan ökar mängden lek- och uppväxtområden för fisk, röjning och huggning på de öar som finns vilket leder till att fler fåglar kommer att välja att häcka här.

Havsvatten

Havet längs kommunens kust är en del av Östersjön, ett innanhav med stort tillrinningsområde. Vattenutbytet med Nordsjön är begränsat, vilket leder till att det salta vattnet späds ut. Salthalten är lägre än i egentliga havet och avtar mot norr. De flesta vattenlevande arter mår bäst i antingen sött eller salt vatten. Det är bara ett mindre antal arter som kan fördrä Östersjöns bräckta vatten. Detta gör Östersjön till en känslig marin miljö. Många arter lever på gränsen för vad de kan klara av låg eller hög salthalt, beroende på om de är söt- eller saltvattenarter.

Det begränsade vattenutbytet med Nordsjön är i sig en stressfaktor som ytterligare späds på genom att det finns ett stort antal föroreningskällor runt Östersjön, inte minst genom att många områden i de sydliga delarna av Östersjön är mycket tätbefolkade. Historiskt har tillförseln av näringsämnen, men också miljögifter, varit mycket stor. De södra delarna är kraftigt övergödda och under långa perioder saknas syre i bottenvattnet. Det har resulterat i bottendöd som sprider sig mot norr.

Situationen i Östhammars kustområde är i stort bättre än i de sydliga delarna av egentliga Östersjön. I vattnen längs Upplandskusten förekommer drygt ett 50-tal olika fiskarter, både salt- och sötvattensar-

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

ter, exempelvis mört, löja, gärs, brax, björkna, sutare, ruda och id. Här finns även skrubbskädda, piggvar, strömming och sik.

De yttre och öppnare områdena har en god vattensättning och förhållandevis låga näringsnivåer. Lokalt är förhållandena sämre, framförallt i innerfjärdar med låg vattensättning. Detta gäller exempelvis Östhammarsfjärden, Granfjärden och Sunnanöfjädersn, som utöver landhöjningen och den naturliga bakgrundsbelastningen också belastats med näringsutsläpp från bebyggelse och areella näringar under många år, så att fosfor lagrats i botten-sedimenten. Dessa innerfjärdar växer igen och det finns områden med döda (syrefria) bottenar.

Utvecklingen är ogynnsam eftersom innerfjärdarna och grunda vikar längs kusten har en stor betydelse som lek- och uppväxtområden för många fiskarter, exempelvis sik, gös, abborre och gädda. I flera av de grunda vikarna finns kransalger, viktiga som skydd för fiskrom och yngel. Området kring Kallriga erbjuder goda uppväxtbetingelser för sik och Östhammarsfjärden för gös, abborre och gädda.

Den ekologiska statusen i en stor del av kustområdet har klassats som måttlig. Till de områdena hör Öregrundsgrepen och Upplands yttre kustvatten. Det finns även områden med otillfredsställande

Ekologisk status i hav, sjöar, vattendrag och grundvatten

Teckenförklaring

- God status
- Måttlig status
- Otillfredsställande status
- Dålig status
- God status
- Måttlig status

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

ekologisk status vid Mjölkfjärden, Dragfjärden och Sandikafjärden. Östhammarsfjärden/Granfjärden har dålig ekologisk status. Åtgärder måste sättas in för att en god ekologisk status ska kunna uppnås i kustområdet. De yttre delarna av kommunens kustvatten påverkas förstås till stor del av arbetet med vattenkvalitet runt hela Östersjön. På samma sätt påverkar exploatering och andra åtgärder som görs på land inom kommunen den ekologiska statusen i kustvattnet som helhet och ska därför alltid bedömas utifrån påverkan på närmaste recipient. Lämplig anpassning och krav i samhällsplaneringen genom VA-lösningar, dagvattenhantering och bevarande av naturområden är några verktyg som kommunen använder. I vissa områden krävs kraftiga insatser. Det gäller särskilt de inre fjärdarna med dålig ekologisk status, där kommunen ställer högre krav på exploateringar och andra åtgärder på land och i vattnet.

Det finns många anspråk på kustområdet. Enligt en ny lagstiftning ska havsplaner tas fram för Sverige. Östhammars kommun ingår i den havsplan som är framtagen för Bottniska viken. Havsplanen överlappar delar av översiktsplanen och verkar parallellt med den. Inom Östhammars kommuns förvaltningsområde anges bland annat ett område som användningsområde för försvar och sjöfart med

särskild hänsyn till höga kulturvärden (B153) och ett annat område för generell användning, sjöfart samt elöverföring med särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden och höga naturvärden: Revmiljö, fisklek-, fågel- och däggdjursområde (B154). Resterrande havsområde inom kommunens förvaltningsområde är betecknat som generell användning, sjöfart, utredningsområde, yrkesfiske samt elöverföring med särskild hänsyn till höga kulturmiljövärden (B140). Mer finns att läsa i havsplanen för bottniska viken (se länk på sid 20).

Viktiga intressen att hantera i den fortsatta havsplaneringen redovisas i del III, planeringsförutsättningar. Runt totalförsvarets riksintresse Influensområde för Rotens skjutfält finns ett område med behov av särskild hindersfrihet för att Försvarsmakten ska kunna genomföra samövning med flygförband.

Att planera för god vattenkvalitet, tillräcklig tillgång till och en bra användning av vatten är viktiga frågor för en kommun och för den kommunala planeringen. Dessa frågor behandlas i delar under Teknisk försörjning, vatten- och avlopp. Problemen med övergödning har skapats genom många års utsläpp av kväve och fosfor till sjöar, vattendrag och kustmiljöer. Övergödningen kan motverkas genom att avloppsvatten renas och utsläpp minskar på ett tillfredsställande sätt, både i de kommunala av-

loppsreningsverken, i enskilda avloppsanläggningar samt från jordbruk, skogsbruk och internbelastning.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Ta fram en fördjupad översiktsplan för kusten.
- Identifiera verksamheter som påverkar vattenkvaliteten i grundvatten, sjöar, vattendrag och hav och verka för att minska problemen som kommer från interngödning.
- Identifiera viktiga biologiska och kulturella värden längs sjöar, vattendrag och längs kusten.
- Följa arbetet i de vattenråd som finns inom kommunen.
- Stödja initiativ att återskapa och återställa våtmarker i odlingslandskapet och i form av fiskvåtmarker, skydds zoner vid vattendrag, strukturkalkning och övriga åtgärder i jordbrukslandskapet.
- Östhammars kommun ska själv initiera projekt och stödja lokala initiativ till att förbättra vattenkvaliteten i både sjöar och vattendrag; för att minska påverkan från övergödning, öppna upp vandringsvägar för fisk och minska påverkan från miljögifter och kemikalier.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

- Stödja och initiera arbete med att öppna vandringsvägar för fisk, med fokus på kustmynnande vattendrag, men även längre uppströms i vattendrag där det bedöms finnas potential och miljönytta att arbeta med till exempel omlöp, fisktrappor, slitsrännor eller andra lösningar.
- En ökning av trafik och båtliv kan också ge ökad påverkan på vattenmiljön. För att skapa förutsättningar för ett miljövänligt båtliv behövs säkra tankställen och välplanerade brygg- och hamnanläggningar. Det måste vara enkelt att lämna avfall, tömma toalettankar och tvätta/bottenbehandla båtar på ett sätt som begränsar påverkan på vattenmiljön. En kartläggning av värdefulla marina miljöer kan ge ett viktigt underlag för miljöanpassad placering av nya båtbygggar och småbåtshamnar, en viktig del av fortsatt kustutveckling för både boende och besökare.
- Genom åtgärdssamordning ha ett aktivt samarbete mellan offentliga och privata krafter, eftersom alla brukare, markägare och verksamhetsutövare påverkar vattenresurserna och vattenkvaliteten. Kännedomen om hur vattnet flödar i landskapet och vad som händer inom avrinningsområdet har stor betydelse för riskbedömning och åtgärder.
- Kommunen ska i sitt uppdrag med tillsyn av kommunala reningsverk, enskilda avloppsanläggningar, jordbruk och övriga verksamheter samt i sin samhällsplanering, i detaljplaner och förhandsbesked, arbeta utifrån ett avrinningsområdesperspektiv.
- En bättre vattenkvalitet skapas bäst genom samarbete mellan offentliga och privata krafter, eftersom alla brukare, markägare eller verksamhetsutövare påverkar vattenresurserna. Kännedomen om hur vattnet flödar i landskapet har stor betydelse för riskbedömning och åtgärder.

Strandskydd

Miljöbalkens 7 kap. 13-18h §, innehåller särskilda bestämmelser om strandskydd. Strandskyddet slår vakt om allmänhetens tillgång till strandområdet och ska bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv i anslutning till stränderna. Kommunen ska se till så att strandskyddet följs.

Utänför detaljplanelagd mark omfattas alla stränder vid hav, insjöar och flera vattendrag som Forsmarksån, av ett generellt strandskydd. I Olandsån

gäller detta nedströms Norr Ginningen. Det är förbjudet att inom 100 meter från strandlinjen, utåt vatten och uppåt land, uppföra byggnader och anläggningar, eller på annat sätt väsentligt förändra miljön för växter och djur. Detta gäller även för tomtmark inom strandskyddat område.

I stora delar av kust- och skärgårdsområdet och vid några av kommunens större sjöar gäller ett utvidgat strandskydd, beslutat av Länsstyrelsen. Det utvidgade strandskyddet gäller upp till 300 meter åt bägge håll från strandlinjen.

Det finns möjlighet att ansöka om dispens från strandskyddet, men särskilda skäl krävs för att dispens ska lämnas. Det är som huvudregel kommunen som fattar beslut om dispens. Vissa dispensansökningar, exempelvis inom naturreservat och andra områden, behandlas av Länsstyrelsen (MB 7 kap. 18a §). Kommunala dispensbeslut ska alltid godkännas av Länsstyrelsen.

Kommunen kan upphäva strandskyddet inom en detaljplan om det finns särskilda skäl och intresset av att ta området i anspråk väger tyngre än strandskyddsintresset (PBL 4 kap. 17 §).

Två utvecklingsområden för bostäder ligger inom utvidgat strandskyddsområde, vid Gimodammen (BS 202) respektive Stordammen (BS 401). I båda dessa

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

områden ska det generella strandskyddet om minst 100 meter bevaras fortsatt. Vilka skäl som åberopas som dispens skäl och annan hänsyn beskrivs i respektive områdesbeskrivning, se sid 100 och 125.

Kommunen har också möjlighet att i sin översiktsplan anvisa särskilda områden som lämpar sig för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden (MB 7 kap. 18e §). LIS-områden får inte pekas ut öster om väg 76, i riksintresset Kuststräckan Arkösund till Forsmark.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Östhammars kommun har förhållandevis oexploaterade kuster och önskar att de så ska förbli. Det finns ett stort allmänt intresse av att kunna röra sig obehindrat längs stränderna. De rika naturmiljöerna längs stränderna blir genom strandskyddet tillgängliga för friluftslivet, vilket stärker kommunens attraktionskraft. Kommunen är därför restriktiv med att bevilja strandskyddsdispens inom de områden som idag är oexploaterade, men även inom gröna ytor nära bebyggda områden. Intressen kan stå emot varandra. Den som har havsnära tomt kan vilja anlägga en brygga för egen båt, medan allmänheten vill röra sig fritt.

- Vid önskemål om att anlägga bryggor prioriterar kommunen, för naturmiljöns och landskapskaraktärens skull, gemensamhetsbryggor i stället för att var och en har egen brygga. Den principiella inställningen är att nya byggnader ska uppföras så att de smälter in i miljön, vilket är särskilt viktigt att tänka på i det flacka kust-

Regler om strandskydd

I utpekade strandområden ska allmänheten ha tillgång till stränderna. Goda livsvillkor ska bevaras för djur och växter. Kommunen kan peka ut strandnära utvecklingsområden (MB kap. 7)

KOMMUNENS TILLÄMPNING

- På mark utan detaljplan ska strandskyddet (100/300 meter) normalt sett tillämpas vid all nyetablering av verksamheter eller bebyggelse.
- Anläggningar som kan underlätta för allmänhetens friluftsliv, till exempel badplatser och bryggor, ges i regel dispens inom strandskyddszone om hänsyn tas till naturmiljön.
- För nytillkommande byggnader, tillbyggnader eller anläggningar på strand- eller strandnära tomter ges i regel inte dispens för placering närmare vatten än närmsta befintliga byggnad eller anläggning.
- Nya bryggor tillåts endast om de är i anslutning till gemensamhetsanläggningar eller ersätter äldre bryggor. Samma synsätt tillämpas för båthus och sjöbodrar.
- Uthuggning av träd på bostadsfastigheter inom strandskyddsområde är inte tillåtet om syftet är att skapa sikt mot vattnet. Uthuggning av enstaka träd tillåts om syftet är att förhindra olycksfall. Dispens ges som regel för skötsel av kulturhävdad flora.
- Inga LIS-områden pekas ut vid insjöar eller andra vattendrag.

Näringslivsutveckling

MÅLBILD 2040

Östhammars kommun har ett livskraftigt näringsliv som skapar arbetstillfällen både för boende i kommunen och i regionen. Fler företag har valt att etablera sig i kommunen. Arbetsmarknaden är diversifierad och nya tjänsteföretag finns i både tätorterna och på landsbygden.

Det privata näringslivet svarar för cirka 70 procent av sysselsättningen i Östhammars kommun. Totalt finns omkring 2 500 företag. Av dem är huvuddelen, cirka 1 900, enmansföretag. De stora och medelstora företagen är få. Energiproduktion och tillverkning är de dominerande branscherna. Mineralutvinning har tidigare under gruvans pågående drift också varit en dominerande bransch och kan komma att bli det igen.

Sandvik Coromant i Gimo och Forsmarks kraftgrupp i Forsmark är de två största företagen i kommunen. De står för nästan 40 procent av sysselsättningen i privat sektor. Ett antal medelstora tillverkningsföretag, också de med stor betydelse för utveckling och sysselsättning (20 procent) finns i Hargshamn, Öregrund, Österbybruk och Östhammar. Flera nya etableringar i näringslivet är på gång i Östhammars kommun vilket blir ett tillskott till en redan god arbetsmarknad. Det planerade Slutför-

varet i Forsmark kommer vara aktivt i kommunen under större delen av 2000-talet och generera arbetstillfällen både direkt och indirekt. Detsamma kan sägas för den tänka flygbränslefabriken vilken ska lokaliseras strax utanför Forsmarks samhälle. Flygbränslefabriken som ska producera syntetiskt flygbränsle är ännu i ett tidigt planeringsstadium med tänkt byggstart 2026.

Järnmalmen har historiskt varit en viktig naturresurs i kommunen och regionens största malmfyndighet finns vid Dannemora. I dagsläget finns det intressen att återuppta gruvdriften i Dannemora gruva. Företaget Grangex ämnar återöppna Dannemora Gruva i kommunen och därmed bli den första koldioxidfria järnmalmsproducenten. Målet är att gruvan åter ska vara i drift 2025.

De mindre företagen svarar för 40 procent av arbetstillfällena inom det privata näringslivet. Flera av dessa levererar varor och tjänster till de stora

och medelstora företagen. De mindre företagen är också viktiga leverantörer av tjänster till kommuninvånarna, exempelvis inom handel, bygg och andra serviceområden.

GRÖNA NÄRINGAR

De gröna näringarna har fortfarande en förhållandevis stor betydelse i Östhammars kommun. Skogar med god produktivitet finns framförallt i de inre delarna av kommunen och där bedrivs ett mer storskaligt skogsbruk. Exempel på stora skogsägare är Bergvik, Sveaskog och Hargs bruk.

I huvuddelen av kommunen ligger odlingsmarkerna som gläntor i skogslandskapet. Många lantbruksföretag äger både jordbruksmark och skogsmark och skogsbruket ger därför betydelsefulla inkomster även för jordbrukare i kommunen.

Det finns lantbruksföretag spridda över hela kommunen, med störst koncentration i Alunda. Strukturomvandlingen inom jordbruket har resulterat i att gårdarna blivit färre och större. Svårbrukad mark har lämnats att växa igen, men fortfarande finns en aktiv lantbrukarkår och många företag är inriktade på mjölk- och köttproduktion.

Utöver inkomster från skogsbruk klarar många

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

lantbruksföretag sin överlevnad genom att erbjuda kompletterande tjänster, exempelvis snöröjning och landskapsvård. Det finns även ett spirande intresse för matturism.

FISKE

Yrkesfisket har inte längre någon stor betydelse för näringsliv och sysselsättning i kommunen, men hela kuststräckan ingår i ett område av riksintresse för yrkesfiske, se sid 33. År 2021 fanns i Östhammars kommun 6 registrerade båtar för yrkesfiske och tio personer med yrkesfiskelicens. Yrkesfisket är småskaligt, kustnära och främst inriktat på fiske efter strömming, sik, abborre, gös och gädda. Öregrund fungerar som huvudhamn för fisket och där finns också ett förädlingsföretag för fisk och skaldjur. Vid Kustlaboratoriet i Öregrund bedriver SLU forskning om fiske och fiskbestånd. Vattenbruk med fiskodling finns inte i någon större omfattning. Liksom i resten av landet ökar fisketurismen.

TURISM

Utbudet av natur- och kulturaktiviteter i Östhammars kommun lockar många turister. Antalet gästnätter på hotell, stugbyar, vandrarhem och

campingar är cirka 131 000 per år. Dessutom finns cirka 5900 fritidshusboende i kommunen. Flest kommer på sommaren och många kommer från närliggande landskap, framförallt Uppland, Stockholm, Gästrikland och Dalarna. De utländska besökarna kommer främst från Tyskland, Nederländerna och Norge. Besöksnäringarna sysselsätter drygt 850 personer per år. En ny strategi för besöksnäringen är framtagen för Norrtälje, Östhammars och Österåkers kommun. Destinationsstrategi Roslagen 2030 har fyra profilmråden: skärgården, städerna, bruken och landsbygden och den naturintresserade är huvudmålgruppen.

Kust- och skärgårdsområdet lockar många besökare. Det finns anläggningar som erbjuder camping och enklare former av övernattnig, men också anläggningar med hotellstandard. Det största antalet gästövernattningar sker på campingplatserna. I anslutning till anläggningarna finns möjlighet att hyra båt, kajaker, fiskeutrustning och cyklar. En hel del besökare bor också hos släkt och vänner som har fritidshus i området. I skärgården finns många fina naturhamnar. Besökande som kommer med båt har dessutom tillgång till gästhamnar i Östhammar och Öregrund.

Välbevarade och historiskt intressanta miljöer är en konkurrensfördel både inom kultur- och naturtu-

ris. Forsmarks bruk, Gimo Herrgård och Österbybruks herrgård är populära besöksmål. Många besöker även kärnkraftverket och slutförvaret i Forsmark för låg- och medelaktivt radioaktivt avfall (SFR). Bakluckeloppisen i Norrskedika "Bakluckan" är en av de största turistattraktionerna i Östhammars kommun. De öppnar redan i maj och har ca 50 000 besökare under en normal säsong.

De största evenemangen i kommunen är Båtveckan/Roslagsloppet i Öregrund som har cirka 18 000 besökare på festivalområdet och uppskattningsvis 70 000 besökare som besöker evenemanget som helhet. Andra populära evenemang är Badortsdagarna, Konstpask, Konstveckan på Gräsö, Eldfesten, Knutmasso, Julmarknad i Österbybruk, Ordfestivalen och teaterföreställningar på bruken. Roslagscupen, Lindmanloppet och Stadsloppet är exempel på återkommande populära idrottsevenemang.

En positiv utveckling i företagen är positivt för Östhammars kommun eftersom det ger jobb och ett bra utbud av kommersiell service och tjänster. Omvänt är en positiv utveckling i Östhammars kommun positivt för företagen. Om kommunen kan erbjuda en god boendemiljö och locka till utveckling så ökar företagets kundunderlag och möjligheter att rekrytera arbetskraft med rätt kompetens. Det finns en vinst med detta och starka skäl för tät samver-

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

kan mellan kommun och näringsliv. Kommunens ambition är att efterfråga och ta hänsyn till näringslivets behov. Expansionsplanerna i Uppsala (70 000 nya jobb till 2050-talet) skapar stora möjligheter för Östhammars kommun. En bra infrastruktur stärker kopplingen till övriga regionen och möjligheterna till arbetspendling.

Visionen i den regionala utvecklingsstrategin för länet är ett gott liv i en nyskapande och hållbar kunskapsregion med internationell lyskraft. Östhammars kommun kan och vill bidra, genom att utveckla det lokala företagsklimatet och delta i satsningar på att utveckla en god infrastruktur. Detta gäller inte bara gods- och persontransporter, utan även den digitala infrastrukturen. Målsättningen är att arligen få nya företag att flytta hit och att klättra på nationella listor som värderar villkoren för lokalt näringsliv och företagande. Det är angeläget att kommunen kan erbjuda goda etableringsförutsättningar.

Östhammars kommun har ett myndighetsuppdrag gentemot en del verksamhetsutövare. Det kan i vissa fall vara svårt att på egen hand tolka lagstiftning och andra regler. Företagen ska få stöd för att sätta sig in i och förstå vad olika bestämmelser och myndighetskrav innebär på ett praktiskt plan. Östhammars kommun strävar efter att ge ett gott och korrekt bemötande i all myndighetsutövning.

Natur- och kulturmiljövärdena har stor betydelse för att locka turister och andra besökare till kommunen. Attraktionskraften kan öka om det lokala näringslivet i samverkan med kommunen utvecklar boende, service och aktiviteter som drar nytta av dessa värden. Sådan samverkan utvecklas bland annat inom ramen för verksamheten i turistbolaget Visit Roslagen där kommunen är delägare.

Musikevenemang eller andra fritids- och kulturaktiviteter som lockar många besökare kan också förstärka den positiva bilden av kommunen och underlätta för företagens utveckling inom områden som turism, boende och handel. Nöjda kunder blir i sin tur ambassadörer för både kommunen och för de lokala företagen. Marknadsföring är en viktig del i allt företagande. Eftersom Östhammars kommun är en liten marknad och många företag är små kan samverkan ge stora fördelar. Många företag samverkar i företagarföreningar och Östhammars kommun samarbetar med dessa och/eller enskilda företag.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Skapa planberedskap och erbjuda industri- mark till både nya och befintliga företag, det måste finnas detaljplanerad mark för handelsverksamhet, kontor, verkstäder och

övrig industri. På landsbygden är det viktigt att bebyggelseutvecklingen sker med hänsyn till lantbruksföretagens behov. I tätorterna är det viktigt att anpassa centrumutvecklingen för att skapa bästa möjliga förutsättningar för en livskraftig handel (se bebyggelseutveckling sid 71).

- Förbättra bemötandet mellan olika aktörer och ge privata aktörer stöd i tolkning av lagstiftning, bestämmelser och myndighetskrav.
- Skapa nätverk och gemenskap genom att främja entreprenörskap och nyföretagande lokalt, bland annat genom att skapa kontaktytor mellan ungdomar och företag.
- Ge stöd åt kompetensutveckling.
- Stärka infrastrukturen i kommunen och öka möjligheten till arbetspendling.
- Gemensamma, utåtriktade aktiviteter kan lyfta fram kommunala värden. Kommunen ska arbeta med värdskap och uppsökande verksamhet vilket kan få större genomslag än annonser.
- Ta hänsyn till de gröna näringarna.
- Utveckla natur- och kulturmiljövärden samt boenden, service och aktiviteter riktade till besökare i samverkan mellan kommunen och det lokala näringslivet.

Social utveckling

MÅLBILD 2040

Det är tryggt att bo i Östhammars kommun. Kommuninvånarna har tillgång till jämlik utbildning och omsorg på lika villkor och av god kvalitet. Ett basutbud av samhällsservice, lättillgänglig närnatur och enklare idrottsanläggningar finns på alla tätorter. Där finns ett gott samarbete mellan kommunen, näringslivet och ett aktivt föreningsliv.

Östhammars kommun har en väl utbyggd samhällsservice. På alla serviceorter finns tillgång till särskilda boenden, barnomsorg och grundskolor. Oavsett boendeort har alla kommuninvånare också möjlighet att få stöd i sitt eget hem via hemtjänst och/eller hemsjukvård. En viktig utgångspunkt för kommunens stödinsatser är att bemötandet ska vara respektfullt.

Den fysiska planeringen och kommunens arbete med miljöfrågor har betydelse för både invånarnas trygghet och god livskvalitet. Strävan är att skapa sunda och säkra inomhus- och utomhusmiljöer. Viktiga redskap är kommunens egna miljömål, samhällets lagstadgade krav på tillgänglighet och kommunens egen tillgänglighetspolicy.

Östhammars kommun är en finsk förvaltningskommun vilket innebär att den finstalande befolkningen har rätt att använda finska i kontakterna med kommunen. Kommunen ska erbjuda förskoleverk-

samhet och äldreomsorg på finska till dem som har sådana önskemål.

Tydlig information om viktiga beslutsprocesser, och etablerade kanaler för den som vill ställa frågor till politiker eller lämna förslag och synpunkter, är exempel på åtgärder som syftar till att stärka människors möjligheter att få inflytande och påverka den lokala utvecklingen. I samband med planläggning och andra viktiga beslut ska kommunen värna om att det finns en bred representation av erfarenheter längs med processerna för att ge chans till påverkan och delaktighet.

Fritids- och föreningslivet

Av stor betydelse för en god livskvalitet är att det i Östhammars kommun finns särskilt goda förutsättningar för aktiviteter i naturen. Föreningslivet har

en central roll i arbetet med att skapa en meningsfull fritid. Medborgarnas intressen och engagemang formar vilka aktiviteter och verksamheter som finns tillgängliga för olika åldersgrupper. Genom samverkan och dialog med föreningslivet kan kommunala resurser för kultur- och fritidsaktiviteter kanaliseras på ett sätt som ger bästa möjliga utbyte för alla. Kommunen kan genom sin planering också bidra till att skapa förutsättningar för både föreningsdrivna och individuella aktiviteter genom att prioritera rätt anläggning på rätt plats. Kultur- och fritidsaktiviteter är tillväxtfaktorer där kommunen genom att erbjuda ett rikt utbud av kultur och upplevelser ökar möjligheterna att locka nya invånare, investeringar och företag.

En tillgänglig biblioteksverksamhet i samtliga serviceorter skapar förutsättningar för att tillgodose invånarnas behov av bildning, eget skapande och kreativa möten.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Erbjud ett rikt utbud av fritid, kultur och upplevelser samt tillgänglighet till enklare idrottsplatser.
- Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt behoven

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

av extra satsningar för att ge människor med begränsad ekonomiska resurser eller funktionsvariationer möjlighet att komma ut i naturen.

- Specialanläggningar ska kunna nås från alla orter med kollektivtrafik.
- Erbjudna tillgänglig biblioteksverksamhet.

Barn och unga

I hela den kommunala verksamheten har kommunen en skyldighet att ta hänsyn till barnrättsperspektivet. FN:s konvention om barnets rättigheter antogs 1989 och den 1 januari 2020 blev barnkonventionen lag i Sverige.

All kommunal verksamhet ska analysera barnets bästa i förhållande till beslut som direkt eller indirekt påverkar barn före beslutet fattas. Beslutet ska alltid utföras i enlighet med barnkonventionens fyra grundprinciper. För att underlätta prövningen har kommunen tagit fram mallar och ett utbildningsmaterial för medarbetare och politiker.

Mer finns att läsa i: [Policy samt riktlinjer för Östhammars kommuns arbete och beslut som påverkar barn.](#)

Ett viktigt kommunalt uppdrag är att utveckla skolverksamhet och skolmiljöer på ett sätt som passar alla individer.

KOMMUNENS STRATEGIER

- Hela barnkonventionen och särskilt de fyra grundprinciperna ska genomsyra alla anställdas och förtroendevaldas utövande.
- All kommunal verksamhet ska arbeta utifrån de riktlinjer som fastslagits i kommunens policy samt riktlinjer för Östhammars kommuns arbete som påverkar barn.
- Kommunen prioriterar att utveckla individanpassade skolmiljöer med moderna och stimulerande lärmiljöer för att nå målet om en trygg och likvärdig skola och förskola.
- Kommunen ska prioritera tillgången till gymnasie- och vuxenutbildning.
- Närhet till skolor och andra aktiviteter är viktiga att bevara och utveckla.

Äldreplan

Kommunens viljeriktning och ambitioner inom äldreområdet finns ett kommunövergripande, politiskt antaget styrdokument. Genom ett antal prioriterade områden och utpekade strategier utgör det en gemensam grund för arbetet med kommunens äldre invånare. För mer information och aktuell strategi hänvisar kommunen till Östhammars kommuns hemsida.

Trygghet

Det finns flera faktorer som påverkar tryggheten och risken för att bli utsatt för brott, bland annat den byggda miljöns utformning. Arbetet med brottsförebyggande åtgärder sker på olika nivåer och inom olika samhällsområden där kommunen har ett viktigt ansvar. Ordet trygghet används i många olika sammanhang, här är det brottsförebyggande trygghet som åsyftas. Utifrån denna avgränsning handlar trygghet om att förhålla sig till upplevda risker. Hur vi upplever trygghet är subjektivt och individuellt där en mängd olika faktorer påverkar. Inom samhällsplaneringen är det många intressen som ställs mot varandra där utmaningen är att skapa

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

en stadsmiljö som i helhet upplevs som trygg. För att öka tryggheten och arbeta brottsförebyggande ska åtgärder införas i planeringen för att skapa en god byggd miljö.

Arbetet med trygghet kan handla om att planera för platser med rörelse, översiktbarhet, bra belysning eller skapa möjligheter för fritidsaktiviteter. Oavsett tid på dygnet ska den fysiska miljön i Östhammars kommun bidra till att alla kommunens invånare känner sig trygga. Säkra gator, trafiklösningar och utemiljöer är även viktigt. Genom ett kontinuerligt arbete, där flera aktörer arbetar medvetet och kunskapsbaserat tillsammans under samhällsbyggnadsprocessens olika skeden, kan tryggheten öka och brottsligheten minska.

KOMMUNENS STRATEGIER

- I Östhammars kommun ska lokal samverkan vara ett sätt att samla aktörer för att jobba praktiskt tillsammans med trygghetskapande och brottsförebyggande åtgärder runt platser. Detta kan innebära samverkan mellan exempelvis det lokala näringslivet, civilsamhället, polisväsendet eller andra aktörer.
- Kartlägga vilka platser i kommunen som upplevs otrygga och verka för att göra dessa

tryggare genom till exempel belysning, siktförbättring med mera.

- Kommunen ska beakta trygghetsperspektivet i ett tidigt stadie av planeringen.
- Den fysiska miljön ska bibehålla en sammanhängande utformning, utan att skapa isolerade ytor som formar fysiska barriärer. Offentliga platser ska planeras på ett öppet, överblickbart sätt med bra siktlinjer för naturlig uppsikt på platsen.
- Lokal fordonstrafik leds med fördel genom områden för att öka närvaron och användningen. Trafiken blir en naturlig och integrerad del av bostads och serviceområden. Dock inte stora trafikleder vilka kan skapa fysiska barriärer.
- Kommunen ska planera för tydliga sammanhållna platser och bostadsområden där självklara kopplingar mellan områden ska stärkas. Det ska planeras för skyltning som en självklar hänvisning till och från området.
- Det ska vara enkelt att orientera sig så att det snabbt går att hitta till centrala målpunkter och mötesplatser.

Krav på social hänsyn

Enligt plan- och bygglagen ska planeringen av mark och vatten främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden.

Miljöbalkens portalparagraf innehåller också krav på socialt långsiktig och god hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön.

Enligt socialtjänstlagen ska socialnämnden medverka i samhällsplaneringen vid utformningen av bostadsområden, offentliga lokaler, kommunikatörer med mera.

III • FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Ordlista

Biologisk mångfald: en sammanfattande beteckning på rikedom av arter, den genetiska variationen inom olika arter och mångfalden av ekosystem.

DDE: Förkortning för Klorfenyl)eten, en biologisk nedbrytningsprodukt av DDT.

DDT: Förkortning för dichlorodiphenyltrichloroethane (en tidigare använd insekticid).

Denitrifikation: omvandling av kväveoxider till kvävgas.

Ekosystem: allt levande och dess livsmiljö inom ett område.

Ekosystemtjänster: tjänster som människor är direkt beroende av och som miljön tillhandahåller. Exempel på ekosystemtjänster är produktion av syre, rent vatten, levande mark, insekters pollinering, möjligheter till friluftsliv med mera.

Funktionsblandad bebyggelse: en blandning av byggnader med olika funktioner, till exempel en blandning av byggnader som innehåller bostäder, fritidsverksamheter, butiker, kontor eller andra verksamheter.

Glesbygd: Områden utanför tätort. Glest befolkade områden där mindre tätort inräknas.

Glupar: tidvis vattenfyllda sänkor med underjor-

diska till- och utlopp. Glupar är speciellt vanliga i Uppland.

Impediment: mark som ekonomiskt inte lämpar sig för jord- eller skogsbruk eftersom odlingsförutsättningarna är dåliga.

Lokalt omhändertagande av dagvatten, LOD: innebär att dagvatten tas om hand så nära källan som möjligt i stället för att ledas bort i ett ledningsnät. Dagvatten kommer från tak, gator och andra ytor där nederbörd och smältvatten inte naturligt kan filtrera ner i marken. Exempel på lokalt omhändertagande är att dagvatten från en parkeringsplats leds av till en gräsyta bredvid parkeringen. Ekologisk dagvattenhantering (ED) är en typ av LOD med fokus på vegetationens vattenhållande och avdunstande förmåga.

Miljöstörande verksamhet: verksamhet som kan ge upphov till lukt, buller, luftföroreningar, vattenföroreningar, vibrationer eller andra störningar i omgivningen.

Molluskfauna: arter som hör till gruppen blötdjur. Dit räknas bland annat snäckor, musslor och bläckfiskar.

Naturbetesmark: mark som länge använts till bete och som inte gödslats, plöjts och odlats.

Naturskog: skog där den mänskliga påverkan varit begränsad och mark, växt- och djurliv främst präglats av naturgivna förutsättningar.

Nyckelbiotop: skog där det finns eller man kan förvänta sig att hitta rödlistade arter.

Rödlistad art: växt- eller djurart som anses löpa risk att försvinna. Graden av hot kan variera. Den senaste svenska rödlistan omfattar 4 273 arter i sex olika kategorier.

Serviceort: en tätort i Östhammars kommun med särskilt serviceansvar. Alunda, Gimo, Öregrund, Österbybruk och Östhammar är serviceorter.

Småort: sammanhängande bebyggelse med 50–199 invånare och högst 150 meter mellan husen.

Specialboende för äldre: innebär exempelvis trygghetsboende för äldre som vill ha mer trygghet och social närvaro. Det kan också innebära serniorboende eller anpassade servicelägenheter.

Tätort: sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare och högst 200 meter mellan husen.

Program för beredskap 2023-2027

Antaget av	Kommunfullmäktige
Antaget	Datum och §
Ersätter tidigare version	2020-02-18 KF §
Gäller för	KF, nämnder, bolag/koncernen
Diarienummer	KS-2023-833

Innehåll

Inledning.....	1
Syfte	1
Omfattning	1
Ansvar, genomförande och spridning.....	1
Övergripande mål och inriktning	2
Östhammars kommuns övergripande mål och inriktning	2
Kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys	2
Kommunens ambitioner i arbetet med sitt geografiska områdesansvar	2
Samordning och samverkan	3
Planering av beredskapsinsatser i Östhammars kommun 2023-2027	3
Övning utbildning	3
Totalförsvarsplanering.....	4
Kontinuitetsplanering	4
Pågående dödligt våld	4
Informationssäkerhet.....	4
Reservkraft, Trygghetspunkter och Nödvatten.....	4
Storskalig utrymning	5
Uppföljning	5
Relaterade dokument	5

Inledning

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har undertecknat *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019–2022* (SKL 18/03101)¹. Denna reglerar ersättning, uppgifter och därtill kopplat stöd för kommunernas arbete med krisberedskap under samma period. Samma parter har även tecknat *Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar 2018-2020- med revideringar till och med 2023* (SKR 2022/00754). Överenskommelserna utgår från Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) och Kommunallag (2017:725). *Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar 2018-2020- med revideringar till och med 2023* (SKR 2022/00754) utgår även från Lag (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap. Överenskommelserna har förlängts och justerats till att gälla till och med 31 december 2023 (SKR 2022/00754). I enlighet med överenskommelsen har kommunen upprättat Program för beredskap 2023- 2027. Programmet anger kommunens övergripande mål och inriktning för arbetet med beredskap och civilt försvar under mandatperioden. Programmet innehåller följande delar:

- Övergripande mål och inriktning för arbetet med beredskap under mandatperioden.
- Övergripande styrning av arbetet med beredskap i kommunala verksamheter, bolag och kommunalförbund.
- Kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys.
- Kommunens ambitioner i arbetet med sitt geografiska områdesansvar.
- Vilken planering avseende beredskap inom olika områden som kommunen ska ta fram eller uppdatera under mandatperioden.

Programmet ska beslutas av kommunfullmäktige senast den 31 december under den nya mandatperiodens första år.

Syfte

Program för beredskap syftar till att skapa en övergripande strategisk inriktning för arbetet med beredskap och civilt försvar i Östhammars kommun.

Omfattning

Program för beredskap omfattar hela Östhammars kommuns verksamhet. Programmet är ett övergripande styrdokument för kommunens utveckling inom beredskapsområdet. Det ska användas som ett inriktande stöd för mer detaljerad och verksamhetsspecifik planering under perioden. Programmets giltighet sträcker sig under perioden 2023–2027.

Ansvar, genomförande och spridning

- Respektive nämnd, verksamhet och bolagsstyrelse i samråd med beredskapsfunktionen ansvarar för att respektive verksamhets beredskapsplanering stämmer överens med inriktningen som fastställs i *program för beredskap 2023-2027*.

---

¹ Numera har SKL ersatts med SKR, Sveriges Kommuner och Regioner

- Respektive nämnd, verksamhet och bolagsstyrelse ansvarar för att de åtgärder och aktiviteter som planeras genomförs.

Övergripande mål och inriktning

Beredskapsarbete omfattar förmågan att förebygga, motstå och hantera krissituationer och störningar i samhällsfunktioner. Syftet med beredskap är att värna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet och förmågan att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter. Genom att stärka det civila försvaret bidrar Östhammars kommun till Sveriges totalförsvaret vars mål är att säkerställa förmågan att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet.

Östhammars kommuns övergripande mål och inriktning

Under mandatperioden ska Östhammars kommun:

- Stärka förmågan att bedriva samhällsviktig verksamhet under olika typer störningar
- Bidra till ett starkt civilt försvar
- Bidra till en god samverkan med aktörer inom länet

Kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys

Östhammars kommuns arbete med risk- och sårbarhetsanalys följer Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter inom området (MSBFS 2015:5). I arbetet ingår bland annat att identifiera samhällsviktig verksamhet, händelser som kan hota upprätthållandet av dessa samhällsviktiga verksamheter samt kritiska beroenden. Arbetet ska ge en samlad bild av risker, sårbarheter och förmåga inom kommunen samt utgöra ett bra underlag för planering och genomförande av åtgärder. Arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen i Östhammars kommun har utförts utifrån FOI:s modell för risk- och sårbarhetsanalys (FORSA). FORSA-modellen användes i kombinationen med kontinuitetsplaneringsarbetet i syfte att inhämta material till riskanalysen och samtidigt hjälpa verksamheterna framåt i kontinuitetsplaneringen. Arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen har letts, samordnats och dokumenterats av beredskapsfunktionen under Sektor Verksamhetsstöd.

Samtliga sektorer och verksamheter inom Östhammars kommun har deltagit i arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen. Dessutom har bolag och organisationer inom kommunens geografiska område bidragit med information till analysen. Risk- och sårbarhetsanalysen revideras vart fjärde år enligt 2 kap 1§ Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Den kommunövergripande risk- och sårbarhetsanalysen kommer ge möjlighet till fortsatt analysarbete på respektive verksamhet för att utveckla egna risk- och sårbarhetsanalyser. Program för beredskap 2023-2027 tar avstamp i Risk- och sårbarhetsanalysen 2023-2027 för att ge en korrekt inriktning på beredskapsarbetet.

Kommunens ambitioner i arbetet med sitt geografiska områdesansvar

Enligt Lag (2006:544) ska kommuner inom sitt geografiska område i fråga om extraordinära händelser i fredstid verka för att

1. Olika aktörer i kommunen samverkar och uppnår samordning i planerings- och

förberedelsearbetet,

2. De krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en sådan händelse samordnas, och
3. Informationen till allmänheten under sådana förhållanden samordnas.

Utifrån detta lagrum har överenskommelsen mellan MSB och SKR (SKL 18/03101) tagit fram specifika uppgifter som kommunen ska genomföra. Östhammars kommun ska fortsätta arbeta med dessa uppgifter genom att:

Samordning och samverkan

Östhammars kommun ska verka för samverkan och samordning av beredskapsarbetet innan, under och efter en störning. Samverkan och samordning ska kunna ske med interna och externa resurser utifrån det geografiska områdesansvaret.

Den interna samverkan och samordningen ska utvecklas genom att skapa verksamhetsöverskridande samverkansforum för arbete med kontinuitetsplanering och beredskap. Kommunen ska även verka för att kommunens FRG (frivillig resursgrupp) kompetensutvecklas genom utbildning och ska växa i storlek.

Den externa samverkan och samordningen ska utvecklas genom ett närmare samarbete med region och länsstyrelse för samordning och samverkan av hälso- och sjukvården samt socialtjänsten utöver de befintliga nätverk som finns inom länet som Östhammars kommun deltar i. Den externa samverkan ska dessutom utökas till att involvera fler aktörer än i dagsläget inom kommunens geografiska områdesansvar så som föreningar, organisationer och företag. Ambitionen är således att skapa ett brett beredskapsnätverk inom kommunens geografiska ansvarsområde.

En del av arbetet med samordning och samverkan är Östhammars kommuns Inriktning och samordningsfunktion (ISF). ISF beskrivs i *Plan för ledning och samordning vid samhällsstörningar* samt kommer att övas i initiering-, eskaleringsprocesser och rutiner för återgång till normalt arbete. ISF ska även övas i framtagandet av lägesbilder.

Enligt överenskommelsen ska kommuner samordna information till allmänheten vid extraordinära händelser² och säkerställa att VMA kan sändas via utomhusanläggningar. Det är länsstyrelsen som ansvarar för VMA men det är kommunen som sköter underhållet. I Östhammars kommun har räddningstjänsten det ansvaret. Östhammars kommun kommer fortsätta arbetet med fysiska informationspunkter riktade till allmänheten samt utreda alternativa kommunikationsvägar internt och externt.

Planering av beredskapsinsatser i Östhammars kommun 2023-2027

Övning utbildning

Att öva och utbilda ger kommunen verktyg att förbättra sin beredskap och ta vara på de lärdomar som påträffas under hantering av störning samt vid övning. Östhammars kommun ska därför fortsätta att öva och utbilda alla verksamheter inom kommunen. En *Övning och utbildningsplan 2023-2027* kommer att beslutas av kommundirektör senaste den 31:e december och följas upp kontinuerligt.

Östhammars kommuns verksamheter ska även utbildas i beredskapsperspektiv på upphandling och rutiner för detta bör skapas. Inom totalförsvarsplaneringen ska alla medarbetare utbildas i totalförsvar

---

² Se Östhammars kommun kriskommunikationsplan 2023. Diarienummer:

och höjd beredskap. Östhammars kommun ska även fortsätta delta i de externa samverkansövningar som sker inom länets befintliga nätverk. Slutligen ska allmänhetens kunskap om beredskap och civilt försvar höjas genom riktade kommunikations och utbildningsinsatser så som föreläsningar och informationskampanjer. Särskilt ska skyddsåtgärder vid kärnteknisk olycka förankras i hela kommunen.

Totalförsvarsplanering

För att stärka Sveriges totalförsvar ska Östhammars kommun arbeta med insatser riktade mot att öka det civila försvarets förmåga. De planerade insatserna i kommunens arbete med civilt försvar riktar sig främst mot att skapa och fastställa Östhammars kommuns krigsorganisation samt färdigställa krigsplaceringen av all personal i Östhammars kommun. Östhammars kommun kommer även fortsätta med kommunens säkerhetsskydds- och signalskyddsarbete.

Kontinuitetsplanering

Verksamheterna ska fortsätta att arbeta med sin kontinuitetsplanering genom att befästa planerna i hela verksamheten samt uppdatera, utbilda och öva dessa. De planer som kontinuitetsplaneringen resulterar i ska innehålla påverkan på verksamheten, beroenden av andra verksamheter och tjänster, genomförda preventiva åtgärder samt aktiv handlingsplan vid störning. Planerna ska dessutom innehålla skyddsåtgärderna vid kärnteknisk olycka.

Pågående dödligt våld

Arbetet med handlingsplaner för pågående dödligt våld (PDV) har påbörjats inom sektor bildning under föregående period. Handlingsplaner och rutiner har skapats och övats i vissa skolor i kommunen. Ett nytt begrepp kopplat till PDV i skolmiljö är våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan. Östhammars kommun ska fortsätta sitt arbete med våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan samt utöka scenariot för PDV till offentliga miljöer. Kontinuerligt ska risker bedömas samt checklistor och planer uppdateras. Personal ska dessutom medvetengöras, utbildas och övas i PDV och våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan. Den planerade inriktningen för PDV och våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan sker även i samverkan med kommunens brottsförebyggande arbete, andra interna funktioner och sektorer samt polisen. Slutligen ska även interna larm och kommunikationssystem utredas.

Informationssäkerhet

Östhammars kommun ska arbeta proaktivt för att kunna svara mot omvärldens krav och hot, lagar och regler samt undvika IT-attacker och incidenter. Östhammars kommun ska även kunna hantera konsekvenserna om en IT-incident inträffar. Östhammars kommun ska fortsätta genomföra systematiskt riskarbete och uppföljning av åtgärder som leder till att information och data hanteras på ett korrekt sätt och ges ett ändamålsenligt skydd. Ambitionen är att överbrygga diskrepanserna mellan informationssäkerhet, dataskydd, IT- och cybersäkerhet samt digital utveckling. En del av informationssäkerhetsarbetet 2023-2027 är att utbilda i bland annat styrande dokument, rutiner och verktyg som gör det lätt för kommunledning, chefer och medarbetare att arbeta med informationssäkerhet och dataskydd på ett säkert sätt.

Reservkraft, Trygghetspunkter och Nödvatten

Östhammars kommun har ett pågående arbete med reservkraft och trygghetspunkter. Kommunens nödvattenplan har antagits och det vidare arbetet är påbörjat. På kommunens trygghetspunkter ska det finnas tillgång till bland annat vatten och el, dessa system behöver kontinuerligt underhåll inte bara vid aktiv trygghetspunkt utan även vid normalläge. Östhammars kommun behöver arbeta vidare med

driften och organisation kring trygghetspunkter, nödvatten och reservkraft. Personal behöver utbildas till tankvärdar samt utbildas i uppstart och drift av trygghetspunkter och reservkraft. Denna organisation måste tydliggöras och rutiner ska fastställas.

Storskalig utrymning

Östhammars kommun är en av Sveriges kärnkraftskommuner, i och med detta måste kommunen aktivt arbeta med att mildra konsekvenserna om en olycka skulle inträffa. Uppsala Länsstyrelse ansvarar för samordningen av beredskapen för en kärnteknisk olycka. Östhammars kommun ska under perioden arbeta vidare med de planer för utrymning som länsstyrelsen arbetar med på regional nivå. Lokalt ska alla kommunens verksamheter ha kontinuitetsplaner utifrån lokal-bortfall, detta arbete kommer ligga till grund för kommunens arbete med storskalig utrymning.

Uppföljning

Kommunens arbete med beredskap och civilt försvar kommer under mandatperioden att följas upp i kommunens årliga redovisning till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Uppföljning kommer även att ske genom löpande rapportering till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige av beredskapsfunktionen.

Relaterade dokument

Risk och sårbarhetsanalys 2023-2027, KS-2023-729

Plan för ledning och samordning 2023-2027, KS-2023-833

Kommundirektör

Säkerhets-
skydd och
beredskap

Staben
Stabschef

Innehåller kansli,
registratur, kommunjurist
samt stöd till politiken
inom styrning, ledning och
samordning.

Samhällsbyggnads- kontoret

Kontorschef

Innehåller myndighetsutövning inom plan- och bygglagen och miljöbalkens områden. Innehåller även myndighetsutövning och strategiska frågor inom mark- och exploatering samt frågor avseende slutförvaret, kommunens planberedskap, översiktsplan, bostadsförsörjning, mark- och vattenförvaltning samt infrastruktur.

Kultur- och fritidskontoret

Kontorschef

Innehåller fritid, hälsa, kultur, b bibliotek och kulturskolan.

Näringslivs- kontoret

Kontorschef

Innehåller näringslivs-, destinations- och landsbygdsutveckling samt mervärdesavtalet.

Kommunlednings- kontoret

Kommundirektör

Innehåller ekonomi, HR, lön, kommunikation och kundtjänst, digitalisering, projektledning samt upphandling.

Tekniska kontoret

Kontorschef

Innehåller fastighet, avfall, måltid och städ.

Omsorgs- kontoret

Kontorschef

Namnbyte till Omsorgskontoret. I övrigt inga förändringar.

Barn- och utbildningskontoret

Kontorschef

Kulturskolan flyttar till Kultur- och fritidskontoret. Namnbyte till Barn- och utbildningskontoret. I övrigt inga förändringar.

AVFALLSFÖRESKRIFTER ÖSTHAMMARS KOMMUN 2024-01-01

INLEDANDE BESTÄMMELSER

Bemyndigande

1 § Med stöd av 15 kap. 38, 39 och 41 §§ miljöbalken (1998:808) och 9 kap. 1 och 2 §§ avfallsförordningen (2020:614) meddelar kommunfullmäktige dessa föreskrifter för avfallshantering i Östhammars kommun.

Definitioner

2 § Följande termer och begrepp används i dessa föreskrifter med de betydelser som anges här:

1. Med kommunalt avfall avses detsamma som i 15 kap. 3 § miljöbalken, det vill säga avfall som kommer från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, med undantag för vad som anges i 15 kap. 3 § 1-6 punkterna.

I begreppet kommunalt avfall ingår returpapper enligt 1 kap. 10 § avfallsförordningen (2020:614).

- a. Med avfall under kommunalt ansvar avses kommunalt avfall och annat avfall som kommunen har ansvar för enligt 15 kap. 20 § miljöbalken samt förpackningsavfall enligt 6 kap. 2 och 6 §§ förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar.
  - b. Med kärl- och säckavfall avses den del av avfall under kommunalt ansvar avfall som får läggas i kärl eller säck.
  - c. Med grovavfall avses avfall under kommunalt ansvar som är så tungt eller skrymmande eller har andra egenskaper som gör att det inte är lämpligt att samla in i säck eller kärl.
  - d. Med trädgårdsavfall avses sådant biologiskt nedbrytbart trädgårds- och parkavfall i enlighet med definitionen i 1 kap. 5 § 1 punkten avfallsförordningen (2020:614) som uppstår i trädgård vid bostadshus och sådant avfall från andra källor som är kommunalt avfall i enlighet med 15 kap. 3 § miljöbalken.
  - e. Med farligt avfall avses avfall som i bilaga 3 till avfallsförordningen (2020:614) beskrivs med en avfallskod markerad med en asterisk (*),
  - f. Med konsumentelavfall avses detsamma som i 13 § förordningen (2014:1075) om producentansvar för elutrustning.
  - g. Med före detta livsmedel avses butiksavfall av animaliskt ursprung enligt förordningarna 1069/2009/EG och 142/2011/EU.
  - h. Med matavfall avses allt biologiskt nedbrytbart kommunalt avfall enligt definitionerna i 15 kap. 3 § miljöbalken och 1 kap. 4 § avfallsförordningen (2020:614), det vill säga som består av livsmedels- eller köksavfall (skal, ben och liknande) som uppkommer i och med livsmedelshanteringen i hushåll, restauranger, storkök, butiker, personalmatsalar, catering och liknande. I begreppet ingår matavfall som hålls ut i vasken i de fall detta samlas upp avskilt i slutna tankar. Butiksavfall av animaliskt ursprung utgör dock före detta livsmedel i enlighet med punkten (g) ovan.
  - i. Restavfall är det som kvarstår efter att matavfall, farligt avfall, returpapper samt förpackningar, el-avfall och annat avfall som omfattas av producentansvar sorterats ut.
  - j. Med bygg- och rivningsavfall avses i enlighet med 15 kap. 8 § miljöbalken avfall från bygg- och rivningsarbeten.
  - k. Med bygg- och rivningsavfall som inte producerats i en yrkesmässig verksamhet avses detsamma som i 15 kap. 20 § 4 punkten miljöbalken.
2. Med fastighetsinnehavare avses den som är fastighetsägare eller den som enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) ska anses som fastighetsägare, till exempel tomträttsinnehavare och samfällighetsförening. Fastighetsinnehavare är ansvarig för att teckna erforderliga avtal med kommunens Avfallsenhet för omhändertagandet av avfall som uppstår på fastigheten.

3. Med nyttjanderättshavare avses den som, utan att omfattas av begreppet fastighetsinnehavare, har rätt att bruka eller nyttja fastighet.
4. Med evenemangsarrangör avses den aktör som, utan att omfattas av begreppet fastighetsinnehavare eller nyttjanderättsinnehavare, arrangerar evenemang alternativt sammankomst inom Östhammars kommun.
5. Med den avfallsansvariga nämnden avses kommunens Kommunstyrelse.
6. Med den tillsynsansvariga nämnden avses kommunens Bygg- och Miljönämnd.
7. Med entreprenör avses den eller dem som kommunen anlitar för insamling av hushållsavfall
8. Med behållare avses kärl, container, bottentömmande behållare, säck, latrinbehållare, fosforfälla, slamavskiljare, fettavskiljare eller annan anordning för uppsamling av avfall under kommunalt ansvar.
9. Med gemensamhetslösning avses en eller flera behållare som används av avfallslämnare för flera fastigheter.
10. Med återvinningscentral (ÅVC) avses en bemannad plats där hushåll får lämna grovavfall, trädgårdsavfall, el-avfall och farligt avfall. Avfallslämnaren sorterar själv avfallet i olika behållare, enligt instruktioner på plats. Restavfall och matavfall får inte lämnas på återvinningscentralen.
11. Med återvinningsstation (ÅVS) avses en lättillgänglig plats för avlämning av förpackningar, tidningar, småbatterier och textilier. Restavfall och matavfall får inte lämnas på återvinningsstationen.
12. Med enskilda avloppsanläggningar menas slutna tankar, slamavskiljare, fosforfällor, minireningsverk och andra motsvarande anläggningar som inte är allmänna enligt lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. Anläggningar som är dimensionerade för fler än 25 personekvivalenter (pe) omfattas inte av kommunalt samlingsansvar. Oljeavskiljare och latrinkärl omfattas inte av begreppet enskild avloppsanläggning.
13. Med latrin avses latrin från torrtoaletter och andra jämförbara lösningar, i enlighet med 15 kap. 20 § 3 miljöbalken. Kommunen upphör med latrinhämtning från 1 januari 2026.

För definitioner av andra termer och begrepp som används i dessa föreskrifter hänvisas till 15 kap. miljöbalken samt till gällande avfallsförordning och andra förordningar utfärdade med stöd av miljöbalken.

Ytterligare information om avfallshantering finns i kommunens avfallsplan samt på kommunens hemsida.

Kommunens ansvar för avfallshantering, tillsyn och information

3 § Den avfallsansvariga nämnden har verksamhetsansvar för hanteringen av avfall under kommunalt ansvar i kommunen. Hantering av det avfall som omfattas av kommunens ansvar utförs av Avfallsenheten samt upphandlade entreprenörer på uppdrag av kommunens Avfallsenhet.

4 § Tillsynen över avfallshantering enligt 15 kap. miljöbalken och enligt föreskrifter meddelade med stöd av miljöbalken utförs av den tillsynsansvariga nämnden.

5 § På uppdrag av kommunstyrelsen informerar kommunens Avfallsenhet hushållen om hantering av avfall med särskilt fokus på krav på sortering och hantering av förpackningar, farligt avfall och konsumentelavfall. Avfallsenheten ansvarar även för att informera hushållen om avfallsförebyggande åtgärder. Miljöenheten ansvarar för att informera företagare om avfallsförebyggande arbete i samband med kontakter med företag.

Fastighetsinnehavares, nyttjanderättsinnehavares och evenemangsarrangörers ansvar

6 § Fastighetsinnehavare är ansvarig gentemot kommunen för hantering av avfall som uppkommer eller av andra skäl förekommer inom fastigheten och för att dessa föreskrifter följs. Vad som stadgas i dessa föreskrifter gällande fastighetsinnehavares ansvar ska i samma utsträckning gälla nyttjanderättshavare. Fastighetsinnehavare ansvarar för att korrekt information om avfallshanteringens förutsättningar på respektive fastighet delges kommunens Avfallsenhet.

Evenemangsarrangör är ansvarig gentemot kommunen för hantering som uppkommer eller av andra skäl förekommer i anslutning till evenemang. Vad som stadgas i dessa föreskrifter ska i samma utsträckning gälla evenemangsarrangör.

7 § Ändring av ägandeförhållanden eller annan ändring som berör avfallshantering ska utan dröjsmål anmälas till kommunens Avfallsenhet.

8 § Fastighetsinnehavare är skyldig att i behövlig omfattning informera den eller de som bor på eller är verksamma inom fastigheten om gällande regler för avfallshantering.

9 § Avgift ska betalas för:

1. de åtgärder som kommunen vidtar i syfte att informera hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 20 § miljöbalken om avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder.
2. de åtgärder som kommunen vidtar för att underlätta insamling och sortering av återanvändbara produkter från hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 20 § miljöbalken.
3. den insamling, transport, återvinning och bortskaftande av avfall som utförs genom kommunens försorg och i enlighet med avfallstaxa som kommunen har antagit med stöd av 27 kap. 4 § miljöbalken.

SORTERING OCH ÖVERLÄMNING AV AVFALL UNDER KOMMUNALT ANSVAR

Sortering av avfall

10 § Fastighetsinnehavare, nyttjanderättshavare, hushåll och andra som innehar avfall under kommunalt ansvar ska sortera ut avfallsslag i enlighet med bilaga 1 och hålla det skilt från annat avfall.

1. Förpackningsavfall i form av
  - a. papper och kartong,
  - b. plast
  - c. metall,
  - d. färgat glas,
  - e. ofärgat glas,
  - f. trä, och
  - g. material som inte avses i 1-6 (övrigt förpackningsmaterial) ska enligt 3 kap. 4 § avfallsförordningen (2020:614) sorteras ut från annat avfall.

Utsorterade förpackningar enligt a-g ska lämnas till det insamlingssystem som Östhammars kommun tillhandahåller. Skrymmande förpackningsavfall ska sorteras ut från annat avfall under kommunalt ansvar och från mindre förpackningsavfall enligt punkterna a-g och lämnas till det insamlings-system Östhammars kommun tillhandahåller, se närmare beskrivning i bilaga 1.

Plastflaskor och metallburkar som är avsedda för ett retursystem enligt 4 kap. 3 § förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar ska lämnas till retursystemet.

Av 3 kap. 4 a § avfallsförordningen (2020:614) framgår att den som har en förpackning som innehåller avfall ska se till att förpackningen skiljs från innehållet. Detta gäller dock inte en förpackning som innehåller farligt avfall eller läkemedelsavfall, om förpackningen underlättar den praktiska hanteringen av avfallet. Förpackning som innehåller farligt avfall eller rester av farligt avfall ska i stället hanteras som farligt avfall enligt 3 kap. 11 a §

avfallsförordningen (2020:614). Hushåll ska lämna förpackning som innehåller läkemedelsavfall som inte är farligt avfall till apotek i enlighet med förordning (2009:1031) om producentansvar för läkemedel.

2. Returpapper ska enligt 3 kap. 3 § avfallsförordningen (2020:614) sorteras ut separat och lämnas till det insamlingssystem som Östhammars kommun tillhandahåller fastighetsnära samt vid kommunens Återvinningsstationer och Återvinningscentraler.
3. Avfall i form av invasiva växter ska sorteras ut och hållas skilt från annat avfall och sorteras ut från annat biologiskt avfall samt hanteras väl emballerat i enlighet med sorteringsanvisningarna (bilaga 1) till avfallsföreskrifterna och transporteras till någon av kommunens Återvinningscentraler för vidare transport till destruktion.
4. Sådant bygg- och rivningsavfall i form av schaktmassor som lyder under kommunalt ansvar enligt 15 kap. 20 och 20 a §§ miljöbalken ska sorteras ut samt hanteras i enlighet med bilaga 1.
5. Ytterligare föreskrifter om sortering finns i bilaga 1.

11 § Fastighetsinnehavare ska säkerställa möjligheter för nyttjanderättshavare, hushåll och andra som nyttjar fastigheten att sortera ut och hålla åtskilda de avfallsfraktioner som enligt dessa föreskrifter ska överlämnas till kommunen eller kommunens anlitade entreprenörer för borttransport.

Emballering och vikt

12 § Fastighetsinnehavare samt hushåll och verksamheter har ansvar för att emballera och överlämna avfall enligt bilaga 1. Avfall ska vara väl emballerat så att skada, arbetsmiljöproblem eller olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. Glödande avfall får inte lämnas.

13 § I behållare och utrymme för avfall får endast läggas sådant avfall för vilket behållaren och utrymmet är avsedd. Behållare får inte fyllas mer än att den kan stängas helt. Den får inte heller vara så tung att det kan bli svårigheter att flytta den eller att arbetsmiljökrav inte kan tillgodoses. Mer information om dragmotstånd och maxvikter för behållare ges av kommunens Avfallsenhet. Avfall som samlas in i behållare får inte packas så hårt att det blir svårt att tömma den.

14 § Fastighetsinnehavare med en- och tvåbostadshus eller fritidshus med egna abonnemang och som tillfälligt har ökad mängd restavfall kan beställa hämtning av extra säck efter kontakt med kommunens Avfallsenhet. Extra säck får väga högst 15 kg och ställs intill behållare för restavfall i tid för ordinarie hämtningstillfälle och debiteras enligt gällande taxa. Tjänsten extra säck får användas maximalt 2 ggr/år.

Fastighetsinnehavare med flerbostadshus, gemensamhetslösning eller verksamhet och som tillfälligt har för mycket restavfall kan beställa extra tömning av ordinarie behållare, mot avgift.

Skyldighet att överlämna avfall under kommunalt ansvar

15 § Avfall under kommunalt ansvar ska lämnas till kommunens insamlingssystem om inte annat sägs i dessa föreskrifter. Utsorterade avfallsslag hämtas vid fastigheten, vid överenskommen plats alternativt annan anvisad plats enligt 39 §. Det utsorterade avfallet ska transporteras bort så ofta att olägenhet för människors hälsa och miljön inte uppstår. Hämtningsintervall och storlek på behållare ska motsvara behovet av borttransport av avfall under kommunalt ansvar från fastigheten. Fastighetsinnehavare och nyttjanderättshavare ska upplysa Avfallsenheten om ändrade förhållanden av betydelse för avfallshanteringen för fastigheten.

Grovavfall, trädgårds- och parkavfall, farligt avfall, bygg- och rivningsavfall samt annat avfall under kommunalt ansvar som markerats i bilaga 1, får lämnas till annan än renhållaren eller renhållarens utförare, för borttransport till den eller de platser i kommunen där kommunen tar emot sådant avfall. Enligt 5 kap. 18 § avfallsförordningen (2020:614) ska yrkesmässig verksamhet som lämnar avfallet till någon annan än kommunen eller de som kommunen anlitat, kontrollera att den som tar emot avfallet har gjort de anmälningar eller har de tillstånd som krävs för hanteringen. Vid yrkesmässig transport av farligt avfall inklusive elavfall, ska även upprättas transportdokument och utföras den anteckning och rapportering som krävs enligt 6 kap. avfallsförordningen.

ANSKAFFANDE, ÄGANDE OCH SKÖTSEL AV BEHÅLLARE, ANORDNING OCH ANLÄGGNING

Anskaffande och ägande

16 § I kommunen får endast de behållare användas som anges i avfallstaxan och som kan tömmas med de insamlingsfordon som används i kommunens insamlingssystem.

17 § Fastighetsinnehavaren ska beställa de behållare, enligt 16 §, och det hämtningsintervall, enligt 49 §, som motsvarar fastighetens behov, i sådan utsträckning att bestämmelser om sortering, fyllnadsgrad och vikt följs. Om avfallsmängden som uppstår på fastigheten inte ryms i behållare med befintligt abonnemang får kommunens Avfallsenhet besluta om ändringar av antal behållare, storlek på behållare eller intervall för hämtning.

18 § Kärl och andra behållare som tillhandahålls av kommunens Avfallsenhet ägs också av kommunen. Övriga behållare anskaffas och ägs av fastighetsinnehavaren eller av entreprenören. Små avloppsanläggningar och fettavskiljare anskaffas, ägs och installeras av fastighetsinnehavaren. Andra behållare och anordningar för avfallshantering ska godkännas av kommunens Avfallsenhet innan installation. Fastighetsinnehavare ansvarar för och bekostar sådana installationer.

Skötsel, rengöring och tillsyn

19 § Behållare, anläggningar, anordningar och utrymmen för avfallshantering ska underhållas och ges regelbunden service. Det är viktigt för att kraven på god arbetsmiljö ska uppfyllas och att risken för skada eller olycksfall minimeras. Det är även viktigt för att undvika buller, lukt och skadedjur.

20 § Fastighetsinnehavaren är ansvarig för rengöring, åtgärder vid nedskräpning och tillsyn av samtliga behållare i avfallsutrymmen, eller vid annan plats där behållare som hör till fastigheten står. Missköts rengöringen, och fastighetsinnehavaren inte heller rengör efter att ha fått en uppmaning, får kommunens Avfallsenhet besluta om att rengöra behållaren.

21 § Fastighetsinnehavaren ansvarar för och bekostar, underhåll och service för anläggningar, anordningar och utrymmen för avfallshanteringen inom fastigheten. Fastighetsinnehavaren ansvarar för underhåll och service av alla behållare som fastighetsinnehavaren själv äger, eller hyr från annan än kommunens Avfallsenhet. Fastighetsinnehavaren ansvarar för att anläggningar för små avlopp och fettavskiljare sköts och att åtgärder vidtas, så att anläggningen uppfyller kraven på funktion och säkerhet. Vid ändrade omständigheter behöver det skriftligt redovisas till tillsynsansvarig nämnd.

22 § När kommunens entreprenör och/eller Avfallsenhet ska utföra underhåll eller byte av behållare ska dessa vara tillgängliga.

23 § På behållare som är märkta för identifiering, får markeringarna eller utrustning för elektronisk avläsning inte tas bort, förstöras eller göras oläsliga.

NY- OCH OMBYGGNATION, INSTALLATION OCH ANLÄGGANDE

Planering

24 § Vid ny- och ombyggnation ska bygglovshandläggare, tillsynsmyndigheten och kommunens Avfallsenhet kontaktas tidigt i planeringsskedet för samråd om placering och utformning. Det är särskilt viktigt vid ny- och ombyggnation av, eller som påverkar:

1. Avfallsutrymme, miljöhus och liknande
2. Gemensam avfallslösning för flera fastigheter
3. Små avloppsanläggningar, fettavskiljare, tank för mat- och fettavfall, eller dylikt I det fall det berör det kommunala avloppsnätet ska också VA-organisationen underrättas.

Vid utformning och placering av avfallsutrymme, anläggning eller behållare ska hänsyn tas till vad som utgör en god arbetsmiljö vid hämtning av avfall. Platsen där hämtningsfordonet stannar ska anpassas

till den typ av behållare som ska hanteras på platsen, eller vilken anläggning som ska tömmas, samt storleken på hämtningsfordonet.

Bestämmelser som särskilt ska tas hänsyn till är:

- 10-11 §§ om sortering
- 16-18 §§ om anskaffande och ägande av anläggning och behållare
- 25-30 §§ om anläggning och installation
- 32-37 §§ om åtgärder inför hämtning
- 39-41 §§ om hämtningsplats och gångavstånd
- 44-47 §§ om transportvägar

Ytterligare riktlinjer finns i Avfall Sveriges "Handbok om avfallsutrymme", www.avfallsverige.se.

Avfallsutrymmen

25 § Avfallsutrymme ska svara mot fastighetens behov av förvaring, källsortering och borttransport. Avfallsutrymmen ska vara väl tilltagna, med marginal för eventuella förändringar i hur fastigheten används samt förändrade krav på sortering. Följande gäller vid dimensionering av avfallsutrymme för mat- och restavfall:

1. Flerbostadshus eller verksamhet ska vara dimensionerat för minst en veckas avfallsmängd.
2. En- och tvåbostadshus ska vara dimensionerat för minst två veckors avfallsmängd. När kärl används ska det finnas tillräckligt med plats runt varje kärl för att kunna hantera dessa. Den fria gången mellan rader av kärl ska vara minst 1,5 meter och avståndet mellan varje kärl minst 6 cm på vardera sidan.

26 § Avfallsutrymmen ska placeras och utformas så att risken för skada och olycka begränsas, både för den som ska lämna och hämta avfall. Avfallsutrymmen får inte placeras så att avfall måste transporteras genom utrymmen där livsmedel hanteras. Vid nybyggnation ska gångavstånd för kärl mellan avfallsutrymmet och platsen där hämtningsfordonet stannar vara högst 10 meter om det inte finns särskilda skäl. Se även 40 § om avstånd mellan avfallsutrymme eller kärl och hämtningsfordon.

27 § Trappsteg och trösklar ska inte förekomma. I undantagsfall kan tröskel vara kvar om den förses med ramp på båda sidor. Om trösklar behövs ska de vara så låga som möjligt för att underlätta för vid hämtning av avfall. Det ska finnas uppställningsanordning för dörrar som enkelt kan aktiveras. Dörrar ska kunna öppnas inifrån utan nyckel. God belysning ska finnas i rum för kärl och andra behållare samt utanför avfallsutrymmen. Belysningsarmaturer ska placeras så att de inte döljs av dörrar eller portar.

28 § Avfallsbehållare ska vara tydligt skyltade med uppgift om vilken typ av avfall som ska läggas i respektive behållare. Fastighetsinnehavare ansvarar för att skyltning och information är tydlig för avfallslämnare och hämtningspersonal.

29 § Kommunens entreprenörer ska ha tillträde till de utrymmen i fastigheten där arbetet ska utföras. Nycklar, portkoder och dylikt ska tillhandahållas kommunens anlitade entreprenörer. Ändringar ska omgående och utan anmaning meddelas entreprenörerna.

Små avloppsanläggningar, anläggning med sugbart fosforfiltermaterial och fettavskiljare

30 § Avstånd mellan uppställningsplats för slambil och anslutningspunkt för tömning ska inte överstiga 10 meter såvida inte särskilda skäl föreligger. Vid avstånd längre än 10 meter kan Avfallsenheten ålägga fastighetsägare att innan nästa tömningstillfälle genomföra relevant åtgärd för att säkerställa insamlingspersonalens arbetsmiljö. Höjdskillnaden mellan fordonets uppställningsplats och botten på anläggningen ska vara mindre än 5 meter, om inte särskilda skäl föreligger.

Anläggningen ska vara tillsluten på ett barnsäkert sätt och försedd med de säkerhetsanordningar som behövs med hänsyn till anläggningens beskaffenhet och belägenhet, men enkel att öppna för den som ska tömma. Nycklar, låskoder och dylikt ska tillhandahållas kommunens anlitade entreprenörer.

Ändringar ska omgående och utan anmaning meddelas.

Vid installation och anläggande av enskilda avloppsanläggningar, fettavskiljare, eller anläggning som kräver byte av filtermaterial ska hänsyn tas till vad som utgör en god arbetsmiljö vid hämtning av avfall från anläggningen.

31 § Efter anslutning till kommunalt avloppsnät eller annan godkänd avloppsanläggning, som innebär att befintlig anläggning tas ur bruk, ska sluttömning ske av kommunens anlitade entreprenör. Avrop sker genom kontakt med kommunens Avfallsenhet. Fastighetsinnehavaren ansvarar för att sluttömning utförs.

ÅTGÄRDER INFÖR HÄMTNING

Tömning av kärl eller hämtning av säck

32 § Behållare eller säck ska placeras enligt instruktioner från kommunens avfallsorganisation så att hämtning kan ske med de fordon som används i kommunens insamlingssystem och att hämtning underlättas. Behållare ska placeras väl synligt senast klockan 06.00 på hämtningsdagen, om inte annat har överenskommits med kommunens Avfallsenhet.

33 § Behållare och säckar ska vara fri från snö och is vid hämtningstillfället.

34 § Gångavstånden, som kärlet behöver dras av den som utför hämtningen, ska inför hämtning hållas fri från hinder, röjas från snö och hållas halkfri.

35 § Transportvägen för hämtningsfordon ska inför hämtning ha fri sikt, hållas fri från hinder, såsom grenar över vägområdet, fordon som blockerar hämtstället och liknande, samt röjas från snö och hållas halkfri.

36 § Fastighetsinnehavaren ska försluta latrinbehållare och rengöra den på utsidan innan hämtning sker.

Tömning av små avloppsanläggningar och fettavskiljare

37 § Inför tömning ska fastighetsinnehavaren förbereda anläggningen så att tömning kan ske med det fordon som används av kommunens anlitade entreprenör. Gångavståndet som slangen för slamtömning behöver dras av den som utför hämtningen, ska inför hämtning hållas fri från hinder, röjas från snö och hållas halkfri. Slanganslutning ska ha en klokoppling av den typ som används i kommunen. Små avloppsanläggningar och fettavskiljare ska vara lätt tillgängliga för tömning.

Lock eller manlucka som öppnas manuellt får inte vara övertäckt eller fastfusen när tömning ska ske. Eventuella lås, muttrar, sprintar och dylikt ska vara borttagna eller öppnade vid tömningstillfället. Området runt lock eller manlucka ska vara röjt. Anlagda rabatter, blombäddar och likande liksom föremål som stenar eller andra hinder på eller runt lock eller manlucka får inte förekomma. Lock eller manlucka får väga högst 15 kg, om inte särskilda skäl föreligger. Om brunnen eller tanken öppnas genom att locket kan dras åt sidan får locket väga högst 35 kg, om inte särskilda skäl föreligger.

Tydliga instruktioner som behövs i samband med tömning ska tillhandahållas Avfallsenheten av fastighetsinnehavaren senast 2 veckor innan tömning. Instruktioner ska även finnas tillgängliga i direkt anslutning till anläggningen. Anläggningen ska vara markerad med skylt som anger fastighetsbeteckning och anläggningstyp. Skylten ska vara väl synlig från tömningsfordonets uppställningsplats. Fastighetsinnehavaren är skyldig att vidta erforderliga åtgärder för att skydda sin anläggning från skador vid tömning.

38 § Vattenfasen får lämnas kvar i slamavskiljare vid tömning om avvattningsteknik tillämpas vid tömning av avloppsanläggning.

HÄMTNINGSPLATS, GEMENSAM PLATS, DRAG- OCH TRANSPORTVÄGAR

Hämtningsplats och gångavstånd

39 § Hämtning av kommunalt avfall sker:

1. vid fastigheten, vid väg som är farbar enligt § 44,

2. vid en med kommunens Avfallsenhet överenskommen plats eller
  3. vid en av kommunen anvisad plats.
- Anvisning av plats görs av kommunens Avfallsenhet.

40 § Platsen där behållaren ställs upp inför hämtning ska vara belägen så nära platsen där hämtningsfordonet stannar som möjligt. Bestämmelser om gångavstånd gäller för alla avfallslag som lämnas i kärl eller säck och som omfattas av kommunens ansvar.

För slangdragning vid tömning av små avloppsanläggningar och fettavskiljare gäller 30 §.

När hämtningsfordonet inte kan köras fram intill säcken, kärlet, eller avfallsutrymmet för kärl, debiteras avgift för gångavstånd enligt kommunens avfallstaxa i följande fall:

1. För en- och tvåbostadshus och fritidshus om gångavståndet överstiger 2 meter. Avståndet får inte överstiga 10 meter, om inte särskilda skäl föreligger. Debitering av gångavstånd överstigande 2 meter enligt gällande avfallstaxa.
2. För flerbostadshus, verksamheter samt en- och tvåbostadshus som ingår i gemensamhetslösning, om gångavståndet överstiger 10 meter. Avståndet får inte överstiga 30 meter, om inte särskilda skäl föreligger. Om det finns särskilda skäl kan Avfallsenheten, efter ansökan, besluta att avstånd får vara längre. Debitering av gångavstånd överstigande 10 meter enligt gällande avfallstaxa.
3. Vid brygghämtning, om avståndet från angöringsplatsen överstiger 10 meter. Avståndet får inte överstiga 30 meter om inte särskilda skäl föreligger. Debitering av gångavstånd överstigande 10 meter enligt gällande avfallstaxa.

Vid avfallshämtning med båt ska fastighetsinnehavaren/nyttjanderättshavaren placera säcken/behållaren väl synlig från angöringsplatsen på fast mark samt hålla angöringsplatsen i sådant skick att risk för skada inte föreligger.

Vid slam-/fetthämtning med båt ska fastighetsinnehavaren/nyttjanderättshavaren utöver kraven i 40 § säkerställa att fullgod angöringsplats för renhållningsentreprenörens båt/färja finns. Bryggor för ilandtagning av renhållningsfordon ska vara försedda med godtagbara förtöjningsanordningar.

41 § Fastighetsinnehavaren ska se till att den väg som säcken, kärlet eller slang för slamtömning behöver dras av den som utför hämtningen hålls i sådant skick att säck, kärl eller slang utan svårighet kan förflyttas. Vägen för gångavstånd ska vara jämn, hårdgjord och utan trappsteg.

Gemensamma behållare och gemensamhetslösning

42 § Två eller flera fastighetsinnehavare med en- och tvåbostadshus eller fritidshus, som bor nära varandra och som har samma typ av abonnemang, får dela ett abonnemang och använda gemensamma avfallsbehållare under förutsättning att:

1. Ett normalt abonnemang för en- och tvåbostadshus eller fritidshus är tillräckligt för att samla in avfall från samtliga fastigheter som avser att dela abonnemang.
2. Kraven om fyllnadsgrad och vikt uppfylls.
3. En av fastighetsinnehavarna förbinder sig att ansvara för uppställningsplatsen för behållarna.

Beställning görs hos kommunens Avfallsenhet.

43 § Fastighetsinnehavare som ingår i samfällighetsförening får använda en eller flera gemensamma avfallsbehållare under förutsättning att:

1. Bestämmelserna i dessa föreskrifter om farbar väg, fyllnadsgrad och vikt beaktas och att olägenheter för människors hälsa eller miljö inte uppstår.
2. Samfällighetsföreningen är betalningsansvarig för avfallshanteringen.
3. Samfällighetsföreningen ansvarar för uppställningsplats och skötsel av behållare.

Beställning görs hos kommunens Avfallsenhet.

Transportvägar

44 § Fastighetsinnehavaren ska se till att transportväg fram till den uppställningsplats som används vid hämtning, hålls i farbart skick. Enskild väg som utnyttjas vid hämtning av kommunalt avfall ska vara så dimensionerad och hållas i sådant skick att den är farbar vid varje hämtningstillfälle, för de hämtningsfordon som normalt används i hämtningsområdet. Riktlinjer för utformning av transportväg finns i Avfall Sveriges handbok för avfallsutrymmen, www.avfallsverige.se.

45 § Vägen ska ha en fri höjd på minst 4,5 meter. Träd och växtlighet får inte inkräkta på den fria höjden eller på den fria bredden.

46 § Backning måste alltid kunna ske på ett betryggande sätt och endast i undantagsfall samt i samband med vändning. Backning ska särskilt undvikas intill gång- och cykelbanor, lekplatser, bostadsområden, skolor, förskolor eller äldreboende.

47 § Om farbar väg inte kan upprättas ska fastighetsinnehavaren avlämna avfallet på plats som överenskommes med kommunens Avfallsenhet eller anvisas enligt 39 §.

Hämtningsområde och hämtningsintervall

48 § Inom Östhammars kommun finns fyra hämtningsområden. Se karta i bilaga 2.

1. Sammanhängande bebyggelse fastland, detaljplanerade områden med i huvudsak permanentboende
2. Övriga fastlandsområden och öar med bro eller färjeförbindelse.
3. Öar utan bro eller färjeförbindelse. Hämtning utförs från av kommunen godkänd brygga.
4. Öar undantagna från sjöhämtning.

49 § Avfall ska transporteras bort från fastighet så ofta att olägenhet för människor hälsa och miljö inte uppstår. Hämtning av kommunalt avfall sker med de intervall som framgår av avfallstaxan.

ÅTGÄRDER OM FÖRESKRIFTER INTE FÖLJS

50 § Fastighetsinnehavare är skyldig att rätta sig efter dessa föreskrifter och instruktioner från kommunens Avfallsenhet om hantering av avfall under kommunalt ansvar som uppkommer inom fastighet, så att kommunen kan fullgöra sin bortforslingskyldighet.

51 § Om föreskrifterna inte följs, exempelvis vid felsortering, felaktigt emballerat avfall, felplacerad, överfull eller för tung behållare har kommunens entreprenör rätt att lämna kvar avfallet tills fastighetsinnehavaren har rättat till felet.

Avfallet ska efter rättelseåtgärder från fastighetsinnehavaren eller annan som använder fastigheten hämtas antingen vid nästa ordinarie hämtningstillfälle eller efter beställning av extrahämtning mot avgift.

52 § Om transportväg inte är framkomlig vid hämtningstillfället uteblir hämtningen. Nedan anges exempel på tillfälliga hinder och hur det påverkar avfallshämtningen:

1. Om vägen inte är farbar på grund av hinder som fastighetsinnehavaren råder över, kan fastighetsinnehavaren beställa extra hämtning mot avgift enligt kommunens avfallstaxa, när hindret har undanröjts.
2. Om vägen inte är farbar på grund av hinder som fastighetsinnehavaren inte råder över, utförs hämtning så snart Avfallsenheten fått meddelande om att hindret är undanröjt. Fastighetsinnehavaren meddelar Avfallsenheten genom kommunens kundtjänst att vägen är farbar.
3. I fall där entreprenören bedömer väderförhållandena som alltför besvärliga, som exempelvis vid hård vind eller kraftig nederbörd, äger entreprenören rätt att planera om hämtningen. Hämtning utförs utan extra kostnad så snart vädret tillåter.

53 § När föreskrifterna inte följs kan Avfallsenheten på uppdrag av tillsynsansvarig nämnd besluta om åtgärd enligt nedan:

1. Fastighetsinnehavare kontaktas av Avfallsenheten och ges möjlighet att rätta till felaktigheten.
2. Vid andra felaktigheten åläggs fastighetsinnehavare att utöver att rätta felet även betala extra avgift enligt taxa.
3. Vid tredje felaktigheten lämnas ärendet över till tillsynsansvarig nämnd för åtgärd.

SÄRSKILT OM KOMMUNALT AVFALL FRÅN VERKSAMHETER

54 § Utöver vad som föreskrivs i 8-53 §§ ska verksamheter hålla avfall under kommunalt ansvar åtskilt från annat avfall.

Förpackningar, grovavfall och konsumentelavfall vägs in och lämnas vid kommunens avfallsanläggning Vaddika nära Hökhuvud enligt anläggningens rutiner. Vid tillfälliga evenemang där avfall under kommunalt ansvar uppstår, såsom exempelvis konserter, marknader och torghandel, ansvarar evenemangsarrangören för att säkerställa att avfallslagen sorteras, hålls separerade och transporteras enligt gällande föreskrifter.

Tömning av enskilda tankar, slamavskiljare, fettavskiljare och latrin från torrtoaletter och jämförliga lösningar som genererar avfall under kommunalt ansvar utförs minst en gång per år och i övrigt efter behov för att upprätthålla en god funktion i anläggningen.

55 § Verksamheter som har avfallshantering samlokaliserad med hushåll och som har anmält att verksamheten vill ha kommunal insamling av förpackningsavfall eller skrymmande förpackningsavfall enligt 60 § ska efter utsortering av förpackningsavfallet i enlighet med 10 § punkt 1 och bilaga 1 lämna det till kommunens insamlingssystem.

För plastflaskor och metallburkar som är avsedda för ett retursystem gäller istället att sådana alltid ska lämnas till retursystemet i enlighet med 10 § punkt 1.

Bestämmelsen i 10 § punkt 1 om att utsorterat läkemedelsavfall och förpackningar innehållande läkemedelsavfall ska lämnas till apotek gäller endast hushåll.

Närmare föreskrifter om sortering återfinns i bilaga 1.

ANNAT AVFALL ÄN KOMMUNALT AVFALL FRÅN VERKSAMHETER

Uppgiftsskyldighet

56 § Den som bedriver en yrkesmässig verksamhet inom kommunen som ger upphov till annat avfall än avfall under kommunalt ansvar, ska på begäran lämna de uppgifter om arten, sammansättningen, mängden eller hanteringen av avfallet som behövs som underlag för kommunens renhållningsordning. Enligt 24 § avfallsförordningen ska den som är innehavare av en hamn lämna uppgift om behovet av avfallshantering enligt 23 § avfallsförordningen till kommunen. Uppgifterna ska utan anmodan lämnas månadsvis till kommunens Avfallsenhet.

UNDANTAG OCH DISPENSER

Handläggning av anmälnings- och ansökningsärenden

57 § Undantag från dessa föreskrifter kan medges under förutsättning att särskilda skäl föreligger och att det inte medför risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön. Anmälan eller ansökan om undantag från avfallsföreskrifterna handläggs av tillsynsansvarig nämnd om inte annat anges i 61-69 §§.

58 § Anmälan eller ansökan om eget omhändertagande av avfall, enligt 61-62 §§ på den egna fastigheten ska vara skriftlig och innehålla uppgifter om vilka avfallsslag och de beräknade avfallsmängderna som avses omhändertas samt en redogörelse för på vilket sätt omhändertagandet ska ske så att eventuell påverkan på miljön och människors hälsa kan bedömas.

59 § Beviljade undantag är personliga och upphör att gälla:

1. vid ägarbyte av fastigheten
2. om avfallet inte omhändertas på det sätt som angivits
3. om förutsättningarna inte längre är uppfyllda
4. efter tidsperiod som anges i beslut från tillsynsmyndigheten
5. om olägenheter för människors hälsa eller miljön uppstår

60 § En verksamhet i en fastighet som har fastighetsnära insamling av förpackningsavfall och som har en avfallshantering samlokaliserad med hushållens ska anmäla att den vill ha kommunal insamling senast 2 veckor innan insamlingen ska påbörjas.

Kompostering, annan återvinning eller bortskaffande av visst avfall under kommunalt ansvar

61 § Fastighetsinnehavare som själv avser att kompostera matavfall och liknande avfall från fastigheten på sin fastighet, ska ansöka om detta till kommunens kundtjänst enligt delegation från tillsynsansvarig nämnd. Produktblad och situationsplan ska biläggas ansökan. Bild av kompostbehållaren skickas efter utplacering till kundtjänst som komplettering av ansökan. Kompostering av matavfall och liknande avfall på fastigheten ska ske i skadedjurssäker behållare och på sådant sätt att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppstår. Fastigheten ska ge utrymme för användning av det komposterade materialet.

62 § Trädgårdsavfall från fastigheten får komposteras på fastigheten utan särskild anmälan. Torrt trädgårdsavfall som inte kan utnyttjas för kompostering får eldas endast om det kan ske utan att olägenhet uppstår och inte strider mot andra föreskrifter eller beslut.

63 § Eget omhändertagande av avloppsfraktioner som till exempel kompostering av latrin, uppsamling av urin eller eget omhändertagande av slam får, efter ansökan till tillsynsansvarig nämnd, ske i särskild därför avsedd anläggning på fastigheten. Omhändertagandet ska ske på sådant sätt att näringsämnen kan tillgodogöras samt att olägenhet för människors hälsa eller miljön, eller näringsläckage, inte uppstår. Ansökan ska innehålla en komplett beskrivning av anläggningen. Fastigheten ska ge utrymme för användning av det komposterade materialet.

Undantag för gemensamma behållare och gemensamhetslösning

64 § Denna paragraf gäller fastighetsinnehavare som inte kan använda gemensamma behållare eller gemensamhetslösning enligt 42 § eller 43 §. Fastighetsinnehavare, med närliggande fastigheter, kan efter ansökan till Avfallsenheten medges rätt att använda gemensamhetslösning med gemensamma avfallsbehållare under förutsättning att:

- a. Kraven om fyllnadsgrad och vikt i de här föreskrifterna uppfylls.
- b. En av fastighetsinnehavarna förbinder sig att ansvara för uppställningsplatsen för behållarna. Ansökan ska undertecknas av samtliga fastighetsinnehavare och lämnas till den Avfallsenheten.

Utsträckt hämtningsintervall

65 § För hämtning av säck- och kärlavfall kan fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som komposterar allt matavfall från hushållet på den egna fastigheten eller sorterar ut allt matavfall för separat hämtning, efter kontakt med Avfallsenheten medges att restavfallet hämtas var fjärde eller var åttonde vecka under förutsättning att olägenheter för människors hälsa eller miljön inte uppstår. Medgivande om utsträckt hämtningsintervall kan återkallas om kommunen konstaterar att matavfall, trots uppgifterna om kompostering eller utsortering, lämnas i behållaren för restavfall för hämtning eller om kommunen på annat sätt gör sannolikt eller konstaterar att matavfall från fastigheten inte omhändertas på det sätt som medgivits eller uppgivits.

66 § För små avloppsanläggningar kan fastighetsinnehavare, efter ansökan till tillsynsansvarig nämnd medges utsträckt hämtningsintervall för avfall från anläggningen. Förlängt intervall kan medges under förutsättning att nämnden utifrån ansökan med uppgifter om anläggningens belastning och beskaffenhet kan bedöma att hämtning inte behöver utföras med ordinarie intervall, utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön. Det är fastighetsinnehavarens ansvar att hämtning anpassas till anläggningens behov. Ansökan ska vara nämnden tillhanda minst 3 månader innan förlängt hämtningsintervall kan börja gälla. Medgivandet gäller i högst 6 år, därefter måste en ny ansökan lämnas in. Medgivandet kan återkallas om kommunen konstaterar att förutsättningar för förlängt intervall inte är uppfyllda.

67 § För fettavskiljare kan fastighetsinnehavare, efter ansökan till kommunens VA-huvudman medges utsträckt hämtningsintervall för avfall från anläggningen. Förlängt intervall kan medges under förutsättning att det utifrån ansökan med uppgifter om anläggningens belastning och beskaffenhet kan bedömas att hämtning inte behöver utföras med ordinarie intervall, utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön och utan risk för att hämtning försvåras. Det är fastighetsinnehavarens ansvar att hämtning anpassas till anläggningens behov. Ansökan ska vara VA-huvudmannen tillhanda

minst 6 månader innan förlängt hämtningsintervall kan börja gälla. Medgivandet gäller i högst 6 år, därefter måste en ny ansökan lämnas in.

Uppehåll i hämtning mat- och restavfall samt förpackningar

68 § Uppehåll i hämtning av mat- och restavfall samt förpackningar kan medges efter ansökan till Avfallsenheten. Ansökan ska ha inkommit senast en månad före den avsedda uppehållsperiodens startdatum. Uppehåll i hämtning kan medges för högst 3 år i taget. Medgivande till uppehåll i hämtning innebär inte befrielse från debitering av grundavgift i enlighet med fastställd avfallstaxa. Uppehåll i hämtning från permanentbostad kan efter ansökan medges fastighetsinnehavare om fastigheten inte kommer att utnyttjas under en sammanhängande tid om minst sex månader. Uppehåll i hämtning från fritidsbostad kan medges fastighetsinnehavare om fastigheten inte kommer att utnyttjas under hela hämtningssäsongen. Uppehåll i hämtning från verksamhet kan medges om verksamhet inte kommer att bedrivas under en sammanhängande tid om minst sex månader.

Uppehåll i hämtning av slam

69 § Uppehåll i hämtning av slam från små avloppsanläggningar kan medges efter ansökan till tillsynsansvarig nämnd. Ansökan ska ha inkommit senast 6 månader före den avsedda uppehållsperiodens startdatum. Uppehåll i hämtning kan medges för högst 6 år i taget. Uppehåll kan tillåtas under förutsättning att fastigheten inte kommer nyttjas under en sammanhängande period av minst tolv månader. En förutsättning för uppehåll är att fastigheten inte har använts sedan förra tömningen eller att tömning sker innan uppehållet inleds för att det inte ska finnas avfall i anläggningen när uppehållet börjar gälla.

Eget omhändertagande och befrielse från skyldigheten att överlämna hushållsavfall till kommunen

70 § Kommunen får efter ansökan till den tillsynsansvariga nämnden, om det finns särskilda skäl, medge dispens för fastighetsinnehavare från förbudet i 15 kap. 24 § 1 st. miljöbalken om den som ska hantera avfallet med stöd av dispensen kan göra det på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. Ansökan ska innehålla uppgifter om vilka avfallsslag som avses. Om ansökan omfattar allt avfall som uppstår på fastigheten får fastighetsinnehavaren inte använda kommunens återvinningscentral eller andra avfallstjänster under tiden som undantaget gäller.

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 januari 2024 då föreskrifter för avfallshantering för Östhammars kommun 2022-01-01 upphör att gälla. Tidigare meddelade dispenser och andra beslut meddelade med stöd av de upphävda föreskrifterna ska anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i denna föreskrift.

BILAGA 1 ANVISNINGAR OM SORTERING, EMBALLERING OCH ÖVERLÄMNING

Krav på sortering

Fastighetsinnehavare och nyttjanderättsinnehavare ska sortera ut avfallsslag enligt tabellen nedan och hålla det skilt från varandra. Hur avfallet ska emballeras och var det ska lämnas framgår i tabellen.

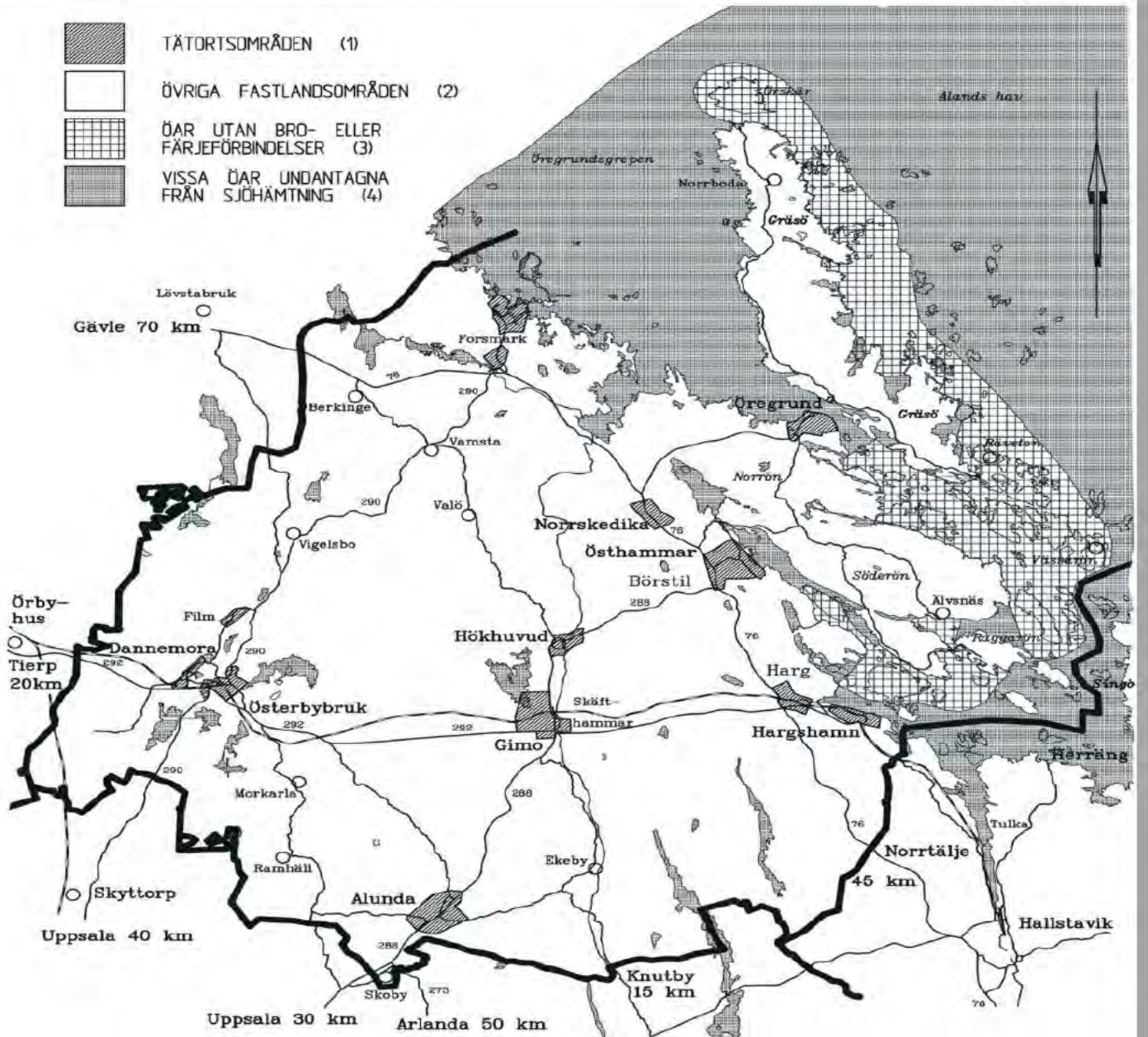
Avfallsslag	Beskrivning	Krav på emballering	Instruktion hämtning/avlämning
Asbest	Farligt avfall. Förekommer exempelvis som fasadbeklädnad, taks kivor och isolering runt rör.	Emballeras väl tillslutet då materialet avger fibrer som är hälsofarliga.	Avlämnas mycket väl emballerat till Väddika avfallsanläggning enligt personalens instruktioner.
Bygg- och rivningsavfall	Privatpersoners avfall från renoverings- och byggprojekt.	Sorterat i materialslag. Noggrann emballering krävs för lättflyktigt material som lösull och liknande.	Maximalt 2 kubikmeter per tillfälle avlämnas i avsedd behållare vid återvinningscentral. Vid större mängder än 2 kubikmeter lämnas materialet till Väddika avfallsanläggning enligt personalens instruktioner.
Elavfall	Apparater med sladd och/eller batterier enligt förordningen (2014:1075) om producentansvar för elutrustning.		El-, elektronikavfall och småbatterier kan lämnas vid butik som saluför elprodukter, återvinningscentral och återvinningsstation. Småbatterier även i förekommande fall fastighetsnära i avsedd behållare.
Farligt avfall	Exempelvis nagellack, kem kalier, målarfärger, spillo ja, lösningsmedel, asbest och bekämpningsmedel. Juridiskt är det ett ämne eller föremål som är markerat med * i bilaga 4 till avfallsförordningen (2020:614)	Förpackat så att det kan hanteras och lagras utan olägenhet för människa eller miljö. Om möjligt ska farligt avfall lämnas i originalförpackning.	Ska vara tydligt uppmärkt med uppgift om innehåll. Lämnas till någon av kommunens återvinningscentraler som tar emot farligt avfall. Undantag för asbest som avlämnas endast väl emballerat till Väddika avfallsanläggning enligt anläggningens instruktioner.
Fiskeredskap	Fiskeredskap som använts på hushålls- och hobbynivå.	Stickande och skärande material ska emballeras så att ingen kan komma till skada.	Lämnas i avsedd behållare vid återvinningscentral alternativt i behållare vid särskilt anvisade platser.
Förpackningar	En produkt tillverkad för att skydda, hantera, leverera och presentera en vara. Förpackningar som avses här är gjorda av papp, papper, kartong, wellpapp, hård- och mjukplast, glas, metall eller aluminium. EPS (frigolit/polystyren) sorteras som mjukplast.	Förpackningar ska läggas löst i behållare. Förpackningar av plast får emballeras i plastpåse och pappersförpackningar i papperspåse.	Varje materialslag, exempelvis papp, plast, metall och glas (färgat och ofärgat), sorteras ut var för sig åtskilda från varandra. Avlämnas i materialspecifika behållare på återvinningscentral, återvinningsstation eller i avsedd behållare fastighetsnära. Skrymmande förpackningar lämnas till återvinningscentral alternativt återvinningsstation.
Förbrukade sprutor och kanyler	Använda sprutor och kanyler.	Förbrukade sprutor och kanyler ska läggas i särskilda behållare som tillhandahålls av apotek.	Lämnas till apotek.
Grovavfall	Avfall från hushåll som är så tungt eller skrymmande eller har sådana egenskaper att det inte är lämpligt att samla in som restavfall		Lämnas på återvinningscentral.
Invasiva växter	Listade på Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndighetens hemsida. Exempelvis Jätteleka, Vresros, Parkslide, Blomsterlupin och Jättebalsamin.	Förpackas i dubbla säckar som noggrant försluts.	Lämnas på återvinningscentral för destruktion genom förbränning. Fyndplatsen rapporteras till www.invasivaarter.nu alternativt artdataportalen
Latrin	Latrin är en blandning av urin och ekskrementer från människor.	Latrin ska samlas upp i täta behållare.	Latrin får komposteras på den egna fastigheten efter ansökan enligt 63 §.

Matavfall	Biologiskt nedbrytbart avfall som uppstår vid livsmedelshandling. Oblekt och ofärgat torkpapper som servetter och hushållspapper lämnas med fördel tillsammans med matavfallet.	Emballeras i matavfallspåsar som tillhandahålls eller godkänns av Avfallsenheten. Påsen ska vara väl försluten så att avfallet inte kan spridas.	Papperspåse med matavfall läggs i behållare eller fack avsett för matavfall. Det är även möjligt att kompostera matavfall på den egna fastigheten efter anmälan enligt 62 §.
Matfett, flytande	Frityroljor och annat flytande fett som används i samband med matlagning när den mängd som ska kastas är mer än vad som kan torkas upp med hushållspapper.	Flytande matfett samlas i genomskinlig behållare med tättslutande lock, till exempel PET-flaska eller dunk.	Lämnas på återvinningscentral enligt personalens anvisningar.
Restavfall	Vad som återstår när farligt avfall, förpackningar, matavfall, tidningar/returpapper, elavfall, textilier och annat avfall sorterats ut. Exempel på restavfall är tand- och diskborstar, blöjor och hygienprodukter och dammsugarpåsar. Nedan anges några avfallsslag som får lämnas tillsammans med restavfall efter särskild emballering.	Restavfall emballeras i påse eller paket av lämpligt material och storlek. Emballaget ska vara väl förslutet så att avfallet inte kan spridas. Extra säck för restavfall ska vara av genomskinligt material och får väga högst 15 kilo och vara väl försluten.	Restavfall ska hållas åtskilt från material som kan återanvändas eller återvinnas. Restavfall lämnas i avsedd behållare och eftersorteras och energiåtervinns genom kommunens försorg. Restavfall får inte lämnas på återvinningscentral eller återvinningsstation.
Restavfall – små, döda sällskapsdjur	Döda sällskapsdjur	Små sällskapsdjur och mindre mängder avfall från husbehovsjakt kan lämnas i behållare för restavfall om det är väl förpackat och ingen misstanke om smitta föreligger.	Små sällskapsdjur får lämnas i behållare för restavfall. Större sällskapsdjur ska lämnas till veterinär, särskild djurkremeringsanläggning eller annan godkänd verksamhet för kremering. Mindre sällskapsdjur kan även grävas ner på den egna fastigheten, förutsatt att graven är så djup att djur hindras från att gräva upp kroppen, att ingen misstanke om smitta föreligger samt att det kan ske utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön. Gällande föreskrifter från Jordbruksverket ska beaktas.
Restavfall – askor, dammande avfall och liknande	Askor, dammande avfall och liknande.	Hanteras och emballeras på sådant sätt att avfallet inte kan orsaka störningar i omgivningen, till exempel genom att damma och spridas ut i luften.	Lämnas väl förpackat i behållare för restavfall. Glödande avfall får inte lämnas till kommunens avfallshandling. Aska och dyl kt ska släckas, så att det inte fattar eld, och därefter emballeras ordentligt.
Restavfall – skärande och stickande avfall	Stickande och skärande avfall, till exempel trasigt glas	Ska emballeras i ett skyddande höje så att ingen kan skadas.	Lämnas väl förpackat i behållare för restavfall.
Returpapper	Tidningar, tidskrifter, direktreklam, pocketböcker, kataloger och liknande produkter av papper.	Returpapper ska läggas löst i behållare alternativt avlämnas i papperspåse.	Lämnas vid återvinningsstation/återvinningscentral eller i avsedd behållare fastighetsnära.
Trädgårdsavfall	Växtavfall från bostadsträdgårdar och offentliga gröna ytor. Invasiva växtarter hanteras enligt särskilda bestämmelser, se tabellen ovan.	Eventuellt emballage ska avskis vid avlämnandet.	Lämnas oemballerat vid återvinningscentral alternativt ristipp. För invasiva växtarter gäller särskilda bestämmelser enligt ovan i tabellen.
Textilier	Kläder, inredningsdetaljer och andra produkter av tyg.	Emballeras väderskyddat i enlighet med mottagarens instruktioner. För av insamling av textilier i kärl vid flerbostadshus eller gemensamhetsanläggning gäller krav att återvinningsbar och storleksanpassad säck av minst 60% återvunnet material placeras i kärlet av fastighetsinnehavaren.	Lämnas emballerat i avsedd behållare vid återvinningsstation/återvinningscentral eller i avsedd behållare, försedd med insatssäck, fastighetsnära.

Övrigt avfall som omfattas av producentansvar	Exempelvis däck och läkemedel.		Sorteras, emballeras och avlämnas i enlighet med mottagarens instruktioner.
---	--------------------------------	--	---

- TÄRTORTSOMRÅDEN (1)
- ÖVRIGA FASTLANDSOMRÅDEN (2)
- ÖAR UTAN BRO- ELLER FÄRJEFÖRBINDELSER (3)
- VISSA ÖAR UNDANTAGNA FRÅN SJÖHÄMTNING (4)

Avfallstaxa

Östhammars kommun

Innehåll

EN- OCH TVÅBOSTADSHUS OCH FRITIDSHUS	4
Grundavgifter	4
Grundavgift kr/år	4
Hämningsavgifter årsabonnemang.....	4
Restavfall – hämtning året om från en- och tvåbostadshus, fritidshus och samfälligheter, kr/kärl och år	4
Matavfall - hämtning året om från en- och tvåbostadshus, fritidshus och samfälligheter, kr/kärl och år.....	5
Hämningsavgifter sommarabonnemang, veckorna 18-38 alternativt 19-39.	5
Restavfall – sommarhämtning från fritidshus, kr/kärl och säsong	5
Matavfall – sommarhämtning från fritidshus, kr/kärl och säsong.....	5
FLERBOSTADSHUS, SPECIALBOSTÄDER OCH VERKSAMHETER	6
Grundavgifter	6
Grundavgift kr/år	6
Hämningsavgifter årsabonnemang.....	6
Restavfall - hämtning från flerbostadshus, specialbostäder och verksamheter, kr/kärl och år	6
Matavfall - hämtning från flerbostadshus, specialbostäder och verksamheter, kr/kärl och år	7
Hämningsavgifter sommarabonnemang, veckorna 18-38 alternativt 19-39.	7
Restavfall - sommarhämtning från flerbostadshus och verksamheter, kr/kärl och säsong	7
Matavfall - sommarhämtning från flerbostadshus och verksamheter, kr/kärl och säsong	7
FÖRPACKNINGSINSAMLING	8
Hämningsavgifter förpackningar, årsabonnemang	8
Pappersförpackningar - hämtning från flerbostadshus, samfälligheter, specialbostäder och samlokaliserade verksamheter kr/kärl och år	8
Plastförpackningar - hämtning från flerbostadshus, samfälligheter, specialbostäder och samlokaliserade verksamheter kr/kärl och år	8
Metallförpackningar - hämtning från flerbostadshus, samfälligheter, specialbostäder och samlokaliserade verksamheter kr/kärl och år	8
Glasförpackningar - hämtning från flerbostadshus, samfälligheter, specialbostäder och samlokaliserade verksamheter kr/kärl och år	8
Övrigt förpackningsmaterial samt skrymmande förpackningar	8
Sorteringspremie förpackningsåtervinning	9
EXTRA TJÄNSTER	9
Hämningsavgifter, extra tjänster årsabonnemang.....	9
Returpappersinsamling - hämtning från flerbostadshus, specialbostäder och samlokaliserade verksamheter kr/kärl och år.....	9
Textilinsamling - hämtning från flerbostadshus, specialbostäder och samlokaliserade verksamheter kr/kärl och år	9

Insamling av småbatterier - hämtning från flerbostadshus, specialbostäder och samlokaliserade verksamheter kr/kärl och år.....	9
CONTAINERTJÄNSTER	10
Restavfall container, hämtning från verksamheter och flerbostadshus kr/år.....	10
TILLKOMMANDE TJÄNSTER	10
Avgifter för tillkommande tjänster	10
SLAMTÖMNING OCH LATRINHÄMTNING.....	11
Slamtömning.....	11
Latrin	11
DEFINITIONER.....	12

Avfallstaxa framtagen med stöd av 27kap 4§ miljöbalken samt kommunens avfallsföreskrifter. I avfallsföreskrifterna beskrivs hämtningsområden, abonnemangsformer, anvisningar om sortering av avfall mm. De taxor som återfinns nedan har sin utgångspunkt i antagna föreskrifter och ska styra mot att nå uppsatta mål i kommunens avfallsplan.

För samtliga abonnemang gäller att avfall sorteras och hanteras enligt gällande föreskrifter och anvisningar.

Taxor och avgifter är angivna inklusive moms om inget annat anges.

EN- OCH TVÅBOSTADSHUS OCH FRITIDSHUS

Grundavgifter

Grundavgiften ska betalas av samtliga fastighetsinnehavare till en- och tvåbostadshus och fritidshus där det uppstår avfall. Grundavgift tas ut per bostad.

Grundavgiften beräknas med utgångspunkt från olika kundkategoriers nyttjande av gemensamma tjänster, exempelvis återvinningscentraler. Avgiften finansierar kostnader för hantering av kommunalt avfall och farligt avfall, transportsystem, återvinningscentraler inklusive behandling av inlämnat avfall. Den delfinansierar också administrativa kostnader.

Grundavgiften för en- och tvåbostadshus och fritidshus betalas i förhållande till antalet bostäder på fastigheten i enlighet med fastighetsregistret.

Grundavgift kr/år

En- och tvåbostadshus, per bostad	1278 kr
Fritidshus, per bostad	1278 kr

Hämtningsavgifter årsabonnemang¹

Hämtningsavgiften motsvarar den genomsnittliga kostnaden enligt självkostnadsprincipen för hämtning, transport och behandling av avfallet och delar av de gemensamma kostnaderna. Avgifter får tas ut så att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas. Storleken på hämtningsavgiften är beroende av:

- avfallstyp
- behållarstorlek
- hämtintervall
- dragvägens längd

Till hämtningsavgifterna kan ett antal tilläggsavgifter förekomma.

För hämtningsområde 3 och 4 debiteras högre hämtningsavgifter på grund av sjöhämtning. Förklaring område, se föreskrifter för avfallshantering Östhammars kommun, Bilaga 2.

Restavfall – hämtning året om från en- och tvåbostadshus, fritidshus och samfälligheter, kr/kärl och år

Intervall för hämtning	Kärl 140 liter	Kärl 240 liter	Kärl 370 liter	Säck 160 liter O3**	Säck 160 liter O4***	Kärl 660 liter*
Var 8:de vecka	191 kr	327 kr	-	717 kr	1 322 kr	-
Var 4:de vecka	442 kr	758 kr	-	1 331 kr	2 454 kr	-
Varannan vecka	885 kr	1 516 kr	2 338 kr	3 195 kr	5 891 kr	4 170 kr
1 ggr/vecka*		3 639 kr	5 610 kr	-	-	10 008 kr
2 ggr/vecka*		-	14 026 kr	-	-	25 019 kr
3 ggr/vecka*		-	-	-	-	42 533 kr
5 ggr/vecka*		-	-	-	-	70 888 kr

*Endast vid hämtning från gemensamhetsanläggning/samfällighet inom område 1.

**Område 3.

***Område 4 Kärl uppställda på fastlandet oktober-april.

Förklaring område, se föreskrifter för avfallshantering Östhammars kommun Bilaga 2.

¹ När person/personer är mantalsskriven på fastighetsadress är årsabonnemang för avfallshämtning obligatoriskt.

Matavfall - hämtning året om från en- och tvåbostadshus, fritidshus och samfälligheter, kr/kärl och år

Intervall för hämtning	Kärl 140 liter
Varannan vecka*	193 kr
1 ggr/vecka**	515 kr
2 ggr/vecka**	1 289 kr

*Endast hämtning inom område 1 och 2.

**Endast vid hämtning från gemensamhetsanläggning/samfällighet inom område 1.

Förklaring område, se föreskrifter för avfallshantering Östhammars kommun Bilaga 2.

Hämtningsavgifter sommarabonnemang, veckorna 18-38 alternativt 19-39.

Hämtningsavgiften motsvarar den genomsnittliga kostnaden enligt självkostnadsprincipen för hämtning, transport och behandling av avfallet och delar av de gemensamma kostnaderna. Avgifter får tas ut så att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas. Storleken på hämtningsavgiften är beroende av:

- avfallstyp
- behållarstorlek
- hämtintervall
- dragvägens längd

Till hämtningsavgifterna kan ett antal tilläggsavgifter förekomma.

För hämtningsområde 3 och 4 debiteras högre hämtningsavgifter på grund av sjöhämtning.

Restavfall – sommarhämtning från fritidshus, kr/kärl och säsong

Intervall för hämtning sommar	Kärl 140 liter	Kärl 240 liter	Kärl 370 liter	Säck 160 liter O3*	Säck 160 liter O4**	Kärl 660 liter***
Var 4:de vecka	370 kr	634 kr	977 kr	922 kr	1 190 kr	1 742 kr
Varannan vecka	847 kr	1 452 kr	2 239 kr	2 112 kr	2 728 kr	3 993 kr

*Område 3

**Område 4 Kärl uppställda på fastlandet oktober-april.

***Endast vid hämtning från gemensamhetsanläggning/samfällighet inom område 1.

Förklaring område, se föreskrifter för avfallshantering Östhammars kommun Bilaga 2.

Matavfall – sommarhämtning från fritidshus, kr/kärl och säsong

Intervall för hämtning sommar	Kärl 140 liter
Varannan vecka*	82 kr
1 ggr/vecka**	260 kr
2 ggr/vecka**	520 kr

*Endast hämtning inom område 1 och 2.

**Endast vid hämtning från gemensamhetsanläggning/samfällighet inom område 1.

Förklaring område, se föreskrifter för avfallshantering Östhammars kommun Bilaga 2.

FLERBOSTADSHUS, SPECIALBOSTÄDER OCH VERKSAMHETER

Grundavgifter

Grundavgift ska betalas för samtliga fastigheter, d.v.s. alla lägenheter i flerbostadshus, alla rum i specialboende och alla verksamheter där det uppstår avfall som är jämförligt med avfall från hushåll.

Grundavgiften tas ut med utgångspunkt från olika kundkategoriers nyttjande av gemensamma tjänster, exempelvis återvinningscentraler. Avgiften finansierar kostnader för hantering av kommunalt avfall och farligt avfall, transportsystem, återvinningscentraler inklusive behandling av inlämnat avfall. Den delfinansierar också administrativa kostnader.

Grundavgiften för flerbostadshus betalas i förhållande till antalet lägenheter i fastigheten i enlighet med fastighetsregistret. Grundavgiften för specialboende betalas i förhållande till antal rum i fastigheten och grundavgiften för verksamheter per verksamhet i fastigheten.

Grundavgift kr/år

Flerbostadshus, per bostadslägenhet	450 kr
Specialbostad, per bostadsrum	47 kr
Verksamheter och föreningar, per verksamhet	402 kr

Hämtningsavgifter årsabonnemang

Hämtningsavgiften motsvarar den genomsnittliga kostnaden enligt självkostnadsprincipen för hämtning, transport och behandling av avfallet och delar av de gemensamma kostnaderna. Avgifter får tas ut så att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas. Storleken på hämtningsavgiften är beroende av:

- avfallstyp
- behållarstorlek
- hämtintervall
- dragvägens längd

Till hämtningsavgifterna kan ett antal tilläggsavgifter förekomma.

Restavfall - hämtning från flerbostadshus, specialbostäder och verksamheter, kr/kärl och år

Intervall för hämtning	Kärl 140 liter	Kärl 240 liter	Kärl 370 liter	Kärl 660 liter
Var 8:de vecka	191 kr	327 kr	-	-
Var 4:de vecka	442 kr	758 kr	-	-
Varannan vecka	885 kr	1 516 kr	2 338 kr	4 170 kr
1 ggr/vecka*	-	3 639 kr	5 610 kr	10 008 kr
2 ggr/vecka*	-	-	14 026 kr	25 019 kr
3 ggr/vecka*	-	-	-	42 533 kr
5 ggr/vecka*	-	-	-	70 888 kr

*Endast vid hämtning inom område 1.

Förklaring område, se föreskrifter för avfallshantering Östhammars kommun Bilaga 2.

Matavfall - hämtning från flerbostadshus, specialbostäder och verksamheter, kr/kärl och år

Intervall för hämtning	Kärl 140 liter
Varannan vecka	193 kr
1 ggr/vecka*	515 kr
2 ggr/vecka*	1 289 kr
3 ggr/vecka*	2 191 kr

*Endast vid hämtning inom område 1.

Förklaring område, se föreskrifter för avfallshantering Östhammars kommun Bilaga 2.

Hämtningsavgifter sommarabonnemang, veckorna 18-38 alternativt 19-39.

Restavfall - sommarhämtning från flerbostadshus och verksamheter, kr/kärl och säsong

Intervall för hämtning sommar	Kärl 140 liter	Kärl 240 liter	Kärl 370 liter	Kärl 660 liter
Var 4:de vecka	370 kr	634 kr	977 kr	1 742 kr
Varannan vecka	847 kr	1 452 kr	2 239 kr	3 993 kr
1 ggr/vecka*	1940 kr	3 326 kr	5 128 kr	9 148 kr

*Endast vid hämtning inom område 1.

Förklaring område, se föreskrifter för avfallshantering Östhammars kommun Bilaga 2.

Matavfall - sommarhämtning från flerbostadshus och verksamheter, kr/kärl och säsong

Intervall för hämtning sommar	Kärl 140 liter
Varannan vecka	82 kr
1 ggr/vecka*	260 kr
2 ggr/vecka*	520 kr

*Endast vid hämtning inom område 1.

Förklaring område, se föreskrifter för avfallshantering Östhammars kommun Bilaga 2.

FÖRPACKNINGSINSAMLING

Från januari 2024 inför Östhammars kommun succesivt fastighetsnära insamling av hushållens förpackningar. Ny lagstiftning inom området gör gällande att alla hushåll ska ha möjlighet att lämna sina förpackningar till återvinning i närheten av sin bostad. Första åren fokuseras insamlingen till gemensamma hämtställen som flerbostadshus och samfälligheter medan boende i en- och tvåbostadshus hänvisas liksom tidigare till Återvinningsstationerna som finns placerade runt om i kommunen.

Volymen kärll för att samla in förpackningar jämförs med kärllvolymen för rest- och matavfall och en sorteringspremie ger ett procentuellt avdrag från förpackningstaxorna.

Hämtningsavgifter förpackningar, årsabonnemang

Pappersförpackningar - hämtning från flerbostadshus, samfälligheter, specialbostäder och samlokaliserade verksamheter kr/kärl och år

Intervall för hämtning	Kärl 240 liter	Kärl 370 liter	Kärl 660 liter
Varannan vecka	649 kr	1 000 kr	1 785 kr
1 ggr/vecka	1 622 kr	2 501 kr	4 462 kr
2 ggr/vecka	8 274 kr	7 504 kr	13 385 kr

Plastförpackningar - hämtning från flerbostadshus, samfälligheter, specialbostäder och samlokaliserade verksamheter kr/kärl och år

Intervall för hämtning	Kärl 240 liter	Kärl 370 liter	Kärl 660 liter
Varannan vecka	649 kr	1 000 kr	1 785 kr
Varje vecka	1 622 kr	2 501 kr	4 462 kr
1 ggr/vecka	8 274 kr	7 504 kr	13 385 kr

Metallförpackningar - hämtning från flerbostadshus, samfälligheter, specialbostäder och samlokaliserade verksamheter kr/kärl och år

Intervall för hämtning	Kärl 140 liter	Kärl 190 liter	Kärl 240 liter	Kärl 370 liter
Varannan vecka	910 kr	1 235 kr	1 560 kr	2 405 kr
Varje vecka	2 730 kr	3 705 kr	4 680 kr	7 215 kr

Glasförpackningar - hämtning från flerbostadshus, samfälligheter, specialbostäder och samlokaliserade verksamheter kr/kärl och år

Intervall för hämtning	Kärl 140 liter	Kärl 190 liter	Kärl 240 liter
Varannan vecka	910 kr	1 235 kr	1 560 kr
Varje vecka	2 730 kr	3 705 kr	4 680 kr

Övrigt förpackningsmaterial samt skrymmande förpackningar

Förpackningar av material som porslin, textil och trä liksom skrymmande förpackningar lämnas vid någon av kommunens återvinningscentraler utan kostnad för hushåll och samlokaliserade verksamheter.

Sorteringspremie förpackningsåtervinning

Volymandelen förpackningar i förhållande till andel rest- och matavfall utgör en premietrappa. När en högre andel förpackningar sorteras ut vid fastigheten från rest- och matavfall ges en procentuell rabatt på förpackningstaxorna.

Rest och matavfall	Förpackningar	Premie
Mindre andel än 20%	80% eller mer	75% avdrag
Andel 21-35%	79%-65%	50% avdrag
Andel 36-50%	64%-50%	25% avdrag
Mer än 51%	Mindre än 49%	inget avdrag

EXTRA TJÄNSTER

Hämtningsavgifter, extra tjänster årsabonnemang

Returpappersinsamling - hämtning från flerbostadshus, specialbostäder och samlokaliserade verksamheter kr/kärl och år

Intervall för hämtning	Kärl 140 liter	Kärl 240 liter	Kärl 370 liter
Var fjärde vecka	364 kr	624 kr	962 kr
Varannan vecka	874 kr	1 498 kr	2 886 kr
Varje vecka	-	-	5 772 kr

Textilinsamling - hämtning från flerbostadshus, specialbostäder och samlokaliserade verksamheter kr/kärl och år

Intervall för hämtning	Kärl 140 liter	Kärl 240 liter
Var fjärde vecka	910 kr	1 560 kr
Varannan vecka	2 184 kr	3 744 kr

Insamling av småbatterier - hämtning från flerbostadshus, specialbostäder och samlokaliserade verksamheter kr/kärl och år

Intervall för hämtning	Kärl 9 liter
Var åttonde vecka	540 kr
Var fjärde vecka	1 296 kr
Varannan vecka	2 633 kr

CONTAINERTJÄNSTER

Restavfall container, hämtning från verksamheter och flerbostadshus kr/år

Intervall	4 kbm	6 kbm	8 kbm	10 kbm
11 hämtningar/år**	12 453 kr	16 096 kr	22 200 kr	28 307 kr
21 hämtningar/år**	23 735 kr	33 802 kr	43 447 kr	54 043 kr
26 hämtningar/år	29 434 kr	41 851 kr	52 473 kr	66 910 kr
52 hämtningar/år*	58 771 kr	83 610 kr	107 581 kr	133 819 kr
104 hämtningar/år*			217 209 kr	267 640 kr
Extra hämtning	1 306 kr/tillfälle	1806 kr/tillfälle	2236 kr/tillfälle	2746 kr/tillfälle

*abonnemanget erbjuds enbart inom område 1

**sommarabonnemang

TILLKOMMANDE TJÄNSTER

Avgifter för tillkommande tjänster

Tjänst	kostnad
Extra hämtning område 1-2, max 4 ggr/år, pris per tjänst	270 kr
Extra säck (maxvikt 15 kg), hämtas högst 2 ggr/år i samband med ordinarie hämtning, pris per säck	150 kr
Osorterat avfall, 100 % pålägg på ordinarie taxa	-
Gångavstånd/dragväg 2-9,9 meter - kr per kärl och hämtningstillfälle.	8 kr
Gångavstånd/dragväg 10-29,9 meter - kr per kärl och hämtningstillfälle*.	28 kr
Gångavstånd/dragväg 30-50 meter - kr per kärl och hämtningstillfälle*.	64 kr
Där tjänsten inte definieras i taxan gäller självkostnadspris	-
ÅVC-kort för företagare, 10 besök, max 2 kubikmeter per besök	2 772 kr**
ÅVC-kort X1 för företagare (industri, bygg och restaurang), max 2 kubikmeter per besök	12 000 kr**
ÅVC-kort X2 för företagare (detaljhandel, tjänste- och serviceföretag), max 2 kubikmeter per besök	6 000 kr**
Engångsbesök ÅVC företagare, max 2 kubikmeter per besök	277 kr**

*Dragväg längre än 10 meter tillåts bara om det finns särskilda skäl, enligt 40 § kommunens föreskrifter för avfallshantering.

**exklusive moms

Vid evenemang och tillfälliga uppställningar, exempel foodtruck, regleras avgift och tillvägagångsätt av hämtning i separat överenskommelse.

SLAMTÖMNING OCH LATRINHÄMTNING

Slam hämtas från skyltade och godkända enskilda avlopp eller gemensamhetsanläggningar med högst 25 personekvivalenter inom hämtningsområde 1 och 2. Ordinarie hämtning av slam från slutna tankar, trekammarbrunnar, minireningsverk samt fettavskiljare sker minst 1 ggr per år eller i enlighet med tillsynsansvarig nämnds beslut. Ordinarie hämtning av slam från BDT-brunnar sker 1 gång vart annat år. Avgift tas ut vid varje tömningstillfälle.

Extra tömning kan avropas mot avgifter och sker inom tre arbetsdagar efter avropsdagen, akut tömning sker inom 6 timmar efter avrop. Sluttömning kan avropas vid fastighetsöverlåtelse eller i samband med att ny anläggning anläggs. Avgift för detta tas ut som extra tömning.

Förlängt hämtningsintervall kan efter ansökan till tillsynsansvarig nämnd medges.

Slamtömning

Tjänst		0-2000 liter	2001-5000 liter	5001-6000 liter	<6001 liter
Tömning slutna tank		1 730 kr	2 188 kr	3 271kr	3 271 kr*
Tömning minireningsverk		1 730 kr	2 188 kr	3 271 kr	3 271 kr*
Tjänst	0-1000 liter	1001-3000 liter	3001-4500 liter	4501-6000 liter	>6001 liter
Tömning 1-3 kammarbrunn	1 560 kr	1 625 kr	1 928 kr	2 449 kr	2 449 kr*
Tjänst	0-1000 liter	1001-3000 liter	3001-5000 liter	5001-6000 liter	<6001 liter
Tömning fettavskiljare	1 515 kr	1 577 kr	1 873 kr	2 086 kr	2 086 kr*

*+tillägg per 1000 liter

Tilläggstjänster	kostnad
Brunn, tank, minireningsverk och fettavskiljare över 6001 liter, pris per påbörjad 1000 liter	595 kr
Extra slang >25 m, pris per påbörjad 10-meter	233 kr
Extra tömning (budning)	1 166 kr
Akut tömning inom 6 timmar	4 664 kr
Förgävesbesök	1 488 kr
Borttransportavgift vid heltömning	300 kr
Där tjänsten inte definieras i taxan gäller självkostnadspris	-

Latrin

Latrinhämtning tillhandahålls inom hämtningsområde 2 och 3. Hämtning sker enligt schema som tillhandahålls av renhållaren. Latrinkärl ska vara framställt vid tomtgräns (hämtningsområde 2 och Länsö) eller vid anvisad brygga (hämtningsområde 3) senast på hämtningsdagens morgon kl. 06.00.

Antal behållare/år	23 liter, område 2	23 liter, område 3	40 liter, område 2**	40 liter, område 3**
5*	3 667 kr	4 481 kr	6 837 kr	7 321 kr
9*	5 963 kr	7 321 kr		
12	-	-	14 303 kr	17 565 kr
20	14 303 kr	17 565 kr		
Extra behållare	1 222 kr	1 222 kr	1 222 kr	1 222 kr

*sommarabonnemang, **avser endast kommunen

DEFINITIONER

Bostad

En bostad ska vara avsedd för att bo i och ha ett kök med indraget vatten och avlopp.

En- och tvåbostadshus

En- och tvåbostadshus är bostäder som används för permanentboende. Begreppet omfattar villor, radhus, kedjehus och parhus.

Flerbostadshus

Bostadshus med minst två våningar och minst tre lägenheter.

Fritidshus

Fritidshus är bostad som används för rekreation och som inte behöver hämtning av avfall året runt. Fritidshuset behöver dock, till skillnad från andra bostäder, inte ha vatten och avlopp indraget för att omfattas av bostadsdefinitionen. Om en eller flera personer är folkbokförda på fastigheten eller om det finns behov av hämtning av avfall året runt definieras fastigheten som en- och tvåbostadshus.

Verksamheter

Till verksamheter räknas alla verksamheter som inte är hushåll och som genererar avfall som liknar avfall från hushåll, till exempel affärer, restauranger, skolor, vårdinrättningar, fritidsanläggningar med mera som inte utgörs av boende.

Specialboende

Till specialboende räknas rum i speciella boenden som inte har full boendestandard, till exempel studentkorridorer, verksamheter för vård och omsorg samt kolonilott.

Avgiftsskyldighet

Avgiftsskyldig, enligt denna taxa, är fastighetsinnehavare inom Östhammars kommun. Med fastighetsinnehavare avses den som äger en fastighet eller den som enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) ska anses som fastighetsägare. Tomträttsinnehavare jämställs med fastighetsinnehavare. Alla fastighetsinnehavare är skyldiga att göra anmälan om hämtning av avfall till kommunen.

Betalning och fakturering

Avgifter enligt denna taxa ska betalas till kommunen. Eventuell anmärkning mot fakturan ska göras inom åtta dagar från fakturadatum. Avgifter ska betalas vid den tidpunkt som anges på fakturan. Sker inte betalning av utfärdad faktura inom föreskriven tid kan kostnader tillkomma för exempelvis inkasso. Betalningsskyldighet vid abonnemang föreligger även då avfall ej finns att hämta eller i de fall hämtning inte kunnat utföras.

Anmälan om ändring

Ändringar i ägarförhållanden samt abonnemanget, som påverkar beräkningen av avgiftens storlek, till exempel behållarvolym eller hämtningsfrekvens ska omgående meddelas kommunens Avfallsenhet. Om ändring sker under debiteringsperioden regleras avgiftsnivån vid nästkommande ordinarie debiteringstillfälle. Betalningsansvar upphör först då anmälan om ändrade ägarförhållanden inkommit.

Om taxan saknar tillämpning

I de fall där taxan inte går att tillämpa, exempelvis vid hämtning med andra metoder än de som är beskrivna i denna avfallstaxa eller där förhållandena väsentligt avviker från vad som är normalt får Östhammars kommuns avfallschef besluta om avgifter i enlighet med grunderna för denna avfallstaxa och de grunder som anges i 27 kap 5§ Miljöbalken.

Avfallsavgifterna

Taxan består av tre delar: grundavgift, rörlig avgift för hämtning och behandling samt avgifter för tilläggstjänster.

Grundavgift

Grundavgiften bidrar till att finansiera kostnader för återvinningscentraler, insamling av returpapper från allmänna platser samt för kommunens arbete med planering och uppföljning, administration, information, kundtjänst och fakturering.

En- och tvåbostadshus och fritidshus med gemensamma avfallsbehållare eller gemensamhetslösning, enligt 42-43 §§ i kommunens föreskrifter om avfallshantering, betalar en grundavgift per bostad och delar på rörlig avgift för abonnemanget. När det finns flera bostäder på en fastighet ska grundavgift betalas för varje bostad. För så kallade Attefallshus gäller grundavgift för lägenheter, när byggnaden används som bostad och abonnemang för avfallshämtningen delas med huvudbyggnaden. Om abonnemang inte delas med huvudbyggnaden ska varje bostad betala var sin grundavgift för en- och tvåbostadshus eller fritidshus.

Rörliga avgifter - hämtningsavgifter och tilläggstjänster

Avgifterna finansierar bland annat kostnader för insamling, transport, eventuell eftersortering och behandling av avfall från hushåll och verksamheter. En- och tvåbostadshus och fritidshus med gemensamma avfallsbehållare (delade kärl) eller gemensamhetslösning, enligt 42-43 §§ i kommunens föreskrifter om avfallshantering, delar på rörliga avgifter för abonnemanget.

Reglemente för styrelse och nämnder

Kommunstyrelsen
Barn- och utbildningsnämnden
Bygg- och miljönämnden
Kultur- och fritidsnämnden
Individ- och familjenämnden
Vård- och omsorgsnämnden
Valnämnden

Antaget av	Kommunfullmäktige
Antaget	2022-12-13 §158
Ersätter tidigare version	KF 2020-02-18, § 7 och reviderad 2020-04-21, § 50, 2021-03-02, § 11 och 2021-12-14 § 184 , 2022-06-14 och 2022- 12-13 §158
Gäller för	Kommunstyrelsen och nämnder (ej gemensamma)
Dokumentansvarig	Kommundirektör

Innehåll

Kommunstyrelsens övergripande uppgifter.....	5
Sammansättning	5
Ledningsfunktionen	5
Styrfunktionen	6
Kommunstyrelsens övriga verksamheter.....	6
Ekonomisk förvaltning	6
Arbetsgivarpolitiken.....	7
Kommunstyrelsen som verksamhetsansvarig nämnd	7
Uppgifter enligt speciallagstiftning	8
Krisledningsnämnd	8
Övrig verksamhet	9
Delegering från kommunfullmäktige.....	9
Ansvar och rapporteringsskyldighet	10
Barn – och utbildningsnämnden	11
Sammansättning.....	11
Barn- och utbildningsnämndens ansvarsområden	11
Delegering från kommunfullmäktige.....	12
Allmänna skyldigheter.....	12
Ansvar och rapportskyldighet.....	12
Bygg- och miljönämnden.....	14
Sammansättning	14
Bygg- och miljönämndens ansvarsområde	14
Delegering från kommunfullmäktige.....	14
Allmänna skyldigheter.....	15
Talerätt.....	15
Ansvar och rapportskyldighet.....	15
Kultur – och fritidsnämnden.....	17
Sammansättning.....	17
Kultur – och fritidsnämndens ansvarsområden	17
Talerätt.....	18
Delegering från kommunfullmäktige.....	18

Allmänna skyldigheter.....	18
Ansvar och rapportskyldighet.....	18
Individ- och familjenämnden.....	20
Sammansättning.....	20
Individ- och familjenämnden ansvarsområden	20
Delegering från Kommunfullmäktige.....	20
Allmänna skyldigheter.....	20
Ansvar och rapportskyldighet.....	21
Vård- och omsorgsnämnden.....	22
Sammansättning.....	22
Vård- och omsorgsnämndens ansvarsområden	22
Delegering från Kommunfullmäktige.....	22
Allmänna skyldigheter.....	22
Ansvar och rapportskyldighet.....	23
Valnämndens uppgifter.....	24
Sammansättning.....	24
Valnämndens ansvarsområden.....	24
Gemensamma bestämmelser för kommunstyrelsen och nämnderna.....	25
Personalansvar	25
Behandling av personuppgifter.....	25
Medborgarmotion	25
Arbetsformer för kommunstyrelsen och nämnderna	27
Tidpunkt för sammanträden	27
Kallelse till sammanträden.....	27
Öppna sammanträden	28
Sammanträde på distans	28
Närvarorätt vid sammanträden	28
Insynsplats i kommunstyrelsen.....	28
Ordföranden	29
Presidium	29
Ersättare för ordföranden.....	30
Kommunalråd	30
Inkallande av ersättare.....	30

Ersättarnas tjänstgöring.....	31
Jäv och avbruten tjänstgöring	31
Yrkanden	31
Omröstning (votering)	32
Deltagande i beslut.....	32
Reservation	32
Justering av protokoll	32
Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m.....	33
Delgivning	33
Undertecknande av handlingar	33
Underlag och samråd.....	33
Utskott	34

Kommunstyrelsens övergripande uppgifter

Utöver det som föreskrivs om kommunstyrelsen i kommunallagen gäller bestämmelserna i detta reglemente.

Sammansättning

§ 1

Kommunstyrelsen består av 11 ledamöter och 11 ersättare.

Ledningsfunktionen

§ 2

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. Den har ansvar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Kommunstyrelsen leder och samordnar planeringen och uppföljningen av kommunens ekonomi och verksamheter.

§ 3

I kommunstyrelsens ledningsfunktion ligger att leda och samordna bland annat:

1. utvecklingen av den kommunala demokratin
2. personalpolitiken och jämställdhet i arbetslivet
3. den översiktliga planeringen av användningen av mark och vatten
4. mark- och bostadspolitik och se till att en tillfredsställande markberedskap upprätthålls samt att bostadsförsörjningen och samhällsbyggandet främjas
5. långsiktig energiplanering samt främjandet av god energihushållning
6. miljövårds- och naturvårdspolitik, införandet av miljöledning i kommunens egen organisation samt att verka för en god miljö i kommunen
7. trafikpolitiken och verka för en tillfredsställande trafikförsörjning
8. informationsverksamheten
9. arbetet med att utveckla det kommunala regelverket
10. arbetet med att effektivisera administrationen och övrig organisation
11. utvecklingen av informationsteknik- system och kommunikation
12. utvecklingen av medborgar- och brukarinflytande
13. arbetet med jämställdhet och jämlikhet
14. integrationsarbete
15. krisberedskapsfrågor och säkerhetsskyddsfrågor

Kommunstyrelsen ska vidare med uppmärksamhet följa:

16. socialtjänsten och verka för att socialtjänstlagens mål kan uppfyllas samt verka för att övrig för verksamheten reglerad lagstiftning uppfylles

17. den kommunala hälso- och sjukvården och verka för en god kommunal hälso- och sjukvård
18. skolväsendet och verka för att skollagstiftningens mål kan uppfyllas
19. kultur- och fritidspolitiken och verka för en god kultur- och fritidsverksamhet i kommunen
20. kommunal teknik och lokala trafikfrågor

Styrfunktionen

§ 4

I kommunstyrelsens styrfunktion ingår att:

1. leda arbetet med och samordna utformningen av övergripande mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela den kommunala verksamheten samt göra framställningar i målfrågor som inte i lag är förbehållna annan nämnd
2. övervaka att de av kommunfullmäktige fastställda målen och planerna för verksamheten och ekonomin efterlevs och att kommunens löpande förvaltning handhas rationellt och ekonomiskt
3. tillse att uppföljning sker till kommunfullmäktige från samtliga nämnder om hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret
4. ansvara för samordningsträffar med nämndpresidierna och cheferna för nämndkontoren
5. ha fortlöpande uppsikt över verksamheten i de företag, som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i, främst vad gäller ändamål, ekonomi, och efterlevnad av uppställda direktiv men också i avseende på övriga förhållanden av betydelse för kommunen
6. tillvarata kommunens intressen vid bolags- och föreningsstämmor och andra likartade sammanträden i de företag som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i
7. utfärda riktlinjer för personalpolitik och personaladministration.

Kommunstyrelsens övriga verksamheter

Ekonomisk förvaltning

§ 5

Kommunstyrelsen ska ha hand om kommunens medelsförvaltning och följa av kommunfullmäktige meddelade riktlinjer för denna.

Medelsförvaltningen omfattar placering och upplåning av medel. I uppgiften ingår också att bevaka att kommunens inkomster inflyter och att betalningar görs i rätt tid samt att vidta de åtgärder som behövs för indrivning av förfallna fordringar.

Kommunstyrelsen har också hand om övrig ekonomisk förvaltning. I denna uppgift ingår bland annat att:

1. ansvara för den ekonomiska förvaltningen av kommunens fasta egendom
2. ansvara för den lösa egendom som ej anförtrotts annan nämnd
3. tillse att kommunens behov av försäkringsskydd är tillgodosett
4. handha egen donationsförvaltning samt efter samtycke från annan nämnd placera sådana medel som ingår i donation som förvaltas av den nämnden.
5. svara för kommunens upphandlingspolicy med regler och anvisningar

Arbetsgivarpolitiken

§ 6

Kommunstyrelsen ska ha hand om frågor som rör förhållandet mellan kommunen och dess arbetstagare.

Kommunstyrelsen leder, samordnar och utvecklar arbetsgivarpolitiken inom kommunen. Kommunen ska arbeta för likabehandling, mångfald, inkludering och jämställdhet i arbetslivet samt mot olaga diskriminering i arbetslivet.

Bland annat ska styrelsen föra kommunens talan i mål och ärenden som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare.

Kommunstyrelsen ansvarar för frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare och ska bland annat:

- med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal reglera frågor rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare,
- förhandla på kommunens vägnar enligt lagstiftning om förhandlingsrätt utom vad gäller 11 – 14 och 38 §§ lagen om medbestämmande i arbetslivet inom andra nämnders verksamhetsområden,
- avgöra frågor om tolkning och tillämpning av lag, avtal och andra bestämmelser rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare,
- besluta om stridsåtgärd,
- lämna uppdrag enligt 6 kap 3 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter,
- besluta om anställningsstopp som omfattar mer än en nämnd,
- besluta om angelägna kommunövergripande arbetsmiljö- och hälsofrågor,
- utfärda riktlinjer och anvisningar inom det personalpolitiska området,
- besluta om anställning och lönesättning.

Kommunstyrelsens arbetsutskott är kommunens pensionsmyndighet.

Kommunstyrelsen som verksamhetsansvarig nämnd

§ 7

Kommunstyrelsen ansvarar för teknisk verksamhet;

1. Kommunens mark och fastigheter inklusive fastighetsskötsel, investeringar och underhåll
2. Tillhandahålla verksamhetslokaler åt kommunens samtliga verksamheter i egen regi
3. Gator, parker och allmän platsmark samt skog och annat markinnehav
4. Vatten och avloppsverksamhet
5. Avfallshantering och renhållningsverksamhet
6. Måltidsverksamhet

Uppgifter enligt speciallagstiftning

§ 8

Kommunstyrelsen är arbetslöshetsnämnd

Kommunstyrelsen är förmedlingsorgan för låne- och bidragsgivning till bostadsförsörjningens främjande

Kommunstyrelsen är arkivmyndighet. Närmare föreskrifter om arkivvården finns i arkivreglemente.

Kommunstyrelsen svarar för kommunens anslagstavla.

Kommunstyrelsen ansvarar för att uppdatera den kommunala författningssamlingen och se till att denna hålls tillgänglig i lagstadgad form.

Kommunstyrelsen svarar för registrering och tillstånd enligt lotterilagen.

Kommunstyrelsen är registeransvarig för de personuppgifter som styrelsen för i sin verksamhet och förfogar över.

Kommunstyrelsen leder och ansvarar för verksamhet inom Säkerhetsskyddslagen (2018:585).

Ombesörja kommunens åtaganden angående interna rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning enligt lagen (2021:890) mo skydd för personer som rapporterar om missförhållanden.

Krisledningsnämnd

§ 9

Krisledningsnämnden består av kommunstyrelsens arbetsutskott.

Krisledningsnämnden får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden inom nämndens verksamhetsområde.

Krisledningsnämnden leder och ansvarar för verksamheten inom följande områden:

- arbetet enligt lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinär händelse i fredstid och höjd beredskap.
- arbetet enligt förordningen (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinär händelse i fredstid och höjd beredskap.
- arbetet enligt lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap.

Vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap får krisledningsnämnden överta delar eller hela verksamhetsområdet från övriga nämnder i den utsträckning som krisledningsnämnden finner nödvändig med hänsyn till händelsens art och omfattning.

Krisledningsnämnden ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med den plan för ledning och samordning som fullmäktige har antagit.

Krisledningsnämnden ska anmäla fattade beslut till kommunfullmäktige. Krisledningsnämnden ska lämna redovisning i enlighet med de riktlinjer fullmäktige ger ifråga om omfattningen av redovisningen och formerna för denna.

Kommunstyrelsen får besluta att verksamheten ska upphöra när krisledningsnämndens verksamhet, som är föranledd av den extraordinära händelsen, inte längre behövs.

Övrig verksamhet

§ 10

Kommunstyrelsen har vidare hand om:

1. sysselsättnings- och näringslivsfrågor och ansvarar för åtgärder för att allmänt främja sysselsättningen och näringslivet i kommunen,
2. turism och besöksnäring
3. gymnasieskola som bedrivs inom ramen för Gimo utbildnings AB (Wilhelm Haglunds gymnasium),
4. drift av vuxenskolan
5. kommunens centrala informations- och kommunikations verksamhet,
6. inköps- och upphandlingsverksamhet
7. konsumentvägledningen,
8. utveckling av kommunstyrelsens regelverk och utformningen av kommunfullmäktiges handlingar,
9. granskning, informations- och kunskapsuppbyggnad i frågan om slutförvar för använt kärnbränsle
10. Trygg i Östhammars kommun (TRÖ)
11. Kommunala pensionärsrådet och rådet för funktionsnedsatta (KPF)
12. utvecklingsgrupperna
13. internationella kontakter och EU-frågor
14. gästhamnar samt campingar
15. trafikavgifter som avses i 1§ Lag (1978:234) om nämnder för vissa trafikfrågor
16. de förvaltnings- och verkställighetsuppgifter i övrigt som inte uppdragits åt annan nämnd.

Delegering från kommunfullmäktige

§ 11

Kommunstyrelsen ska besluta i följande grupper av ärenden:

1. vid behov ta upp lån inom den beloppsram och de riktlinjer som kommunfullmäktige fastställt med särskilt beaktande av de närmare föreskrifter om säkerheten som kommunfullmäktige angivit.
2. ingå borgen till stöd för bostadsförsörjningen.
3. låne- och bidragsgivning avseende bostadsförsörjningen.
4. organisationen av styrelsens verksamhet inom de riktlinjer som kommunfullmäktige fastställt.

5. sådana mål och ärenden, där det ankommer på kommunstyrelsen att föra kommunens talan på kommunens vägnar träffa överenskommelse om betalning av fordran, anta ackord, ingå förlikning och sluta annat avtal.

6. avge yttrande som ankommer på kommunfullmäktige om inte yttrandet är av principiell betydelse för den kommunala självstyrelsen.
7. utöva kommunens beslutanderätt i ärenden angående heraldiska vapen.
8. rätt att omdisponera medel inom de av kommunfullmäktige fastställda anslagsnivåerna.
9. köp, försäljning, byte av fastighet eller fastighetsdel med en kostnadsram på köp och försäljningspris på högst 1 000 000 kronor (en miljon kronor) och ett taxeringsvärde på högst 750 000 kronor (sjuhundrafemtiotusen kronor)
Köp, försäljning eller byte av mark som enligt översiktsplan eller detaljplan ska användas till gator, vägar eller annan infrastruktur.
10. Utarrendera, hyra ut eller på annat sätt upplåta kommunen tillhörig fast egendom i högst 10 år.

Ansvar och rapporteringsskyldighet

§ 12

Kommunstyrelsen ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har bestämt, de föreskrifter som kan finnas i lag eller förordning samt bestämmelser i detta reglemente.

Kommunstyrelsen ska regelmässigt till kommunfullmäktige rapportera hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.

I ärenden där kommunstyrelsen lämnar förslag till beslut till fullmäktige som innebär att fullmäktige ger ett uppdrag eller beslutar om en åtgärd som ska verkställas ska beslutsförslaget alltid förses med ett datum då beslutet ska vara verkställt samt ska alltid förses med ett datum då fullmäktige ska ha fått återrapport om uppdragets genomförande eller åtgärdens verkställighet. Om återrapport ska ske inom ramen för årsredovisning eller annan återkommande uppföljning ska det anges, annars ska återrapporten utgöra ett eget ärende. Om uppdraget eller åtgärden inte kunnat verkställas ska en lägesrapport lämnas vid samma tidpunkt och vid behov även omfatta förslag på ändringar i beslutet för att möjliggöra att det verkställs.

Barn – och utbildningsnämnden

Inom ramen för det som föreskrivs om nämnder i kommunallagen ska följande gälla i Östhammars kommun:

Sammansättning

§ 13

Barn- och utbildningsnämnden består av nio ledamöter och nio ersättare.

Barn- och utbildningsnämndens ansvarsområden

§ 14

I enlighet med de mål, riktlinjer och ekonomiska ramar som kommunfullmäktige anger fullgör barn- och utbildningsnämnden kommunens uppgifter inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom enligt Skollagen (2010:800) och tillämpliga skolförordningar.

Barn- och utbildningsnämndens uppgifter omfattar skolformerna:

- Förskola
- Förskoleklass
- Grundskola
- Anpassad grundskola¹
- Gymnasieskola
- Anpassad gymnasieskola²
- Vuxenutbildning

I skolväsendet ingår också fritidshem som kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan. Vidare omfattas vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet som bedrivs i stället för utbildning inom skolväsendet.

I ovanstående ansvarsområden ingår också att bevilja tillstånd, utöva tillsyn och ge bidrag till fristående verksamheter i enlighet med skollag och skolförordningar.

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar också för den frivilliga musik- och kulturundervisningen som bedrivs inom den kommunala Kulturskolan.

Nämnden ansvarar för myndighetsutövning enligt skollagen, skolförordningen, gymnasieförordningen m fl., samt för övriga myndighetsbeslut och huvudmannafrågor som förekommer inom nämndens ansvarsområde.

---

¹ Särskolan och gymnasiesärskolan byter namn till anpassad skola samt anpassad gymnasieskola. Namnändringen gäller från och med 1 juli 2023.

² Särskolan och gymnasiesärskolan byter namn till anpassad skola samt anpassad gymnasieskola. Namnändringen gäller från och med 1 juli 2023.

Delegering från kommunfullmäktige

§ 15

Barn- och utbildningsnämnden ska besluta i följande ärenden:

- organisationen av nämndens verksamhet inom de riktlinjer som kommunfullmäktige har fastställt
- omdisponering av medel inom de av kommunfullmäktige fastställda anslagsnivåerna

Allmänna skyldigheter

§ 16

Barn- och utbildningsnämnden ska hålla sig informerad om uppväxtvillkoren för barn och ungdomar och vidta åtgärder för att förbättra dessa inom nämndens ansvarsområden barnomsorg och utbildning.

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för:

- information till allmänheten om verksamheten inom sina ansvarsområden
- personuppgifter som nämnden har för verksamheten inom sina ansvarsområden
- diarieföring och arkivvård enligt arkivreglemente
- reformering av nämndens regelbestånd.

Barn- och utbildningsnämnden har vidare hand om:

- att föra kommunens talan i mål och ärenden som rör nämndens verksamhetsområde om inte kommunfullmäktige beslutar annat
- de förvaltnings- och verkställighetsuppgifter i övrigt som har tilldelats nämnden.

Ansvar och rapportskyldighet

§ 17

Barn- och utbildningsnämnden ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har bestämt, de föreskrifter som kan finnas i lag eller förordning, ingångna avtal samt bestämmelserna i detta reglemente.

Barn- och utbildningsnämnden ska kontinuerligt följa upp verksamheten och regelmässigt rapportera hur den utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.

I ärenden där nämnden lämnar förslag till beslut till fullmäktige som innebär att fullmäktige ger ett uppdrag eller beslutar om en åtgärd som ska verkställas ska beslutsförslaget alltid förses med ett datum då beslutet ska vara verkställt samt ska alltid förses med ett datum då fullmäktige ska ha fått återrapport om uppdragets genomförande eller åtgärdens verkställighet. Om återrapport ska ske inom ramen för årsredovisning eller annan återkommande uppföljning ska det anges, annars ska återrapporten utgöra ett eget ärende. Om

uppdraget eller åtgärden inte kunnat verkställas ska en lägesrapport lämnas vid samma tidpunkt och vid behov även omfatta förslag på ändringar i beslutet för att möjliggöra att det verkställs.

Bygg- och miljönämnden

Inom ramen för det som föreskrivs om nämnder i kommunallagen ska följande gälla.

Sammansättning

§ 18

Bygg- och miljönämnden består av nio ledamöter och nio ersättare.

Bygg- och miljönämndens ansvarsområde

§ 19

I enlighet med de mål, riktlinjer och ekonomiska ramar som fullmäktige anger ansvarar bygg- och miljönämnden för:

- kommunens uppgifter inom plan-, byggnadsområdet, allt i enlighet med Plan- och bygglagen, samt i erforderlig utsträckning tillämpa och förhålla sig till annan berörd lagstiftning.
- kommunens mättekniska verksamhet för uppgifter inom plan- och byggområdet.
- kommunens uppgifter enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om handel med vissa receptfria läkemedel.
- att genomföra strategisk planering.
- att utföra kommunens uppgifter inom miljö-, livsmedels, smittskydds-, och hälsoskyddsområdet samt de övriga uppgifter som enligt lag ska fullföljas av den kommunala nämnden och inte regleras i annan nämnds reglemente.
- prövning, tillsyn och kontroll enligt föreskrifter i EG-direktiv och förordningar samt svenska lagar, förordningar och föreskrifter inom nämndens ansvarsområde.
- myndighetsutövning samt för övriga myndighetsbeslut och huvudmannaskapsfrågor som förekommer inom nämndens ansvarsområde.

Delegering från kommunfullmäktige

§ 20

Bygg- och miljönämnden ska besluta i följande ärenden:

- organisationen av nämndens verksamhet inom de riktlinjer som fullmäktige fastställt.
- tillstånd- och tillsynsärenden enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter samt lag om handel med vissa receptfria läkemedel.
- anta, ändra eller upphäva planer som handläggs
  - a) enligt standardförfarande, begränsat standardförfarande, samordnat förfarande, förenklat förfarande vid förlängning av genomförandetiden samt förenklat standardförfarande vid upphävande av detaljplan i enlighet med bestämmelserna i PBL.
  - b) då planen överensstämmer med fullmäktiges direktiv i översiktsplanen eller motsvarande översiktliga beslutsunderlag.

En förutsättning är att kommunstyrelsen inte har någon erinran mot åtgärden och att bestämmelserna inte reglerar exploateringssamverkan.

Nämnden har rätt att omdisponera medel inom de av kommunfullmäktige fastlagda anslagsnivåerna.

Allmänna skyldigheter

§ 21

Bygg- och miljönämndens uppgifter ingår att:

- uppmärksamt följa den allmänna utvecklingen inom kommunen och dess närmaste omgivning, samt följa utvecklingen inom kommunen i miljöskydd-, hälsoskydd- och smittskyddshänseende samt inom livsmedelskontrollen och arbeta fram de förslag som krävs samt medverka i planering där dessa frågor berörs.
- ta de initiativ som behövs i frågor om planläggning byggande och fastighetsbildning.
- ta tillvara de möjligheter lagen ger att förenkla och underlätta ärenden för enskilda.

Bygg- och miljönämnden ansvarar för:

- information till allmänheten om verksamheten inom sina ansvarsområden.
- personuppgifter som nämnden har för verksamheten inom sina ansvarsområden.
- diarieföring och arkivvård enligt arkivreglemente.
- regelreformer inom sitt ansvarsområde.

Talerätt

§ 22

Nämnden får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden som rör nämndens verksamhetsområde.

Ansvar och rapportskyldighet

§ 23

Bygg- och miljönämnden ska bedriva verksamheten enligt förvaltningslagen.

Bygg- och miljönämnden ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med:

- de mål och riktlinjer som fullmäktige har beslutat.
- de föreskrifter som finns i EG-direktiv, lag eller förordning.
- ingångna avtal.
- bestämmelserna i detta reglemente.

Bygg- och miljönämnden ska kontinuerligt följa upp verksamheten och regelmässigt rapportera hur den utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.

I ärenden där nämnden lämnar förslag till beslut till fullmäktige som innebär att fullmäktige ger ett uppdrag eller beslutar om en åtgärd som ska verkställas ska beslutsförslaget alltid förses med ett datum då beslutet ska vara verkställt samt ska alltid förses med ett datum då fullmäktige ska ha fått återrapport om uppdragets genomförande eller åtgärdens verkställighet. Om återrapport ska ske inom ramen för årsredovisning eller annan återkommande uppföljning ska det anges, annars ska återrapporten utgöra ett eget ärende. Om uppdraget eller åtgärden inte kunnat verkställas ska en lägesrapport lämnas vid samma tidpunkt och vid behov även omfatta förslag på ändringar i beslutet för att möjliggöra att det verkställs.

Kultur – och fritidsnämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning ska följande gälla för kultur- och fritidsnämnden.

Sammansättning

§ 24

Kultur- och fritidsnämnden består av fem ordinarie ledamöter och fem ersättare.

Kultur – och fritidsnämndens ansvarsområden

§ 25

Kultur- och fritidsnämnden ska verka för en meningsfull fritid för kommunens invånare.

I enlighet med de mål, riktlinjer och ekonomiska ramar som fullmäktige anger ansvarar kultur- och fritidsnämnden för följande:

- Ungas mötesplatser
- Stöd till föreningar, studieförbund och övriga organisationer inom nämndens område
- Verksamhet i idrotts-, fritids-, kulturanläggningar
- Verka för att tillgodose behovet av anläggningar och lokaler för kultur- och fritidsverksamhet
- Aktivt friluftsliv
- Stipendier och utmärkelser inom nämndens område
- Biblioteksverksamhet
- Evenemang och samordning av dessa
- Kultur i vård och omsorg
- Offentlig konst
- Kulturarvsfrågor som inte åligger annan nämnd
- Hälsöfrämjande och förebyggande arbete inom folkhälsa
- Regional och statlig samverkan inom kultur- och fritidsområdet
- Finskt förvaltningsområde

§ 26

Kultur- och fritidsnämnden ska

- hålla sig underrättad om utvecklingen inom nämndens verksamheter samt ta de initiativ och framlägga de förslag som nämnden ser som nödvändiga
- svara för planerings- och utvecklingsfrågor inom nämndens verksamhetsområde
- verka för en jämställd kultur- och fritidsverksamhet
- stimulera ungas delaktighet och inflytande
- främja tillgänglig kultur- och fritidsverksamhet för alla
- tillsammans med föreningar, organisationer och enskilda verka för en meningsfull fritid för kommunens invånare

Målgruppen barn och unga i åldern 7-20 samt äldre ålder 70+ ska prioriteras.

Talerätt

§ 27

Kultur- och fritidsnämnden får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden som rör nämndens verksamhetsområde.

Delegering från kommunfullmäktige

§ 28

Kultur- och fritidsnämnden ska besluta i följande ärenden:

- Organisation av nämndens verksamhet inom de riktlinjer som fullmäktige fastställt.
- Nämnden har rätt att omdisponera medel inom de av kommunfullmäktige fastställda anslagsnivåerna.
- inom ramen för fastställda normer besluta om bidrag till föreningar, studieförbund och organisationer och därigenom medverka till en attraktiv, innehållsrik, geografiskt spridd verksamhet inom kultur- och fritidsområdet
- inom ramen för de medel fullmäktige avsätter i nämndens budget besluta om bidrag till föreningar verksamma inom Östhammars kommun utifrån ansökningar om verksamhetsbidrag samt kostnadstäckning för taxor och avgifter

Allmänna skyldigheter

§ 29

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för

- Information till allmänheten om verksamheten inom sina ansvarsområden
- personuppgifter som nämnden har för verksamheten inom sina ansvarsområden.
- Diarieföring och arkivvård enligt arkivreglementet.
- Regelreformer inom sitt ansvarsområde.

Ansvar och rapportskyldighet

§ 30

Kultur- och fritidsnämnden ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har beslutat, de föreskrifter som kan finnas i lag eller förordning, ingångna avtal samt bestämmelser i detta reglemente.

Kultur- och fritidsnämnden ska kontinuerligt följa upp verksamheten och regelmässigt rapportera hur den utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.

I ärenden där nämnden lämnar förslag till beslut till fullmäktige som innebär att fullmäktige ger ett uppdrag eller beslutar om en åtgärd som ska verkställas ska beslutsförslaget alltid förses med ett datum då beslutet ska vara verkställt samt ska alltid förses med ett datum då fullmäktige ska ha fått återrapport om uppdragets genomförande eller åtgärdens verkställighet. Om återrapport ska ske inom ramen för årsredovisning eller annan återkommande uppföljning ska det anges, annars ska återrapporten utgöra ett eget ärende. Om uppdraget eller åtgärden inte kunnat verkställas ska en lägesrapport lämnas vid samma tidpunkt och vid behov även omfatta förslag på ändringar i beslutet för att möjliggöra att det verkställs.

Individ- och familjenämnden

Inom ramen för det som föreskrivs om nämnder i Kommunallagen samt det som föreskrivs i Socialtjänstlagen ska följande gälla i Östhammars kommun:

Sammansättning

§ 31

Individ- och familjenämnden består av fem ledamöter och fem ersättare.

Individ- och familjenämnden ansvarsområden

§ 32

I enlighet med de mål, riktlinjer och ekonomiska ramar som Kommunfullmäktige anger, ansvarar Individ- och familjenämnden för:

Myndighetsutövning inom ramen för kommunens socialtjänst samt för övrig lagstiftning enligt:

- Socialtjänstlag (SoL)
- Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)
- Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)
- Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- Lag om färdtjänst
- Lag om riksfärdtjänst
- Skuldsaneringslag
- Lag om bostadsanpassningsbidrag och Trafikförordning, detta avser endast bostadsanpassningsbidrag och parkeringstillstånd för rörelsehindrade (KF § 83/2019)

Öppenvård avseende barn och ungdom, vuxen samt missbruk enligt:

- Socialtjänstlag (SoL)

Delegering från Kommunfullmäktige

§ 33

Individ- och familjenämnden ska besluta i följande ärenden:

- organisationen av nämndens verksamhet inom de riktlinjer som fullmäktige fastställt
- nämnden har rätt att omdisponera medel inom de av fullmäktige fastställda anslagsnivåerna
- samt övrig för verksamheten reglerad lagstiftning

Allmänna skyldigheter

§ 34

Individ- och familjenämnden ska hålla sig informerad om människors levnadsvillkor och vidta åtgärder inom ramen för nämndens ansvarsområde.

Individ- och familjenämnden ansvarar för:

- information till allmänheten om verksamheten inom sina ansvarsområden
- personuppgifter som nämnden har för verksamheten inom sina ansvarsområden
- diarieföring och arkivvård enligt arkivreglemente
- regelreformer inom sitt ansvarsområde

Individ- och familjenämnden har vidare hand om:

- att föra kommunens talan i mål och ärenden som rör nämndens verksamhetsområde om inte Kommunfullmäktige beslutar annat
- de förvaltnings- och verkställighetsuppgifter i övrigt som har tilldelats nämnden.

Ansvar och rapportskyldighet

§ 35

Individ- och familjenämnden ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som Kommunfullmäktige har beslutat, de föreskrifter som kan finnas i lag eller förordning, ingångna avtal samt bestämmelser i detta reglemente.

Individ- och familjenämnden ska kontinuerligt följa upp verksamheten och regelmässigt rapportera hur den utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.

I ärenden där nämnden lämnar förslag till beslut till fullmäktige som innebär att fullmäktige ger ett uppdrag eller beslutar om en åtgärd som ska verkställas ska beslutsförslaget alltid förses med ett datum då beslutet ska vara verkställt samt ska alltid förses med ett datum då fullmäktige ska ha fått återrapport om uppdragets genomförande eller åtgärdens verkställighet. Om återrapport ska ske inom ramen för årsredovisning eller annan återkommande uppföljning ska det anges, annars ska återrapporten utgöra ett eget ärende. Om uppdraget eller åtgärden inte kunnat verkställas ska en lägesrapport lämnas vid samma tidpunkt och vid behov även omfatta förslag på ändringar i beslutet för att möjliggöra att det verkställs.

Vård- och omsorgsnämnden

Inom ramen för det som föreskrivs om nämnder i Kommunallagen samt det som föreskrivs i Socialtjänstlagen ska följande gälla i Östhammars kommun:

Sammansättning

§ 31

Vård- och omsorgsnämnden består av nio ledamöter och nio ersättare.

Vård- och omsorgsnämndens ansvarsområden

§ 32

I enlighet med de mål, riktlinjer och ekonomiska ramar som Kommunfullmäktige anger, ansvarar Vård- och omsorgsnämnden för utförandet inom ramen för kommunens socialtjänst samt hemsjukvård enligt:

- Socialtjänstlag (SoL)
- Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- Hälso- och sjukvårdslag (HSL)
- samt övrig för verksamheten reglerad lagstiftning och de uppgifter i övrigt som enligt lag ankommer på socialnämnd och som inte särskilt anförtrots annan nämnd i kommunen

Delegering från Kommunfullmäktige

§ 33

Vård- och omsorgsnämnden ska besluta i följande ärenden:

- organisationen av nämndens verksamhet inom de riktlinjer som fullmäktige fastställt
- nämnden har rätt att omdisponera medel inom de av fullmäktige fastställda anslagsnivåerna
- samt övrig för verksamheten reglerad lagstiftning

Allmänna skyldigheter

§ 34

Vård- och omsorgsnämnden ska hålla sig informerad om människors levnadsvillkor och vidta åtgärder inom ramen för nämndens ansvarsområde.

Vård- och omsorgsnämnden ansvarar för:

- information till allmänheten om verksamheten inom sina ansvarsområden
- personuppgifter som nämnden har för verksamheten inom sina ansvarsområden
- diarieföring och arkivvård enligt arkivreglemente
- regelreformer i inom sitt ansvarsområde

Vård- och omsorgsnämnden har vidare hand om:

- att föra kommunens talan i mål och ärenden som rör nämndens verksamhetsområde om inte Kommunfullmäktige beslutar annat
- de förvaltnings- och verkställighetsuppgifter i övrigt som har tilldelats nämnden.

Ansvar och rapportskyldighet

§ 35

Vård- och omsorgsnämnden ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som Kommunfullmäktige har beslutat, de föreskrifter som kan finnas i lag eller förordning, ingångna avtal samt bestämmelser i detta reglemente.

Vård- och omsorgsnämnden ska kontinuerligt följa upp verksamheten och regelmässigt rapportera hur den utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.

I ärenden där nämnden lämnar förslag till beslut till fullmäktige som innebär att fullmäktige ger ett uppdrag eller beslutar om en åtgärd som ska verkställas ska beslutsförslaget alltid förses med ett datum då beslutet ska vara verkställt samt ska alltid förses med ett datum då fullmäktige ska ha fått återrapport om uppdragets genomförande eller åtgärdens verkställighet. Om återrapport ska ske inom ramen för årsredovisning eller annan återkommande uppföljning ska det anges, annars ska återrapporten utgöra ett eget ärende. Om uppdraget eller åtgärden inte kunnat verkställas ska en lägesrapport lämnas vid samma tidpunkt och vid behov även omfatta förslag på ändringar i beslutet för att möjliggöra att det verkställs.

Valnämndens uppgifter

Sammansättning

§ 36

Valnämnden består av sju ledamöter och sju ersättare.

Valnämndens ansvarsområden

§ 37

Valnämnden ansvarar för val i enlighet med bestämmelserna i vallagen (1997:157), kommunallagen (1991:900), lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar samt för opinionsundersökningar eller liknande förfaranden.

Ansvar och rapportskyldighet

I ärenden där nämnden lämnar förslag till beslut till fullmäktige som innebär att fullmäktige ger ett uppdrag eller beslutar om en åtgärd som ska verkställas ska beslutsförslaget alltid förses med ett datum då beslutet ska vara verkställt samt ska alltid förses med ett datum då fullmäktige ska ha fått återrapport om uppdragets genomförande eller åtgärdens verkställighet. Om återrapport ska ske inom ramen för årsredovisning eller annan återkommande uppföljning ska det anges, annars ska återrapporten utgöra ett eget ärende. Om uppdraget eller åtgärden inte kunnat verkställas ska en lägesrapport lämnas vid samma tidpunkt och vid behov även omfatta förslag på ändringar i beslutet för att möjliggöra att det verkställs.

Gemensamma bestämmelser för kommunstyrelsen och nämnderna

Personalansvar

§ 38

Kommunstyrelsen är anställningsmyndighet för samtlig personal inom kommunens organisation – kommunförvaltningen. För verksamheterna inom nämndernas områden disponerar respektive nämnd erforderliga personalresurser inom kommunförvaltningen.

Kommunstyrelsen/nämnderna har hand om personalfrågor inklusive arbetsmiljöfrågor inom sitt verksamhetsområde med undantag för de frågor som anges i § 6 (arbetsgivarpolitik) i detta reglemente.

Behandling av personuppgifter

§ 39

Kommunstyrelsen/nämnderna är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker i dess verksamhet. Styrelsen/nämnden är också personuppgiftsansvarig för de typer av behandlingar som är gemensamma för hela kommunen, enligt vad som angivits i kommunens/nämndens registerförteckning enligt artikel 30 i dataskyddsförordningen. Kommunstyrelsen är också personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker i fullmäktige samt hos fullmäktigeberedningar. Kommunstyrelsen/nämnderna ska utse dataskyddsombud.

Medborgarmotion

§ 40

Den som är folkbokförd i kommunen kan skapa eller stödja en medborgarmotion om något i Östhammars kommun i kommunens e-tjänst medborgarmotion. När en medborgarmotion skapas är det viktigt att förslagsställaren skriver ett förslag som andra kan ta ställning till och stödja om de vill.

Medborgarmotionen granskas innan den publiceras på webbsidan för att se att den följer de regler som gäller för medborgarmotioner. Andra kan skriva under en motion först efter att den publicerats.

Om minst 1 % av kommunens folkbokförda invånare skriver under medborgarmotionen överlämnas medborgarmotionen till kommunstyrelsen som beslutar hur motionen ska hanteras. Nämnderna ska handlägga de medborgarmotioner som kommunstyrelsen beslutat att respektive nämnd ska hantera.

Möjligheten att stödja en medborgarmotion ges under max sex månader.

När medborgarmotionen har utretts och beslut ska fattas kommer förslagsställaren att bjudas in till det sammanträde med kommunstyrelsen/nämnden då medborgarmotionen ska behandlas. Förslagsställaren ges rätt att delta i överläggningen i ärendet rörande medborgarmotionen. Beslutet ska delges förslagsställaren och kommunfullmäktige samt publiceras på kommunens webbplats.

Om medborgarmotionen inte genererat namnunderskrifter från 1 % av kommunens folkbokförda eller fler under en sexmånaders period så avslutas namninsamlingen. Detta noteras på webben och förslagsställaren informeras brevlades.

Redovisning av pågående namninsamlingar, medborgarmotioner som lämnats till nämnd, beslut i kommunstyrelse/nämnd om medborgarmotion och avslutade namninsamlingar på grund av att 1 % inte uppnåtts inom sex månader sker till kommunfullmäktige vid tre tillfällen per år.

Arbetsformer för kommunstyrelsen och nämnderna

Tidpunkt för sammanträden

§ 41

Kommunstyrelsen/nämnden bestämmer dag och tid för sina sammanträden.

Sammanträden ska hållas också om minst en tredjedel av nämndens ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordförande och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas behandlas på det extra sammanträdet.

Ordförande ska, om möjligt, samråda med vice ordförandena om tiden för extra sammanträde.

Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet. Om möjligt ska samråd ske med vice ordförandena. Om ordförande beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordförande se till att varje ledamot och ersättare snarast underrättas om beslutet.

Kallelse till sammanträden

§ 42

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena.

Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.

Kallelsen ska tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet senast fyra dagar före sammanträdesdagen. Kallelse ska ske elektroniskt om det inte är olämpligt. Ordförande bestämmer formen för kallelse. I undantagsfall får kallelsen ske på annat sätt och/eller inom annan tid.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingarna som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen.

När varken ordföranden, förste vice ordföranden eller andre vice ordförande kan kalla till sammanträde ska den ledamot som varit ledamot i kommunstyrelsen/nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den till åldern äldste ledamoten vara ålderspresident.

Öppna sammanträden

§ 43

Kommunstyrelsen/nämnden medges rätt att besluta om dess sammanträden ska vara offentliga och i och med det även besluta om en allmänhetens frågestund ska hållas i anslutning till sammanträdet.

Sammanträde på distans

§ 44

Kommunstyrelsen/nämnden får, om särskilda skäl föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor. Lokalen ska vara så beskaffad att inte obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

Ledamot som önskar delta på distans ska senast 14 dagar i förväg anmäla detta till kommunstyrelsens/nämndens kansli. Ordförande avgör om närvaro får ske på distans.

Kommunstyrelsen/nämnden får bestämma vad som närmare ska gälla om deltagande på distans i styrelsen/nämnden.

Närvarorätt vid sammanträden

§ 45

Vid kommunstyrelsens/nämndens och dess utskotts sammanträden ska tjänsteman närvara enligt ordförandes avgörande.

Kommunalråden får närvara och delta i överläggningarna men inte i besluten vid sammanträden i nämnder även om kommunalråden inte är ledamöter eller ersättare i nämnderna. Kommunalråden har i sådant fall att iaktta gällande sekretessbestämmelser. Vid behandlingen av ärenden enligt socialtjänstlagen som rör enskilda får inte kommunalråden delta i eller närvara vid handläggningen.

Kommunfullmäktiges ordförande har rätt att få närvara under kommunstyrelsens och dess utskotts sammanträden och delta i överläggningarna men inte i besluten, samt få sin mening antecknad till protokollet.

Insynsplats i kommunstyrelsen

§ 46

Parti i kommunfullmäktige som inte har ledamot eller ersättare i kommunstyrelsen har rätt till en insynsplats. Fullmäktige utser förtroendevald till sådan insynsplats samt en ersättare. Ersättaren kallas om ordinarie har anmält förhinder. Den förtroendevalde har rätt att få närvara under kommunstyrelsens sammanträden och delta i överläggningarna men inte i

besluten samt få sin mening antecknad till protokollet. Vid deltagande i sammanträde utgår ersättning enligt kommunens riktlinje för ersättningar till förtroendevalda.

Ordföranden

§ 47

Det åligger ordföranden:

- att leda kommunstyrelsens/nämndens arbete och sammanträden
- kalla till sammanträde i enlighet med lag och reglemente
- inför sammanträdena se till att ärendena som ska behandlas i kommunstyrelsen/nämnden vid behov är beredda
- se till att färdigberedda ärenden snarast behandlas i kommunstyrelsen/nämnden
- bevaka att kommunstyrelsens/nämndens beslut verkställs

Det åligger kommunstyrelsens ordförande att:

- närmast kommunstyrelsen ha uppsikt över kommunens hela nämndförvaltning
- med uppmärksamhet följa frågor av betydelse för kommunens utveckling och ekonomiska intressen samt effektiviteten i verksamheten och ta initiativ i dessa frågor
- främja samverkan mellan kommunstyrelsen och kommunens övriga nämnder
- representera kommunstyrelsen vid uppvaktningar hos myndigheter, konferenser och sammanträden om inte kommunstyrelsen bestämt annat i ett särskilt fall

Nämndens ordförande ska:

- närmast under nämnden ha uppsikt över nämndens förvaltning och verksamhet
- uppmärksamt följa frågor av betydelse för kommunens utveckling och intressen inom nämndens verksamhetsområde samt effektiviteten i verksamheten och ta initiativ i dessa frågor
- främja samverkan mellan den egna nämnden och kommunens övriga nämnder
- representera nämnden vid uppvaktningar hos myndigheter, konferenser och sammanträden om inte nämnden bestämt annat i ett särskilt fall.

Presidium

§ 48

Kommunstyrelsens/nämndens presidium ska bestå av ordförande, förste vice ordförande och andre vice ordförande.

Viceordförandena ska biträda ordföranden i uppgiften att planera och leda sammanträdet i den mån ordföranden anser att det behövs.

Ersättare för ordföranden

§ 49

Om varken ordföranden, förste vice ordföranden eller andre vice ordförande kan delta i ett helt sammanträde eller i en del av ett sammanträde fullgör den ledamot som varit ledamot i kommunstyrelsen/nämnden längst tid ordförandens uppgifter. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid som ledamot, ska den äldste av dem tjänstgöra som ordförande.

Om ordförande på grund av sjukdom eller av annat skäl är förhindrad att fullgöra uppdraget under längre tid får kommunstyrelsen/nämnden utse en annan ledamot som ersättare för ordförande. Ersättaren fullgör ordförandes samtliga uppgifter.

Kommunalråd

§ 50

Nyvalda kommunfullmäktige utser på det första sammanträdet under mandatperioden kommunalråd till det antal fullmäktige beslutar. Valet sker efter att val av kommunstyrelse har skett.

Kommunstyrelsens ordförande är finanskommunalråd. Kommunstyrelsens andre vice ordförande är oppositionsråd.

Kommunalråd ska ägna hela sin arbetstid åt uppdrag för kommunen.

Kommunfullmäktige utser även majoritetsledare. Majoritetsledarna leder det politiska arbetet i kommunen. De ansvarar för samordning och beredning av majoritetens politik.

Inkallande av ersättare

§ 51

En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde eller i en del av ett sammanträde ska själv underrätta sin personlige ersättare. Om den personlige ersättaren inte kan delta i sammanträdet anmäls detta till kommunstyrelsens/nämndens sekreterare eller någon annan anställd vid kommunstyrelsens/nämndens kansli som underrättar den ersättare som står i tur att tjänstgöra.

Även de ersättare, som inte tjänstgör, får närvara vid sammanträdena och har rätt att delta i överläggningarna. Ordförande i kommunstyrelsen/nämnden medges rätt att bevilja icke tjänstgörande ersättare att få sin mening, i korta ordalag, antecknad i protokollet.

Ersättarnas tjänstgöring

§ 52

Om en ledamot är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe.

En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare har trätt in i ledamotens ställe. Ledamoten bör börja tjänstgöra sedan pågående ärende handlagts.

Ersättarna ska, om dessa inte valts proportionellt, tjänstgöra enligt den ordning som fullmäktige har bestämt. Om ingen ordning är bestämd, kallas ersättarna i den ordning de tagits upp i fullmäktiges protokoll från valet.

En ersättare som har börjat tjänstgöra har dock alltid företräde oberoende av turordningen. Om styrkebalansen mellan partierna därigenom påverkas får en ersättare som inställer sig under pågående sammanträde träda in i stället för en ersättare som kommer längre ner i turordningen.

Jäv och avbruten tjänstgöring

§ 53

En ledamot eller en ersättare som har avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får tjänstgöra igen sedan ärendet har handlagts.

En ledamot som har avbrutit tjänstgöringen en gång under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra om ersättarens inträde har påverkat styrkebalansen mellan partierna.

Yrkanden

§ 54

När kommunstyrelsen/nämnden förklarat överläggningen i ett ärende avslutad, går ordföranden igenom de yrkanden som har framställts under överläggningen och kontrollerar att de har uppfattats korrekt. Ordföranden befäster genomgången med ett klubbslag. Därefter får inte något yrkande ändras eller läggas till, om inte kommunstyrelsen/nämnden enhälligt beslutar att medge det. Om ordföranden anser att det behövs ska den ledamot som har framställt ett yrkande avfatta det skriftligt.

Omröstning (votering)

§ 55

Vid omröstning avges rösterna efter upprop. Upprop sker enligt uppopslistan. Ordföranden uppropas och avger sin röst sist.

Avgiven röst får inte ändras efter det att uppropet och avgivande av röster har förklarats avslutade genom klubbslag. Ledamot eller tjänstgörande ersättare som inte varit närvarande vid uppropet får efter denna tidpunkt inte utöva sin rösträtt.

Resultatet protokollförs med en tabell i protokollet alternativt med tabell kopplad till separat närvarolista.

Deltagande i beslut

§ 56

En ledamot som, där detta är möjligt, avser att avstå från att delta i ett beslut, ska anmäla detta till ordföranden innan beslut fattas.

En ledamot som inte har gjort en sådan anmälan anses ha deltagit i beslutet, om kommunstyrelsen/nämnden fattar det med acklamation.

Reservation

§ 57

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen ska ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen ska lämnas till sekreteraren före den tidpunkt som har fastställts för justeringen av protokollet. Motsvarande gäller vid omedelbar justering.

Justering av protokoll

§ 58

Nämndernas protokoll justeras av ordföranden och en ledamot. Kommunstyrelsens protokoll justeras av ordföranden och två ledamöter.

Kommunstyrelsen/nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen bör redovisas skriftligt innan styrelsen/nämnden justerar den.

Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m.

§ 59

Kommunstyrelsen och nämnderna ansvarar för att beslut och föreskrifter inom det egna ansvarsområdet kungörs enligt gällande bestämmelser.

Nämnderna ska underrätta kommunstyrelsen om ändringen och dess innehåll så snart en uppdatering av den kommunala författningssamlingen bedöms nödvändig.

Delgivning

§ 60

Delgivning med kommunstyrelsen/nämnden sker med ordföranden, verksamhetschef kansli och utveckling eller annan anställd som kommunstyrelsen/nämnden bestämmer.

Undertecknande av handlingar

§ 61

Skrivelser, avtal och andra handlingar från kommunstyrelsen/nämnden ska på kommunstyrelsens/nämndens vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av sekreteraren. Vid förfall för ordförande inträder förste vice ordförande och vid förfall för denna inträder andre vice ordförande.

Kommunstyrelsen/nämnden får även uppdra åt förtroendevald eller tjänsteman att enligt av kommunstyrelsen/nämnden lämnade direktiv underteckna handlingar på kommunstyrelsens/nämndens vägnar. Beslut som fattas med stöd av delegation samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning därav undertecknas av den som fattat beslutet och, i förekommande fall, kontrasigneras av den som utses därtill.

Underlag och samråd

§ 62

Kommunstyrelsen/nämnden och dess utskott får begära in de yttranden och upplysningar från kommunens nämnder, beredningar och arbetstagare som behövs för att kunna fullgöra sina uppgifter.

Kommunstyrelsen/nämnden ska samråda med övriga nämnder, andra myndigheter och med enskilda föreningar och organisationer som berörs av nämndens verksamhet.

Utskott

§ 63

Kommunstyrelsen ska tillsätta ett arbetsutskott samt får i övrigt tillsätta de utskott som styrelsen bestämmer och fastställa deras uppgifter. Arbetsutskottet består av fem ledamöter och fem ersättare.

Om kommunstyrelsen tillsätter ett tekniskt utskott, ska det fullgöra de trafikuppgifter som avses i 1 § Lag (1978:234) om nämnder för vissa trafikfrågor.

Kommunstyrelsens utskott kan vara beredande och/eller ha egna beslutsbefogenheter. Sådana beslutsbefogenheter fastställs i styrelsens delegationsordning.

Har styrelsen beslutat att tillsätta utskott ska bestämmelserna nedan gälla.

§ 64

Inom barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kultur- och fritidsnämnden, Individ- och familjenämnden samt vård- och omsorgsnämnden ska det finnas ett arbetsutskott för respektive nämnd. Arbetsutskottet består av tre ledamöter och tre ersättare.

§ 65

Kommunstyrelsen/nämnden väljer för den tid kommunstyrelsen/nämnden bestämmer en ordförande och en vice ordförande bland utskottets ledamöter. Utskott får utse två vice ordförande.

Om ordföranden i utskottet på grund av sjukdom eller av annat skäl är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag för en längre tid får kommunstyrelsen/nämnden utse en annan ledamot i utskottet att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

§ 66

Ersättare ska närvara vid utskottets sammanträden endast om ledamot är förhindrad att tjänstgöra. Ledamot som är förhindrad att tjänstgöra ska meddela sin personliga ersättare samt utskottets kansli, som säkerställer att ersättare inkallas. Ersättare ska inkallas till tjänstgöring i den av kommunstyrelsen/nämnden vid valet bestämda ordningen.

Avgår en ledamot eller en ersättare i utskott, som inte utsetts vid proportionellt val, ska fyllnadsval snarast förrättas.

§ 67

Utskottet sammanträder på dag och tid som varje utskott bestämmer. Sammanträden ska också hållas när ordförande anser att det behövs eller när minst två ledamöter begär det.

§ 68

Utskottet får handlägga ärenden bara när mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Individ- och familjenämnden arbetsutskott får handlägga individärenden bara när samtliga ledamöter är närvarande.

§ 69

De ärenden som ska avgöras av kommunstyrelsen/nämnden i dess helhet bör beredas av utskottet om beredning behövs. Ordföranden, kommundirektören eller sektorchef för handläggande sektor överlämnar sådana ärenden till utskottet. När ärendet beretts ska utskottet lägga fram förslag till beslut.

§ 70

Det som föreskrivs för kommunstyrelsen/nämnderna gällande kallelse, yrkanden, deltagande i beslut, reservation samt jäv och avbruten tjänstgöring gäller i tillämpliga delar också utskotten.

Utskottens sammanträden ska protokollföras på samma sätt som nämndernas. Utskottens protokoll justeras av ordföranden och en ledamot. Paragrafer som ska justeras omedelbart bör redovisas skriftligt innan justering.

Taxa för Livsmedelslagen

Innehållsförteckning

Inledande bestämmelser	3
Timavgift för uppföljande kontroll	3
Avgift för registrering	4
Kontrollavgift	4
Avgift för uppföljande kontroll och utredning av klagomål	4
Avgift vid nekad kontroll	4
Höjning eller nedsättning av avgift	5
Avgift exportkontroll.....	5
Avgift importkontroll	5
Avgiftens erläggande och verkställighet	5
Överklaganden	5
Ikraftträdande	5
Riskklassningsmodell:.....	5

Inledande bestämmelser

1 § Denna taxa gäller avgifter för Östhammar kommuns kostnader för offentlig kontroll, prövning och registrering enligt EU:s bestämmelser inom livsmedelsområdet, livsmedelslagen (2006:804) samt de författningar, inklusive förordning (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter, som meddelats med stöd av denna lagstiftning.

Enligt 3 § livsmedelslagen jämställs med livsmedel

1. vatten, från och med den punkt där det tas in i vattenverken till den punkt där det tappas ur kran till konsument, 1 och
2. snus, snusliknande produkter och tuggtobak.

2 § Avgift enligt denna taxa tas ut för

1. registrering av anläggning
2. offentlig kontroll
3. uppföljande kontroll som inte var planerad
4. utredning av klagomål
5. exportkontroll och utfärdande av exportintyg
6. importkontroll
7. offentlig kontroll i övrigt

3 § Avgift enligt denna taxa tas inte ut för handläggning som föranleds av ett beslut enligt livsmedels- och foderlagstiftningen överklagas.

4 § Beslut om avgift eller nedsättning av avgift i enskilda fall fattas av Bygg- och miljönämnden efter handläggning.

Timavgift för uppföljande kontroll

5 § Vid tillämpningen av denna taxa är timavgiften 1380 kronor per timme uppföljande kontrolltid.

Avgiftsuttag sker i förhållande till den faktiskt nedlagda kontrolltid i varje ärende eller enligt de andra grunder som anges i taxan. Med kontrolltid avses den sammanlagda tid som varje tjänsteman vid nämnden har använt för inläsning av ärendet, kontakter med parter, samråd med experter och myndigheter, inspektioner, revisioner, provtagning och kontroller i övrigt.

Taxan indexjusteras automatiskt årligen ”prisindex för kommunal verksamhet” (PKV), och sker första januari varje år om inte annat beslut fattas av kommunfullmäktige.

Avgift för registrering

6 § Den som anmäler en livsmedelsanläggning för registrering ska betala en avgift motsvarande en timmes uppföljande kontroll.

Kontrollavgift

7 § För normal offentlig kontroll av en livsmedelsanläggning enligt Förordning (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter ska en kontrollavgift på 8280 kronor betalas.

Avgiftens storlek baseras på Bygg- och miljönämnden omkostnader för offentlig kontroll av livsmedelsanläggningar.

Taxan indexjusteras årligen ”prisindex för kommunal verksamhet” (PKV). Denna taxajustering sker första januari varje år om inte annat beslut fattas av kommunfullmäktige.

8 § Om en tillämpning av 7 § skulle medföra att kontrollintervallet för en anläggning blir uppenbart oriktig i förhållande till det faktiska kontrollbehovet enligt nämndens bedömning, ska anläggningen istället tilldelas kontrollintervall på grundval av nämndens bedömning av anläggningens kontrollbehov.

9 § Fast avgift omfattar ordinarie kontroll och ska betalas i efterskott.

Avgiften ska betalas för de kontrollbesök då Bygg- och miljönämnden utför kontroll enligt livsmedelslagen.

10 §

Kontrollavgiften ska betalas av den som äger eller innehar livsmedelsanläggningen (livsmedels- eller foderföretagaren) efter utförd kontroll.

Avgift för uppföljande kontroll och utredning av klagomål

11 § Livsmedelsföretagare ska för offentlig kontroll som ursprungligen inte var planerad och som har blivit nödvändig efter det att bristande efterlevnad upptäckts under en offentlig kontroll, och utförs för att bedöma omfattningen och konsekvenserna av denna bristande efterlevnad eller för att verifiera att korrigerande åtgärder har vidtagits, betala en avgift för nämndens nedlagda kontrolltid enligt § 5 och för de faktiska kostnaderna för provtagning och analys av prover.

Detsamma gäller för offentlig kontroll som föranleds av ett klagomål som leder till att bristande efterlevnad hos livsmedelsföretagaren kan bekräftas.

Avgift vid nekad kontroll

12 §

Vid kontroll av livsmedelsverksamhet där Bygg- och miljönämnden inte tillåts tillträde till verksamhetens lokaler utan särskilda skäl för att utföra sin kontroll så tas en avgift ut på 2000 kronor.

Höjning eller nedsättning av avgift

13 § Om det finns särskilda skäl med hänsyn till en verksamhets art, omfattning, tillsynsbehov eller övriga omständigheter, får Bygg- och miljönämnden i ett enskilt ärende besluta ändra avgiften enligt denna taxa.

Avgift exportkontroll

14 § Livsmedelsföretagare ska utöver sådan kontrollavgift som avses i Förordning (2011:1060) om kontroll vid export av livsmedel 5 § betala avgift till Bygg- och miljönämnden för sådan särskild offentlig kontroll, inklusive utfärdande av exportintyg, som föranleds av införselbestämmelser i tredje land.

Avgiften ska motsvara den faktiska kontrolltid som nämnden nedlagt i ärendet, beräknat enligt 5 §.

Avgift importkontroll

15 § Importör eller dennes ombud ska, utöver sådan kontrollavgift som avses i SFS 2019:703 4 §, betala avgift till Bygg- och miljönämnden för sådan särskild importkontroll som följer av förordningen (2006:812) om offentlig kontroll av livsmedel som importeras från ett tredje land och de EU-bestämmelser som förordningen kompletterar. Avgiften ska motsvara den faktiska kontrolltid som nämnden nedlagt i ärendet.

Avgiftens erläggande och verkställighet

16 § Betalning av avgift enligt denna taxa ska ske till Östhammar kommun genom dess Bygg- och miljönämnd. Betalning ska ske inom tid som anges i beslutet om avgift eller faktura.

Överklaganden

Nämndens beslut om avgift överklagas till länsstyrelsen.

Ikraftträdande

Denna taxa träder i kraft den 1 januari 2024.

Riskklassningsmodell:

Modell för fastställande av kontrollfrekvens för regelbunden riskbaserad offentlig kontroll.

Inkom 2023-11-14

Dnr KS-2023-875-1

Dpl 003

Taxa för Lag (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg

Inledande bestämmelser

- 1 § Taxan gäller avgifter för Östhammars kommuns Bygg- och miljönämnds kostnader för prövning och tillsyn enligt lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg jämte tillhörande bestämmelser.
- 2 § Avgift enligt denna taxa ska betalas för:
1. Prövning av frågor om att godkänna avfallshanteringsplaner gällande verksamheter som ankommer på kommunen enligt 3 kap. 9 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg.
  2. Tillsyn enligt 6 kap. 5 a § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg.
- Avgift tas inte ut för
1. Tillsyn och handläggning som föranleds av klagomål som visar sig vara obefogat.
  2. Handläggning som föranleds av att nämndens samt överprövande myndigheters beslut överklagas.
- 3 § Beslut om avgift eller nedsättande av avgift fattas av Bygg- och miljönämnden i Östhammars kommun.
- 4 § Avgift tas enligt denna taxa ut i efterhand för faktiskt nedlagd handläggningstid i det enskilda ärendet.
- 5 § Om det finns särskilda skäl med hänsyn till verksamhetens art, omfattning, tillsynsbehov, nedlagd handläggningstid och övriga omständigheter, får avgift enligt denna taxa i ett enskilt fall sättas ner eller efterskänkas.
- 6 § Beslut om avgift eller om nedsättning av avgift för handläggning eller tillsyn fattas av Bygg- och miljönämnden i Östhammars kommun.

Avgift för prövning och tillsyn

- 7 § Avgift för prövning och tillsyn ska betalas i form av timavgift genom att den nedlagda handläggningstiden i ärendet multipliceras med timtaxan.
- 8 § Avgiftsskyldig är den som i Östhammars kommun bedriver verksamhet som föranleder avgiften.

När avgift tas ut och avgifternas storlek

- 9 § Avgift tas ut för varje halv timme nedlagd handläggningstid. Understiger nedlagd handläggningstid en halv timme tas ingen avgift. Med handläggningstid avses den sammanlagda tid som varje tjänsteman vid nämnden har använt för inläsning av ärendet, kontakter med parter, samråd med andra myndigheter, inspektioner och kontroller, restid, beredning i övrigt av ärendet, föredragning och beslut.

I handläggningstiden skall inte räknas in sådan restid som vid ett och samma tillfälle överstiger två timmar.

För godkännande av avfallshanteringsplan tas avgift ut, även om handläggningen understiger en halvtimme.

För inspektioner, mätningar och andra kontroller som utförs vardagar mellan kl. 19.00 och 07.00, lördagar, söndagar eller helgdagar, tas avgift ut med två gånger ordinarie timavgift.

- 10 § Timavgiften baseras på Bygg- och miljönämndens självkostnad och indexjusteras automatiskt årligen med den procentsats för PKV som anges av Sveriges Kommuner och Regioner för oktober månad året före avgiftsåret. Vid tillämpningen av denna taxa är timavgiften **1 199** kronor per hel timme handläggningstid.

Överklagning av beslut om avgift

- 11 § Bygg- och miljönämndens beslut enligt denna taxa får överklagas hos Förvaltningsrätten. Bestämmelser om överklagande av Bygg- och miljönämndens beslut enligt denna finns i 9 kap. 2 § lagen om åtgärder mot förorening från fartyg.

Betalning av avgift

- 12 § Betalning av avgift enligt denna taxa ska ske till Bygg- och miljönämnden i Östhammars kommun. Betalning ska ske inom den tid som anges i beslutet om avgift eller räkning.

Verkställighetsfrågor

- 13 § Denna taxa gäller från och med den 1 januari 2024.

ÖSTHAMMARS KOMMUN

Taxor enligt 5 kap. lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO)

Löp nr	Taxan/avgiften avser	Enhet	Taxa 2022 Kronor ej moms	Taxa 2023 Kronor ej moms	Taxa 2024 Kronor ej moms	Taxa 2024 moms	Taxa 2024 Kronor ej moms	Förändring Kronor	Förändring Procent
Ärendetyp tillsyn									
1	Kontor, industri, lager VK1, VK6	per tillsyn	5 617	9 275	9 538	0	9 538	263	2,8%
2	Samlingslokal <=150 personer VK2A	per tillsyn	5 617	7 385	7 595	0	7 595	210	2,8%
3	Samlingslokal <=150 personer med alkoholförsäljning VK2A	per tillsyn	7 104	6 011	6 182	0	6 182	171	2,8%
4	Samlingslokal >150 personer VK2B	per tillsyn	-	7 557	7 772	0	7 772	215	2,8%
5	Samlingslokal >150 personer med alkoholförsäljning VK2C	per tillsyn	7 434	7 901	8 125	0	8 125	224	2,8%
6	Gemensamhetsboenden VK3B	per tillsyn	7 434	7 214	7 419	0	7 419	205	2,8%
7	Hotell VK4	per tillsyn	7 434	8 244	8 478	0	8 478	234	2,8%
8	Vårdmiljöer daglig verksamhet VK5A	per tillsyn	6 939	7 042	7 242	0	7 242	200	2,8%
9	Behovsprövade särskilda boenden VK5B	per tillsyn	7 434	8 072	8 301	0	8 301	229	2,8%
10	Vårdmiljö sjukhus och fängelser VK5C+D	per tillsyn	7 764	9 275	9 538	0	9 538	263	2,8%
11	Tillsyn av enskilda förhållanden	per tillsyn	5 782	5 840	6 006	0	6 006	166	2,8%
12	Byggnader där museiföremål förvaras	per tillsyn	-	5 840	6 006	0	6 006	166	2,8%
13	Byggnader och anläggningar med särskilda krav på brandskyddet	per tillsyn	-	6 870	7 065	0	7 065	195	2,8%

Verksamhetsklass (VK) enligt Boverkets byggregler (BBR).

Avgift enligt denna taxa betalas av sökanden/beställaren av tillstånd eller av den som tillsynen avser mot faktura när denne tillställts räddningsnämndens beslut eller efter genomförd tillsyn.

Avgiften beräknas efter den taxa som gäller när ärendet inkommer/startar.

Om en åtgärd inte kan hänföras till en särskild grupp i tabellerna, beslutar räddningsnämnden i Uppsala kommun om skälig avgift grundad på tidersättning.

När en tillsyn inte kunnat genomföras på aviserad tid (på grund av att den som tillsynen avser inte kommit på aviserad tid och inte heller bokats om den aviserade tiden) tas en avgift på 1 156 kr ut.

Taxor enligt 27 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE)

Löp nr	Taxan/avgiften avser	Enhet	Taxa 2022 Kronor ej moms	Taxa 2023 Kronor ej moms	Taxa 2024 Kronor ej moms	Taxa 2024 moms	Taxa 2024 Kronor ej moms	Förändring Kronor	Förändring Procent
Ärendetyp tillsyn									
1	Hantering explosiva varor	per tillsyn	-	6 355	6 536	0	6 536	181	2,8%
2	Bensinstation obemannad	per tillsyn	6 773	7 042	7 242	0	7 242	200	2,8%
3	Bensinstation bemannad	per tillsyn	7 600	7 901	8 125	0	8 125	224	2,8%
4	Hantering av fabriksförslutna förpackningar (exempelvis förvaring på försäljningsställen)	per tillsyn	5 617	4 981	5 123	0	5 123	142	2,8%
5	Hantering av brandfarliga varor i lösa behållare (exempelvis skola, restaurang)	per tillsyn	7 269	7 557	7 772	0	7 772	215	2,8%
6	Mindre hantering av brandfarliga varor i cistern och lösa behållare	per tillsyn	8 425	8 072	8 301	0	8 301	229	2,8%
7	Hantering av brandfarliga varor i cistern och lösa behållare	per tillsyn	-	10 305	10 598	0	10 598	293	2,8%
8	Omfattande eller komplex förvaring och hantering av brandfarliga varor	per tillsyn	11 565	17 519	18 017	0	18 017	498	2,8%
9	Tillsyn av enskilda förhållanden	per tillsyn	5 782	5 840	6 006	0	6 006	166	2,8%

Avgift enligt denna taxa betalas av sökanden/beställaren av tillstånd eller av den som tillsynen avser mot faktura när denne tillställts räddningsnämndens beslut eller efter genomförd tillsyn.

Avgiften beräknas efter den taxa som gäller när ärendet inkommer/startar.

Om en åtgärd inte kan hänföras till en särskild grupp i tabellerna, beslutar räddningsnämnden i Uppsala kommun om skälig avgift grundad på tidersättning.

När en tillsyn inte kunnat genomföras på aviserad tid (på grund av att den som tillsynen avser inte kommit på aviserad tid och inte heller bokat om den aviserade tiden) tas en avgift på 1 156 kr ut.

Taxor enligt 5 kap. lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) och enligt 27 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE)

Löp nr	Taxan/avgiften avser	Enhet	Taxa 2022 Kronor ej moms	Taxa 2023 Kronor ej moms	Taxa 2024 Kronor ej moms	Taxa 2024 moms	Taxa 2024 Kronor ej moms	Förändring Kronor	Förändring Procent
Ärendetyp samordnad tillsyn (LSO och LBE, avgift tas ut enligt taxa för båda lagstiftningarna):									
Ärendetyp tillsyn LSO									
1	Kontor, industri, lager VK1, VK6	per tillsyn	3 592	5 805	5 970	0	5 970	165	2,8%
2	Samlingslokal <=150 personer VK2A	per tillsyn	3 592	4 539	4 668	0	4 668	129	2,8%
3	Samlingslokal <=150 personer med alkoholförsäljning VK2A	per tillsyn	4 588	3 619	3 722	0	3 722	103	2,8%
4	Samlingslokal >150 personer VK2B	per tillsyn	-	4 654	4 786	0	4 786	132	2,8%
5	Samlingslokal >150 personer med alkoholförsäljning VK2C	per tillsyn	4 809	4 885	5 024	0	5 024	139	2,8%
6	Gemensamhetsboenden VK3B	per tillsyn	4 809	4 424	4 550	0	4 550	126	2,8%
7	Hotell VK4	per tillsyn	4 809	5 115	5 260	0	5 260	145	2,8%
8	Vårdmiljöer daglig verksamhet VK5A	per tillsyn	4 477	4 309	4 431	0	4 431	122	2,8%
9	Behovsprövade särskilda boenden VK5B	per tillsyn	4 809	5 000	5 142	0	5 142	142	2,8%
10	Vårdmiljö sjukhus och fängelser VK5C+D	per tillsyn	5 030	5 805	5 970	0	5 970	165	2,8%
11	Byggnader där museiföremål förvaras	per tillsyn	-	3 705	3 810	0	3 810	105	2,8%
12	Byggnader och anläggningar med särskilda krav på brandskyddet	per tillsyn	-	4 395	4 520	0	4 520	125	2,8%
Ärendetyp tillsyn LBE									
13	Hantering explosiva varor	per tillsyn	-	4 077	4 193	0	4 193	116	2,8%
14	Bensinstation obemannad	per tillsyn	4 364	4 538	4 667	0	4 667	129	2,8%
15	Bensinstation bemannad	per tillsyn	4 918	5 113	5 258	0	5 258	145	2,8%
16	Hantering av fabriksförslutna förpackningar (exempelvis förvaring på försäljningsställen)	per tillsyn	3 563	3 129	3 218	0	3 218	89	2,8%
17	Hantering av brandfarliga varor i lösa behållare (exempelvis skola, restaurang)	per tillsyn	5 153	4 883	5 022	0	5 022	139	2,8%
18	Mindre hantering av brandfarliga varor i cistern och lösa behållare	per tillsyn	6 013	5 228	5 377	0	5 377	149	2,8%
19	Hantering av brandfarliga varor i cistern och lösa behållare	per tillsyn	-	6 724	6 915	0	6 915	191	2,8%
20	Omfattande eller komplex förvaring och hantering av brandfarliga varor	per tillsyn	8 341	11 639	11 970	0	11 970	331	2,8%

Verksamhetsklass (VK) enligt Boverkets byggregler (BBR).

Avgift enligt denna taxa betalas av sökanden/beställaren av tillstånd eller av den som tillsynen avser mot faktura när denne tillställts räddningsnämndens beslut eller efter genomförd tillsyn.

Avgiften beräknas efter den taxa som gäller när ärendet inkommer/startar.

Om en åtgärd inte kan hänföras till en särskild grupp i tabellerna, beslutar räddningsnämnden i Uppsala kommun om skälig avgift grundad på tidersättning.

När en tillsyn inte kunnat genomföras på aviserad tid (på grund av att den som tillsynen avser inte kommit på aviserad tid och inte heller bokats om den aviserade tiden) tas en avgift på 1 156 kr ut.

Taxor enligt 27 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE)

Löp nr	Taxan/avgiften avser	Enhet	Taxa 2022 Kronor ej moms	Taxa 2023 Kronor ej moms	Taxa 2024 Kronor ej moms	Taxa 2024 moms	Taxa 2024 Kronor ej moms	Förändring Kronor	Förändring Procent
Ärendetyp tillstånd									
1	Fyrverkeriförsäljning	per tillstånd	5 451	4 294	4 416	0	4 416	122	2,8%
2	Stenspräckare	per tillstånd	3 138	3 263	3 356	0	3 356	93	2,8%
3	Övrig förvaring av explosiva varor	per tillstånd	6 443	5 324	5 475	0	5 475	151	2,8%
4	Anmälan om godkännande av föreståndare för explosiva varor/person som deltar i verksamhet med explosiva varor	per tillstånd	1 486	1 718	1 767	0	1 767	49	2,8%
5	Bensinstation obemannad	per tillstånd	6 112	6 355	6 536	0	6 536	181	2,8%
6	Bensinstation bemannad	per tillstånd	7 764	8 072	8 301	0	8 301	229	2,8%
7	Hantering av fabriksförslutna förpackningar (exempelvis förvaring på försäljningsställen)	per tillstånd	5 451	3 607	3 709	0	3 709	102	2,8%
8	Hantering av brandfarliga varor i lösa behållare (exempelvis skola, restaurang)	per tillstånd	6 773	6 011	6 182	0	6 182	171	2,8%
9	Mindre hantering av brandfarliga varor i cistern och lösa behållare	per tillstånd	8 095	6 355	6 536	0	6 536	181	2,8%
10	Hantering av brandfarliga varor i cistern och lösa behållare	per tillstånd	-	10 477	10 775	0	10 775	298	2,8%
11	Omfattande eller komplex hantering av brandfarliga varor	per tillstånd	13 712	20 438	21 019	0	21 019	581	2,8%
12	Mindre förändring av befintligt tillstånd	per tillstånd	2 478	2 576	2 649	0	2 649	73	2,8%
13	Tillfällig hantering av brandfarlig vara	per tillstånd	5 121	4 637	4 769	0	4 769	132	2,8%
14	Avslag av tillståndsansökan	per ansökan	2 478	2 576	2 649	0	2 649	73	2,8%

Avgift enligt denna taxa betalas av sökanden/beställaren av tillstånd eller av den som tillsynen avser mot faktura när denne tillställts räddningsnämndens beslut eller efter genomförd tillsyn.

Avgiften beräknas efter den taxa som gäller när ärendet inkommer/startar.

Avgift för avslagsbeslut återbetalas om beslutet upphävs inom ett år. Avräkning ska ske mot eventuell avgift som ska utgå för den aktuella åtgärden.

Statistikrapport av ej verkställda beslut

Omsorg, Kvartal 3 2023

Innehållsförteckning

1	Statistikrapport av ej verkställda beslut	3
1.1	Bakgrund	3
1.2	LSS beslut	4
1.3	SoL beslut.....	6

1 Statistikrapport av ej verkställda beslut

1.1 Bakgrund

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) skall individ- och familjenämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden skall vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det skall också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män.

Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

1.2 LSS beslut

Beslutsdatum/Avbrott	Beslut	Orsak till att beslutet inte verkställts	Kön	Dagar räknat från beslutsdatum
2022-02-15	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Medverkar inte till verkställighet.	Man	592
2022-02-15	Bostad vuxna enl 7 o 9 § 9p LSS	Resursbrist, saknar ledig bostad. Förvaltare väljer att avsluta beslutet 2023-09-30 då behovet tillgodoses via beslut om boende enligt SoL.	Man	592
2022-04-20	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Den enskilde har tackat nej till erbjudande 2023-04-25.	Man	528
2022-09-30	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Den enskilde har tackat nej till erbjudande 2023-04-20.	Man	365
2022-11-16	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare.	Man	318
2022-11-23	Kontaktperson enl 7 o 9 § 4 p LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare.	Man	189
2022-12-08	Korttidsvistelse enl 7 o 9 § 6 p LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Kvinna	296
2022-12-19	Bostad vuxna enl 7 o 9 § 9p LSS	Behov av insatsen kvarstår inte, avslutas utan att verkställas 2023-04-25	Man	127
2023-02-17	Biträde av kontaktperson 9§4 LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Kvinna	225
2023-02-17	Biträde av kontaktperson 9§4 LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Kvinna	225
2023-03-03	Biträde av kontaktperson 9§4 LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Man	211

Beslutsdatum/Avbrott	Beslut	Orsak till att beslutet inte verkstälts	Kön	Dagar räknat från beslutsdatum
2023-03-22	Biträde av kontaktperson 9§4 LSS	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Kvinna	192

1.3 SoL beslut

Beslutsdatum/Avbrott	Beslut	Orsak till att beslutet inte verkstälts	Kön	Dagar räknat från beslutsdatum
2022-11-01	Kontaktperson	Den enskilde har tackat nej till erbjudande.	Man	333
2023-02-01	Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Man	241
2023-02-24	Dagverksamhet/sysselsättning	Saknar plats (ex. har kö, behov av/pågående sanering/renovering/ombyggnation)	Kvinnor	218
2023-03-01	Dagverksamhet/sysselsättning	Saknar plats (ex. har kö, behov av/pågående sanering/renovering/ombyggnation)	Man	213
2023-03-22	Dagverksamhet/sysselsättning	Saknar plats (ex. har kö, behov av/pågående sanering/renovering/ombyggnation). Ärendet avslutat 2023-09-23 p.g.a. personen avlidit.	Kvinnor	185
2023-03-22	Särskilt boende för äldre (5 kap. 5 eller 7§§. SoL)	Verkställt 2023-08-23. Informationen om verkställan saknades vid rapport för Q2.	Man	154
2023-03-29	Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Man	120
2023-03-31	Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Man	183
2023-04-01	Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Man	182
2023-04-01	Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Man	182
2023-05-26	Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Kvinnor	123
2023-06-13	Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig personal/uppdragstagare	Kvinnor	109

Valnämnden

Dnr VN-2023-30

§ 31. Fastställande av Verksamhetsplan 2024

Beslut

Valnämnden fastställer verksamhetsplan 2024.

Beslutet anmäls till kommunfullmäktige i Östhammars kommun.

Ärendebeskrivning

Enligt Östhammars kommuns budgetprocess behöver respektive nämnd ta fram en verksamhetsplan under hösten som delges kommunfullmäktige såsom ett informationsärende till fullmäktigesammanträdet 12 december 2023.

Verksamhetsplan

År 2024 är det val till Europaparlamentet. Valnämnden ansvarar för val i enlighet med bestämmelserna i vallagen och kommunallagen. Utöver det följer valnämnden Valmyndighetens manualer och instruktioner från Länsstyrelsen. Förutom det ordinarie arbetet med val har nämnden beslutat om ett antal uppdrag som sammanfattningsvis innebär:

- Rekrytera ordförande, vice ordförande, arbetsledare, röstmottagare och reserver till våra röstnings- och vallokaler (utökad personalförsörjning)
- Kontrollera röstnings- och vallokaler och se över behovet av särskilda insatser
- Utveckla och förtydliga lokala instruktioner och annat informationsmaterial
- Utveckla utbildningar för ordförande, vice ordförande, arbetsledare, röstmottagare, reserver, support och ambulerande röstmottagare
- Utveckla annonseringens utformning kring val
- Upprätta verksamhetsberättelse 2023
- Upprätta Internkontrollplan för Valnämnden 2024
- Följa upp Valnämndens Internkontrollplan 2024
- Delta i valkonferenser
- Utvärdera EU-valet 2024

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Ordförande Ingrid Ragnar (KD)

Valnämnden

Beslutet skickas till

Sektor verksamhetsstöd; Fredrik Hübinette och Fredrik Borgelin
Chef för enheten Kansli och Upphandling Sara Ersund
Kommunstyrelsen i Östhammars kommun
Kommunfullmäktige i Östhammars kommun
Valsamordnaren för åtgärd – publicering i valnämndens arbetsrum

Verksamhetsrapport

för Gästrikе Vatten AB med dotterbolag per 31 augusti 2023

Delårsrapport tertial 2

Innehåll

1	Inledning	3
2	Målanalys.....	4
3	Gästrike Vatten AB.....	9
4.	Gävle Vatten AB.....	11
5.	Hofors Vatten AB	14
6.	Ockelbo Vatten AB.....	15
7.	Älvkarleby Vatten AB	17
8.	Östhammar Vatten AB.....	20
9.	För verksamheten viktig statistik.....	24

1 Inledning

Under perioden har väderförhållandena påverkat verksamheten. I början av sommaren ledde värmen till en mycket hög dricksvattenförbrukning som översteg både tillgången till råvatten och produktionskapaciteten i vattenverken. Datumbevattning respektive bevattningsförbud infördes för vissa orter vilket gav goda resultat. Senare under sommaren har stora regnmängder regionalt och lokalt påverkat både nivåer i ytvatten och vårt VA-system negativt.

Under perioden har väldigt många vattenmätare bytts hos kunder i flera kommuner, många nya anslutningar till VA hanterats samtidigt som vi har fortsatt vårt omfattande arbete med att utreda teknisk funktion och ansvar för regresskrav inkomna efter skador från Skyfallet 2021.

På grund av det nya läget skapat av ökade kostnader, ytterligare åtgärdsbehov tillsammans med att de personella resurserna inte är tillräckliga har en översyn av verksamhetsplanen skett för att prioritera om. Fortsatt utveckling har skett av organisationen för att skapa förutsättningar för att bli fler och översyn av arbetssätt och systemstöd fortlöper. Trots utmaningar sker förflyttning mot de strategiska målen och även större driftstörningar hanteras på ett bra sätt.

Sommarens väder har understrukt vikten av att tydliggöra olika aktörers ansvar före, under och efter till exempel översvämningar och frågor från media såväl som information till Civilutskottet, ägare och kommunstyrelser har givits. Nationellt har VA-beredskapsutredningen (Ökad beredskap för att säkerställa en robust och kontinuerlig leverans av vattentjänster) startat vilket är av stort värde för såväl oss som andra kommuner och VA-organisationer. Utredningen ska se över regelverk och ansvarsfördelning för att säkerställa en robust och kontinuerlig leverans av vattentjänster. Syftet är att stärka förmågan att leverera vattentjänster vid händelse av kris, höjd beredskap och då ytterst krig samt utifrån de nya förutsättningarna som följer av ett förändrat klimat. Utredningen omfattar alla vattentjänster (dricksvatten, avlopp inklusive dagvatten), organisation, regelverk och finansiering.

2 Målanalys

Målarbetet har skett mot fyra övergripande strategiska mål. Till varje mål finns fokusområden och indikatorer. Fokusområdena utgör grund för vilka aktiviteter prioriterats. Indikatorerna utgör tillsammans med genomförandet av aktiviteterna ett stöd för bedömningen av om vi förflyttat oss i riktning mot målen.

2.1 Stort förtroende för våra VA-tjänster

- Förflyttning mot målet har skett

Målet innebär att vi har en driftsäker VA-försörjning och säkra leveranser av god kvalitet till invånare och kunder i samtliga kommuner. Även en hög tillgänglighet och tydlig information som ger god service. Aktiviteter inom fokusområdena *Goda samarbetsformer*, *Servicenivå* och *Tydlig taxa* är prioriterade under 2023 för att förflytta oss mot det strategiska målet.

Aktiviteter för att underlätta och förstärka samarbetet inom koncernen och stödja samhällsutvecklingen genom våra uppdrag att ta fram Vattenförsörjningsplaner, Nödvattenplaner och utveckla samordning av skyfalls- och dagvattenåtgärder fortlöper.

Utvecklingsarbetet pågår fortsatt av vår exploateringsprocess i syfte att förbättra och förtydliga våra interna och externa rutiner. Stort fokus läggs på samarbeten och att se över vilka behov vi behöver tillgodose för att kunna stödja en positiv samhällsutveckling samtidigt som vi kan bidra med kunskap i VA-frågor hos såväl kommunala organisationer som kunder. Vidare fortlöper utvecklingsarbetet med att förbättra och förkorta ledtiderna för VA-förfrågningar och VA-anslutningar. De tidigare åtgärderna, ny blankett för VA-anmälningar och ett internt anslutningsråd för komplexa ärenden har gett gott resultat på handläggningstiden.

Vi har påbörjat en översyn av vårt arbetssätt för byte av vattenmätare hos kunder. Under perioden har omvärldsbevakning skett för att ta lärdom från andra VA huvudmän och vår information till kunderna om mätarbyte har reviderats för att öka tydligheten.

De stora vattenmängderna under sommaren har påverkat kvaliteten negativt på det råvatten som vi gör dricksvatten av i vattenverken. Tack vare att vi under flera år har utvecklat vattenverken med fler och förbättrade barriärer har vi kunnat leverera ut ett dricksvatten av god kvalitet. Arbete fortlöper för nya beredningssteg i vattenreningsprocessen utreds och projekteras för att möta kommande gränsvärden för PFAS.

Uppföljning av indikatorer

Hälsomässigt säkert vatten - Målvärdet beskriver andelen vattenprover som är tjänliga enligt fastställt kontrollprogram. Indikatorn uppnås. Det innebär att allt vatten som levererats ut har varit hälsomässigt säkert.

Indikator	Bolag	Utfall tom aug	Målvärde	Prognos helår
Hälsomässigt säkert vatten	Gävle Vatten, Hofors Vatten, Ockelbo Vatten, Älvkarleby Vatten, Östhammar Vatten	100	>99%	 Uppnås

2.2 Hållbar organisation och attraktiv arbetsgivare

◆ Förflyttning mot målet har skett men inte fullt ut enligt plan i alla bolag

Målet innebär att vi har en bra arbetsmiljö med engagerade medarbetare. Vi har ett aktivt ledar- och medarbetarskap. Aktiviteter inom fokusområdena *Ledarutveckling*, *Medarbetarskapsutveckling* och *Organisationsutveckling* är prioriterade under 2023 för att förflytta oss mot det strategiska målet.

Under perioden har arbetet med att se över och utveckla avdelningen Lednings- och verksamhetsstöd fortsatt. Enheten Servicecenter är nu en egen avdelning (Kund och Kommunikation), med två enheter (Servicecenter och Kommunikation & externa relationer). För att ytterligare anpassa vår organisation utifrån vår interna utveckling och den samhällsutveckling som sker i våra kommuner genomför vi nu ytterligare en anpassning av organisationen. Avdelningen Lednings- och verksamhetsstöd byter namn till Verksamhetsstöd. Enheten HR kommer att finnas kvar, övriga enheter tas bort och två nya enheter bildas, Stab och Teknik & Fastighet. Målet med organisationsförändringen är att varje avdelning och enhet ska få ett tydligare uppdrag. Genom att utveckla uppdraget, skapa ett tydligare fokus och sammanföra resurser så förstärker vi våra funktioner och stärker kompetensen. Med förändringen ger vi även förutsättningar för ett gott ledarskap.

Analys av indikatorer

Ökat engagemangsindex - Index för medarbetarengagemang ska öka under året fram till nästa mätning som en effekt av de aktiviteter som genomförs. Vårens medarbetarenkät har givit oss startvärden.

Ökat ledarindex - Index för ledarskap ska öka under året fram till nästa mätning som en effekt av de aktiviteter som genomförs. Vårens medarbetarenkät har givit oss startvärden.

Indikator	Bolag	Utfall Tom aug	Målvärde	Prognos helår
Ökat engagemangsindex	Gästrike Vatten	72	Ökning	Nytt Värde 2024
Ökat ledarindex	Gästrike Vatten	79	Ökning	Nytt Värde 2024

2.3 Långsiktigt hållbar VA-försörjning

- Förflyttning mot målet har skett

Målet innebär att vi har en låg miljöpåverkan, god hushållning av resurser och en robust vattenförsörjning. Vi tillgodoser dagens behov och kan möta tillväxt, utan att äventyra kommande generationers möjligheter. Aktiviteter inom fokusområdena *God status på ledningsnätet, Möta anslutningsbehov, Skapa robust VA-försörjning* och *Rätt nivå av säkerhet och krisberedskap* är prioriterade under 2023 för att förflytta oss mot det strategiska målet.

Samverkan och gemensam planering av exploateringar är nu implementerad i samtliga kommuner och vikten av gemensamt arbete i dessa projekt har tydliggjorts. Förnyelsearbetet av ledningsnätet drivs i enlighet med strategi och uppsatta mål. Genomförande och utredningar av skyfallsärenden kopplat till Skyfallet i Gävle 2021, samt att många nya investeringsprojekt startats, främst i Gävle, har haft påverkan på prioriteringar i verksamheten.

Flera stora projekt kopplat till kommunalt VA i omvandlingsområden har fortlöpt, särskilt Åbyggeby i Gävle där vi är i skede att upphandla utförandet samt uppstart av områden i Östhammar som ligger med i den strategiska utvecklingen.

Stort fokus har legat på att göra om analysen kring säkerhetsskydd för att klargöra om något av bolagen omfattas av Säkerhetsskyddslagen i nuläget. Analysen kommer att vara klar under hösten. Gemensam utbildning för ledningsgruppen om krisberedskap och civilt försvar har genomförts. Bolagets krisledningsstruktur har utvecklats med ett nytt orange läge – allvarlig händelse och en särskild rutin för Chef i beredskap för sommaren 2023 togs fram.

Åtgärder för att uppfylla Dricksvattendirektivet och implementera Livsmedelsverkets nya föreskrifter har genomförts och kommer att fortlöpa.

Analys av indikatorerna

God tillståndshantering – Indikatorn beskriver andelen miljödömande för vattenuttag och tillstånd/villkor för avloppsreningsverk som klaras för år/max eller medelvärden per kommun.

Indikatorn visar på fortsatt mindre avvikelser i Hofors Vatten och Östhammar Vatten. För Hofors Vatten avseende vattendomen för ytvattenuttag i Hammardammen och för Östhammar Vatten svårigheter att få den biologiska reningsprocessen i Öregrund reningsverk att fungera bra, arbete fortlöper för att säkerställa reningen. Sammantagen innebär att vi i övrigt uppfyller miljödömande för vattenuttag och tillstånd/villkor för avloppsreningsverk.

Ledningsnätsförnysetakt enligt strategi: Indikatorn beskriver efterlevnad av förnysetakt per anläggningsbolag. Förnysetakten för T1 och T2 redovisas som prognos för årets utfall enligt årsplan och T3 redovisas som utfall rullande tre år.

På grund av många pågående och inkommande projekt har prioritering fått göras i verksamheten kopplat till utredning och genomförande av ledningsnätsförnyelse. I vissa fall har utförandet blivit mer omfattande vilket gjort att fokus är att färdigställa pågående projekt och att förbereda för genomföranden under 2024. Förnyelse kommer att genomföras under året i samtliga bolag men i vissa av bolagen kommer inte målnivån att uppnås för året.

Indikator	Bolag	Utfall Tom aug	Målvärde	Prognos helår
God tillstånds- hantering	Gävle Vatten Ockelbo Vatten Älvkarleby Vatten		100	Uppnås
God tillstånds- hantering	Hofors Vatten Östhammar Vatten		100	Avvikelse
Ledningsnäts- förnysetakt enligt strategi	Hofors Vatten Ockelbo Vatten		< 25 %	Målen för året kommer ej att uppnås
Ledningsnäts- förnysetakt enligt strategi	Gävle Vatten Älvkarleby Vatten Östhammar Vatten		< 25 %	Uppnås då arbete pågår enligt plan

2.4 Ekonomi i balans

- ◆ Förflyttning mot målet har skett men inte fullt ut enligt plan i alla bolag

Målet innebär att vi har rätt nivå på bruksavgift och anläggningsavgift utifrån ett 5-årsperspektiv. Aktiviteter inom fokusområdena *Ökad transparens i budgetarbetet*, *Förenklad uppföljning* och *Effektiv verksamhet* är prioriterade under 2023 för att förflytta oss mot det strategiska målet.

Under perioden har förberedelser gjorts för att vidareutveckla arbetssätt, samarbetsformer och tidplan för kommande budgetprocess, i syfte att med fortsatt fokus på delaktighet, förankring och gemensamt synsätt nå såväl högre kvalitet som ökad transparens och effektivitet i budgetarbetet och därtill kopplade beslutsunderlag. Därigenom fås i förlängningen även en ökad tydlighet i uppföljningen, och därmed en mer effektiv verksamhet.

Aktiviteter genomförda under tertial 1 vad gäller nytt arbetssätt för resultat- och investeringsprognoser samt förenklad tidredovisning har implementerats i verksamheten och följs upp löpande.

En modell för systemförvaltning av våra IT-system har beslutats utifrån vårens kartläggning. En pilot för ärendehanteringssystemet Lime kommer att genomföras under hösten för att testa och utvärdera arbetssättet.

För att kunna ta emot all data när nya anläggningar anläggs behövs en anläggningsinformationsdatabas. I arbetet behöver behov och arbetssätt även för övriga anläggningar/verk i Gästrike Vattens verksamhet omfattas. Utvecklingsarbetet drivs utifrån de stora projekten och kostnadsförs därmed i Gävle Vatten.

Analys av indikatorn

Resultat i balans – Budget och den fleråriga ekonomiska planen sätts utifrån att självkostnadsprincipen ska vara uppfylld över en femårsperiod. Indikatorn visar procentuell avvikelse från budget när det gäller förhållandet mellan intäkter och kostnader, vilket indikerar uppfyllandet av självkostnadsprincipen över tid.

Indikator	Bolag	Målvärde	Prognos helår
Resultat i balans	Gävle Vatten	budget +/- 5 %	Uppnås
	Hofors Vatten	budget +/- 5 %	Uppnås
	Ockelbo Vatten	budget +/- 5 %	Uppnås
	Älvkarleby Vatten	budget +/- 5 %	Uppnås ej
	Östhammar Vatten	budget +/- 5 %	Uppnås

3 Gästrikе Vatten AB

3.1 Utfall och prognos

Resultaträkning (mnkr) Gästrikе Vatten AB	Avvikelse		Budget	T1 Prognos	T2 prognos	Avvikelse T2 prognos mot T1 prognos	Avvikelse T2 prognos mot budget
	Utfall	utfall mot budget					
	augusti 2023	augusti 2023					
		helår 2023	helår 2 023	helår 2 023	helår 2 023	helår 2 023	
Intäkter från dotterbolag	88,8	-7,6	144,6	144,4	140,4	-4,0	-4,2
Övriga intäkter	0,3	0,3	0,0	0,2	0,3	0,1	0,3
Verksamhetskostnader	-25,2	-4,6	-30,9	-30,6	-33,5	-2,9	-2,6
Personalkostnader	-62,0	11,5	-110,2	-110,2	-104,0	6,2	6,2
Avskrivningar	-1,6	0,7	-3,4	-3,5	-2,5	1,0	0,9
Rörelseresultat före fin. poster	0,3	0,3	0,1	0,3	0,7	0,4	0,6
Finansiella intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Finansiella kostnader	-0,4	-0,3	-0,1	-0,3	-0,7	-0,4	-0,6
Resultat efter fin. poster	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bokslutsdispositioner	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultat före skatt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Skatt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Periodens resultat	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Investeringar (mnkr)	Avvikelse		Budget	T1 Prognos	T2 prognos	Avvikelse T2 prognos mot T1 prognos	Avvikelse T2 prognos mot budget
	Utfall	utfall mot budget					
	augusti 2 023	augusti 2 023					
		helår 2 023	helår 2 023	helår 2 023	helår 2 023	helår 2 023	
Investeringar	3,0	1,3	2,5	4,4	4,7	0,3	2,2
Exploateringar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totalt investeringar	3,0	1,3	2,5	4,4	4,7	0,3	2,2

Analys av utfall och prognos

Utfallet till och med augusti vad gäller bolagets totala kostnader är ca 7,6 mnkr lägre än budget. Det innebär att 7,6 mnkr mindre än budgeterat har fördelats till anläggningsbolagen. Avvikelsen är relaterad till personalkostnaderna som är 11,5 mnkr lägre än budget, vilket delvis är en följd av att årets lönerevision ännu inte ingår i utfallet och därmed kommer att belasta resultatet retroaktivt under tertial 3 i stället, men även av att budgeterade rekryteringar inte är genomförda fullt ut. Verksamhetskostnaderna är 4,6 mnkr högre än budget, främst kopplat till konsultkostnader inom fastighet och IT (ersätter egen personal), men även till högre kostnad än beräknat för förbrukningsmaterial/förbrukningsinventarier.

I den prognos som lämnades efter tertial 1, var bedömningen att de totala kostnaderna på helårsbasis skulle vara ungefär i nivå med budget. Nu beräknas visserligen nivån på personalkostnaderna komma att öka efter att lönerevisionen är genomförd, dock inte till budgeterad nivå för helåret med tanke på takten i rekryteringarna. I prognosen har därför lagts in ett antagande om att de totala personalkostnaderna kommer att vara 6 mnkr lägre än helårsbudgeten, beloppets storlek är dock osäkert. När det gäller verksamhetskostnaderna är prognosen att nivån kommer att sjunka under tertial 3, men att de på helårsbasis ändå kommer att vara ca 3 mnkr högre än budget. Dessa två poster, tillsammans med en viss nedjustering av beräknade kapitalkostnader, innebär att prognosen för totala kostnader att fördela till anläggningsbolagen nu är ca 4 mnkr lägre än budgeterat.

Årets investeringar avser inköp av vattentankar samt modem. Dessa beräknas på helårsbasis uppgå till 4,7 mnkr, vilket är 2,2 mnkr högre än budget och 0,3 mnkr högre än den prognos som lämnades efter tertial 1.

3.2 Sammanfattning av viktiga händelser

- De planerade aktiviteterna fortlöper, både utveckling av verksamheten och arbetssätt samt i det löpande. Under perioden har lönerevisionen genomförts. Vi har deltagit på Svenskt Vattens och Sobonas stämmor med tillhörande konferenser samt runda bordssamtal om investeringsbehovet i Almedalen.
- Ägardialog har genomförts med deltagare från samtliga kommuner med dialog kring nuläge och planeringsförutsättningar för kommande år.
- För att få bättre funktion med anpassade lokaler och för att rymma alla medarbetare under åren med stora investeringar i Gävle och Östhammar behöver befintliga lokaler rustas för en god arbetsmiljö och tillfälliga lokaler ordnas. Att sitta utspridda påverka även arbetssätt och fordonspark. Utvecklingsarbetet drivs utifrån de stora projekten och kostnadsförs därmed främst i Gävle Vatten.
- Svenskt Vatten samordnar VA-organisationerna och håller i kontakten med MSB genom VA-ReservdelsAkuten, VARA. VARA ger möjlighet att snabbt ställa frågor om reservdelar och nå ut till många VA-organisationer på en gång. Vi har anslutit oss.
- MSB har tackat ja till vårt erbjudande om att skänka delar av vår lite äldre maskinpark till Ukraina som ett stöd. För varje maskin som skickas köps ny likvärdig utrustning in.

4 Gävle Vatten AB

4.1 Utfall och prognos

Resultaträkning (mnkr)	Utfall	Avvikelse utfall mot budget	Budget	T1 Prognos	T2 Prognos	Avvikelse T2 prognos mot T1 prognos	Avvikelse T2 prognos mot budget
Gävle Vatten AB	augusti 2023	augusti 2023	helår 2023	helår 2 023	helår 2 023	helår 2 023	helår 2 023
Periodiserade anslutningsintäkter	9,3	0,2	13,7	13,7	13,5	-0,2	-0,2
"Investeringsfond" återföring	2,4	0,2	3,3	3,6	3,6	0,0	0,3
Rörelsens intäkter	157,8	0,9	234,5	234,5	234,6	0,1	0,1
Verksamhetskostnader	-117,7	-6,1	-167,4	-186,2	-176,6	9,6	-9,2
Verksamhetsprojekt	-23,8	-6,2	-26,5	-29,7	-34,9	-5,2	-8,4
Avskrivningar	-22,3	2,4	-37,0	-36,0	-35,0	1,0	2,0
Rörelseresultat före fin. poster	5,7	-8,6	20,7	-0,1	5,2	5,3	-15,5
Finansiella intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Finansiella kostnader	-5,9	3,5	-14,0	-12,0	-11,0	1,0	3,0
Resultat efter fin. poster	-0,1	-5,1	6,7	-12,1	-5,8	6,3	-12,5
Bokslutsdispositioner	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultat före skatt	-0,1	-5,1	6,7	-12,1	-5,8	6,3	-12,5
Skatt	0,0	1,3	-2,0	-2,0	-2,0	0,0	0,0
Periodens resultat	-0,1	-3,8	4,7	-14,1	-7,8	6,3	-12,5

Investeringar & Exploateringar (mnkr)	Utfall	Avvikelse utfall mot budget	Budget	T1 Prognos	T2 Prognos	Avvikelse T2 prognos mot T1 prognos	Avvikelse T2 prognos mot budget
	augusti 2 023	augusti 2 023	helår 2 023	helår 2 023	helår 2 023	helår 2 023	helår 2 023
Investeringar	89,5	-94,5	276,0	268,9	216,9	-52,0	-59,1
Exploateringar	29,9	-16,8	70,0	74,8	64,9	-9,9	-5,1
Totalt investeringar	119,3	-111,3	346,0	343,7	281,8	-61,9	-64,2

(Positivt resultat = överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Saldo Överuttag/Underuttag (mnkr)	Utfall 2022	Prognos 2023	Prognos 2024
Akkumulerad kort skuld (+) resp. fordran (-) till VA-kollektivet	9,1	1,3	10,9

Analys av utfall och prognos

Utfallet till och med augusti visar ett resultat som är ca 4 mnkr lägre än budget. Perioden präglas av förhöjda verksamhetskostnader, såväl för löpande kostnader som för verksamhetsprojekt, vilka avviker mot budget med totalt ca 12 mnkr. Höga elpriser, men även snöröjning, felavhjälpande åtgärder på ledningsnätet, höjda priser på kemikalier samt en ökad omfattning av ej aktiverbara utgifter kopplade till de stora investeringar som pågår är faktorer som har bidragit till detta, samtidigt som lägre fördelade kostnader från Gästrike Vatten samt en större andel av eget arbete än beräknat som har aktiverats i investeringsprojekt har medfört en viss "dämpning". Kapitalkostnaderna är ca 6 mnkr lägre än budget, och periodens totala intäkter är 1,3 mnkr högre än budget.

Prognosen för helåret är ett resultat på -8 mnkr, vilket är ca 13 mnkr under budget, men 6 mnkr högre än den prognos som lämnades efter tertial 1. Höga elkostnader utgör fortsatt den främsta avvikelseposten mot budget, men prognosen har under tertial 2 justerats ner med ca 3 mnkr och elkostnaden beräknas nu bli ca 11 mnkr högre än budget (ev. elstöd är fortfarande ej beaktat i vare sig utfall eller prognos då beslut om beviljande av stöd ej erhållits ännu. Ansökt belopp uppgår till ca 6 mnkr och kommer således om det faller ut kunna ge viss kostnadsdämpning). Dessutom har prognosen för fördelade kostnader från Gästrike Vatten justerats ner med totalt 7 mnkr (inklusive den resultatförbättring som blir en följd av att utgifter aktiveras i investeringsprojekt i högre grad än budgeterat).

I övrigt kvarstår de avvikelseposter som beaktades redan i föregående prognos vad gäller höjda kemikaliepriser, fördyring av entreprenadkostnader efter läckor på ledningsnätet samt ej aktiverbara utgifter kopplade till de stora investeringar som pågår. Kapitalkostnaderna beräknas på helårsbasis underskrida budget med ca 5 mnkr, medan de totala intäkterna även fortsatt bedöms bli ungefär i nivå med budget.

Helårsprognosen för investeringar är nedjusterad med drygt 60 mnkr i förhållande till såväl budget som tidigare avlämnad prognos. Justeringen förklaras av förskjutna tidplaner i flera av de större projekt som pågår (bland annat Vattenförsörjning Älvkarleby och Gävle och Utökad beredning vid Valbo vattenverk), liksom av senarelagda exploateringsprojekt hos Gävle kommun.

4.2 Sammanfattning av viktiga händelser

- Under perioden har väderförhållandena påverkat verksamheten. I början av sommaren ledde värmen till en mycket hög dricksvattenförbrukning som översteg både tillgången till råvatten och produktionskapaciteten i vattenverken. Datumbevattning respektive bevattningsförbud infördes vilket resulterade i en sänkning i förbrukningen. Senare under sommaren har stora regnmängder regionalt och lokalt påverkat både nivåer i åar och vårt VA-system negativt. Insatser för att förbygga och hantera skador har medfört förseningar i planerade arbeten.
- I samband med skogsbrand i Axmar krävdes förberedande insatser om vattenverket skulle ha påverkats. God hantering tillsammans med Gästrike Räddningstjänst vid ett oljeutsläpp i Valbo. Ett stort antal läckor har hanterats under perioden bland annat i centrala Gävle och Kungsbäck.
- Mark och miljödomstolen har beviljat ledningsrätt i enlighet med Lantmäteriets beslut för befintliga ledningar i Harkskär.
- Vi har överklagat ett bygglov som beviljats i Valbo inom vattenskyddsområdet då det innebär etablering av miljöfarlig verksamhet.
- Utredning för nyttjande av slammet från reningsverk pågår, i en pilot används slam från Hedesunda reningsverk på åkermark. Utredning av slam från enskilda avlopp sker med Gästrike Återvinnare.
- De planerade aktiviteterna fortlöper. Exempelvis utökad rening Sättra vattenverk, tvätt av filteranläggningen i Johanneslöt, Nytt reningsverk och lokalutveckling. Förnyelsearbetet av ledningsnätet pågår. Flertalet större projekt har haft framdrift under perioden och även startats. Arbetet för utökad rening på Valbo vattenverk är försenat då bygglovet är överklagat. Detta innebär att byggstart som tidigast kan ske våren 2024.
- Arbetet pågår med att utveckla Älvkarlebys och delar av Gävles dricksvattenförsörjning genom en gemensam systemlösning. För vattentäkten pågår fördjupade och kompletterande fältförsök genom brunnar och infiltration. För vattenverket pågår arbete med detaljplan och upphandling av detaljprojektering. Detaljprojektering för överföringsledningarna är i slutfas.
- Tillsammans med Gävle kommun har tre stora projekt för nya verksamhetsområden, Tolvfors, Gävle Västra samt Ersbo etapp 4, startats upp.
- Under perioden har många vattenmätare bytts hos kunder samt många anslutningsärenden pågått parallellt vilket krävt mycket arbete internt.
- Fortsatt omfattande arbete med att utreda teknisk funktion och ansvar för regresskrav inkomna efter skador från Skyfallet 2021. Stort intresse från departement, bransch, andra kommuner och media.
- Styrelsen har fattat beslut om att godkänna investeringsbeslut avseende entreprenader för VA-utbyggnad för att kunna ansluta fastigheter i området Åbyggeby.

5 Hofors Vatten AB

5.1 Utfall och prognos

Resultaträkning (mnkr)	Utfall	Avvikelse utfall mot budget	Budget	T1 Prognos	T2 Prognos	Avvikelse T2 prognos mot T1 prognos	Avvikelse prognos mot budget
Hofors Vatten AB	augusti	augusti	helår	helår	helår	helår	helår
	2023	2023	2023	2 023	2 023	2 023	2 023
Periodiserade anslutningsintäkter	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
"Investeringsfond" återföring	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rörelsens intäkter	19,8	-1,2	31,0	30,0	29,5	-0,5	-1,5
Verksamhetskostnader	-14,2	0,5	-22,1	-24,1	-23,4	0,7	-1,3
Verksamhetsprojekt	-0,7	1,3	-3,1	-1,8	-1,9	-0,1	1,2
Avskrivningar	-4,2	0,2	-6,6	-6,6	-6,4	0,1	0,1
Rörelseresultat före fin. poster	0,7	0,8	-0,7	-2,4	-2,1	0,3	-1,5
Finansiella intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Finansiella kostnader	-1,2	0,3	-2,2	-2,2	-2,0	0,2	0,2
Resultat efter fin. poster	-0,5	1,1	-2,8	-4,5	-4,1	0,4	-1,3
Bokslutsdispositioner	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultat före skatt	-0,5	1,1	-2,8	-4,5	-4,1	0,4	-1,3
Skatt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Periodens resultat	-0,5	1,1	-2,8	-4,5	-4,1	0,4	-1,3

Investeringar & Exploateringar (mnkr)	Utfall	Avvikelse utfall mot budget	Budget	T1 Prognos	T2 Prognos	Avvikelse T2 prognos mot T1 prognos	Avvikelse prognos mot budget
	augusti	augusti	helår	helår	helår	helår	helår
	2 023	2 023	2 023	2 023	2 023	2 023	2 023
Investeringar	5,0	-3,4	12,5	12,5	10,8	-1,7	-1,7
Exploateringar	0,0	-0,3	0,5	0,5	0,3	-0,3	-0,3
Totalt investeringar	5,0	-3,7	13,0	13,0	11,0	-2,0	-2,0

(Positivt resultat = överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Saldo Överuttag/Underuttag (mnr)	Utfall 2022	Prognos 2023	Prognos 2024
Akkumulerad kort skuld (+) resp. fordran (-) till VA-kollektivet	3,8	-0,3	-2,4

Analys av utfall och prognos

Utfallet till och med augusti visar ett resultat som är 1,1 mnr högre än budget, detta trots rörelseintäkter som är 1,2 mnr lägre än budget. Den lägre kostnadsnivån förklaras främst av att verksamhetsprojekten har ett utfall som är 1,3 mnr lägre än budget, vilket är i linje med tidigare kommunicerad plan för inbesparingar och omfördelning av kostnader mellan åren. Verksamhetskostnaderna är totalt sett 0,5 mnr lägre än budget, då höga kostnader för i första hand el och kemikalier "kompenseras" av lägre fördelade kostnader från Gästrike Vatten. Även kapitalkostnaderna är lägre än budget, främst kopplat till ett lån som omsatts under perioden men som i början av året legat bundet med lägre ränta än budgeterad snittränta.

Prognosen för helåret är ett resultat på -4,1 mnr, vilket är 1,3 mnr under budget men 0,4 mnr över den prognos som lämnades efter tertial 1. Höga elkostnader utgör fortsatt den främsta avvikelseposten mot budget, men prognosen har under tertial 2 justerats ner med 0,4 mnr och elkostnaden beräknas nu bli ca 1,4 mnr högre än budget (ev. elstöd är fortfarande ej beaktat då beslut om beviljande av stöd ej erhållits ännu. Ansökt belopp uppgår till ca 0,9 mnr och kommer således om det faller ut kunna ge viss kostnadsdämpning). Även prognosen för fördelade kostnader från Gästrike Vatten har justerats ner med 0,8 mnr baserat på utfall vad gäller tidredovisning samt prognos för kostnadsutveckling i moderbolaget, samtidigt som bedömd helårskostnad för kemikalier samt snöröjning har höjts något. När det gäller verksamhetsprojekt är prognosen oförändrad på en nivå som är ca 1,2 mnr under budget. Intäktsprognosen har sänkts med ytterligare 0,5 mnr och beräknas nu bli 1,5 mnr lägre än budget på helårsbasis, samtidigt som bedömd nivå på kapitalkostnaderna har justerats ner med ca 0,3 mnr.

Helårsprognosen för investeringar är nedjusterad med 2 mnr i förhållande till såväl budget som föregående prognos. Kostnaden för E16-projektet bedöms fortsatt bli ca 2 mnr högre än budgeterat under 2023 som en följd av Trafikverkets omplanering av projektet samt svåra markförhållanden, men förskjutna tidplaner inom andra områden (främst vad gäller ledningsnätsförnyelse Gamla Landsvägen samt anläggandet av slamsilo vid Hofors reningsverk) innebär en totalt sett sänkt investeringsprognos.

5.2 Sammanfattning av viktiga händelser

- Under perioden har väderförhållandena påverkat verksamheten. Värme övergick i stora regnmängder regionalt och lokalt vilket både påverkat nivåer i ytvatten och vårt VA-system negativt.
- Flera av de planerade aktiviteterna har fortlöpt. Exempelvis förberedelse för slamsilo vid Hofors reningsverk och åtgärder i samband med Trafikverkets arbete efter E16.
- Under perioden har det varit flera läckor i Hofors tätort. Ett stort antal byten av brunnar och brunnsbetäckningar har skett i samband med asfaltering av kommunala gator.
- Tillsyn har genomförts på både vatten och avloppsverksamheten. Krav på att redovisa en handlingsplan för att upptäcka och minimera effekter av sabotage och skadegörelse har efterfrågats.

6 Ockelbo Vatten AB

6.1 Utfall och prognos

Resultaträkning (mnkr)	Utfall augusti 2023	Avvikelse utfall mot budget augusti 2023	Budget helår 2023	T1 Prognos helår 2 023	T2 Prognos helår 2 023	Avvikelse T2 prognos mot T1 prognos helår 2 023	Avvikelse prognos mot budget helår 2 023
Periodiserade anslutningsintäkter	0,0	-0,4	0,6	0,1	0,1	0,0	-0,5
"Investeringsfond" återföring	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rörelsens intäkter	11,9	0,1	18,0	18,0	18,1	0,1	0,1
Verksamhetskostnader	-9,6	-0,2	-14,1	-14,3	-14,8	-0,5	-0,7
Verksamhetsprojekt	-0,8	0,7	-2,3	-1,5	-1,5	0,1	0,8
Avskrivningar	-1,9	0,0	-3,0	-3,2	-3,1	0,0	-0,2
Rörelseresultat före fin. poster	-0,3	0,3	-0,7	-0,9	-1,2	-0,3	-0,5
Finansiella intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Finansiella kostnader	-1,0	-0,1	-1,5	-1,5	-1,7	-0,2	-0,2
Resultat efter fin. poster	-1,4	0,3	-2,1	-2,4	-2,8	-0,4	-0,7
Bokslutsdispositioner	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultat före skatt	-1,4	0,3	-2,1	-2,4	-2,8	-0,4	-0,7
Skatt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Periodens resultat	-1,4	0,3	-2,1	-2,4	-2,8	-0,4	-0,7

Investeringar & Exploateringar (mnkr)	Utfall augusti 2 023	Avvikelse utfall mot budget augusti 2 023	Budget helår 2 023	T1 Prognos helår 2 023	T2 Prognos helår 2 023	Avvikelse T2 prognos mot T1 prognos helår 2 023	Avvikelse prognos mot budget helår 2 023
Investeringar	3,3	-1,1	6,5	6,7	5,9	-0,7	-0,6
Exploateringar	0,5	-0,1	1,0	0,4	0,8	0,4	-0,2
Totalt investeringar	3,8	-1,2	7,5	7,1	6,7	-0,3	-0,8

(Positivt resultat = överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Saldo Överuttag/Underuttag (mnr)	Utfall 2022	Prognos 2023	Prognos 2024
Akkumulerad kort skuld (+) resp. fordran (-) till VA-kollektivet	1,3	-1,5	-2,6

Analys av utfall och prognos

Utfallet till och med augusti visar ett resultat som är ca 0,3 mnr över budget. Det förklaras främst av att verksamhetsprojekten har ett utfall som är 0,7 mnr lägre än budget, vilket är i enlighet med tidigare kommunicerad plan att senarelägga vissa aktiviteter (bl. a. en del av budgeterade måtarbyten) för att få en jämnare resultatpåverkan mellan åren. Anslutningsintäkterna är 0,4 mnr lägre än budgeterat. De löpande verksamhetskostnaderna har totalt sett ett utfall som är ungefär i nivå med budget, men i dessa siffror döljs en förhöjd kostnad för lagning av läckor, samtidigt som lägre fördelade kostnader från Gästrike Vatten "motverkar" denna kostnadsökning.

Prognosen för helåret är ett resultat på -2,8 mnr, vilket är 0,7 mnr under budget och 0,4 mnr under den prognos som lämnades efter tertial 1. Sänkningen i förhållande till föregående prognos är i huvudsak relaterad till den ökade kostnad för lagning av läckor som nämnts ovan. Utöver denna justering kvarstår således (om än med i någon mån justerade belopp) de avvikelseposter gentemot budget som togs upp redan i föregående prognos vad gäller höjda priser på el, sänkt prognos för verksamhetsprojekt, lägre anslutningsavgifter än budgeterat samt höjd prognos för kapitalkostnader.

Prognosen för totala investeringar är 6,7 mnr, vilket är 0,8 mnr lägre än budget och 0,3 mnr under föregående prognos. Inget enskilt projekt avviker.

6.2 Sammanfattning av viktiga händelser

- Under perioden har väderförhållandena påverkat verksamheten. Värme övergick i stora regnmängder regionalt och lokalt vilket både påverkat nivåer i ytvatten och vårt VA-system negativt.
- Flera av de planerade aktiviteterna fortlöper, bland annat på Källängets vattenverk i Åmot som genomgår en större ombyggnation för att öka både dricksvattenkvaliteten och arbetsmiljön.
- Även under denna period har det varit flera läckor bland annat i Ockelbo tätort och i Åmot vilket påverkat kunderna.
- Tillsyn har genomförts på både vatten och avloppsverksamheten. Krav på att redovisa en handlingsplan för att upptäcka och minimera effekter av sabotage och skadegörelse har efterfrågats.
- Styrelsen har fattat beslut om Förslag till höjning av VA-taxans bruksavgift år 2024 samt Preliminär budgetram inklusive investering 2024 samt plan för 2025-2027.

7 Älvkarleby Vatten AB

7.1 Utfall och prognos

Resultaträkning (mnkr)	Avvikelse		Budget	T1 Prognos	T2 Prognos	Avvikelse T2 prognos mot T1 prognos	Avvikelse prognos mot budget
	Utfall	utfall mot budget					
Älvkarleby Vatten AB	augusti 2023	augusti 2023	helår 2023	helår 2 023	helår 2 023	helår 2 023	helår 2 023
Periodiserade anslutningsintäkter	0,3	-0,2	0,7	0,7	0,6	-0,2	-0,2
"Investeringsfond" återföring	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rörelsens intäkter	21,9	-0,3	33,0	32,6	32,5	-0,1	-0,5
Verksamhetskostnader	-17,0	-1,1	-23,9	-25,3	-25,8	-0,5	-1,9
Verksamhetsprojekt	-1,4	1,0	-3,6	-3,6	-3,3	0,3	0,3
Avskrivningar	-3,6	-0,1	-5,3	-5,3	-5,3	0,0	0,0
Rörelseresultat före fin. poster	0,2	-0,6	0,9	-0,9	-1,3	-0,4	-2,3
Finansiella intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Finansiella kostnader	-0,7	0,1	-1,3	-1,3	-1,3	-0,1	-0,1
Resultat efter fin. poster	-0,5	-0,5	-0,3	-2,2	-2,6	-0,5	-2,3
Bokslutsdispositioner	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultat före skatt	-0,5	-0,5	-0,3	-2,2	-2,6	-0,5	-2,3
Skatt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Periodens resultat	-0,5	-0,5	-0,3	-2,2	-2,6	-0,5	-2,3

Investeringar & Exploateringar (mnkr)	Avvikelse		Budget	T1 Prognos	T2 Prognos	Avvikelse T2 prognos mot T1 prognos	Avvikelse prognos mot budget
	Utfall	utfall mot budget					
	augusti 2 023	augusti 2 023	helår 2 023	helår 2 023	helår 2 023	helår 2 023	helår 2 023
Investeringar	8,4	2,4	9,0	9,0	13,1	4,2	4,1
Exploateringar	0,5	-1,0	2,2	2,2	2,0	-0,2	-0,2
Totalt investeringar	8,9	1,4	11,2	11,2	15,1	4,0	3,9

(Positivt resultat = överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Saldo Överuttag/Underuttag (mnr)	Utfall 2022	Prognos 2023	Prognos 2024
Akkumulerad kort skuld (+) resp. fordran (-) till VA-kollektivet	9,2	6,5	4,1

Analys av utfall och prognos

Utfallet till och med augusti visar ett resultat som är 0,5 mnr lägre än budget. Avvikelsen är i huvudsak relaterad till verksamhetskostnaderna, främst i form av höga elkostnader och höga entreprenad- och materialkostnader kopplade till såväl akuta underhållsåtgärder på ledningsnätet samt utökade arbeten på befintliga ledningar i anslutning till ledningsnätsförnyelseprojektet Sandvägen. Lägre fördelade kostnader än budgeterat från Gästrike Vatten har dock inneburit en viss "dämpning". De totala intäkterna är något lägre än budget under perioden, samtidigt som verksamhetsprojekten ännu inte har så högt utfall.

Prognosen för helåret är ett resultat på -2,6 mnr, vilket är 2,3 mnr lägre än budget och 0,5 mnr lägre än den prognos som lämnades efter tertial 1. Höga elkostnader utgör fortsatt en av de främsta avvikelseposterna mot budget, men prognosen har under tertial 2 justerats ner med 0,5 mnr och elkostnaden beräknas nu bli ca 1,1 mnr högre än budget (ev. elstöd är fortfarande ej beaktat då beslut om beviljande av stöd ej erhållits ännu. Ansökt belopp uppgår till ca 0,9 mnr och kommer således om det faller ut kunna ge viss kostnadsdämpning). Även prognosen för fördelade kostnader från Gästrike Vatten har justerats ner med 0,5 mnr (inklusive den resultatförbättring som blir en följd av att utgifter aktiveras i investeringsprojekt), samtidigt som de ökade entreprenad- och materialkostnader som nämnts ovan har lyfts in i helårsprognosen med 1,6 mnr.

Utöver dessa justeringsposter i förhållande till föregående prognos, kvarstår bedömningen om intäkter som är något lägre än budget, samt kostnader för verksamhetsprojekt och kapital som är ungefär i nivå med budget (även om beloppen kan ha justerats i någon mån).

Prognosen för totala investeringar är 15,1 mnr, vilket är en ökning med ca 4 mnr mot såväl budget som mot föregående prognos. Utökningen beror främst på ledningsnätsprojekten i Tegel bruket, på knappt 2 mnr som inte fanns med i budget, samt Sandvägen där kostnader ökat, även ej budgeterade investeringar i kemtank samt byte av värmepump på Skutskärs reningsverk påverkar.

7.2 Sammanfattning av viktiga händelser

- Under perioden har väderförhållandena påverkat verksamheten. Värme övergick i stora regnmängder regionalt och lokalt vilket både påverkat nivåer i ytvatten och vårt VA-system negativt. Bräddning har skett från reningsverk och pumpstation på grund av de stora vattenmängderna.
- Arbetet pågår med att utveckla Älvkarleby och delar av Gävles dricksvattenförsörjning genom en gemensam systemlösning. För vattentäkten pågår fördjupade och kompletterande fältförsök genom brunnar och infiltration. För vattenverket pågår arbete med detaljplan och upphandling av detaljprojektering. Detaljprojektering för överföringsledningarna är i slutfas.

- Flera av de planerade aktiviteterna har påbörjats eller genomförts. Utredning för att kartlägga inläckage i Långsand pågår och åtgärder är planerade till hösten. Vid Kronsågsvägen har insatser genomförts på spillvattennätet för att minska risker för källaröversvämningar, även kopplingar mellan dagvattennät och spillvattennätet har åtgärdats i samma syfte. På dricksvattennätet har flödesmätare installerats för att kunna möjliggöra mätning och åtgärder för att minska svinn.
- Ledningsnätsförnyelse Sandvägen har fortlöpt samt arbete med omfattande åtgärder på det befintliga nätet i direkt anslutning till arbetet på Sandvägen. Utredning och projektering färdigställd för kommande entreprenad för förnyelse av ledningar på Lindsängsvägen.
- Omläggningen av vattenledningar vid Tegelbruket, för att möjliggöra exploatering, är i stort klara. Under perioden har återställningsarbeten av väg och tomter fortlöpt med påverkan på det ekonomiska utfallet för investering.
- Även under denna period har flera läckor uppkommit och lagats på ledningsnätet, bland annat i Gårdskär.

8 Östhammar Vatten AB

8.1 Utfall och prognos

Resultaträkning (mnkr)	Utfall	Avvikelse utfall mot budget	Budget	T1 Prognos	T2 Prognos	Avvikelse T2 prognos mot T1 prognos	Avvikelse prognos mot budget
Östhammar Vatten AB							
Periodiserade anslutningsintäkter	0,8	-0,1	1,4	1,4	1,2	-0,2	-0,2
"Investeringsfond" återföring	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rörelsens intäkter	38,6	-0,4	59,0	59,0	61,6	2,6	2,6
Verksamhetskostnader	-30,1	-1,6	-42,7	-47,7	-46,3	1,4	-3,6
Verksamhetsprojekt	-5,4	2,3	-11,5	-5,6	-7,6	-2,1	3,9
Avskrivningar	-6,0	1,3	-10,9	-10,0	-10,0	0,0	0,9
Rörelseresultat före fin. poster	-2,1	1,5	-4,8	-2,9	-1,1	1,8	3,6
Finansiella intäkter	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
Finansiella kostnader	-4,1	0,3	-6,6	-6,5	-6,9	-0,4	-0,3
Resultat efter fin. poster	-6,2	1,8	-11,4	-9,4	-8,0	1,4	3,4
Bokslutsdispositioner	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultat före skatt	-6,2	1,8	-11,4	-9,4	-8,0	1,4	3,4
Skatt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Periodens resultat	-6,2	1,8	-11,4	-9,4	-8,0	1,4	3,4

Investeringar & Exploateringar (mnkr)	Utfall	Avvikelse utfall mot budget	Budget	T1 Prognos	T2 Prognos	Avvikelse T2 prognos mot T1 prognos	Avvikelse prognos mot budget
Investeringar	16,2	-3,4	29,4	34,5	34,1	-0,4	4,8
Exploateringar	1,0	-4,6	8,4	3,1	2,3	-0,8	-6,2
Totalt investeringar	17,1	-8,0	37,8	37,6	36,4	-1,2	-1,4

(Positivt resultat = överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Saldo Överuttag/Underuttag (mnr)	Utfall 2022	Prognos 2023	Prognos 2024
Akkumulerad kort skuld (+) resp. fordran (-) till VA-kollektivet	9,9	1,9	-5,2

Analys av utfall och prognos

Utfallet till och med augusti visar ett resultat som är ca 1,8 mnr över budget, detta tack vare kostnader för verksamhetsprojekt och kapital som är lägre än budgeterat.

De totala intäkterna är 0,5 mnr lägre än budget för perioden, och verksamhetskostnaderna är ca 1,6 mnr högre än budget, främst kopplat till höga kostnader för el samt köp av dricksvatten från Tierp Energi och Miljö AB, TEMAB, som inte fullt ut var budgeterat för året. Lägre fördelade kostnader än budgeterat från Gästrike Vatten, samt en större andel av eget arbete som har kunnat aktiverats i investeringsprojekt i stället för att kostnadsföras, har dock inneburit en viss "dämpning".

Prognosen för helåret är ett resultat på -8 mnr, vilket är 3,4 mnr högre än budget och 1,4 mnr över den prognos som lämnades efter tertial 1. Detta efter att beräknad intäkt från Östhammar kommun avseende delfinansiering av överföringsledningen från Örbyhus till Österbybruk och Alunda har lyfts in i prognosen med 2,5 mnr. Denna post var inte beaktad i vare sig budget eller tidigare prognos.

Även verksamhetskostnaderna bidrar till ett förbättrat resultat då de har justerats ner med totalt 1,4 mnr i förhållande till tidigare prognos. Höga elkostnader utgör fortsatt den främsta avvikelseposten mot budget, men prognosen har under tertial 2 justerats ner med 0,9 mnr och elkostnaden beräknas nu bli ca 3,1 mnr högre än budget (eventuellt elstöd är fortfarande ej beaktat då beslut om beviljande av stöd ej erhållits ännu. Ansökt belopp uppgår till 2,1 mnr och kommer således om det faller ut kunna ge viss kostnadsdämpning). Dessutom har beräknad nivå på fördelade kostnader från Gästrike Vatten justerats ner med totalt 1 mnr (inklusive den resultatförbättring som blir en följd av att utgifter aktiveras i investeringsprojekt), samtidigt som prognostiserad årskostnad för inköp av vatten från TEMAB har höjts med ytterligare 0,6 mnr efter att en retroaktiv faktura från 2022 har belastat utfallet.

När det gäller verksamhetsprojekt har prognosen däremot höjts med 2 mnr under tertial 2, och utfallet på helårsbasis bedöms nu bli "bara" ca 4 mnr lägre än budget. Detta efter att ambitionsnivån i tidigare kommunicerad plan att sänka kostnaden bl. a. genom att senarelägga vissa aktiviteter till kommande år (främst mätarbyten) har visat sig inte vara möjlig att genomföra fullt ut.

Prognosen för bruksintäkter ligger kvar oförändrad i nivå med budget, liksom prognos för avskrivningskostnader är oförändrad på en nivå ca 1 mnr under budget (främst som en effekt av förlängd avskrivningstid för överföringsledningen från Örbyhus till Österbybruk och Alunda).

Prognosen för totala investeringar är fortsatt ungefär i nivå med budget, även om fördelningen mellan exploateringar och övriga investeringar är i viss mån justerad.

8.2 Sammanfattning av viktiga händelser

- Under perioden har väderförhållandena påverkat verksamheten. I början av sommaren ledde värmen till en mycket hög dricksvattenförbrukning som översteg både tillgången till råvatten och produktionskapaciteten i vattenverken. Bevattningsförbud infördes på vissa orter (främst Öregrund och Gräsö) vilket resulterade i en sänkning i förbrukningen. Senare under sommaren har stora regnmängder regionalt och lokalt påverkat både nivåer i ytvatten och vårt VA-system negativt.
- I enlighet med inriktning och beslutad systemlösning för att utveckla VA-försörjningen i de östra delarna (Östhammar och Öregrund) har arbete med att bygga upp en intern projektorganisation skett. Tillfälliga lokaler hyrs i nuläget för att ge mer tid att utreda en långsiktig lösning under projekttiden samt för löpande verksamhet (där vi också hyr lokaler). De ingående projekten Utbyggnad Öregrunds reningsverk, Överföringsledningar mellan Öregrund och Östhammar samt Utbyggnad till omvandlingsområdena Sunnanö/Kavaröbro samt Kavarö har startats upp och analysfas har påbörjats. Analysarbetet kommer att resultera i preliminära projektplaner.
- Flera av de planerade aktiviteterna har påbörjats eller genomförts. Exempelvis analys av hur Gimo reningsverk påverkas av att ta emot slam från enskilda avlopp samt åtgärder för att förstärka vattentillgången till befintliga vattenverk i Östhammar och Öregrund.
- Arbete med att ta fram en Nödvattenplan tillsammans med Östhammars kommun har fortlöpt. Den övergripande Nödvattenplanen är klar för beslut av kommunfullmäktige, arbete med tillhörande interna dokument fortlöper under året.
- Även under denna period har flera läckor uppkommit och lagats på ledningsnätet bland annat i Öregrund. Många kunder har påverkats av kortare avstängning av vattnet i samband med att kundernas vattenmätare byts.
- Fortsatt arbete för att få den biologiska reningsprocessen i Öregrund reningsverk att fungera bra.
- Ledningsnätsåtgärder i Alunda har fortlöpt. Tillfällig lösning har arrangerats för fastighetsägare med ny anslutning i väntan på ledningsrätt.

9 För verksamheten viktig statistik

Gävle Vatten AB

Nyckeltal (t kbm)	T2 2019	T2 2020	T2 2021	T2 2022	T2 2023
Mottagen mängd	9 688 520	9 238 458	11 105 378	9 122 824	10 564 432
Producerad mängd	6 472 752	6 286 759	6 362 745	6 144 440	6 411 052
Försåld mängd	4 694 993	4 402 733	4 371 901	4 447 415	4 344 950
Antal vattenläckor	53	53	35	33	47
Antal avloppsstoppar	53	70	75	61	72

* Siffran för 2021 är ändrad från 11 195 (högt pga skyfallet)

Hofors Vatten AB

Nyckeltal (t kbm)	T2 2019	T2 2020	T2 2021	T2 2022	T2 2023
Mottagen mängd	1 078 052	1 005 290	1 178 923	882 599	1 170 974
Producerad mängd	847 832	770 640	850 179	795 024	738 417
Försåld mängd	446 029	423 508	501 759	511 398	444 360
Antal vattenläckor	11	6	12	3	3
Antal avloppsstoppar	15	9	10	10	11

Ockelbo Vatten AB

Nyckeltal (t kbm)	T2 2019	T2 2020	T2 2021	T2 2022	T2 2023
Mottagen mängd	462 084	419 416	535 134	401 666	518 229
Producerad mängd	294 365	295 895	250 652	262 120	232 268
Försåld mängd VA	183 651	176 466	182 893	176 504	179 646
Antal vattenläckor	7	3	1	9	9
Antal avloppsstoppar	6	20	14	10	11

Älvkarleby Vatten AB

Nyckeltal (t kbm)	T2 2019	T2 2020	T2 2021	T2 2022	T2 2023
Mottagen mängd	1 025 242	1 046 380	1 247 444	965 712	1 275 421
Producerad mängd	829 236	827 729	975 699	917 794	953 193
Försåld mängd	495 355	611 859	629 718	583 089	596 979
Antal vattenläckor	18	12	28	13	20
Antal avloppsstoppar	29	28	42	38	56

Östhammar Vatten AB

Nyckeltal (t kbm)	T2 2019	T2 2020	T2 2021	T2 2022	T2 2023
Mottagen mängd	1 538 902	1 274 085	1 559 328	1 340 905	1 731 923
Producerad mängd	733 686	823 652	688 449	706 109	793 940
Försåld mängd	670 884	732 206	555 947	553 286	546 808
Antal vattenläckor	24	15	19	9	16
Antal avloppsstoppar	44	25	43	44	36

Definitioner:

Med producerad mängd avses den mängd dricksvatten som produceras i vattenverken.

Med mottagen mängd avses den mängd spillvatten som kommer till reningsverken.

Med försåld mängd VA avses den mängd dricksvatten och/eller spillvatten som kunderna betalar för.

Styrelsen Gästrike Vatten AB

Delårsrapport tertial 2 per 31 augusti 2023 Gästrike Vatten AB

Förslag till beslut

Gästrike Vatten AB:s styrelse beslutar

- att godkänna förslag till Verksamhetsrapport inklusive tertialbokslut per 31 augusti
- att överlämna Verksamhetsrapport inklusive tertialbokslut per 31 augusti till ägarkommunerna Gävle, Hofors, Ockelbo, Älvkarleby och Östhammar

Ärendebeskrivning

Redovisning av Verksamhetsrapport inklusive tertialbokslut innefattar perioden maj – augusti 2023. Verksamhetsrapporten är gemensam för samtliga bolag inom Gästrike Vatten koncernen och innehåller övergripande målanalys, prognos för innevarande räkenskapsår, väsentliga händelser och avvikelser, riskbedömning samt kapitalberedskap.

Under perioden har väderförhållandena påverkat verksamheten. I början av sommaren ledde värmen till en mycket hög dricksvattenförbrukning som översteg både tillgången till råvatten och produktionskapaciteten i vattenverken. Datumbevattning respektive bevattningsförbud infördes för vissa orter vilket gav goda resultat. Senare under sommaren har stora regnmängder regionalt och lokalt påverkat både nivåer i ytvatten och vårt VA-system negativt.

Under perioden har väldigt många vattenmätare bytts hos kunder i flera kommuner, många nya anslutningar till VA hanterats samtidigt som vi har fortsatt vårt omfattande arbete med att utreda teknisk funktion och ansvar för regresskrav inkomna efter skador från Skyfallet 2021.

På grund av det nya läget skapat av ökade kostnader, ytterligare åtgärdsbehov tillsammans med att de personella resurserna inte är tillräckliga har en översyn av verksamhetsplanen skett för att prioritera om. Fortsatt utveckling har skett av organisationen för att skapa förutsättningar för att bli fler och översyn av arbetsätt och systemstöd fortlöper. Trots utmaningar sker förflyttning mot de strategiska målen och även större driftstörningar hanteras på ett bra sätt.

Sommarens väder har understrukt vikten av att tydliggöra olika aktörers ansvar före, under och efter till exempel översvämningar och frågor från media såväl som information till Civilutskottet, ägare och kommunstyrelser har givits. Nationellt har VA-beredskapsutredningen (Ökad beredskap för att säkerställa en robust och kontinuerlig leverans av vattentjänster) startat vilket är av stort värde för såväl oss som andra kommuner och VA-organisationer. Utredningen ska se över regelverk och ansvarsfördelning för att säkerställa en robust och kontinuerlig leverans av vattentjänster. Syftet är att stärka förmågan att leverera vattentjänster vid händelse av kris, höjd beredskap och då ytterst krig samt utifrån de nya förutsättningarna som följer av ett förändrat klimat. Utredningen omfattar alla vattentjänster (dricksvatten, avlopp inklusive dagvatten), organisation, regelverk och finansiering.

Utfallet till och med augusti vad gäller bolagets totala kostnader är ca 7,6 mnkr lägre än budget. Det innebär att 7,6 mnkr mindre än budgeterat har fördelats till anläggningsbolagen. Avvikelsen är relaterad till personalkostnaderna som är 11,5 mnkr lägre än budget, vilket delvis är en följd av att årets lönerrevision ännu inte ingår i utfallet och därmed kommer att belasta resultatet retroaktivt under tertial 3 i stället, men även av att budgeterade rekryteringar inte är genomförda fullt ut. Verksamhetskostnaderna är 4,6 mnkr högre än budget, främst kopplat till konsultkostnader inom fastighet och IT (ersätter egen personal), men även till högre kostnad än beräknat för förbrukningsmaterial/förbrukningsinventarier.

I den prognos som lämnades efter tertial 1, var bedömningen att de totala kostnaderna på helårsbasis skulle vara ungefär i nivå med budget. Nu beräknas visserligen nivån på personalkostnaderna komma att öka efter att lönerrevisionen är genomförd, dock inte till budgeterad nivå för helåret med tanke på takten i rekryteringarna. I prognosen har därför lagts in ett antagande om att de totala personalkostnaderna kommer att vara 6 mnkr lägre än helårsbudgeten, beloppets storlek är dock osäkert. När det gäller verksamhetskostnaderna är prognosen att nivån kommer att sjunka under tertial 3, men att de på helårsbasis ändå kommer att vara ca 3 mnkr högre än budget. Dessa två poster, tillsammans med en viss nedjustering av beräknade kapitalkostnader, innebär att prognosen för totala kostnader att fördela till anläggningsbolagen nu är ca 4 mnkr lägre än budgeterat.

Årets investeringar avser inköp av vattentankar samt modem. Dessa beräknas på helårsbasis uppgå till 4,7 mnkr, vilket är 2,2 mnkr högre än budget och 0,3 mnkr högre än den prognos som lämnades efter tertial 1.

Beslutsunderlag

Bilaga 1. Verksamhetsrapport för Gästrike Vatten AB med dotterbolag tertialbokslut delår 2 samt prognos 2023 (*DokumentID 20230926-00135*)

Bilaga 2. Delårsrapport tertial 2 augusti 2023 Gästrike Vatten AB (*DokumentID 20230926-00136*)

Föredragande i ärendet Lena Blad, Vd

G strike Vatten AB
Org.nr 556751-1661

1 (5)

Resultaträkning

	Not	2023-01-01 -2023-08-31 (8 m! n)	2022-01-01 -2022-12-31
Nettoomsättning		88 820 268	125 254 385
!vriga rörelseintäkter		255 796	529 063
		89 076 064	125 783 448
Rörelsens kostnader			
!vriga externa kostnader		-23 473 934	-32 584 634
Personalkostnader		-63 691 107	-90 279 962
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-1 573 245	-2 582 252
		-88 738 286	-125 446 848
Rörelseresultat		337 778	336 600
Resultat före finansiella poster			
!vriga rörelseintäkter och liknande resultatposter		16 161	2 854
Räntekostnader och liknande resultatposter		-353 942	-125 917
		-337 781	-123 063
Resultat efter finansiella poster		-3	213 537
Resultat före skatt		-3	213 537
Skatt på rörelseresultat		3	-213 537
Rörelseresultat		0	0

G strike Vatten AB
Org.nr 556751-1661

2 (5)

Balansr kning	Not	2023-08-31	2022-12-31
TILLG#NGAR			
Anl ggningstillg!ngar			
<i>Materiella anl ggningstillg!ngar</i>			
Maskiner och andra tekniska anl ggningar	11	623 980	737 863
Inventarier, verktyg och installationer	12	8 361 118	9 845 065
P#g#ende nyanl ggningar och f"rskott avseende materiella anl ggningstillg#ngar	8	2 929 471	0
		11 914 569	10 582 928
<i>Finansiella anl ggningstillg!ngar</i>			
Andelar i koncernf"retag		495 000	495 000
		495 000	495 000
Summa anl ggningstillg!ngar		12 409 569	11 077 928
Oms ttningstillg!ngar			
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		13 750	4 375
Fordringar hos koncernf"retag		33 735 664	252 928
Fordringar G vle Kommun		330 000	12 959 596
Aktuella skattefordringar		581 556	0
!vriga fordringar		1 069	562 094
F"rutbetalda kostnader och upplupna int kter		1 379 031	2 086 843
		36 041 070	15 865 836
<i>Kassa och bank</i>		18 537	20 417
Summa oms ttningstillg!ngar		36 059 607	15 886 253
SUMMA TILLG#NGAR		48 469 176	26 964 181

G strike Vatten AB
Org.nr 556751-1661

3 (5)

Balansr kning	Not	2023-08-31	2022-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
<i>Bundet eget kapital</i>			
Aktiekapital		5 000 000	5 000 000
		5 000 000	5 000 000
<i>Fritt eget kapital</i>			
\$ rets resultat		0	0
		0	0
Summa eget kapital		5 000 000	5 000 000
L! ngfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut		1 831 531	2 329 049
		1 831 531	2 329 049
Kortfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut		1 755 271	2 296 726
Leverant"rsskulder		2 152 249	3 296 847
Skulder koncernf"retag		6 816	0
Skulder G vle Kommun		26 726 396	0
Aktuella skatteskulder		0	77 980
! vriga skulder		7 734 815	8 967 216
Upplupna kostnader och f"rutbetalda int kter		3 262 098	4 996 363
		41 637 645	19 635 132
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		48 469 176	26 964 181

G strike Vatten AB
Org.nr 556751-1661

4 (5)

Kassaflödesanalys

Not

2023-01-01
-2023-08-31
(8 mån)**2022-01-01**
-2022-12-31**Den löpande verksamheten**

Resultat efter finansiella poster

0

213 537

Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet

1 931 209

3 480 157

Betald skatt

-659 536

-177 421

Kassaflödet från den löpande verksamheten före förändring av rörelsekapital**1 271 673****3 516 273****Kassaflödet från förändring av rörelsekapitalet**

Förändring av kortfristiga fordringar

-19 593 678

-6 212 910

Förändring av kortfristiga skulder

22 621 948

6 889 764

Kassaflödet från den löpande verksamheten**4 299 943****4 193 127****Investeringsverksamheten**

Investeringar i materiella anläggningstillgångar

-3 262 850

-1 749 018

Kassaflödet från investeringsverksamheten**-3 262 850****-1 749 018****Finansieringsverksamheten**

Amortering av lån

-1 038 973

-2 428 933

Kassaflödet från finansieringsverksamheten**-1 038 973****-2 428 933****#rets kassaflöde****-1 880****15 176**

Likvida medel vid årets början

20 417

5 241

Likvida medel vid årets slut**18 537****20 417**

G strike Vatten AB
Org.nr 556751-1661

5 (5)

Not 8 P! g! ende nyanl ggningar och f' rskott avseende materiella anl ggningstillg! ngar	2023-08-31	2022-12-31
Ing#ende anskaffningsv rden		1 519 985
Ink" p	2 929 471	966 489
Omklassificeringar		-2 486 474
Utg! ende ackumulerade anskaffningsv rden	2 929 471	0
Utg! ende redovisat v rde	2 929 471	0
Not 11 Maskiner och andra tekniska anl ggningar	2023-08-31	2022-12-31
Ing#ende anskaffningsv rden	6 671 331	6 671 331
F" rs l jningar/utrangeringar	-661 541	
Utg! ende ackumulerade anskaffningsv rden	6 009 790	6 671 331
Ing#ende avskrivningar	-5 933 468	-5 904 997
F" rs l jningar/utrangeringar	661 541	
\$ rets avskrivningar	-113 882	-28 471
Utg! ende ackumulerade avskrivningar	-5 385 809	-5 933 468
Utg! ende redovisat v rde	623 981	737 863
Not 12 Inventarier, verktyg och installationer	2023-08-31	2022-12-31
Ing#ende anskaffningsv rden	29 015 725	30 236 251
Ink" p	49 749	782 529
F" rs l jningar/utrangeringar	-1 745 110	-4 489 529
Omklassificeringar		2 486 474
Utg! ende ackumulerade anskaffningsv rden	27 320 364	29 015 725
Ing#ende avskrivningar	-19 170 660	-20 208 503
F" rs l jningar/utrangeringar	1 670 776	3 591 624
\$ rets avskrivningar	-1 459 363	-2 553 781
Utg! ende ackumulerade avskrivningar	-18 959 247	-19 170 660
Utg! ende redovisat v rde	8 361 117	9 845 065